ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 14

REDAKCIONI ODBOR

Karlo Mrazović, Ivo Rukavina, Anka Berus, Nikola Sakulić, Mile Počuča, Fabijan Trgo, pukovnik, Zdenko Cvrlje, potpukovnik, Franjo Biljan, potpukovnik, Sandor Kaufer, major, Rade Guberina, kapetan I kl.

Odgovorni urednik

Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE

VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 14

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

BEOGRAD
1956

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

— TRAVANJ —

I

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA

BR. 1

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 1 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA BRUŠANE[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V. — HRVATSKE —
Op. broj 27
1-IV-1943

2. 4. 43[2]

Operativni izvještaj
o akciji na Brušane
26. III. 1943.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Noću između 25 i 26 ov. mj. naša IX Udarna brigada prebacila se iz Vrebca za Divoselo, gdje se u toku 26 ov. mj. odmarala, dok je komandno osoblje bataljona vršilo izviđanje mjesta Brušana na cesti Gospić — Karlobag.

U samom mjestu Brušanima posada je brojala 250 domobrana i 30 žandara koji su bili utvrđeni u zgradama i u rovovima oko samoga mjesta.[3] Na jedan sat prije napada stigla je jedna bojna ustaša od Gospića kao pojačanje garnizonu u Brušanima.[4] Ova bojna stigla je u Brušane, pošto je neprijatelj saznao preko četničkih elemenata u Počitelju za koncentraciju naših snaga u Divoselu.

Jedan bataljon naše brigade imao je zadatak da napadne selo sa južne strane i to: da čete koje budu napadale idu iza

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/4, k. 419.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] i [4] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 187 i 189.

bombaških odjeljenja jačine oko 15 ljudi i da nakon upada bombaša u mjesto izvrše juriš. II Bataljon napadao je sa sjeverne strane na isti način kao i I Bataljon, III Bataljon dobio je zadatak da postavi osiguranje na klancu ceste Gospić — Brušane i da isturajući patrole lijevo i desno od ceste onemogući svako iznenađenje od strane neprijatelja.

IV Bataljon postavio je jednu četu na osiguranje prema Oštarijama, a dvije čete nalazile su se u rezervi pri Štabu brigade.

Mitraljeski bataljon bio je raspoređen po četama III i IV Bataljona.

Akcija je trebala početi u 22.15 h.

II Bataljon, koji je trebao napadati sa sjeverne strane, sukobio se na cesti sa ustašama i nije na vrijeme stigao na određeni mu položaj. I Bataljon upao je prema predviđenom planu sa jednom četom u samo mjesto. Nakon upada ove čete u mjesto, Štab bataljona izgubio je svaku vezu sa četom i nije je mogao uspostaviti za puna tri i po sata. Čete iz brigadne rezerve su nakon uspostave veze sa četom koja je prodrla u grad, ubačene u mjesto.

II Bataljon, koji nije dugo imao vezu sa Štabom brigade, nakon uspostave veze, a obzirom na nepredviđenu situaciju dolaskom ustaša, dobio je novi zadatak da napada sa istočne strane cestom Gospić — Brušane.

Neprijatelj se za to vrijeme skoncentrisao i davao je žestok otpor.

Kako se nije mjesto moglo osvojiti bez velikih žrtava, naređeno je da se izvuče što više materijala iz samoga mjesta i da se naše snage povuku.

Četa I Bataljona koja je prodrla u grad zapalila je jednu zgradu, od koje se zapalilo još dvadesetak zgrada. Četa je doprla do magacina sa oružjem i otuda je izvlačila oružje i materijal.

Ratni plijen:

Zarobljena 22 domobrana i jedan ustaša. Zaplijenjeno: 78 pušaka, jedan puškomitraljez, jedan šmajser, tri pištolja i oko 4.500 mauzer metaka i ostale spreme. Zapaljena su dva magacina sa oružjem i municijom.

Gubitci neprijatelja: oko 25 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubitci: 5 mrtvih, 7 ranjenih i dva nestala. Od poginulih drugova trojica su sahranjeni u Divoselu, dok su dvojica ostala na položaju.

Istakli se u borbi: 2. četa I Bataljona, koja je uspjela da se neopaženo ubaci u grad i iz grada, gdje se nalazilo blizu 1000 neprijateljskih vojnika, izvlačila oružje i municiju. Ovu četu bi trebalo pohvaliti. Ovaj Štab će to sa svoje strane učiniti.

Kritički osvrt na akciju:

Štab I Bataljona nije se snašao u borbi. Sa četom koja je uspjela da uđe u grad nije dugo mogao uhvatiti vezu, tako da situacija za cijelo to vrijeme nije bila jasna ni Štabu brigade. Štab toga bataljona nije čete iz rezerve držao na okupu i nije ih u podesnom momentu umio ubaciti u grad. Štab II Bataljona se bolje snalazio, ali je bio prespor i izgubio je kontakt sa neprijateljem. Štab IV Bataljona nije održavao vezu sa svojim jedinicima, niti sa susjednim jedinicama.

Akcija nije izvedena po planu zbog toga što je neprijatelj dobio pojačanje, čime se plan morao mijenjati.

Utrošak municije:

Utrošeno je 1000 metaka po raznom oružju. Izgubljen je jedan puškomitraljez i dvije puške.

Višak: 76 pušaka, jedan šmajser, 3.500 metaka, šinjela, odijela i ostale spreme.

Napomena: Od dobijenog oružja 8 pušaka je dato N.O.O.[5] za Divoselo.

Prilog: liste gubitaka, brojno stanje i naoružanje i pregled stanja odjeće i obuće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

Komandant:
Đ.[6] Jovanić

(M.P.[7])

---

[5] Narodnooslobodilačkom odboru
[6] Đoko
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 2

IZVJEŠTAJ ŠTABA MOSLAVAČKOG NOP ODREDA OD 1 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 13 DO 28 OŽUJKA[1]

ŠTAB
MOSLAVAČKOG ODREDA
N.O.P.O.H.
1. IV. 1943.

IZVJEŠTAJ O AKCIJAMA

Nakon reorganizacije našeg odreda, o kojoj smo vas izvijestili u prošlom izvještaju[2] od 13. III o. g., smjestili smo bataljone u bliske baze, gdje smo podučili partizane i novoimenovane starješine u njihovim dužnostima i potrebnoj disciplini. Za isto vrijeme stvorili smo plan našeg budućeg rada i akcija. Tako po tom planu, a po naređenju druga sekretara Vlade,[3] sektor našeg jačeg djelovanja treba da bude sektor Čazma — Križ. Istovremeno I bataljon poslati u Posavinu, sektor Sisak — Ivanić Grad. Ovaj zaključak pao je iz dva razloga: jer smo previše slabi za vršenje akcija na dosadašnjem sektoru, jer je [neprijatelj] preduzeo sve fortifikacione radove za defanzivu, a drugo radi što šireg političkog djelovanja i mobilizacije hrvatskih sela. Tek slabije naše snage ostale su na starom sektoru Moslavine.

Akcije

13. III naišla je na našu bazu Popovac iz Bjelovara skupina Nijemaca[4] (oko 400 vojnika). Naše dvije čete I bataljona nakon borbe od jednog sata vratile su neprijatelja. Neprijateljske namjere nisu nam bile poznate. Gubitaka nismo imali, a neprijateljski gubitci također nam nisu poznati.

13. III jedna desetina istog bataljona, preobučena u civilna odijela, ušla je u bolnicu za umobolne u mjestu Popovača. Po planu trebalo je zaplijeniti 15 karabina i novac. Noću bilo je tu akciju malo teže izvršiti, jer je bolnicu branilo 15 ustaša, a udaljeni su nepunih 500 metara od neprijateljskog garnizona u Popovači. Zbog toga smo odlučili da se akcija izvrši danju sa pištoljima i u civilu, jer ustaše preko dana odlaze kući, a puške ostavljaju u bolnici. Akcija je u potpunosti uspjela, te je zarobljeno 14 karabina, 600 metaka i 800.000 kuna. Ubijen je jedan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20/3, k. 1472.
[2] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 39.
[3] Vladimir Popović, sekretar CK KP Hrvatske
[4] Odnosi se na dijelove njemačke 187 rezervne divizije.

domobranski poručnik koji se je tu slučajno nalazio, a dao je otpor. Naši nisu imali nikakovih gubitaka.

14. III jedna četa I bataljona odlazi u sela oko Čazme, sa zadatkom da mobilizira par sela, da vrši manje akcije na tom sektoru i da čisti teren od izdajica i špijuna, ruši prugu i kida telefonske stupove. Istoga dana otposlata je jedna četa II bataljona u pravcu Kutine sa istim zadatkom.

15. III izvršena je mobilizacija u selima: Mala i Velika Ludina i Katoličko Selišće. Jedna patrola vršila je akciju na vojnu spremu u selu Pavličani. Plijen: 2 vojnička odijela, jedne cipele i 2 kišne kabanice.

16. III postavljena je zasjeda u jačini od dvije čete neprijatelju koji vrši rekviraciju živežnih namirnica. Banda nije naišla.

17. III na jednu našu četu napala je jedna satnija Gorskog zdruga. Nakon pola sata borbe banda je pobjegla, jer je dobila bočnu vatru jedne naše desetine. Utrošeno 170 metaka, gubitaka nismo imali, a neprijateljski nam nisu poznati. Jedan vod vrši mobilizaciju u selima Okešinec i Vezišće. Usput su uhvaćena dva bandita i likvidirana.

18. III mobilizacija u selima Razljev, Rečica, Mustafina, Vrtlinska i Pobjenik. Usput je zaplijenjen jedan pištolj. I bataljon pari odijela, da se očisti od ušiju.

20. III jedna četa vrši akciju na željezničku stanicu Deanovec. Stanica, odjavnica i sav materijal su spaljeni. Istovremeno dvije patrole vršile su mobilizaciju u selima Širinec i Graberje.

Dvije čete I bataljona izvršile su napad na ustaško uporište u selu Okoli, jedino selo takove vrsti na daleko i široko. Akcija nije uspjela zbog lošeg prilaženja i slabih vodiča. Naši drugovi bili su zbog jake mjesečine prerano primjećeni. Naši borci ipak su uspjeli da se privuku do zgrade i bacali nekoliko bombi, dok se sama zgrada nije dala zapaliti. Za dulje opsjedanje nije bilo mnogo vremena, jer su u velikoj blizini jači neprijateljski garnizoni, pa se je prema tome moralo otstupiti. Naši su imali 2 ranjena, dok je neprijatelj imao više mrtvih i ranjenih.

U borbi je utrošeno 800 metaka.

21. III jedna patrola zaplijenila je u selu Krivaja: 1 karabin, 25 metaka, 1 šinjel, 3 para cipela, 4 para čizama, 1 bluzu, 2 čebeta i 1 šat. krilo. Istoga dana dvije čete I bataljona krenule su za šumu Brezovicu u Posavini.

22. III zasjeda u jačini od tri čete na pruzi Zagreb — Novska na voz. Voz nije naišao, vjerojatno zato što smo bili primje-

ćeni da radimo na pruzi. Razrušeno je 100 metara pruge i pokidano oko 500 metara žice i telefonskih stupova. Promet je bio zaustavljen 10 sati.

23. III jedna četa je izvršila napad na žandarmerijsku stanicu Ivanić Kloštar. Akcija je uspjela samo djelomično. Zarobljeno: 3 karabina, 120 metaka, jedna civilna puška, dva pištolja, 9 metara pšeničnog brašna, 70 kg masti, 12 kg[5] . . . . . 13.800 kuna gotovog novca.

24. III jedna patrola zaplijenila je u selu Vučani: 1 karabin, 2 pištolja, 2 bombe, 50 metaka, 3 opasača, 1 šinjel i ostale vojne spreme. Uhvaćen je jedan ustaški bandit i likvidiran.

25. III jedna patrola zaplijenila je 1 karabin, 75 metaka, 4 pištolja i rekvirirala 5 metara brašna u jednom mlinu. Uhvaćen je jedan domobran sa cijelom ratnom spremom, koji je ostao kod nas. Istoga dana jedna četa srušila je na pruzi telefonske stupove u dužini od jednog kilometra. Promet je bio obustavljen 9 sati.

26. III postavljena je zasjeda na cesti Sisak — Popovača. Zapaljen je jedan vojni automobil, ubijen jedan stož. narednik i zarobljena 4 domobrana. Zaplijenjeno je 5 pušaka i nešto municije.

28. III izvršena je po danu uspješna akcija na voz Bjelovar — Garešnica. Akcija je izvršena na želj. stanici Hercegovac. 20 drugova preobučenih u domobrane sačekalo je voz na samoj stanici, dok je 50 drugova bilo u šumi iza stanice, za svaku eventualnost. Očekivano je da se u vozu nalazi oko 12 ustaša, kao pratnja za vlak. Kad je vlak ušao u stanicu, pala je komanda od našeg druga, preobučenog u poručnika, da se ulazi u voz. To je bio istovremeno znak za one u šumi da jurnu na vlak. Otvorena je paljba od strane ustaša na drugove u šumi, ali su bili velikom brzinom likvidirani od drugova preobučenih u domobrane. Ubijeno je 7 ustaša (više ih nije ni bilo), a zarobljen je jedan domobranski narednik, 2 domobrana i 2 financa. Zadobiven je 1 novi njemački puškomitraljez, 6 karabina i preko 1.200 metaka. S naše strane nije bilo nikakovih gubitaka. Prilikom pucnjave ubijene su 2 žene, a jednog domobrana ubile su ustaše, jer se je htio predati. Voz je pušten punom parom u pravcu Garešnice, računajući da će se tamo stumbati, jer je kraj pruge. ali se je zaustavio prije stanice, jer nije bilo više dovoljno pare. Za uništenje voza na samoj stanici nije bilo dovoljno vremena, jer je samo mjesto udaljeno svega 2 km, a posada broji 300 vojnika. Ipak je na vozu pričinjena prilična šteta.

---

[5] Dokumenat je oštećen.

Uz ove akcije izvršeno je još nekoliko manjih akcija i radova.

Općenita vojna situacija u Odredu

Naš odred je u porastu, nove snage neprestano pridolaze. Od našeg prošlog izvještaja uputili smo 200 drugova za Slavoniju.[6] To su ljudi uglavnom mobilisani oko Cazme i Ivanić Grada. Među mobilisanima bio je lijep broj Čeha koji će ući u sastav češke brigade koja se osniva.[7] Stanje u našim bataljonima i četama popravlja se, ali se još uvijek osjeća neiskustvo vojno-političkih kadrova. Ljudstvo kojim raspolažemo je dobar materijal, te se poboljšanje vidno osjeća, nakon provođenja kroz akcije. S druge pak strane uočavaju se oni koji se teže snalaze u partizanskom životu, tako da smo imali dva slučaja dezerterstva.

Organizirali smo vojno-politički kurs za sve novopridošle omladince, koji već broji preko 100 ljudi. Naoružani su francuskim i ruskim puškama, ali nam za to oružje manjka municija. Od najboljih omladinaca mislimo formirati omladinsku četu sa najboljim komandnim kadrom.

Vaš dopis u vezi sa slanjem mobilisanih k vama izgleda nam prilično teško, jer ste daleko, a znamo kakve smo poteškoće imali sa odašiljanjem u Slavoniju koja je mnogo bliže. U principu se slažemo s vašim prijedlogom, samo bi trebalo raspraviti kako ćemo to izvesti. Za sada to uopće neće biti moguće, jer je za diviziju u Slavoniji potrebno 2.000 ljudi, u čemu i mi treba da dademo svoj dio. Vaša uputstva i sugestije smo primili, pa ćemo po njima postupiti, koliko nam god to bude moguće.

Perspektive budućeg rada

Pojačano djelovanje na sektoru Čazma — Ivanić Grad — Posavina, te razvući snage na ove sektore. Da se krećemo kao odredska cjelina, nemoguće nam je zbog toga što se ne možemo brzo i konspirativno kretati, a imali bi poteškoća i u ishrani. Na dosadašnjem sektoru također ne možemo ostati, jer su neprijateljska uporišta utvrđena i brojčano jaka, a mi smo preslabi za te napade. Očekujemo odlazak Gorskog zdruga na Istočni front, pa će se u tom slučaju i vojne i političke prilike na našem sektoru mnogo izmijeniti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Kezele**[8]

Komandant: **Janić**[9]

---

[6] Ovi drugovi ušli su u sastav Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

[7] Vidi tom V, knji. 13, dok. br. 13.

[8] Slavko

[9] Vjekoslav

BR. 3

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 1 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČARA«
HRVATSKE
Br. .....

dne ..... 194 .... g.

P R

Brojnog stanja i naoružanja u XIII proleterskoj

JEDINICA	Brojno stanje						Naoružanje																						
	po spisku		u rashodu		na licu		Pušaka						Teških mitraljeza					Puškomitraljeza					Topova			Baca-ča			
	Muških	ženskih	Muških	ženskih	Muških	ženskih	Mašinskih pušaka	Mauzer 7.9 mm	Manliher	Talijanskih	Francuskih	Raznih vojničkih	Civilnih	švarcloze	Njemačkih	Fijat	Breda	Lakih mitraljeza	Z. B. brno	Francuskih	Njemačkih	Talijanskih	šoša	Poljskih	Brdskih	Protivkolskih	Lakih	Teških 81 mm	Revolvera	Talijanskih
I Bataljon	190	8	39	–	151	8	1	109	2	11	5	–	–	–	–	–	–	–	9	–	–	4	–	–	–	–	–	–	5	8
II Bataljon	185	9	49	1	136	8	–	94	7	11	6	–	–	–	–	–	–	–	11	–	–	3	–	–	–	–	–	–	10	5
III Bataljon	183	12	43	3	140	9	1	110	1	8	3	–	–	–	–	–	–	–	11	–	–	1	–	–	–	–	–	–	9	1
Mitr. četa	50	–	2	–	48	–	–	33	6	4	–	–	–	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	1
Četa pr[2]. oruđa	54	–	3	–	51	–	–	45	–	5	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–	2	1	2	–
Pionirska (četa)	27	–	5	–	22	–		4	2		2	–	–	–	–	–				–	–									
Omladinska (četa)	25	5	–	–	25	5		1		1	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	2
Četa za vezu	30	–	1	–	29	–	–	11	1	9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Štab:	14	–	1	–	13		4	5	1	2																			5	4
Svega:	758	34	142[3]	4	602[4]	30	6	412	20	51	19						7		31			8			1		2	1	36	21

Polit. komesar:
Božo Spaček

SMRT FAŠIZMU —

[1] Original, pisan rukom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/2, k. 722.
[2] Pratećih
[3] Pogrešno zbrojeno. Treba: 143.
[4] Pogrešno zbrojeno. Treba: 615.

G L E D

brigadi „Rade Končara“ za 1 april 1943 godine.

M u n i c i j e																						Bombe						Eksploziva		
za puške						za teške mitraljeze				za puškomitraljeze						za topove			za bacače											
Mauzer 7.9 mm	Manliher	Talijanske	Francuske	Razne vojničke	Civilne	švarcloze	Njemačke	Fijat	Breda	Za lake	Za Z. B. brno	Francuske	Njemačke	Talijanske	šoša	Poljske	Brdske	Protivkolski	Lake	Teške 81 mm	Za revolvere	Ofanzivnih	Defanzivnih	Konja	Sedala	Mula	Samara	Eksploziva	Kapisla	Korde
4410	20	285	129	60	–	–	–	–	–	–	3020	–	–	1220	–	–	–	–	–	–	131	55	33	–	–	–	–	–	–	–
3970	55	208	93	–	–	–	–	–	–	–	3370	–	–	580	–	–	–	–	–	–	18	28	38	1	1	–	–	–	–	–
4050	1	236	55	–	–	–	–	–	–	–	1955	–	–	390	–	–	–	–	–	–	67	29	31	1	1	–	–	–	–	–
1700	30	270	–	–	–	–	–	–	3880	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	33	26	16	11	1	1	11	–	–	–
1860	–	255	–	–	–	–	–	–	530	–	–	–	–	–	–	–	71	–	76	4	11	8	22	12	1	2	10	74	4	15 mm
100	3		55	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1	–	–	–	–	–		–
15	–	20	45	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		–
352	5	203	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11	6	–	–	–	–	–		–
200		60												300							150	–	8	6	5	–	1	–		–
16657	114	1537	377	60					4410		8345			2490			71		76	4	460	159	155	31	9	3	22	74	4	15 mm

V. d. komandanta:
Milan Žeželj

SLOBODA NARODU!

(M. P.)[5]

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 4

PISMO KOMANDANTA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 2 TRAVNJA 1943 GOD. POLITIČKOM KOMESARU KORPUSA O NAPADU NA BRLOG I KOMPOLJE[1]

KOMANDANT KORPUSA[2]
2. IV. 1943

KOMESARU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE[3]

Ovog momenta primio sam tvoje pismo od 2. IV. 1943 od 14 sati. Uputio sam vam jedan dopis u 14.30 sati, vjerovatno ste ga već primili, u kojem sam vam izložio namjere koje imademo ovdje. U slučaju da ga niste primili ponoviti ću opet. Sutra u 5 sati ujutro IV i V brigada napasti će Brlog i Kompolje.[4] U Brlogu se nalazi oko 300 četnika i 150 crnokošuljaša. U Kompolju se nalazi oko 60 do 80 ustaša i žandara.

U Gackoj dolini[5] četnici su razbijeni. Posade jedino postoje u Brlogu, Prokikama i Ponoru. Razbijeni četnici većinom su u šumama i treba očekivati da će u roku od par dana doći do masovnog predavanja. Jedan dio četnika nalazi se u Otočcu i Vrhovinama od kuda također bježe. Talijani su trebali izaći iz Otočca, ali su na molbu ustaških vlasti ostali i navodno pojačali sa još jednim bataljonom svoje snage u gradu. U Otočcu ih navodno imade 1500 i oko 600 domobrana i ustaša.[6] Sa napadom na Kompolje, Otočac će biti blokiran, tj. biti će presječena cesta sa Senjom. Na taj način viditi ćemo kakova će reakcija uslijediti iz samoga grada. Ako bi bilo manje Talijana situacija bi bila zrela da ga se napadne. No to ćemo cijeniti docnije.

XV brigada imade jedan bataljon u Dabru, a ostala tri na sektoru Doljani — Zalužnica. Zadatak za VI, IX i XV brigadu jeste napasti Vrhovine[7] ukoliko to situacija dozvoljava. Nastojte da dobijete što prije eksploziv da izvršite diverzije na pruzi koja je predviđena. Također uništavajte prugu koja vam se nalazi u rukama.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—2—1, k. 421.

[2] i [3] Komandant Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske bio je tada Ivan Gošnjak, a politički komesar Većeslav Holjevac.

[4] Vidi dok. br. 5.

[5] Riječ je o dolini rijeke Gacke.

[6] O jačini neprijateljskog garnizona u Otočcu vidi dok. br. 5.

[7] Vidi dok. br. 14, 15, 16, 26, 27, 28 i 41.

Ako ćete odlučiti napad na Vrhovine hitno me izvijestite, da vam se upute topovi. Mi ćemo sve topove upotrebiti kod Brloga pošto su tamo talijanski zidani bunkeri.

Radio-stanica do sada nije mogla uhvatiti veze.

Uspjeh kojega ste postigli tamo iako smo ga ovdje očekivali iznenadio nas je radi velikog broja materijala, zarobljenika, a naročito municije.[8]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

P. S.

U brigadama VIII divizije prežestoko hara pjegavac. Mnogo komandnog kadra oboljelo je. Moraćemo brzo završiti ove akcije i staviti brigade u karantenu iako je situacija sada povoljna za nastavak naše ofanzive.

Gošnjak[9]

---

[8] Riječ je o uspješnom napadu Devete NOU brigade Šeste divizije i Šeste NOU brigade Pete operativne zone na neprijateljska uporišta: Janjčeq, Lešće, Ramljane i Sinac. Vidi dok. br. 6, 11 i 12.

[9] Ivan

BR. 5

ZAPOVIJEST ŠTABA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 2 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA BRLOG I KOMPOLJE[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 22
Dne 2-IV-1943 g.

ZAPOVIJEST:
(Sekcija Senj 1 : 100.000)

Prema prikupljenim podacima neprijatelj drži sljedeća uporišta:

Brlog: 328 četnika sa naoružanjem: 6 teških mitraljeza, 3 puškomitraljeza, 2 mala bacača mina, a ostalo puške. Stanuju u selu Rapajićima gdje su ograđeni bodljikavom žicom. Naročitih utvrđenja nemaju sem jednog većeg bunkera koji se nalazi na brdu iznad sela. Pored četnika kod škole i crkve u Brlogu prije se nalazilo oko 60 Talijana koji su bili otišli, a da li su se povratili o tome nemamo podataka.

Žuta Lokva, Prokike i Brinje: Nepoznati broj Talijana,[2] ustaša i četnika. Od naoružanja imaju nešto artiljerije u Brinju i Žutoj Lokvi i bacača mina, dok broj automatskog oruđa i pušaka također nije poznat.

Kompolje: 100 ustaša civila i 30 žandara i domobrana. Među ustašama ima istaknutih krvnika i većinom su jako ustaški raspoloženi. Od naoružanja imaju nekoliko komada mitraljeza i puškomitraljeza. Naročitih utvrđenja u selu nemaju, već su razmješteni po manjim grupama po kućama. Selo je jako dugačko, a kuće im se nalaze ispod brda, pored same ceste Brlog — Otočac.

Ponor: 105 četnika sa naoružanjem: 4 teška mitraljeza, 1 puškomitraljez, 1 mali bacač mina i ostalo puške.

Švica: 1 satnija domobrana[3] i žandara sa naoružanjem: 5 puškomitraljeza, 1 šmajser, te ostalo puške. Razmješteni su u 12 bunkera. Zapovjednik je poručnik Orešković.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—1, k. 826 A.

[2] U ovim uporištima bili su razmješteni dijelovi divizije »Re«.

[3] Riječ je o Dvadesetoj satniji Dvanaeste pješačke pukovnije.

Otočac: oko 1000 Talijana, jedan bataljon ustaša i domobrana i nepoznati broj četnika.[4] Od naoružanja imaju više topova, bacača mina, automatskog oruđa i pušaka.

Staro Selo: 113 četnika sa naoružanjem: 2 mitraljeza, 3 puškomitraljeza i ostalo puške. Stanuju po kućama i nemaju utvrđenja.

Naša divizija dobila je zadatak da napadne i razoruža četnike i ustaše **u Brlogu i Kompolju,**[5] te produži napredovanje prema situaciji i na ostala neprijateljska uporišta.

Za izvršenje prednjeg zadatka

N a r e đ u j e m :

1) IV udarna brigada ojačana sa 3 brdska topa 65 mm, 1 topom 75 mm i jednim protukolskim topom 37 mm. Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Sa dva bataljona napasti i razoružati četnike u Brlogu, tj. Rapajićima, od pravca Brloga štacije, Podbrđa i k. 484 kao glavnog pravca napada, zatim od k. 484 prema k. 489 i Rapajin Dolu kao sporednim pravcem napada. Od ova dva bataljona izdvojiti jednu četu i postaviti je oko k. 432 prema istočnim padinama k. 625 kao zasjedu sa zadatkom da sprečava neprijatelju bjegstvo u tom pravcu.

Jedan bataljon postaviti na osiguranje od Brinja i Žute Lokve kod Rapajinog Klanca. Ovom bataljonu pridodati i protivkolski top a pored toga minirati cestu Brlog — Brinje — Žuta Lokva. Jedan bataljon zadržati u rezervi. Pridodatu artiljeriju postaviti na prostoru kod k. 484 i tući neprijateljska uporišta.

V e z a:

Sa bataljonima koji će napadati, sa artiljerijom i Štabom divizije uspostaviti će se telefonska veza.

Sa Štabom V brigade telefonom preko Štaba divizije.

---

[4] U Otočcu su se nalazile sljedeće neprijateljske snage: dijelovi divizije »Re«, Trideset treća pripremna bojna, dijelovi Devete ustaške bojne, jedna posadna satnija, dijelovi Treće ličke stražarske bojne i četnici popa Đujića.

[5] Vidi dok. br. 117.

Komandno mjesto Štaba brigade nalaziti će se u prvim kućama zapadno od k. 479.

2) V udarna brigada ojačana sa jednim protukolskim topom 47 mm, 1 brdskim topom 65 mm i jednim teškim bacačem.

Zadatak: Sa jednim bataljonom napada i čisti selo Kompolje od k. 430 duž ceste prema Otočcu i sa pridodatim težim oružjem uništavati i čistiti neprijateljska uporišta.

Sa dva bataljona postaviti zasjedu prema Otočcu sijekući cestu Kompolje — Otočac kod slova O od riječi Oraovac, zatim spriječiti neprijatelju bjegstvo iz Kompolja, postavljajući rijedak streljački stroj od k. 421, zatim na sjeveroistočnim padinama Vlaškog Vrha prema cesti za Otočac. Naročitu pažnju obratiti na kolski put koji vodi od k. 421 preko polja za Švicu. Ova zasjeda treba da ostane prikrivena. Ukoliko bi se u kućama na sjevernim padinama Vlaškog Vrha nalazio neprijatelj istoga likvidirati. Minirati cestu Kompolje — Otočac i prekinuti telefonsku vezu. Protivkolski top ostaviti kod ceste za Otočac odakle će moći najbolje da tuče neprijateljske tenkove ako budu nailazili. Top dobro utvrditi i maskirati.

Brdski top 65 mm i bacač mina postaviti na najpogodnija mjesta i koristiti za likvidiranje neprijateljskih uporišta.

Jedan bataljon zadržati u rezervi kod Štaba brigade.

Veza: Sa bataljonima koji osiguravaju od Otočca bataljonu koji napada i Štabom divizije uspostaviti će se telefonska veza. Sa Štabom IV brigade telefonom preko Štaba divizije.

Komandno mjesto Štaba divizije kod triju kuća kod k. 469.

3) XV udarna brigada

Zadatak: Jedan bataljon postaviti za osiguranje Dabra, s tim da se isture jače patrole prema Petrinić Polju i Jesenici. Jedan bataljon postaviti za osiguranje Škara

u kuće ispod Atlinog Vrha sa isturanjem patrola na Podum i Um. Jedan bataljon u donji dio Doljana prema Brezovcu i Dugom Dolu i Umčiću. Jedan bataljon postaviti u Zalužnicu sa isturenim patrolama prema Vrhovinama na k. 960 i 744, te na Panosu (k. 900) gdje održavati vezu sa VI ili IX brigadom, koje će tamo imati svojih snaga.

Veza: Sa Štabom divizije kuririma na konju, a sa svojim bataljonima kuririma i relejima.

4) Mjesto Štaba brigade selo Doljani. Teške mitraljeze postaviti na takva mjesta odakle mogu svojom vatrom podpomagati napad i štititi prilaz našim borcima, te da sprečavaju eventualno nadiranje neprijatelja.

5) Svi bataljoni ostaviti počesne rezerve.

6) Na položajima se dobro utvrditi, ukopati i maskirati te organizovati protivavionsku odbranu.

7) Pokidati sve telefonske veze, a ukoliko je kabl istoga sakupiti.

8) Sve kuće koje su bile utvrđene i služile za neprijateljska uporišta zapaliti i prethodno iz njih evakuisati sve potrebnije stvari.

9) Zarobljenike vezati i pod jakom stražom sprovoditi do Štaba divizije.

10) Evakuaciju plijena hitno vršiti čim se likvidira neprijatelj, a na pogodnim mjestima ukoliko je to moguće vršiti i za vrijeme borbe sa specijalno određenim ljudstvom.

11) Divizijska prihvatna bolnica nalaziti će se u Drenovom Klancu, zaselak Lalići. Brigadno previjalište smjestiti u zaklonitim mjestima u blizini štabova brigada. Unaprijed se pobrinuti za potreban broj kola za prevoz ranjenika.

12) Civilima zabraniti prilaz u zonu operacija i spriječiti svaku pljačku.

13) Organizovati saradnju artiljerije i boraca pješaka. Paljenjem slame obilježavati mjesta dokle su koje jedinice stigle.

14) Za hranu se pobrinuti po selima i ponesti jedan obrok hrane sa sobom.

15) Početak napada 3 aprila 1943 u 5 sati ujutro. Sve jedinice do toga vremena moraju biti na svojim položajima.

16) Znaci raspoznavanja za noć između 2 i 3 i za 3 travanj biti će: **Bomba — Beograd**, a ugovoreni znaci: dvaputa kre kao žaba, a odgovor: jedanput mjau kao mačka. Znake pravilno koristiti.

17) Mjesto Štaba divizije biti će u Velikom Derivu.

Na izvršenje.

S. F. S. N.

Politkomesar:
A. Turkulin[6]

Komandant:
V. Četković[7]

(M.P.[8])

---

[6] Artur Turkulin. Umro 1945 god. u Beogradu.

[7] Narodni heroj Vlado Četković. Poginuo 20 listopada 1944 god. kao komandant Osmog korpusa NOV i PO Jugoslavije.

[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 6

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE NOU BRIGADE OD 2 TRAVNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU GACKE O ZAUZEĆU SINCA[1]

ŠTAB VI BRIGADE[2]
2-IV-43 u 10.45

ŠTABU OPERACIJE[3]

Naše jedinice zauzele su Sinac.[4] Zarobljeno je oko 90 nepr. vojnika. U tome ima oko 8 žandara koje treba strijeljati. Oni su se očajno borili. Sav materijal smo evakuisali i otpremiće se tamo kamo je predviđeno.[5] Na našoj strani bilo je tri mrtva i oko 8 ranjenih. Komesar brigade[6] nalazi se na mjestu gdje smo bili do sada a ja se nalazim u Sincu. Dvije čete našeg IV bataljona će biti na Brakusovici. Jednu četu smo uputili prema Otočcu. Jedan vod prema Škarama. Ostale snage vrše evakuaciju plijena a nešto se nalazi ovdje u mjestu.

Sa štabom VIII divizije[7] nemamo vezu. Noćas smo imali vezu sa IV brigadom a sada ne znamo kuda su otišli.[8] Mi smo tamo uputili jedan naš vod. Ovi nisu ostavili vezu na Brakusovici kako je bilo predviđeno. Ne znamo kuda su otišli. Radiostanica je kod nas na k. 1001. Ona radi ali ne može uhvatiti vezu sa divizijom, pošto njihova stanica sada ne radi.

Ovdje ima dosta da se oduzme imovine od nar. neprijatelja ali još nemamo detaljne podatke.

Molim vas da od zarobljenog plijena, tj. od odijela, ostavite za našu brigadu pošto mi još do sada nismo dobili ništa. Iz Babinog Potoka i C. Vlasti također nismo dobili ništa.[9] Puško-

---

[1] Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/5, k. 919.

[2] Šesta NOU brigada Pete operativne zone

[3] Odnosi se na Operativni štab Gacke, koji je formiran krajem ožujka radi rukovođenja operacijama u dolini rijeke Gacke. O sastavu ovog štaba vidi tom V, knj. 13, dok. br. 93.

[4] Vidi dok. br. 12, 43 i tom V, knj. 13, dok. br. 93.

[5] Materijal je otpreman u intendanturu Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[6] Ranko Mitić

[7] Osma divizija NOV i PO Hrvatske

[8] Četvrta NOU brigada vjerovatno je otišla zbog priprema za napad na Brlog, koji je ona izvršila 3 travnja 1943 god. Vidi dok. br. 5

[9] O napadu na ova uporišta vidi tom V, knj. 13, dok. br. 10.

mitraljeze smo zadržali u našim jedinicama obzirom na to da naši talijanski p. mitraljezi nemaju municije uopće. Nadam se da ćete ovo uzeti kao opravdano.

Javite dalje šta će raditi naše jedinice u vezi sa općim planom.

S. F. S. N.

Komandant
Savo Vukelić

BR. 7

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 2 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA IZVRŠE PRIPREME ZA ODBIJANJE EVENTUALNOG NEPRIJATELJSKOG NAPADA[1]

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČARA«
2 aprila 1943 godine.—
22.40 časova.—

ŠTABOVIMA BATALJONA I KOMANDAMA ČETA OVE BRIGADE

ZAPOVIJEST

(Sekcija Ogulin — Karlovac 1 : 100.000)

Kako nas izvještava naš II Proleterski bataljon, nepoznatog broja neprijateljske kolone, ustaše i Talijani,[2] krenule su iz Karlovca — Novi Grad — Jarče Polje i imaju namjeru da napadnu naše položaje kod Vukove Gorice.

Da ne bi doživjeli bilo kakovo iznenađenje, bataljoni i čete poduzeće sljedeće mjere:

1) Svi bataljoni i čete staviće se u stanje pripravnosti, borci trebaju spavati opasani i obuveni, čete koncentrisane, isturivati jače patrole za lično obezbjeđenje i dobro skrenuti pa-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 55—1, k. 721.

[2] Odnosi se na Desetu ustašku bojnu. Talijana u ovoj koloni nije bilo. Vidi dok. br. 116.

žnju stražarčenju, što sa strane odgovornih drugova iz bataljona i četa mora biti kontrolisano.

I Proleterski bataljon po prijemu ovog naređenja odrediće jednu četu koja će u slučaju da neprijatelj stvarno napadne naše položaje osigurati od Vinice. Toj četi pridodaje se jedan teški mitraljez. Sa ostale dvije čete biti u stanju najveće pripravnosti, biti spreman svakog časa ako ustreba intervenisati. II Proleterski bataljon odmah će doći u Vukovu Goricu, a po noći i danu isturivaće jače patrole od jedne desetine prema Netretiću, pravcem Prilišće i Vukova Gorica — Vodena Draga i pravcem kote 221, zvane Vučkovka. III Proleterski bataljon tokom noći upućivaće jače patrole pravcem Vukova Gorica — Lastovići, koje će izbijati na staru cestu. Mitraljeska četa odmah će uputiti jedan teški mitraljez u sastav I Proleterskog bataljona u selo Bosanci. Četa pratećih oruđa, Mitraljeska četa i Četa za vezu odmah će doći u Vukovu Goricu gdje će biti na spavanju.

Bataljoni i čete odmah će pristupiti pravljenju barikada na cestama na nekoliko mjesta, rasporediti benzinske flaše borcima, stalnu vezu održavati sa našim Štabom. Da bi veza što bolje funkcionisala sve bicikle u selu rekviririrati, a po potrebi i konje. Bataljoni za vezu sa četama mogu dati neke svoje znake koje će sami odrediti. Ukoliko nas u noći ili sutra napadne neprijatelj, znak za uzbunu daće se signalnom crvenom raketlom iza koje će odmah biti bačena i zelena. Sutra ujutro u 4 sata bataljoni i čete moraju biti spremni za svaku eventualnost, tj. koncentrisani i spremni za eventualnu borbu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Božo Spaček

Komandant,
Bulat R.[3]

[3] Rade

BR. 8

PISMO KOMANDANTA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 3 TRAVNJA 1943 GOD. POLITIČKOM KOMESARU KORPUSA O LIKVIDACIJI NEPRIJATELJSKE POSADE U KOMPOLJU I O BORBAMA U BRLOGU[1]

KOMANDANT KORPUSA
3 travnja 1943 g. u 15 sati.

KOMESARU KORPUSA N.O.V. HRVATSKE[2]

Neprijateljska posada u Kompolju je likvidirana.[3] Zarobljeno je 35 naoružanih civila, ustaša i domobrana, 3 mrtva i 7 ranjenih. Zaplijenjeno je 4 puškomitraljeza, 40 pušaka, oko 5000 metaka i ostale spreme. Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Jednokatni bunker je lividiran u Brlogu.[4] Sva posada u njemu, tj. 17 četnika i Talijana su mrtvi, dok je jedan zarobljen. Zaplijenjena su 4 teška mitraljeza, 1 laki bacač, nešto pušaka i municije. Naši gubitci 2 mrtva i oko 10 ranjenih, među ranjenima nalazi se komesar IV bataljona IV brigade. Neprijatelj se nalazi opkoljen u nekim kućama koje su zaštićene sa 5 do 6 zidanih bunkera.

U 14 sati iz Žute Lokve pošla je opkoljenom neprijatelju pomoć. Sada se vodi borba na osiguranju čiji rezultat još ne znamo. Raspolažemo rezervom i sigurno ćemo ih odbaciti. Neprijatelj se vrlo uporno brani iz vrlo dobrih bunkera. 6 talijanskih topova neprekidno tuku naše položaje, ali gubitaka od njih do sada skoro i nemamo.

V brigada po završetku akcije u Kompolju ispitati će mogućnost napada na Švicu gdje se nalazi jedna domobranska satnija, ukoliko ista nije već pobjegla.[5]

Drugarski pozdrav:

S. F. — S. N!

Gošnjak[6]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45—2—1, k. 421.

[2] Većeslav Holjevac

[3] i [4] Vidi dok. br. 4 i 5.

[5] Brigada je ušla u ovo mjesto bez borbe jer je neprijatelj pobjegao. Vidi dok. br. 41.

[6] Ivan

BR. 9

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 3 TRAVNJA 1943 GOD. MOSLAVAČKOM NOP ODREDU O DOLASKU VEĆIH JEDINICA NOV NA PODRUČJE MOSLAVINE I KALNIKA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Broj:
Dne 3. IV. 1943.

ŠTABU MOSLAVAČKOG NARODNO-OSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA

Prošlo je već mjesec dana od kada nismo primili nikakvih izvještaja o djelovanju Vašeg Odreda.[2] Pošaljite nam odmah operativni, komesarski i obavještajni izvještaj.

Uskoro će na Vašem sektoru vršiti operacije naše veće jedinice,[3] stoga pripremite teren, da bi se operacije mogle brzo i uspješno odvijati. Da bi taj zadatak što lakše izvršili, potrebno je da imademo točan pregled preko cjelokupnog terena na kojem operira Vaš Odred. U tu svrhu prikupite temeljite podatke o svim neprijateljskim posadama, njihovom brojnom stanju i naoružanju, kao i gdje se oni nalaze. Odmah nas obavijestite o svemu. Možete očekivati u najkraće vrijeme dolazak naših snaga. Vaš Odred neka se do tog vremena zadržava u okolici Moslavine, tako da možemo po potrebi odmah s Vama uhvatiti vezu. Naročito se pobrinite za prehranu naših jedinica, kao i njihovo prebacivanje preko raznih rijeka. Također se pobrinite za dobre vodiče, koji će moći voditi jedinice do neprijateljskih posada. Izradite nacrt za vođenje operacija na Vašem sektoru.

Nama je također potrebna veza sa Kalničkim odredom, jer ćemo i na njegov sektor poslati jače snage,[4] pa ukoliko Vam

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 727.

[2] Odred je slao izvještaje (vidi dok. br. 2 i tom V, knj. 13, dok. br. 39) ali su oni zbog slabih i nesigurnih veza, kao i zbog dužine puta koji su kuriri morali preći, stizali sa velikim zakašnjenjem.

[3] Operacije većih razmjera vršene su na području Moslavine u jesen 1943 god. kada je na ovo područje došla Dvadeset osma divizija Šestog korpusa NOV i PO Jugoslavije.

[4] Osim Žumberačke čete koja je došla na Kalnik početkom studenog 1942 god., Štab Druge operativne zone nije na ovo područje upu-

je moguće učinite sve napore da stupite u vezu sa Kalničkim odredom. Pojačajte Vaš Odred, a isto to saopćite i Kalničkom odredu, tako da bi od Vaših odreda formirali jednu brigadu,[5] koja bi ušla u sastav naše divizije. Isto ovo što smo Vama saopćili javite i Kalničkom odredu. Formirajte Vi i Kalnički odred po jedan udarni bataljon[6] iz kojeg bi mogli izdvojiti potrebni broj komandnog kadra za formiranje jake brigade, tj. ti bataljoni poslužili bi kao jezgro za formiranje dotične brigade, koja će, kao što smo unaprijed javili, ući u sastav naše divizije.[7]

Na sektoru Žumberka neprijatelj je otpočeo 22. III o. g. ofanzivu.[8] U ofanzivi sudjelovali su ustaše, Njemci, Talijani i Bugari. Neprijatelj nije uspio sa svojom ofanzivom. Njemu su naneseni osjetljivi gubici u ljudstvu i oružju. On je imao 150 mrtvih, veliki broj ranjenih i uništena su 3 tenka. Na našoj strani 4 mrtva i 12 ranjenih boraca. Žumberak je opet djelomično slobodan. Tako je neprijatelj doživio poraz u ovoj ofanzivi. Naše se snage opet sa izvjesnim djelovima nalaze u Žumberku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: V. d. komandanta:

ćivao svoje jedinice. Prva jača jedinica koja je dejstvovala na području Kalnika bila je Dvanaesta divizija Šestog korpusa NOV i PO Jugoslavije. Ona je po naređenju Štaba korpusa krenula iz Slavonije krajem lipnja i stigla na Kalnik početkom srpnja 1943 god. Na ovom području Divizija je operisala, zajedno sa Kalničkim NOP odredom, do 24 srpnja 1943 god., kada se preko Bilo Gore vratila u Slavoniju.

[5] Na Kalniku je 4 rujna 1943 god. formirana brigada »Braće Radić«, a u Moslavini 21 rujna Moslavačka NO brigada. Podaci u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 40/5, k. 724 i 44/5, k. 724.

[6] Početkom kolovoza 1943 god. Kalnički i Moslavački NOP odred formirali su po jedan udarni bataljon, od oko 200 ljudi. Početkom rujna ovi su bataljoni ušli u sastav novoformirane brigade »Braće Radić«.

[7] Štab Druge operativne zone imao je u planu formiranje divizije u koju bi ušla Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar« i novoformirana brigada na području Kalnik, Moslavina, ali do toga nije došlo.

[8] Vidi dok. br. 22 i tom V, knj. 13, dok. br. 76 i 80.

BR. 10

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 4 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE DA IZVRŠI PRIPREME ZA FORMIRANJE DIVIZIJE[1]

sl.
4/ IV 1943

ŠTABU V OPERATIVNE ZONE

Naši najnoviji uspjesi[2] pospješiće formiranje divizije od snaga vaše Zone.[3] Prema tome usmjerite vaš rad tako da čim prije budete u stanju prići formiranju divizije. To znači da se čvršće povežete sa VI Brigadom[4] i da kod sadašnjih akcija vašeg Odreda imate u vidu njegovo prerastanje u brigadu.[5] Ujedno vršite organizacione pripreme za stvaranje divizije.

Pošaljite nam odmah sve izvještaje, kao brojno stanje i naoružanje, informativni i obavještajni itd. kao i jedan opći izvještaj o sadašnjem organizacionom stanju jedinica vaše Zone, kao i karakteristike komandnog kadra.

Javite nam da li ste konačno primili 50 pušaka za koje ste urgirali. Ukoliko niste, javite nam odmah od kog je datuma dopis u kome javljamo da ih šaljemo te tko je trebao da ih prenosi do vas.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant
sl. otsutan

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/1, k. 104.

[2] Riječ je o napadu na Zalužnicu, Brlog, Kompolje, Lešće, Janjče, Ramljane i Sinac. Vidi dok. br. 4, 5, 6, 11, 41 i 43.

[3] Riječ je o Trinaestoj primorsko-goranskoj diviziji koja je formirana krajem travnja 1943 god. u Brinji. U njen sastav ušle su: Šesta NOU i Četrnaesta NO brigada Pete operativne zone. Komandant divizije bio je Veljko Kovačević, a politički komesar Artur Turkulin.

[4] Šesta NOU brigada dejstvovala je tada u sastavu Osme divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 96.

[5] Odnosi se na Prvi NOP odred. Plan o prerastanju ovog odreda u brigadu nije ostvaren. Vidi dok. br. 21 i 84.

BR. 11

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 4 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŽELJEZNIČKE STANICE LEŠĆE, RAMLJANE I JANJČE I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
— HRVATSKE —
Op. Broj 34
4-IV-1943

O. br. 52/42[2]
8. IV. 1943

Operativni izvještaj
od 26. III — 4. IV o. g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

27 marta 1943

Sektor Zrmanja:

(I brigada):

U toku ovoga dana jedinice I brigade i Ličkog part. odreda imale su opšte pripreme za operaciju na sektoru Zrmanja — Turovac — Duboki Dol.

(II brigada):

U toku ovoga dana tri bataljona II brigade čistili su okolicu Gračaca (padine Velebita) od manjih četničkih grupa, vršili rušenje pruge i uništavanje objekata oko iste na sektoru Gračac — Malovan.

Za izvršenje ovog zadatka ova brigada dobila je u sastav četiri mala minobacača.

Na ovome sektoru nalazio se je neprijatelj, četnici, jačine do 150 bandita naoružanih sa jednim teškim mitraljezom, jednim puškomitraljezom, dok su ostalo puške koji je bio rasut na pojedinim kotama većinom iznad same pruge.

Tok borbe:

Oko 7 časova istog dana bataljon »Stojan Matić« zaposjeo je kotu Kita (1103) na koju su po danu izlazili četnici jačine do 30 bandita. Sa jednom četom držao je padine Velebita sa sje-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—6, k. 424 C.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

verozapadne strane, a s jednom četom rušio je prugu i uništavao vaktarnice, Pumpu koja se nalazi na pruzi istočno od Gračaca i druge objekte.

Bataljon »Ognjen Prica« krenuo je u isto vrijeme u pravcu Vučipolja sa zadatkom da isto nasilno izvidi i po mogućnosti isto očisti od četničkih bandita.

4. bataljon imao je zadatak da likvidira neprijatelja na pruzi od Pumpe prema Malovanu, tj. kod crkvice Sv. Marko i vaktarne između ove Pumpe i Cerovca.

Snage 1. bataljona kada su zauzele Kitu (kota 1103) produžile su sa čišćenjem terena prema Šimlašici (kota 1035) i k. 740, na kojima se je nalazio neprijatelj. Jedna četa ovog bataljona podvlačila se je pod položaje neprijatelja, koju je isti ipak rano primjetio i pustio na blisko otstojanje tako, da je istu obasuo ručnim bombama. Ipak je ova četa ostala uporna tako, da je neprijatelj morao svoje položaje napustiti, a naše snage zaposjesti iste. 2. bataljon prema svom zadatku izvidio je Vučipolje i samoinicijativno sa jednom četom ušao u isto, s jednom krenuo prema Vučjem Vrhu a jednu upotrebio za konfiskaciju četničke imovine i pretresa samog sela i terena oko istog. Neprijatelj je na ovaj bataljon sa padina Velebita otvarao vatru na dosta velikom otstojanju koja nije ometala da ovaj bataljon po predviđenom planu izvrši svoj zadatak.

4. bataljon također pročistio je sav teren od Pumpe i oko želj. pruge prema Cerovcu.

U ovim akcijama zaplijenjeno je 13 pušaka, 2660 metaka, 16 bombi, 45 kom. goveda, 50 kom. sitne stoke, 5 šatorskih krila, 1 ćebe, 10 porcija, 3 kazana seljačka, 50 kg. sirovog mesa.

Porušeno je 500 met. pruge, zapaljeno je 5 vaktarnica, 1 Pumpa, i sisaljka između Gračaca i Cerovca. Neprij. gubitci: 3 mrtva, 11 ranj., 2 zarobljena. Naši gubitci: 7 ranjenih.

U ovim akcijama utrošeno je 1288 metaka, 11 bombi, tako da se municija u ovoj brigadi povećala za 1372 metaka i 5 bombi.

Istog dana 3. bataljon II brigade držao je položaje prema Lovincu kod Ličkog Cerja. Oko 10 časova naišle su ustaše[3] jačine oko 200 iz Lovinca gdje je došlo do borbe između jedne čete ovog bataljona i ustaša, koja je trajala jedan sat i 30 minuta. Kada je stigla pomoć ovoj četi neprijatelj je otstupio. Na našoj strani bio je jedan drug lakše ranjen, dok je na strani neprijatelja bilo nekoliko bandita izbačenih iz stroja.

Utrošeno je 80 metaka, dok je uhvaćeno 100 metaka.

---

[3] Iz sastava Trideset prve bojne

Plijena za vrijeme ove akcije nije uhvaćeno.

IX brigada:

U toku ovoga dana IX brigada stigla je iz akcije na Brušane[4] na sektor Vrebac — Barlete, gdje je ostala jedan dan na odmaranju.

28 marta i 29 marta 1943 jedinice ove divizije, tj. I brigada učestvovala je u operacijama na sektoru Zrmanje,[5] dok su snage II i IX brigade po naređenju ovoga štaba smjestile svoje bataljone ovako:

II brigada ostavila je 2. i 4. bataljon na sektoru Gračac sa zadatkom osiguranja pomenutog sektora od pravca Lovinca i čišćenja južnog dijela gračačkog sektora od preostalih četničkih grupica. 1. i 3. bataljon ove brigade prebačeni su na sektor Vrebac — Ploča sa ciljem držanja pod kontrolom neprijatelja na liniji Lovinac — Gospić i vršenja manjih akcija i prepada na pomenutoj liniji.

IX brigada krenula je na sektor Čanak — Kosa — Kuzmanovača, gdje je nastavila sa odmorom bataljona i ujedno pripremanjem za daljnje operacije.

30 marta 1943

II brigada sa jednim bataljonom izvršila je čišćenje zaseoka Kesići istočno od Gračaca. Tom prilikom popaljene su vaktarne broj 91 i 101 na liniji Cerovac — Malovan kao i sve zgrade na samoj stanici Cerovac.

Bataljon je ušao u selo bez otpora, pošto su se u istom nalazila samo četiri bataljona,[6] koji su prije dolaska ovog bataljona ubili u ovome selu pomoćnika obav. oficira 5. bataljona II brigade, a zatim su pobjegli. Konfiskovana je imovina, tj. žito i stoka od četničkih familija, dok im je najpotrebnija količina za život ostavljena. . .

Noću između 30 i 31 marta ovaj bataljon krenuo je u više manjih kolona u gonjenje neprijatelja[7] pravcem Jabukovca. Pošto je neprijatelj naglo otstupio i razbjegao se u svim pravcima, bataljon je bez borbe iste noći ušao u selo, iako dosta zamoren, probijajući se kroz neprohodne klisure Velebita. Selo je pretreseno, uzeta je vojnička sprema, zatečenom narodu objašnjavana je Narodno-oslobodilačka borba i cilj iste, nakon čega se je bataljon ponovno povratio u Gračac. Po kolibama i peći-

---

[4] Vidi dok. br. 1.
[5] Vidi dok. br. 34.
[6] Ovo je omaška. Treba: bandita. Vidi dok. br. 44.
[7] Odnosi se na četnike.

nama u Dumanu nađene su izbjeglice iz Gračaca[8] kojima je objašnjeno da se nemaju čega bojati i da se vraćaju svojim kućama. Jedna četa naišla je na stan poznatog četničkog bandita Save Veselinovića, koji je ranije strijeljan, a brat mu se nalazi u četnicima. . .

Za vrijeme ove akcije ovaj bataljon nije imao gubitaka niti ih je nanio neprijatelju, pošto nije sa istim nigdje došao u bliski kontakt.

Zaplijenjena je jedna francuska puška, 587 metaka raznih, dva šatorska krila, tri ćebeta, 10 pari talijanskih cipela, 5 šinjela, 4 bluze, šestoro goveda i još nekog sitnijeg ratnog materijala.

U ovoj akciji dobro se je snašao Štab bataljona kao i niži komandni kadar koji se je sa dobrom vezom i opreznošću probijao kroz Velebit. obezbijedivši se vojnički sa patrolama, tako da neprijatelj koji je rasut po manjim grupama nije uspio da izvrši ma kakav prepad ili iznenađenje.

U ovoj akciji bataljon je utrošio 120 komada metaka. Oružja pokvarenog niti izgubljenog nije bilo.

IX brigada:

U toku ovoga dana jedinice ove brigade vršile su pripreme za pretstojeću akciju.

31 marta kod svih dijelova ove divizije bilo je zatišje. Vršene su pripreme za buduće akcije.

1 aprila

IX brigada dobila je zadatak da napadne i zauzme neprijateljska uporišta: stanicu Lešće gdje se je nalazila jedna domobranska satnija[9] sa jednim mitraljeskim vodom, stanicu Ramljane gdje se je nalazila jedna satnija[10] i stanicu Janjče gdje se je nalazila jedna satnija domobrana.[11]

Ukupno 450 boraca.

Naša IX brigada pojačana sa jednim odjeljenjem teških bacača — ukupnog brojnog stanja 1000 boraca.

Plan i zadatak za ovu akciju ova brigada dobila je od Operativnog štaba za Gacku,[12] pod čijom je komandom ova akcija izvedena.

Raspored snaga:

1. bataljon sa dva mala minobacača dobio je zadatak da napadne Gradinu kod stanice Lešće koja je bila utvrđena bun-

---

[8] Riječ je o četničkim porodicama.

[9], [10] i [11] Iz sastava Treće ličke bojne. Vidi dok. br. 126.

[12] O formiranju ovog Štaba vidi tom V, knj. 13, dok. br. 93.

kerima. Napad je trebalo izvesti sa istočne i sjeverne strane sa dvije čete, dok je jedna četa bila u bataljonskoj rezervi.

2. bataljon imao je zadatak da napadne željezn. stanicu Lešće sa dvije čete, sa južne i zapadne strane. Jednom četom pojačanom sa vodom teških mitraljeza da postavi osiguranje prema Perušiću. Sa desnim krilom bataljon se imao povezati sa 1. bataljonom koji je napadao Gradinu. U sastavu ovog bataljona dejstvovao je jedan teški i dva laka bacača.

3. bataljon imao je zadatak da sa dvije čete i jednim malim bacačom napadne mjesto Lešće (školu), a sa jednom četom da postavi osiguranje prema Otočcu.

4. bataljon imao je zadatak da napadne željezničku stanicu Ramljane sa dvije ćete sa južne i istočne strane, a jedna četa ostala je kao bataljonska rezerva.

Za vrijeme ove operacije Štab brigade nalazio se je na koti Čardak (789). Organizovano je brigadno sanitetsko previjalište kao i baza za ishranu u selu Ramljanima. Veza sa bataljonima bila je sa kuririma.

Napad je počeo u određeno vrijeme koje je bilo predviđeno po zapovijesti: 1 aprila o. g. u 24 sata. Kod 1. i 2. bataljona napad je počeo kasnije 15 minuta, a razlog je velika pomrčina i dosta slabi vodiči.

Tok borbe:

Do polaznih položaja jedinice ove brigade uspjele su podići neprimjetno, odakle su energičnim naletom krenule naprijed. Neprijatelj je davao vrlo slab otpor koji je odmah savladan, sem kod 3. bataljona, koji je vodio dužu borbu kod škole u selu Lešću. Borba je trajala sve dotle, dok neprijatelj nije vidio da je oko njega sve zauzeto, a kad je to primjetio predao se je i na ovome mjestu.

Ishod borbe:

Akcija kod svih jedinica ove brigade uspjela je u potpunosti. Zaplijenjeno je 543 puške, 11 puškomitraljeza, 8 teških mitraljeza, 8 šmajsera, jedan pištolj, 365.000 metaka, 104 bombe. 260 pari cipela. 230 opasača, 348 fišeklija, 152 ćebeta, 100 šatorskih krila, 1 poljski telefon, 2 bačve pekmeza, 3 bureta benzina, 2 bureta petroleuma i još drugog sitnog ratnog materijala.

Zarobljeno je 438 domobrana, od toga 16 oficira i podoficira. Poginula su tri domobrana, a više ih je ranjeno.

Sopstveni gubitci: u toku ove operacije na našoj strani poginula su dva druga, dok ranjenih nije bilo.

Kritički osvrt na akciju:

Akcija je uglavnom izvedena po predviđenom planu, snalaženje kod komandnog kadra bilo je dobro sem što su štabovi 1. i 2. bataljona dozvolili da ih slabi vodiči zavode kroz šumu ne vodeći sami računa da li ih vodiči vode najkraćim putem i u određenom pravcu.

Veza i sanitetska služba:

U toku noći sanitetska služba a naročito veza funkcionisala je dosta slabo iz razloga što su bataljoni bili dosta udaljeni jedan od drugog, teren nepoznat i slabo prohodan a sama noć bila je vrlo mračna.

Ishrana je također bila dosta slaba, a naročito nedostatak u kruhu se je osjetio.

Napomena:

Na sektoru prema Perušiću, gdje se nalazila jedna četa 4. bataljona na osiguranju, čim je doznala da se je neprijatelj u napadnutim mjestima predao, u saglasnosti sa štabom svoga bataljona, a uz pomoć i druge čete krenula je u napad na Janjče. Na pomenutoj stanici domobrani su se predali bez otpora. Zahvaljujući samoinicijativi štaba bataljona do samoga svanjivanja akcija je uspjela u potpunosti. Ipak i ovdje se je pokazalo nedostataka, tj. komandni kadar po predaji domobrana nije uspio držati jedinice u ruci, nije uspio potpuno kontrolisati rad svoje jedinice, već su pojedinci sami lutali zavirujući u pojedine stvari bez naređenja i odobrenja, kao i bez kontrole odgovornih rukovodećih drugova.

2 o. mj. protekao je u evakuaciji i prebrojavanju zarobljenika i ratnog plijena, s tim da je jedan bataljon ove brigade imao zadatak da obezbijedi pomenuti rad od neprijateljskog iznenađenja iz pravca Perušića. Istoga dana jedinice II brigade na sektoru Medak — Lovinac oko 23 časa razrušile su pomenutu želj. prugu u dužini od 7 km. U isto vrijeme jedna četa istog bataljona izvršila je fingirani napad na Lovinac, ali neprijatelj uopće nije reagirao na našu vatru.

Iste noći bataljon »Stojan Matić« izvršio je sa dvije čete napad na neprijatelja na Budačkom mostu, ali taj napad nije uspio iz razloga što jedna četa koja je trebala da pređe Liku, nije mogla preći na mjestu koje je za prelaz bilo predviđeno.

Jedna četa istog bataljona razrušila je sa jednim vodom prugu između Lič. Osika i Gospića u dužini od 2 km, dok je sa drugim vodom vršila fingirani napad na Lički Osik.

3 marta[13] 1943

Ovoga dana krenuo je neprijatelj od Perušića u jačini od dvije bojne[14] i sukobio se sa snagama 2. bataljona IX brigade, koji je uspio da zadrži neprijatelja dok nisu stigli ostali dijelovi brigade u pomoć, tako da je 1. i 4. bataljon udario neprijatelju s boka te je ovaj otstupio.

U ovim borbama imao je neprijatelj oko 50 mrtvih i ranjenih, među kojima je ranjen i komandant bojne Delko Bogdanić. Mi smo imali dva mrtva i 18 ranjenih.

Zarobljena su 2 neprijat. vojnika, a zarobljeno je 110 metaka, dok je utrošeno 5720 metaka.

U ovim borbama naročito se nije istakla ni jedna jedinica kao ni pojedini drugovi.

4 aprila

II brigada: jedna četa 1. bataljona postavila je zasjedu na cesti između Brušana i Gospića. Naišla je jedna patrola domobrana jačine 24 vojnika. Patrola je napadnuta: jedan dio je zarobljen i pobijen, a svega ih je šestorica uspjelo pobjeći.

Gubitci neprijatelja: dva mrtva, tri ranjena i 13 zarobljenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Zaplijenjeno je 18 pušaka, 500 metaka, 3 njemačke bombe, 3 ofanzivne bombe, 10 torbica, 10 opasača i fišeklija.

U svim ovim operacijama zarobljeno je: 572 puške, 11 puškomitraljeza, 8 teških mitraljeza, 368.847 raznih metaka, 186 bombi, 8 šmajsera, 107 šatorskih krila, 156 komada ćebadi, 270 pari cipela, 5 šinjela, 4 vojničke bluze, 1 pištolj, 240 opasača, 358 fišeklija, 1 telefon, tri bureta benzina, dva bureta petroleuma i 10 vojničkih torbica.

U ljudstvu je neprijatelj imao u toku ovih operacija: 28 mrtvih. 44 ranjena i 455 zarobljenih.

Na našoj strani bilo je 4 mrtva i 25 ranjenih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant:
Đ.[15] Jovanić

(M.P.[16])

---

[13] Vjerovatno omaška. Treba: aprila. Trećeg ožujka Deveta NOU brigada vodila je borbe na području Vrebac — Mogorić. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 50.

[14] Neprijatelj je krenuo iz Perušića sa šest bojni. Vidi dok. br. 126.

[15] Đoko

[16] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 12

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE NOU BRIGADE OD 4 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU NA SINAC[1]

ŠTAB
VI NOU BRIGADE HRVATSKE
4. IV. 1943

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

31. III. 1943 naša je brigada držala položaje prema Vrhovinama i Rudopolju, sa zadatkom da spriječi eventualni neprijateljski prodor u oslobođena sela. Istog dana sav komandni kadar sa štabom brigade pošao je na izviđanje željezničke stanice i mjesta Sinac. Na položaju nije bilo promjena.

1. IV. 1943 je naša brigada dobila zadatak da uništi neprijateljska uporišta u mjestu Sinac i željezničkoj stanici Sinac, kao i stražu kod velikog tunela i vodovoda.[2]

I i III bataljon dobili su zadatak da napadnu neprijatelja i unište u mjestu Sinac i to:

I bataljon sa pravca od Zalužnice i cestom koja vodi za Otočac i to sa slijedećim rasporedom: jednom četom od Zalužnice na popov stan, jednom četom lijevo na domobranski štab koji se nalazi pored ceste stanica Sinac — mjesto Sinac i jednom četom desno pravcem put koji vodi za Otočac. Ova sva neprijateljska uporišta u unutrašnjosti mjesta trebalo je brzo likvidirati a naročito je trebalo brzim prodorom zauzeti crkvu.

III bataljon imao je napadati na žandarmerijsku stanicu sa pravca od željez. stanice Sinac. Jedan vod pridodati I bataljonu radi jačeg osiguranja sa Otočca i Zalužnice.

IV bataljon imao je zadatak da napadne posadu na željezničkoj stanici Sinac.

II bataljon imao je držati položaj kotu 1074 iznad Panosa, Veliki Obljaj i jednom desetinom kotu Perušić iznad D. Babinog Potoka sa zadatkom da spriječi eventualno nadiranje neprijatelja iz pravca Vrhovina. U vrijeme napada na mjesto i stanicu Sinac imao je taj bataljon u zadatku da sa jednom četom vrši fingirani napad na Panos.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/5, k. 917.

[2] Vidi dok. br. 6 i 43.

Sve jedinice podišle su na polazne položaje na vrijeme. Borba je počela u 24 sata. IV bataljon privukao se željezničkoj stanici, te čim ih je stražar zamijetio jedinice su izvršile juriš i upale u samu zgradu te su tako u naletu kroz jedan sat likvidirale ne samo posadu željezničke stanice već i posadu kod vodovoda i odmah se bacile na evakuaciju plijena. Po završenoj evakuaciji jedna četa toga bataljona zauzela je položaj prema Vrhovinama kod kote 972.

Prvi nalet I bataljona na crkvu bio je odbijen, pošto je crkva bila tučena sa unakrsnom vatrom. Kad je likvidirana sa drugim jurišem crkva, prešlo se na likvidaciju ostalih zgrada. Neprijatelj je bio tjeran iz zgrade u zgradu dok konačno svi nisu bili stjerani u žandarmerijsku stanicu. III bataljon napadao je žandarmerijsku stanicu koja je bila najjače utvrđena. Zajedničkim napadom snaga I i III bataljona neprijatelj je prisiljen na predaju u 8 sati, pokušavajući prethodno da bježi u pravcu Lešća.

Gubici neprijatelja pri zauzimanju mjesta Sinac iznose 7 mrtvih i 15 ranjenih. Naši gubici iznose tri mrtva i 11 ranjenih. Pri napadu na željezničku stanicu Sinac neprijatelj nije imao gubitaka, dok je na našoj strani bio jedan lakše ranjen.

U tim je akcijama zarobljeno 218 domobrana i žandara i tri oficira. Zaplijenjeno je dva teška mitraljeza, pet puškomitraljeza, i oko 200 pušaka te oko 70.000 metaka, te veća količina bombi i ostalog ratnog materijala.

U toj borbi naročito se istakao komandir 2. čete I bataljona drug Tomić Sava, koji je smrtno pogođen prigodom gonjenja neprijatelja iz zgrade u zgradu u napadu na mjesto Sinac. Pokojni je drug Sava bio najsvijetliji primjer hrabrosti i junaštva svima borcima ne samo I bataljona nego cijele brigade. Svuda je prvi bio na jurišu, te kao takav neobično voljen od svojih boraca, koji duboko žale njegov gubitak.

Poslije završene akcije III bataljon i jedna četa IV bataljona držali su položaje prema Vrhovinama, a I [bataljon] prema Otočcu.

3. IV. 1943 bataljoni su držali iste položaje kao i nakon akcije. II bataljon držao je položaje prema Vrhovinama bez promjene.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Operativni oficir:
Dušan Trbović

BR. 13

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 4 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU USTAŠA NA DIJELOVE BRIGADE U VUKOVOJ GORICI[1]

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE
op. br. 178
dne 4-IV-1943 g.

Operativni izvještaj broj 5

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Dana 31. III ove godine rano u zoru, neprijatelju[2] je uspjelo iznenaditi naš II Proleterski bataljon, Četu za vezu i Pionirsku četu. Neprijatelj sastavljen od ustaša krenuo je iz Netretića i ispred sela Prilišće razdvojio se u dvije kolone, od kojih je jedna krenula uz Kupu, prema Vukovoj Gorici, a druga sa lijeve strane ceste idući prema Vukovoj Gorici po okolnim visovima. II Proleterski bataljon bio je sav smješten oko vatrogasnog doma, njegova 3 četa imala je zadatak isturivati patrole na kotu kod crkve a 2 četa prema Netretiću. Dežurni oficir brigade drug Bulat[3] obišao je II Proleterski bataljon u 4 sata ujutro i pronašao je da se stražarska služba vršila vrlo labavo, patrola 3 čete koja je bila upućena prema crkvi nije bila dovoljno budna. Dežurni oficir brigade upozorio je dežurnog oficira bataljona na ove nedostatke, i naredio mu je da ponovno obiđe stražu i patrole u 5 sati. 1 četa II Proleterskog bataljona odredila je isto tako patrolu, ali je Štab bataljona kazao da ova patrola nije potrebna te prema tome nije ni otišla. Pred zoru patrola 3 čete koja je bila kod crkve povukla se je natrag radi smjene, prije nego joj je smjena došla, i baš u tom času neprijateljska jaka patrola naišla je i zauzela kotu kod crkve. Radi toga neprijatelju je bilo moguće da II Proleterski bataljon opkoli i potpuno iznenadi. Čete su u to vrijeme baš ustajale. 3 četa

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37/3, k. 721.
[2] Odnosi se na Desetu ustašku bojnu. Vidi dok. br. 116.
[3] Tešo

je odmah prihvatila borbu i zauzela položaj više vatrogasnog doma, dok je 2 četa počela da se povlači pored Štaba prema uzvisinama lijevo od ceste. 1 četa počela je sa povlačenjem, koje se pretvorilo u paniku i bezglavo bježanje. Putem su se pocijepali tako da je 1 vod sa zamjenikom komandira i komesarom čete počeo bježati u pravcu Kupe sa sviju strana obasipan neprijateljskom vatrom. 2 četa II Proleterskog bataljona dobila je zadatak od Štaba bataljona da izbije i da potjera neprijatelja sa uzvisina lijevo od ceste, te da uspostavi vezu sa III Proleterskim bataljonom. Ona je taj zadatak i izvršila. 3 četa zadržavala je neprijatelja i izbijala istim putem kojim je prošla i 2 četa. To povlačenje 3 čete nije išlo u najboljem redu, jer se je u četi počela javljati panika i dezorganizacija, krivicom komandnog kadra 3 čete II Proleterskog bataljona, koji se u toj brzini nije mogao snalaziti. 2 i 3 četa i jedan vod 1 čete II Proleterskog bataljona konačno su se snašli i uhvatili vezu sa III Proleterskim bataljonom, koji je držao položaj ispred Vukove Gorice od ceste prema Kupi. II Proleterski bataljon zauzeo je položaj desno od III Proleterskog bataljona. Neprijatelj vidjevši da se nalazi u klopki između III i II Proleterskog bataljona, počeo se naglo povlačiti i tu je pretrpio dosta velike gubitke. Vod 1 čete II Proleterskog bataljona sa vodnikom Isom[4] i zamjenikom komandira izgubio se i tek kasnije izbio je na Kupu potpuno razbijen i dezorganiziran. Pao im je vodnik Iso, zamjenik komandira i imali su tri ranjena druga. Štab brigade sa III Proleterskim bataljonom nalazio se u Vukovoj Gorici, dok je I Proleterski bataljon bio u Bosancima. Štab brigade je čim se začulo prvo pripucavanje naredio III Proleterskom bataljonu da zauzme sa dvjema četama položaje iznad Vukove Gorice prema Kupi. Međutim, III Proleterski bataljon sa jednom četom je već krenuo na taj položaj. I Proleterski bataljon dobio je zadatak da odmah krene prema Vukovoj Gorici. Tom bataljonu je kasnije stavljeno u zadatak da zaobiđe neprijatelja od potoka Dobre, te da ga udari sa leđa. Neprijatelj vidjevši da mu I Proleterski bataljon zalazi s boka i leđa počeo se naglo povlačiti u pravcu Netretića. I Proleterski bataljon nastavio je goniti neprijatelja sve do Netretića, ali mu nije uspio nanijeti gubitaka. Nakon toga brigada se povukla u svoje baze.

Plijen: II Proleterski bataljon uhvatio je oko 1000 metaka i 5 karabina.

Gubici neprijatelja: Prema izvještaju civila, koji su prevozili mrtve i ranjene neprijateljske vojnike, neprijatelj je imao

---

[4] Iso Tomaš

oko 30 mrtvih i isto toliko ranjenih vojnika, među mrtvima nalazila su se i dva ustaška oficira.

Sopstveni gubici: 7 mrtvih i 15 ranjenih boraca.

Kritički osvrt na borbu:

Štab II Proleterskog bataljona bio je upozoren od Komandanta brigade da bude vrlo oprezan, pošto je neprijateljska posada u Netretiću vrlo blizu i nalazimo se na glavnoj cesti. Komandant II Proleterskog bataljona drug Simić[5] ovu opomenu nije shvatio ozbiljno, pa nije odredio ni dovoljno jako osiguranje prema Netretiću. Štab II Proleterskog bataljona nije ni ovaj puta, kao ni ranije kontrolirao jesu li komande četa uputile patrole kako je to naredio Štab bataljona i da li će te patrole vršiti svoju dužnost kako treba. Komande četa isto tako nisu kontrolirale rad upućenih patrola. Kada je već neprijatelj iznenadio II Proleterski bataljon, Štab bataljona nije se dosta brzo snašao pa nije na vrijeme izdao komandama četa naređenje gdje će zauzeti položaj. Komande četa isto tako su se slabo snašle, a naročito Komanda 1 čete.

Utrošak municije: Utrošeno je 1.300 metaka mauzer municije i 50 metaka talijanske municije. Prilikom borbe izgubljene su dvije puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Božo Spaček

V. d. komandanta
Milan Žeželj

---

[5] Narodni heroj Milan Mraović. Poginuo kod Donje Kupčine 22 kolovoza 1943 god. kao komandant Drugog bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

BR. 14

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU KORDUNAŠKOG NOP ODREDA DA RUŠENJEM PRUGE OMETA EVAKUACIJU NEPRIJATELJA IZ VRHOVINA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
6 aprila 1943
9 časova

Da otvori štab III bataljona KPO da bi blagovremeno počeo akcije.

ŠTABU KORDUNAŠKOG PARTIZANSKOG ODREDA

Talijani[2] evakuišu Vrhovine, a po vašem izveštaju i Plaški. Kod Vrhovina delovi VI brigade čekaju na podesan momenat da upadnu u Vrhovine,[3] a zatim da produže nadiranje za neprijateljem niz prugu u pravcu Plaškog.

Potrebno je da odred koncentriše jedan do dva bataljona na sektoru Jesenica — Plaški i da ometa neprijatelju evakuaciju rušenjem, rastavljanjem ili miniranjem pruge, a u pogodnom momentu da produži zauzimanje neprijateljskih uporišta uz prugu, pa i upad u sam Plaški kad se ukaže prilika.

Dolina Gacke (okolina Otočca) oslobođena je,[4] sem mesta Otočac.[5]

Doznali smo da je noćas 5/6-IV o. g. na pruzi Jesenica — Plaški izbačeno sa pruge dva voza, ali detalja o tome ne znamo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za načelnika štaba,

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30/1, k. 419.

[2] Odnosi se na dijelove divizije »Re«.

[3] U Vrhovine je ušao Drugi bataljon Šeste NOU brigade. Vidi dok. br. 16.

[4] Vidi dok. br. 4, 5, 6, 8, 11, 15, 16, 26, 27, 28 i tom V, knj. 13, dok. br. 93 i 96.

[5] O oslobođenju Otočca vidi dok. br. 15, 17, 18, 29, 30, 37, 38, 39, 65 i 66.

BR. 15

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM OFICIRU ŠTABA KORPUSA O ZAUZEĆU VRHOVINA I O STANJU NA PODRUČJU OTOČCA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
6 aprila 1943

OPERATIVNOM OFICIRU KORPUSA[2]

Stanje na sektoru Gacka je slijedeće: Neprijatelj je jutros rano pošao iz Vrhovina u pravcu Otočca.[3] Neprijatelj je sa artiljerijom i bacačima tukao naše položaje i prostor lijevo i desno od ceste Vrhovine. Neprijatelj je u svome nastupanju zauzimao najprije dominantne tačke s lijeve i desne strane ceste tako, da bi osigurao prolaz. Poslije podne neprijatelj je uspio da se probije do Zalužnice i da produži put pravcem Otočca. Neprijatelj je tučen bočno na liniji Vrhovine od snaga XV Brigade, a kod Špilničkog polja tučen je od snaga IX Brigade. Ovaj neprijateljski prodor pomogle su neprijateljske snage iz Otočca s tim što su nadirale u pravcu Vrhovina sa namjerom da osiguraju prihvatnicu svojih snaga koje nadiru iz Vrhovina. Pri tome je došlo do borbe sa snagama IX Brigade koja je u toku noći zauzela kote 648 i 557. Pri napuštanju Vrhovina naše snage upale su u samo miesto i zauzele ga.[4] U upadu u mjesto učestvovali su i tenkovi.[5] Neprijatelju su naneseni dosta osjetni gubici, ali se za sada još tačno ne znaju. Jačina neprijatelja koji je nadirao iz Vrhovina bila je oko 1500. Neprijatelj je večeras uspio da se spoji sa Otočačkim garnizonom.

Ovim novim momentom mijenja se i naš plan za likvidaciju samog Otočca[6] pošto su neprijateljske snage u njemu oja-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—7, k. 421 C.

[2] Milan Pavlović

[3] O povlačenju dijelova divizije »Re« iz Vrhovina u Otočac vidi dok. br. 14, 16, 26, 27 i 28.

[4] Vidi dok. br. 16.

[5] Vidi dok. br. 26.

[6] Prije spajanja snaga ovih garnizona, Štab Prvog korpusa je pripremao plan za napad na Otočac. Vidi dok. br. 18.

čane, a predmjeva se da će neprijatelj pokušati da se izvuče pravcem za Senj.[7] U vezi s tim pristupilo se organizaciji zasjede na prostoru od Otočca do Brloga s tim da će se neprijatelja prilikom izvlačenja tući na tom pravcu. Detaljnije o akciji vidi se iz priložene zapovijesti.[8]

Zdravstveno stanje u VIII Diviziji vrlo je slabo, a pogotovo u V Brigadi koja je spala na svojih 400 boraca. Do sada se u bolnici u Dabru nalazi 250 drugova iz VIII Divizije oboljelih od pjegavca. Uslijed toga V Brigadu morali smo povući i staviti pod karantenu, a ujedno će služiti kao rezerva za pretstojeću operaciju.

O tačnim rezultatima današnje borbe izvijestićemo čim dobijemo tačne podatke.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. načelnika štaba,
M.[10] Kuprešanin

BR. 16

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE NOU BRIGADE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O OSLOBOĐENJU VRHOVINA I RUDOPOLJA[1]

ŠTAB
VI NOU BRIGADE HRVATSKE
6. IV. 1943 god. u 24 sata

ŠTABU I KORPUSA HRVATSKE

Jedinice našeg Drugog bataljona ušle su u Vrhovine i Rudopolje (stanicu i selo). Neprijatelj iz Vrhovina probio se u pravcu Otočca uz teške gubitke.[2] Tenkove smo upotrijebili za

[7] O povlačenju neprijateljskih snaga iz Otočca i o napadu na njih vidi dok. br. 15, 17, 18, 29, 30, 37, 38, 39, 65 i 66.
[8] Vidi dok. br. 17.
[9] Vidi dok. br. 28.
[10] Milan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/4, k. 419.
[2] Vidi dok. br. 14, 16, 26, 27 i 28.

gonjenje neprijatelja.[3] Danas poslije podne neprijatelj je pokušavao ići iz Perušića sa dvije satnije da nadire na položaje naših jedinica ali je bio odbijen i natjeran u mjesto.

Sadašnji raspored naših jedinica je slijedeći: I i IV bataljon prema Perušiću, II bataljon u Vrhovinama a jedna desetina od toga bataljona upućena je prugom do Ličke Jesenice, III bataljon nalazi se u Sincu sa osiguranjem prema Otočcu. Vezu imamo sa svim jedinicama redovno, telefonsku i kurirsku. Isto tako imamo vezu i sa jedinicama IX brigade.

Tenkovi[4] se sada nalaze na raskrsnici puteva u Zalužnici gdje će ostati do daljeg naređenja da se ne bi nepotrebno trošio benzin a smatramo da će isti biti upotrijebljeni za predstojeće operacije.[5]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
B.[6] Lompar

Komandant:
Savo Vukelić

BR. 17

ZAPOVIJEST ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA UNIŠTE NEPRIJATELJA PRILIKOM NJEGOVOG POVLAČENJA IZ OTOČCA I DA ZAUZMU OTOČAC[1]

ZAPOVIJEST

(Sekcija Senj — Gospić 1 : 100.000 jugosl. izrada)

Cilj akcije. U vezi sa općim operacijama u Gackoj dolini[2] neprijateljski garnizon koji je prodirao iz Vrhovina spojio se je sa garnizonom u Otočcu.[3] Pretpostavlja se da će oba ova garnizona da se izvuku u pravcu Senja, pa se pred naše snage po-

[3] Vidi dok. br. 26.

[4] Odnosi se na tenkovski vod iz sastava Prve tenkovske čete Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[5] Riječ je o operacijama za oslobođenje Otočca. Vidi dok. br. 15, 17, 18, 29, 30, 37, 38, 39, 65 i 66.

[6] Blažo

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—1/I, k. 424.

[2] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 93.

[3] Vidi dok. br. 15.

stavlja zadatak uništenje neprijateljskih snaga prilikom povlačenja iz Otočca kao i zauzimanje samog grada.[4]

Podaci o neprijatelju. Tačnih podataka o neprijateljskim snagama nemamo, ali se pretpostavlja da se u Otočcu nalaze tri do četiri bataljona okupatorskih vojnika kao i jedan bataljon ustaša i domobrana, kao i nekoliko stotina četnika.[5] Neprijatelj raspolaže sa 7—8 topova raznog kalibra kao i nekoliko bacača.

Naše snage. U ovim operacijama učestvovaće snage VIII Divizije, IX i VI Brigade.

Zadatak. Zadatak je ovih snaga uništiti neprijatelja pri povlačenju na liniji Otočac — Brlog nanoseći mu što više gubitaka i stvarajući time povoljne uslove za zauzeće Otočca.[6] Naše snage ujedno moraju osigurati pravce prema Gospiću — Plaškom i djelomično prema Senju.

Za izvršenje ovoga zadatka:

Naređuje se

VIII Divizija. Sa IV, XV, IX Brigadom i jednim bataljonom V Brigade ima za zadatak da postavi neprijatelju zasjedu na liniji od Otočca do Rapajinog Klanca sa tri brigade, dok će jedan bataljon V Brigade smjestiti u Staro Selo sa zadatkom osmatranja, i u momentu borbe napada već prema datim zadacima. Za izvršenje ovog zadatka stavljaju se na raspolaganje 4 topa 65 mm, sa potrebnim brojem granata. Divizija će minirati cestu od Rapajinog Klanca radi eventualnog prodora neprijateljskih tenkova od pravca Žute Lokve.

V Brigada. Sa tri bataljona izuzima se ispod komande VIII Divizije i stavlja pod direktnu komandu Štaba I Korpusa, dok će jedan bataljon ostati na raspolaganju Štabu VIII Divizije. Sa ostala tri bataljona smjestiće se i to: sa dva u Podum s tim da jedan bude prema Špilničkom Poliu, a jedan smjestiti u Škare. Sa jednim vodom sa 2 p.mitraljeza daće osiguranje kod bolnice u Dabru. Ova brigada imaće osmatračnicu na Umu (kota 566) sa zadatkom da tačno izviđa i prati svaki pokret neprijatelja i o zapažanjima izvještava Štab korpusa. Brigada će biti na odmoru

[4] i [6] Vidi dok. br. 15, 17, 18, 29, 30, 37, 38, 39, 65 i 66.
[5] O jačini neprijateljskih snaga u Otočcu vidi dok. br. 5.

i nastojaće da to upotrebi u svrhu poboljšanja higijene. U slučaju neprijateljskog pokreta bilo u kom pravcu cjelokupna Brigada staviće se odmah u pripravno stanje i sačekati naređenje.

IX Brigada. Stavlja se na raspolaganje Štabu VIII Divizije od kojeg će dobiti tačan zadatak i čija će naređenja izvršavati do daljnjega.

VI Brigada. Osiguravaće pravce prema Perušiću i prema Jesenici, s tim što će dva bataljona zadržati na prostoru Janjče — Studenci sa zadatkom da pod svaku cijenu spriječi prodor neprijatelja iz tog pravca i da pristupi što temeljitijem rušenju pruge. Jedan bataljon ostaće u Vrhovinama kao brigadna rezerva, a jedan bataljon uputiće u Ličku Jesenicu sa zadatkom da štiti prolaz od Ogulina i da što temeljitije poruši željezničku prugu. Štab brigade nastojaće da se poveže telefonskom linijom sa svojim snagama koristeći žicu sa pruge. Štab brigade neka se smjesti u Ramljanima.

Veza. Štab VIII Divizije povezaće se sa Štabom korpusa, koji će se nalaziti u Glavacima, telefonskom linijom koju ima na raspolaganju, dok će se sa jedinicama povezati telefonskom linijom, ukoliko je ima, i relejnim stanicama. Ukoliko postoji mogućnost koristiti se signalizacijom. Štab V Brigade povezaće se sa Štabom korpusa relejima. Štab VI Brigade također će se povezati sa relejima, a koristiti i direktne kurire. Nastojati da veza bude dvostruko osigurana. Izvještaje slati svakog parnog sata. Na svakom izvještaju mora biti naznačen datum i čas kada je pisan, kao i svi ostali potrebni podaci. Svaka jedinica održavaće istodobno vezu i sa susjednim našim snagama.

Sanitet. Štab divizije kao i obje brigade uspostaviće sanitetski punkt na najpodesnijem mjestu na svome sektoru.

Znakovi raspoznavanja. Na noć 6/7 IV: *Obarača — Ogulin*, za noć 7/8 IV: *Kundak — Kragujevac*. Ugovoreni znaci: po danu partizanka[7] na pušku i tri kratka podizaja u vis, odgovor: isto sa dva kratka podizaja u vis, za noć: osam — četiri. Znakovi posljednjeg dana važe i dalje ukoliko se ne izdadu novi.

Postupak sa plijenom i zarobljenicima. Sav zarobljeni plijen dostavljati Štabu korpusa kao i zarobljenike. Zarobljenici se ne smiju svlačiti dok se to od strane ovog Štaba ne odobri.

---

[7] Riječ je o kapi.

Sve jedinice u toku sutrašnjeg dana moraju biti na svojim položajima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[8] Holjevac

Komandant,
Gošnjak[9]

Na znanje:
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske
Na izvršenje:
Štabu VIII Divizije
Štabu IX Brigade
Štabu V Brigade
Štabu VI Brigade

BR. 18

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM OFICIRU KORPUSA O ZAUZEĆU PROZORA I ŠVICE I O PRIPREMANJU NAPADA NA OTOČAC[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
6 aprila 1943

OPERATIVNOM OFICIRU I KORPUSA[2]

Operacije u Gackoj dolini odvijaju se i dalje prema predviđenom planu. IX Brigada je u toku noći zauzela Prozor,[3] kao i dominirajuću kotu Prozorina (kota 648). Neprijatelja u toku noći nije bilo, ali je jutros oko 7 sati počela borba i neprijatelj je sa artiljerijom tukao Prozor i okolinu. Borba se i dalje nastavlja oko Prozora. V Brigada je takođe u toku noći zauzela Švicu[4] ne nailazeći na neprijatelja, koji je pobjegao u pravcu Otočca, prije dolaska naših snaga. VI Brigada zauzela je određeni položaj, tj. dva bataljona oko Studenaca i Janjča sa prav-

[8] Većeslav
[9] Ivan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—7, k. 421 C.
[2] Milan Pavlović
[3] Vidi dok. br. 115.
[4] Vidi dok. br. 41.

cem dejstva prema Perušiću, a dva bataljona na prostoru Sinac — Panos — Crna Vlast. XV Brigada je sa tri bataljona prema Vrhovinama, a sa jednim bataljonom u Dabru. IV Brigada za sada je još na odmoru.

Neprijatelj[5] je jutros tukao artiljerijom iz pravca Vrhovina prema Zalužnici i vjeruje se da je pokušao, odnosno da vrši pripreme za prolaz prema Otočcu,[6] što se može doznati i preko veze. Neprijatelj je ispraznio prema nepotvrđenim vijestima stanice: Jesenica, Javornik i Rudopolje, čije su posade došle u sastav posade u Vrhovinama, ali ovo još nije provjereno. Naređeno je XV Brigadi da sa jednom četom bataljona koji se nalazi u Dabru ispita stanje na stanici Jesenica, a drugom bataljonu VI Brigade da ispita stanicu Rudopolje. Prema neprijatelju koji bi eventualno pokušao da nadire od pravca Vrhovina postavljena su tri bataljona XV Brigade desno od puta Vrhovine — Zalužnica — Otočac, a dva bataljona VI Brigade lijevo od istog puta na prostoru Crna Vlast — Sinac. Jedan od tih bataljona, tj. II Bataljon VI Brigade, ima za zadatak da upada u mjesto Vrhovine[7] čim bi se neprijatelj krenuo u pravcu Zalužnice, dok ostale snage imaju zadatak da ga puštaju sve bliže unutra i bočnom vatrom uništavaju. Također je stavljeno u zadatak IX Brigadi da neprijatelja napada bočno na prostoru Zalužnica — Špilnik ukoliko bi isti uspio da se probije do toga prostora. U toku noći snage VIII Divizije zauzeće i Staro Selo,[8] tako da bi time bila ostvarena uža blokada samoga mjesta.

Neprijateljska artiljerija tuče iz Otočca položaje oko Prozora, a iz Vrhovina položaje ispred Zalužnice. Neprijateljska avijacija bombarduje Brlog i okolinu.

Tačne podatke o stanju neprijatelja u Otočcu nemamo, ali se pristupilo najužoj blokadi, nasilnom izviđanju i pripremanju plana za opći napad.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[10] Holjevac

Komandant,
Gošnjak[11]

---

[5] Odnosi se na dijelove divizije »Re«.

[6] O napadu na neprijateljske jedinice prilikom njihovog povlačenja iz Vrhovina u Otočac vidi dok. br. 14, 16, 26, 27 i 28.

[7] Vidi dok. br. 41.

[8] Vidi dok. br. 19.

[9] Poslije spajanja neprijateljskih snaga iz Vrhovina sa snagama u Otočcu, Štab Prvog korpusa je odustao od ovog plana i izdao zapovijest za uništenje neprijatelja prilikom njegovog povlačenja iz Otočca. Vidi dok. br. 17.

[10] Većeslav

[11] Ivan

BR. 19

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DEVETE NO BRIGADE DA DOSTAVI IZVJEŠTAJ O RASPOREDU I DEJSTVU SVOJIH JEDINICA[1]

ŠTAB I KORPUSA
N.O.V. HRVATSKE
6. IV. 1943.

ŠTABU IX. BRIGADE

Neprijatelj je u toku dana uspio da se probije iz Vrhovina za Otočac.[2] U Vrhovinama ostale su izgleda manje snage, ali se tačan broj još nezna. Hitno nas izvestite kakovo je stanje na položaju te brigade i šta je ista poduzela u toku dana. Isto nas izvestite da li je neprijatelj išao preko Sinca poljem za Špilnik ili se kretao glavnom cestom Zalužnica — Špilnik. Pošaljite nam hitan izveštaj o toku i rezultatu današnje borbe.[3]

Isto nas izvestite o sadašnjem rasporedu te brigade,[4] kao i šta nameravate poduzeti u toku noći. Naređenje za daljni rad dobiti ćete čim se ispita stanje u Vrhovinama kao i namere neprijatelja. Za sada aktivno delujte istim pravcem. Šaljite izveštaje određenim pravcem ovome štabu svaki drugi sat bez obzira na situaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar: Komandant:

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 8/1—2/I, k. 421.

[2] Riječ je o dijelovima divizije »Re«. Vidi dok. br. 14, 15, 16, 26, 27 i 28.

[3] i [4] Vidi dok. br. 27.

BR. 20

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA OKO BRINJA I O LIKVIDACIJI ČETNIČKOG UPORIŠTA U PROKIKAMA[1]

KOMANDANT V OPERATIVNE ZONE
HRVATSKE
Dne 6. IV. 1943 god.
Na položaju.

KOMANDANTU I KORPUSA NOV I PO HRVATSKE[2]

U vezi sa vašim dopisom[3] o akcijama u sjevernoj Lici mi smo sa XIV Brigadom i sa još jednim bataljonom vršili neprekidni pritisak oko Brinja, Prokika i Žute Lokve. Odmah prvih dana posada iz Križpolja povukla se je u Brinje. Za to vrijeme neprijatelj je imao oko 250 gubitaka, a zaplijenjeno je i prilično oružja. Stalnim pritiskom oko Prokika primorali smo prokičke četnike na predaju, te tako je i ta posada likvidirana. Na našu stranu prešlo je 70 do 80 četnika, t.j. sve.

Posada iz Brinja, koja je jaka 5—600 Italijana, a tako isto i iz Prokika, koja je isto toliko jaka, evakuiše se.[4] Vjerovatno da bi i do sada napustili ta mjesta da ih nismo ometali i stalno napadali. U Žutu Lokvu stiglo je u toku jučerašnjeg dana oko 500 fašista[5] koji imaju sigurno za namjeru da omoguće povlačenje ovih dviju posada. Ja mislim da pitanje napuštanja Brinja i Prokika će biti riješeno u toku 1—2 dana.[6]

Prisustvo naših snaga ovdje vjerovatno je od veće koristi nego da se tamo nalaze; čim napuste Brinje i Prokike mi se možemo staviti na raspoloženje sa ovom brigadom da zajednički operišemo.

Poslije zauzeća Brinja namjeravamo izvesti široku mobilizaciju Hrvata iz ovih krajeva i formirati diviziju.[7] Sigurno da

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—6, k. 424 C.

[2] Komandant Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske bio je tada Ivan Gošnjak.

[3] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 82.

[4] i [6] Opširnije o tome vidi dok. br. 48 i 54.

[5] Odnosi se na Trideset treći bataljon crnih košulja.

[7] O formiranju Trinaeste primorsko-goranske divizije vidi dok. br. 10.

ste o tome obaviješteni od Glavnog štaba,[8] a kako će ta divizija sigurno biti pod vašom komandom to vas molim da nam od zapljena potpomognete u naoružanju, a osobito u automatskom oružju i u teškom oružju. Uostalom mi sudjelujemo sa dvije brigade,[9] pa to uzmite u obzir.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Veljko Kovačević

BR. 21

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I STANJU NA PODRUČJU BRINJA[1]

KOMANDANT V OPERATIVNE ZONE
HRVATSKE
Dne 6. IV. 1943 god.
Na položaju.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Operativni izvještaj.

Poslije akcije od 25. III u Brinjskom Klancu[2] neprijatelj je odmah počeo se pripremati za napuštanje ovih mjesta. Sjutradan napustio je Križpolje. Borci XIV Brigade prilikom napuštanja Križpolja nanijeli su mu oko 20 gubitaka.[3]

Svakodnevno vršili smo daljnje pritiske na cesti od Vratnika do Brinja. Uslovi za izvođenje akcije su vrlo teški radi jakih neprijateljskih zasjeda a osobito u nedostatku svakog teškog oružja.

29. III I Bataljon XIV Brigade postavio je zasjedu na cesti Žuta Lokva — Senj. Naišla je neprijateljska kolona u jačini od

---

[8] Odnosi se na Glavni štab NOV i PO Hrvatske.
[9] Riječ je o Šestoj NOU i Četrnaestoj NO brigadi.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—3, k. 105.
[2] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 90.
[3] Misli se na broj izbačenih iz stroja.

60 vojnika[4] u namjeri da smijeni posadu na Goljaku. (Goljak-brdo na kojemu su Italijani utvrđeni i dominira cestom Žuta Lokva — Vratnik.) U toj borbi neprijatelj je pobjegao nazad u Žutu Lokvu ostavljajući na cesti 10 mrtvih Italijana, dok broj ranjenih je mnogo veći. Tom prilikom je zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 7 pušaka. 70 ćebadi, 26 šatorskih krila, 27000 metaka i ostale druge spreme. Istovremeno sa ovom akcijom bataljon »Matija Gubec« imao je zadatak zauzeti bunkere na vrhu Goljak u kojima se nalazilo oko 60 Italijana.[5] Ovaj zadatak dobio je sa namjerom da zaposjednemo tu kotu i da onemogućimo svaki promet između Senja i Like. Naši borci privukli su se, usljed velike magle, ispred samih bunkera bacajući bombe na neprijatelja, ali Italijani su bili jako utvrđeni i davali ogorčeni otpor. Ta borba je trajala 7 do 8 sati, tada smo se morali povući. Naši gubitci su 6 mrtvih i 6 ranjenih, dok na strani neprijatelja broj gubitaka je nepoznat.

31. III ponovo je postavljena zasjeda u Brinjskom Klancu sa namjerom da se dočekaju Italijani koji dolaze da osiguravaju prolaz kroz Klanac. U 6 sati ujutru naišlo je u streljačkom stroju 200 do 300 Italijana.[6] Radi velike magle neprijatelja nije bilo primjetiti dok nije došao do samih naših boraca, tada se razvila šestoka borba koja je trajala 2 i pol sata. U toj borbi poginulo je više od 100 Italijana, dok na našoj strani bilo je 6 lakše ranjenih. Jaka artiljerijska i minobacačka vatra, kao i momentalni dolazak nekoliko tenkova, onemogućila je zapljenu oružja. Svi naši juriši da bi se došlo do oružja odbijeni su.

Za to vrijeme bataijon »Ljubica Gerovac« izvršio je nekoliko manjih akcija u kojima je palo 20 do 30 italijanskih vojnika.

Uporedo sa napadima snaga VIII Divizije na Brlog[7] mi smo vršili stalni pritisak na Brinje, Prokike i Žutu Lokvu, našto je neprijatelj dovukao pojačanja u te garnizone.

2. IV snage XIV Brigade ponovno su napale neprijatelja kod Žute Lokve.[8] U toj borbi uništeno je 7 neprijateljskih kamiona i ubijeno oko 30 do 40 Italijana. Uslijed jakih neprijateljskih osiguranja nije se uspjelo pokupiti oružje. Na našoj strani bio je jedan drug mrtav i 8 ranjenih. Jednoj drugarici iz

---

[4], [5] i [8] Iz sastava divizije »Re«

[6] Odnosi se na dijelove divizije »Re«. Vidi telegram Petog armijskog korpusa br. 4627 od 31 ožujka 1943 god. Višoj komandi oružanih snaga Slovenija-Dalmacija u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[7] Vidi dok. br. 5.

III Ličke brigade koja je bila zarobljena za vrijeme ofenzive uspjelo je pobjeći iz kamiona i priključiti se našim partizanima.

U toku 5 i 6 o. mj. na našu stranu prešlo je sa oružjem preko 70 četnika iz Prokika. Njihov prelazak uslijedio je poslije obećanja da se neće nikome ništa desiti ako se predaju, što su i učinili. Na taj način likvidirana je četnička posada i u Prokikama. Kod Italijana u Brinju i u Žutoj Lokvi vlada prava panika. Svom brzinom evakuišu Brinje i Prokike.[9] Pitanje njihovog bjegstva je u najkraćem roku. Mi nastojimo da ih što manje izađe.

Danas sam dobio obavještenje da neprijatelj napušta i neka mjesta u Gorskom Kotaru kao Brod na Kupi, Slovenački Kuželj i manja mjesta u Čabarskom kotaru. Na toj strani mi nemamo nikakvih snaga. Nikada nisu bili bolji uslovi za mobilizaciju u tim krajevima kao što su sada, samo ako bi tamo došla naša vojska. Drug komandant Hrvatske[10] pisao mi je da će se VI Brigada brzo vratiti[11] i da ćemo formirati diviziju.[12] Mi treću brigadu ne možemo formirati[13] dok se ne približi i VI Brigada, kako bi mogli novoformiranoj brigadi dati nešto kadrova iz VI Brigade, a VI popuniti sa novim ljudstvom. Također nam je potrebno što više automatskog oružja kako za XIV tako i za ovu koju ćemo formirati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Veljko Kovačević

---

[9] Vidi dok. br. 48 i 54.

[10] Odnosi se na komandanta Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske Ivu Rukavinu.

[11] Šesta NOU brigada vraćena je iz Like na područje Pete operativne zone drugom polovinom travnja 1943 godine.

[12] O formiranju Trinaeste primorsko-goranske divizije vidi dok. br. 10.

[13] Do formiranja ove brigade tada nije došlo. Nove brigade formirane su na području Pete operativne zone u rujnu 1943 god. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36, k. 912.)

BR. 22

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I O NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI NA ŽUMBERKU[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Op. broj: 387/43.
Dne 6. IV. 1943.

Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Žumberak:

Naročito predviđenog plana za akcije nije bilo. XIII Proleterska brigada i Žumberački odred popunjeni su posljednjih dana novim borcima koji su većim dijelom iz Zagreba. Primljeni borci većinom su služili vojsku. Popuna Brigade novim borcima osposobila je Brigadu, koja je bila jako oslabljena brojno[2] da sada može preduzimati i veće akcije. Moral i disciplina kod boraca Brigade je vrlo dobar. Kod Žumberačkog odreda, koji je većinom popunjen od domaćih boraca, borbenost je mnogo slabija a i disciplina nije na dovoljnoj visini. Za obuku boraca i starješinskog kadra izvršena je noćna vježba od koje su borci i starješine imali veliku korist. Sa Brigadom izvode se vježbe predviđene rasporedom u cilju usavršavanja starješina i boraca.

Izvedene akcije: — XIII Proleterske brigade:

Noću 13. na 14. III. 1943 dva bataljona Brigade porušili su prugu između Zagreba i Karlovca na dužini od 1.300 metara.[3] Tom prilikom porušena su i dva propusta. Uništeno je 3 km telefonskih stubova i minirano je 5 stubova od armiranog betona električnog voda Ozalj — Zagreb.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/3, k. 1472.

[2] Brigada je 17 ožujka 1943 god. imala ukupno 557 boraca i rukovodilaca, a početkom travnja: 632. Vidi dok. br. 3 i tom V, knj. 13, dok. br. 55.

[3] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 61.

22. III. 1943 otpočeo je neprijatelj sa ofanzivom na Žumberak.[4] On je pošao u ofanzivu sa oko 5.000 vojnika, ustaša, Njemaca, Talijana i Bugara[5] i to iz pravca: Stojdrage i Draganića a sa manjim snagama od Ozlja. Naše jedinice bile su raspoređene tako da su štitile bolnicu i ostale važne strateške točke. Toga dana neprijatelj koji je kretao iz Draganića sa 6 tenkova, jednom baterijom i ostalim svojim pješačkim snagama sukobio se sa jedinicama II Bataljona XIII Brigade kod sela Brlenić, uspio je da rasprši jedan vod ovog bataljona i nanese nam gubitke i to: 2 mrtva i 2 ranjena, dok naše jedinice nisu uspjele zadržati neprijatelja koji je prodirao prema Krašiću. Neprijatelj je otvorio jaku artiljerisku i mitraljesku vatru i naše su snage pod njegovom brojčanom nadmoću bile prisiljene povlačiti se na Prekrižje. Neprijatelj je sa artiljerijskom vatrom razrušio mnogo kuća u Krašiću, Strmcu i Pribiću.

23. III. 1943 krenula je jaka neprijateljska kolona ustaša i Njemaca iz Stojdrage prema Pokleku. Tu se je nalazio na položaju Žumberački bataljon koji je davao neprijatelju otpor od 7 sati ujutro do 1 sat poslije podne. Tom bataljonu bio je dodijeljen III Bataljon XIII Brigade koji je također istoga dana stupio u borbu sa neprijateljom. Neprijatelj je bio također kod Novog Sela gdje je zanoćio i drugog dana nastavio sa daljnim napredovanjem. Dok su ustaše i Njemci sa 13 tenkova prodirali iz Stojdrage, jedna veća kolona Njemaca krenula je iz pravca Brežice prema Kalju. Tako da su naše jedinice bile u vrlo teškom položaju jer je neprijatelj nastojao da ih opkoli kod Budinjaka i nanese im teške gubitke. Istovremeno prodirala je jedna kolona ustaša i Bugara od Draganoša i dospjela do Slavetića da zaobiđe naše snage koje su se nalazile na sektoru prema Krašiću. III Bataljon XIII Brigade i Terenski bataljon povukli su se na nove položaje iznad Tomaševaca gdje su drugog dana nastavili borbu sa ustaškim i njemačkim snagama. Prvog dana ustaše su imali 52 mrtva a broj ranjenih ostao nam je nepoznat. Na našoj strani bilo je 4 ranjena i jedan mrtav drug. Za vrijeme borbe 23. III.43 ustaše su uspjeli da opkole komandanta III Bataljona sa jednim vodom, koji je na 5 metara vodio borbu sa ustašama i uspio je da potuče sam iz šmajsera 14 ustaša. Ustaše su bili razbijeni a komandant III Bataljona drug Mamula,[6] pošto su ustašama dolazila nova pojačanja, povukao se je sa ovim vodom na nove položaje.

---

[4] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 76 i 80.
[5] Na području Žumberka nije bilo bugarskih vojnih formacija.
[6] Bogdan

24. III. 1943 neprijatelju je dolazilo uvijek i dalje pojačanje iz pravca Stojdrage, koji je uspio da potisne naše borce na kote iznad Sošica odakle je III Bataljon XIII Brigade pojačan sa jednom četom I Bataljona i Terenskim bataljonom davao kroz cio dan žestoki otpor i nije dozvolio da ga i dalje neprijatelj potiskuje sa njegovih položaja. Borba je bila sa sviju strana veoma žestoka. Neprijatelj je prodirao sa tenkovima i uspio je da se probije do Tomaševaca. Naši su borci dočekali tenkovsku kolonu, potukli su posadu od 2 tenka i nakon toga zapalili tenkove. Mi smo imali u toku ovih borbi 12 ranjenih i 3 mrtva druga. Na strani neprijatelja u toku borbe [toga] dana bilo je preko 100 mrtvih ustaša i Njemaca, a broj ranjenih ostao nepoznat.

Istog dana neprijatelj nastavio je svoja napredovanja iz pravca: Slavetića, Draganića i Ozlja cestom prema Vivodini, težeći k tome da opkoli naše snage koje su se nalazile na položajima od Prekrižja prema Visoču i Kordićima. II Bataljon XIII Brigade i dvije čete I Bataljona uslijed jakog nadiranja neprijatelja bili su stalno u povlačenju prema Visoču i Malincima. Neprijatelj koji je prodirao sa tog pravca nije bio zadržan već je nastavio i dalje sa napredovanjem, dok je Terenski bataljon i III Bataljon XIII Brigade uspio zadržati neprijatelja na kotama iznad Sošica koji je prodirao u pravcu naše bolnice. Vidjevši kakva je situacija, da je neprijatelj brojčano i u vatri daleko nadmoćniji, a prisilio nas je da se razvučemo na dugačkom frontu, jedno nam je bilo osnovno pitanje obraniti našu bolnicu, to smo donijeli odluku da evakuišemo bolnicu na sigurnije mjesto. Pošto smo imali veliki broj ranjenika koji su bili nepokretni za tu evakuaciju, morali smo upotrebiti čitavu Brigadu. Tako smo jedinice povukli istog dana podveče sa njihovih položaja a sa manjim dijelovima zadržavali smo vatru dok je glavnina evakuirala bolnicu.

U toku noći od 24. na 25. III. 1943 bolnica je bila evakuisana te smo krenuli sa svim svojim snagama u pravcu Slovenije preko Suhora. Dok su naše glavne snage pratile ranjene drugove da se smjeste na sigurnije mjesto, ostavili smo u Žumberku jednu jaku četu zbog održavanja veza i kontroliranja neprijateljskog nadiranja. Sa našom vojskom krenulo je i 520 civila zajedno sa svojom djecom i imovinom, pa smo i njima bili prisiljeni dati potrebno osiguranje. Civili nisu htjeli ostati u Žumberku dok nema naših jačih jedinica. Tako smo i njih evakuirali.

U toku ovih borbi neprijatelj je imao ukupno 152 mrtva. Na našoj strani 14 ranjenih, 6 mrtvih a jedan nestali drug. Gu-

bitka u oružju nismo imali. Isto tako nismo uspjeli pokupiti oružje koje se nalazilo na bojištu od poginulog neprijatelja, jer je neprijatelj taj teren držao pod jakom vatrom tako da se nismo mogli približiti.

Utrošak municije: oko 2.000 Mauzer, 140 talijanskih metaka, 100 kom. za teške mitraljeze »Breda«, 4 kom. defanzivnih i 10 kom. ofanzivnih bombi.

Naše jedinice XIII Udarne brigade i štab naše zone nakon smještaja ranjenih boraca krenuli su 28. III. 1943 za Bosiljevo gdje smo stigli 29. III 1943 navečer. Terenski bataljon ostao je u Sloveniji sa evakuisanim civilima, koji se 29. III. 1943 zajedno sa narodom vratio u Žumberak.

Neprijatelj uspio je da prekrstari cijelim Žumberkom i zapalio je selo Četiše, dok je po ostalim selima djelomično palio i pokušao u izvjesnoj mjeri da pljačka, što mu nije uspjelo jer su ljudi pobjegli za našom vojskom.

Do 1. IV. 1943 neprijatelj se nalazio u Sošicama, Gornjoj Vasi, Novom Selu, Visoču i Kostanjevcu. Poslije povukao se iz Sošica i Visoča na položaje oko Ostrča i Prekrižja. U Krašiću neprijatelj se nije zadržao.

31. III. 1943 oko 6 sati ujutro tri ustaške satnije napale su na selo Prilišće u kome se nalazio naš II Bataljon XIII Proleterske brigade.[7] Neprijatelj je uspio da iznenadi Bataljon. Štab bataljona nije se snašao, tako da je u prvom momentu Bataljon bio rastrojen. III Bataljon, koji se nalazio u Vukovoj Gorici, napao je odmah na neprijatelja i na taj način pomogao II Bataljonu da se sredi i da odbije neprijatelja. Štab brigade, koji se nalazio u Vukovoj Gorici, nije se najbolje snašao ni onda kad je neprijatelj počeo da otstupa, tako da nije iskorišćena situacija da se neprijatelju nanesu teški gubitci. Štab brigade pokazao se neodlučan. U toj borbi imali smo 8 mrtvih i 14 ranjenih boraca. Neprijatelj je imao 12 mrtvih, od kojih su komandira satnije, i 18 ranjenih.[8] Zaplijenjene su 4 puške i oko 1.000 metaka. Izgubljene su 2 puške a utrošeno je 1500 met.

Kritički osvrt na akcije:

U ofanzivi na Žumberak našim jedinicama bio je postavljen kao glavni zadatak zaštita bolnice i transport ranjenika. Taj zadatak naše jedinice izvršile su u potpunosti. Pored ovog zadatka Brigada je bila u stanju da zada neprijatelju i jači uda-

---

[7] Vidi dok. br. 13.

[8] U dokumentu je ova rečenica nejasna. O ustaškim gubicima u ovoj borbi vidi dok. br. 13.

rac i da dođe do plijena. U tome je falilo inicijative. Prepadom ustaša na Prilišće ponovo je dokazano da Štab brigade ne funkcioniše kako treba. I tu je propuštena prilika, iako smo bili brojčano nadmoćni, da neprijatelja potučemo. Zbog toga u saglasnosti sa Komandantom G.Š.H.[9] koji se kod nas nalazio izvršene su izmjene u Štabu brigade i u štabovima bataljona.[10] Ova izmjena sigurno će pozitivno djelovati i vjerujemo da će se stanje u XIII Proleterskoj brigadi popraviti.

Plan za buduće akcije:

U zajednici sa slovenskim brigadama i našom XIII Proleterskom brigadom izvršit će se čišćenje slabijih neprijateljevih posada u dolini rijeke Kupe. Po završenim operacijama pristupit će se čišćenju Žumberka.

Očekujemo i pojačanje u hrvatskim brigadama po završenim operacijama u Lici.[11] Danas je ovamo stigao I Partizanski odred V Operativne zone sa dva bataljona, oko 230 boraca. Odred će djelovati u predviđenim akcijama uz Kupu.[12]

Napomena: Izvještaje iz Kalničkog i Moslavinskog odreda nismo primili.[13]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: V. d. komandanta:

---

[9] Komandant Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske bio je tada Ivo Rukavina.

[10] Izmjene su izvršene utoliko što je za komandanta brigade postavljen Milan Žeželj a za komandanta Drugog bataljona Dušan Pekić. Dotadašnji komandant brigade Rade Bulat postavljen je za načelnika Štaba Druge operativne zone, dok je raniji komandant Drugog bataljona otišao na dužnost operativnog oficira Žumberačko-pokupskog NOP odreda.

[11] Misli se vjerovatno na jedinice Osme divizije, koje su u sadejstvu sa jedinicama Šeste divizije i Šestom NOU brigadom Pete operativne zone, u toku mjeseca travnja, vodile borbe za oslobođenje Vrhovina i Otočca, i blokirale garnizon u Gospiću. Vidi dok. br. 15, 65, 66 i 114.

[12] Po dolasku na Žumberak. Odred je, zajedno sa Trinaestom proleterskom NOU brigadom »Rade Končar«, prebačen u Sloveniju radi zajedničkih operacija sa Drugom i Trećom slovenačkom brigadom. Na području Slovenije ostao je do 12 svibnja 1943 god. O borbama Odreda na ovom području vidi tom V, knj. 15, izvještaj Druge operativne zone od 3 svibnja 1943 godine.

[13] Odredi su izvještaje poslali, ali su oni stigli sa zakašnjenjem. Vidi dok. br. 2 i 64.

BR. 23

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA KORDUNAŠKOG I BANIJSKOG NOP ODREDA OD 18 DO 27 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
6 april 1943
Op. br. 49 i 50/43

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Operativni izvještaj
o akcijama Kordunaškog
i Banijskog p. o. od
18 do 27-III-1943.

KORDUNAŠKI PARTIZANSKI ODRED

23-III-1943 I bataljon postavio je zasjedu prema Bučici.[2] Naišao je neprijatelj, došlo je do sukoba i neprijatelj se u paničnom bjegstvu vratio u pravcu Bučice.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav, 1 ranjen.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Pri povratku iz zasjede rekvirirano je od ustaša 9 komada goveda, nešto masti, meda, sapuna i luka.

Istog dana jedna četa II bataljona dočekala je neprijatelja koji se kretao pravcem Cetingrad — Klokoč u jačini 500—600 vojnika i nakon kratke i žestoke borbe neprijatelj se povukao za Cetingrad.[3]

Zaplijenjeno: 2 karabina, 200 metaka i 1 vojničko odijelo.

Zarobljen 1 domobran.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istog dana oko 8 časova jedna četa II bataljona postavila je zasjedu na Macutovom Brdu.[4] Naišla je jedna neprijateljska

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—3, k. 421 a.

[2] do [8] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 95.

patrola jačine 20 vojnika, puštena je na blisko otstojanje i zatim je na nju izvršen juriš te je neprijatelj pobjegao u svoje položaje.

Zaplijenjeno: 1 karabin, 130 metaka, 2 defanzivne bombe i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 4 mrtva i 5 ranjenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istog dana oko 6 časova jedinice IV bataljona na položaju prema Širokoj Rijeci i Cetingradu sačekale su dvije neprijateljske bojne koje su se kretale u streljačkom stroju od rijeke Gline pa do ivice šume Petrove Gore.[5] Sa bliskog otstojanja otvorena je na neprijatelja žestoka vatra i neprijatelj je zadržan. Borba je trajala 2 sata i neprijatelj se povukao sa jednom bojnom prema Kladuši a sa drugom prema Cetingradu.

Plijen se nije mogao izvući.

Gubici neprijatelja: 15 mrtvih i više ranjenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istoga dana 2 četa V bataljona postavila je zasjedu za neprijatelja koji je nadirao od Netretića[6] u tri pravca u jačini 400 ustaša i Talijana. Zasjedu su prokazali Talijani i naše snage poslije borbe od 2 sata morale su se povući.

Gubici neprijatelja: 9 mrtvih i 6 ranjenih.

Naši gubici: 1 mrtav, 2 lakše ranjena i 1 drugarica zarobljena (Vida Hoćeva).

Izgubljena 2 karabina.

Istog dana 1 četa V bataljona sa minerskim vodom minirala je prugu Zvečaj — Generalski Stol.[7] Naišao je 1 talijanski tenk i mina ga je prebila.

Gubici neprijatelja nisu poznati a bilo ih je.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

28-III-1943 II bataljon napao je ustašku posadu u selu Donji Velemerić[8] jačine 32 ustaša. Neprijatelj je dao žestok otpor a zatim pobjegao.

Plijen: 3 karabina, 700 metaka i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 2 mrtva i 1 zarobljen.

Naši gubici: 1 mrtav.

Ukupno:

Zarobljeno: 1 ustaša i 1 domobran.

Zaplijenjeno: 6 pušaka, 1030 metaka i 2 bombe, 9 goveda i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 32 mrtva i 12 ranjenih, ukoliko se zna, a bilo ih je i više.

Naši gubici: 2 mrtva, 2 ranjena, 1 zarobljen.

Izgubljene 2 puške.

18-III-1943 jedan bataljon napao je iz zasjede na Kamenskom Mostu neprijateljsku komoru koja je vozila sljedovanje iz Topuskog za Cetingrad[9] u pratnji 2 satnije domobrana pomiješanih sa ustašama. Neprijatelj je pobjegao.

Zarobljeno 5 domobrana.

Plijen: 5 karabina sa municijom, 5 kola i pet pari konja sa sljedovanjem.

Neprijateljski gubici: dosta ranjenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

22-III-1943 između 19 i 20 časova 2 i 3 četa II bataljona razoružala je žandarmerijsku stanicu u Divuši[10] jačine 10 žandarma, bez ijednog metka.

Zarobljeno 9 žandarma, 1 ustaša, župnik, učitelj i poštar.

Plijen: 13 karabina, 3500 metaka, 4 vojnodržavna pištolja i ostale ratne spreme.

Gubitaka ni na jednoj strani nije bilo. Poslije saslušanja pušteni su svi zarobljenici a ustaša strijeljan.

24-III-1943 jedan bataljon spustio se prema cesti Dvor — Žirovac.[11] Sačekan je 1 kamion i napadnut.

Zarobljeno 7 domobrana a kamion uništen.

Plijen: I p.mitraljez, 7 karabina sa municijom i ostala ratna sprema.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav i 1 ranjen.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

25-III-1943 II bataljon dočekao je jednu neprijateljsku bojnu koja je išla iz Dvora prema Ljeskovcu.[12] Borba je trajala 7 sati i neprijatelj je odbijen te se povukao u neredu u pravcu Dvora i Zrina.

Zarobljena 2 domobrana, koji su izjavili želju da stupe u NOV, te su raspoređeni jedan u Drugi a jedan u IV bataljon.

Plijen: 1 štit i 1 postolje za teški mitraljez, nekoliko mina za mali bacač, 5 karabina, 2000 metaka, 1 p.mitraljez i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 9 mrtvih i 22 ranjena, među kojima 1 oficir.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

26-III-1943 jedan vod II bataljona iz zasjede na putu Zrin — Divuša na Šegestinu dočekao je Zrinjane koji su vozili neprijateljske ranjenike u bolnicu Dvor pa se vraćali.[13]

Zarobljen 1 ustaša i strijeljan.

---

[9] do [14] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 88.

Zaplijenjena 4 kola i 4 para konja ali su vraćena vlasnicima.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Noću 26/27-III-1943 III bataljon izvršio je akciju na želj. stanicu Šaš[14] u kojoj je bilo 25 domobrana.

Zarobljeno: 6 domobrana, 3 Talijana i 7 željezničara, pa su svi pušteni osim Talijana, koji su zadržani radi zamjene.

Zaplijenjeno: 12 Manliher pušaka, 4 talijanska karabina, nekoliko ručnih bombi i ostale ratne spreme.

Uništena je lokomotiva i zapaljen teretni voz u kom su bila vojnička kola, 3 vagona duhana i ostalog ratnog materijala. Također je zapaljena i stanica.

Gubitaka na nijednoj strani nije bilo.

Ukupno:

Zarobljeno: 20 domobrana, 9 žandarma, 3 Talijana, 2 ustaša.

Zaplijenjeno: nekoliko mina za mali bacač, 1 štit i 1 postolje za t. mitraljez, 2 p.mitraljeza, 46 pušaka, 5.500 metaka, 4 pištolja, nekoliko bombi, 5 kola, 5 pari konja i ostale ratne spreme.

Uništena 1 lokomotiva, teretni voz sa vojničkim kolima, 3 vagona duhana i ostalom ratnom spremom, kao i 1 kamion.

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih i 23 ranjena.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant.

BR. 24

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD PAVLOVCA I MAČKOVOG SELA[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
Op. broj 11
6. IV. 1943.

14. 4. 43[2]
O. br. 58/43

Dostavlja se operativni izvještaj poslije vođene borbe s neprijateljem u Šamarici i ispred Graca.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Na dan 3 o. mj. neprijatelj je sa 3 bojne[3] krenuo u raznim pravcima u cilju krstarenja po oslobođenom teritoriju Banije, i to: Jedna neprijateljska bojna krenula je iz Kukuruzara preko Mečenčana i Borojevića i ušla u Šamaricu na Kaline, kota 425, gdje je i zanoćila. Druga neprijateljska bojna krenula je iz Blinjskog Kuta preko Graduse i Starog Sela u pravcu Jošavice, gdje je i zanoćila. Treća neprijateljska bojna krenula je iz Hrastovice preko Čuntića i Mlinoge u pravcu Metle, kota 368 i 409, gdje je i zanoćila. Namjere tih neprijateljskih snaga nisu nam bile poznate ali smo računali da će te snage krenuti u cilju krstarenja kroz Šamaricu i produžiti za Dvorski srez, a jedan dio da će preko Tremušnjaka, Dodoša, Graca krenuti u pravcu Gline.

Na dan 4 o. mj. u 4 sata ujutro mi smo sa naša tri bataljona postavili zasjedu neprijatelju i to:

I bataljon na koti 304 i 354, sa zadatkom da iz zasjede dočeka neprijatelja koji bi krenuo u pravcu Velikog Graca.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23—7, k. 421 C.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Toga dana prodirale su na oslobođeni teritorij Banije jedinice Drugog gorskog zdruga, ukupno: četiri bojne i dijelovi Dvanaeste pješačke pukovnije. (Dok. pod reg. br. 5/1—23. k. 22 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.)

III bataljon postavio je zasjedu neprijatelju koji je zanoćio u Šamarici na Kalinama, na koti 425, ispod Pavlovca prema Ramanovom Brdu, na koti 429, sa zadatkom da iz zasjede dočeka neprijatelja ako krene dalje preko Šamarice.

IV bataljon postavio je neprijatelju zasjedu u Šamarici na Kulama, kota 401, iznad Mačkova Sela, jer se računalo da će neprijatelj sa Metle krenuti preko Mačkova Sela šamaričkim putem.

Neprijatelj je krenuo prema zamišljenom planu i to: Neprijateljska bojna sa Kalina naišla je na zasjedu III bataljona. Bojna koja je stigla iz Blinjskog Kuta u Jošavicu krenula je preko Tremušnjaka u pravcu zasjede IV bataljona. Bojna koja je zanoćila na Metli, kota 368 i 409, krenula je preko Tremušnjaka, Dodoša u pravcu zasjede I bataljona.

Borba je počela u 8.30 sati i to najprije na zasjedi III bataljona, dok je nakon pola sata otpočela borba na svim zasjedama. III bataljon pustio je neprijatelja k sebi na odstojanje oko 100 metara a slabije patrole bile su i bliže, otvorili jak plotun na neprijatelja, neprijatelj poslije prvog plotuna nije se povukao nego se odmah razvio i primio borbu, borba je trajala oko pola sata. Prednjim neprijateljskim dijelovima koji su bili napadnuti brzo su stigla pojačanja iz glavnine, tako da to više nije bila zasjeda nego se pretvorila u frontalnu borbu. Poslije prvog udarca kojega smo dali neprijatelju riješili smo da ne vodimo frontalnu borbu nego da se taj bataljon povuče dublje u šumu na novi položaj i opet neprijatelja dočeka iz zasjede. U toj borbi neprijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih ali broj ne znamo. Na našoj strani u toj borbi ranjen je: Kekuš Nikola, zamjenik komandira I čete III bataljona, isti je rodom iz Dodoša, Srez petrinjski, po zanimanju seljak, učestvovao je u svim akcijama na Baniji, nije se nigdje naročito istakao; Fabin Nikola, rodom iz Bosne, tačno mjesto ne znamo, po zanimanju seljak, učestvovao svega u nekoliko akcija, nije se nigdje naročito istakao, teže ranjen u stomak i poslije nekoliko sati umro i sahranjen na Čavić Brdu, dok je drug Kekuš lakše ranjen u ruku. Oba ova druga ranjeni su od puščanog metka.

U ovoj borbi ovaj bataljon utrošio je 3700 puščanih i mitraljeskih metaka, od oružja nije ništa dobio ni izgubio.

IV bataljon primio je borbu iz zasjede pola sata kasnije od III bataljona; sama borba koja je prije započeta kod III bataljona skrenula je neprijatelju pažnju, tako da je na ovu zasjedu išao opreznije i sa širim strojem; prednji slabiji neprijateljski dijelovi dobili su vatru iz zasjede na odstojanju oko

200 metara; poslije prve vatre koju smo dali neprijatelju, neprijatelj je razvio glavni dio snaga tako da su krila neprijateljskog fronta bila šira od naše zasjede. I ova zasjeda poslije prvog plotuna pretvorila se u frontalnu borbu; frontalnu borbu nismo htjeli voditi već smo naredili bataljonu da se povuče dublje u šumu i zauzme novi položaj, tako da neprijatelja opet dočeka iz zasjede. U toj borbi neprijatelj je imao nepoznat broj mrtvih i ranjenih.

Naši gubitci u toj borbi su: mrtvi: Oljača Cvijo, mladi partizan, učestvovao svega u dvije manje akcije, nije se nigdje naročito istakao; isti drug je poginuo od bacača mina. Ranjeni: Radojčić Ljuban; isti drug skoro je došao u partizane, bio je kurir u četi, u akcijama nije učestvovao; i on je teže ranjen u nogu od bacača mina. U toj borbi utrošeno je kod ovog bataljona 1470 mitraljeskih i puščanih metaka, od oružja nije ništa izgubljeno niti dobiveno.

I bataljon, koji je vodio borbu sa neprijateljem na otvorenom polju, uspio je da poslije kraće borbe potisne neprijatelja nazad i odvrati ga od njegove namjere da preko Graca produži u pravcu Gline. Ova neprijateljska bojna videći da se ne može probiti u pravcu Graca povukla se natrag u Mačkovo Selo i okrenula šamaričkim putem za onom bojnom koja je imala pravac da preko Ramanovog Brda i Čavić Brda spusti se na Dvorski srez.

U toj borbi neprijatelj je imao 10 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika i uspio da ih sve izvuče.

Naši gubitci u toj borbi su: mrtvi: Kulović Milan, rodom iz Luščana, po zanimanju seljak, skoro došao u partizane, učestvovao u nekoliko manjih akcija, nije se nigdje naročito istakao; isti drug sahranjen je u Malom Gracu. Poginuo od bacača mina.

Ranjeni: Tuk Gjuro, rodom iz Zagreba, teže ranjen u nogu i bok, član K.P., stariji partizan, hrabar, disciplinovan, vladanja odličnog, već po drugi put ranjen; Lončar Uroš, rodom iz Obljaja, seljak, lakše ranjen u ruku, jedan od najboljih boraca, stariji partizan, nije se nigdje naročito istakao; Petrović Branka (partizanka), rodom iz Drenovca, od ranije u partizanima, hrabra i spada među najbolje borce, nije se nigdje naročito istakla. Sve troje ranjeni su od bacača mina.

U toj borbi ovaj bataljon od plijena dobio je: 3 tovarna konja sa samarima, 1700 puščanih metaka, 1 karabin, i zarobljen 1 živ domobran, koji je izjavio da su dobili naređenje da na Baniji ima dvjesta partizana koje oni moraju pohvatati. Isti

domobran izjavljuje nezadovoljstvo domobrana u vojsci, da ih oficiri jure, da moraju pjevati prolazeći kroz sela, međutim domobrani nisu htjeli pjevati, našto su ih oficiri jurili trčećim korakom i primjenjivali razne druge mjere i kazne. Isti domobran zove se Ibrahim Ribić, rodom iz Bosne a živi u Sl. Brodu; izjavio je želju i ostao u partizanima, želio je ići u onu jedinicu gdje ima više muslimana i mi smo ga uputili u VIII kr. brigadu.[4] U toj borbi ovaj bataljon utrošio je 2000 puščanih i mitraljeskih metaka.

Zasjede su postavljene prema predvidjenom planu i neprijatelj je naišao baš onako kako smo zamislili. Greške bataljona bile su loša veza u šumi između bataljona. III bataljon, koji je vidio da mu zasjeda neće uspjeti poslije prvog plotuna jer se neprijatelj nije pokolebao nego se u redu razvio i stupio u borbu, nije trebao primati frontalnu borbu i time samo ostati bez velikog broja municije, nego je trebao poslije prvog udarca kojega je dao neprijatelju sa vrlo bliskog odstojanja povući se na novi položaj. Komandno osoblje dobro se snašlo u šumi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

Komandant:
Bakrač Đuro

[4] Osma krajiška NO brigada

BR. 25

NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA ZA SLAVONIJU OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKE POLOŽAJE KOD BUČKOG KAMENSKOG I AMATOVACA[1]

OPERATIVNI ŠTAB
ZA
SLAVONIJU
Broj: Službeno 9/43
Dana 6 aprila 1943 u 21.25 sati

Naređenje za likvidaciju neprijateljskog uporišta na Kamenskom.[2]

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE NOV HRVATSKE

Položaj

Prema prikupljenim podacima, nalazi se na položajima između Kamenskog i Amatovaca na jednoj kosi oko 300 neprijateljskih vojnika.[3] Isti su smješteni u natkrivenim rovovima i šatorima. Naoružanje im je: 1 teški minobacač, 1—2 teška mitraljeza, izvjestan broj puškomitraljeza i ostalo karabini.

U cilju likvidacije toga neprijateljskog uporišta,[4] Operativni štab za Slavoniju

NAREĐUJE:
(Sekcija Sl. Požega 1 : 100.000)

1. — **XII-toj brigadi:**

a. — Bataljon a.[5] pojačan sa 3 teška mitraljeza napada uporište sa jugoistočne strane po sredini neprijateljskih položaja, preko uvale kose na kojoj se nalazi neprijatelj, kod slova »e« Kamenski Šeovci.

Taj bataljon podijeliće se na dva streljačka stroja, koji će nastupati jedan iza drugog na odstojanju oko 50 metara, a pod zaštitom vatre teških minobacača, topa i 3-ju teških mitraljeza.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10—1, k. 470.
[2] Bučko Kamensko
[3] Iz sastava Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije
[4] Vidi dok. br. 50 i 75.
[5] Treći bataljon

Teški mitraljezi i top biće smješteni sjeverno od borika na padinama susjedne kose spram neprijateljskih položaja s jugoistočne strane.

Za osiguranje tih mitraljeza i topa daće rezervni bataljon jednu desetinu s puškomitraljezom.

Top i ta 3 teška mitraljeza ukopati i maskirati na određenim položajima još ove noći (između 6 i 7 o. mj.).

Vatrom tih oruđa rukovodiće načelnik Štaba XII brigade drug Geco.[6]

b. — Bataljon b.[7] blokiraće neprijateljske položaje sa jugozapadne strane manjim snagama, a sa zapadne strane jačim snagama. Taj bataljon blokiraće neprijateljske položaje zapadno od kote 231 na cesti Kamensko — Orljavac, pa cestom Kamensko — Vučjak prema Pljeskovici do mlina, koristeći korito potoka Brzaje, pritoke Orljave.

Na svom desnom krilu vezaće se sa bataljonom a.[8] XVIII brigade, a na lijevom krilu sa bataljonom c.[9] XII brigade. Isto tako vezaće se stalno patrolom pozadi sebe s bataljonom a.[10] XVII brigade.

Dio tog bataljona koji će se nalaziti kod kote 231 držaće vezu s komandirom minobacačkog voda drugom Gošparom[11] na Oštrom Vrhu, te će u povoljnom momentu, a na osnovu podataka primljenih od druga Gošpara, da se uspne s južne strane na neprijateljske položaje.

c. — Bataljon c. pojačan jednim teškim mitraljezom blokiraće neprijateljski položaj sa zapadne i sjeverozapadne strane od Pljeskovačkog mlina kroz šumice zapadno i sjeverozapadno od Amatovaca do puta koji vodi iz Amatovaca u Bogdašić.

Jednim svojim dijelom, a pod zaštitom mitraljeske vatre, prodrijeće taj bataljon sa svoje strane na neprijateljske položaje.

Na svom desnom krilu treba da se taj bataljon poveže s bataljonom b. XII brigade, a na lijevom krilu s bataljonom d.[12] iste brigade. Od vremena na vrijeme, treba taj bataljon da šalje patrolu do bataljona a.[13] XVI brigade, odnosno do njegovog jednog dijela, koji će se nalaziti u Striježevici.

---

[6] Gedeon Bogdanović
[7] Drugi bataljon
[8] Prvi bataljon
[9] Četvrti bataljon
[10] Drugi bataljon
[11] Frane Kofler
[12] Prvi bataljon
[13] Drugi bataljon

d. — Bataljon d. blokiraće neprijateljske položaje sa zapadne i istočne strane od puta Amatovci — Bogdašić, kroz šumu do kote 524.

Jedan vod sa svojim automatskim oružjem tog bataljona biće kao osiguranje minobacača, teških mitraljeza na Oštrom Vrhu.

Zadatak svih bataljona koji blokiraju neprijateljske položaje jest da se konspirativno dovuku na svoje položaje i sačekaju dok banda počne bježati s položaja na njihovu stranu, pripustiti ih blizu i otvoriti na njih žestoku vatru i hvatati ih žive. Ukoliko budu otkriveni pri posjedanju položaja od bande, onda će u momentu napada i te blokade otvoriti vatru na neprijatelja, ukoliko im njihovi položaji to dozvoljavaju. Ako banda provali tu blokadu, onda je treba tjerati dok ne naleti na našu vanjsku blokadu.

e. — Pionirski vod XII brigade uputiće Štab XII brigade u sastav XVIII brigade.

Komandir minobacačkog voda drug Gošpar postaviće 2 teška minobacača na Oštri Vrh (za vodiče treba da se obrati drugu Geci, koji će mu dati par drugova iz čete koja je danas trebala da posjedne tu kotu). Na taj položaj treba da izađe drug Gošpar u noći između 6 i 7. Pod komandu druga Gošpara ulaze još i dva teška mitraljeska odjeljenja i kao osiguranje 1 pješadijski vod sa svojim automatskim naoružanjem.

Sa vatrom minobacača, teških mitraljeza i puškomitraljeza rukovodi drug Gošpar.

2. — **XVI brigadi:**

a. — Bataljon a. postaviće zasjedu prema Zvečevu na položajima Mrkoplje — Kamenski Šušnjari sa zadatkom da prekopa pred sobom cestu i poruši mostove prema Zvečevu i da ne dozvoli bandi da s te strane pruži pomoć napadnutima. Taj bataljon patroliraće daleko prema Zvečevu, Ravnoj Gori i Jelovoj Gori (iznad Vrhovaca).

Vezu održavati s bataljonom c.[14] XVII brigade preko jednog svog neangažovanog dijela, koga će smjestiti u Striježivicu. Taj dio bataljona upotrebiće se kao pomoć bataljonu c. XII brigade ili kao pomoć vlastitom bataljonu, već prema potrebi.

b. — Bataljon b.[15] posješće položaje od kote 327 (stari banditski rovovi iznad Kamenskog) ka Sažijama. Zadatak tog bataljona jest da hvata bandu ukoliko pokuša bježati u tom

---

[14] Prvi bataljon
[15] Prvi bataljon

pravcu i prodre blokadu bataljona XII brigade. Osim toga ima taj bataljon zadatak da štiti leđa blokadi XII brigade ukoliko bi banda iz Bučja[16] zaobišla zasjedu XVII brigade. S tim bataljonom treba da bude jedan član Štaba XVI brigade.

c. — Bataljon c.[17] ostaće u rezervi Operativnog štaba, gdje treba da se javi 7. IV o. g. do 12 sati u selu Nježić. Taj bataljon daće jednu desetinu s puškomitraljezom kao osiguranje teških mitraljeza kod druga Gece. Jedna desetina toga bataljona čuvaće sve rezervne karabine iz XII, XVI i XVIII brigade, tako da borci ne idu u borbu sa 2 karabina. Štabovi spomenutih brigada popisaće koliko su karabina predali na čuvanje toj desetini. Te karabine čuvaće ta desetina u Nježiću u kolima spremnim za pokret.

3. — **XVII brigadi:**

a. — Bataljon a. postaviće zasjedu prema Bučju na položajima Grđevica — Bogaz — Zabrdski Tisovac. U Bogazu prekopaće zasjeda cestu i narušiti na nju drveće, te tu postaviti dio snaga, a posebne zasjede postaviti neprijateljskim pobočnicama na putevima iz Bučja preko Tisovca i Grđevice za Kamensko.

Vezu treba da održava s bataljonom a. XVIII brigade preko Mijača i Humića (kota 617), te s bataljonom b. XVI brigade u Kamenskom.

b. — Bataljon b.[18] vršiće fingirani napad na Bučje sa sjeverne strane u isto vrijeme kad počne napad na glavno uporište. Ukoliko ne bude bande u Bučju, taj bataljon pojačaće blokadu XII brigade sa zapadne strane.

c. — Bataljon c. postaviće zasjedu prema Španovici na položajima istočno od Branežaca, kontrolirajući najpažljivije Zabrdske Kričke, te na sjever Javornik i Metlu. Zadatak tog bataljona jest da ne dozvoli pomoć bandi s te strane.

4. — **XVIII brigadi:**

a. — Bataljon a. postaviće zasjedu prema Požegi na koti 388 — Vranić. Postaviti također manju zasjedu i na koti 607, te patrolirati u pravcu Javorovice i Zabrdskog Tisovca.

Glavna zasjeda srušiće most ili prekopati cestu na mjestu gdje rijeka Orljava siječe cestu Kamensko — Orljavac.

Zadatak te zasjede je da sačeka i uništi bandu, ukoliko bi ista pošla iz Požege ili Tornja i zaobišla zasjedu bataljona b. iste brigade.

---

[16] Na Bučju se tada nalazila jedna bojna Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

[17] Treći bataljon

[18] Treći bataljon

S druge strane ta zasjeda ima zadatak da hvata bandu ako bi pokušala bježati u tome pravcu iz napadnutog uporišta.

Taj bataljon vezaće se sa rezervom Operativnog štaba u Nježiću i patrolirati u pravcu bataljona b.[19] iste brigade.

b. — Bataljon b. postaviće zasjedu prema Požegi na cesti Kamensko — Vilić Selo, a na položajima sjeverozapadno od Pavlovaca. Jedan dio toga bataljona zakonspirisaće se u šumi ispod Žigerovaca (jedan km južno) sa zadatkom da udari bandu s boka i leđa kad naiđu na zasjedu kod Pavlovaca. Kod mjesta zasjede prekopati cestu.

c. — Bataljon c.[20] postaviće zasjedu prema Požegi sjeverno od Biškupaca. Jedan dio toga bataljona ostaće u šumici zapadno od Potočana sa zadatkom da udari bandu bočno i s leđa, ako naiđe iz Velike ili od Požege preko Marin Dvora, te naiđe na zasjedu u Biškupcima.

5. — Odmah po prijemu ovoga naređenja treba da Štab XII brigade uputi svoj pionirski vod u sastav XVIII brigade u Dragi.

Štab XVI brigade i Štab XVIII brigade treba da pošalju 3 teška mitraljeska odjeljenja, topovsko odjeljenje i dva teška minobacačka odjeljenja uz potrebnu pratnju iz rezervnog bataljona, a pod komandom druga Gošpara, u selo Smoljanovce, gdje će drug Gošpar dobiti iz Štaba XII brigade potrebne vodiče i krenuti odmah dalje da posjedne određeni mu položaj. Sva ova spomenuta oružja treba da imaju sa sobom svoju municiju.

6. — Operativni štab sa svojom rezervom nalaziće se sutra od 12 sati u selu Nježiću.

Štab XII brigade sa svojom rezervom nalaziće se na položaju kod Torina.

Štab XVI brigade sa svojom rezervom biće u Kruševu.

Štab XVII brigade sa svojom rezervom nalaziće se u Popovcima.[21]

Štab XVIII brigade sa svojom rezervom nalaziće se u Poljakovcima.

Štabovi čiji se bataljoni razilaze po raznim udaljenim zasjedama, treba da pošalju sa svakim bataljonom po jednog svoga člana.

Načelnik Štaba divizije drug Milan[22] biće za vrijeme borbe kao pripomoć drugu Gošparu.

---

[19] Drugi bataljon
[20] Treći bataljon
[21] Zabrdski Popovci
[22] Stanivuković

7. — Centar za evakuaciju ranjenika biće bolnica broj 4.
Brigadno previjalište XII brigade biće u Bogdašiću.
Brigadno previjalište XVI brigade biće u Bogdašiću.
Brigadno previjalište XVII brigade biće u Koturiću.
Brigadno previjalište XVIII brigade biće u Klisi.

8. — Centar za evakuaciju plijena i oružja biće u Vrhovcima.[23] Svaki bataljon daje uz kola plijena i oružja po jednog stražara, koji je glavom odgovoran za zaduženi plijen. U Vrhovcima će intendanti XII i XVIII brigade[24] prebrojati i popisati sav plijen i o istom podnijeti izvještaj ovome Štabu. Stražarima, pratiocima raznih brigada daće ti intendanti nakon primopredaje plijena potvrdu.

9. — Početak napada biće 7. IV o. g. u 16 sati. Napad će početi topovskom i minobacačkom pripremom. Nakon prve mine i prvog topovskog hitca, kad se banda uzmuva, otvoriće teški mitraljezi, puškomitraljezi, laki minobacači i strijelci u napadu rafalnu, odnosno brzu paljbu. Rafali mitraljeza i puškomitraljeza treba da budu što duži. Strijelci će ispaliti brzom paljbom samo po 5 metaka, a zatim će jurišači i bombaši trkom da se spuste niz kosu prema položajima bande, i najhitrije se u strijelcima penjati prema položajima bande, a pod vatrom teških mitraljeza, minobacača i topa. Na položaje treba jurišati bez vike. Kada streljački stroj stigne najbliže što je moguće do neprijateljskih položaja pod zaštitom mitraljeske vatre, ispaliće komandiri jurišnih četa 2 bijele rakete u pravcu neprijatelja, što je znak za prekid minobacačke vatre i topovske paljbe, a teški mitraljezi dignuće na taj znak visoko svoju vatru (najmanje 50 metara iznad položaja). Kad se borci uspnu sasvim na neprijateljske položaje, prekida se svaka vatra s naše strane.

Za pravilnu ocjenu odstojanja (zadnji nišan) i za upravljanje vatrom, odgovorni su rukovodioci vatrom.

10. — Znakovi raspoznavanja za sutradan: Poziv: Tri puta pušku u horizontalnom položaju desnom rukom dići iznad glave. Odziv: Kapom u lijevoj ruci kružno mahati iznad glave.

Znaci za noć između 7 i 8 o. mj. biće: Bosna — Ponosna.

11. — Znak za povlačenje biće velika vatra (dim) naložena na neprijateljskim položajima, ukoliko se uporište likvidira. Inače znak za povlačenje jest 6 bijelih raketa ispaljenih dvije po dvije istodobno u pravcu sjevera. Osim toga izdaće se svim jedinicama pismeno naređenje za povlačenje.

---

[23] Gornji Vrhovci

[24] Intendant Dvanaeste NOU brigade bio je Dušan Ostojić, a Osamnaeste NO brigade Živko Ćurić.

Pravac povlačenja:

XVII brigada povlači se u Vrhovce, Poljakovce i Stražeman.

XVI brigada povlači se u Radovance i Potočane.

XVIII brigada povlači se u Veliku i Malu Veliku i Češljakovce.

XII brigada povlači se u Golo Brdo, Kaptol, Doljanovac i Podgorje.

Operativni štab povlači se u Veliku.

Ukoliko se zbog nepredviđenih promjena ne mogu posjesti te baze, onda je zborno mjesto za XVII i XVI brigadu Lom, a za XII i XVIII brigadu Jankovac. U tom slučaju nalaziće se Operativni štab sa Štabom XII brigade.

Uhvaćeni plijen pratiće u tom slučaju do Loma bataljon XVI brigade, koji postavlja zasjedu prema Zvečevu.

12. — Veza će se održavati kuririma. Štabovi brigada slaće Operativnom štabu svaka 2 sata izvještaj, a u izvanrednim prilikama slaće izvanredne izvještaje bez obzira na vrijeme.

Važne napomene:

1. — Sve zasjede treba da vode strogo računa o novoj taktici neprijatelja kad šalje pomoć napadnutom uporištu. U vezi s tim prilažemo prepis instrukcija Ministarstva domobranstva.

2. — Ranjeni drugovi mogu se slati iz brigadnih previjališta tek nakon svršene akcije, zbog ugroženosti prevoza od bande iz Voćina.[25] Zato će svaka brigada nakon akcije dati ranjenicima potrebno osiguranje pri prevozu do bolnice broj 4. Da bi taj prevoz bio još sigurniji, uputiće se odmah nakon svršetka akcije bataljon d. XII brigade do bolnice br. 4 i istu osiguravati dok se ne smjeste svi ranjeni drugovi.

3. — Napominjemo još jednom: Znaci za prekid naše paljbe biće dvije bijele rakete ispaljene istodobno od rukovodećih drugova četa koje jurišaju. Rakete će biti ispaljene u pravcu neprijatelja i o njima mora najpažljivije da vodi računa rukovodilac vatrom minobacača, topa i teških mitraljeza. Za svaki slučaj dobro je da se više rukovodećih drugova koji jurišaju snabdiju potrebnim pištoljima raketnim i potrebnim brojem bijelih raketa. Zato će sve brigade odmah po prijemu ovoga naređenja uputiti po kuriru u Štab XII brigade svoje raketne pi-

---

[25] U Voćinu se tada nalazila Prva bojna Prvog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

štolje, s bijelim raketama. Nakon upotrebe pištolji će biti vraćeni, kao i neutrošene rakete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
Mate Jerković

BR. 26

IZVJEŠTAJ PRVOG TENKOVSKOG VODA OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O GONJENJU NEPRIJATELJA KOJI SE POVLAČIO IZ VRHOVINA[1]

TENKOVSKI I VOD.[2]
7. IV. 1943 g.
položaj

ŠTABU I KORPUSA H.[3]

Oper. izvještaj

Oko 15.30 č. 6. IV dobili smo naređenje od bataljona VI brigade da krenemo za Crnu Vlast, gdje smo sa istim bataljonom stupili u vezu. Iz Crne Vlasti krenuli smo u pravcu Vrhovina sa 2 mala i 1 velikim tenkom.

Pošto se neprijatelj povukao iz Vrhovina[4] krenuli smo u pravcu Otočca u gonjenje neprijatelja. U dodir sa neprijateljem došli smo na polju između Zalužnice i Špilnika.

Naši tenkovi prihvatili su borbu bez učešća pješadije, pošto ista još nije stigla.

Neprijatelj je u paničnom bijegu napuštao teška oruđa (bacače teške i lake, mitraljeze, municiju, kao i ostali ratni materijal).

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 614, k. 419.

[2] Prvi vod Prve tenkovske čete Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 15.

[3] Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

[4] Vidi dok. br. 15.

Tenkovi su se probili kroz neprijateljsku zaštitnicu i ušli u samu glavninu, te nanijeli neprijatelju velike gubitke u ljudstvu, i stvorili među njima veliku paniku.

Mnogi su od neprijatelja bacali oružje i pravili samoubistvo bacajući pod sebe bombe.

Neprijatelj je gonjen do Špilnika. Nedostatak u ovoj operaciji bio je u tome što smo kasno dobili naređenje za pokret i što naša pješadija,[5] koja se je nalazila sa bokova neprijatelja, nije bila obaviještena o učešću naših tenkova, te su isti na tenkove otvorili vatru misleći da su neprijateljski.

Po završenoj akciji vratili smo se u prve kuće sela Zalužnice i prenoćili čekajući daljnje naređenje. Pošto nismo imali veze sa VI brigadom vratili smo se u Vrhovine, odakle smo poslali u bazu po benzin i čekamo daljnje naređenje.

Mitraljeske municije uhvaćeno je 950 metaka. Na velikom tenku puškomitraljeske municije 500 metaka i 7 topovskih granata.

Top je u defektu i radi se na njemu. Ranjenih i mrtvih nema.

S. F. — S. N.

Politkomesar:
Stanislav

Zamjenik komandira:
Bude Pribić

---

[5] Odnosi se na dijelove Šeste i Devete NOU brigade i Petnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 28.

Tenkovski I vod.
7 II 1943 g.
polozaj

Štabu I Korpusa H.

Oper. izvestaj

Oko ½ 15.30 h 6. II dobili smo naređenje od bataljona VI brigade da krenemo za Crno Plast gde smo za istim bataljonom stupili u vezu. Iz Crne Plasti krenuli smo u pravcu Pehovina za 2 mala i s velikim tenkom.
Pošto se neprijatelj povukao iz Pehovina krenuli smo u pravcu Otočca u gonjenje neprijatelja. U dodiru sa neprijateljem dešli smo na polju iz mestu Založnice i Spilnika.

Naši tenkovi prihvatili su bosku bez ušiju zjesadiju, pošto ista sa nije stigla.

Neprijatelj je u panicnom bjeru napustao teške oruđja, bacače teške i lake, mitraljeze, municiju, kao i ostali ratni materijal.

Tenkovi su se probili kroz neprijatelysku zaštitnicu i ušli u samu glavninu, te nanjeli neprijatelju velike gubitke u ljudstvu, i stvorili mettu njima veliku paniku.

I

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 26

BR. 27

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE NOU BRIGADE OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ZAŠTITNICU NEPRIJATELJA KOJI SE POVLAČIO IZ VRHOVINA U OTOČAC[1]

ŠTAB IX UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
A. br. 301—943
7-IV-1943

7. IV. 43[2]

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Primljen je Vaš dopis 7-IV-t. g. u 9 h 15', koji je pisan, odnosno poslan 6-IV-t. g. u 20 h 30'.

Stanje na položaju naše Brigade je sljedeće:

Dva bataljona naše Brigade nalaze se u Prozoru,[3] jedan drži položaj prema Otočcu na kotama Prozorina (648), Vital (557) i bezimena kota ispred Vitala i Prozorine, prema Otočcu, drugi bataljon je na odmoru, s tim što je izbacio osiguranje od pravca Kosinja. Ostali bataljoni nalaze se u Čovićima i Lešću.

U toku jučerašnjeg dana neprijatelj je pravio pritisak na naše položaje, koje smo držali prema Otočcu, ali smo ih obdržali i navečer na juriš zauzeli kotu ispred Vitala i Prozorine.

Dva bataljona naše Brigade, kada je neprijatelj prolazio iz Vrhovina za Otočac, napali su neprijateljsku zaštitnicu i nanijeli su mu osjetne gubitke.

U ovoj operaciji zarobili smo 2 cijevi od teškog bacača, 5 malih bacača, 1 teški mitraljez, nešto pušaka, mina za male bacače, oko 150 ćebadi, 100 krila i oko 40.000 metaka (razne municije).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
M.[4] Basta

Komandant,
Momčilo Novković

(M.P.[5])

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—5, k. 802.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[4] Milan

[3] Vidi dok. br. 18.

[5] Okrugli pečat: Štab Devete partizanske brigade Hrvatske.

BR. 28

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM OFICIRU ŠTABA KORPUSA O GONJENJU NEPRIJATELJA KOJI SE POVLAČIO IZ VRHOVINA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
7 aprila 1943
u 21 sat

8. 4. 43.[2]

OPERATIVNOM OFICIRU KORPUSA[3]

U jučerašnjim borbama sa okupatorskim snagama[4] koje su nadirale iz Vrhovina prema Otočcu[5] neprijatelj je pretrpio dosta osjetne gubitke. Prema prikupljenim podacima neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i nepoznat broj ranjenih. U progonu neprijatelja učestvovala su i tri tenka[6] koji su stigli sa zadocnjenjem, tek na konac borbe, a učestvovale su djelomično snage VI, IX i XV brigade. Od ratnog pliiena zaplijenjeno je oko 45000 municije, 1 t. mitraljez, 1 p.mitraljez, 5 malih bacača, oko 40 pušaka, 2 cijevi za t. bacač, 900 mina za mali bacač, 30 ručnih bombi, 240 ćebadi, 200 šatorskih krila, 50 šinjela, 20 pari cipela, kao i ostalog materijala. Zarobljeno je 10 živih Talijana. Jačina neprijatelja koji je prodro u Otočac može se cijeniti oko 1200. Sa neprijateljem su prošle i neke četničke familije.

Prema jučer izdatoj zapovijesti,[7] snage koje sudjeluju u ovdašnjim operacijama zauzele su položaje predviđene u zapovijesti. Do borbe danas nije dolazilo, jedino što je avijacija bombardovala neke naše položaje. Avijacija je danas kružila iznad Otočca u niskom lijetu, izviđala put Otočac — Senj.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38—2/1, k. 421.

[2] Datum prijema stavio operativni oficir Štaba Prvog korpusa.

[3] Milan Pavlović

[4] Odnosi se na dijelove divizije »Re«.

[5] Opširnije o spajanju ovih garnizona vidi dok. br. 15.

[6] Iz sastava tenkovskog voda Prve tenkovske čete Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 26.

[7] Vidi dok. br. 17.

Prema dobivenim izvještajima neprijateljski garnizon u Žutoj Lokvi pojačan je sa oko 500 okupatorskih vojnika.[8] Prema istim izvještajima okupator se navodno sprema da napusti Brinje.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[10] Holjevac

Komandant,
Gošnjak[11]

BR. 29

ZAPOVIJEST ŠTABA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA UNIŠTE NEPRIJATELJA PRILIKOM NJEGOVOG POVLAČENJA IZ OTOČCA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 23
Dne 7. IV. 1943 g.
u 22.25 sati

ZAPOVIJEST

(Sekcija Senj 1 : 100.000 jugosl. izdanje)

Poslije naših uspješnih operacija u Gackoj dolini neprijatelj se iz Vrhovina povukao u Otočac.[2] Prema prikupljenim podacima neprijateljske snage su sljedeće:

Otočac: Oko 3000 Talijana, 1 bataljon ustaša i domobrana i oko pet do šest stotina četnika.[3] Od naoružanja imaju 7 do 8 topova raznih kalibara kao i veći broj raznih bacača i automatskog oruđa.

---

[8] Odnosi se na Prvi bataljon Prvog pješadiskog puka divizije »Re«.
[9] Vidi dok. br. 20, 48 i 54.
[10] Većeslav
[11] Ivan

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 826 A.
[2] i [6] Opširnije o tome vidi dok. br. 15.
[3] O neprijateljskim snagama u Otočcu vidi dok. br. 5.

Žuta Lokva: Oko 800 Talijana[4] sa naoružanjem 6 topova, više minobacača i automatskog oruđa.

Pretpostavlja se da će Talijani iz Otočca krenuti preko Žute Lokve za Senj. Naša divizija dobila je zadatak da uništi neprijatelja pri povlačenju na liniji Otočac — Žuta Lokva.[5]

Pod komandu naše divizije od strane Štaba korpusa stavljena je i IX brigada.[6]

Za izvršenje prednjeg zadatka

Naređujemo:

1) IX udarna brigada ojačana sa 2 teška bacača mina. Komanda: Štab brigade.	**Zadatak:** Propustiti neprijatelja iz Otočca cestom prema Žutoj Lokvi, i u momentu kada neprijateljska zaštita dođe na cestu u visini k. 562 izvršiti napad na neprijateljsku kolonu i to: S jednim bataljonom zaposjesti k. 587 prema k. 562, goniti neprijatelja duž ceste prema Kompolju i spriječiti mu otstupnicu prema Otočcu. Sa dva bataljona u momentu kada počne borba sa neprijateljskom zaštitnicom kod k. 562 i neprijatelj bude otsječen od Otočca protjerati neprijateljske pobočnice energičnim napadom sa Vlaškog Vrha i sjeverozapadnim padinama Švičkog Vrha i dalje dejstvovati goneći i lomeći neprijatelja, vodeći računa da se ne tuku naše snage koje će napadati sa suprotne strane ceste. Jedan bataljon postaviti kod k. 473 sa zadatkom da se u prvo vrijeme zataji i da jakom vatrom tuče neprijatelja tek onda kada ga nabace naše snage sa suprotne strane ceste. Teške bacače upotrijebiti za protjerivanje neprijateljskih pobočnica, a kasnije za tučenje neprijateljskih kolona na cesti kod Kompolja i dalje prema situaciji.
Veza:	Sa bataljonima telefonska. a sa Štabom divizije preko bataljona koji presijeca ne-

[4] U Žutoj Lokvi nalazio se tada Sedamdeset peti jurišni bataljon divizije »Re«.

[5] Vidi dok. br. 17.

prijatelju otstupnicu za Otočac relejima do objavnice na Ininom Vrhu kod Starog Sela.

Štab brigade nalaziti će se za prvo vrijeme u Biljevini, a kasnije prema situaciji i nahođenju.

2) XV udarna brigada ojačana sa 1 topom 65 mm i dva teška bacača.
Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Dva bataljona u prvo vrijeme držati u tajnosti prikrivene pozadi Kompoljskog Vrha i oko Metle. Kad neprijateljska zaštitnica prođe ispod kote 562, odmah poduzeti energičan napad na neprijateljske pobočnice i to s jednim bataljonom na k. 562, gdje se povezati sa bataljonom IX brigade i sa njim zajedno produžiti sa energičnim gonjenjem i tučenjem neprijatelja prema Kompolju, a sa jednim bataljonom satjerati neprijateljske pobočnice sa Kompoljskog Vrha i napredovati dalje prema cesti uništavajući neprijatelja. Ova dva bataljona moraju biti povezana.

Dva bataljona biti će u divizijskoj rezervi u kućama pozadi k. 469.

Top i bacače mina upotrijebiti za protjerivanje neprijateljskih pobočnica, a kasnije prema situaciji za tučenje neprijatelja u otstupanju.

Veza: Sa Štabom divizije telefonska, a sa bataljonima kuririma i relejima. Sa IX brigadom u toku borbe kuririma.

Mjesto Štaba brigade za prvo vrijeme kod k. 750 (Ostrovica), a kasnije prema situaciji.

3) IV udarna brigada ojačana sa 2 topa 65 mm i dva teška bacača mina.
Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Tri bataljona razvijena u tajnosti od kote 722 iza k. 469 do V. Derivo. U momentu kada se neprijatelju otsiječe otstupnica za Otočac, tj. kada počne borba sa njegovim zaštitnicama ispod kote 562, izvršiti energičan napad na neprijateljske pobočnice od k. 630 pa do južnih padina k. 722, a po protjerivanju pobočnica vršiti

napad na neprijateljsku glavninu na cesti ispred sebe.

Jedan bataljon postaviti kod Brloške Kose sa zadatkom da tuče neprijatelja kod Rapajića i to tek onda kada otpočnu borbe sa zaštitnicom.

Topove i bacače upotrijebiti za protjerivanje neprijateljskih pobočnica, a kasnije prema situaciji za tučenje neprijatelja u otstupanju. Mjesta topovima i bacačima odrediti će Štab brigade prema situaciji.

Veza: Sa Štabom divizije telefonska, sa jednim bataljonom na glavnom pravcu napada također telefonska. Sa XV brigadom na proplanku između k. 722 i 653 i telefonska preko Štaba divizije.

Štab brigade nalaziti će se u prvo vrijeme pozadi k. 469, a kasnije prema situaciji.

4) II bataljon V brigade. **Zadatak:** Postaviti jednu oficirsku objavnicu sa telefonom na Inin Vrh i pratiti svaki pokret neprijatelja, a naročito na izlazak zadnjih neprijateljskih dijelova prema Kompolju, i o svemu tom telefonski odmah izvještavati Štab divizije. Kada neprijatelj (Talijani) izađe sa svojim zadnjim dijelom iz Otočca, bataljon će sa ostatkom snaga napredovati prema Otočcu.

Veza: Sa Štabom divizije telefonska.

5) Divizijski vod za vezu. **Zadatak:** Uspostaviti će telefonsku vezu od Štaba divizije do Štaba XV brigade.

6) Uspjeh ove operacije zavisiti će od toga da li će naše zasjede ostati do kraja neprimjećene na svojim određenim položajima i zbog toga tome posvetiti veliku pažnju.

7) Svaka brigada postaviti će na svom sektoru sigurne osmatrače prema neprijatelju koji ne smiju otkrivati položaj i koji će javljati o pokretima i jačini neprijatelja.

8) Divizijska prihvatna bolnica nalaziti će se u zaselku Lalići, a brigadna previjališta ostaviti na pogodnim mjestima u blizini štabova brigada.

9) Plijen i zarobljenike evakuisati u Glavace kod Štaba korpusa. Zarobljenici se ne smiju presvlačiti, niti dirati ma šta od plijena već [se] sve mora predati u ispravnom stanju. Strogo se zabranjuju bilo kakove nesuglasice oko plijena.
10) Ishrana: Prije polaska na položaj borci imadu da se dobro najedu, a ostaviti intendante da organizuju kuvanje hrane, koja će se dijeliti borcima prema mogućnostima.
11) Jedinice moraju zaposjesti predviđene položaje po ovoj zapovijesti do 6 časova 8 ovog mjeseca.
12) Znaci raspoznavanja: Za noć 6/7. IV. 1943: *Obarača — Ogulin*, za noć 7/8.IV: *Kundak — Kragujevac*. Ugovoreni znaci po danu: partizanka[7] na puški i tri kratka podizaja u vis, a odgovor: isto sa dva kratka podizaja u vis. Za noći: 8—4. Znakovi posljednjih dana važe i dalje, ukoliko se ne izdaju novi.
13) Uputite u ovaj Štab po 2 kurira kada jedinice budu kretale na svoje položaje i iste zauzmu.
14) Mjesto Štaba divizije biti će prvo vrijeme u usamljenoj kući Petra Jurkovića u Dubravi.

Na izvršenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[8] Turkulin

Komandant:
V.[9] Četković

Dostavljeno: Štabu I korpusa N.O.V. Hrvatske na znanje.

Štabu IV, XV i IX brigade i II bataljonu V brigade na izvršenje.

---

[7] Riječ je o kapi.
[8] Artur
[9] Vlado

BR. 30

ZAPOVIJEST ŠTABA DEVETE NOU BRIGADE OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. PODREDENIM JEDINICAMA DA UNIŠTE NEPRIJATELJA PRILIKOM NJEGOVOG POVLAČENJA IZ OTOČCA[1]

ŠTAB IX UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE N.O.V. HRV.
Br. 304—1943
7-IV-1943

ŠTABOVIMA BATALJONA 1 — 5

ZAPOVIJEST

(Sekcija: Senj — Gospić 1 : 100.000)

Cilj akcije: U vezi sa općim operacijama u Gackoj dolini neprijateljski garnizon koji je prodirao iz Vrhovina spojio se sa garnizonom u Otočcu. Pretpostavlja se da će oba ova garnizona da se izvuku u pravcu Senja, pa se pred naše snage postavlja sljedeći zadatak:

Uništenje neprijateljskih snaga prilikom povlačenja iz Otočca, kao i zauzimanje samog grada.[2]

Podaci o neprijatelju: Tačnih podataka o neprijateljskim snagama nemamo, ali se pretpostavlja da se u Otočcu nalazi 3—4 bataljona okupatorskih vojnika, kao i 1 bataljon ustaša i domobrana, kao i nekoliko stotina četnika. Neprijatelj raspolaže sa 7—8 topova raznog kalibra, kao i nekoliko bacača.

Naše snage: U ovim operacijama učestvovati će snage VIII Divizije, IX i VI Brigada.

Zadatak: Zadatak je ovih snaga uništiti neprijatelja pri povlačenju na liniji Otočac — Brlog nanoseći mu što više gubitaka i stvarajući time povoljnih uslova za zauzeće samoga mjesta Otočca. Naše snage ujedno se moraju osigurati od pravca prema Gospiću, Plaškom i djelomično prema Senju.

Zadatak IX Brigade: Sa dva bataljona otsjeći neprijatelju otstupnicu kada se povuče iz Otočca, a sa druga dva bataljona udariti neprijatelja bočno i nanijeti mu gubitke.

U vezi toga zadatka bataljoni zauzeti će sljedeći raspored:

I Bataljon Smjestiti će se na jugozapadnu stranu Srpskog Polja i postaviti osiguranje prema Senju.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—4, k. 802.

[2] Vidi dok. br. 17, 65 i 66.

II Bataljon	Smjestiti će se na sjevernu stranu Srpskog Polja, gdje će se obezbijediti.
III Bataljon	Smjestiti će se u Ponore, obezbjeđenje od pravca Krasnog i Kutereva.
IV Bataljon	Smjestiti će se u Ponore sa III Bataljonom i isturati patrole u pravcu Donje i Gornje Švice i obezbijediti se od pravca Otočca.
V Bataljon	Dati će svakom bataljonu po 3 teška mitraljeza, a vod malih bacača razdijeliti će na I i II Bataljon.
Četa za vezu	Uspostaviti će vezu između štabova bataljona i Štaba brigade.

Veza: Veza između bataljona na odmoru patrolama, ukoliko ne bude dovoljno kabla za telefonsku liniju. U borbi relejima, signalnim stanicama i telefonskom linijom. Veza sa susjednim jedinicama održavati će se preko kurira. Nastojati naročito u toku same operacije da veza bude dvostruko osigurana. Izvještaje slati svakog parnog sata. Na svakom izvještaju mora biti naznačeno datum i vrijeme kada je pisano, kao i svi ostali potrebni podaci. Svaka jedinica održavati će dobro vezu i sa susjednim jedinicama.

Štab brigade nalaziti će se u selu ispod Biljevine.

Sanitetsko previjalište nalaziti će se u istom selu.

Znaci raspoznavanja: 7 na 8. ov. mj. *Kundak — Kragujevac.* Ugovoreni znaci: po danu: partizanka[3] na pušku i tri kratka podizaja u vis, odgovor: isto sa dva kratka podizaja u vis. Ugovoreni znaci noću: 8—4. Znakovi posljednjih dana važe i dalje, ukoliko se ne izdaju novi.

Sve zarobljenike sprovoditi u Štab brigade, sa kojih ne skidati ništa, niti im što oduzimati, osim oružja i municije.

Sa civilnim stanovništvom postupati što bolje.

Ishrana bataljona po selu i iz intendanture Brigade.

Na izvršenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M.[4] Basta** (M.P.[5]) Komandant: **Momčilo Novković**

Dostavljeno: Na znanje: a) Štabu divizije.
Na izvršenje bataljonima 1—5.

---

[3] Riječ je o kapi.
[4] Milan
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 31

UPUTSTVO ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. O IZRADI PLANA RADA SA JEDINICAMA[1]

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČARA«
7 aprila 1943 godine.

ŠTABOVIMA BATALJONA I KOMANDAMA ČETA BRIGADE

U svrhu pravilnog iskorišćavanja slobodnog vremena za vojnu i političku izobrazbu komandnog kadra i boraca ove Brigade, sve jedinice Brigade postupiće po niže navedenim točkama.

1) Poslije duljeg marša ili veće borbe dati borcima jedan dan za odmaranje.

2) Poslije svake važnije akcije ili borbe provestiće se svestrana analiza, da bi se uočile greške i nedostatci, te da se u buduće iste greške i nedostatci ne bi ponavljali.

3) Kada Brigada nije u borbi ili u maršu biće ustajanje za sve jedinice u 6 sati, od 6—6.20 sati gimnastika, od 6.20—7 sati čišćenje obuće i odjeće, te umivanje, od 7—8 sati doručak, od 8—12 sati obuka po rasporedu rada. Od 12—13 sati ručak. Od 13—15 sati odmor. Od 15—19 sati politička i partijska izgradnja rukovodilaca i boraca. Od 19—21 sat večera, odmor, zabava. Od 21 sat do 6 sati ujutru spavanje. U raspored za poslije podne ubaciti jedan čas za vojnu izobrazbu (strojna obuka, borbena obuka, stražarska služba, ili opis oružja).

4) Kada se Brigada odmara upotrebiti najmanje dva sata prije podne bilo za strojnu, bilo za borbenu obuku, ili za marševanje po rasporedu rada, da bi borci zadržali čvrstinu i otpornost tijela i na taj način bili uvijek sposobni za dulji marš.

5) Za vrijeme odmora Brigade štabovi bataljona i samostalne Komande četa načiniće svako veče raspored rada za idući dan. Kod izrade rasporeda rada voditi računa o tome ima li mogućnosti da se isti sprovede u život, te da bude u skladu sa svim tačkama ovog naređenja. Građu za raspored rada uzimati iz programa (rasporeda rada) za vojnu izobrazbu vodnika i dese-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/3, k. 722.

tara dostavljenog od Štaba I Korpusa Hrvatske, a koji već posjeduju sve jedinice. Treba težiti da se sva građa predviđena tim programom što prije i što temeljitije prođe.

6) Da bi se materijal predviđen rasporedom rada mogao kako treba sprovesti u život, štabovi će bataljona i komande samostalnih četa svako veče kada načine raspored rada za idući dan pozvati komandni kadar svoje jedinice sa kojim će ukratko pretresti građu predviđenu rasporedom, kako bi se ista idući dan mogla zaista sprovesti u život.

7) Nastojati da se građa predviđena rasporedom rada prolazi što je više moguće praktički i to tako da se najprije objasni ukratko teoretski, a onda izvede praktično. Za vrijeme praktičnog rada uočavati nedostatke, pa poslije na te nedostatke borce upozoravati.

8) Uvijek treba težiti borce zainteresirati za ono što se sa njima radi ili o čemu im se govori. Nastojati da se vrši natjecanje između pojedinih jedinica, koja će od njih određeni zadatak bolje izvršiti (u bataljonima između četa, u četama između vodova, u vodovima između desetina).

9) Za vrijeme rada od svakog borca tražiti pravo vojničko držanje, te potpuno i brzo izvršavanje naređenja.

10) Štabovi bataljona i komande samostalnih četa dostavljaće nam raspored rada svakodnevno sa dnevnim raportom najkasnije do 8 sati ujutro.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Božo Spaček

V. d. komandanta,
Milan Žeželj

BR. 32

ZAPOVIJEST ŠTABA ŠESTE NOU BRIGADE OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. PODREDENIM JEDINICAMA DA SPRIJEČE NADIRANJE NEPRIJATELJA SA PRAVCA PERUŠIĆ I PLAŠKI[1]

ŠTAB
VI NOU BRIGADE HRVATSKE
Op. br. 23
7. IV. 1943 g.

ZAPOVIJEST

(sekcija Gospić — Senj 1 : 100.000)

Cilj akcije: U vezi sa općim operacijama u Gackoj dolini[2] neprijateljski garnizon koji se probijao iz Vrhovina spojio se sa garnizonom u Otočcu.[3] Neprijatelj namjerava da se izvuče sa oba ta garnizona iz Otočca za Senj.[4] Jačina neprijateljskih snaga u Otočcu nije poznata, ali prema ranijim podacima predpostavlja se da ima tri—četiri bataljona okupatorskih vojnika, jedna bojna ustaša i domobrana i oko 300 četnika. Naoružanje 7—8 topova, nešto bacača i mitraljeza

U vezi sa operacijama koje će izvoditi jedinice VIII divizije i IX brigade, oko Otočca, naša brigada dobila je zadatak da spriječi neprijateljsko nadiranje sa pravca Perušić i od Plaškoga.

Za izvršenje prednjeg zadatka

NAREĐUJE SE:

I i IV bataljon: Držaće položaje prema Perušiću kao i do sada, sa zadatkom da se spriječi pod svaku cijenu nadiranje neprijatelja sa te strane. Položaje dobro utvrditi kako je to ranije naređeno. Položaje držati prema ranijoj zapovijesti na prostoru Janjče — Studenci. Vezu sa Štabom brigade održavati telefonom i ku-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/1, k. 419.

[2] Operacije na ovom području vođene su na osnovi direktive koju je Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske izdao 30 ožujka 1943 god. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 93.

[3] Vidi dok. br. 15.

[4] O povlačenju neprijateljskih snaga iz Otočca vidi dok. br. 17, 65 i 66.

ririma. Odmah pristupiti što temeljitijem rušenju pruge. Ova dva bataljona će na smjenu držati položaje tako da jedan bude u rezervi, dok je drugi na položajima, o čemu će voditi računa zamjenik komandanta brigade.[5] Treba naročito obratiti pažnju na krila i bokove, da se neprijatelju onemogući svaki manevar, te da se osujete njegove namjere i da ga se presretne u tome.

II bataljon: Sa svim svojim snagama odmah će krenuti u pravcu Ličke Jesenice, sa zadatkom da štiti prolaz od Plaškog i Ogulina. Odmah pristupiti što temeljitijem rušenju pruge. Nastojati da se uspostavi veza sa jedinicama koje se nalaze oko Plaškog.[6] Vezu sa Štabom brigade održavati telefonom, i kuririma preko III bataljona. Hitno obavijestiti Štab brigade da li je neprijatelj napustio Plaški.[7]

III bataljon: Biće u rezervi Štaba brigade i smjestiće se u Vrhovine. Tamo će se smjestiti i ambulanta brigadna, o kojoj će voditi računa politkomesar III bataljona i postarati se da ishrana za njih bude što bolja. Vezu sa kuririma održavati sa jedinicama V brigade u Podumu. Za to vrijeme nastojati da se jedinice srede, te da se bude spremno za svaki slučaj ako bude trebalo dati pomoć kojoj jedinici. Vezu sa Štabom brigade održavati telefonom, koji ćete uzeti iz Bogdanovića od oficira za vezu I korpusa.[8]

Četa za vezu: Uz svaki bataljon daće po jedno odjeljenje telefonista sa po jednim telefonom, koji će imati zadatak da povežu štabove bataljona sa Štabom brigade, koristeći liniju na pruzi. Ista četa ima uspostaviti relejnu liniju od Štaba brigade do sela Glavace, za vezu sa Štabom korpusa. Relejna linija: Ramljane — Sinac — Podum — Glavace.

---

[5] Martin Dasović

[6] Na području Plaškog dejstvovali su dijelovi Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 115.

[7] Neprijateljske snage napustile su Plaški 5 travnja 1943 god. Vidi dok. br. 115.

[8] Oficir za vezu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske bio je tada Bude Bogdanović.

Prateća četa: Smjestiće se u Sincu kod sisaljke. Ova četa ima biti uvijek spremna za svaki slučaj, da može brzo krenuti na položaj prema Perušiću.

Sanitet: Brigadno previjalište nalaziće se u selu Ramljane. Referent saniteta[9] postaraće se da ima nekoliko kola za prevoz ranjenika. Bataljonska previjališta imaju se nalaziti u blizini svojih bataljona. I i IV bataljon donosiće ranjenike u s. Ramljane a II bataljon otpremaće svoje ranjenike u najbližu bolnicu.

Intendantura: Jedinice II i III bataljona vršiće ishranu na terenu gdje se nalaze. Za I i IV bataljon ima se postarati intendant brigade, pošto na njihovom terenu je onemogućeno zbog siromašnih seljaka. Prateća četa vršiće ishranu u samom mjestu gdje se nalazi, a Četa za vezu uz pojedine bataljone i po mjestima gdje su relejne stanice. Intendanti I i IV bataljona stupiće odmah u vezu sa intendantom brigade, tako da se hrana dobiva na vrijeme. Ishrana mora biti što bolje osigurana i vojska ne smije da gladuje. Sve jedinice moraju obratiti naročitu pažnju na održavanje veze, tako da se ne smije ostati ni jednog momenta a da se nema veze sa Štabom brigade i susjednim jedinicama.

O svakoj novonastaloj situaciji odmah izvještavati, a redoviti izvještaji imaju se slati svakog parnog sata, tj. svaka dva sata.

Znaci raspoznavanja za 7/8. IV: *Kundak — Kragujevac*. Ugovoreni znaci: po danu: partizanka[10] na pušku i tri kratka podizanja u vis, a odgovor: isto dva kratka podizanja u vis, za noć: *Osam — Četiri*. Znakovi posljednjeg dana važe i dalje ukoliko se ne promijene.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
s. o.

Komandant,
Savo Vukelić

---

[9] Nikola Kern
[10] Riječ je o kapi.

Dostavljeno:

Na znanje: Štabu I korpusa.
Na znanje i postupak:
Štabovima I, II, III i IV bataljona,
Komandi prateće i čete za vezu i
referentu saniteta.

DODATAK ZAPOVIJESTI

Štab brigade nalaziće se u selu Ramljane u blizini Ž. st. Ramljane.

BR. 33

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM OFICIRU ŠTABA KORPUSA O EVAKUACIJI NEPRIJATELJSKIH SNAGA IZ OTOČCA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NOV HRVATSKE
8 aprila 1943
u 13.30 h

OPERATIVNOM OFICIRU ŠTABA KORPUSA[2]

Neprijatelj je otpočeo danas ujutro u 8 sati pokret iz Otočca.[3] Neprijatelj sa svim raspoloživim topovima tuče pred sobom kote sa jedne i druge strane ceste Otočac — Žuta Lokva. Do 11.20 sati neprijatelj je zauzeo kote 587, 562, Švički Vrh i kotu 721. Istovremeno neprijateljske snage nepoznate jakosti nadiru od Žute Lokve u pravcu Otočca. Ova neprijateljska kolona potpomognuta je sa 9 topova, koji joj čiste put. Naše snage prema planu propuštaju neprijatelja da izađe sa zadnjim dijelovima iz grada i da ga zatim napadnu bočno sa jednim dijelom snaga, dok sa drugim će se izvršiti proganjanje za koje su predviđeni laki tenkovi. Još nam nije poznato da li će neprijatelj krenuti također cestom Otočac — Sv. Juraj.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 50—1, k. 421.
[2] Milan Pavlović
[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 17, 65 i 66.

Drug komesar ovog Štaba upravo se povratio motorkotačem iz Plaškoga kuda je jučer stigao. Plaški se nalazi u našim rukama. U Pišteniku nalazi se oko 250 četnika na čelu sa Vidakovićem. Vidaković traži garancije za svoj život, koje će biti odbijene. Štab odreda[4] vodi danas pregovore sa ovom četničkom grupom. U Plaškom je uhvaćena 1 bačva ulja i 1 benzina.

Jedna četa Kordunaškog odreda izvijestila je Štab odreda da se neprijatelj povukao iz Slunja i da će navodno se povući iz Cetingrada i Kladuše.

U našim jedinicama tifus se još uvijek širi. U bolnici u Dabru imademo 300 bolesnika.

Laki automobil koji smo zatražili još uvijek nije stigao.

Izvijestite nas šta je sa Širokom Kulom.[5]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[6] Holjevac

Komandant,
Gošnjak[7]

---

[4] Odnosi se na Štab kordunaškog NOP odreda.

[5] Napad na ovo uporište izvršila je Druga NOU brigada 7 travnja 1943 god. Vidi dok. br. 55.

[6] Većeslav

[7] Ivan

BR. 34

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU VELIKA POPINA — ZRMANJA — PLAVNO OD 9 OŽUJKA DO 4 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
— HRVATSKE —
Broj 36
8-IV-1943

Operativni izvještaj
o akcijama na sektoru
Popina — Zrmanja —
Plavno

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Čišćenje južnog sektora od četničkih bandi otpočelo je 9-III.[2] Prije toga snage koje su imale čistiti taj sektor bile su raspoređene ovako: bataljon »Marko Orešković« u Gračacu, IV Bataljon Ličkog odreda u Grabu, a II Udarni bataljon Ličkog odreda u Popini. 8-III su bataljoni »Marko Orešković« i IV Bataljon krenuli u pravcu Otrića.

9-III-1943

Sukobili su se bataljoni »M.O.« i IV u zaselku Rutalji kraj Otrića sa neprijateljem. Neprijatelj se povukao u pravcu Rastičeva. Naše snage su opkolile selo.

10-III-1943

Naše snage se pojačavaju sa II Udarnim bataljonom Ličkog odreda. Vrši se napad na Rastičevo.[3] Naše snage su protjerale četnike. Jedna druga kolona neprijatelja jačine do 400 četnika koja je nastupala pravcem Cerovac — Viojla — Mala Popina — Rastičevo napala je naše s leđa, tako da su se oni povukli na polazne položaje.

Toga dana formira se Operativni štab[4] na čelu sa operativnim oficirom ove Divizije drugom Opsenicom.[5]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 3—3, k. 105.

[2], [3] i [4] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 49 i 60.

[5] Stevan Opsenica

11-III-1943 i 12-III

Naše su se snage odmarale i prikupljani su podatci o rasporedu neprijateljskih snaga u pravcu Plavna i Bendera.[6] Raspored neprijateljskih snaga bio je ovakav: I neprijateljska brigada jačine 7—800 ljudi bila je skoncentrisana u Turovcu. Tu je neprijatelju stiglo pojačanje iz Krupe jačine 400 četnika.

13-III i 14-III-1943

Izvršen je pokret naših snaga pravcem Vel. Popina — Ljubina Poljana — Međugorje — Plavno. Oko 15 sati drugoga dana naše snage su stigle u Plavno.

15-III-1943

Zauzeti su položaji oko Bendera i otjeran neprijatelj iz Plavna.[7] Miniran je jedan stup na Benderu koji je u cjelosti porušen sa dva raspona u dužini od 45 m. Patrole su pretresle sumnjive kuće u Plavnu. Našlo se nešto odjećne i obućne spreme i uhvatili 14 naoružanih ljudi koji nijesu htjeli bježati.

16-III-1943

Neprijatelj jačine jednog bataljona nadire prugom ka Benderu, na položaje bataljona »M. O.«. Naš bataljon je prešao u protunapad i ušao u sela Pribudić i Prljevo.[8] Druga kolona neprijatelja nadire u pravcu našeg desnog krila oko Rastičeva, ali ne smije da stupi u sukob sa našim snagama. U toku noći prebačen je II Bataljon na sektor Bender — Plavno — Pribudić — Prljevo. IV Bataljon nalazio se na Poštaku.

17-III-1943

Izvršen je napad na Rastičevo.[9] Usljed slabosti IV Bataljona borba se otegla čitav dan. Tek uveče energičnim naletom bataljona »M. O.« neprijatelj je istjeran i povukao se u pravcu Viojle i Turovca. Neprijateljski gubitci: 11 mrtvih, 20 ranjenih i 32 zarobljena. Naši gubitci: 6 mrtva i 25 ranjenih. Zaplijenjeno: 28 pušaka, većinom francuskih, sa oko 3.000 metaka. Utrošeno: 2020 metaka za mitraljeze i 3.750 za puške kao i 15 mina za mali bacač.

18-III-1943

Naše snage su se odmarale raspoređene ovako: IV Bataljon u Otriću, bataljon »M. O.« u Rastičevu sa manjim dijelovima u Pribudiću i Nad Vrelom, II Udarni bataljon u Prljevu i Pribudiću sa manjim snagama u Plavnu i na Benderu.

Neprijateljske snage držale su Zrmanju u jačini od 700 —800 boraca, zatim Vrbicu, Viojlu, Debelo Brdo. To su bile snage I četničke brigade, dok je II brigada držala Krupu i Golubić.

---

[6] do [9] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 49 i 60.

19-III-1943

U 21 čas izvršen je napad na neprijateljske položaje. Zauzete su Zrmanja i Mala Popina.[10] Neprijatelj se povukao s jednim bataljonom na padine Koma, a sa ostalim snagama u pravcu Vrbice i Turovca.

20-III-1943

Neprijatelj je od Turovca napao naše položaje na Viojli i Debelom Brdu.[11] Naši su izvršili protivnapad. Neprijatelj je u paničnom bijegu bježao u pravcu Turovca, ostavivši na bojištu 4 mrtva i 8 ranjenih. Na našoj strani imali smo tri mrtva i 5 ranjenih drugova. Među ranjenim je i komesar bataljona.[12]

Istoga dana 14 četnika naoružanih predalo se našim jedinicama.

Veza sa X Krajiškom brigadom postoji, ali koordiniranog rada nema usljed udaljenosti sektora.

21-III-1943

Ostala tri bataljona I Brigade prebacuju se u Popinu. Operacijama rukovodi načelnik Štaba divizije.[13] Nešto docnije prebacuje se i I Bat. L.O.

22-III-1943

Pripreme za čišćenje u pravcu Turovca i Dubokog Dola. Neprijatelj stalno mijenja mjesto koncentracije. Naša obavještajna služba vrlo slaba.

23-III-1943

Neprijatelj napada položaje II Udarnog bataljona i bataljona »M. O.«. Jačina neprijatelja 450—500 četnika. Neprijatelj je uspio da baci snage II Udarnog bataljona sa položaja Kita — Šijanova Glava. Bataljon se povlači u pravcu Prljeva. Na sektoru bataljona »M. O.« neprijatelj je odbijen. Između položaja »M. O.« i II Udarnog bataljona ubačen je III Bataljon I Brigade. Sva tri bataljona uveče su napala neprijatelja koji je u panici utekao.

Neprijateljski gubitci: 20 mrtvih i veći broj ranjenih. Na bojnom polju ostalo je 13 lješina. Naši gubitci: dva mrtva i 9 ranjenih. Dva četnika su zarobljena, a dva su se dobrovoljno predala. Zaplijenjeno: 1 mali bacač sa jednim sandukom mina, jedan puškomitraljez, 14 pušaka, 1.500 metaka, nešto bombi i ostale spreme.

24-III-1943

Četnici napali položaj IV Bataljona na Debelom Brdu. Jačina neprijatelja 200—300 četnika. Naš bataljon se povukao

---

[10] i [11] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 70.

[12] Stevo Ilić

[13] Mićun Šakić

nakon kratke i bliske borbe. II i IV Bataljon I Udarne brigade dobili su zadatak da zaobiđu neprijatelja i da ga pokušaju uništiti. Neprijatelj je pobjegao u pravcu Turovca. Gubitci neprijatelja nepoznati, ali nisu bili veliki. Sopstveni gubitci: jedan mrtav i tri ranjena. Zarobljena četiri četnika i jedan se dobrovoljno predao. Zaplijenjeno: 7 pušaka, 7—800 metaka i nešto bombi.

25 i 26-III-1943

Vršeni su pretresi okolnih kota oko naših položaja. Uhvaćena dva četnika sa puškama. Pripucavanje četnika na naše položaje.

27-III-1943

Izvršene su sve pripreme za čišćenje Dub. Dola i Turovca.

28-III-1943

Otpočela je operacija na Turovac i Dub. Dol.[14] Raspored naših snaga bio je: I Brigada sa dva bataljona posjela je položaje od Lipača (kote 933) pa preko kote 948, 1188, 1173 do kote Zaperovača (900) sa zadatkom očistiti Turovac i Duboki Dol. Sa jednim bataljonom očistiti Vučjak (kotu 766) i kuće Tojagića.[15] Sa jednim bataljonom očistiti kote duž pruge od Pene (970) do Plane (951). Lički odred sa dva bataljona imao je zadatak da čisti kote južno od Turovca i Dub. Dola, od Paripovca (kota 1060) pa preko Crnog Vrha (kote 903), Visibabe do Gradine (kota 578). Sa jednim bataljonom na Viojli. Taj bataljon služio bi kao rezerva, a istovremeno bi mogao biti upotrebljen u slučaju neprijateljskog nadiranja od Rujišta u pravcu Otrića. X Krajiška brigada dobila je zadatak da likvidira Strmicu. Četničke bande nisu primile borbu, nego su bježale ispred naših snaga. Jedino, jedan bataljon Ličkog odreda sukobio se sa četnicima koji su bježali i zarobio dvojicu. Na našoj strani bio je jedan mrtav i jedan ranjen. Sa kota 950 i 951 neprijatelj je davao žestoki otpor i tek po noći naše su jedinice uspjele da zaposjednu te kote. U Turovcu i Dub. Dolu nije bilo četnika.

IV Bataljon Ličkog odreda koji je trebao da drži Viojlu dobio je naknadno u zadatak da sa jednom četom drži kotu iznad Bendera, a drugu da ostavi na sektoru Viojla.

Na sektoru Bendera četnici jačine 300 ljudi odbacili su naše i napredovali do Rastičeva. Upućen je II Bataljon Ličkog odreda da napadne neprijatelja bočno, ali, nesnalaženjem Štaba odreda, bataljon je postavljen frontalno, te su četničke bande napredovale sve do Otrića.

---

[14] Duboki Dol. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 87.

[15] Vjerovatno selo Tojagići

Noću između 28 i 29 trebalo je da se napadne Krupa sa dva bataljona.

29-III-1943

Dva bataljona napala su Krupu. Poslije kraće žestoke borbe četnici su pobjegli u pravcu Zegara. Talijanska artiljerija iz Žegara je tukla Krupu. Neprijatelj je prešao u protunapad, ali je odbijen.

Kako je situacija na zrmanjskom sektoru bila loša, to se nije prešlo na likvidaciju Golubića, nego su naše snage povraćene na zrmanjski sektor.

U borbama 28-og i 29-og zarobljeno je 13 četnika, 17 ih se dobrovoljno predalo. Zaplijenjeno: 28 pušaka, jedan teški mitraljez, jedan puškomitraljez, 5 civilnih pušaka, oko 16.000 metaka, 81 mina za mali bacač.

30-III-1943

I i II Bataljon I Brigade prebačeni su na sektor Zrmanja. Dva bataljona Ličkog odreda koji nisu držali kontakt sa neprijateljem dobili su zadatak da krenu pravcem Plavno — Bender. Bataljoni I Brigade smješteni su na prostoru Rujište — Zrmanja na odmor. Neprijatelju je uspjelo da istjera I Bataljon Ličkog odreda iz Krupe. U borbi je zaplijenjen jedan teški mitraljez i jedna puška.

31-III-1943

Nije bilo borbe. Vršeni su pretresi terena.

1-IV-1943

Nije bilo borbi. Predalo se 19 četnika sa oružjem. Pronađeno je po kućama dvije puške i jedan laki mitraljez. U Ru štu pronađeno je oružje koje je ostavio Sjevernodalmatinski odred[16] i to: jedan teški mitraljez, 500 metaka, i pisaćeg materijala. Jedan naš bataljon upao je u Gornji Ervenik i konfiskovao blago četničkih bandita.

2 i 3-IV-1943

Četnici izbačeni iz Krupe i Golubića i protjerani u Žegar. Nije bilo jačih borbi. Predalo se 23 četnika sa oružjem. Osim toga pronađene su još dvije puške.

4-IV-1943

Noću između 3 i 4 ov. mj. jedinice IV i X Krajiške brigade, naše I Brigade i Ličkog odreda vršile su operacije na liniji od Golubića — Žegara, pa do Golubića — Vrpolja.[17] Tako isto i dalmatinski bataljon vršio je demonstrativni napad na Knin sa istoka. Cilj je bio očistiti Pađene, Oton, Radljevac i Golubić

---

[16] O formiranju Sjevernodalmatinskog NOP odreda vidi tom V, knj. 13, dok. br. 17.

[17] Vidi dok. br. 19.

(Kninski). Borbe su vođene čitav dan, ali Pađene nijesu uspjeli likvidirati. Zarobljeno je: 230 četnika, a 200 izbačeno iz stroja. Talijani koji su pošli iz Knina odbijeni su sa gubitcima od 50 izbačenih iz stroja. Naši gubitci: 57 izbačenih iz stroja, većinom iz I Brigade (17 mrtvih i 35 ranjenih).

Stanje na južnom sektoru je ovako: I Brigada nalazi se na prostoriji od Otona i drži položaje od Gradine do Kravljeg mosta (kota 231). Lički odred nalazi se u Krupi i drži položaje prema Žegaru i Erveniku. Krajišnici drže položaje preko Debelog Brda, Zagrovića, Golubića, prema Kninu.

Sem Pađena na tome sektoru nema izgleda za operaciju jer se u garnizonima nalaze jake talijanske snage.[18] Jedino se može vršiti pritisak na četnike u cilju njihove demoralizacije i mobilizacije ljudstva.

U svim ovim akcijama, izuzev akcije od 4-IV, zarobljeno je: 87 pušaka, 2 puškomitraljeza, 3 teška mitraljeza, jedan laki mitraljez, 21.750 raznih metaka, jedan mali bacač sa jednim sandukom i 65 mina.

Gubitci neprijatelja u ljudstvu bili su: 35 mrtvih, 63 ranjena, 53 zarobljena. Pored toga dobrovoljno se predalo 90 četnika sa oružjem.

Na našoj strani bilo je: 13 mrtvih i 33 ranjena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

Komandant:
Đ.[19] Jovanić

(M.P.[20])

---

[18] Odnosi se na dijelove divizije »Sassari«.
[19] Đoko
[20] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 35

NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA ZA SLAVONIJU OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA BUČJE[1]

OPERATIVNI ŠTAB
ZA
SLAVONIJU
Broj: 10 — 1943
Dana 8 aprila 1943 u 3.40 sati.

Naređenje za likvidaciju Bučja.

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII I XVIII BRIGADE N.O.V. HRVATSKE I KOMANDIRU MINOBACAČKE POLUBATERIJE

Na položaju

U cilju likvidacije neprijateljskog uporišta Bučja,[2] ovaj Štab

NAREĐUJE:

(Sekcija Slatina, Bjelovar, Pakrac i Slav. Požega — 1 : 100.000)

1. **XII brigadi:**

Dva bataljona idu u napad s južne i zapadne strane.

Njima se dodaje top, čijom vatrom rukovodi drug Dako[3] i Janez[4] i odgovaraju sa štabom bataljona, kome se taj top pridodaje za vezu topovskog odjeljenja i njegovog osiguranja sa bataljonom kojem je pridodat.

Pod najstrožijom odgovornošću odrediće ta brigada stalno osiguranje za pridodati top i teška mitraljeska odjeljenja.

Dva bataljona postaviće zasjedu na liniji položaja: kota 447 (Zabrdske Kričke) — 540 (Bjelajci) — 577 (Cikote). Zadatak jednog od tih bataljona jest da obračuna s nekom neprijateljskom grupom, koja se navodno nalazi na Cikotskoj Glavici.[5]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11—1, k. 470.
[2] Vidi dok. br. 36, 71 i 88.
[3] Dušan Puač
[4] Franc Inkret
[5] Odnosi se na vis iznad sela Cikote.

Na desnom krilu vežu se ti bataljoni sa bataljonom XVIII brigade u Branešcima (522), a na lijevom krilu s bataljonom XVIII brigade u Cikotama.

2. **XVI brigadi:**

Dva bataljona na zasjedu na liniji položaja Ravna Gora (856) — Krševina — Metla — Veliki Javornik.

Na desnom krilu vežu se s bataljonom XVIII brigade na koti 531, a na lijevom krilu drže vezu s bataljonom XVII brigade na Zečjem Kamu (636).

Jedan bataljon ostaje u rezervi Operativnog štaba u Koturiću. Taj bataljon dopratiće minobacače i mitraljeze iz Nježića i predati ih u Štab XVII brigade u Koturiću na upotrebu.

3. **XVII brigadi:**

Dva bataljona napadaju sa sjeverne i istočne strane. Njima se dodaju dva minobacača i teški mitraljezi koji se nalaze s minobacačkim odjeljenjima.

Vatrom minobacača rukovodi komandir minobacačke polubaterije drug Gošpar,[6] a vatrom teških mitraljeza načelnik Štaba divizije drug Milan.[7]

Pod najstrožijom odgovornošću, odrediće Štab XVII brigade stalna osiguranja za minobacače i teške mitraljeze, a štab bataljona komu su ta oruđa dodata, kao i rukovaoci vatrom tih oruđa odgovaraju za vezu odjeljenja s bataljonom.

Jedan bataljon postaviće zasjedu na liniji Zečji Kam — Branešci (kota 252).

Na desnom krilu hvata i drži vezu sa XVI brigadom na Zečjem Kamu, a na lijevom krilu drži vezu sa XII brigadom u Zabrdskim Kričkama (447).

4. **XVIII brigadi:**

Sva tri bataljona izići će na zasjedu na liniji položaja: Cikote — Zabrdski Tisovac — Bogazi[8] — Grđevica — kota 531.

Postaviti jaku patrolu na Javorovicu.

Na desnom krilu održavaju vezu sa bataljonom XII brigade u Cikotama (577), a na lijevom krilu sa bataljonom XVI brigade na Ravnoj Gori (856).

5. Operativni štab nalaziće se sa svojom rezervom u Koturiću.

Štab XII brigade sa svojom rezervom biće u Zabrdskim Prgomeljama.

---

[6] Frane Kofler

[7] Stanivuković

[8] Tjesnac kod sela Mijači

Štab XVI brigade sa svojom rezervom biće u Koturiću.
Štab XVII brigade sa svojom rezervom biće u Popovcima.[9]
Štab XVIII brigade sa svojom rezervom biće u Grđevici.

6. Početak napada biće 8 aprila o. g. u 12 sati.

7. Znaci raspoznavanja za dan 8 aprila o. g.: Poziv: Pušku s obje ruke izdići iznad glave u horizontalnom položaju. Odziv: Pušku u vertikalnom položaju isturiti tri puta lijevom rukom u stranu.

Znaci raspoznavanja za noć između 8 i 9 o. mj.: top—tenk.

8. Povlačenje će se jedinica izvršiti po pismenom naređenju ovoga štaba. Osim toga ispaliće se sa mjesta Operativnog štaba 3 puta po 2 bijele rakete.

Za pravce povlačenja vrijedi sve ono što je predviđeno u naređenju broj 9 ovoga štaba za napad na Kamensko od 6. IV o. g.[10]

9. Centar za evakuaciju ranjenika biće bolnica broj 4. Za sve ostalo u vezi s tim vrijedi naređenje br. 9 od 6. IV o. g.

Brigadno previjalište za ranjenike XII brigade biće u Prgomeljima.

Brigadno previjalište za ranjenike XVI brigade biće u Koturiću.

Brigadno previjalište za ranjenike XVII brigade biće u Popovcima.

Brigadno previjalište za ranjenike XVIII brigade biće u Grđevici.

Brigadna previjališta ne smiju da budu blizu mjesta štabova brigada.

10. Centar za evakuaciju plijena i oružja biće u Koturiću. Za sve ostalo u vezi s tim važi naređenje br. 9 od 6. IV o. g.

11. Za održavanje veza štabova brigada sa Operativnim štabom važi također naređenje broj 9. Opomenuti najstrožije kurire na savjesno i brzo vršenje njihove dužnosti.

VAŽNE NAPOMENE:

1. — Postavljati kombinovane, obuhvatne zasjede za udaranje neprijatelja s boka i s leđa.

2. — Uzajamno se pomagati na zasjedama. Čim se na jednom mjestu čuje vatra, odmah susjedna jedinica treba dijelom svojih snaga da zaobiđe neprijatelja i udari ga s leđa i boka.

3. — Zasjede treba da obrate pažnju i na bandu iz Bučja, koja će sigurno pokušati da se probije. Najvjerovatniji pravac probijanja bande jest na položaje zasjeda XII brigade.

---

[9] Zabrdski Popovci
[10] Vidi dok. br. 25.

4. — Razumije se, da zasjede ne treba postavljati u vidu tankog neprekidnog streljačkog stroja, nego po grupama posjedati dominantne tačke i vjerojatne pravce neprijateljskog nadiranja izvana i iznutra.

5. — Jedinice koje napadaju treba da progone neprijatelja do vanjskih naših zasjeda, gdje će ga u zajednici s tim zasjedama uništiti.

6. — Rukovaoci vatrom topa, bacača i teških mitraljeza treba da stalno drže čvrstu vezu sa jurišnim jedinicama i da budno paze na znak za prekid vatre. Znak za prekid vatre daće komandiri jurišnih četa pomoću dvije bijele rakete ispaljene istodobno. Taj se znak po potrebi može opetovati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:
Mate Jerković

BR. 36

NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA ZA SLAVONIJU OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA SE POVUKU SA POLOŽAJA OKO BUČJA[1]

OPERATIVNI ŠTAB
ZA
SLAVONIJU
Broj: 11—1943.
Dana 8 aprila 1943 u 23.10 sati.

Povlačenje sa položaja.

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE N.O.V.
I KOMANDIRU MINOBACAČKE POLUBATERIJE[2]

Na položaju

1. — Ovim naređenjem prestaje funkcionisati Operativni štab za Slavoniju[3] i uspostavlja se ponovno Štab divizije,[4] koji

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—1, k. 470.
[2] i [9] Frane Kofler
[3] O formiranju ovog štaba vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.
[4] Riječ je o Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

će do daljnjeg rukovoditi sa gore spomenutim brigadama. i Štab zone, koji će obavljati svoje ranije dužnosti.

2. — Akcija na Bučje[5] prekida se bez obzira na uspjeh i sve jedinice treba prije svanuća da se povuku sa svojih položaja i upute u pravcu baza, gdje će se jedinice odmarati i hraniti.

Baze za pojedine brigade su sljedeće:

XII brigada:

Potočani, Radovanci, Velika i Češljakovci. Ukoliko neprijatelj bude uznemiravao jedinice te brigade, proći će iste u Drenovac[6] i susjedna sela.

XVI brigada:

Borki i Bijela.

XVII brigada:

Nježić, Klisa, Smoljanovci i Poljakovci (Poljanska).

XVIII brigada:

Duzluk i Orahovica.

3. — Jedinice će vršiti ishranu u samim bazama, odnosno u nedostatku artikala, XVII, XII i XVIII brigada dovoziće sebi potrebne artikle iz najbližih hrvatskih sela,[7] a XVI brigada vezaće se sa intendanturom u Gornjim Borkima, odnosno dovoziće si hranu iz hrvatskih sela na zapadu od Bijele.

Poduzeti sve mjere da se partizani operu i očiste od ušiju, i okrpe odjeću i obuću.

U slučaju lijepog vremena, obavljati doručak rano u bazama, za ručak uzeti suvu hranu i rano ujutru izići na položaje zbog opasnosti od avijacije. Predveče spuštati se ponovno u baze. Kao pasivnu obranu od avijacije treba također praktikovati kopanje cik-cak rovova oko baza.

4. — U slučaju ponovne neprijateljske reakcije,[8] vezaće se XVI i XVII brigada na Ravnoj Gori i boriti se pod rukovodstvom zajedničkog operativnog štaba kao cjelina. Isto tako vezaće se XII i XVIII brigada i formirati svoj zajednički opera-

---

[5] Vidi dok. br. 25.

[6] Slatinski Drenovac

[7] Srpska sela na oslobođenoj teritoriji bila su već od okupatora i ustaša opljačkana i uslijed stalne ishrane naših jedinica ekonomski iscrpljena.

[8] Poslije ofanzive u ožujku 1943 god. (vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67) neprijatelj nije preduzimao u Slavoniji napade većih razmjera do srpnja 1943 godine.

tivni štab. Nakon završetka ofanzive, treba da štabovi brigada poduzimaju sve mjere da se što prije sve brigade ponovno sastanu.

5. — Štab divizije nalaziće se do daljnjeg u Poljakovcima (Poljanskoj).

Štab XII brigade biće do daljnjeg u Radovancima.

Štab XVI brigade biće u Gornjim Borkima.

Štab XII brigade biće u Poljakovcima (Poljanskoj).

Štab XVIII brigade biće u Duzluku.

6. — Raspored teških oružja biće sljedeći:

Top i teški mitraljezi koji se sad nalaze kod njega idu u sastav XII brigade.

Jedan teški minobacač i jedan teški mitraljez, koji su danas bili pod rukovodstvom druga Gošpara,[9] idu u sastav XVI brigade. S njima ide i drug Gošpar.

Jedan teški minobacač sa potrebnim brojem mina, te ostala dva teška mitraljeza, od kojih jedan ima poslugu iz XVIII brigade, idu u sastav XVIII brigade. Njih će drug Gošpar uputiti odmah po prijemu ovoga naređenja u Grđevicu, gdje će se prijaviti Štabu XVIII brigade.

Sve zaplijenjeno oružje i municiju, koje su pojedine brigade zaplijenile za vrijeme ofanzive i u posljednjim akcijama, a koje se momentalno ne može upotrebiti, spremiće štabovi brigada na sigurno mjesto, dok se ne izvrši popuna jedinica. Kola sa rezervnim karabinima povešće sa sobom i zakonspirisati Štab XVI brigade.

7. — Za teška oružja dodijeljena pojedinim brigadama odgovaraju najstrožije štabovi brigada. Pod tu odgovornost spada briga za ishranu posluge i konja teških oružja, smještaj, pokret i osiguranje. Zbog lakšeg održavanja veze sa pojedinim odjeljenjima treba da štabovi brigada odrede posebne kurire.

8. — Sve ranjene drugove otpremiće pojedine brigade nezavisno jedna od druge u Psunj u bolnicu br. 7.

Bolesne drugove vodiće brigada sa sobom, dok zona ne organizira stalne ambulante.

9. — Noćašnje povlačenje u baze izvršiće pojedine brigade nezavisno jedna od druge. Razumije se da jedinice raznih brigada, kao i istih brigada koje međusobno održavaju vezu, treba da jedna drugu obavijesti o povlačenju, kao i o pravcu povlačenja.

10. — Odmah nakon prispjeća u baze, treba da štabovi brigada sastave brojno stanje i naoružanje svojih jedinica. U naoružanju navesti i pridijeljena teška oružja.

Isto tako sastaviće štabovi brigada izvještaj o borbama i djelovanju svojih jedinica za vrijeme ofanzive.[10] Taj izvještaj treba da obuhvati vrijeme od 20. III do 5. IV o. g.

Tome izvještaju, kao i tablici brojnog stanja i naoružanja, treba dodati sanitetski referent brigade još i popis svih mrtvih, izgubljenih i ranjenih za vrijeme od 20. III do 5. IV o. g.

11. — Odmah po prispjeću u nove baze treba da štabovi brigada izvijeste o tome Štab divizije.

12. — Pri povlačenju u svoje baze, obavijestiće Štab XVII brigade ovaj štab, koji se sada nalazi u Koturiću, i koji će sa Štabom XVII brigade krenuti odatle u svoje odredište.

Isto tako povešće sa sobom Štab XVII brigade svoje kare s municijom iz Koturića.

13. — Ukoliko u pojedinim brigadama ima još uvijek drugova i drugarica iz raznih pozadinskih organizacija (straže, područja, relejne stanice, AFŽ i t.d.), štab brigade treba odmah da ih uputi na njihova prijašnja mjesta.[11]

Isto tako, ukoliko se u pojedinim brigadama nalaze borci iz ostalih brigada,[12] treba da štabovi brigada smjesta te drugove upute u sastav njihovih jedinica zajedno sa njihovim naoružanjem. Neće se trpiti nikakvo samovoljno prisvajanje boraca i oružja iz drugih brigada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

M.[13] Jerković

---

[10] Vidi dok. br. 50, 52, 56 i 60.

[11] U toku neprijateljske ofanzive ovi drugovi i drugarice borili su se u sastavu operativnih jedinica.

[12] Vidi dok. br. 75.

[13] Mato

BR. 37

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE NOU BRIGADE DA IZVRŠI PRIPREME ZA ULAZAK U OTOČAC[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
9 aprila 1943
u sati

ŠTABU V BRIGADE[2]

U toku današnjeg dana neprijatelj[3] je sa svojim prednjim dijelovima sašao u Kompolje. Desna neprijateljska pobočnica zauzela je kotu 599, a lijeva Švički Vrh, kotu 630, dok nam za Vlaški Vrh još nije poznato. Neprijatelj[4] od Žute Lokve, koji pomaže ovo izvlačenje, došao je u Rapajin Do i do blizine raskrižja u Brlogu. Jedan dio neprijatelja koji je danas bio izašao na ulicu Otočca povratio se je natrag u kasarne. Po svemu izgleda da će neprijatelj u toku noći zanoćiti na zauzetim položajima i sutra izvući i preostali dio snaga iz Otočca.[5] U tom slučaju ta Brigada morala bi da odmah pri izlasku neprijatelja zauzme, odnosno uđe u sam grad. U tu svrhu raspored snaga te Brigade biti će slijedeći: jedan bataljon treba da se prebaci prije dana u D. Prozor i da zauzme Prozorinu i sa manjim dijelovima kotu 546; po danom znaku ovaj bataljon imaće za zadatak da zauzme Umac i da jednu četu ostavi na njemu kao stražu, a sa ostale dvije čete da zauzme kasarnu ostavivši jake straže, a sa ostalim dijelom produžiti prema centru. Drugi jedan bataljon imao bi pravac napada Um — kota 795 — pravac cesta Otočac — Špilnik pa tom cestom dalje za centar grada. III bataljon imao bi zadatak pravac cesta Škare — Otočac. Ovome bataljonu bili bi pridodani tenkovi[6], a po potrebi i brdski topovi kalibar 65 mm. Ovaj bataljon ne bi se zaustavljao u gradu nego bi produžio sa tenkovima dalje progoniti neprijatelja u pravcu Kom-

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 52—1, k. 421.

[2] Peta NOU brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske

[3] i [4] Odnosi se na dijelove divizije »Re«, koji su preduzimali napade u cilju deblokiranja Otočca. Vidi dok. br. 145.

[5] Vidi dok. br. 17, 65 i 66.

[6] Vidi dok. br. 38.

polja, posvećujući naročito pažnju da se blagovremeno spaja sa našim snagama koje će bočno djelovati na neprijatelja. IV bataljon bi imao zadatak da iz Staroga Sela nastupa pravac Fortica i Strelište. Po zauzeću toga bataljon bi ostao na tome mjestu zauzimajući i donji dio grada. Ova tri bataljona koji ostanu u gradu čim pročiste grad imaju zadatak da pred važnija nadleštva, trgovine i apoteku postave stražu. U privatne kuće iz kojih se ne daje otpor ne treba ulaziti. Također će na svojim pravcima zatvoriti glavne ulaze u grad i ne puštati nikoga niti van niti unutra do daljnje naredbe ovoga Štaba. Bataljon koji nastupa preko Umca zatvoriće put od Jelačić kasarne do Prozora, bataljon koji nastupa od Špilnika zatvoriće taj put i put prema Škarama, bataljon koji nastupa na Forticu zatvoriće put prema Kompolju i Starom Selu. Naročitu pažnju skrenuti borcima za pljačkanje. Za svaki slučaj pljačke pozvaće se taj Štab na odgovornost. Rekviziciju ne sprovoditi do naredbe ovog Štaba.

Znak za napad, odnosno za polazak određenih baza biće paljenje vatre na Ininu Vrhu, kota 633 iznad Starog Sela. Čim se da taj znak sve snage će krenuti određenim pravcem u napad. Baza za polazak biće Prozor, Podum između kote 795 i 566, zatim raskrižje puteva koji kreću: Glavace — Škare i Staro Selo ispod Inina Vrha. Tenkovi kao i brdska baterija nalaziće se kod raskrižja puteva Glavace — Škare ispod kote 566, kod bataljona koji će ih pratiti. Može se desiti da pri ulasku u varoš naiđe se na domobrane u bunkerima. Prema njima će se postupati ukoliko se predaju tako da se razoružaju i dovedu na jedno određeno mjesto . . .

Sve snage moraju biti na određenim mjestima sutra do 7 sati i spremne za pokret.

Znakovi raspoznavanja 10/11: *Bacač — Banija,* za 11/12: *Nišan — Našice.*

Ugovoreni znakovi ostaju prema zapovijesti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. načelnika Štaba

BR. 38

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. KOMANDIRU TENKOVSKE ČETE DA SE STAVI POD KOMANDU PETE NOU BRIGADE[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
9 aprila 1943
u sati

KOMANDIRU TENKOVSKE ČETE[2]

Sutra u 7 sati sva tri tenka moraju biti na raskrižju puteva Glavace — Škare ispod Uma prema Otočcu, gdje će se staviti pod komandu Štaba V Brigade čija će naređenja izvršavati.[3] Tenkovi trebaju na određeno mjesto da dođu pod zaštitom noći tako, da ne bi bili primjećeni i otkriveni. Tenkovi moraju biti potpuno opremljeni za borbu. Upotrebiti sva tri tenka.

Primitak naređenja potvrditi.

Sva daljnja uputstva za rad primičete od Štaba V Brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. načelnika Štaba,

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 56—1, k. 421.

[2] Komandir Tenkovske čete Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske bio je Vlajko Vlaisavljević.

[3] Zadatak ove čete bio je da štiti ulazak Pete NOU brigade u Otočac i da napada neprijateljske dijelove prilikom njihovog povlačenja iz Otočca. Vidi dok. br. 61.

BR. 39

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE NOU BRIGADE DA BUDE SPREMAN ZA ULAZAK U OTOČAC[1]

ŠTAB I KORPUSA
NOV HRVATSKE
9 aprila 1943
u sati

ŠTABU V BRIGADE

U vezi sa izlaskom neprijateljskih snaga iz Otočca svi vaši bataljoni treba da budu spremni za eventualni ulaz u grad ukoliko ga neprijatelj napusti.[2] Štab vaše brigade treba da bude na osmatračnici od kuda će se moći pratiti kretanje neprijatelja i Otočca. Ugovorite znak sa vašim bataljonima, koji ćete im vi dati sa vaše osmatračnice, kada treba da ulaze u samo mjesto. Ulazak u grad treba da bude organizovan, potpuno vojnički i izveden sa svim mjerama opreza. Potrebno je najprije zauzeti Humac, Forticu i tek tada ulaziti u samo mjesto.

Imajte u vidu da se u Otočcu nalazi nekoliko stotina četnika, od kojih izvjestan dio neće poći sa Talijanima, već će se skloniti u privatne kuće u mjestu. Radi toga je potrebno cijelo mjesto blokirati i ne dozvoliti izlazak i ulazak svim civilnim licima.

Izvještavajte nas o svim promjenama **najhitnije.**

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
sl. otsutan.

Komandant,

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 51—1, k. 421.

[2] O povlačenju neprijateljskih snaga iz Otočca i ulasku naših snaga u ovo mjesto vidi dok br. 17, 65 i 66.

BR. 40

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I AKCIJAMA ODREDA OD 30 OŽUJKA DO 7 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

ŠTAB
I KORDUNAŠKOG ODREDA I KORPUSA
HRVATSKE
O. broj službeno 1943 g.
9. IV. 1943 g.

14. 4. 43
O. br. 60/43[2]

(M.P.)[3]

Operativni izvještaj.

ŠTABU I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Dostavlja Vam se operativni izvještaj ovog odreda u vremenu od 30. III do 9. IV. 1943 g.

I. Neprijatelj na sektoru ovog odreda dosta je aktivan i ovih 10 dana vršio je upad na naš oslobođeni teritorij sa više pravaca, a naročito sa pravca Cetingrada i Kladuše.

Neprijateljska avijacija na ovom sektoru bila je neaktivna, sem što je izvršeno manjih bombardovanja u okolini Plaškoga, t.j. Huma i Plavča Drage, kao i u Bosiljevu i Lešću, od čega je zapaljen jedan štagalj, i ranjene dvije drugarice iz građanstva.

II. Ovaj odred predvidio je akcije i to: rušenje pruge na liniji Oštarije prema Plaškom, čišćenje Plaščanske doline od razbjeglih četnika, postavljanje jačih zasjeda na liniji Slunj — Kladuša i Kladuša — Topusko, izvođenje neke akcije u slučaju da neki neprijateljski garnizon oslabi.

III. 1 ov. mj. pukovnija[4] iz Kladuše, koja se je zadržavala već 20 dana i ranije vršila upade na naš oslobođeni teritorij, krenula je sa jednom bojnom iz Cetingrada prema Klokoču, sa jednom bojnom iz Kladuše prema Širokoj Rijeci, i sa jednom iz Starog Sela u blizini Kamenskog Mosta prema Crnom Po-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30—3, k. 421/a.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Okrugli pečat: Štab Prvog kordunaškog odreda Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[4] Odnosi se na Jedanaestu pješačku pukovniju.

toku. Bojnu koja je krenula iz Cetingrada sačekala je naša 2 četa 2 bataljona a bojna koja je krenula iz Kladuše sačekana je od našeg 4 bataljona, te su iste bojne zadržate prvoga ov. mj. cio dan na polaznim položajima gdje su iste bojne zanoćile i 2 ov. mj. sa frontom od 8 km krenule naprijed. Naše jedinice ova 2 dana vodile su borbu nanijevši neprijatelju više gubitaka u mrtvim i ranjenim, zbog čega se je neprijatelj 2-og naveče povukao u svoje baze. Manevrisanje nije bilo moguće da bi se neprijatelj zaobišao iz razloga što je imao širok front naslanjajući se desnim krilom na južne obronke Petrove Gore a lijevim krilom oslanja se na Cvijanović Brdo.

Na strani neprijatelja bilo je više mrtvih i ranjenih.

Ratni plijen nije mogao biti uhvaćen uslijed nadmoćnijeg neprijatelja i što je držao front.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Akcija nije uspjela iz razloga što su naše jedinice bile iznenađene a također odgovorni drugovi nisu držali jedinice u svojim rukama te je došlo do povlačenja ispred neprijatelja i kada to nije moralo biti. Poslije borbe na licu mjesta osvrnuli smo se na pogreške koje su napravljene, što su odgovorni drugovi primili kao poučno i priznali svoje pogreške. Frontalna borba držata je iz razloga što je narod većinom bolestan i ležao, te dok se je narod sa kolima evakuisao bilo je potrebno držati frontalnu borbu.

U borbi koja je vođena 1 i 2 ov. mj. sa naprijed navedenim bojnama utrošeno je 700 metaka, dobiveno nije ništa.

5 ov. mj. 1 četa 3 bataljona prokrstarila je teritorijom općine Kunića gdje je pronašla i skupila 15 francuskih pušaka i 1500 metaka. Ove puške prikupljene su od odbjeglih četnika koji su švrljali bez ikakovih veza sami za svoj račun.

6 ov. mj. 1 četa 3 bataljona sudarila se je sa ustaškom patrolom prilikom prebacivanja na pruzi između Plaškog i Vojinovca nanijevši neprijatelju gubitke: jednog mrtvog i 4 ranjena.

Na sektoru našeg 5 bataljona u Bosiljevu neprijatelj je pokušao prijeći most u Lipi u jačini od 200 ustaša. 1 četa 5 bataljona prihvatila je borbu nanijevši neprijatelju gubitke: 6 mrtvih i 4 ranjena.

Na našoj strani pala su 2 druga i to: Marković Vojin i Vojnić Ivan.

Plijen nije mogao biti pokupljen obzirom da se je borba vodila preko rijeke Dobre. Utrošeno je municije 120 metaka a dobiveno nije ništa.

2 ov. mj. minerska grupa ovoga odreda od 4 druga upućena je od strane komandanta 5 bataljona da postavi mine na pruzi između Ogulina i Oštarija. Prilikom postavljanja mina nepažnjom dotičnih drugova mina je eksplodirala, gdje su poginula 2 druga i to: Dragajac Branko i Velimir Jurić, a drug Višnjić Đuro ranjen je. Poginule drugove mina je potpuno raznijela na pruzi a drug Višnjić povučen je u Dubrave.

7 ov. mj. 1 četa 1 bataljona prebacila se je preko Korane kod Malića sa zadatkom da razoruža domobransku posadu koja se nalazila na Logorištu kraj Karlovca, u jačini 4 domobrana. Četa je stigla na određeno mjesto u 1 sat poslije pola noći i zatekla domobrane na spavanju. Ratni plijen: dobiveno je 5 karabina mauzer, 500 metaka, 5 ćebadi, jedan telefon, i 4 domobrana sa potpunom spremom. Na strani neprijatelja kao i kod nas nije bilo žrtava pošto je postignuto iznenađenje. U baraki koju su čuvali domobrani od spreme nije ništa bilo a ista nije zapaljena pošto je bila prazna te nije htjela da gori. Poslije ove akcije napucano je na Karlovac gdje je bila uzbuna i svjetlo pogašeno.

IV. Vojnička obuka sa jedinicama izvodi se po planu i programu i uspijeva dosta dobro.

V. Štabovi bataljona funkcionišu dosta dobro.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[5] Dejanović

Komandant:
S. O.

---

[5] Milić

BR. 41

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE NOU BRIGADE OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I BORBAMA NA PODRUČJU OTOČCA OD 31 OŽUJKA DO 10 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

ŠTAB
V UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
10. IV. 1943 god.

Izvještaj o operacijama
od 31. III do 10. IV. 1943.

ŠTABU VIII DIVIZIJE

31. III o. g. Brigada je krenula iz Dabra i smjestila se u Glavace. III bataljon ostao je u Dabru, s tim što je poslao jednu četu u Petrinić Polje, sa zadatkom da sprečava prodor neprijatelju u taj kraj. Četnici iz Dabra pobjegli su u šume oko sela. Od strane Štaba divizije stavljen im je ultimatum za predaju i oni su se počeli predavati. Ostali bataljoni pripremali su se za predstojeću operaciju.

1. IV o. g. IV brigada imala je zadatak da napadne četnike u Zalužnici,[2] XV brigada dala je osiguranje od Vrhovina, VI brigada fingirala je napad na Vrhovine, a naša Brigada dala je osiguranje od Otočca i Sinca. Prema predviđenom planu bataljoni su do određenog vremena zauzeli svoj položaj. Četnici su pobjegli iz Zalužnice.

Naša Brigada ostala je do noći na svojim položajima, uveče se povukla u Podum na odmaranje. III bataljon nalazio se još u Dabru. Toga dana predalo se IV bataljonu 9 četnika sa oružjem.

2. IV o. g. Brigada je ostala u Podumu na odmaranju. III bataljonu predalo se 56 četnika sa oružjem.

3. IV o. g. IV brigada napadala je neprijateljski garnizon.[3] Naša Brigada napadala je sa dva bataljona Kompolje,[4] a dva bataljona nalazila su se u diviziskoj rezervi. II bataljon napadao je samo Kompolje, a I bataljon davao je osiguranje prema Otočcu.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20—2, k. 831.

[2] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 96.

[3] Odnosi se na Brlog. Vidi dok. br. 5.

[4] Vidi dok. br. 5.

II bataljon izvršio je svoj zadatak i razoružao neprijateljsku posadu.

Zaplijenjeno je 3 puškomitraljeza, 46 karabina sa 6.200 metaka.

Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 3 ranjena.

Mi nismo gubitaka imali.

Utrošeno je 776 metaka.

IV bataljon stavljen je na raspolaganje IV brigadi i ona ga je upotrebila pri blokadi Brloga. Bataljon je ostao na položaju noću 4/5. IV o. g.

4. IV o. g. I i II bataljon nalazili su se u Kompolju i Orovcu, IV bataljon posian je od strane IV brigade na osiguranje prema Žutoj Lokvi. Neprijatelj iz Žute Lokve nije nailazio.

Uveče toga dana borci IV brigade vršili su juriš na talijansku posadu u Brlogu. Talijani su izvršili kontrajuriš i uspjeli da se probiju prema Žutoj Lokvi. Naš IV bataljon, koji se nalazio u Rapajinom Dolu, čuvši detonaciju bombi u Brlogu razvio se u strijelce i krenuo prema Brlogu. Tom prilikom uhvatio je 3 Talijana sa puškama i jednog četnika. Noću se IV bataljon i jedna četa III bataljona prebacili u Glavace.

5. IV o. g. I i II bataljon izviđali su Švicu i pripremali se za napad. IV bataljon i četa III bataljona prešli su iz Glavaca u Kompolje radi predviđene operacije.

Neprijatelj je pobjegao iz Švice u Otočac, naše su jedinice ušle u Švicu.[5] Sa električne centrale skinuto je remenje.

Iz sela Orovca predao se 21 četnik sa jednim puškomitraljezom (Šoša) i 19 karabina.

6. IV o. g. bataljoni su ostali na istim položajima, t.j. I bataljon u Orovcu, II bataljon u Švici, III bataljon u Ponoru i IV bataljon u Kompolju. U Švici su se parili i rušili bunkeri.

III bataljonu predalo se iz sela Ponora 25 četnika sa oružjem.

7. IV o. g. Talijani su se probili iz Vrhovina u Otočac.[6] Uslijed novonastale situacije, naša Brigada dobila je novi zadatak.

II bataljon dobio je zadatak da se smjesti u Staro Selo i da sa Inin Vrha osmatra pokret Talijana iz Otočca prema Kompolju.[7] I i III bataljon smjestili su se u Podumu, a IV bataljon u Škarama, s tim da se provede čišćenje od ušiju i spriječi daljnje širenje tifusa koji je zavladao u našoj Brigadi.

---

[5] Vidi dok. br. 18.
[6] Vidi dok. br. 15.
[7] Vidi dok. br. 17, 65 i 66.

8. IV o. g. jedinice su ostale na istim mjestima sa istim zadacima. U I, III i IV bataljonu i četi za vezu izvršilo se čišćenje od ušiju, pranje veša, šurenje odijela i kupanje partizana.

9. IV o. g. bataljoni su ostali na istim položajima sa istim zadacima. Talijani su krenuli iz Otočca i iz Zute Lokve radi toga da osiguraju cestu Otočac — Žuta Lokva.

10. IV, kako se mislilo da će svi Talijani napustiti Otočac, naša Brigada dobila je zadatak da uđe u Otočac.[8] Radi toga bataljoni su dobili zadatak da uđu u Otočac sljedećim pravcima: I bataljon iz Prozora preko Umca, III bataljon ispod Uma, cestom Špilnik — Otočac, IV bataljon, kome je bila pridodana tenkovska četa i baterija topova, trebao je nastupati cestom Škare — Otočac i produžiti s tenkovima tjeranje Talijana prema Kompolju, II bataljon iz Starog Sela da krene preko Fortice i Strelišta u sam grad.

Međutim svi Talijani nisu izišli iz grada,[9] te su naše jedinice ostale na polaznim položajima.

Za ovo vrijeme nije se izvodila obuka sa borcima radi stalnog pokreta i operacije. Zadnja dva dana povedena je kampanja protiv pjegavca. Partizani su se kupali, prali veš, šurili odijelo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

---

[8] Vidi dok. br. 38 i 39.

[9] Posljednji dijelovi divizije »Re« napustili su Otočac 12 travnja 1943 god. Vidi dok. br. 65 i 66.

BR. 42

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O EVAKUACIJI NEPRIJATELJSKIH SNAGA IZ OTOČCA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE
I KORPUSA N.O.V.H.
10 travnja 1943 g.

U 13.40 sati.[2]

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Primili smo vaš izvještaj u kom govorite o eksplozijama u gradu,[3] to smo htjeli provjeriti preko telefona, ali momentalno je veza prekinuta i uputili smo patrole da istu poprave.

Neprijatelj[4] je jutros pokušao da zauzme Metlu, ali su ga snage XV brigade odbile. Neprijatelj se nalazi na k. 722, 559 i na Marasovcu. Pored toga neprijatelj[5] koji je stigao iz Žute Lokve utvrđuje se oko V. bunkera i došao je do kuće gdje je bio Štab IV brigade u operacijama na Brlog.[6] Jedna kolona sa natovarenim mulama u jačini od 400 do 500 Talijana, praćena jednim luksuznim automobilom, jednim motorciklom i nekoliko kamiona, bila je krenula iz Brloga prema Kompolju i ponovo se povratila u Brlog i zastala na cesti.[7] Jedan tenk i 14 kamiona došli su iz Žute Lokve i uputili se u pravcu Otočca. Iz Otočca krenulo je 16 kamiona, od kojih su tri bila natovarena vojnicima, a ostali pokriveni plahtama i nije se moglo vidjeti šta ima unutra. IV bataljon XV brigade obavijestio nas je da neprijatelj napušta Otočac,[8] ali kako je veza prekinuta, to ne možemo ustanoviti, upozorili smo ih da paze na znak, tj. na paljenje vatre na Ininom Vrhu. Sad smo obaviješteni da je iz Otočca krenulo prema Kompolju 6 teških kamiona i da su u Otočac iz pravca Kompolja stigla 2 tenka ili dva kamiona.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/2, k. 826 A.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Odnosi se na Otočac.

[4], [5] i [10] Odnosi se na dijelove divizije »Re«, koji su preduzimali napade u cilju deblokiranja Otočca.

[6] Vidi dok. br. 5.

[7] Vidi dok. br. 65.

[8] Vidi dok. br. 33.

Upravo nas je obavijestio komandant IV brigade[9] da se neprijatelj kreće cestom iz Kompolja prema Brlogu, i to u grupi od 20—30 vojnika i to jedni idu cestom, jedni lijevo i desno kao da evolucioniraju.

Kod velikog bunkera ima ih oko 400,[10] tamo se odmaraju.

S obzirom da će neprijatelj vjerovatno porušiti most na Gackoj i time omesti prolaz naših tenkova, mi smo mišljenja da čim se da znak da je neprijatelj napustio Otočac da se tenkovi upute cestom do nas i mi ćemo ih upotrebiti za udar na neprijatelja kod Brloga. Snage IV brigade uz pomoć tenkova izvršile bi napad na neprijatelja kod Brloga. Uz to bila bi nam potrebna artiljerija i s njom bi tukli neprijateljske kolone, pa ukoliko je to moguće molimo vas da nam je pošaljete.

Ukoliko neprijatelj neće srušiti most on će ga minirati, pošto znade da mi raspolažemo sa tenkovima.

S. F. S. N.

Politkomesar: Komandant:
V.[11] Četković

(M.P.)[12]

---

[9] Petar Kleut
[11] Vlado
[12] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 43

IZVJEŠTAJ »OPERATIVNOG ŠTABA GACKA« OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŽELJEZNIČKE STANICE SINAC, RAMLJANE, JANJČE I LEŠĆE I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

54/43
10 april 1943

Operativni izvještaj o
borbama jedinica »Operativnog
štaba Gacka« od 1 do 6-IV-1943

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Direktivom našeg štaba O. br. 47 od 30-III-1943 formiran je »Operativni štab Gacka«[2] pod rukovodstvom načelnika štaba I korpusa druga Milana Kuprešanina, u čiji su sastav ušle VI N.O.U. brigada od 3 bataljona koja je bila na sektoru Vrhovine i IX N.O.U. brigada koja je bila na odmoru Kozjan — Čanak — Kuzmanovača, sa zadatkom likvidiranja neprijateljskih uporišta na želj. pruzi Sinac — Lešće i daljeg nadiranja pravcem Čovići — Prozor — Otočac.

1-IV-1943 u 0,30 časova VI N.O.U. brigada otpočela je napad na neprijateljska uporišta: veliki tunel, ž. st. Sinac,[3] vodovodna sisaljka i selo Sinac, a IX N.O.U. brigada napala je neprijateljska uporišta: mali tunel, ž. st. Ramljane, ž. st. Lešće, ž. st. Janjče i selo Lešće.[4] Energičnim naletom naše su jedinice savladale neprijatelja i u 13 časova sva su neprijateljska uporišta bila likvidirana. Na svima uporištima bilo je ukupno: 1 domobranska bojna.

Zarobljeno 16 oficira, 3 podoficira i 640 domobrana i žandarma.

Plijen: 12 mitraljeza, 16 p.mitraljeza, 11 šmajsera, 743 puške, 1 pištolj, 500.000 mauzer municije i velika količina ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih i 15 ranjenih.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42/7, k. 419 A.

[2] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 93.

[3] Vidi dok. br. 6 i 12.

[4] Vidi dok. br. 11.

54/43

10 aprila 1943

Operativni izvještaj o borbama jedinica "Operativnog štaba Gacka" od 1 do 6-IV-1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Direktivom našeg štaba Obr. 47 od 30-III-1943 formiran je "Operativni štab Gacka" pod rukovodstvom načelnika štaba I Korpusa druga Miloša Zupređanina u čiji su sastav ušle VI n.o.u. brigada od 3 bataljona koja je bila na sektoru Vrhovine i IX n.o.u. brigada koja je bila na području Kozjak-Čanak-Kuzmanovača sa zadatkom likvidiranja neprijateljskih uporišta na liniji pruge Sinac-Lešće i daljeg nadiranja pravcem Čovići-Prozor-Otočac.

1-IV-1943 u 0,30 časova VI n.o.u. brigada otpočela je napad na neprijateljska uporišta veliki tunel, s.st. Sinac, vodovodna zgrada i selo Sinac, a IX n.o.u. brigada napala je neprijateljska uporišta mali tunel, s.st. Smoljane, s.st. Lešće, s.st. Janjina i selo Lešće. Energičnim naletom naše su jedinice savladale neprijatelja i u 13 časova sva su neprijateljska uporišta bila likvidirana. Na svim uporištima bilo je nužno i dosta žestoke borbe.

Zarobljeno 16 oficira, 3 podoficira i 640 domobrana i žandarma.

Plijen 12 mitraljeza, 16 p.mitraljeza, 11 šmajsera, 743 puške, 3 pištolja, 500.000 metaka municije i velike količine ostale ratne opreme.

Gubici neprijatelja 10 mrtvih i 15 ranjenih.

Naši gubici 5 mrtvih i 12 ranjenih.

Nekadno umrlih od rana nije bilo.

Narodito se istaknuo komandir 2.čete I bataljona VI n.o.u. brigade drug Sava Tomić koji je pri gonjenju neprijatelja iz zgrade u zgradu u selu Sincu bio prvi u juriši i bio najvećiljni primjer hrabrosti i junaštva i je kao takav tog. dana i pao.

Kritički osvrt: akcija je izvedena ugljenom po planu. Bilo je zakašnjenja jer su i vodiči zalutali pošto je bio veliki mrak i padala kiša sa snijegom. Po predaji domobrana niši komandant kadar nije dopio da osti jedinice dovoljno čvrsto u ruci, te su pojedinci samostalno ušli bez kontrole.

3-IV-1943 II bataljon IX brigade na položaju jaruga od k.st. Janjina zarobio je neprijatelja jačine 2 čete koji je naišao od Perušića dok nisu stigli I i IV bataljon, koji su se ili otrgnuli nazali s boka i priskrili ga da otstupanje u pravcu Perušića [illegible] i za slijed s.st. Stražemol.

Zarobljeno u 2 neprijateljska vojnika.

Plijen 1 puška i 1.000 metaka.

Gubici neprijatelja oko 50 mrtvih i ranjenih. Naišao je i komandant čete Delić Bogdanić.

Naši gubici 2 mrtva i 18 ranjenih.

Narodno se nije ništa istaknuo.

Utrošeno 5.720 metaka, zarobljeno 1100 metaka, prvo. tom ranjo 4.620.

VI brigada prvog u n.o. dana je [illegible] sa Vrhovinom i Otočcu.

4-IV-1943 dopodnevna jedinica IX brigade desvrile su napad na kotu Prozorina i selo Čovići i Prozor. Neprijatelj je u panici bježeći s.st. Otočac, odakle je jakom artiljerijskom vatrom tukao naše položaje [illegible].

Utrošeno 3.221 met.k.

Jedinice VI brigade ostale su i dalje na svojim položajima

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 43

Naši gubici: 5 mrtvih i 12 ranjenih.

Naknadno umrlih od rana nije bilo.

Naročito se istakao komandir 2. čete I bataljona VI N.O.U. brigade drug Sava Tomić koji je pri gonjenju neprijatelja iz zgrade u zgradu u selu Sincu bio prvi u jurišu i bio najsvetliji primjer hrabrosti i junaštva, pa je kao takav toga dana i pao.

Kritički osvrt: akcija je izvedena uglavnom po planu. Bilo je zakašnjenja jer su i vodiči zalutali, pošto je bio veliki mrak i padala kiša sa snijegom. Po predaji domobrana niži komandni kadar nije uspio da održi jedinice dovoljno čvrsto u ruci, te su pojedinci samostalno lutali bez kontrole.

3-IV-1943 II bataljon IX brigade na položaju južno od ž. st. Janjče zadržao je neprijatelja jačine 2 bojne koji je nadirao od Perušića dok nisu stigli I i IV bataljon, koji su neprijatelja napali s boka i prisilili ga na otstupanje u pravcu Perušića a naše snage zauzele i zapalile ž. st. Studenci.

Zarobljena su 2 neprijateljska vojnika.

Plijen: 1 puška i 1100 metaka.

Gubici neprijatelja: oko 50 mrtvih i ranjenih. Ranjen je i komandant bojne Delko Bogdanić.

Naši gubici: 2 mrtva i 18 ranjenih.

Naročito se nije nitko istakao.

Utrošeno 5.720 mauzer metaka, zaplijenjeno 1100 metaka, prema tome manjak 4.620.

VI brigada ovog dana držala je položaj prema Vrhovinama i Otočcu.

6-IV-1943 u 6 časova jedinice IX brigade izvršile su napad na kotu Prozorina i sela Čovići i Prozor.[5] Neprijatelj je u panici pobjegao u pravcu Otočca, odakle je jakom artiljerijskom vatrom tukao naše položaje cijelog dana.

Utrošeno 3.221 metak.

Jedinice VI brigade ostale su i dalje na svojim položajima.

Istog dana oko 18 časova dijelovi brigade tukli su neprijatelja bočno koji se evakuisao iz Vrhovina za Otočac.[6]

Ovog dana »Operativni štab Gacka« rasformiran je.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

---

[5] Vidi dok. br. 115.
[6] Vidi dok. br. 15.

BR. 44

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA DRUGE NOU BRIGADE NA PODRUČJU GRAČACA[1]

52/43
10-IV-1943

Operativni izvještaj o borbama VI divizije od 26-III do 4-IV-1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

27-III-1943 tri bataljona II brigade čistili su okolicu Gračaca (padine Velebita) gdje je bilo do 150 četnika, zauzeli k. 1103 (Kita) a zatim produžili čišćenje terena prema Šimlašici, k. 1035 i 740. Jedan dio snaga vršio je nasilno izviđanje u pravcu Vučipolja i samoinicijativno ušao u isto selo, vršio pretres sela i okoline i konfiskaciju četničke imovine. Treći dio ovih snaga rušio je prugu i uništavao vahtarnice i pumpu istočno od Gračaca prema Malovanu do Cerovca.[2]

Zarobljeno je 2 četnika.

Zaplijenjeno 13 pušaka, 2660 metaka, 16 bombi, 45 komada goveda, 50 komada sitne stoke i ostale spreme i stvari.

Porušeno 500 metara pruge. zapaljeno 5 vahtarnica, 1 pumpa i sisaljka između Gračaca i Cerovca.

Gubici neprijatelja: 3 mrtva i 11 ranjenih.

Naši gubici: 7 ranjenih.

Utrošeno je 1288 metaka i 11 bombi. Višak 1372 metka i 5 bombi.

Istog dana oko 10 časova III bataljon II brigade na položaju kod Ličkog Cerja dočekao je neprijatelja jačine oko 200 ustaša koji je nadirao iz Lovinca.[3] Borba je trajala 1 i ½ sat. poslije čega je neprijatelj otstupio.

Plijen nije uhvaćen, već samo 100 metaka.

Gubici neprijatelja: nekoliko izbačenih iz stroja.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/7, k. 419 A.

[2] Vidi dok. br. 11.

[3] U Lovincu se tada nalazila Trideset prva ustaška bojna.

Naši gubici: 1 lakše ranjen.

Utrošeno 80 metaka. Višak 20 metaka.

U toku 28 i 29-III-1943 II i IV bataljon II brigade ostavljeni su na sektoru Gračac radi osiguranja sa pravca Lovinac i čišćenja južnog dijela gračačkog sektora od preostalih četničkih grupica. I i III bataljon prebačeni su na sektor Vrebac — Ploča radi držanja pod kontrolom položaja Lovinac — Gospić i vršenja manjih akcija. IX brigada upućena je na sektor Čanak — Kozjan — Kuzmanovača na odmor.

30-III-1943 jedan bataljon II brigade izvršio je čišćenje zaseoka Kesići istočno od Gračaca, izvršio konfiskovanje žita i stoke od četničkih familija . . . Iz sela su pobjegla prije ulaska bataljona 4 bandita koji su ubili u ovom selu pomoćnika obavještajnog oficira V bataljona II brigade.

Noću 30/31-III-1943 isti bataljon II brigade krenuo je u više manjih kolona u gonjenje neprijatelja u pravcu Jabukovca i bez borbe iste noći ušao u selo, izvršio pretres, oduzeo vojničku spremu, narodu koji je ostao u selu objasnio cilj naše borbe pa se povratio u Gračac . . .

Zaplijenjena 1 puška, 587 metaka, ostale ratne spreme i 6 goveda.

Dobro se snašao štab bataljona i niži komandni kadar, jer je oprezno i s obezbjeđenjem kao i dobrom vezom probijao se kroz Velebit, tako da neprijatelj, iako rasut po manjim grupama, nije uspio da izvrši ma kakav prepad ili iznenađenje.

Utrošeno 120 metaka. Višak 467. Izgubljenog ili pokvarenog oružja nije bilo.

4-IV-1943 jedna četa I bataljona II brigade postavila je zasjedu na cesti Gospić — Brušane; naišla je jedna domobranska patrola jačine 24 vojnika i na nju je izvršen napad.

Zarobljeno je 13 domobrana.

Plijen: 18 pušaka, 500 metaka, 6 bombi i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 2 mrtva i 3 ranjena, dok je 6 uspjelo pobjeći. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

Prilog: Pregled gubitaka.

BR. 45

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE DA PRIPREMI ČETRNAESTU NO BRIGADU ZA ODLAZAK U ŽUMBERAK I SLOVENIJU[1]

sl.
10. IV. 1943

KOMANDANTU[2] V OPERATIVNE ZONE

Vaša XIV Brigada, zbog saradnje sa Slovencima[3] i izvršavanja operacija na sektoru Žubmerak — Slovenija, uskoro će krenuti u tome pravcu, te je za taj marš trebate pripremiti vojnički, a naročito politički.[4] XIV će Brigada u svome sastavu nositi za XIII Brigadu[5] slijedeći materijal: 40 mina za teški bacač, 4.000 metaka za talijanske mitraljeze, a za slovenačke brigade 20.000 mauzerove municije.

Za pojačanje te brigade, ukoliko XIV Brigada nema lakih bacača, dobit će dva laka bacača sa po 40 mina, a ukoliko ih ima, dobit će 100 mina. U sastavu brigade će također biti i jedan top 65 mm sa 60 granata, a u XIII Brigadi se već nalazi jedan takav top, te će onda oba topa biti oformljena u bateriju za potpomaganje te grupe brigada u operacijama.

Pošto se formira odred na teritoriju Bosiljeva,[6] to ćete odkomandovati dobre partizane, bez obzira na funkciju koju vrše, a koji su sa sektora Severin — Lukov Dol — Bosiljevo. Ove partizane uputiti sa oružjem da se jave Komandi mjesta Bosi-

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37/1, k. 104.

[2] Veljko Kovačević

[3] Riječ je o slovenačkim jedinicama.

[4] Četrnaesta NO brigada nije tada išla na područje Žumberka i Slovenije. 21 travnja 1943 god. upućen je na područje Žumberka Prvi NOP odred Pete operativne zone. Vidi dok. br. 84.

[5] Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar«

[6] Odnosi se na Karlovački NOP odred. Formiranje odreda izvršeno je na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 17 travnja 1943 god. koja glasi: »Na teritoriji Bosiljevo — Severin formira se Karlovački NOP odred, od jedinica Petog bataljona Kordunaškog NOP odreda, partizana iz jedinica Pete operativne zone sa teritorija Severin — Bosiljevo, partizana iz jedinica Osme divizije koji su sa područja Ponikava i Karlovca i partizana iz Šeste divizije koji su došli iz gradova a nisu Ličani. Za vršioca dužnosti komandanta odreda postavljen je Milan Rustanbeg, a za vršioca dužnosti političkog komesara Rafko Tabor«. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—4, k. 796.)

ljevo, a bit će uvršteni u sastav 5. bataljona Kordunaškog odreda koji će poslužiti kao kostur za formiranje pomenutog odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 46

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU OTOČCA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE
11. IV. 1943 u 13 sati

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dobili smo izvještaj od IX brigade, koji je pisan noćas u 1 sat 50 minuta. Oni nas izvještavaju da je jučer oko 17 sati neprijatelj napustio Švički Vrh[2] i da su procijenili da je to momenat za izvršenje zadatka i prešli su u napad sa svim svojim snagama. Likvidirali su Vlaški Vrh i Crkvinu i gonili neprijatelja do ceste.[3] Zaplijenili su veliku količinu ratnog materijala, oružja i municije, a ima izgleda da im je palo u ruke nekoliko topova i bacača. Ovaj dopis piše zamjenik komesara,[4] dok ostali članovi štaba nalaze se na položaju i zato on ne zna tačno rezultate borbe.[5]

Mi ćemo im preko V brigade odmah uputiti naređenje za daljni rad i ujedno tražiti tačan izvještaj o jučerašnjoj borbi.

Neprijatelj[6] je zauzeo sa jačim snagama k. 655, te 562 i 559. Na istim kotama neprijatelj se utvrđuje. Oko topova koji se nalaze u Kompolju neprijatelj plete žicu. Nekoliko kamiona kretalo je od pravca Kompolja prema Otočcu i obratno. Nepri-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 431/2, k. 826 A.

[2] i [3] Vidi dok. br. 65.

[4] Dane Ćuić

[5] O rezultatima borbe za Otočac vidi dok. br. 65 i 66.

[6] Odnosi se na dijelove divizije »Re«.

jateljska artiljerija tuče iz Žute Lokve sa više topova. Avioni kruže nad našim položajima i negdje bace po koju bombu. Izgleda da će neprijatelj nastojati da u manjim grupicama prebaci materijal, a potom čitavom svojom snagom počne napuštati dosadašnje položaje.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
M.[8] Šumonja

P. S.

Sada smo primili izvještaj od IX brigade pisan sinoć u 22 časa. Isti je potpisao komandant[9] i komesar[10] i to na položaju. U izvještaju kažu da imaju dosta plijena koji se stalno povećava i da imaju jedan mali topić ali ne znaju je li ispravan. Zarobljenici izjavljuju da su Talijani danas ili sutra trebali napustiti Otočac, ustaše da su otišle za Perušić a četnici da su u Otočcu.[11] uhvatili su dva mala bacača, granata za topove, mine za teške bacače kao i ostalog oružja, kao i mazgi.

Mi smo im javili da nastoje taj materijal da prebace u Glavace, tako nam je javio načelnik vašeg štaba.[12] I izdali im naređenje za budući rad, objasnili situaciju na sektoru V i XV brigade. Molimo da ovaj dopis uputite V brigadi koja neka uputi dalje do IX brigade. Isto ovaki jedan dopis uputili smo preko IV brigade, samo ne znamo hoće li [se] uspjeti, s ove strane, patrola probiti.

S. F. S. N.

---

[7] Vidi dok. br. 65 i 66.
[8] Miloš
[9] Momčilo Novković
[10] Milan Basta
[11] Dijelovi divizije »Re« napustili su Otočac 12 travnja 1943 god. S njima su se povukli i četnici. Istoga dana u Otočac je ušla Peta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 61.
[12] Milan Kuprešanin

BR. 47

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O ZAUZEĆU BRLOGA I KOMPOLJA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE
Op. br. 23/43
Dne 11. IV. 1943 g.

13. 4. 43
O. br. 56/43[2]

Izvještaj o operacijama.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Kratak opis borbe: Noću između 24 i 25. III o. g. IV udarna brigada s tri bataljona, ojačana jednom mitraljeskom četom, brdskim topom 65 mm, vršila je napad na ustaško uporište u s. Letincu.[3] Neprijatelj znajući da su naše snage došle u s. Dabar[4] pretpostavljao je da će biti na njega izvršen napad i napustio je zgrade u kojima je stanovao i zauzeo dominantne tačke oko sela, o čemu IV brigada nije imala podataka. Kad su jedinice IV brigade počele opkoljavati ove dominantne tačke, neprijatelj je u paničnom bijegu napustio iste i pobjegao u pravcu Brinja. Naše snage nastavile su sa proganjanjem neprijatelja vatrom i pokretom sve dok neprijatelj nije uspio da pobjegne u samo Brinje. Po završenoj evakuaciji plijena naše snage povukle su se u selo Dabar.

Ratni plijen: Zarobljeno je 6 ustaša i 10 civila ustaša. Zaplijenjeno je 20 karabina mauzera, 1 teški mitraljez »Maksim« i 1800 metaka.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44/7, k. 419 A.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 80.

[4] O dolasku Četvrte NOU brigade u Dabar vidi tom V, knj. 13, dok. br. 47.

Gubitci neprijatelja:	8 mrtvih, među kojima ustaški poručnik-komandant posade u Letincu, i nepoznati broj ranjenih.
Sopstveni gubitci:	Poginuo drug vodnik Dušan Smoljanović i sahranjen u groblju u Dabru. Lakše ranjen partizan Nikola Vukas.
Naknadno umrlih:	Nema.
Kritički osvrt na akciju:	Usljed nedovoljnih podataka i netočnih podataka, plan za ovu akciju nije mogao predviditi opkoljavanje dominantnih tačaka, što je omogućilo neprijatelju da pobjegne. Nastupanje bataljona IV brigade bilo je vojničko i dobro.
Utrošak municije:	Utrošeno 1431 metak, a dobiveno 1800 metaka. Višak 369 metaka.
	24. III o. g. jače talijanske snage koje su se skoncentrisale u Vrhovinama,[5] potpomognute četničkim bandama, izvršile su pokret u cilju da zauzmu kote s lijeve i desne strane pruge Vrhovine — Rudopolje i da istu poprave i evakuišu materijal iz Vrhovina prema Ogulinu. Neprijatelj se sukobio sa jedinicama VI brigade, iste potisnuo i zauzeo k. 1074 i 1082. Pored toga neprijatelj je zauzeo Veliki i M. Obljaj, k. 765, 913, 944, 1035 i 821 i 25 i 26. III popravljao prugu.
	26. III neprijatelj je prugu popravio i toga dana prošla su tri transporta iz Vrhovina prema Ogulinu.
	U borbi koju je vodila VI brigada imala je gubitaka, ali spisak mrtvih i ranjenih nije nam dostavila.
Kratak opis borbe:	27. III o. g. V i XV udarna brigada postavile su zasjedu na pruzi između Javornika i Rudopolja sa zadatkom da se sačeka transportni talijanski vlak, isti pomoću mina digne u zrak i pokupi plijen. Prema predviđenom planu brigade su do

[5] Odnosi se na dijelove divizije »Re« koji su se iz Ličke Jesenice, Javornika i Rudopolja povukli u Vrhovine. Vidi dok. br. 18.

5 sati ujutro zaposjele položaje. Oko 10 sati naišla je talijanska patrola u jačini od 50 vojnika od vaktarne prema Rudopolju. Jedan neprijateljski vojnik krećući se 40 metara daleko od pruge naišao je na žicu kojom se pale mine i na taj način otkrio iste. Talijani su počeli rezati žice, a naši mineri videći to zapalili su jednu minu koja Talijanima nije nanijela nikakove štete. Borci V brigade videći to otvorili su vatru na tu neprijateljsku patrolu, našto su se Talijani razbježali prema vaktarni i Rudopolju. Iza ovoga jedinice V brigade izvršile su napad na Talijane u vaktarnici, ali bez uspjeha. Talijani su bili utvrđeni i ograđeni bodljikavom žicom. Minerski vod V brigade porušio je prugu između vaktarne i Rudopolja. Oko 16 sati naišao je blindirani vlak iz Javornika i postavio u vaktarnicu nekoliko mitraljeza i municiju. Poslije toga, jedinice V i XV brigade rušile su prugu. Oko 18 časova došao je blindirani vlak iz Rudopolja i gađao bacačima po položajima naših jedinica. Nakon pola sata isti vlak vratio se prema Rudopolju. Srušeno je 1 kilometar pruge.

Ratni plijen: Zaplijenjeno je 4 karabina s municijom i jedan pištolj.

Gubitci neprijatelja: 10 mrtvih, među kojima jedan oficir, i nepoznat broj ranjenih.

Sopstveni gubitci: 4 mrtva i 5 ranjenih.

Utrošak municije: Utrošeno 1040 metaka, a dobiveno 400. Manjak 600 metaka.

Kritički osvrt: Zasjeda nije uspjela što je neprijateljska patrola otkrila mine, uz to minerski vod V brigade prekinuo je prugu između Rudopolja i vaktarne, time svratio pozornost neprijatelja. Napad na vaktarnu jedinice V brigade nisu pripremile i energično izvele. Pruge se nije više porušilo zbog lošeg vremena, nedostatka alata i umornosti ljudstva.

Kratak opis borbe: Budući da su četnici iz sela Škara napustili svoja utvrđenja i smjestili se u s. Podumu gdje nisu bili utvrđeni, IV udarna brigada inicijativno preduzela je napad na te četnike. Četnici su isturili manje zasjede po visovima oko Škara koje su, primjetivši kretanje jedinica naše IV brigade, napucavale i time otkrile pokret naših snaga, usljed čega se četnici rastrkali po poljima i selu Umu, a jedan dio bježao prema Otočcu. Naše jedinice nastupajući potiskivale su slabije četničke snage s namjerom da ih potisnu na zasjedu dvaju bataljona te brigade. Međutim bataljoni koji su bili u zasjedi nisu uhvatili vezu i zatvorili određene pravce, što je omogućilo četnicima da pobjegnu u Otočac. III bataljon te brigade pošao je u potjeru za četnicima, pročistio Staro Selo i napucao na Otočac. Akcija je završena u 5.30 sati, dana 28. III. 43.

Ratni plijen: Zarobljeno i predalo se 40 četnika, zaplijenjeno 8 ispravnih teških mitraljeza, jedan mitraljez bez kolevke (f.)[6], dva postolja za mitraljeze, 25 pušaka, mali bacač, 23 mine za bacač, 1 telefon i 3600 metaka.

Gubitci neprijatelja: Nepoznati.

Naši gubitci: Jedan vodnik teže ranjen.

Utrošeno municije: Utrošeno 837 metaka, dobiveno 3500. Višak 2763 metka.

Kritički osvrt na operaciju: Veza za vrijeme akcije između bataljona nije bila uspostavljena i Prvi bataljon i Drugi bataljon, koji su bili u zasjedi, nisu zatvorili naređene pravce, što je omogućilo četnicima da pobjegnu, III bataljon kretao se sporo i neodlučno i slabije četničke zasjede kočile su mu pokret, IV bataljon mnogo se zadržao prolazeći kroz selo Škare. Velika je greška što prilikom bježanja četnici nisu puštani u blizinu i onda razoružavani, već su zaustav-

[6] Francuski

ljani na većoj udaljenosti s povikom, što im je omogućilo koristeći noć da pobjegnu. Ovom akcijom koju je IV brigada izvela samoinicijativno neprijatelj je osjetio naše snage i to je omogućilo da iz drugih garnizona neprijatelj pobjegne. Ova samoinicijativa IV brigade omela je izvođenje operacija onako kako je bilo predviđeno od strane Štaba ove divizije.[7]

Kratak opis borbe: U cilju presijecanja neprijateljske komunikacije Vrhovine — Otočac i stvaranja uporišta za daljnje operacije u Gackoj Dolini, naša divizija napala je četničko uporište u selu Zalužnici dana 1. IV. 1943 godine. IV brigada imala je zadatak da napadne samo mjesto, XV brigada da dade osiguranje prema Vrhovinama, a V prema Sincu i Otočcu. Prema zapovijesti[8] koju smo vam dostavili naše jedinice na vrijeme zauzele su određene položaje. Jedinice IV brigade podilazile su neprijateljskim uporištima, ali kad su stigle do istih u njima nije nikoga bilo, jer je neprijatelj, saznavši za našu koncentraciju, 31. III o. g. oko 18 sati kamionima napustio Zalužnicu i otišao za Otočac. Jedan dio četnika iz Zalužnice otišao je u Vrhovine, a jedan je ostao po okolnim šumama. Tokom čitavog dana naše jedinice bile su na položaju, ali borbe nije bilo, jer neprijatelj nije kretao iz svojih baza. Jedino jedna kolona od 300 vojnika izišla je iz Vrhovina i došla prugom do blizo Brakusove Drage i odatle napucavala iz teških mitraljeza na naše položaje.

U 19 časova naše jedinice povukle su se na određena mjesta za odmaranje.

Ratni plijen: Zaplijenjeno 20 pušaka, 3500 metaka za francuske puške, 85 mina za laki bacač i nešto živežnih namirnica.

Gubitci neprijatelja: Nije ih bilo.

Sopstveni gubitci: Nije ih bilo.

[7] i [8] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 96.

Utrošak municije: Utrošeno nije ništa, a zarobljeno 3500 metaka. Višak 3500 metaka.

Kritički osvrt: Kako je neprijatelj napustio samo uporište, to borbe nije bilo.

Kratak opis borbe: IV i V udarna brigada dobile su zadatak da 3. IV u 5 sati ujutro izvrše napad na talijansko-četničku posadu u Brlogu i ustašku posadu u Kompolju. Primjerak zapovijesti za izvršenje toga zadatka dostavljen je tome Štabu.[9] IV brigada imala je zadatak da likvidira neprijatelja u Brlogu i postavi osiguranje prema Žutoj Lokvi. V brigada da sa dva bataljona likvidira neprijatelja u Kompolju i postavi osiguranje prema Otočcu, a dva bataljona te brigade bila su u divizijskoj rezervi.

Jedinice su na vrijeme zauzele određene položaje i V brigada poslije kraće borbe uspjela je da likvidira neprijatelja koji se nalazio u trgovini kod Oreškovića, a oko 10 sati da likvidira neprijatelja koji se bio zgrupisao u školi. Jedan dio neprijatelja uspio je pobjeći usljed dugačkog sela.

Jedinice IV brigade došle su do žičanih prepreka oko neprijateljskih bunkera gdje im je daljnji pokret bio zaustavljen samim preprekama i jakom neprijateljskom vatrom. U svanuće na nekim dijelovima položaja naše jedinice su se povukle na zaklonitije položaje, kako bi izbjegle prostor koji je po danu bio od strane neprijatelja jako tučen. Neprijatelj u Brlogu pored više manjih betonskih i od kamena izrađenih bunkera imao je blizo k. 489 jedan velik jednospratni bunker sa zidovima debelim 1 metar i pol. Za osvajanje i likvidaciju samog neprijateljskog uporišta trebalo je najprije likvidirati ovaj veliki neprijateljski bunker. Kako artiljerijska vatra na taj veliki bunker nije bila tačna, jedan brdski top 65 mm i top 37 mm prebačeni su istočno od k. 489 sa zadatkom

[9] Vidi dok. br. 5.

da tuku taj veliki bunker. Nakon nekoliko izbačenih granata naši topovi imali su dva puna pogotka u taj bunker i uz pomoć naše artiljerijske vatre borci IV bataljona izvršili su juriš i isti bunker zauzeli. Sadejstvo između artiljerije i pješadije kod osvajanja ovoga bunkera došlo je do potpunog izražaja. U samom bunkeru nalazilo se 5 teških mitraljeza. Posada tog bunkera u samom jurišu sva je uništena. Pokušaji da se likvidiraju po likvidaciji velikog bunkera ostali bunkeri na južnim padinama k. 489 bio je nemoguć bez ogromnih žrtava. Od 11 do 12 sati neprijatelj je tukao prostor između k. 489 i 484 jakom artiljerijskom vatrom, ali bez uspjeha. U 14 sati neprijatelj[10] u nepoznatoj jačini krenuo je iz Žute Lokve u pomoć posadi Brloga i sudario se kod Rapajin Klanca sa bataljonom koji je bio na osiguranju. Nakon kraće borbe neprijatelj je odbijen u pravcu Žute Lokve. U 16 sati za pojačanje ovoga bataljona u zasjedi upućen je jedan bataljon iz divizijske rezerve. Neprijatelj pokušava još 4 puta da prođe, ali je svaki puta bio odbijen, uz gubitke. U 19 sati i 20 minuta pojačana je aktivnost naše artiljerije, ali veliki brisani prostori do neprijateljskih bunkera, jaka mitraljeska neprijateljska vatra nije dozvoljavala približavanje naših snaga. Naročito je pokret naših boraca bio otežan na južnim padinama k. 489. Preko noći situacija je ostala nepromijenjena. Štab IV brigade misleći da će neprijatelj pobjeći u pravcu Žute Lokve postavio je dvostruke zasjede.

4. IV. 1943 jedinicama je dat zadatak da stežu obruč i dostave mišljenje kako bi se najlakše likvidirao neprijatelj. Topovi su razmješteni jedan na cesti Kompolje — Brlog, jedan Rapajin Do — Brlog i dva na cesti Glavace — Brlog, te oko kote 489.

[10] Vidi dok. br. 122.

Zadatak ovih teških oruđa: da tuku neprijateljske bunkere i da omoguće pješadiji osvajanje istih. U 8 sati neprijatelj[11] nepoznate jačine kreće iz Otočca, dolazi do k. 562 i vraća se natrag. U 11.30 sati top sa ceste Glavace — Brlog razrušio je neprijateljski bunker na južnoj padini k. 489, ali isti nije se mogao posjesti, jer je neprijatelj tukao od baraka jakom mitraljeskom vatrom. Kroz čitavo ovo vrijeme neprijatelj se brani jakom vatrom automatskog oruđa.

U 19.15 sati po izvršenoj artiljerijskoj pripremi naše snage imale su da izvrše juriš na neprijatelja i da ga likvidiraju. IV bataljon sa padina k. 489 da vrši pritisak, a isto tako i Drugi bataljon cestom Rapajin Do — Brlog, dok III bataljon iskorišćuje ovu situaciju. Neprijatelj vidi naše namjere i odlučuje se da probije naše redove i da izmakne i to izvršuje, tj. uz paklenu vatru ručnih bombi, automatskog oruđa, neprijatelj vrši protivjuriš, odnosno proboj naših položaja prema k. 489 i u tom uspijeva i s jednim dijelom probije se prema Rapajin Dolu. Tu ga dočekuju snage koje su bile na osiguranju i bataljon V brigade uhvatio je 3 Talijana živa i jednog četnika, a I bataljon IV brigade pobio ih je oko 10. Neprijatelj vrši protivjuriš, jedinice IV bataljona upadaju u sam centar odbrane i na taj način uspijeva se likvidirati to neprijateljsko uporište.

Ratni plijen: U Brlogu zaplijenjeno je 2 teška bacača mina, 2 laka bacača mina, 5 puškomitraljeza, 230 pušaka, 110.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 360 talijanskih bombi, 400 ćebadi, 250 odijela, 150 pari cipela, 1 radio-stanica, 60 šatorskih krila, 450 ranaca, 16 samara, 1230 kila makarona, 600 kg riže, 500 kg graška, 19 sanduka

[11] Dvije čete iz sastava divizije »Re«. Vidi dok. br. 122.

dvopeka, jedan sanduk konzervi, 4 velika sira i nešto ostalih stvari, i 17 teških mitraljeza, 15 francuskih i 2 »Breda«.

U Kompolju zaplijenjeno 3 puškomitraljeza, 46 karabina, 6200 metaka i još nešto spreme. Zarobljeno je u Brlogu 61 četnik, 11 Talijana, a u Kompolju 36 naoružanih civila (milicionera).

Gubitci neprijatelja: U Brlogu neprijatelj je imao oko 100 mrtvih, među kojima adutant četničkog vojvode Ilije Birčanina, potporučnik Bojanić i nepoznat broj ranjenih.

U Kompolju neprijatelj je imao 6 mrtvih i 3 ranjena.

Naši gubitci: U Kompolju nismo imali gubitaka, a u Brlogu 20 mrtvih i 68 ranjenih.

Utrošak municije: U ovoj akciji utrošeno je u Brlogu 11.214 metaka za puške i puškomitraljeze, a u Kompolju 766 metaka. Pored toga utrošeno je 48 granata za top 65 mm, a 22 granate za top 75 mm i 19 granata za top 47 mm, granata 11 [za top] 37 mm i mina za veliki bacač utrošeno je 9 malih i velikih.

Kritički osvrt na operacije: Neprijatelj u Brlogu bio je vrlo dobro utvrđen i imao je dosta bunkera zidanih od kamena i betona. Pored velikog bunkera koji je dominirao nad položajima. Uz to ti bunkeri bili su međusobno povezani sa saobraćajnicama, a pored bunkera bilo je i rovova. Neprijatelj je barake u kojima je stanovao također podesio za obranu i obložio sa debelim naslagama kamenja, a i neke kuće podesio je za obranu i čitav taj sistem utvrđenja okružio sa bodljikavom žicom, a posebno pojedine bunkere ogradio također sa bodljikavom žicom, tako da je Brlog bio jedno od najutvrđenijih mjesta koja smo mi do sada napadali.

Kad se uzme u obzir i veliki broj automatskih oruđa, tako na primjer u velikom bunkeru 5 teških mitraljeza, vide se poteškoće na koje se nailazilo u toku borbe.

Štab IV brigade predviđao je da će neprijatelj noću između 3 i 4. IV pobjeći i nije izvršio pripreme da se u toku noći izvrši juriš kako je to bilo naređeno i na taj način borba se produžila još 1 dan. III bataljon IV brigade nije iskoristio momenat kad je IV bataljon vršio juriš da upadne u centar neprijateljskih utvrđenja iako mu je to bilo moguće, jer je neprijateljska vatra bila skoncentrisana na IV bataljon. Jedinice IV bataljona iznenadio je neprijatelj svojim protivjurišem i u prvi momenat nastalo je malo komešanja, ali to je vrlo brzo iščezlo i jedinice su se sredile. Po upadu u samo mjesto starješine nisu držale jedinice u svojim rukama, tako da se vidjelo boraca gdje šeću i obilaze pojedine zgrade gdje je neprijatelj stanovao. U toku borbe primjetilo se da jedinice ne nastupaju jedinstveno, tj. jedna četa nastupa, a druga ne, i t.d.

Pored svega ovoga IV brigada pokazala je veliku upornost i prodornost. To nam svjedoči osvajanje velikog bunkera, gdje je sadejstvo artiljerije i pješadije došlo do punog izražaja, gdje su borci IV bataljona nastupali potpuno vojnički i izvršili snažan nalet onako kako to vojnička pravila predviđaju. Uz to samoinicijativni napad II bataljona i likvidiranje nekih bunkera dokaz su istog.

Uzrok da III bataljon nije iskoristio momenat kada je neprijateljska vatra bila skoncentrisana na IV bataljon i što nije bilo jedinstvenog nastupanja jest slaba veza između jedinica za vrijeme borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODIMA!

Politkomesar: **A.[12] Turkulin** (M.P.)[14] Komandant: **V.[13] Četković**

Prilog: Liste gubitaka.[15]

[12] Artur
[13] Vlado
[14] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[15] Dopisano mastilom.

BR. 48

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O POVLAČENJU TALIJANA IZ BRINJA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE
I KORPUSA N.O.V.H.
11 travnja 1943 godine u 21.15 sati.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Upućena patrola prema Brinju izvijestila je da su danas Talijani napustili Brinje.[2] Prije toga popalili su zgrade u kojima su stanovali. Jedinice V operativne zone[3] napucale su na neprijatelja ali plijena nisu uhvatile.[4]

Neprijatelj jutros od 9 sati nije kretao cestom iz Kompolja prema Brlogu. Naše jedinice kontrolisale su tu cestu lakšim patrolama. Na k. 722 i 559 neprijatelj nije zanoćio i tamo se nalaze naše patrole.

XV brigada obavijestila nas je da na k. 589 imade oko jedan bataljon Talijana.[5] Pored toga Talijana imade na k. 426, 562, 655. Na položajima koje drže Talijani se utvrđuju, kopaju rovove, zidaju bunkere i pletu bodljikavu žicu. Jedan dio komore koji se nalazi u Kompolju Talijani drže blizo svojih jedinica.

Naredili smo IX brigadi da zarobljeni plijen[6] dostavi vašem Štabu i IV brigadi naredili smo da osigura cestu Kompolje — Brlog zbog prevoza istog plijena. Iako smo uputili patrole do IX brigade, od nje do sada nismo primili nikakovih izvještaja.

Mi ćemo sutra zauzeti položaje koje smo i danas držali. Mišljenja smo da neprijatelj neće napustiti Otočac i položaje koje sada drži dok od pravca Žute Lokve ne dođe mu pojačanje.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **A.[8] Turkulin** Komandant: **V.[9] Četković**

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42/2, k. 826 A.
[2] Vidi dok. br. 20 i 54.
[3] Odnosi se na Četrnaestu NO brigadu i dijelove Prvog NOP odreda Pete operativne zone.
[4] Vidi dok. br. 54.
[5] Odnosi se na dijelove divizije »Re«.
[6] Riječ je o oružju i drugoj ratnoj spremi koju je Deveta NOU brigada zaplijenila od neprijatelja prilikom napada na Lešće, Janče i Ramljane. Vidi dok. br. 11.
[7] O povlačenju neprijateljskih snaga iz Otočca vidi dok. br. 65 i 66.
[8] Artur
[9] Vlado

BR. 49

PREGLED STANJA ODJEĆE I OBUĆE JEDINICA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 11 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

P R E

Dana 11-IV-1943 god.

Stanja odjeće i obuće jedinica

JEDINICA	Ispravna odjeća i obuća											
	Cipela	Hlača vojničkih	Hlača civilnih	Bluza	Kaputa civilnih	Šinjela	Kaputa zimskih	Kapa partizanskih	Ostalih kapa	Košulja	Gaća	Čarapa
I Brigada	263	356	379	364	263	266	164	689	123	1101	1106	1043
II Brigada	308	547	212	542	259	425	—	809	99	1175	1153	1136
IX Brigada	790	761	—	716	144	705	—	701	136	822	791	730
Inžinjerska četa	15	10	23	9	22	20	—	31	5	63	67	50
Prateća četa	20	37	21	30	21	14	—	53	5	91	87	97
Ukupno	1396	1711	635	1661	709	1430	164	2483	268[3]	3252	3504[4]	3056

SMRT FAŠIZMU —

Komesar:
Žigić[5]

---

[1] Original, pisan rukom, mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/38, k. 420/I.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Pogrešno zbrojeno. Treba: 368.

[4] Treba: 3.204.

[5] Rade

G L E D

12. 4. 43[2]

VI Divizije N.O.V. Hrvatske

		Potrebna odjeća i obuća											PRIMJEDBA
Maja	Rukavica	Cipela	Hlača	Bluza	Šinjela	Partizanki	Gaća	Košulja	Čarapa	Maja	Rukavica	Brojno stanje	
319	352	562	222	235	480	232	773	739	807	205	285	925	
—	—	641	378	402	632	145	1005	1005	789	—	—	1055	
439	128	133	138	196	192	205	500	417	401	70	46	948	
—	—	22	13	15	—	—	11	15	—	—	—	39	
—	—	36	18	29	42	5	27	21	—	—	—	79	
758	480	1394	769	877	1346	587	2316	1297	1997	275	331	3046	

SLOBODA NARODU!

Komandant:
sl. o.

BR. 50

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 72/1943
dana 11 aprila 1943 u 15 sati.

Vojni izvještaj od 20. III do
5. IV. 1943 dostavlja

ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Dostavljamo izvještaj o radu naših jedinica za vrijeme neprijateljske ofanzive[2] i to:

20. III. 1943 dobili smo naređenje[3] od Štaba divizije da spriječimo nadiranje neprijatelja prema bolnici na Ravnoj Gori i Vučjaku. Odmah po prijemu naređenja naše jedinice su izašle na slijedeće položaje: pošto je neprijatelj već dopro do Kamenska[4] — Grđevice — Koturića, određeni položaji nisu se mogli zaposjesti; a niti poduzeti napad na iste tačke, pošto se nije znalo za snage i smještaj neprijatelja.

I bataljon zauzeo je položaj na koti 856 i u toku cijeloga dana neprijatelj u tom pravcu nije nadirao.

II bataljon zauzeo je položaj visom od kote 856 prema koti 538 iznad Sažija. Istog dana neprijatelj nije nadirao u tom pravcu.

III bataljon zauzeo je položaj u mjestu Sažijama i na koti 538. Neprijatelj[5] je nastupao od Mijača u pravcu Sažija i došao na blisko odstojanje, naši su otvorili vatru i natjerali ga u bjeg-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—3, k. 908.

[2] Odnosi se na ofanzivu »Braun«. Vidi dok. br. 75 i tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[3] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[4] Bučko Kamensko

[5] i [11] Odnosi se na dijelove skupine »Zapad«. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

stvo a pri tome mu nanijeli gubitke. Po odbijanju neprijatelja naši su se povukli iz sela van na kotu 538 te tu ponovo zauzeli položaj. Tada je neprijatelj počeo nastupati u dva pravca i to: iz Grđevice i Sažija. Borba se vodila 4 sata, te je neprijatelj morao odstupiti.

U toj borbi zaplijenjeno je 3 puške, a pobijeno je mnogo neprijateljskih vojnika. Bataljon je zadržao položaj do noći. Naš I i II bataljon nalazili su se na desnom krilu i za cijelo vrijeme borbe nisu ništa poduzeli da se udari neprijatelju s boka.

IV bataljon zauzeo je položaj iznad Amatovaca i Šeovaca[6] na Gredini, vodio borbu kroz cijeli dan, odbijao napade neprijatelja do same noći. Pred noć snage koje su krenule iz Požege[7] preko sela Nježića došle su u pozadinu naših snaga, te su se naše snage morale povući s toga položaja.

Istoga dana navečer dobili smo naređenje[8] od Operativnog štaba za Slavoniju o postavljaju Operativnog štaba XII brigade,[9] te je odmah održan sastanak na kome je zaključeno da se težište borbe prenese na Ravnu Goru, te da se ima neprijatelju napadati s leđa. Odmah je napravljen plan i dati zadaci pojedinim bataljonima za dan 21. III. 1943.

21. III. 1943 I bataljon naše brigade imao je napasti neprijatelja u Koturiću, te po završenom zadatku prebaciti se preko ceste između Prgomelja i Tisovca[10] te napadati neprijatelja s leđa. Pošto neprijatelja u Koturiću nije bilo, bataljon je produžio preko ceste. Po dolasku u blizinu ceste nailazili su 4 kamiona od Pakraca i zaustavili se kod Bučja. Banda[11] je izašla iz kamiona i počela nastupati prema našim jedinicama koje su otvorile vatru i zaustavile ih. Zatim se I bataljon prebacio preko ceste i počeo da zaobilazi neprijatelja koji se povukao do u blizinu kamiona i štitio prilaz. Manevrisanje se izvodilo do u sam sumrak, tada su u zajednici sa našim II bataljonom izvršili napad na kamione, gdje su potukli i pohvatali nekoliko bandita, a ostali su se razbježali. Tu smo zaplijenili 4 kamiona natovarena sa granatama i puščanom municijom, 1 radio-stanicom, 3 bureta benzina. Kamioni su odvezeni 2 za Ravnu Goru, a 2 za Psunj, a poslije smo saznali da su dva kamiona sa Ravne Gore odvezeni u neki potok kod Jakovaca, po naređenju nekoga iz Štaba zone.

---

[6] Kamenski Šeovci

[7] Odnosi se na dijelove skupine »Jug«. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[8] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.

[9] O formiranju i sastavu ovih štabova vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.

[10] Zabrdske Prgomelje i Zabrdski Tisovac

II bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu na Zabrdskoj Glavici. U toku dana napadao je u zajednici sa I bataljonom na bandu oko kamiona, a navečer je držao zasjedu od Kamenskog kad se vršio napad na kamione. Iz Kamenskog je išao jedan tenk, 1 kamion natovaren tenkom. Naši su izvršili juriš na njih te tako prisilili posadu da izađe iz tenkova i kamiona. Tu su zarobili 14 neprijateljskih vojnika, a zaplijenili 1 puškomitraljez, 2 šmajsera, 8 pušaka, 2 tenkovska mitraljeza. Odmah iza toga naišao je 1 motorbicikl, 1 bolnički kamion koji je također zaustavljen. Na njemu je zarobljen 1 liječnik i 3 domobrana. Motorkotač je odpremljen, dok kamioni i tenkovi su zapaljeni.

III bataljon imao je zadatak napasti bandu u Grđevici. Pošto bande nije bilo, bataljon je produžio dalje naprijed i zaposjeo kotu 538 i postavio zasjedu u tjesnacu Bogaz kod Mijača, te u toku toga dana nije imao borbe.

IV bataljon zauzeo je položaj iznad sela Mrkoplja i Mijajlija, te odatle sprečavao neprijatelju ulazak u Vučjak. Borbu je vodio kroz cio dan te odbio sve napade neprijatelja.

. . .

22. III. 1943 naš I bataljon proveo dan u odmoru, pošto je dan prije vodio borbu neprekidno 24 sata.

II bataljon držao je blokadu oko zgrada na Bučju, gdje je neprijatelj[12] zanoćio koji je došao u pomoć od Pakraca opkoljenima kod kamiona. Oko 10 sati prije podne 1 satnija Nijemaca[13] probila se od Kamenskog do naših koji su držali blokadu, te su morali da napuste blokadu i prime borbu sa Nijemcima. U borbi koja je trajala 1 sat naši su bili potisnuti, te su se povukli prema Ravnoj Gori.

U toj borbi naročito se istakao jedan mitraljezac koji se došuljao Nijemcima s boka koji su ležali u jarku pored ceste te otvorio na njih vatru i nanio im teške gubitke. Kako smo naknadno saznali, na njestu borbe palo je 60 Nijemaca, koji su sahranjeni u Lipiku.

U toj borbi mi smo izgubili laki njemački mitraljez i nekoliko pušaka koje je ostalo sa poginulim drugovima.

III bataljon imao je zadatak zaposjesti kotu 856 i sa jednim dijelom snaga ići uz put Kamensko — Voćin i napadati neprijatelja s leđa.

Jedna neprijateljska bojna nastupala je od Grđevice prema koti 856 gdje su ih naši sačekali i u borbi od 1 sat natjerali u bjegstvo.

---

[12], [15] i [17] Odnosi se na dijelove Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

[13], [14] i [16] Iz sastava njemačke 187 rezervne divizije

Na mjestu borbe ostalo je 20 mrtvih neprijateljskih vojnika, a zaplijenili su 3 puškomitraljeza i 5 pušaka i 4 sanduka municije.

Drugi dio snaga ovog bataljona sukobio se sa jednom njemačkom bojnom;[14] nakon borbe koja se vodila 2 sata naši su odstupili.

IV bataljon imao je zadatak da zaposjedne položaje iznad Vučjaka i Kamenskog, te u noći kad je išao na svoj položaj naišao je na neprijateljsku zasjedu te se je morao povući, te je kroz cijeli dan ostao na položaju iznad Mrkoplja, kota 537.

23. III. 1943, pošto je bila otežana ishrana na sektoru Ravne Gore, operativni štab naše brigade odlučio je da se sa svim snagama prebaci na sektor Psunja. Na putu između Bučja i Španovice naišli smo na zasjedu, te su jedinice XVII brigade, t.j. II bataljon, i naš III i IV bataljon razbili zasjedu, pohvatali 39 neprijateljskih vojnika, a u borbi pobili 6 vojnika, zaplijenili 1 puškomitraljez i 35 pušaka.

24. III. 1943 I bataljon išao je za jednom neprijateljskom kolonom od Kamenskog do Orljavca, ali je nije mogao stići. A ostale jedinice naše brigade provele su dan u odmoru.

25. III. 1943 I bataljon postavio je zasjedu u samom Kamenskom na raskršću, ali u toku cijelog dana neprijatelj se nije ovuda kretao.

Banda[15] koja se zadržala u Bučju krenula je u sela na podnožju Psunja i počela da pali ista. Jedinice našeg II, III i IV bataljona napale su neprijatelja i potisle iz sela Bjelajaca i štitile su prilaz selu Cicvarama.

Jedna četa III bataljona zaposjela je položaj na vrhu Javorovice, kota 911, te je tu bila iznenađena od Nijemaca[16] i potisnuta sa visa.

26. III. 1943 I bataljon postavio je zasjedu na cesti Požega — Kamensko ali u toku cijelog dana neprijatelj tom cestom nije išao. Istoga dana ostale jedinice naše brigade prebacile su se na sektor Papuka. Neprijatelj je osjetio naš prelaz te počeo da koncentriše snage u svim okolnim selima, te smo bili prisiljeni da se prebacimo nazad na Psunj.

27. III. 1943 jedinice naše brigade prebacile su se nazad na Psunj. Po dolasku na sam vis sukobile su se patrole naše i Nijemaca koji su se zadržali na visu Javorovice, te smo odmah poduzeli sa svim snagama da iste očistimo sa visa. U borbi koja se vodila cijeli dan pobili smo oko 60 Nijemaca, a zaplijenili smo 1 puškomitraljez i 7 pušaka i ostale spreme.

28. III. 1943 pošto je našim jedinicama bio potreban odmor i bolja ishrana, krenuli smo za selo Bobare.

29. III. 1943 neprijatelj je iz Lipika krenuo za selo Rogolji, Bobare, te jedinice našeg IV bataljona su neprijatelja sačekale, nanijele mu gubitke i odbile ga.

30. III. 1943 su jedinice provele dan na odmoru.

31. III. 1943 vraćali se nazad za Javorovicu.

1. IV. 1943 jedinice našeg III bataljona napale su žandarmerijsku postaju u Vilić Selu, koja je utekla. U stanici je nađeno 4 sanduka municije i mnogo ostale spreme.

2. IV. 1943 napravljen je plan za napad na Vučjak, te se istu noć jedinice podijelile u dvije grupe i to:

Bataljon XVII brigade i naš IV bataljon trebali su da napadaju sa istočne strane, a naš I, II i III bataljon sa zapadne strane. Izvršena je koncentracija i bataljoni su krenuli u napad, ali u Vučjaku nije bilo bande pošto se istu noć povukla.

3, 4 i 5. IV. 1943 jedinice naše brigade bile su smještene u sela Smoljanovci, Vranić, Klisa, Crljenci, da bi provele odmor i mogle se oprati. Za vrijeme ovog odmora naš I bataljon imao je dva sukoba sa bandom[17] koja je bila na Gredini iznad Amatovaca, te obadva puta nanio joj gubitke.

Za vrijeme trajanja neprijateljske ofanzive naši borci kao i niži rukovodioci i pored loših uslova za život herojski su se borili i izdržali sve napore dugog i teškog marša.

Štabovi naših bataljona snašli su se na svojoj dužnosti te su u više mahova poslužili borcima kao primjer boraca i time su podigli moral kod drugova. Jedino naš I bataljon nije odgovorio svojoj dužnosti, pošto se nije mnogo starao za ishranu i odmor svojih boraca.

Veza između naših jedinica za vrijeme trajanja neprijateljske ofanzive funkcionisala je dosta slabo, radi toga što naši kuriri dovoljno ne poznaju teren na kome su se vodile borbe, a i desilo se to da je jedan kurir Štaba brigade koji je bio upućen do Štaba III bataljona zalutao i naišao na neprijatelje koji su ga uhvatili živog i zaklali, a poštu smo pronašli kod njega u džepu.

Za vrijeme ofanzive naše jedinice su zaplijenile 9 puškomitraljeza, 36 pušaka, 20.000 municije, 80 bombi, a zarobile 68 neprijateljskih vojnika.

Naši gubitci su 58 mrtvih drugova, 87 ranjenih, 51 nestao.

Gubitci u oružju su slijedeći: 3 puškomitraljeza, 37 pušaka.

Gubitci neprijatelja su oko 300 mrtvih i oko 400 ranjenih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Grbić Čedo

Komandant:
Hrvat[18]

---

[18] Josip Antolović

BR. 51

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA KUTJEVO[1]

ŠTAB
XVII BRIGADE N.O.V.H.
O. broj: 6/1943
dana 11-IV-1943 u 14.10 sati.

Izvještaj o akciji na Kutjevo.

ŠTABU IV DIVIZIJE

Položaj

Po naređenju toga štaba, t.j. 19-III-1943 dobili smo naređenje da napadnemo neprijateljsko uporište u mjestu Kutjevu.[2] Po zakašnjenju toga naređenja nismo mogli izdati pismeno naređenje našim jedinicama nego smo se razišli po bataljonima i sakupili komandire, vodnike i desetare i razradili plan napada. Dobio je zadatak naš I bataljon da napadne neprijatelja sa zapadne strane. Naš Drugi bataljon dobio je zadatak da napadne sa sjeverne strane. Naš III bataljon imao je zadatak da postavi zasjedu prema neprijateljskim uporištima Bekteže — Kula.

Akcija je imala da počne između 19 i 20-III-1943 u 19 časova i akcija je počela na vrijeme.

Usljed neprijateljske ofanzive[3] koja je bila, neprijatelj se povukao na vis između Kutjeva, tako da naš I i II bataljon upao u mjesto Kutjevo bez ikakovog odpora. U toj borbi naš I bataljon zarobio je 21 domobrana i 21 karabin i manju količinu bombi. Naš II bataljon uopšte nije dolazio u sukob sa neprijateljem nego je zarobio u jednom ustaškom dućanu dva pištolja, 6 bombi, 1 ustašku uniformu i nekoliko dućanskih stvari koje su potrebne za nas. Naš III bataljon koji je bio u zasjedi prema Kuli i Bektežu uopšte nije dolazio u sukob sa neprijateljem nego je u susjednom selu od tih neprijateljskih uporišta izvršio premetačinu tog sela i zarobio 8 karabina i 3 do 4 stotine metaka.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—3, k. 908.

[3] Odnosi se na ofanzivu »Braun« koja je počela 20 ožujka 1943 god. Vidi dok. br. 75.

U tim borbama neprijatelj je imao 6 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Mi nismo imali ni jednog mrtva ni ranjena.

Plijen je slijedeći:

29 karabina,

600 puščane municije,

10 bombi,

2 pištolja.

25 kom. pištoljskih metaka,

22 vojničke uniforme, i ostale vojničke spreme.

Iste noći dobili smo naređenje[4] za povlačenje i naše jedinice su se povukle u redu. Naše jedinice su se povukle u Ćeralije, Bokane i Macute.

Naš I bataljon koji se smjestio u Ćeralije, to je bilo 20-III-1943, neprijatelj[5] je napao 20-III-1943 u 19 sati i 30 min. Isti bataljon u tom napadu primio je borbu i snašao se najbolje. U toj borbi zarobljen je 1 teški mitraljez (Švarcloze), 2.000 metaka. Zarobljeno je 3 ustaše i neprijatelj je imao 4 mrtva i nepoznat broj ranjenih. Mi smo u toj borbi imali jednog mrtvog, četiri ranjena i izgubili jedan puškomitraljez. Ta je borba trajala 4 sata i 30 minuta. Iste noći dobili smo naređenje[6] od Štaba IV divizije da naša brigada krene i da zauzme položaj Zajle, Ravna Gora, Vrani Kamen, Petrov Vrh i Pogani Vrh. Usljed umornosti drugova nismo mogli da na vrijeme zauzmemo te položaje, tako da je neprijatelj uspio da zauzme te položaje prije nego mi. Ali naši borci su uspjeli da zadrže neprijatelja na tim položajima sve do 21-III-1943. O radu naših jedinica od 21-III-1943 do danas dostavit će se u 10-dnevnom izvještaju.[7]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Krajačić Joco[8]

Zamj. komandanta:
Demonja Nikola[9]

---

[4] i [6] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[5] Odnosi se na dijelove skupine »Sjever«, koji su nastupali sa pravca Podravska Slatina. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[7] Vidi dok. br. 52.

[8] Poginuo nesrećnim slučajem 1945 god. kao politički komesar Dvanaeste divizije.

[9] Narodni heroj. Poginuo u Slavonskoj Požegi rujna 1944 god. kao komandant Dvanaeste divizije.

BR. 52

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 7
Dne 11. IV. 1943 14,17 sati.

Izvještaj od 20. III. do 5. IV. 1943.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Na položaju

Poslije akcije na Kutjevo[2] jedinice naše Brigade dobile su zadatak da se preko Papuka prebace u Ćeralije, Bokane i Macute.[3] Poslije napornog marša od 18 sati naši drugovi stigli su u pomenuta mjesta 20. III. 1943, u 17 sati. Uveče istoga dana dok su se naše jedinice nalazile na odmaranju, jedna bojna ustaša[4] pod komandom bojnika Štira u 20,45 sati napala je na naš I bataljon u Ćeralijama. Drugovi su bili iznenađeni, ali su se brzo sabrali i pružili žestok odpor bandi. Poslije jedan sat borbe jedinica I bataljona podpomognutih četama našeg II bataljona, koje su udarile bandu bočno, naše snage su uspjele da zadrže neprijateljsko nadiranje. Borba je vođena oko tri i po sata i naši su uspjeli da razbiju bandu uz znatne gubitke po neprijatelja. Istu noć dobili smo naređenje[5] za pokret do Zvečeva.

21. III. 1943 u 16 sati stigli smo u Zvečevo. Od komesara III operativne zone druga Duška dobili smo naređenje telefonom da sa jednim bataljonom zaposjednemo Skresine, Kadimljije i Metlu, sa drugim bataljonom da zaposjednemo položaje

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—3, k. 908.

[2] Vidi dok. br. 75 i tom V, knj. 13, dok. br. 63.

[3] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67 i 72.

[4] Odnosi se na Šesnaestu ustašku bojnu iz sastava skupine Sjever. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[5] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

iznad Zajla, trećim bataljonom položaje ispod Vranog Kamena, Petlove Noge i Crnog Vrha ukoliko se banda nalazi na pomenutim visovima. Od ove treće kolone dobili smo naređenje da jedan vod ostavimo na Točku. Položaje nismo mogli zauzeti prije nego što ih je banda[6] zauzela, zato što smo prekasno stigli na iste.

22. III. 943 primili smo naređenje od Operativnog štaba za Slavoniju[7] u kojem je bilo naređeno da se naš II bataljon stavi pod komandu Operativnog štaba XII brigade.[8] Mi smo po naređenju postupili. U istom naređenju naređeno je da se II bataljon II odreda stavlja pod komandu Operativnog štaba naše Brigade. Toga dana nismo vodili borbu sa bandom.

23. III. 1943 naš I bataljon vodio je borbu sa bandom koja je krenula iz Zajla prema Zvečevu. Borba je bila kratka i banda je brzo bila razbijena. Jedna četa III bataljona nalazila se je na putu Zvečevo — Voćin i prilikom nailaska jakih neprijateljskih snaga u borbi je bila razbijena. Sa ostatkom te razbijene čete i III četom I bataljona uveče u zajednici sa bataljonom XVI brigade i Operativnim štabom za Slavoniju mi smo se probili preko ceste Voćin — Zvečevo i krenuli u pravcu Bilo Gore.

Naš II bataljon toga dana vodio je borbu u zasjedi na cesti Kamensko — Pakrac. Jedinice bande koje su naišle na naš II bataljon bile su odbijene uz znatne gubitke.

Noću između 23. i 24. III. 1943 prebacile su se sve naše jedinice na Bilo Goru. Na Bilo Gori smo se zadržali tokom 24. i 25. III. 1943. Za to vrijeme naš II bataljon prilikom probijanja za Psunj razbio je neprijateljsku blokadu na cesti Pakrac — Kamensko. U blokadi su učestvovale jedinice Gorskog zdruga.[9] 25. III. 1943 naš II bataljon nalazio se je na položajima više Cikota.

Noću između 25. i 26. III. 1943 naše jedinice koje su se nalazile na Bilo Gori prebacile su se preko pruge i ceste Daruvar — Đulavec, i stigle na Vrani Kamen gdje su se zadržale tokom 26. III.1943.

26. III. 1943 jedinice našeg I i III bataljona dobile su zadatak da razbiju banditsku posadu koja se je nalazila u G. Borkima.[10] Izvršena je dobra vojnička i politička priprema i naše

---

[6] Dijelovi skupine »Zapad«. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[7] i [8] O formiranju i sastavu ovih štabova vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.

[9] Riječ je o Četvrtom gorskom zdrugu Prve gorske divizije.

[10] i [12] Odnosi se na dijelove Prve gorske divizije. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 187.

jedinice krenule su na izvršenje svoga zadatka. Tačno u 11 sati, t.j. u 23 sata, odpočeo je napad. Banda se nije nalazila u selu nego na Gubavom Brdu, koje se nalazi iznad G. Boraka. Banda je bila dobro utvrđena, a i sam položaj je vrlo dobar za obranu. Naši drugovi su u tri navrata pokušali da jurišem razbiju neprijatelja i zauzmu njegove položaje. Borba je bila vrlo žestoka. Uglavnom su upotrebljavane ručne bombe. No uprkos silovitih napada naših boraca banda je zadržala svoje položaje i uspjela da odbije naše napade. Poslije borbe od 6 sati naše jedinice su se povukle na Vrani Kamen.

26. III. 1943 naš II bataljon bio je na osiguranju na Psunju, ali borbu nije vodio. Iste noći je u sastavu XII brigade prešao na Papuk.

27. III. 1943 naš I i III bataljon su se nalazili na Vranom Kamenu gdje su se odmarali i sređivali jedinice za predstojeće borbe. Na Vranom Kamenu zadržali smo se i tokom noći između 27. i 28. III. 1943.

27. III. 1943 naš II bataljon se je nalazio pod Papukom u Poljadiji. Toga dana I vod I čete II bataljona propuškarao se je sa banditskom patrolom u selu Stražemanu.

28. III. 1943 naš III bataljon ostao je na Vranom Kamenu sa zadatkom da pomoću patrola ispita teren prema Koreničanima i G. Borkima. Naš I bataljon je krenuo preko Jovanovice i Ljutoča za Ravnu Goru. Na Ravnoj Gori zaposjeli smo Skresine — k. 856 — i Kadimljije. Pomoću patrola kontrolisali smo Metlu. U sukob sa bandom nismo došli.

28. III. 1943 II četa II bataljona davala je osiguranje dok je I četa stupila u borbu sa Švabama na Javorovici.[11]

29. III. 1943 zadržali smo se na Ravnoj Gori i vodili borbu sa bandom[12] koja je naišla iz Zajla i Koturića. U toj borbi neprijatelj je upotrebio topove i bacače. Mi smo se bez gubitaka povukli na Ljutoč. Na Ljutoču smo našli ranjene drugove našeg I bataljona kao i komandanta Zone druga Tolju.[13] Ranjenike smo smjestili u prostorijama oficirske škole.[14]

29. III. 1943 II bataljon naše Brigade izvršio je pokret iz Javorovice u pravcu Okučana.

30. III. 1943 naše jedinice, odnosno naš I bataljon se nalazio na Ljutoču, dok je naš III bataljon otišao zajedno sa Operativnim štabom na Bilo Goru.

---

[11] Vidi dok. br. 50 i 75.

[13] Bogdan Crnobrnja-Tolja, komandant Treće operativne zone

[14] Prostorije ove škole bile su na Ljutoču.

30. III. 1943 naš II bataljon nalazio se je u selu Čaprgincima na odmaranju.

31. III. 1943 naš I bataljon bio je na Ljutoču. Tu smo pronašli bolesnog komandanta Divizije druga Peru Drapšina i komesara Zone.[15] Postarali smo se da ranjene i bolesne drugove smjestimo na sigurno mjesto a potom smo po naređenju Operativnog štaba za Slavoniju krenuli za Bilo Goru. Naš III bataljon se je nalazio na Bilo Gori.

Naš II bataljon je krenuo iz Čaprginaca preko Skenderovaca u pravcu Sl. Požege. Istoga dana uveče postavio je zasjedu na putu Požega — Kamensko. Zasjeda je sprečavala dolazak bande iz Požege u Vilić Selo. Na zasjedu nije naišlo ništa. Cesta je prekopana i posječeno je nekoliko telefonskih stubova.

Noću između 31. III. 1943 i 1. IV. 1943 Štab brigade se je sa I bataljonom prebacio na Bilo Goru.

1. IV. 1943 naš I bataljon nalazio se je u Turčević Polju, dok se je III bataljon nalazio u M. Dapčevici. Jedinice su se nalazile tokom dana u šumi na odmaranju gdje je vršena politička priprema i ispravljani vojnički nedostatci koji su se zapazili prilikom prošlih borbi.

Toga dana naš II bataljon je krenuo iz zasjede na putu Požega — Vilić Selo i došao na Psunj.

2. IV. 1943 naš I i III bataljon su se nalazili u Turčević Polju i u M. Dapčevici na odmaranju. Naš II bataljon krenuo je iz Psunja na predviđenu akciju u Vučjak. Ali kako se je banda iz Vučjaka povukla, oni toga dana nisu imali borbe.

Noću između 2. i 3. IV. 1943 naše jedinice I i III bataljona su se prebacile sa Bilo Gore preko Koreničana na Vrani Kamen.

3. IV. 1943 III bataljon je ostao na Vranom Kamenu, dok je I bataljon stigao na Ljutoč. Pomoću patrola kontroliran je teren na prostoru Vrani Kamen — cesta Voćin — Zvečevo — Ravna Gora — G. Borki — Bijela. Toga dana naš II bataljon se je nalazio na odmaranju u Odžakovcima.

4. IV. 1943 naše jedinice nalazile su se na Vranom Kamenu i Ljutoču, dok se je naš II bataljon nalazio na odmaranju u Odžakovcima.

5. IV. 1943 po naređenju Operativnog štaba za Slavoniju smjestili smo se u D. i Srednjim Borkima, a naš II bataljon nalazio se je na Metli i uveče se spustio u Budiće.

2.) U razmaku od 20. III. 1943 do 5. IV. 1943 naša Brigada zarobila je:

---

[15] Politički komesar Treće operativne zone bio je Marijan Stilinović.

1 teški bacač bez nišanskih sprava
1 teški mitraljez marke Švarcloze
2 puškomitraljeza (zbrojevka)
18 karabina
5000 metaka
1 pištolj
10 bombi
10 zdrugovaca i druge ratne spreme.

3.) U međuvremenu od 20. III. 1943 do 5. IV.1943 neprijatelj je u borbama sa nama, uračunavši tu i naš II bataljon koji se je nalazio u sastavu XII brigade, imao 30 mrtvih bandita. Broj mrtvih i ranjenih koje je banda uspjela izvući nije nam poznat.

4.) Naši gubitci bili su:

13 mrtvih, 34 ranjena i 50 izgubljenih. Među izgubljenima uračunati su i drugovi koji se nalaze po pojedinim brigadama i II odredu a još se do danas nijesu povratili u svoju jedinicu.

Imena mrtvih i ranjenih drugova kao i to gdje su sahranjeni, odnosno ostavljeni u bolnici dobiti ćete od referenta saniteta.[16]

5.) Naknadno umrlih od rana ima 5 drugova. Njihova imena dobiti ćete također od referenta saniteta ove Brigade.

6.) Smrću heroja pao je Trbojević Jovan i Perić Ljubiško iz I bataljona. Iz II bataljona pala je smrću heroja Kata Acman, rođena 1921, selo Topolovac, općina V. Grđevac, srez Grubišno Polje, Hrvatica, stupila u partizane 10. III. o. g. Poginula na Javorovici. Milosava Milošević, rođena 1925, u selu Poganovcima, općina Budimci, srez Našice, Srpkinja, seljanka, skojevka, stupila u partizane 15. II. o. g. Poginula u borbi na Bučju, sahranjena u Budićima.

U borbama su se naročito istakli, i vrijedno je pohvale njihovo držanje u borbi, drugovi Bogdanović Mile i Blagojević Stevo iz I bataljona. Obadvojica su vodnici. Ranjeni su prilikom borbe u G. Borkima.

Iz II bataljona: Svrabić Milana, komandira I čete; Popović Dušana.[17] komesara I čete; Reich Rudija, pol. delegata I voda I čete; Glavaš Petra, vodnika I voda I čete; drugaricu Petru iz Čeralija, I četa; Milivoja Milinovića, puškomitraljesca iz I čete; Vajić Milana, puškomitraljesca iz II čete; Abalić Marka, desetara I des. II voda II čete, koji se je istakao u svim borbama

---

[16] Referent saniteta Sedamnaeste NO brigade bio je Ekrem Maglajlić.

[17] Poginuo prilikom napada na Ludbreg 1944 god. kao komandant Trećeg bataljona Sedamnaeste NO brigade.

za vrijeme ofanzive; drugaricu Bosiljku[18] iz III čete, koja je prilikom prelaza blokirane ceste Kamensko — Pakrac sama zarobila 9 zdrugovaca.

7.) Za vrijeme ofanzive pokazali su se razni nedostatci koji se prije ofanzive nijesu mogli uočiti. Naši desetari i vodnici, pa i po neki komandir, još ne umiju da se snalaze i pravilno rukovode sa svojim jedinicama. Primjetilo se je jedno: da drugovi vrlo teško podnose glad. Slab postupak sa ranjenim drugovima dovodio je do toga da su se drugovi u pojedinim momentima bojali biti ranjeni. Poslije savjetovanja sa vodnicima i desetarima opazila se njihova živost, ali se opazilo i to da su baš sami desetari i vodnici sve češće ginuli i bivali ranjavani. Sve greške koje su se za vrijeme ofanzive pokazale uočili smo i nastojati ćemo da ih što prije ispravimo.

8.) Za vrijeme ofanzive u borbi smo izgubili 2 pm.[19] dok za 3 pm još ne znamo, ali smo čuli da se nalaze u jedinicama II odreda i u brigadama. Sa nestalim borcima nestalo je i njihovo oružje. U borbi je izgubljeno 10 karabina. Utrošeno je 8000 metaka.

9.) Prilikom ove ofanzive pokazale su se mane pojedinih rukovodilaca. Na greške je skrenuta pažnja i mi mislimo da se te greške u buduće neće ponavljati. Borbenost i moral kod naših drugova, za vrijeme ofanzive, bio je dobar. Disciplina je na momente popuštala, ali se brzo stanje popravljalo, tako da smo i sa te strane sada zadovoljni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pol. komesar,
Franc Knebl

Komandant,
Radojica Nenezić

---

[18] Njeno prezime Redakcija nije mogla utvrditi.

[19] Puškomitraljeza

BR. 53

IZVJEŠTAJ TENKOVSKE ČETE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJA KOJI SE POVLAČIO IZ OTOČCA[1]

TENKOVSKA ČETA I
KORPUSA N.O.V.
HRVATSKE
12 aprila 1943 g. 14. 4. 43.[2]

KOMANDANTU I KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE[3]

Za izvršenje zadatka u operaciji na neprijateljske snage, koje su se povlačile iz Otočca,[4] Tenkovska četa u jačini od dva voda dobila je zadatak da u momentu izvlačenja neprijatelja iz samog grada izvrši prodor cestom na neprijateljsku glavninu kolone i da time stvori nered kod istih u povlačenju.

11 ovog mjeseca u 8 i 30 časova dobili smo obavještenje da je neprijatelj napustio Otočac u 5 časova ujutro, pa smo zbog toga u sporazumu sa komandantom V Brigade[5] uputili dva tenka za neprijateljem pošto smo računali da je neprijatelj već daleko umakao, pa da benzin kojega smo imali uzalud ne potrošimo. Čim smo dobili obavještenje da su ova dva tenka stigli neprijatelja u početku sela Kompolja, odmah smo uputili i po ostala tri tenka, koji su takođe stigli i stupili u borbu sa neprijateljskim snagama na početku sela Brloga, gdje su im tenkovi nanijeli teške udarce kako u mrtvim i ranjenim tako i u materijalu. Tom prilikom jedan tenk od ona dva koja smo ranije uputili bio je pogođen iz protivkolskog oruđa i upaljen, kojom je prilikom i posada u jačini od dva člana izgorjela (drugovi: **Torina Milivoj** i **Fink Josip**), takođe su u selu Brlogu u daljnjim borbama i druga dva mala tenka oštećena od protivukolskih oruđa, gdje su poginula još dva druga (**Momčilović Božo** i **Grudić Đuro**). U velikom tenku ranjena su dva druga usljed proboja

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25—7, k. 421 C.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Komandant Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske bio je Ivan Gošnjak.

[4] Vidi dok. br. 65 i 66.

[5] Komandant Pete NOU brigade bio je Joco Tarabić.

zrna na samom prorezu kuda vozač osmatra, ali su oni lakše ranjeni (**Furać Aco** i **Peurača Pero**).

Za vrijeme borbe svi su se drugovi hrabro držali.

Za tu operaciju primili smo 4.280 mitraljeskih metaka, od toga smo ovog puta utrošili 1.575, a izgorjela su dva mitraljeza i 685 mitraljeskih metaka. Topovskih granata utrošeno je 18 komada.

Benzina za operaciju primili smo 530 litara, od toga utrošeno oko 520 litara.

Tenkovi koji su oštećeni daće se popraviti pošto imademo dijelova od ranije rashodovanog tenka.

Za politkoma,
Gojak Ivica

Komandir,
Vlajko[6]

(M.P.)[7]

BR. 54

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O OSLOBOĐENJU BRINJA[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE
I KORPUSA N.O.V.H.
12 travnja 1943 g. u 10.15 sati.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Ovog momenta primili smo izvještaj od Komandanta V Operativne zone[2] u kojem nam javlja sljedeće: Da su zauzeli Brinje i zaplijenili ogromne količine ratnog materijala. Između ostalog 15 hiljada litara benzina, preko pola miliona puščane i mitraljeske municije, oko 2 vagona granata za topove 75 mm i 65 mm, 2000 ručnih bombi i drugog raznog materijala.

---

[6] Vlaisavljević

[7] Okrugli pečat: Prva tenkovska četa NOV Hrvatske

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 41/2, k. 826 A.

[2] Komandant Pete operativne zone bio je Veljko Kovačević.

Naše su snage na polaznim položajima za napad na neprijatelja.[3] XV Brigada već je stupila u borbu. Štab divizije nalazi se kod Derivola.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[4] Turkulin

Komandant:
V.[5] Četković

(M.P.)[6]

BR. 55

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU DRUGE NOU BRIGADE NA ŠIROKU KULU[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
Op. broj 38 O. br. 61/43 14. 4. 43[2]
12-IV-1943

Operativni izvještaj
od 7 do 9. IV. o. g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Podaci o neprijatelju:

Prema dobivenim podacima u mjestu Širokoj Kuli nalazilo se je oko 100 vojnika, većinom domobrana, dok je jedan manji broj ustaša. Međutim ovi podaci nisu bili tačni, već u Kuli nalazilo se 150 do 200 neprijateljskih vojnika, među kojima veći broj ustaša Udbinjana, Podlapčana i Kuljana.[3] Ovi podaci provjereni su tek poslije neuspjele akcije.

---

[3] Riječ je o napadu na neprijateljske jedinice koje su se povlačile iz Otočca. Vidi dok. br. 17, 65 i 66.

[4] Artur

[5] Vlado

[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45/7, k. 419 A.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] U Kuli su se nalazili dijelovi Trideset druge ustaške bojne.

Naoružanje:

U Širokoj Kuli neprijatelj je bio naoružan sa tri teška mitraljeza, 8 puškomitraljeza, jednim tromblonom a ostalo puške. Bio je utvrđen sa opasanim suvim zidom ispred koga je bila na otstojanju 40—50 metara bodljikava žica, koja je bila na svima osetljivim tačkama i višeredna. Same zgrade utvrđene su, naročito vanjske, kojima su zidovi i vrata zazidana, a probijene puškarnice sa vrlo preciznom kombinacijom vatre. Na svima dominirajućim tačkama izrađeni su bunkeri od suvog zida, koji su natkriveni daskama i zemljom.

Naše snage:

II Brigada sa tri pješadijska i jednim mitraljeskim bataljonom, vodom od četiri laka minobacača, pojačana sa protukolskim topom 37 mm i mitraljezom 15 mm.

Ukupno: 600 boraca.

Pripreme:

7 aprila 1943 izvršena je koncentracija snaga ove brigade na sektoru Barlete — Ostrovica, t.j. sa pomenuta četiri bataljona, dok je jedan bataljon ostao na sektoru Gračac. Pregledano je i podmazano oruđe, izvršena je popuna i sravnjenje municije, pregledan je eksplozivni materijal, sredstva za vezu, organizovano je sanitetsko previjalište po bataljonima i brigadi, i osnovana je baza za ishranu.

Plan za akciju:

Ova brigada dobila je zadatak da napadne neprijateljsko uporište u Širokoj Kuli, s tim da se za vrijeme operacije obezbijedi prema Ličkom Osiku i Perušiću od eventualnog neprijateljskog nadiranja iz tih pravaca.

Raspored snaga:

Jedan bataljon zaposjeo je položaje prema Ličkom Osiku, sa jednom četom u selu Ćukovcu, a sa dvije čete prema Perušiću, t.j. na kote Marina Glava (775) i Ravni Vrh (748) kao i južne padine Lisine (k. 748 i 578).

3. bataljon sa četiri laka minobacača i odjeljenjem minera imao je zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište tako, da dvije čete napadnu sa jugoistočne strane, a jedna sa sjeverozapadne.

Jedan bataljon sa dvije čete nalazio se je u rezervi sa sjeveroistočne strane samog mjesta. Jedna četa ovog bataljona ostala je u Vraniku prema Lovincu. Odjeljenje minera dobilo je zadatak da postavi nagazne mine na cesti Kula — Osik, da po-

ruši most na cesti, i putevima sporednim koji vode kroz sela Klenovac i Čukovac.

Štab brigade, brigadno sanitetsko previjalište i protukolski top nalazio se je sa istočne strane Kule na cesti kod zaseoka Bukovac.

Protukolski mitraljez nalazio se je sa četom 1. bataljona ispred sela Čukovca do ceste. Baza za snabdijevanje hranom bila je u Vrebcu. Veza između bataljona bila je telefonska i sa kuririma.

Tok borbe:

Sve jedinice bile su na određenim položajima u određeno vrijeme po zapovijesti, t.j. 7. IV. o. g. u 24 časa. Bombaška odjeljenja 3. bataljona iz svih napadnih pravaca uspjela su se pod mrakom i tišinom noći privući do same žice, sa ciljem sječenja iste, privlačenja bunkerima i bacanja bombi u iste. Pozadi bombaških odjeljenja na otstojanju 70—100 metara privlačile su se napadne kolone koje su imale zadatak u naletu preći prosječenu žicu i napasti zbunjenog neprijatelja.

Prvi nedostatak kod bombaških odjeljenja bio je taj što su raspolagali sa svega tri komada kliješta za sječenje žice. Čim su počeli sjeći prvi red, neprijatelj budan opazio ih je i obasuo vatrom kao i ručnim bombama. Na samoj žici neprijatelj je postavio kutije od konzerve kao i razne druge predmete koji su svojim zvukom prilikom prvog dodira odali naše borce. Pošto je neprijatelj u planu svoje odbrane očistio grmlje, živice, zidove i sve što bi borac mogao kao zaklon iskoristiti, to su se ova bombaška odjeljenja morala povući, ostavivši jednog druga i jednu drugaricu mrtve na samoj žici.

Poslije kraćeg zatišja ponovno su krenula bombaška odjeljenja unekoliko mijenjajući mjesto prodora, ali su ponovno žestokom neprijateljskom vatrom bili primorani na povlačenje.

Ne uspjevši probiti žicu i stvoriti prolaz za napadne kolone, a sami dan bio je vrlo blizu, snage koje su imale zadatak da se probiju u mjesto povukle su se 500 metara, t.j. do prvih zaklona čekajući daljnje naređenje.

Ipak se je i dalje samo mjesto kontrolisalo vatrom naših snaga, tako da su naši borci uspjeli obarati sve one koji su se po mjestu prebacivali iz zgrade u zgradu.

8 aprila oko 11 časova neprijatelj u jačini jedne satnije krenuo je iz Ličkog Osika, a sa dvije satnije iz Perušića u pravcu Široke Kule.[4] Bataljon »Stojan Matić« koji je držao i kontrolisao cestu Lički Osik — Široka Kula sa jednom četom nije

[4] Vidi dok. br. 140.

istu postavio u neposrednu blizinu ceste sa zadatkom da se tu, iako u ravnom polju, utvrdi i onemogući prodiranje neprijatelja, već je ista četa bila u Ćukovcu odakle je sa dalekom i slabom vatrom vrlo malo ometala neprijatelja, koji je koristeći grabe i živice pored ceste probio se do Kule uz vrlo male gubitke.

Neprijtelj koji je krenuo iz pravca Perušića jačine dvije satnije ustaša krenuo je pravcem Ravni Vrh (k. 748) koji je držao jedan vod bataljona »Stojan Matić«. Ovaj vod nakon kraće borbe povukao se a neprijatelj je produžio nadiranje prema Marinoj Glavi sa sjevero-zapadne, zapadne i južne strane tako, da je ova četa koja je držala Marinu Glavu također se povukla. Neprijatelj je na ovim kotama ostavio osiguranja jačine do 100 ustaša, a sa ostalim snagama produžio je nesmetano i spojio se sa posadom u Širokoj Kuli.

Kad je stiglo neprijatelju pojačanje u Širokoj Kuli otpočeo je sa izvlačenjem naroda i materijala u pravcu Ličkog Osika sa kolima, te je izgledalo da će se snage izvući. Toga momenta izdato je naređenje da 1. bataljon koji se je povukao sa položaja prema Perušiću sa dvije čete, sa istima se približi cesti zapadno od Kule i da ne dozvoli da neprijatelj nekažnjen izađe iz Kule. 4. bataljon koji je bio u rezervi sa dvije čete (jedna četa nalazila se je na sektoru Lovinac) dobio je zadatak da napadne neprijatelja koji se je nalazio na osiguranju prema Perušiću na kotama Marina Glava i Ravni Vrh. Patrole koje su upućene prema pomenutim tačkama ustanovile su da je neprijatelj navedene kote napustio i povukao se u pravcu Perušića. Ostale snage neprijatelja, oko 400 ustaša, ostale su u Širokoj Kuli.

Pošto je ovaj štab na traženje Štaba II brigade uputio jednu haubicu sa 18 granata, koja je stigla na položaj tek 8. IV u 20 časova, ipak je nakon nekoliko precizno izbačenih granata iz ove haubice napad ponovljen i to sa južne strane sa dvije čete, a sa sjeverne isto sa dvije čete iz 4. bataljona koji je bio u rezervi.

Čete koje su napadale sa južne strane uslijed koncentrične vatre neprijatelja nisu se probile ni do žice, a čete koje su napadale sa sjeverne strane — jedan dio (bombaška odjeljenja) uspio se probiti kroz žicu i doći do popovog stana koji je bio vrlo utvrđen. Izgledalo je na ovome mjestu da neprijatelj u prvi mah ne reagira, a kad su borci ušli unutar žice, neprijatelj je iz popovog stana otvorio paklenu vatru iz svih oruđa kao i ručnih bombi i ponovno izbacio naše borce.

Ishod borbe i kritički osvrt:

Ova akcija nije uspjela iz više razloga. Plijena u oružju i materijalu nije bilo. Prema dobivenim podacima neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i 30 ranjenih.

Naši gubici: U ovoj borbi bili su 5 mrtvih i 17 ranjenih. Od poginulih drugova dvojica su ostala na žici neizneseni.

Ova akcija bila je dobro pripremljena politički i vojnički, a izvršene su i ostale pripreme. Tok borbe išao je po planu. Glavne greške bile su: 1) što je informativna služba podbacila, t.j. nisu podaci bili tačni o neprijatelju, njegovom moralu i brojnom stanju, kao i o samom sistemu utvrde i odbrane. Naši borci nisu imali nego četiri komada kliješta za sječenje žice, tako da se nije mogao na brzinu stvoriti prolaz u samo mjesto.

Snage koje su bile na osiguranju nisu bile utvrđene i tako nije bilo mogućnosti da se na svojim položajima održe, t.j. da onemoguće neprijatelja da se probije napadnutom garnizonu.

Samo vrijeme sa svojom hladnoćom i hladnim vjetrom onesposobilo je borce da izdrže na položajima.

Bataljon koji je bio u rezervi nije postavljen na takvo mjesto odakle bi mogao na vrijeme intervenisati tamo gdje to bude najpotrebnije. U ovome slučaju ovaj je bataljon zakasnio da pomogne bataljonu koji je bio na osiguranju. Štab 3. bataljona, kao i sami borci istog, koji je napadao prvi put mjesto, pokolebao se je pred samom žicom, tako da je imao umjesto straže, možda, i patrola poslije i čitavu posadu od čije vatre, jasna stvar, da se je morao povući. Štabovi bataljona nisu bili samoinicijativni, nisu bili elastični u manevru sa svojim jedinicama.

Veza i sanitetska služba u ovoj akciji dobro je funkcionisala, dok je ishrana bila dosta slaba.

Utrošak municije i materijala:

U ovoj akciji utrošeno je za haubicu 7 granat-šrapnela, za protukolski top 10 granata. Dejstvo topova bilo je precizno, ali uslijed toga što to nisu razorne granate nije bilo tako efikasno.

Utrošeno je 33 mine za mali bacač, 3.573 metka po raznim oruđima, 52 ručne bombe.

Od oružja izgubljene su tri puške, t.j. od drugova koji nisu izvučeni. Ratnog plijena nije bilo.

Prilog: Lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Žigić

Komandant,
S. O.

(M.P.)[5]

---

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 56

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB XVI BRIGADE
N.O.V. HRVATSKE
Br. 77/43
12-IV-1943 g.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Naša XVI brigada za vrijeme neprijateljske ofanzive[2] na naš oslobođeni teritorij bila je razdijeljena i fingirala je i funkcionisala potpuno odvojeno, t.j. I bataljon XVI brigade bio je određen u rezervu O. Š.[3] kome je kasnije u Hrvatskoj priključen još jedan bataljon pozadinaca (straže i sl.) i formirana XVI brigada. Ostala dva bataljona, tj. II i III, bili su u sastavu O. Š. tzv. XIX brigade zajedno sa XVIII brigadom.[4]

22-III-1943 g. naš I bataljon je u koloni koja je kretala od Štaba zone preko Točka za Hrvatsku a u svome sastavu imala je ranjenika i mnogo civilnog stanovništva. Bataljon kao prethodnica kolone naišao je na banditsku zasjedu u jačini od oko 70 Nijemaca,[5] zasjedu je u roku od nekoliko minuta bataljon na juriš sjajno likvidirao. Zarobljeno je 2 laka mitraljeza (njemačka) i šmajser i 7 pušaka, nešto municije i drugog ratnog materijala, ubijeno 9 nepr. vojnika a zarobljena 2. Uništeno oko 10 bicikla.

Istoga dana neprijatelj[6] je sa tenkovima prodro u Drenovac,[7] te zaposjeo selo, tenkovi su došli u šumu na 50 m od po-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38/4, k. 907.

[2] Riječ je o ofanzivi »Braun«. Vidi dok. br. 75 i tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[3] Operativnog štaba. Operativni štab za Slavoniju formiran je radi lakšeg rukovođenja jedinicama u toku neprijateljske ofanzive. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.

[4] O formiranju Operativnog štaba Devetnaeste brigade vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.

[5] Iz sastava njemačke 187 rezervne divizije.

[6] Iz sastava skupine »Sjever«. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72 i 164.

[7] Slatinski Drenovac

ložaja našeg II bataljona. Bataljon je primio borbu i odbio neprijatelja. Bataljon koji je dobio zadatak istjerati neprijatelja iz Drenovca dobio je u sastav teški minobacač i teški mitraljez. Drugovi su sa veseljem primili zadatak i na komandu »juriš« jurnuli na selo i istjerali bandu iz sela koja je u paničnom bijegu napustila selo. Plijen: 1 puškomitraljez, 16 brdskih kazančića, 10 konja sa samarima, 2 štita za teški mitraljez, 1 postolje za teški bacač, 15 mina za teški bacač, kola puna masti i kruha, 6 pečenih janjaca, 1 šmajser, 7 pušaka i oko 1500 metaka. Banda je imala 7 mrtvih i 7 zarobljenih vojnika, dok naš bataljon gubitaka uopšte nije imao.

Istoga dana banda[8] je nastupala iz Velike u pravcu k. 768 — Jankovac, tamo ju je dočekala 2 četa II bataljona XVI brigade i na juriš natjerala bandu u paničan bijeg. Plijen: 3 karabina, 1 šmajser sa municijom, jedno postolje za teški mitraljez i 45 mina za laki bacač. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 2 zarobljena (banda je imala još gubitaka ali se tačno ne zna koliko). Mi smo imali jednu ranjenu drugaricu.

Poslije tih borbi XVI i XVIII brigada imale su pokret u pravcu Kolca (k. 820). II bataljon naše brigade nalazio se u prethodnici i imao zadatak razbiti bandu[9] koja se nalazila na putu. Bataljon je izvršio zadatak i na juriš razbio bandu na k. 820 čija je jačina bila 1 bojna, a zatim nastavio gonjenje neprijatelja i došao do Cipelevca (k. 817) i tamo razbio još 2 neprijateljske satnije. Plijen: 4 teška mitraljeza, 3 puškomitraljeza, 1 teški bacač, 150 mina, 8 lakih bacača, 220 mina, 177 pušaka, 80.000 metaka, 12 šmajsera sa municijom, 1 primopredajna stanica (radio) i dosta drugog ratnog materijala. Ubijeno je 30 nepr. vojnika, među kojima 2 satnika, a zarobljeno 127 vojnika sa doktorom bojne.[10] Naš bataljon imao je 7 mrtvih i 7 ranjenih drugova.

25-III-1943. Naš I bataljon kao prethodnica kolone koja se vraćala iz Hrvatske naišao je na nepr. zasjedu kod Koreničana i istu na juriš u roku od nekoliko minuta rastjerao. Gubitaka nije imao, a niti nikakovog plijena nije dobio.

Istoga dana, tj. noći, imao je III bataljon akciju na Darkovac, bataljon se dobro pokazao ali uspjeh nije 100% iz razloga što se plan nije mogao razraditi.

26-III-1943. Naš II i III bataljon zauzeli su položaje iznad Paučja (Dilj Gora) na Krstovima, sat iza toga počeo je nastupati

[8] Odnosi se na dijelove iz sastava skupine »Jug«. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[9] Odnosi se na dijelove Treće bojne Četvrte pješačke pukovnije. Vidi dok. br. 168.

[10] Odnosi se na Stanka Iblera.

neprijatelj iz 3 pravca u jačini od 4 bojne.[11] Borci su vodili čitav dan borbu i odbili 6 juriša bande koja je htjela da probije naše položaje i da nas opkoli jer su se na jugu nalazile još 3 nepr. bojne.[12] Zahvaljujući borbenosti naših boraca i odličnom gađanju teškog minobacača banda nije uspjela prodrijeti, a uvečer jedinice su imale pokret u pravcu Borojevaca.

27-III-1943 g. Odmah po dolasku u selo Borojevci banda[13] je napala naše jedinice. Borci iako nisu jeli 3 dana nisu izgubili moral nego su prihvatili borbu, koju su vodili preko čitavog dana sa uspjehom. 2 četa II bataljona držala je položaje na Bilu (k. 420), banda je pokušavala tuda da prodre ali joj to nije uspjelo pošto su je naši borci kontrajurišem odbili i nanijeli im gubitaka koji nisu poznati. Isto veče bio je pokret za Sovski Dol ali više naša brigada nije bila u prethodnici nego je pratila ranjenike.

28-III-1943 g. Naš I bataljon poslije povratka iz Hrvatske zaposjeo je Ljutoč, poslije podne banda[14] je prodrla na Ljutoč, naše jedinice bandu su sačekale i na juriš natjerale bandu u paničan bijeg. Banda je imala teških gubitaka ali se tačno ne zna, broj mrtvih i ranjenih kreće se oko 50; naši gubici su 4 mrtva i 3 ranjena druga. Zaplijenjena je cijela neprijateljska komora.

Naša XVI brigada izgubila se od XVIII brigade i naš II i III bataljon morao se probijati preko ceste između Ruševa i Migalovaca, banda je naš pokret primjetila i postavila zasjedu, ali su naši borci zasjedu na juriš probili.

Poslije ovoga naše jedinice bile su na odmoru u raznim mjestima sve do akcije na Kamensko i Bučje,[15] gdje su bili I i II bataljon u zasjedi a III bataljon u operativnoj rezervi, a poslije toga ponovo su upućeni na odmor u Borke i Bijelu.

Sve jedinice XVI brigade u ovoj nepr. ofanzivi dobro su se poniljele i zadatke 100% izvršavale, a i rezultati i plijen su potpuno zadovoljavajući. U borbama može se reći da je presudnu [ulogu] igrao teški minobacač preciznim gađanjem neprijatelja, a ličnom hrabrošću istakao se mitraljezac 3 čete II bataljona Lukić Nikola. A isto tako i I četa I bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. polit. komesara,
Vlado Janić

Zamj. komandanta,
Đuro Dulić

---

[11], [12] i [13] Odnosi se na dijelove skupine »Istok«. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[14] Dijelovi Prve gorske divizije iz sastava skupine »Zapad«

[15] Vidi dok. br. 25 i 50.

BR. 57

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I POH RVATSKE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. DVANAESTOJ NOU I SEDAMNAESTOJ NO BRIGADI DA OPKOLE I UNIŠTE NEPRIJATELJA KOJI NASTUPA OD SLAVONSKE POŽEGE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. služ./1943.
Dana 12 aprila 1943 u 14,30 sati.

ŠTABU XII i XVII BRIGADE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Prema primljenom izvještaju od XII brigade danas u 14.30 sati neprijatelj[2] nastupa u tri kolone u jačini od dvije do tri satnije u pravcima Požega — Krivaj, Požega — Svržgaće i Požega — Vilić Selo — Brđani.

Naše snage nalaze se u selima.

XII brigada: jedan bataljon u Potočanima, jedan bataljon u Stražemanu — Doljancima, treći bataljon u Dragi i Biškupcima, a četvrti bataljon u Tornju. Štab te brigade nalazi se u Stražemanu.

XVII brigada: I bataljon u Smoljanovcima, II bataljon u Poljakovcima, III bataljon u Nježiću i Klisi.

Da bi se bandu suzbilo i razbilo i postavilo potrebno osiguranje bočno i pozadi, ovaj štab

Naređuje:
(Sekcija Slav. Požega 1 : 100.000)

1.) **XII brigadi:**

Jednim bataljonom osigurati lijevi bok od pravca Velike. Patrolirati u pravcu Grad (586) i Mališćak (727).

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/2, k. 907.

[2] Odnosi se na dijelove Slavonskog zdruga. Vidi dok. br. 72, 73, 74, 76, 78, 79, 107, 152, 154, 157, 161, 162, 164 i 167.

Sa dva bataljona treba da se suzbiju kolone od Krivaje i Svržgaća. Pri tom angažirati manji dio snaga tih bataljona, a većim dijelom da udare neprijatelja po njegovu desnom boku. Taj dio da se pri tom veže sa bataljonom XVII brigade koji će zaobići preko Milivojevaca na Zoblište i udariti neprijatelja po njegovu desnom boku i s leđa.

Jedan bataljon (III) zadržati u rezervi.

2.) **XVII brigadi:**

Jednim bataljonom udariti neprijatelja bočno kako je gore rečeno, jednim bataljonom kontrolirati Orljavac i osigurati naš desni bok u pravcu Bučja.

Dijelom preostalog bataljona patrolirati u pravcu Kruševa i Vrhovaca,[3] a dio zadržati u rezervi.

Obje brigade da pošalju po jedno lice iz svog štaba na mjesto gdje se vodi borba, te da istom rukovode.

Brzina, samoinicijativa i brze odluke prema konkretnim situacijama na licu mjesta dovešće do sigurnog uspjeha.

Poslije raspršenja bande povući se u stare baze, odnosno ostati u predviđenima.

U slučaju neodoljivog neprijateljskog nadiranja zborno mjesto biće za obje brigade položaji na liniji Kruševo — Vrhovci — Umac — Grad. U tom slučaju štab XVII brigade biće u Kruševu, štab XII brigade biće u Vrhovcima, a ovaj štab u Sušnjarima.[4]

Kad se razbije neprijateljska pobočnica od Brđana, udariti svim snagama na kolonu od Svržgaća. Pri tome bataljon XVII brigade treba da načini široki manevar za leđa neprijatelja.

Upoznati borce dobro sa dnevnim i noćnim znacima.

Svako prebacivanje bilo pri napredovanju ili povlačenju treba bataljoni da izvrše kombinovano, tj. pokret vršiti pod zaštitom vlastite mitraljeske vatre.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Zamj. komandanta:

---

[3] Gornji Vrhovci

[4] Kamenski Šušnjari

BR. 58

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA IZVRŠE POKRET I ZAUZMU NOVE POLOŽAJE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 322./1943.
dana 12 aprila 1943 u 20.5 sati.

ŠTABU XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE
ŠTABU III OPERATIVNE ZONE

Položaj

Danas 12. IV. 1943 godine pošle su neke neprijateljske snage[2] u jačini od 800—1000 vojnika sa nekoliko topova i tenkova iz Požege i ustavile se na liniji položaja Aleksandrovac — Toranj — Lučinci i dalje prema cesti Požega — Kamensko.[3]

Jedinice XII i XVII brigade, da izbjegnu nekoristan sukob sa neprijateljem na tim položajima i da uzmognu na vrijeme stići na izvršenje predstojećeg zadatka, načiniće 13. IV. 1943 godine u 3 sata po ponoći pokret i to:

1.) XII brigada krenuće u pravcu Busije (iznad Vučjaka) gdje će izvršiti duži odmor. Sa položaja tog odmarališta slaće patrole u pravcu Zvečeva, Loma, Kamenskog i Vrhovaca,[4] te patrolama održavati vezu sa XVII brigadom na Ravnoj Gori.

Štab brigade nalaziće se u Vučjaku.

Nakon tog odmora krenuće brigade u pravcu Lutoča, gdje će sačekati daljnja naređenja. Štab brigade nalaziće se tada u ofic. školi.[5] Patrole slati u pravcu Voćina, Zvečeva, Ravne Gore i Metle, te patrolom održavati vezu sa XVI brigadom u G. Borkima i sa XVII brigadom, koja će prijeći na Crni Vrh i Petlovu Nogu. Pokret sa Busije učiniti čim prije radi lakše ishrane bo-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 9/2, k. 907.

[2] Odnosi se na Slavonski zdrug. Vidi dok. br. 57, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78 i 107.

[3] Slavonska Požega — Bučko Kamensko

[4] Gornji Vrhovci

[5] Škola se nalazila na Lutoču (k. 695) — Papuk.

raca iz intendanture Gornjih Boraka. Na Lutoč brigada treba da stigne najkasnije do 12 sati 14. IV. 1943.

2.) XVII brigada načiniće iz dosadašnjih baza pokret u isto vrijeme kad i XII brigada, i prvi predanak (odmor) izvršiti na Ravnoj Gori. Odatle patrolirati u pravcu Bučja, Kamenskog i Zvečeva, te patrolom održavati vezu sa XVI brigadom u Borkima i sa XII brigadom na Busiji.

Nakon prvog odmora izvršiti daljnji pokret u pravcu Crnog Vrha i Petlove Noge, gdje će sačekati daljnja naređenja. S tih položaja patroliraće u pravcu Kuzme. Đulovca, Voćina, Koreničana i Poganog Vrha, te patrolama održavati vezu sa XII brigadom na Lutoču i XVI brigadom u Borkima. Štab brigade nalaziće se tada na Crnom Vrhu.

3.) XVI brigada ostaće do daljnjeg naređenja u svojim dosadašnjim bazama (Borki — Bijela).

4.) XVIII brigada krenuće čim prije na Psunj, gdje će uhvatiti vezu sa partijskim organizacijama tog sektora, sa pozadinskim organizacijama Psunjskog područja i sa snagama I odreda III operativne zone, te će uz njihovu pomoć izvršiti što širu mobilizaciju na tom sektoru. Ukoliko ta brigada preko svojih veza ima mogućnosti da izvrši neku akciju na kojem drugom sektoru i da uz to vrši mobilizaciju, može krenuti i u tom pravcu, no u svakom slučaju treba imati na umu da je glavni zadatak sada svih brigada da što više mobilišu u naše redove novih boraca.[6]

Pri eventualnom prelazu na Psunj treba ispitati situaciju oko Velike, Tornja i Kamenskog, jer izgleda da današnji manevar neprijatelja ima za cilj da posjedne ta svoja stara uporišta.

Štab brigade dobro će učiniti ako uhvati vezu sa Štabom III operativne zone i posavjetuje se o svom budućem radu. Štab zone nalazi se privremeno u Vučjaku. Veza preko druga Kalopera[7] u Vučjaku.

5.) Ovaj Štab krenuće iz dosadašnje baze sa Štabom XVII brigade. Zato će Štab XVII brigade prije pokreta na četvrt sata obavijestiti o tom ovaj Štab.

13. IV. 1943 zadržaće se Štab divizije u Vučjaku pri Štabu zone (kuriri iz brigada neka traže vezu preko druga Kalopera u Vučjaku), a 14. IV. 1943 nalaziće se u oficirskoj školi na Lutoču.

6.) Pionirski vod XII brigade porušiće što veći broj novoizgrađenih mostova na cesti Kamensko — Zvečevo sjeverno i južno od Vučjaka i prekopati tu cestu na što više neprohodnih

---

[6] Mobilizacija je vršena prema uputstvima Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 63.

[7] Đuro Kaloper

mjesta. To će izvršiti tokom 13. IV. o. g. prije pokreta brigade sa Busije.

7.) Čim prispiju brigade na odmarališta treba da odmah pošalju o tom izvještaj u Štab divizije.

8.) XII i XVII brigada ponijeće iz svojih dosadašnjih baza suve hrane za jedan dan (13. IV. o. g.), a kad stignu na posljednje odredište, neka se preko svojih intendanata[8] povežu sa drugom Zekom[9] u Gornjim Borkima kod ambulante u šumi, radi sljedovanja potrebnih artikala iz skladišta te intendanture. Intendante valja unaprijed poslati radi pripreme kruha.

9.) Prije svakog pokreta jedinica jedne brigade u pravcu jedinica druge brigade treba unaprijed poslati patrolu, koja će obavijestiti štab, zasjede, straže i patrole druge brigade o predstojećem dolasku jedinica prve brigade da ne dođe do međusobnog puškaranja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Šašić[10]

Zamjenik komandanta:
M.[11] **Jerković**

---

[8] Intendant Dvanaeste NOU brigade bio je Dušan Ostojić, a Sedamnaeste NO brigade Ilija Drobnjak.

[9] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

[10] Jefto

[11] Mato

BR. 59

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 13 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA DEJSTVO U SLUČAJU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
N.O.V. HRVATSKE
Broj: Službeno
Dana 13 aprila 1943 u 9 sati.

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE
N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Dana 13 o. mj. u 9 sati primili smo izvještaj od A. 1.[2] poslan 12 o. mj. prema kojem izlazi da predstoji opet neka ofanziva na naš oslobođeni teritorij.[3] Prave namjere neprijatelja još nam nisu poznate, a saznaćemo ih tokom današnjeg dana kad dobijemo od A. 1. plan. Ali da nas neprijatelj ne bi preduhitrio, ovaj Štab:

Naređuje:
(Sekcija Slatina i Slav. Požega 1 : 100.000)

XII brigada:

Sa svoja tri bataljona posješćete položaje Uvačka Glava, Koprivnato Brdo i Jankovac, te odatle uhvatiti i održavati vezu sa XVIII brigadom, koja se nalazi u Pušinama i Duzluku. Jakim patrolama ispitivati pravce prema Velikoj, Vrhovcima i Kruševu, Lomu i Drenovcu.

Jedan bataljon ostavićete na položajima iznad Vučjaka (Busija — Vranovo), sa zadatkom da kontrolira cestu Kamensko — Zvečevo. Vezu održavati sa XVII brigadom na Ravnoj Gori. U slučaju stvarnog nadiranja bande prema bilu Papuka, koncentrisaćete svoje snage prema konkretnim prilikama i tući ne-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/2, k. 907.

[2] Odnosi se na Štab Treće operativne zone.

[3] Riječ je o pothvatu Slavonskog zdruga sa ciljem »čišćenja« Požeške kotline. Vidi dok. br. 75 i 107.

prijatelja u zajednici sa XVIII brigadom po djelovima. U tu svrhu formiraćete sa XVIII brigadom zajednički Operativni štab, tako da komandant svih tih jedinica bude drug Hrvat,[4] njegov zamjenik drug Grom,[5] politkomesar drug Slobodan,[6] a njegov zamjenik drug Car.[7] Ukoliko stvarno bude predstojala ofanziva, doći će u sastav tog Operativnog štaba neko od drugova iz ovoga Štaba.

XVIII brigada:

Dijelom vaših snaga posjesti Pištansku i Viljevačku Kosu, a dijelom kontrolirati pravac od Čačinaca. Vežite se sa XII brigadom na Jankovcu. Patrolama ispitajte situaciju na sektoru Velika — Kutjevo. Sve ostalo važi i za Vas, kako je rečeno gore za XII brigadu.

XVI brigada:

Vaši bataljoni treba da posjednu položaje Petrov Vrh — Skupiduša — Gusti Rastik. Na Javorniku vežite se sa XVII brigadom, koja će posjesti Metlu, Krševine i Ravnu Goru. Patrolirajte u pravcu Daruvara i Pakraca. Snage II odreda neka posjednu Pogani Vrh — Vrani Kamen i Petlovu Nogu, te neka patroliraju u pravcu Đulovca, Koreničana i Voćina. U slučaju stvarne neprijateljske ofanzive, formirajte sa Štabom XVII brigade zajednički Operativni štab, čiji komandant će biti drug Radojica,[8] njegov zamjenik drug Đuro[9] (ukoliko drug Tihi[10] nije ozdravio), politkomesar drug Marijan,[11] a njegov zamjenik drug Prika.[12] U slučaju ofanzive, jedan od članova ovoga Štaba doći će u sastav Vašeg Operativnog štaba.

XVII brigada:

Vaši bataljoni neka posjednu položaje Metla, Krševina i Ravna Gora, te neka patroliraju u pravcu Lutoča, Zvečeva, Budića i Kamenskog. Bataljon na Ravnoj Gori treba da kontrolira kod Vučjaka cestu Zvečevo — Kamensko, sa zadatkom da razbije i uništi neprijateljske kolone, ako bi krenule tom cestom. U tu svrhu vezati se sa bataljonom XII brigade na Busiji i Vranovu. U slučaju stvarne neprijateljske ofanzive, koncentrisati

---

[4] Josip Antolović
[5] Uroš Popara
[6] Milan Tomić
[7] Petar
[8] Nenezić
[9] Dulić
[10] Rade Knežević
[11] Cvetković
[12] Josip Krajačić

treba snage prema konkretnim prilikama, te u zajednici sa snagama XVI brigade tući neprijatelja po djelovima. Sve ostalo važi kako je rečeno gore za XVI brigadu.

Ovaj Štab nalaziće se pri Štabu zone. Veza preko relejne stanice u Vučjaku (između Vučjaka i Leštata[13]). Ovdje će ostati dok ne dobije detaljan izvještaj i plan o eventualnoj predstojećoj neprijateljskoj ofanzivi. Ovamo treba da šaljete i sve izvještaje koje primite od Vaših patrola, informativaca i veza.

Štab XVI brigade obavijestiće o ovom naređenju Štab II odreda.

Ipak prema svemu do sada što smo saznali sa raznih strana, ne izgleda da predstoji neka ozbiljna ofanziva.

U prilogu Vam dostavljamo prepis posljednjeg izvještaja A. 1.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Šašić[14]

Komandant:
M.[15] **Jerković**

---

[13] Leštat — stovarište drva. U bivšoj Jugoslaviji ono je bilo vlasništvo preduzeća Slaveks.

[14] Jefto

[15] Mato

BR. 60

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE NO BRIGADE OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE OD 20 OŽUJKA DO 1 TRAVNJA[1]

ŠTAB
XVIII BRIGADE NAR.-OSLOB. VOJ.
HRVATSKE
O. broj: 23/1943.
Dana 14 aprila 1943 g.
Položaj

Predmet: Operativni izvještaj u vremenu od 20. III. 1943 do 1. IV. 1943 g.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se Naslovu operativni izvještaj XVIII brigade u vremenu od 20. III. 1943 do 1. IV. 1943 godine.

Poslije izvršenih akcija u Požeškoj kotlini[2] u sastavu divizije brigada se prebacila preko Papuka prema selu Duzluku i Orahovici sa namjerom da se odmori nekoliko dana. Istog dana, t.j. 20. III. 1943, kada su naše snage ulazile u Duzluk, neprijateljske snage[3] ulazile su u Orahovicu gdje je navedenog dana počela ofanziva.[4] Pošto nismo mogli zauzeti prave položaje ispred sela, to smo se povukli iznad sela Duzluka u šumu. Poslije podne oko 4 sata banda je u dva pravca pošla prema Duzluku. Naš jedan bataljon koji je bio na položaju sačekao je bandu i u kratkoj borbi pošto je nastala noć istu razbio. Banda se povukla a na bojištu je ostalo oko 10 lješeva. Oružje nismo dobili jer je banda u bježanju isto pokupila.

Drugog dana, t.j. 21. III. 1943, sa snagama smo zauzeli šire položaje osiguravši se [od] Kutjeva, Kaptola i Velike. Ovoga dana kao ni sljedećeg nismo imali sukoba sa neprijateljem.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/3, k. 907.

[2] Riječ je o napadu na Veliku, Vetovo i Kutjevo. Vidi dok. br. 75.

[3] i [4] Odnosi se na dijelove skupine »Sjever«, koji su u toku neprijateljske ofanzive u Slavoniji nastupali od Podravske Slatine. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

Dne 23. III. 1943 prebacili smo se sa brigadom na Jankovac gdje smo se sastali sa XVI brigadom. Odmah po dolasku, nakon nekoliko sati odmaranja, jedinice ove brigade odmah su stupile u borbu sa neprijateljem koji je ušao u Drenovac.[5] Jedan bataljon bio je u zasjedi a dva u napadu. Zbog kratkog vremena koje je bilo određeno do dolaska na polazni položaj za napad a pošto je bataljon XVI brigade već vršio napad i teški bacač otvorio vatru, to se neprijatelj povukao iz sela prije nego što su oba bataljona uspjeli doći na pravi položaj i s njime u kontakt. Tom prilikom zarobljeno je 16 brdskih kuhinja, 5 kilograma masti, 15 litara rakije i drugog raznog kuhinjskog pribora, kao nešto i pribora mitraljeskog. Poslije toga jedinice su se povukle i nakon kratkog odmaranja dne 24. III. 1943 produžile su put prema istoku. Na tom putu sačekala nas je neprijateljska vojska u zasjedi na Kolcu.[6] Naprijed je išla XVI brigada i prihvatila borbu, istovremeno i naš I bataljon krenuo je na juriš sa desne i lijeve strane same kote. Tom prilikom naš bataljon zarobio je 1 teški mitraljez sistem Švarcloze i 7 karabina. Nešto kasnije jedna naša patrola pronašla je još jedan teški mitraljez u jednome jarku, kuda je banda bježala, ali bez postolja. Istog dana brigada je produžila put prema Krndiji i 25. III. 1943 ostala je na odmaranju. Toga dana navečer brigada se spustila u selo Bekteže gdje je izvršila večeru i prespavala. Sljedećeg dana ostali smo na položajima na Krndiji.

Dne 27. III. 1943 spremljena je akcija na neprijateljsko uporište Ljeskovicu i Darkovac.[7] Naša brigada napadala je uporište Ljeskovicu te dala dvije zasjede. U toj akciji naše snage zarobile su 38 domobrana, 3 oficira i dobiveno 25 karabina. Neprijatelj je imao dosta velik broj mrtvih. Naši gubitci bili su jedan mrtav, jedan teže ranjen i 3 lakše ranjena. Naša zasjeda koja je bila u sastavu XVI brigade, t.j. naša jedna četa, imala je borbu sa neprijateljem. Bataljon XVI brigade koji je bio sa našom četom povukao se je bez naređenja a da ovu četu našu nije uopšte obavijestio, tako da je četa ostala na položaju za vrijeme dana kada je dolazila neprijateljska pomoć. Neprijatelj[8] je nastupao od Čaglina i Pleternice u tri pravca. Komandir čete vidio je da je situacija teška ali je obavijestio vodnike da se ne povlače jer još nije stiglo naređenje, s tim više što je još čuo pucnjavu u Ljeskovici, i na koncu kada je vidio da je borba neizdrživa naredio je povlačenje pod kišom neprijateljske vatre.

---

[5], [6] i [7] Vidi dok. br. 56.

[8] Odnosi se na dijelove skupine »Istok«. O sastavu ove skupine vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

U toj borbi komandir te čete poginuo je a tri su druga ranjena. Od toga jedan vodnik i jedan desetar. Četa se povukla u neredu. Komandir koji je pao zvao se Petar Popović, bio je disciplinovan i neobično hrabar i poštivao je svako naređenje te i ovaj puta nije htio od toga odstupiti. Njegov rad bio je najbolji od svih komandira u brigadi. Pao je junački u borbi sa neprijateljem. Uporište Ljeskovica nije osvojeno sve, t.j. bunkeri, jer se banda iz jednog dijela bunkera povukla u zgrade na pilani te odatle davala jak odpor. Naši borci bili su ih podpuno uklještili te je trebalo baciti nekoliko mina iz teškog bacača i uporište bi bilo podpuno likvidirano. No kako je XVI brigada povukla se bez naređenja, to je i nama izdato naređenje za povlačenje pošto na položajima više nije bilo ni jedne zasjede. Poslije akcije ostalo se na odmaranju dana 28. III. 1943 na položajima Krndije.

Dne 29. III. 1943 brigada je izvršila pokret u selo Milinci i Čenkovo. Pošto [je] istog dana počela ofanziva na području Dilja,[9] to smo se sljedećeg dana prebacili u selo Ratkov Dol, odakle smo izbili na bilo Dilja gdje smo predanili i sljedećeg dana. t.j. 31. III. 1943, upravo u toku te noći izvršili pokret iz Dilja za Krndiju. Na putu kod sela Pake dočekala nas je jedna bojna kulturbundaša i ustaša.[10] Naš III bataljon dobio je zadatak da u slučaju da naiđe na bandu razvije se za borbu prema direktivama koje je dobio i da bandu napadne. Napad je izvršen snažno i u roku od jednog sata banda je bila odbačena sa položaja kojim smo mi trebali proći a našim borcima uspjelo je zarobiti jedan pješadijski top Pito sa 285 granata, jedan šmajser, dva karabina, 3 mitraljeska ranca i 18.000 metaka. Banda koja se povukla u Paku pokušala je da nam spriječi prijelaz cestom kojom su morali proći naši bolesnici. Isto tako jedan dio bande povukao se je u Sovski Dol, a zatim na kosu i tukao naše položaje. Naš teški bacač, t.j. bacač druga Gošpara,[11] uspio je da prvim hitcem razbije tu bandu nad Sovskim Dolom. Odmah poslije toga bacač je okrenuo prema Paki i bandu iz Pake istjerao na brijeg. Put našim snagama i našim bolesnicima bio je slobodan. Da nije bilo bolesnika, da smo imali bar neke podatke o snagama neprijatelja na ovom sektoru oko nas, bila bi se izvršila akcija na Paku i dobilo još više oružja.

Za vrijeme ofanzive borci naše brigade izdržali su veliki napor i priličnu glad te su sa ponosom očekivali svaki sukob.

---

[9] i [10] Opširnije o tome vidi dok. br. 190 i 192.

[11] Frane Kofler

Svaka naša borba i sukob sa neprijateljem koji smo imali riješen je u našu korist, što je naročito dalo morala našim borcima, a time i veliko iskustvo za buduće borbe. Što se primjećuje, naši borci danas vole ići na brze juriše a ne kao što je prije bilo da se nisu skoro usuđivali ići na juriš.

Za vrijeme ofanzive vojnički rad bio je minimalan s obzirom na stalne pokrete, veliki umor a zatim i borbu.

Za vrijeme ofanzive imali smo velik dio rezervnog oružja koji smo nosili sa sobom, tako da se dogodilo da su drugovi borci zbog velikog umora često puta zaspali i kraj sebe ostavili rezervnu pušku, pa zbog toga nam nedostaje izvjestan broj pušaka. No dosta velik broj drugova zbog velikog umora, a poneki i bolesti, na putu su izostajali skupa sa oružjem a poneki od njih možda je imao i po dvije puške. To izostajanje iz jedinice uglavnom se izvršavalo u prebacivanjima koja su vršena noću.

Sada, svakodnevno dolaze nam pojedini drugovi koji su na putu na razne načine zaotsali. Poneki su bili i u patroli te nisu stigli na vrijeme kada su jedinice krenule. Uvjereni smo da je ova ofanziva što se tiče naše jedinice bila za nju korisna jer su borci dobili mnogo iskustva i volje, a što je glavno — mnogo odlučnosti za brzo izvršenje akcija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milan Tomić

Komandant:
Popara Uroš

BR. 61

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE NOU BRIGADE OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O OSLOBOĐENJU OTOČCA[1]

ŠTAB
V UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
14. IV. 1943 god.

Izvještaj o operaciji
od 11. do 14. IV. 1943.

ŠTABU VIII DIVIZIJE

11. IV. Naša Brigada dobila je zadatak da uđe u grad[2] kad ga Talijani napuste, i to I bataljon preko Umca u gornji dio grada, III bataljon cestom Špilnik — Otočac, II bataljon iz Starog Sela preko Fortice i strelišta u donji dio grada i IV bataljon, kome je bila pridodana tenkovska četa, da nastupa cestom Škare — Otočac — Kompolje i da uz pripomoć tenkova tuče posljednje neprijateljske djelove.

Naša je artiljerija izbacila nekoliko granata koje su pale u centar grada. Talijani su odgovorili jakom artiljerijskom vatrom. Od te vatre mi nismo imali žrtava.

Neprijatelj se evakuisao prema Senju.

12. IV. o. g. u 5 sati ujutro neprijateljske jedinice napustile su grad. Naše jedinice ušle su u grad po predviđenom planu. Neprijatelj je odstupao uz zaštitu dva tenka od po 15 tona. Naš IV bataljon i tenkovska četa protjerivali su neprijatelja prema Kompolju. U tenkovskom dvoboju uništena su naša dva tenka, a tenkiste poginuli.[3]

Od ratne spreme zaplijenjeno je: 882.000 mauzer metaka, 595 karabina, 1.400 mina za mali bacač, 7 sanduka mina za veliki bacač, 6 sanduka granata, 3 sanduka bombi, 66 samara, 46 buradi pekmeza, 3 trube kože za đonove, 2.000 komada ćebadi, 1.000 pari polovnih cipela, 2 sanduka municije za šmajsere i mnogo ostale ratne spreme.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24—2, k. 831.

[2] Odnosi se na Otočac. Vidi dok. br. 17, 38, 39, 65 i 66.

[3] Vidi dok. br. 53.

Pored toga zaplijenjeno je nekoliko ustaških radnji — trgovina te pivovara sa 300 hl. piva.

13 i 14. IV. o. g. Naše su jedinice ostale u gradu, smjestile se u domobransku kasarnu. Po jedinicama se vršila dezinfekcija odijela i kupanje boraca.

Napomena: Jedan partizan iz IV bataljona ubio se je na stražarskom mjestu, i jedan drug iz mitraljeske čete ranjen na Umu od bacača 10 ov. mj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar: Komandant:

P. S. Listu gubitaka dostavićemo naknadno.

BR. 62

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVA[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br.325/1943.
Dana 14 aprila 1943 u 17 sati.

ŠTABU XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

1.)

Po prijemu ovog naređenja krenuće XII brigada u Požešku kotlinu i to u sela u kojima je bila prije posljednjeg pokreta (Potočani, Draga, Biškupci, Stražeman i Poljakovci).

Štab brigade neka bude u Stražemanu.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/2, k. 907.

Zadatak te brigade jest da ispita situaciju u selima od Kutjeva do Kamenskog, na južnim obroncima Papuka. Isto tako jakim patrolama ispitače situaciju na Psunju. Tamo se povezati sa I odredom i Komandom Psunjskog područja i dovesti sve mobilisano ljudstvo sa tog područja. Navodno da ima tamo oko 300 novomobilisanih. Isto tako ispitati situaciju u Bučju i oko Bučja, jer prema nepotvrđenim vijestima banda[2] se ukopava oko Zabrdskih Rogulja.

U koliko banda iz Požege bude nadirala s manjim snagama prema jedinicama XII brigade, treba je odbiti.[3] Samo pred neodoljivim neprijateljskim nadiranjem može se povući na položaje iznad svojih baza. U tim bazama kao i okolnim selima vršiti mobilizaciju. Tu će osobito moći učiniti drug Dako,[4] koji poznaje prilike i ljude u tom kraju.

Sa Štabom XII brigade povezaće se drug Pichler[5] radi odvlačenja hrane, materijala i alata za izgradnju naše pozadine, od bandita i petokolonaša kao i iz farmi na tom sektoru. Radi toga treba da se obavještajac XII brigade[6] poveže sa S.K.[7] Požega u Perencima.

2.)

XVI i XVIII brigada ostaće na svojim dosadašnjim položajima do daljnjeg naređenja sa sljedećim zadatcima: Što šira mobilizacija u selima oko baza tih brigada, što više materijala i alata kao i hrane rekvirirati od petokolonaša. Osim toga XVIII će brigada postavljati zasjede na cesti Ćeralije — Slatina[8] kud banda odvlači za Slatinu stoku. hranu i ljude. Isto tako postaviće zasjedu i patrolama bandi iz Voćina[9] koja sa grupom od 30—100 ljudi izlazi iz Voćina u obližnja sela, osobito u Sekulince, a odlazi i preko Točka u Zvečevo.

---

[2] Odnosi se na dijelove Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

[3] Vidi dok. br. 75 i 107.

[4] Dušan Puač

[5] Ivan Pihler, tada šef ekonomskog otsjeka Treće operativne zone.

[6] Ivica Miličević

[7] Sreski komitet Komunističke partije Hrvatske za srez Slavonska Požega

[8] Podravska Slatina

[9] U Voćinu se nalazila Prva bojna Prvog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

Voćinske patrole idu ponekad i preko Jovanovice i Trešnjevice za Zvečevo. Zato će XVI brigada uputiti potrebnu snagu i prirediti na nekom putu bandi zasjedu.

3.)

XVII brigada ostaće na dosadašnjim položajima sa istim zadatkom koji je dobila prije,[10] dok se ne raščisti situacija na Psunju, Požeškoj kotlini i oko Bučja. Ispitivati stalno patrolama rad i kretanje bande u Bučju i o tome podnositi izvještaj u ovaj štab.

4.)

O svim promjenama sigurno utvrđenim treba da štabovi brigada podnose izvještaj u ovaj štab, koji će se do daljnjeg nalaziti pri Štabu zone[11] (veza preko relejne stanice Vučjak).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Zamj. komandanta:

---

[10] Vidi dok. br. 59.

[11] Štab zone nalazio se u blizini sela Kamenski Vučjak.

BR. 63

IZVJEŠTAJ ŠTABA LIČKOG NOP ODREDA OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU POSADU U SELU VUJANIĆI[1]

ŠTAB LIČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
Op. broj 90/43 g.
14 aprila 1943 g.

O. br. 66/43[2]
18/IV-43

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se operativni izvještaj o izvršenoj akciji noću između 13 i 14 ovog mjeseca i to:

Napad je vršen na »bjelogardejce«[3] u selu Vujanići, na cesti Ervenik — Žegar.

Snage neprijatelja:

Jačina neprijatelja bila je 36 »bjelogardejaca« sa jednim talijanskim oficirom i jednim podoficirom. Naoružanje im je bilo 2 šmajsera i 36 pušaka. Neprijatelj se nalazio u jednoj zgradi koja je bila utvrđena sa zidanom ogradom.

Naše snage:

U ovoj akciji učestvovale su dvije čete II Ud. bataljona jačine 100 boraca sa dva puškomitraljeza. I Ud. bataljon i jedna četa II Ud. bataljona bili su na osiguranju prema Žegaru i Erveniku, koji su ujedno i fingirali napad na pomenuta okupatorsko-četnička mjesta.

Napad je odpočeo 14 ovog mjeseca u 1.30 časova. Neprijatelj je davao odpor, ali su naše dvije čete u brzom naletu jurnule u samu zgradu i neprijateljsku posadu likvidirale.

Ratni plijen: zarobljeno je 28 »bjelogardejaca« i jedan talijanski podoficir. Zaplijenjeno: 36 pušaka, dva šmajsera, 1740 metaka, 50 komada ćebadi, 25 šatorskih krila, 15 pari cipela, oko 15 pari polovnih odijela, i jedan pisaći stroj, 3000 lira i jedan pištolj.

---

[1] Original, pisan na mašini, ćirilicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30—7, k. 421 C.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Odnosi se na četnike popa Đujića.

Gubitci neprijatelja: 8 mrtvih »bjelogardejaca« i jedan talijanski oficir.

Na našoj strani nije bilo ni mrtvih ni ranjenih.

Akcija je izvedena po za to izrađenom planu i izdatoj zapovijesti za napad. Nedostataka prilikom ove akcije nije se primjetilo. Veza u toku borbe bila je dobra.

U ovoj akciji istakao se svojom hrabrošću zamjenik vodnika I voda II čete II Ud. bataljona drug Vlaisavljević Mića, koji je prvi uskočio u neprijateljsku utvrđenu zgradu sa puškomitraljezom.

U ovoj akciji utrošeno je 210 metaka za jugoslovenske puške, za talijanske 75 metaka, za francuske 62 metka, i 35 ofanzivnih bombi.

Pokvarenog oružja nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **St.[4] Maoduš**

Komandant: **Popović[5]**

(M.P.)[6]

---

[4] Stevo
[5] Tomica
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Fotokopija dokumenta br. 63

BR. 64

IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG NOP ODREDA OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA NOVI MAROF I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

ŠTAB
KALNIČKOG
NAROD. OSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
Op. br.101
14 travnja 1943

Primjerak za
O.K.[2] Varaždin

KOMANDANTU II OPERATIVNE ZONE[3]

Stanje neprijatelja na terenu Kalničkog partizanskog odreda.

Neprijatelj se nalazi u svojim starim bazama, uglavnom sa istim brojnim stanjem. Dobro utvrđen na liniji Koprivnica — Križevci, započeo je sada ubrzanim radom na obrani Koprivnice a naročito Križevaca. Po našem teritoriju neprijatelj od zgode patrolira sa jednom do 2 satnije. Na to patroliranje upućuju se sada i Njemci,[4] čija borbena snaga izgleda nije na visini. Moral kod Koturaške bojne nije na visini, to se očituje sve novim dolaskom njezinih vojnika u naše redove. Jedino legija i ustaše pokazuju veću borbenost i svoju neodoljivu mržnju prema borcima narodne vojske. Tako su oni prvi poslije borbe na pruzi[5] vješali javno naše mrtve drugove, dok su ih ustaše u posljednjoj borbi palili.

Akcija.

2. IV. Izvršena je odredska akcija na Novi Marof. Akcija u cjelosti nije uspjela. Umjesto 80 neprijatelja, u mjestu se nalazilo blizu 200.[6] To pojačanje neprijatelj je dobio pola sata prije samog napada, pošto su naše kolone još za dana primjećene u svome nastupanju. Nakon trosatne borbe mi smo se povukli

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/3, k. 1600.

[2] Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za okrug Varaždin.

[3] Komandant Druge operativne zone bio je tada Vlado Matetić.

[4] i [9] Iz sastava 187 rezervne divizije.

[5] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 77.

[6] Posadu u Novom Marofu sačinjavali su dijelovi Prve pješačke divizije. Vidi dok. br. 121.

imajući jednog mrtvog. Zarobili smo 40 domobrana, 4 puškomitraljeza, 32 mauzera, 4 francuske trometke, 8 bombi, 5.400 metaka, ćebad i ostalu spremu. Od vojnih uporišta osvojena je stanica i škola u gradu. Stanica je uništena, skretnice minirane a vagoni zapaljeni.

6. IV. Jedna naša patrola uputila se u Svibovec i tu razoružala 3 žandara i 1 legionara. Plijen: 4 karabina, 3 pištolja, 250 metaka i ostala sprema.

6. IV. Na povratku na svoj sektor,[7] naš II bataljon prelazeći razoružao je 2 domobrana sa karabinima i municijom.

7. IV. Jedna četa I bataljona koja je upućena na patroliranje Ivanšćica — Ravna Gora, izvršila je akciju na rudnik Ladanje. Zarobila 20 domobrana. Plijen: 1 puškomitraljez, 20 Manlihera sa municijom i ostalom spremom. Puškomitraljez je uzela sa sobom, dočim puške i spremu konspirirala u šumi.[8] Rudnik je uništen, dok je u blagajni zaplijenjeno 100.000 kn.

7. IV. Jedna patrola I bataljona ubila je 3 legionara i 2 ranila. Zaplijenjeno je 250 metaka.

7. IV. Naš II bataljon izvršio je akciju na Pitomaču u kojoj se prema podacima nalazilo 60 ustaša i 20 domobrana. Iste večeri neprijatelj je napustio uporišta. Uništena je šumarija, željeznička stanica, uhvaćen 1 ustaša sa 1 karabinom. Naši gubitci: 2 ranjena.

10. IV. Naša četa vodila je dvodnevne kratke borbe na liniji Ivanšćica — Ravna Gora. Zarobila 2 domobrana sa 2 karabina, a njezini gubitci: 1 mrtav, 1 ranjen, 2 nestala.

16. IV. Zapažen je jači pokret bande na sektoru Kalnika. Oko 300 Njemaca[9] krenulo je iz Rasinje u pravcu Poganca, dok je 1 ustaška bojna pojačana sa 2 satnije konjice krenula iz sela Kalnika u pravcu Duge Rijeke. Naše patrole sukobile su se najprije sa njemačkim patrolama, ispalile obostrano nekoliko metaka, nakon čega su se naše 4 čete I bataljona (dan prije toga povratila se četa iz Ravne Gore) razvile na liniji Ivančec — Rasinica — Duga Rijeka, i odmah zatim prihvatile borbu sa ustaškim bandama koje su nastupale u tom pravcu. Borba je započeta nešto prije 15 sati, a završena u 22. Naši gubitci: 3 mrtva, plijen: 5 karabina sa municijom i ostalom spremom.

Ustaška bojna bila je sastavljena od 2 satnije željezničke bojne, 2 satnije Poglavnikove tjelesne bojne. Odmah na početku

---

[7] Odnosi se na područje Bilo Gore.

[8] Ovo je vjerovatno učinjeno zato da se borci ne bi opterećivali prekobrojnim oružjem i spremom, jer bi to slabilo pokretljivost jedinice.

borbe konjica je izbačena i u priličnoj trci povukla se u pravcu Ludbrega. Ustaške snage nadirale su uporno a naši borci još upornije držali su svoje položaje. Zanimljivo je naglasiti da su se njemačke snage povukle prema svojim bazama premda su se na početku borbe nalazile u neposrednoj blizini. Neprijateljsko naoružanje bilo je solidno. Pored lakih i teških automatskih oružja on je raspolagao i 1 pješadijskim topom. Ukupna snaga ustaške bojne zajedno sa konjicom, prema izjavama zarobljenika, kretala se oko 800. Noću prekinula se borba, s time da je neprijatelj jurišem izbrisan iz nekih položaja držeći uporno visove nad Dugom Rijekom koje je u prvom naletu osvojio. Njegovi gubitci toga dana prema sada prikupljenim podacima iznosili su 19 mrtvih i 13 ranjenih.

17. IV. Prema mnogim znacima neprijatelj je imao namjeru da se probije u pravcu Ludbrega. U tome je prvi dan bio spriječen i morao se noću zadržati na položajima. U vezi s time Štab odreda donio je zaključak da se bandi postavi zasjeda u pravcu Ludbrega, što je i učinjeno rano ujutro. Oko 10 sati zaista je naišla banda ali bočno na našu zasjedu i to svojom pobočnicom. Ubrzo razvila se krvava borba sa jurišima i protujurišima. Borba se vodila u šumi i po šikarama. U dvosatnoj borbi mi smo izgubili 3 mrtva i dvojicu ranjenih, dok su gubitci neprijatelja zaista golemi i svakako ne ispod gubitaka prvog dana. Među ostalim ubijen je i ustaški natporučnik (emigrant), dok je jedan vodnik zarobljen. Mi smo zaplijenili i njemački puškomitraljez, 1 šmajser i 6 karabina, dok smo izgubili 2 karabina. Naši gubitci, obzirom na klanje kakovo je bilo za vrijeme juriša, zaista su neznatni . . .

Opća situacija u odredu.

Naš odred ima danas 2 bataljona, od kojih prvi ima 4 a drugi 3 čete. Posljednje akcije i borbe pokazale su da je naš odred što se tiče borbenosti na zamjernoj visini. Bataljon koji operira na Bilo Gori,[10] i to sa svoje 2 čete, upućen je zajedno sa zamjenikom komandanta odreda[11] na patroliranje duž linije Bilo Gora—Križevci—Sv. Ivan Zelina—Kalnik. Podatke još nemamo konkretne. Prvi bataljon također će produžiti sa patroliranjem u dubinu neprijateljskog područja a ujedno nastojati proširiti naš poluoslobođeni teritorij razbijajući liniju Ludbreg — Va-

---

[10] Na Bilo Gori je tada dejstvovao Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda.

[11] Zamjenik komandanta Kalničkog NOP odreda bio je tada Stjepan Kućiš.

raždinske Toplice, za što postoje svi preduvjeti. Time bi mi pod svoju kontrolu dobili desetak isključivo hrvatskih sela. Politički i vojnički naše su jedinice uglavnom pripremljene za te zadatke. Kod toga mi ćemo se koristiti iskustvom dosadašnjih sličnih podhvata. Komandni kadar naših bataljona, niže starješine i partizani prožeti su borbenim duhom i pružaju najbolju perspektivu.

Naše perspektive.

Ocrtali smo već donekle u gornjem pasusu. Uz to još uvijek očekujemo neprijateljsku ofanzivu s kojom nam se banda svakodnevno grozi. Ohrabreni posljednjim borbama mi je s mirom očekujemo ako uopće i dođe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar,
Horvat Josip

Komandant,
Štrok[12]

P. S. Ovaj izvještaj započet je 14. IV a završen u stvari 20. IV 1943.

[12] Izidor

BR. 65

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA ZA OTOČAC[1]

O. br. 65/43[2]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 24
Dne 15. IV. 1943 g.

Izvještaj o operacijama od 7—13. IV. 1943.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Prema zapovijesti Štaba korpusa naša Divizija dobila je zadatak da postavi zasjedu neprijatelju na liniji od Otočca do Rapajin Klanca te da na tom sektoru uništava neprijatelja pri povlačenju iz Otočca i stvori povoljne uslove za zauzeće grada Otočca.[3]

PODACI O NEPRIJATELJU:

Otočac: Oko 3000 Talijana, jedan bataljon ustaša i domobrana i oko 5—6 stotina četnika; od naoružanja neprijatelj ima 7—8 topova raznog kalibra kao i veći broj raznih bacača mina i automatskog oruđa.

Žuta Lokva: Oko 800 Talijana sa naoružanjem: 6 topova, više minobacača i automatskog oruđa.

Pretpostavljeno je da će Talijani iz Otočca krenuti preko Žute Lokve za Senj i da ih na liniji Otočac — Žuta Lokva treba uništavati.

NAŠE SNAGE I NAORUŽANJE:

IV, XV, IX brigada, jedan bataljon V brigade, 3 brdska topa 65 mm, 6 teških bacača mina i ostalo naoružanje pješadije.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 46—7, k. 419 A.

[2] Broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 17.

Ostala tri bataljona V brigade stavljena su pod komandu Korpusa.[4]

PLAN OPERACIJA:

IX udarna brigada, ojačana sa dva teška bacača mina, dobila je zadatak: Propustiti neprijatelja iz Otočca cestom prema Žutoj Lokvi i u momentu kada neprijateljska zaštitnica dođe na cestu u visini k. 562 izvršiti napad na neprijateljsku kolonu i to: s jednim bataljonom zaposjesti k. 587 prema k. 562, goniti neprijatelja duž ceste prema Kompolju i spriječiti mu otstupnicu prema Otočcu. Sa dva bataljona u momentu kada počne borba sa neprijateljskom zaštitnicom kod k. 562 i neprijatelj bude otsječen od Otočca protjerati neprijateljske pobočnice energičnim napadom sa Vlaškog Vrha i sjeverozapadnim padinama Švičkog Vrha i dalje dejstvovati goneći i lomeći neprijatelja, vodeći računa da se ne tuku naše snage koje će napadati sa suprotne strane ceste. Jedan bataljon postaviti kod k. 473 sa zadatkom da se u prvo vrijeme zataji i da jakom vatrom tuče neprijatelja tek onda kada ga nabace naše snage sa suprotne strane ceste. Teške bacače upotrebiti za protjerivanje neprijateljskih pobočnica, a kasnije za tučenje neprijateljskih kolona na cesti kod Kompolja i dalje prema situaciji.

XV udarna brigada ojačana sa jednim topom 65 mm i dva teška bacača mina: Zadatak: Dva bataljona u prvo vrijeme držati u tajnosti prikrivene pozadi Kompoljskog Vrha i oko Metle. Kad neprijateljska zaštitnica prođe ispod kote 562, odmah poduzeti energičan napad na neprijateljske pobočnice i to s jednim bataljonom na k. 562, gdje se povezati sa bataljonom IX brigade i sa njim zajedno produžiti sa energičnim gonjenjem i tučenjem neprijatelja prema Kompolju, sa jednim bataljonom satjerati neprijateljske pobočnice sa Kompoljskog Vrha i napredovati dalje prema cesti uništavajući neprijatelja. Ova dva bataljona moraju biti povezani. Dva bataljona biti će u divizijskoj rezervi u kućama pozadi k. 469. Top i bacače mina upotrebiti za protjerivanje neprijateljskih pobočnica, a kasnije prema situaciji za tučenje neprijatelja u otstupanju.

IV udarna brigada ojačana sa dva topa 65 mm i dva teška bacača mina: Zadatak: Tri bataljona razvijena držati u tajnosti od k. 722 iza k. 469 do V. Deriva.[5] U momentu kada se neprijatelju otsiječe otstupnica za Otočac, tj. kada počne borba sa njegovim zaštitnicama ispod k. 562, izvršiti energičan napad na

---

[4] Vidi dok. br. 37, 38 i 39.
[5] Veliko Derivo

neprijateljske pobočnice od k. 630 pa do južnih padina k. 722. Po protjerivanju pobočnica vršiti napad na neprijateljsku glavninu na cesti ispred sebe. Jedan bataljon postaviti kod Brloške Kose, sa zadatkom da tuče neprijatelja kod Rapajića i to tek onda kada otpočnu borbe sa zaštitnicom. Topove i bacače upotrebiti za protjerivanje neprijateljskih pobočnica, a kasnije prema situaciji za tučenje neprijatelja u otstupanju. Mjesta topovima i bacačima odrediti će Štab brigade prema situaciji.

II bataljon V brigade: Zadatak: Postaviti jednu oficirsku objavnicu sa telefonom na Inin Vrh i pratiti svaki pokret neprijatelja, a naročito na izlazak zadnjih neprijateljskih dijelova prema Kompolju i o svemu tome telefonski odmah izvještavati Štab divizije. Kada neprijatelj (Talijani) izađe sa svojim zadnjim dijelovima iz Otočca, bataljon će sa ostatkom snaga napredovati prema Otočcu.

Ostale pojedinosti našeg plana vide se iz zapovijesti koja je dostavljena Štabu korpusa na uvid.[6] Ovakav plan stvoren je zato što se sigurno pretpostavljalo da će neprijatelj prilikom povlačenja iz Otočca osiguravati se pobočnicama zauzimajući sve kote sa jedne i druge strane puta. Naše zasjede prema tome morale su biti postavljene u dubini i morale su protjerivati neprijateljske pobočnice da bi pristupile izvršenju svojega zadatka.

TOK OPERACIJA:

8. IV. 1943: Sve brigade nalazile su se na položajima koji su po planu bili predviđeni, sa isturenim osmatračima prema neprijatelju. U toku dana i noći neprijatelj nije vršio nikakove napade niti se pokušavao izvlačiti prema Senju. Manja neprijateljska odjeljenja izlazila su iz Otočca, ali se opet povraćala natrag. Do nikakove borbe nije došlo.

9. IV. 1943 oko 8 časova neprijatelj je krenuo iz Otočca sa snagama od oko 3 bataljona, sa artiljerijom i minobacačima i počeo zauzimati kote sa lijeve i desne strane ceste Otočac — Žuta Lokva. Izvidnice naših brigada koje su se nalazile na prvim kotama iznad ceste povukle su se na slijedeće osmatračke tačke. Neprijatelj se nije zadovoljio zauzimanjem samo prvih kota nego je imao namjeru da postavi duboka bočna osiguranja i zbog toga je počeo nadirati prema položajima koje su držale naše brigade i to: jedan neprijateljski bataljon nadirao je na Švički Vrh, Rudinu i Vlaški Vrh koje je položaje branila i držala IX brigada. Švički Vrh nalazi se u dubini našeg rasporeda i zbog

[6] Vidi dok. br. 29.

toga je isti branjen. Neprijatelj je energično i uporno napadao ovaj vrh uz pripomoć bacača mina i artiljerije i oko 15 časova uspio je da potisne naše snage koje su se povukle na Švrakin Vrh. Odmah iza toga neprijatelj je produžio sa napadom na Rudinu i Vlaški Vrh i također uz pomoć artilerije i minobacača potisnuo naše snage koje su se povukle na slijedeće položaje.

Uporedo sa napadom na Švički Vrh neprijatelj je oko 10 časova preduzeo napad sa 1 pobočnicom jačine oko 1 bataljon i to: pravcem k. 645 (Poljički Vrh) — k. 562 — k. 721 (Metla) — k. 750 (Ostrovica) — k. 653 (Kompoljski Vrh). Ove položaje držala je XV brigada. Jedinice XV brigade u prvo vrijeme ostale su pritajene i nisu stupale u borbu, već se koristeći šumu neprimjetno povukle u pravcu k. 729. Kada je neprijatelj izbio na k. 750, sa njime se stupilo u borbu smatrajući ako neprijatelj drži sve ove dominantne tačke da će ga u danom momentu biti teško sa njih protjerati. Naš napad na neprijatelja uz pomoć teškog bacača uspio je, i jedinice XV brigade zauzele su k. 721 i 750. Ovo je bilo oko 14 časova. Ovi položaji ostali su u našim rukama cio ovaj dan i noć.

IV brigada vodila je borbu sa neprijateljem koji je nadirao iz Žute Lokve i iz Otočca. U 15 časova neprijatelj sa nadmoćnim snagama potiskuje snage IV brigade sa k. 722, 559 i 630. Cesta Otočac — Kompolje nalazila se u neprijateljskim rukama i njihove snage iz Otočca i Žute Lokve spojile su se. Pobočnice koje su zauzele napred navedene kote ostale su na istim i u toku noći gdje su se utvrđivale. V brigada nije imala borbe sa neprijateljem jer se u njihovom pravcu nije kretao. Sve brigade ostale su na svojim položajima na odmaranju sa isturenim pretstražama prema neprijatelju.

10. IV. 1943. Na sektoru kod IX brigade neprijatelj nije vršio daljih napada nego je držao zauzete položaje.

Na sektoru IV brigade nije bilo promjena. Neprijatelj sa zauzetih položaja nije se dalje kretao.

Na sektoru XV brigade oko 10 časova neprijatelj je pokušao da zauzme Metlu. Sačekan je na najbližem otstojanju i odbijen je uz osetljive gubitke. Do 13.20 časova nije bilo drugih promjena na svim sektorima. Neprijatelj je sa manjim odjeljenjima kretao cestom Otočac — Žuta Lokva.

U 13.20 časova neprijatelj je krenuo iz Otočca sa većim dijelom komore (kola, kamiona i natovarenih mazgi) u pravcu Žute Lokve. Njegovo izvlačenje iz Otočca prema Žutoj Lokvi po ešalonima uz zaštitu pobočnica dalo je mjesta našoj sumnji da će neprijatelj izvlačeći se na ovaj način umaći bez većih žrtava. Donijeta je odluka za opšti napad na neprijatelja. Napad je po-

čeo najprije na sektoru XV brigade. Artilerijskom i minobacačkom vatrom neprijatelj je satjeran sa k. 562 i Majorove Glavice. Energični napad XV brigade stvorio je paniku kod neprijatelja i on je počeo otstupati u paničnom bjegstvu u pravcu Kompolja. Napad jedinica XV brigade i panika koja je nastala kod neprijatelja iskorištena je za napad na neprijatelja sa sektora IX brigade. Energičnim napadom jedinice IX brigade prešle su u napad na cijelom svom sektoru. Sa Švičkog Vrha neprijatelj je pobjegao prije nego što su naše jedinice otpočele sa napadom koji je bio pripremljen. Sa Vlaškog Vrha i Rudine uz pomoć teških bacača neprijatelj je satjeran i IX brigada u snažnom naletu progonila je neprijatelja koji je u panici bježao. U prvi sumrak IX brigada već je zauzela cestu od Kompoljske crkve do Crkvina, gdje je pobijeno oko 50 neprijateljskih vojnika i zaplijenjeno dosta ratnog materijala, između ostalog dva brdska topa 75 mm. Zarobljeno 8 Talijana. Jedan bataljon IX brigade spojio se sa snagama XV brigade na sredini sela Orahovca, ali se tu neprijatelj pribrao i dao jači otpor, a čak prešao u protunapad i ponovo razdvojio snage IX i XV brigade. Jedna četa XV brigade ostala je u sastavu IX brigade jer se nije mogla povući u sastav svoje brigade. XV brigada povukla se na svoje polazne položaje.

IV brigada također je prešla u napad i uspjela da se spoji sa IX brigadom, ali ipak nije napredovala dalje iako je mogla, pošto je neprijatelj bio razbijen i razbježao se.

IX brigada na svoju inicijativu preduzela je napad na neprijatelja na k. 559, ali nije uspjela, jer se tamo neprijatelj grupisao i davao ogorčen otpor, a jedinice IV brigade sa svoje strane nisu znale za ovaj napad i nisu ga potpomagale.

U toku noći vršeno je prikupljanje plijena i evakuacija, što su jedinice IX brigade izvršile u redu.

V brigada nije imala borbi sa neprijateljem, jer na njihovu stranu neprijatelj nije nailazio.

11. IV. 1943 godine:

XV brigada držala je položaje kao i prošlih dana. U 13.45 časova neprijatelj je izvršio napad sa slabim snagama na Metlu. Naše snage odbile su neprijatelja uz gubitke po istog i zadržale ovaj položaj. Na ostalim sektorima nije bilo nikakovih promjena niti borbi.

V brigadi dat je zadatak[7] da uđe u grad čim ga Talijani napuste i to s jednim bataljonom preko Umca u gornji dio grada, s jednim bataljonom cestom Špilnik — Otočac. S jednim

[7] Vidi dok. br. 37, 38 i 39.

bataljonom iz Starog Sela preko Fortice i Strelišta u donji dio grada i s jednim bataljonom kome je bila pridodata tenkovska četa da nastupa cestom Škare — Otočac — Kompolje i da uz pripomoć tenkova tuče posljednje neprijateljske dijelove.

12. IV. 1943 godine:

Oko 5 časova neprijatelj je počeo da izlazi iz Otočca. Njegove pobočnice prednjeg odjeljenja uz pomoć artilerije potisnule su snage IX udarne brigade sa Rudine i počele napredovati prema Vlaškom Vrhu, ali im je tu dat otpor i zadržane su. Osiguranje IV brigade sa k. 559 i Marasovca također je neprijatelj potisnuo uz pomoć artilerije iz Žute Lokve.

Oko 9 časova neprijateljske kolone iz Otočca kretale su se prema Žutoj Lokvi i nalazile se na cesti kod sela Kompolja. Neprijateljske pobočnice i prednja odjeljenja neprekidno vode borbu sa našim snagama na svim sektorima. V brigada ušla je u grad Otočac po predviđenom planu i s jednim bataljonom i pridodatim tenkovima počela goniti neprijatelja. U samom gradu borbe sa neprijateljem nije imala jer u njemu neprijatelja nije ni bilo. IX i XV brigada otpočele su opći napad na neprijatelja sa svim snagama na svome sektoru. Nešto kasnije otpočela je napad i IV brigada na svome rejonu. Neprijatelj se počeo naglo povlačiti, a naše snage su ga progonile na cijeloj fronti. IV brigada koja je malo zakasnila sa napadom dala je neprijatelju mogućnost da se sa glavninom povuče bez većih gubitaka. Tenkisti su također progonili neprijatelja i u svom naletu razbili zaštitnicu i došli do glavnine, gdje je neprijatelj upotrebio protutenkovska oruđa i svoje tenkove. Jedan tenk je zapaljen, a dva su oštećena.

Oko 16 časova neprijatelj je bio protjeran za Žutu Lokvu i gonjenje je vršeno do Rapajin Klanca. Brigade su povučene na odmaranje pošto su prethodno prikupile plijen. Neprijatelj je pretrpio osjetljive gubitke.

V brigada koja se nalazila u Otočcu nastavila je sa prikupljanjem i prebrojavanjem ratnog plijena.

Ratni plijen:

Zarobljeno je 73 neprijateljska vojnika (Talijana, ustaša, četnika i domobrana) i jedna vojna pleh muzika. Ukupan ratni plijen bio je: 3 teška mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 7 malih bacača mina, 828 karabina, 2 radio-stanice, 2 brdska topa 75 mm, 101 samar, 2747 ćebadi, 283 šatorska krila, 14 cerada, oko 1000 pari odijela i obuće, 8 konja, 20 mazgi, 4 vola, 46 buradi pekmeza, 1 šmajser, 600 bombi, 232 granate za topove, 867 mina za male

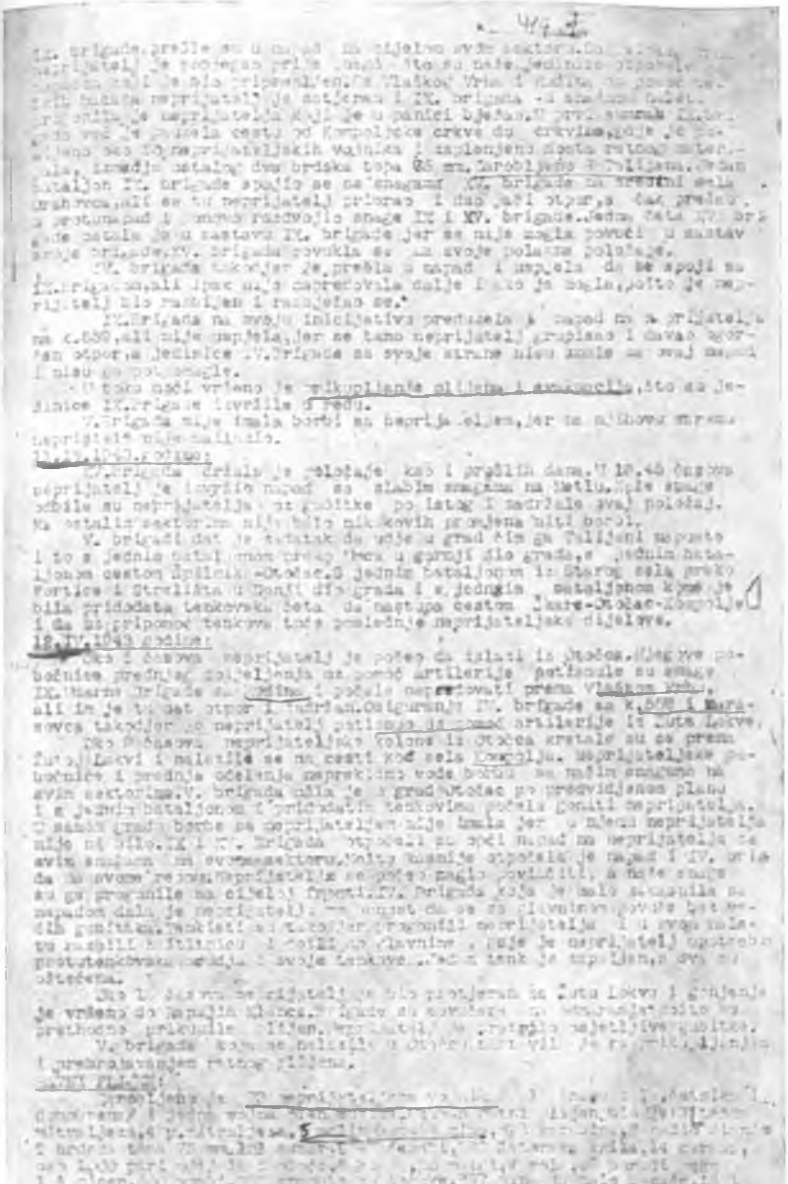

– 494 –

IX. brigade prešle su u napad na cijelom svom sektoru. [illegible] neprijatelj je pobjegao prije nego što su naše jedinice stigle [illegible] nije bio pripremljen. Sa Vlaškog Vrha i [illegible] neprijatelj je potjeran i IX. brigada [illegible] neprijatelja koji je u panici bježao. U [illegible] IX. brigada već je presjekla cestu od Kompoljske crkve do Crkvine, gdje je [illegible] oko 50 neprijateljskih vojnika i zaplenjeno dosta ratnog materijala, između ostalog dva brdska topa 65 mm. Zarobljeno [illegible]. Jedan bataljon IX. brigade spojio se sa snagama XV. brigade na srednji sela [illegible], ali se tu neprijatelj pribrao i dao jači otpor, a čak prešao u protunapad i ponovo rastavio snage IX i XV. brigade. Jedna četa XV. brigade ostala je u sastavu IX. brigade jer se nije mogla povući u sastav svoje brigade. XV. brigada povukla se na svoje polazne položaje.

IV. brigada također je prešla u napad i uspjela da se spoji sa [illegible] brigadom, ali ipak nije napredovala dalje [illegible] je mogla, pošto je neprijatelj bio razbijen i razbježao se.

IV. Brigada na svoju inicijativu preduzela je napad na neprijatelja na k. 650, ali nije uspjela, jer se tamo neprijatelj grupisao i davao ogorčen otpor, a jedinice IV. brigade sa svoje strane nisu znale za ovaj napad i nisu ga potpomogle.

U toku noći vršeno je prikupljanje oružja i municije, što su jedinice IX. brigade izvršile u redu.

V. brigada nije imala borbi sa neprijateljem, jer se [illegible] neprijatelj nije nalazio.

11. IV. 1943. godine:

IV. brigada držala je položaje kao i prošlih dana. U 10.45 časova neprijatelj je izvršio napad sa slabim snagama na [illegible]. Naše snage odbile su neprijatelja [illegible] i zadržale svoj položaj. Na ostalim sektorima nije bilo nikakvih promjena niti borbi.

V. brigadi dat je zadatak da uđe u grad čim ga Talijani napuste i to s jednim bataljonom preko [illegible] u gornji dio grada, s jednim bataljonom cestom [illegible] – Otočac, s jednim bataljonom iz Starog sela preko Fortice i Strelišta u donji dio grada i s jednim bataljonom kojem je bila pridodata tenkovska četa da nastupa cestom [illegible]-Otočac-Kompolje i da uz pripomoć tenkova tuče posljednje neprijateljske dijelove.

12. IV. 1943 godine:

Oko 5 časova neprijatelj je počeo da izlazi iz Otočca. Njegove pobočnice prednjeg odjeljenja uz pomoć artilerije potisnule su snage IX. udarne brigade sa [illegible] i počele nastupati prema Vlaškom Vrhu, ali im je tu dat otpor i zadržan. Osiguranje IV. brigade sa k. 650 i Maraševca također je neprijatelj potisnuo uz pomoć artilerije iz Žute Lokve.

Oko 8 časova neprijateljske kolone iz Otočca kretale su se prema Žutoj Lokvi i nalazile se na cesti kod sela Kompolja. Neprijateljske pobočnice i prednja odjeljenja neprekidno vode borbu sa našim snagama na svim sektorima. V. brigada ušla je u grad Otočac po predviđenom planu i s jednim bataljonom i pridodatim tenkovima počela goniti neprijatelja. U samom gradu borbe sa neprijateljem nije imala jer u njemu neprijatelja nije ni bilo. IX. i XV. brigada otpočeli su opći napad na neprijatelja sa svim snagama na svom sektoru. Pošto kasnije otpočela je napad i IV. brigada na svome rejonu. Neprijatelja se počelo naglo povlačiti, a naše snage su ga progonile na cijelom frontu. IV. brigada koja je malo zakasnila sa napadom dala je neprijatelju [illegible] da se sa glavninom povuče bez većih gubitaka. Tenkisti su također progonili neprijatelja i u svom naletu razbili [illegible] i došli do glavnine, gdje je neprijatelj upotrebio protutenkovsku oružje i svoje tenkove. Jedan tenk je zapaljen, a dva su oštećena.

Oko 15 časova neprijatelj je bio protjeran iz Žute Lokve i gonjenje je vršeno do [illegible] Klanca. [illegible] prethodne prikupile [illegible]. Neprijatelj je pretrpio najteže gubitke.

V. brigada [illegible] i prebrojavanjem ratnog plijena.

RATNI PLIJEN:

Zarobljeno je [illegible]

[illegible]

Fotokopija treće stranice dokumenta br. 65

bacače, 1471 mina za teški bacač, preko milion puščanih i mitraljeskih metaka, i velika količina ostale ratne spreme i životnih namirnica, te sanitetskog materijala.

Gubitci neprijatelja:

U toku čitave borbe neprijatelj je imao 273 mrtva i mnogo više ranjenih.

Naši gubitci:

12 mrtvih i 55 ranjenih, većinom lakše ranjeni. Jedan tenk izgorio i dva oštećena.[8]

Pokvarenog i u borbi izgubljenog oružja nije bilo.

Oružje poginulih i ranjenih drugova izvučeno je iz borbe.

Utrošak municije:

37 granata za topove, 58 mina za teški bacač, 133 mine za male bacače, 35.214 puščanih i mitraljeskih metaka. Razlika, tj. višak: 195 granata za topove, 1413 mina za teški bacač, 734 mine za m. bacač i 964.756 puščanih i mitraljeskih metaka.

KRITIČKI OSVRT:

Osnovna pogreška sastojala se u tome što teža oruđa i tenkovi nisu raspoređeni sa bočne strane neprijatelja odakle bi mogli lakše presjeći neprijateljsku kolonu i manevrisati vatrom i pokretom. Tenkovi su napredovali duž ceste, gdje nisu mogli dobro manevrisati i zašli su predaleko u neprijateljski raspored bez pješadiskih djelova i njihove zaštite i zbog toga je neprijatelju uspjelo da nam zapali jedan tenk sa bombama. Tenkisti nisu iskorišćavali vatru svoga oružja, već su više dejstvovali pokretom. Pored toga nije se predviđala tako velika opreza neprijatelja prilikom izvlačenja niti da će toliko duboko da istura svoja bočna osiguranja i nisu prema tome podešene naše zasjede, niti su precizirani zadaci za takve slučajeve. Gonjenje neprijatelja nije teklo organizovano i štabovi brigada nisu bili u stanju da drže svoje jedinice u rukama, tako da se mnogo boraca spuštalo na cestu i gonilo neprijateljske zaštitnice, umjesto da se neprijatelj tuče bočno i presijeca. IV brigada zakasnila je sa napadom, tako da je napala neprijateljsku zaštitnicu. Borci još uvijek ne znaju dobro iskoristiti vatru svoga oružja i ne tuku neprijatelja vatrom već trče za njim, a pored toga zadržavaju se oko plijena još za vrijeme borbe te zaboravljaju na svoje glavne zadatke. Ovo zato što je učestvovalo više jedinica i svaka bi že-

[8] Vidi dok. br. 53.

lila da osvoji što više plijena, ne toliko radi potrebe koliko radi prestiža i utakmice.

Veza sa jedinicama za vrijeme borbe bila dobra. Pored svih nedostataka borci su se držali dobro i nanijeli neprijatelju gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
A.[9] Turkulin

Komandant
V.[10] Četković

BR. 66

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA PRILIKOM NEPRIJATELJSKOG POVLAČENJA IZ OTOČCA[1]

16. 4. 42

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE — O. br. 62/43[2] — O. broj: 39

O. broj 39/43 — 15. IV. 1943.

Operativni izvještaj
od 8—12 aprila t. g.

ŠTAB I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

PRIPREME:

Po završenoj operaciji na sektoru Lešće — Prozor.[3] a po naređenju Štaba VIII divizije, IX brigada skoncentrisala je svoje snage na sektor Donja Švica, Ponori i Srpsko Polje.[4] U vezi sa operacijama koje su pretstojale paralelno sa odmorom u brigadi izvršene su pripreme, t.j. pregledano je oružje i materijal, izvršena je popuna sa municijom.

---

[9] Artur
[10] Vlado

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47/7, k. 419 A.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 11.

[4] Vidi dok. br. 27.

PODACI O NEPRIJATELJU:

U ovome vremenu, tj. 6 i 7. IV. t. g. neprijateljske snage koje su se nalazile u Otočcu bile su jačine: 5 bataljona okupatorske vojske, 1 bojna ustaša i domobrana, 300—400 četnika, 2 brdske baterije, prateći bataljon.[5]

Ukupno: oko 4000 boraca.

NAŠE SNAGE:

Naša IX brigada, koja je pridodata u sastav VIII divizije, sastavljena je od 4 pješadiska i jednog mitraljeskog bataljona, voda malih bacača, jednog odjeljenja teških bacača (1) i čete za vezu.

Ukupno: 982 borca.

PLAN ZA AKCIJU:

Prema planu i zapovijesti Štaba VIII divizije IX brigada imala je za zadatak da zaposjedne južne kote ceste Otočac — Kompolje, t.j. Švički Vrh, Vlaški Vrh i Veliku Puntu (kota 591), sa zadatkom: u slučaju neprijateljskog pokreta iz Otočca prema Žutoj Lokvi propustiti neprijatelja i u datom momentu udariti neprijatelja s lijevog boka i otsjeći mu zaštitnicu, kada isti dođe u visini kote 562.

RASPORED SNAGA:

1. bataljon zaposjeo je položaje Velika Punta (591) i Crkvina (473) sa isturenim patrolama u pravcu sela Vrzići.
2. bataljon držao je položaje Rudina i Vlaški Vrh (k. 589).
3. bataljon bio je u rezervi pozadi Vlaškog Vrha.
4. bataljon držao je Švički Vrh, a jednim dijelom držao je cestu Otočac — Sv. Juraj sa jedne i druge strane.

Štab brigade nalazio se je u selu Bjeljevine, a za vrijeme borbe na koti 589.

Sanitetsko previjalište bilo je u selu Ponorima. Ishrana za bataljone bila je organizovana po selima. Veza sa bataljonima bila je obezbijeđena telefonima, relejima i kuririma. Veza sa Štabom VIII divizije bila je kuririma (ordonansima).

TOK BORBE:

Neprijatelj jačine jednog bataljona krenuo je 8 ov. mj. ujutro iz Otočca u pravcu Švičkog Vrha, Rudine i Vlaškog Vrha.[6] Pomenute položaje držao je 4. bataljon ove brigade, sa ciljem da istu ne bi neprijatelj zauzeo, pošto bi neprijatelj sa

[5] O jačini neprijateljskog garnizona u Otočcu vidi dok. br. 17.
[6] Vidi dok. br. 37.

pomenute kote odbacio naše snage daleko, te iste ne bi mogle u slučaju neprijateljskog povlačenja izvršiti svoj zadatak. Neprijatelj je ipak primjetio naše borce na pomenutoj koti i istu obasuo sa jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom tako, da je ista morala biti napuštena. Po zauzimanju Švičkog Vrha[7] neprijatelj je produžio napredovanje prema Vlaškom Vrhu, pod zaštitom jake artiljerijske vatre. Naše snage povukle su se po naređenju ispod samoga visa, gdje su ostale čekati daljnje naređenje.

Neprijatelj je isto tako krenuo sa jačim snagama sa sjeverne strane ceste preko Strelišta zauzimajući visove. U ovom slučaju donijeli smo odluku da postavimo izvidnice od pravca Švice, koje će izvještavati o svakom pokretu neprijatelja, a ostale snage bile su koncentrisane pod Svrakinim i Vlaškim Vrhom. Zadatak ovih snaga bio je: u slučaju izvlačenja neprijatelja iz Otočca, uz saradnju lakih i teških bacača zauzeti Vlaški Vrh, otsjeći neprijatelja na Švičkom Vrhu i krenuti u bočni napad na neprijatelja. Bataljon koji se je nalazio na Velikoj Punti (591) imao je zadatak da presiječe neprijatelja i na taj način da ga se uništi. Kako je neprijatelj otkrio naše snage primivši sa njima borbu, to se u toku dana nije izvlačio,[8] t.j. do 9 ov. mj. u 15 sati kada je naša izvidnica primjetila da se na Švičkom Vrhu nalazi vrlo malo neprijatelja. Odmah je pripremljen napad sa jednom četom na pomenutu kotu. Neprijatelj je primjetio podvlačenje naših snaga i povukao se bez borbe.

Istoga vremena otpočela je borba na kotama sa sjeverne strane ceste gdje je držala položaje XV brigada. Držeći Švički Vrh naređeno je svim bataljonima da krenu u napad.[9] 2. bataljon napadao je kotu Vlaški Vrh uz pomoć minobacača, koji je sa dužom borbom uspio zauzeti istu kotu. Otpor neprijatelja bio je žilav na ovoj koti, ali sa energičnim napadom naših jedinica ista je pala. Po zauzimanju ove kote sve jedinice ove brigade produžile su energično gonjenje neprijatelja u pravcu Kompolja. Ovim napadom neprijatelj je bio otsječen sa 4. bataljonom od Otočca, a 1. bataljonom od Žute Lokve, ali je uspio pobjeći i koncentrisati se na kotama zapadno od ceste, koje je kote trebala zaposjesti VIII divizija sa svojim snagama.

Zauzimanjem Kompolja pripremljen je napad odmah sa dva bataljona na neprijatelja, koji je bio skoncentrisan kod

---

[7] Vidi dok. br. 37.

[8] Opširnije o povlačenju neprijateljskih snaga iz Otočca i ulasku jedinica Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske u ovo mjesto vidi dok. br. 17, 65 i 66.

[9] Vidi dok. br. 46.

crkve u Kompolju i Kompoljskom Vrhu. Napad nije uspio, pošto je neprijatelj već na pomenutim tačkama bio utvrđen i brojčano nadmoćniji. Napad je odmah ponovno pripremljen i izveden ali opet isti nije uspio. Poslije neuspjelih napada postavljena su osiguranja prema neprijatelju sa manjim snagama, a ostale snage upotrebljene su za evakuaciju plijena koji je neprijatelj ostavio na bojnom polju, a zatim su se snage povukle na polazne položaje. Za to vrijeme neprijatelj je vršio pripreme za daljnje izvlačenje, ali nije pravio pritisak na naše snage.

12 ov. mj. ujutro otpočeo je neprijatelj sa izvlačenjem i posljednjih snaga iz Otočca. Snage ove brigade bile su pripremljene za napad neprijatelju sa boka kao i na njegove zadnje djelove. Pošto jedinice ove brigade na nekim sektorima po komandi nisu jednovremeno nastupale, to je neprijatelj naše prednje djelove uspio suzbiti. Samo 1. bataljon sa djelovima 2. bataljona organizovano je nastupao na liniji Velika Punta — Žlemus i brzim naletom likvidirao je kotu 473 zvanu Crkvina i dalje tukao bočno neprijatelja.

3. bataljon nastupajući preko Rudine spustio se je na cestu i napao zadnje djelove neprijatelja, gdje je stigla i XV brigada. Dvije čete ovog bataljona nastavile su gonjenje neprijatelja a djelovi jedne čete sprovodili su i čuvali zarobljenike i ratni plijen.

ISHOD BORBE I RATNI PLIJEN:

U ovoj akciji zaplijenjeno je 115 raznih pušaka, 2 puškomitraljeza, 4 laka minobacača, 2 brdska topa (jedan neispravan), 214 granata za brdske topove, jedan pištolj, 50 mina za teški bacač, 555 mina za mali bacač, 75.100 razne municije, 22 mazge, jedan konj, 28 samara, 45 raznih okvira u sanducima, 487 ćebadi, 193 šatorska krila, 16 šinjela, 4 bluze, 12 torbica, 6 gaća, jedna košulja, 14 cerada, 57 slamarica, 15 pari cipela, 17 koperata, 23 prazna sanduka, 19 porcija, 2 radio-stanice, 9 plahta, 2 čakšire, 5 poljskih kreveta, 42 fišeklije, 7 čutura, 3 sanduka punjenja topovskih, 170 upaljača za mine, 21 voj. nož, 740 kom. austrijskih metaka, 4 rez. cijevi za puškomitraljez, 5 ranaca, 8 gas-maski, 143 tal. ručne bombe, 1 šmajser sa 5 okvira 1 nosila i t.d.

Neprijateljski gubitci: u ovoj borbi neprijatelj je imao 80 mrtvih, 80—90 ranjenih i 72 zarobljena, od kojih ima Talijana, ustaša i četnika, a među njima i nekoliko oficira.

Naši gubitci: u ovoj borbi na našoj strani bila su 2 druga mrtva i 15 ranjenih, od kojih 11 lakše.

KRITIČKI OSVRT:

Ova operacija vođena je po planu i uspjela je. Kod 4. bataljona bilo je kolebljivosti, a razlog je, što je jedna četa iz XV brigade otstupila na položaje ovoga bataljona i izjavila da su snage neprijatelja dosta velike i da napad neće uspjeti, uslijed čega je ova kolebljivost i došla.

Još uvijek jedan dio boraca pa i pojedinih starješina izgubi iz vida glavni zadatak, t.j. borbu i gonjenje neprijatelja, već se zaustavi i zabavlja oko plijena. Sami štabovi bataljona kao i četa nisu u stanju sve ljudstvo držati na okupu i u ruci, t.j. nisu u stanju kontrolisati rad svih djelova, tako da se pojedinac kao i veća grupica izvuče ispod kontrole kao i od same borbe.

Za vrijeme ovih operacija veza i sanitetska služba uslijed svoje organizacije dosta su dobro funkcionisale, dok je organizacija ishrane išla lošije.

Za vrijeme ove operacije vrijeme je bilo povoljno.

UTROŠAK MUNICIJE:

U ovim operacijama utrošeno je 28 mina (za velike bacače), 63 kom. za mali bacač, 7 topovskih granata, 11.322 metka po raznim oruđima. Utrošena municija naknadno je popunjena.

SADAŠNJI RASPOREDSNAGA:

I brigada nalazi se na sektoru Zrmanja, gdje se odmara. Ista je brojčano dosta oslabila uslijed gubitaka u zadnjim operacijama,[10] a jedan dio otpao je u novoformirani Sjevernodalmatinski partizanski odred.[11] Popunu za ovu brigadu predvidjeli smo izvršiti sa sektora Gacke doline. Ova brigada ostaće za izvjesno vrijeme na ovome sektoru, t.j. dok situacija ne bude jasnija. Ishrana ove brigade moći će se organizovati za kraće vrijeme, dok su borci u odjeći i obući po vrletnom terenu mnogo izgubili. Moral kod ove brigade i pored svih teškoća na tome sektoru dosta je dobar.

II brigada sa jednim bataljonom nalazi se na sektoru Gračac, t.j. dvije čete ovog bataljona nalaze se južno od Gračaca prema Dalmaciji, a jedna četa privremeno ostati će u Lovincu radi održavanja reda. Jedan bataljon ove brigade nalazi se na sektoru Medak — Gospić sa istočne strane pritiskujući na neprijatelja sa iste. Dva bataljona ove brigade prebačena su na cestu Brušane — Karlobag kao još jedinu i glavnu arteriju za

---

[10] O ovim operacijama vidi dok. br. 34.

[11] O formiranju ovog odreda vidi tom V, knj. 13, dok. br. 17.

neprijatelja. Ovi bataljoni imadu zadatak da postave na tome sektoru neprijatelju zasjedu i da organiziraju temeljito rušenje i onesposobljavanje pomenute ceste za svaki saobraćaj.

Moral u jedinicama ove brigade dosta dobar, dok sa obućom i odjećom također stoji dosta loše. Snabdijevanje sa ishranom kod ove brigade vrlo je otežano i slabo.

Ovu brigadu treba također popuniti, okupiti je i sa njome kao cjelinom izvesti jednu uspješnu akciju[12] i ta će brigada odmah dobiti svoju vrednost u cjelosti.

IX Brigada sa jednim bataljonom nalazi se na položajima sa sjeverne strane Perušića, t.j. kod Studenaca. a sa ostalim snagama nalazi se na odmoru na sektoru Lešća. Izdato je naređenje štabu ove brigade, da mobilizira na čitavome tome sektoru ljudstvo sa potrebnim alatom, da upotrebi i potreban broi sopstvenog ljudstva i da izvrši generalno rušenje pruge na liniji Studenci — Vrhovine, t.j. gdje je pruga najosjetljivija i gdje je to najlakše izvesti.

Također i ovoj brigadi potrebna je popuna koju se nadamo da ćemo uspjeti izvršiti iz novooslobođenog teritorija.

Pored navedenog zadatka stavljeno je u zadatak ovoj brigadi da budno prati svaki pokret neprijatelja u garnizonu Perušić, i da povoljan momenat nastoji što bolje iskoristiti.

VEZA:

Sa I i IX brigadom veza je uspostavljena kurirska a djelimično i sa relejnim stanicama, dok sa Štabom II brigade postoji i telefonska veza.

KURSEVI:

Pri ovoj Diviziji bio je organizovan vodnički i komandirski kurs, koji traje 20 dana. Na ovome kursu, t.j. drugom, obučeno je 39 slušalaca. Prema mišljenju drugova nastavnika,[13] ovaj drugi kurs dosta dobro uspio. Ovaj se kurs završava sutra. t.j. 17 ov. mj.

Osim toga organizirani su desetarski kursevi pri brigadama, koji su pri I i IX brigadi otpočeli, dok će kod II brigade otpočeti kroz dva dana. Ovi kursevi trajaće po deset dana, a njihov rezultat vidjećemo nakon svršenog prvog kursa.

Za nastavnike kod ovih kurseva upotrebljeni su drugovi operativni oficiri bataljona i brigade, koji imadu dovoljno voj-

---

[12] Vidi dok. br. 81.
[13] To su bili Mile Štakić i Bude Divjak.

ničkog obrazovanja, dok kod II brigade nedostaje drugova koji bi mogli izvesti ovu nastavu.[14]

Sem toga prilikom svakoga odmora po brigadama vrši se nastava, t.j. egzercir, borbena obuka i nastava za gađanje.

O čitavom radu i organizaciji istog po našim brigadama što se tiče vojne obuke i naobrazbe, vršićemo petnaestodnevni pregled, o čemu će nas štabovi brigada svakih 15 dana izvještavati, a o istom mi ćemo izvještavati Štab korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Žigić

Komandant,
Đ.[15] Jovanić

BR. 67

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU KALNIČKOG NOP ODREĐA O USLOVIMA ZA PRERASTANJE ODREDA U BRIGADU[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper. br. 413/43.
15 april 1943.

ŠTABU KALNIČKOG N.O.P. ODREDA

Iz vaših izvještaja vidimo da vam jedinice još nisu vojnički i politički na potrebnoj visini. Dolaskom novih boraca u vaše jedinice morat ćete uprijeti svim silama da nove borce uzdignete i da stvorite čvrste i borbene jedinice. Vaši uslovi za rad i za borbu vrlo su teški. Morate se snalaziti u vašim prilikama i učiniti sve da ojačate vaš Odred. Koliko budete jači toliko će vam biti lakše raditi. Pogrešno je što ste uputili vaš bataljon u Slavonsku diviziju.[2] U buduće to više ne smijete

[14] Posljednja rečenica je u originalu precrtana mastilom.
[15] Đoko

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1, k. 1472.
[2] Ovaj bataljon upućen je u Slavoniju prilikom formiranja Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske i ušao je u sastav Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80.

činiti i bez našeg odobrenja ili naređenja Glavnog štaba Hrvatske po tome pitanju niko nije nadležan i ne može vam izdavati naređenja.

Posljednji uspjesi koje postižu naše jedinice u Hrvatskoj i jedinice uz Vrhovni štab[3] u Bosni i Hercegovini ogromni su. To neka vam daje potstreka u vašem radu jer će skoro i vama biti olakšan rad. Do dolaska našega štaba na vaš sektor,[4] tijesno se povežite sa Moslavačkim odredom i po mogućstvu sa njime sarađujte.

Iz vaših izvještaja ne možemo dobiti vjernu sliku stanja kod vas. Pored redovnih izvještaja trebate odgovarati na naša pisma.

Ispravno ste postupili što ste poslali jednu četu na Ivanšćicu.[5] Toj četi pomognite što više da ju uzdignete i pretvorite u bataljon. Vi imate mogućnosti da vaš Odred brojčano pojačate na 700 do 1.000 boraca. Da stvorite treći pa i IV bataljon. Za daljne naoružavanje imate mogućnosti. Mi bi želili da se vaš Odred toliko ojača da sam stvori uslove za prelaz u brigadu.[6] To postavite sebi za cilj.

Iz izvještaja Slavonske divizije vidimo da je bataljon kojega je dao vaš Odred kostur te Brigade u koju je ušao.[7] To vam služi kao pohvala za vaš rad. Obzirom na borbenost vaših jedinica nadamo se da ni ostali vaši bataljoni ne zaostaju mnogo za tim bataljonom kojega ste izgubili. Dolaskom proljeća vaši uslovi za borbu bit će mnogo lakši pa treba da to iskoristite i da krenete sa Odredom do Ivanšćice, Krapine, Zlatara i time ćete postepeno prodirati u čisto hrvatska zagorska sela.

---

[3] Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije

[4] Drugom polovinom lipnja 1943 god. došao je na Kalnik načelnik Štaba Druge operativne zone Rade Bulat (vidi tom V, knj. 15, pismo Štaba Druge operativne zone Štabu Moslavačkog NOP odreda od 27 svibnja 1943 god. i tom V, knj. 16, izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda Štabu Druge operativne zone od 26 lipnja 1943 god.). Krajem srpnja 1943 god. došli su na Kalnik komandant Druge operativne zone Vlado Matetić i politički komesar Marko Belinić.

[5] Odnosi se na četu iz sastava Prvog bataljona Kalničkog NOP odreda. Četa je upućena na Ivanšćicu početkom travnja 1943 god. Vidi dok. br. 64.

[6] Početkom rujna 1943 god. formirana je na Kalniku brigada »Braće Radić«, čije je jezgro sačinjavao Kalnički NOP odred. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 40/5, k. 724.)

[7] Odnosi se vjerovatno na Prvi bataljon koji je krajem prosinca 1942 god. ušao u sastav novoformirane Sedamnaeste NO brigade Četvrte divizije. Početkom ožujka 1943 god. uputio je Kalnički NOP odred još jedan bataljon u sastav ove divizije. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80 i tom V, knj. 13, dok. br. 29.

Vašim ranjenicima posvetite najveću pažnju. To je pitanje kod vas najbolnije jer redovno gubite svoje ranjene drugove prilikom neprijateljskih ofanziva.[8] Potrebno je da pristupite izgradnji zemunica za ranjenike, koje bi iskoristili samo na slučaj neprijateljske ofanzive za smještaj teških, nepokretnih ranjenika. Do momenta upotrebe te zemunice morale bi biti u strogoj tajnosti. Jedino na taj način možete osigurati vaše ranjene drugove.

Propagandni materijal koji vam nedostaje na žalost ne možemo vam mi poslati. Usljed velike ofanzive koju je neprijatelj vršio na naš oslobođeni teritorij,[9] naša štampa morala je djelimično obustaviti svoj rad. U tome je sada izvjestan zastoj dok se prilike ponovo ne srede. Zato se vi tijesno povežite sa O. K.[10] za Varaždin tako da od njega dobivate propagandni materijal. U vašim bataljonima organizujte izdavanje bataljonskih zidnih novina. Materijal za zidne novine treba da daju sami borci toga bataljona iz njihovih borbi i svakidanjeg života. U bataljonima treba mnogo posvetiti pažnje i kulturno-prosvjetnom radu i trebate, ukoliko još nije formirana, stvoriti diletantsku sekciju i organizirati pjevački zbor.

List kojega izdaje vaš Odred šaljite nam redovno radi pregleda i cenzure. Isto tako šaljite nam i zidne novine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: V. d. komandanta:

---

[8] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 45.

[9] Odnosi se vjerovatno na ofanzivu koja je počela 23 ožujka 1943 god. Vidi dok. br. 22 i tom V, knj. 13, dok. br. 80.

[10] Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za okrug Varaždin.

BR. 68

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA DALMACIJE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O FORMIRANJU SJEVERNODALMATINSKOG, SPLITSKOG I CETINSKOG NOP ODREDA[1]

20. IV. 43[2]

ŠTAB
GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
DALMACIJE.
Br. 299, dne 15. IV. 1943.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Organizacioni izvještaj.

1) **U Sievernoj Dalmaciji** formira se Odred.[3] Mi smo uputili druga Šimu Ivasa, koji je određen za komandanta tog Odreda, sa 25 boraca iz Bukovice. Dali smo naređenje Šibenskoj četi i Biogradskom vodu da se također prebace na mjesto formiranja Odreda. Još nismo dobili izvještaj da li je Odred konačno formiran.

2) **U Srednjoj Dalmaciji** između Krke i linije Split — Sinj razvija se Splitski partizanski odred. Uz pomoć partijske organizacije reorganiziran je Štab odreda, tako da danas ima dovoljno nade u dobar razvitak Odreda. Štab odreda sačinjavaju slijedeći članovi:

Komandant	Ljubić Branko
Komesar	Radić Ivo
Zamjenik koman.	Biočić Ante
„ politkoma	Santini Đorđe

Reorganizirani su uglavnom i štabovi bataljona, jedan bataljon je bez komandanta.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—3, k. 105.

[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] O formiranju ovog odreda vidi tom V, knj. 13, dok. br. 17.

3) **U Sinjskoj i Omiškoj krajini** formira se Cetinski odred od 2 bataljona. Za Štab odreda imenovani su slijedeći drugovi:

Komandant	Dumičić Ljubomir[4]
Komesar	Kokić Rato
Zamj. komandan.	————[5]
„ politkoma	Vovo[6]

Odred se formira od Mosorskog i Sinjskog bataljona i ima izgleda za dobar razvitak. Djelovati će na prostoriji između Sinjskog i Livanjskog Polja, Buškog Blata i Omiškog primorja.

4) **Na Biokovu** se nalazi Biokovski partizanski odred sa najvećim brojem boraca i pušaka, organizovan u 3 bataljona. Štab odreda sačinjavaju slijedeći drugovi:

Komandant	Škorpik Velimir[7]
Komesar	Granić
Zamj. komandan.	Viskić
„ politkoma[8]	

Točan i stvaran pregled nad ovim Odredom nemamo, pred nama stoji kao jedan od prvih zadataka da ga posjetimo i eventualno reorganiziramo.

5) Na otocima Braču, Hvaru, Korčuli i poluotoku Pelješcu organizovane su male partizanske desetine, a ostalo ljudstvo se uglavnom prebacilo na Biokovo.

6) U Štabu ove Grupe, u dogovoru sa članovima P.K.K. P.H.[9] za Dalmaciju drugovima Bajerom[10] i Markom,[11] učinjene su izmjene, tako da je dosadanji komesar ovog Štaba, drug Kokić Rato, određen za komesara Cetinskog odreda, a za komesara Grupe odreda određen je drug Bagat Vlado, dosadašnji zamjenik politkoma u ovom Štabu. Za zamjenika politkoma određen je drug Jurjević Ante koji će pomagati drugu komesaru u općem političkom i kulturnom radu po odredima.

---

[4] Poginuo na Mosoru travnja 1943 god. prilikom isprobavanja bombi koje su partizani izrađivali na Biokovu.

[5] i [8] U originalu ime izostavljeno.

[6] Vlado Bubić

[7] Narodni heroj. Poginuo kod sela Zagorja, Posušje, 7 studenog 1943 god. u borbi protiv ustaša, kao načelnik Štaba Treće (dalmatinske) NOU brigade.

[9] Pokrajinski komitet Komunističke partije Hrvatske

[10] Ivan Amulić

[11] Drago Gizdić

Sada se ovaj Štab nalazi na Mućkom području, za nekoliko dana krenuće prama Mosoru i Biokovu. Vezu s Glavnim štabom Hrvatske imamo pravcem Mućko područje, Vještića Gora, Komanda mjesta Sajković, Grahovo, Srb.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom,
Bagat[12]

Komandant,
Milić[13]

(M.P.)[14]

BR. 69

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE NOP ODREDA DALMACIJE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 16 OŽUJKA DO 15 TRAVNJA[1]

ŠTAB
GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
DALMACIJE.
Br. 299/II, dne 15. IV. 1943.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE[2]

Operativni izvještaj.

1) **Splitski odred**[3] ušao je 19. III u ustaška sela Grivac i Gradac i likvidirao 3 neprijatelja.

20. III Talijani uz pomoć ustaša poveli su opću ofanzivu[4] na oslobođeno Mućko područje iz slijedećih pravaca: Splita, Klisa, Dicma, Sinja, Zelova. U obranbenim borbama Splitskog odreda neprijatelju su nanijeti manji gubitci, ali je on ipak

[12] Narodni heroj Vlado Bagat. Poginuo u borbi protiv Nijemaca na otoku Olibu 31 svibnja 1944 god., kao partijski rukovodilac Drugog obalskog sektora.

[13] Maks Baće

[14] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10—3, k. 105.

[2] Glavni štab NOV i PO Hrvatske

[3] O formiranju ovog odreda vidi dok. br. 68.

[4] Vidi dok. br. 161.

uspio prodrijeti u oslobođenu teritoriju. Odred sa svom imovinom i oko stotinu nenaoružanih drugova evakuisao se u smjeru Moseća, a zatim Svilaje. Neprijatelj je po čitavom području palio, pljačkao, pustošio obrađenu zemlju i vodio sobom svu mušku čeljad koju je našao kod kuće. Poslije 5 dana nastavio svoj pokret prama Lećevici gdje je vršio zločinstva i nad ženama. Oko 1. ov. mj. napustio je ovaj teren. Jedan bataljon Splitskog odreda dijelom je ostao i za vrijeme boravka neprijatelja na Moseću, a dijelom se povukao prama Trogiru, time je bilo razbijeno jedinstvo tog bataljona. Ostala dva bataljona istog Odreda dobili su zadatak da upadnu u Cetinsku dolinu, pokraj Vrlike, zatim da se pojave u Kninskoj Krajini i Kosovskoj dolini, pa da se preko Petrova Polja vrate na Mućko područje. Oni su 24. III likvidirali četnička sela Otišić, Maovice i Koljane. Ubijena su dva četnika, a 5 je teže ranjeno. Na našoj strani imali smo jednog mrtvog komandira.

2. ov. mj. očistili su selo Malu Polaču. Četnici su imali 5 mrtvih, 2 zarobljena. Naši su imali također 2 zarobljena, tako da je poslije nekoliko dana došlo do razmjene.

Noću od 3. na 4. IV u zajednici sa jednim bataljonom X krajiške brigade izvršili su napad na selo Vrpolje, između Knina i sela Golubića. i demonstrativni na s. Kninsko Polje i sam Knin. Napad na s. Vrpolje nije uspio i III bataljon Splitskog odreda nastavio je borbu preko dana i u toj borbi pretrpio gubitke: 7 ranjenih, 21 mrtav i izgubljen sa 2 puškomitraljeza i 14 pušaka.

12. IV sva 3 bataljona Odreda koncentrisala su se u okolici Muća.

U noći od 14. na 15. ov. mj. izvršen je napad na ustaško uporište s. Neorić gdje je neprijatelj izbačen iz svih utvrđenih kuća osim iz crkve, gdje se u zvoniku utvrdio. Zapaljeno je 12 neprijateljskih kuća u kojima su izgorjeli 4 ustaše.

2) **Sinjski bataljon** izvršio je 3. IV napad na organizovano uporište s. Čista, između Trilja i Imotskog. Naši nisu uspjeli neprijatelja likvidirati.

7. IV izvršen je napad na ustaško uporište u s. Bitelić. Napad je uspio tek djelomično. Neprijatelj se uspio održati u 3 utvrđene zgrade. Ustaše su imale 2 mrtva i 5 ranjenih. Sa naše strane 2 lakše ranjena.

6. IV Bataljon je ušao u ustaško selo Prolog na cesti Sinj — Livno.

3) **Mosorski bataljon.** U vezi sa talijansko-ustaškom ofanzivom na Mućko područje izvršio je 24. III 3 napada, na s. Dicmo, na željezničku stanicu Dugo Polje i na talijanske položaje

Grlo kraj Klisa. Neprijatelj je imao 10—15 mrtvih. Porušene su telefonske linije na sva tri mjesta.

Oko 10. IV napao je na ustaše[5] kod Zadvarja i tom prilikom zarobio jedan t. mitraljez, 10 pušaka i 8000 metaka. U borbama je pao jedan ustaški stožernik. Zarobljeno je 5 ustaša i ostalo 10 mrtvih. Na našoj strani jedan lakše ranjen.

4) **Biokovski odred** imao je okršaj sa Talijanima.[6] Neprijatelj je imao 8 mrtvih. Akcija se vršila na sektoru Prapratnica — Stilje, dne 17. III.

16. III 3. četa III bataljona bila je iznenađena od Talijana[7] u Pasičini. Naši su gubitci bili 2 mrtva i 2 ranjena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom.
V.[8] **Bagat**

Komandant,
Milić[9]

(M.P.)[10]

---

[5] Iz sastava Druge bojne
[6] i [7] Iz sastava divizije »Bergamo«
[8] Vlado
[9] Maks Bače
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 70

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE NOP ODREDA DALMACIJE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BROJNOM STANJU I NAORUŽANJU NEKIH JEDINICA NA PODRUČJU DALMACIJE[1]

ŠTAB
GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
DALMACIJE.
Br. 299/III, dne 15. IV. 1943.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE[2]

Brojno stanje i naoružanje.

	Boraca	*Pušaka*	*Automat. oružja*
Splitski odred	400	250	5
Četinski odred	350	260	4
Biokovski odred	550	400	10
Ukupno	1300	910	19

Napomena:

Ovdje nijesu uneseni podaci o Odredu Sjeverne Dalmacije, Kninske čete (35 boraca i pušaka), Dinarske čete (40 boraca i pušaka), jedinica po otocima, i pozadinskih vojnih vlasti, Komande područja splitskog okružja i Komande biokovskog područja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom,
V.[3] Bagat

Komandant.
Milić[4]

(M.P.)[5]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10—3, k. 105.
[2] Glavni štab NOV i PO Hrvatske
[3] Vlado
[4] Maks Baće
[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Grupe Partizanskih Odreda
Dalmacije.
Br. [illegible]/III., [illegible], 15.IV.[illegible].

Glavnom Štabu Hrvatske.

Brojno stanje i naoružanje.

	Borace	Pušaka	Automat.oružja
Splitski Odred	400	250	5
Cetinski Odred	350	260	4
Biokovski Odred	550	400	10
Ukupno	1300	910	19

Napomena:

Ovdje nijesu uneseni podaci o Odredu Sjeverne Dalmacije, Kninske čete / 35 borace i pušaka /, Dinarske čete / 40 borace i pušaka /, jedinica po otocima, i Pozedinskih Vojnih Vlasti, Komande Područja Spitskog Okružja i Komande Biokovskog Područja.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

Politkom. Komandant.

Fotokopija dokumenta br. 70

BR. 71

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA BUČJU I BUDIČIMA[1]

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 13
Dne 15-IV-1943, 14,34 sati

Izvještaj od 5-IV- do 15-IV-1943

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Na položaju

6-IV o. mj. naše se jedinice nalazile i to: I bataljon u Donjim Borkima, II bataljon na Metli a III bataljon u Srednjim Borkima. Istoga dana dobili smo naređenje[2] da naše jedinice postave zasjedu na cesti Kamensko[3] — Pakrac. Naš I bataljon postavio je zasjedu u selu Branežcima, Metli i Javorniku, II bataljon imao je zadatak da postavi zasjedu s lijeve strane na istoj cesti, tj. u selu Zabrdski Tisovac. U prelazu ceste tog bataljona naišlo je 30 bandita,[4] jedna četa tog bataljona prihvatila s njima borbu. U toj borbi ubijeno je 5 banditskih vojnika a zarobljeno 5 banditskih vojnika. Plijen je bio 3 puškomitraljeza, 5 karabina, 10 mina za laki minobacač. Naš III bataljon imao je zadatak da postavi zasjedu u Popovcima i Budićima. Istog toga dana banda[5] se nalazila u Budićima. Naš I bataljon je uspio da istjera bandu iz sela Budića i odbije je u Bučje. Tom prilikom neprijatelj je imao 2 mrtva i nepoznat broj ranjenih, mi smo imali isto 2 mrtva, u toj borbi zaplijenjeno je 2 karabina. Istoga dana jedinice naše brigade vodile su borbu od 8 sati do 21 sat. U toj borbi zarobljeno je: 3 kare, 5 konja, 15.600 kom. metaka, 150 mina za laki minobacač i 5 poljskih kuhinja. Neprijatelj je imao

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—3, k. 908.
[2] Vidi dok. br. 25.
[3] Bučko Kamensko
[4] i [5] Odnosi se na dijelove Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

3 mrtva, koje je ostavio na cesti dok je druge uspio da odvuče, a nepoznat broj ranjenih. Mi smo imali 3 mrtva i 1 ranjenog.

8. ov. mj. jedinice naše brigade imale su zadatak i to: sa dva bataljona da napadaju neprijateljsko uporište Bučje[6] a jedan bataljon da postavi zasjedu s desne strane ceste Bučje — Pakrac. U toj borbi naša dva bataljona koji su napadali imali su 2 mrtva i 9 ranjenih. Bataljon koji je bio u zasjedi imao je borbu, u toj borbi zarobljena su 1 kola i u njima mrtav ustaša, dok mi nismo imali ni mrtvih ni ranjenih. U samoj akciji na Bučje neprijatelj je imao mnogo više mrtvih i ranjenih.

9 ov. mj. jedinice naše brigade krenule prema Požeškoj kotlini i smjestili smo se u sela i to: I bataljon u selo Smoljanovce, II bataljon u Poljansku a III bataljon u Nježić i Klisu. U tim selima smo ostali do 13 ov. mjeseca. 13 ov. mj. jedinice naše brigade krenule su u pravcu Ljutoča gdje smo dobili naređenje da zauzmemo položaj Ravnu Goru, Krševine, Metlu i Javornik.[7] 14 ovog mjeseca naš III bataljon koji je bio na Krševinama primio je borbu sa neprijateljem koji je nastupao sa Bučja, u toj borbi neprijatelj je bio odbijen uz nepoznat broj mrtvih i ranjenih, dok mi nismo imali ni mrtvih ni ranjenih. 15 ovog mjeseca ostali smo na istim položajima.

U razmaku od 5 do 15 ovog mjeseca naša brigada zarobila je:

1.) 3 puškomitraljeza,
2.) 7 karabina,
3.) 160 mina za laki minobacač,
4.) 36 granata za top 65 mm,
5.) 15.600 kom. metaka (puščanih),
6.) 5 poljskih kazana,
7.) 5 konja,
8.) 3 kare.

Između 5 do 15 ovog mjeseca u borbama sa neprijateljem, neprijatelj je imao 12 mrtvih. Broj mrtvih i ranjenih koji je banda uspjela izvući nije nam poznat.

Naši gubitci su:

7 mrtvih i 13 ranjenih. Imena mrtvih i ranjenih drugova kao i gdje su sahranjeni, odnosno ostavljeni u bolnici dobit ćete od referenta saniteta.[8]

Naknadno umrli od rana: njihova imena dobit ćete također od referenta saniteta.

---

[6] Vidi dok. br. 35.
[7] Vidi dok. br. 59.
[8] Ekrem Maglajlić

Smrću heroja pao je sekretar četne ćelije drug Pintar Drago. rođen 1919, selo nepoznato, općina Prelog, srez Čakovec, Hrvat, radnik, član K.P.,[9] stupio u partizane 7-VII-1942. Sa drugom Pintar Dragom pale su još dvije drugarice i to: Ljubić Velinka, rođena 1924, selo Draksenić, općina Draksenić, srez Dubica, Srpkinja, seljakinja, skojevka, stupila u partizane 15-II-1943; Grbavac Milica, rođena 1925, selo Draksenić, općina Draksenić, srez Dubica, Srpkinja, seljakinja, skojevka, stupila u partizane 28-III-1943. Sve troje su sahranjeni u selu Tisovcu.[10]

Borbenost i moral naših drugova je dobar. Dok disciplina nije baš na visini ali uglavnom zadovoljava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Krajačić Joca

Zamj. komandanta:
Demonja Nikola

BR. 72

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU SEDAMNAESTE BRIGADE ZA NAPAD NA SLAVONSKI ZDRUG[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: službeno / 1943.
Dana 15 aprila 1943 u 13.30 sati.

ŠTABU XVII BRIGADE NOV HRVATSKE

Položaj

Od Štaba XII brigade primili smo izvještaj, pisan u 12.15 časova, da je banda noćas stigla u Poljansku i Biškupce i nastupa preko Smoljanovaca i Vrhovaca prema Šušnjarima.[2]

---

[9] Komunističke partije
[10] Zabrdski Tisovac

[1] Kopija originala, pisana na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/2, k. 907.
[2] Vidi dok. br. 75.

II bataljon XII brigade zauzeo je položaj iznad Šušnjara prema Vrhovcima. Do borbe još nije došlo.

Obzirom na udaljenost položaja koje su zauzeli ostali bataljoni XII brigade, naredili smo da se odmah Štab XII brigade poveže sa vama i da im stavite na raspoloženje dio vaših snaga, odnosno da zajedničkim snagama neprijatelja napadnete i najurite sa njegovog položaja, ukoliko se već do sada nije povukao sa njih. U tom slučaju njihovi bataljoni koji se nalaze na Uvačkoj Glavi i Koprivnatom Brdu dobili bi zadatak da napadnu neprijatelja s boka i sa leđa, dok bi sa manjim snagama radi kontrole zadržali dosadašnje položaje.

Nastojte i vi odmah sa vaše strane uhvatiti vezu sa Štabom XII brigade, ispitati položaje i snagu neprijatelja i napadnite ga.[3] Jednim dijelom vaše brigade zadržite sadanje položaje radi kontrole. Izvijestite nas o situaciji na sektoru vaše brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 73

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE NOU BRIGADE ZA NAPAD NA SLAVONSKI ZDRUG[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: služ. / 1943
dana 15 aprila 1943 u 13.30 sati.

ŠTABU XII BRIGADE NOV HRVATSKE

Vaš izvještaj poslan u 12.15 časova o kretanju neprijatelja[2] primili smo. Odmah se povežite sa jedinicama XVII brigade, ispitajte snagu neprijatelja kao i položaj koji drži i sa vašim

[3] Vidi dok. br. 73, 74 i 107.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/2, k. 907.

[2] Riječ je o dijelovima Slavonskog zdruga koji su se kretali od Gornjih Vrhovaca u pravcu Kamenskih Šušnjara. Vidi dok. br. 75.

snagama kao i sa snagama XVII brigade, ukoliko budu vam potrebne, neprijatelja napadnite i najurite sa njegovog položaja.[3]

- Isto tako odmah nastojte uhvatiti vezu sa ostalim vašim bataljonima i prema situaciji i podacima koje prikupite o neprijatelju dajte im zadatke, kao što ste to u vašem izvještaju naznačili, t.j. sa jednim dijelom da napadnu neprijatelja sa leđa, dok sa manjim snagama da ostanu na tačkama koje sada drže radi kontrole bila Papuka.

Izvještavajte nas često o situaciji kod vas kao i kod neprijatelja.

Na sektoru XVII brigade[4] do sada nema nikakovih promjena.

Štab XVII brigade obaviješten je o situaciji na vašem sektoru i naređeno je, ako bi ustrebalo pojačanje vašoj brigadi, da stavi na raspoloženje izvjestan dio svojih snaga, ako to bude potrebno i da zajednički napadnete i likvidirate neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Zamj. komandanta:

---

[3] Vidi dok. br. 75 i 107

[4] Vidi dok. br. 75.

BR. 74

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA IZVRŠE OBUHVAT I UNIŠTENJE SLAVONSKOG ZDRUGA[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. služ. / 1943
Dana 15 aprila 1943 u 16.30 sati.

ŠTABU XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Neprijatelj u jačini od jedne bojne[2] nadire od Vrhovaca sa dvije kolone u pravcima: jednom kolonom od Vrhovaca putem prema Kamen Gradu, a drugom kolonom od Vrhovaca prema Kruševu i Šušnjarima.[3] Naređuje se:

XII brigadi:

Jednim bataljonom da posjedne položaje na Kamengradu i da pod svaku cijenu zadrži taj položaj, dok ne stignu ostale naše snage.

Ostali bataljoni neka izvrše zadatak koji im je dao Štab XII brigade, t.j. da se sa svojih dosadašnjih položaja spuste ka Biškupcima i Poljanskoj i da odanle najhitrije nadiru neprijatelju za leđa.

XVIII brigadi:

Da sa svim svojim snagama krene u pravcu bila Papuka, te da sa jednim bataljonom posjedne Jankovac, Koprivnato Brdo i Uvačku Glavu, s drugim bataljonom da nadire najhitnije od Papuka putem preko Dubrave ka Kamengradu, gdje treba da uhvati vezu sa tamošnjim bataljonom XII brigade i da zajednički napreduju prema Vrhovcima. Trećim bataljonom da se spusti putem od Uvačke Glave preko kote 710, te da jednim dijelom nadire tim putem preko Jelove Gore na desni bok nepri-

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/2, k. 907.

[2] Iz sastava Slavonskog zdruga. Vidi dok. br. 75 i 107.

[3] Kamenski Šušnjari

jatelja, a drugim dijelom da kontroliše put od Velike ka Jankovcu i da ispita situaciju u Velikoj. Ukoliko bande nema u Velikoj taj dio da skrene u Radovance, gdje će se povezati na svom lijevom krilu sa bataljonima XII brigade, a na desnom sa ostatkom svog bataljona, te zajednički da stežu obruč oko neprijatelja. Ukoliko je dio snaga XVII brigade angažovan na nekom drugom mjestu upotrebiti raspolažuće snage sa istim rasporedom i zadatkom.

XVII brigadi:

Jednim bataljonom napasti neprijateljev lijevi bok (lijevu kolonu) preko Mrkoplja na Kruševo i Šušnjare. Povezati se sa bataljonima XII brigade koji udaraju neprijatelja s leđa. Ostala dva bataljona da kontrolišu Krševine i Ravnu Goru, te patrole da šalju u pravcu Zvečeva, Loma i preko Loma da se na Točku spoje sa II bataljonom II odreda. Zadatak tih dvaju bataljona jest također da spriječi bandu iz Bučja[4] ako bi pokušala krenuti u pravcu Kruševa.

XVI brigadi:

Sa dva bataljona da ostane na svojim dosadašnjim položajima a sa jednim da posjedne V. Javornik i Metlu i patrolama s Metle da stalno uznemiruje bandu u Bučju.

Ovo učiniti smjesta po primitku ovog naređenja bez obzira na išto drugo.

Bandu koja nadire od Vrhovaca treba pod svaku cijenu opkoliti i uništiti. Odstupanja nema. A osobito nema odstupanja bez pucnjave, kao što su to počeli praktikovati bataljoni XII brigade. Partizani se ne smiju bojati opkoljavanja niti mogu biti opkoljeni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Zamj. komandanta:

P. s. Ovaj štab nalaziće se do daljnjeg u Leštatu.[5]

---

[4] Na Bučju se nalazila jedna bojna Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

[5] Leštat — stovarište drva blizu sela Vučjaka.

BR. 75

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA I BORBAMA PODREĐENIH JEDINICA OD 1 OŽUJKA DO 15 TRAVNJA[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 3 / 1943.
Dana 15 aprila 1943.

Operativni izvještaj za
vremenski period od 1. III
do 20. III. 1943 godine.[2]

GLAVNOM ŠTABU NAR. OSL. VOJSKE I PART. ODREDA HRVATSKE

U posljednjem našem izvještaju,[3] upućenom Naslovu, obuhvatili smo sve akcije koje je naša divizija izvršila od svog formiranja[4] (1. I. 1943) pa do akcije na Garešnicu[5] (22. II. 1943) zaključno, napomenuvši tu i borbe koje su jedinice naše divizije vodile među tim akcijama, kao i povratak divizije iz Hrvatske na naš oslobođeni teritorij u Slavoniji (28. II. 1943).

Ovaj izvještaj obuhvatiće pak vremenski period od toga povratka do početka ofanzive na naš slobodni teritorij (20. III. 1943). Taj period može se podijeliti na dva izrazita vremenska otsjeka:

a.) Od 1. III. 1943 do 15. III. 1943 — kroz koje su se vrijeme jedinice naše divizije odmarale nakon upornih marševa, poduzimale sve mjere za suzbijanje pjegavca, koji se počeo sve više širiti, sređivale se nakon krvavih obračuna s neprijateljem u utvrđenim uporištima, te se vojnički i politički pripremale za nove akcije.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—3, k. 908.

[2] Vjerovatno omaška. Izvještaj je pisan za period od 1 ožujka do 16 travnja.

[3] i [4] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 31.

[5] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 73 i tom V, knj. 13, dok. br. 31.

b.) Od 15. III. do 20. III. 1943 — kroz koje vrijeme su naše dvije brigade (XVI i XVII) suzbijale lokalne neprijateljske upade na naš oslobođeni teritorij s ciljem da pljačkaju naša sela i unište naše bolnice,[6] a druge dvije brigade (XII i XVIII) izvršile su kroz to vrijeme slijedeće akcije:

1.) 16. III. 1943 akciju na neprijateljsko uporište Velika[7] (sekcija Požega 1 : 100.000).

2.) 19. III. 1943 akciju na neprijateljsko uporište Vetovo[8] (sekcija Požega 1 : 100.000).

3.) 19. III. 1943 akciju na neprijateljsko uporište Kutjevo[9] (sekcija Požega[10] 1 : 100.000).

Ad. 1 Akciju na Veliku izvršila su tri bataljona XII i XVIII brigade u noći između 15. i 16. III. 1943, dok su ostale snage tih brigada bile na zasjedama zbog bliskih neprijateljskih uporišta, osobito Požege.

Snage neprijatelja u Velikoj bile su: 105 domobrana i 7 žandara, s naoružanjem: 6 puškomitraljeza, 2 laka minobacača i ostalo karabini.

Ratni plijen: Nakon 6 i pol sati borbe napadnuto uporište je likvidirano potpuno. U samom uporištu i na zasjedama uhvaćen je slijedeći ratni plijen: Zarobljeno 100 domobrana, među njima 1 satnik, 1 natporučnik, 1 žandarski vodnik te 6 žandara.

Uhvaćeno oružja: 1 teški mitraljez, 7 puškomitraljeza, 4 ručna mitraljeza, 2 laka minobacača sa 20 mina, 114 karabina, 30 ručnih bombi, 13.000 metaka i 5 punih redenika za teški mitraljez, te 1 postolje za teški mitraljez i mnogo ostalog ratnog materijala.

Zapaljeno i uništeno: 2 željezničke stanice, 1 kompozicija teretnih vagona, 1 žandarmerijska stanica, 1 privatna zgrada iz koje su domobrani davali otpor, 1 tvornica špirita. Srušeno: 2 mosta na pruzi i cesti Velika — Požega, te razoreno oko 100 metara pruge i tt veza na pruzi Požega — Velika.

Gubitci neprijatelja: 20 mrtvih i oko 35 ranjenih . . .

Naši gubitci: 6 mrtvih i 17 ranjenih. Mrtvi drugovi sahranjeni su na groblju u Velikoj. Naknadno mrtvih od rana nije bilo.

Utrošak municije: utrošeno oko 10.000 metaka, 8 ručnih bombi, 6 mina za laki minobacač i 15 mina za teški minobacač.

---

[6] i [16] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 34.
[7] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 44.
[8] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 58.
[9] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 63.
[10] Vjerovatno omaška. Treba: sekcija Brod.

Višak puščane municije: 3.000 metaka, 22 ručne bombe, 14 mina za laki bacač. Izgubljenog oružja nema.

Smrću heroja pala su dva druga Nijemca, koje smo zarobili u Okučanima (jedan iz Bele Crkve, a drugi je iz Njemačke). Oni su kao zarobljenici ostali da se bore u našim redovima protiv fašizma. Pali su rušeći bodljikavu žicu pred neprijateljskim bunkerima.

Pohvalu zaslužuje zarobljeni domobranski oficir drug Gošpar,[11] koji je odličnim rukovanjem teškim minobacačem doprinio likvidaciji uporišta.

Odličan se pokazao I bataljon XII brigade, koji je na zasjedi prema Požegi zarobio neprijateljsku domobransku satniju i preko polovicu uhvaćenog oružja u ovoj akciji plus teški mitraljez.

Kritički osvrt na akciju:

Akcija je izvedena djelomično po planu. Greške koje su pri tom učinile naše jedinice su slijedeće:

Bataljon XVIII brigade koji je trebao da organizira blokadu (streljački stroj) oko Velike za hvatanje bjegunaca iz uporišta, nije to solidno izveo, mada je posebno u naređenju za napad naglašeno da se taj obruč treba pojačati prema južnom dijelu sela. Posljedica toga bila je da je priličan broj neprijateljskih vojnika pobjegao iz uporišta i to naravno baš u južnom pravcu.

Dalje, od tri pala druga XII brigade poginula su dvojica od mine našeg teškog minobacača zato što komandant[12] bataljona XII brigade koji je bio u napadu nije održavao valjano vezu sa vođom minobacačkog odjeljenja. Zbog toga je bačena još jedna mina u momentu kad su borci pomenutog bataljona već počeli da hvataju neprijateljske vojnike, koji su, demoralisani jakim detonacijama preciznih pogodaka našeg bacača, počeli u paničnom bijegu napuštati svoje bunkere.

Grešku je načinio i II bataljon XVIII brigade koji se pred zoru povukao suviše daleko od napadanih objekata, što je imalo za posljedicu da su domobrani iz tih objekata, protjerani minobacačem, u najvećem broju pobjegli. Štab toga bataljona osim toga nije izvijestio o svom povlačenju Štab svoje brigade, te se time greške još više osjetile, jer je time izgubljena veza između Štaba brigade i Štaba bataljona.

Uopće u ovoj akciji presudnu ulogu odigrao je teški minobacač, odnosno drug Gošpar, koji je odličnim rukovanjem tim

---

[11] Frane Kofler
[12] Ivan Jergović

oružjem doprinio likvidaciji žandarmerijske stanice i domobranske posade u spahiluku. Ta dva objekta naime bili su toliko utvrđeni da bismo ih s puškama i puškomitraljezima teško, da se ne kaže nikako, mogli likvidirati.

Veza Štaba divizije sa štabovima brigada u početku je slabo funkcionisala. Kasnije se to popravilo i izvještaji su stizali redovito.

Naročite napomene:

Nakon likvidacije tog uporišta moral i borbenost naših boraca vidno su porasli, a osobito kad su vidjeli kakovo utvrđeno uporište su likvidirali. S druge pak strane strašno se poljuljao moral branilaca ostalih neprijateljskih uporišta koji su svi čvrsto vjerovali da je Velika neosvojiva. To je imalo za direktnu posljedicu to, da su iz neprijateljskog uporišta Kaptola i Tornja još istoga dana pobjegli branioci uporišta — ustaše i kulturbundaši.

Ad. Akciju na Vetovo izvršile su naše XII i XVIII brigada 19. III. 1943 rano ujutro, u 4.30 sati. U napadu su učestvovala naša dva bataljona.

Prema informacijama snage neprijatelja u tom uporištu trebale su biti: 90 kulturbundaša i ustaša sa 12 puškomitraljeza i 1 teškim mitraljezom, no nakon likvidacije uporišta saznali smo od zarobljenika da ih je bilo svega 30 kulturbundaša sa 4 puškomitraljeza.

Ratni plijen:

Nakon jednog sata borbe uporište je likvidirano i uhvaćen je u uporištu i na zasjedi slijedeći ratni plijen: 6 puškomitraljeza, 3 ručna mitraljeza, 2 laka minobacača, 25 karabina, 16.000 puščanih mauzer metaka, par sanduka ručnih bombi i mnogo vojničke opreme, te 10 kola ostalog plijena (brašna, graha, vina i t.d.).

Zarobljena su 3 kulturbundovca, od kojih je 1 satnik, ranjen i uhvaćen od naše zasjede prema Kutjevu, koji je s jednom bojnom[13] pošao od Pleternice u pomoć Vetovu.

Gubitci neprijatelja: 16 mrtvih kulturbundovaca u samom uporištu i 1 njemački satnik, koji je kamionom pokušao pobjeći od Kutjeva prema Požegi. U Vetovu je poginulo i nekoliko civila, koji su bili prisiljeni da stražarče po noći s vojskom u bunkerima.

---

[13] Riječ je o bataljonu ES (Einsatzstaffel), koji je formiran od pripadnika njemačke nacionalne manjine iz Jugoslavije.

Naši gubitci: 3 mrtva i 5 ranjenih drugova. Mrtvi drugovi sahranjeni su u Vetovu na groblju.

Naknadno od rana umrlih nema.

Utrošak municije: Utrošeno je 2.000 metaka i 10 ručnih bombi. Višak municije: 14.000 metaka i 60 ručnih bombi.

Neprijatelj poljuljanog morala i iznenađen našim napadom u cik zore nije mogao pružiti žestoki organizovani otpor, te prema tome nije moglo doći ni kod naših boraca do izražaja osobito herojstvo.

Pohvaliti treba bataljon XVIII brigade koji je na zasjedi prema Kutjevu pripustio na vrlo blisko odstojanje jednu neprijateljsku bojnu iz Pleternice, te je istu u najkraćem vremenu raspršio.

Kritički osvrt: Ova akcija izvedena je potpuno po planu. Jedino što bataljon XVIII brigade koji je blokirao uporište, nije to izveo pravilno, te je desetak bandita uspjelo da pobjegne, među njima i zapovjednik posade. Rukovodstvo starješina nije moglo doći do osobitog izražaja jer je uporište likvidirano već u prvom naletu. Isto to važi i za veze.

Naročite napomene: Neprijatelj koji je pošao u pomoć Vetovu iz Požege, Pleternice i Kutjeva u jačini od oko 2 bojne, bio je razbijen. To je osobito povoljno djelovalo na i onako veliku borbenost naših partizana, te su i sami zahtijevali da se produži sa čišćenjem Požeške kotline od neprijateljskih uporišta koja su služila Požegi kao predstraža (u to su stigle i ostale naše dvije brigade — XVI i XVII) i istog dana 19. III. 1943 uveče u 20 sati napali smo Kutjevo.

Ad 3. Napad na Kutjevo izvršila su dva bataljona XVII brigade. Prema informacijama neprijateljske snage u tom uporištu bile su: 150 neprijateljskih vojnika vještački slabo utvrđenih.[14] Kad su naše snage upale u mjesto nisu uopšte našle neprijatelja. Banda čuvši da je pala Velika i Vetovo i videći kako im po Požeškoj kotlini bezglavo bježe njihove bojne, pobjegli su i sami u Požegu nekoliko sati prije napada na njihovo uporište.

No ipak se uhvatilo u samom mjestu domobransku patrolu od 22 domobrana, koja se bez borbe sa oružjem predala. U samom mjestu nađeno je još nekoliko karabina, tako da je ukupan ratni plijen bio: 29 karabina, 2 pištolja, 10 ručnih bombi, 600 puščanih metaka i 22 vojničke uniforme.

Naročite napomene: Upravo kad je Štab divizije pravio plan za daljnje čišćenje neprijateljskih uporišta (Kula, Bekteže,

---

[14] U ovom garnizonu nalazili su se dijelovi Druge bojne Četvrtog pješačkog puka.

Čaglin i t.d.) došao je iz Štaba III operativne zone izvještaj,[15] da predstoji ofanziva na naš oslobođeni teritorij, te su se snage divizije morale rasporediti za odbranu teritorija, naroda, a osobito naših bolnica.[16] Time je prekinuto čišćenje Požeške kotline.

Ukupan ratni plijen dakle kroz tih par dana bio je slijedeći:

Zarobljeno 140 neprijateljskih vojnika i 3 oficira.

Ubijeno 56 vojnika i 2 oficira.

Ranjeno preko 60 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno: 1 teški mitraljez, 13 puškomitraljeza, 7 ručnih mitraljeza, 4 laka minobacača, 168 karabina, 29.000 puščanih mauzer metaka, oko 100 ručnih bombi i mnogo ostalog ratnog materijala.

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ZA VREMENSKI PERIOD od 20. III do 16. IV. 1943.[17]

Dne 20 marta 1943 započela je neprijateljska ofanziva na naš oslobođeni teritorij u Slavoniji, obuhvatajući Psunj, Papuk i Dilj. Neprijatelj je počeo da nadire u kolonama: od Čačinaca, Slatine, Đulaveca, Daruvara, Lipika, Okučana, Požege i Broda (sekcije Pakrac, Slatina, Bjelovar, Slav. Požega i Brod 1 : 100.000).

Snage neprijatelja i pravci nadiranja:[18] Prvih dana ofanzive snage neprijatelja bile su srazmjerno malene (oko 10.000 domobrana, ustaša, legionara, kulturbundovaca i Njemaca), no naišavši u više pravaca na snažan otpor naših snaga, dovlačio je iz udaljenijih garnizona (Osijek, Bjelovar, Virovitica, pa čak i iz Bosne) stalno pojačanje, tako da je ofanzivu završilo oko 30.000 neprijateljskih vojnika.

Naše snage i početni rasporedi: Naše snage, četiri brigade[19] IV divizije i dva partizanska odreda[20] III operativne zone, pod rukovodstvom Operativnog štaba,[21] formiranog od Štaba divizije i Štaba III operativne zone, bile su raspoređene uglavnom prema sjeveru i zapadu, odakle su upadale 4 prve neprijateljske kolone.

---

[15] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[17] Vidi dok. br. 50, 52, 56 i 60.

[18] Detaljnije o tome vidi tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[19] Dvanaesta NOU brigada i Šesnaesta, Sedamnaesta i Osamnaesta NO brigada.

[20] Prvi i Drugi NOP odred

[21] Operativni štab za Slavoniju formiran je neposredno pred početak neprijateljske ofanzive, a rasformiran po njenom završetku. Vidi dok. br. 36 i tom V, knj. 13, dok. br. 72.

Radi lakšeg rukovođenja formirana su još dva niža operativna štaba: za XVI i XVIII brigadu jedan, a za XII i XVII brigadu drugi niži operativni štab.[22] Pod svaki od tih štabova potpao je po jedan partizanski odred III operativne zone.

Tok ofanzive: Ofanziva je trajala uglavnom deset dana: počela je 20. III. 1943 a završila je 31 marta 1943, kad se glavnina neprijateljskih snaga povukla s našeg oslobođenog teritorija. Manji dio snaga ostavio je neprijatelj na nekoliko važnijih mjesta, raskrsnica usred našeg oslobođenog teritorija, sa zadatkom da ometaju i poslije ofanzive sređivanje naše pozadine i slobodno kretanje i rad naših borbenih jedinica. Te posade, uglavnom svuda u jačini od po jedne bojne, bile su: u Kamenskom,[23] Bučju, Voćinu i Borkima.

Već drugi dan ofanzive bile su dvije neprijateljske bojne koje su nadirale sa sjevera razbijene i odbijene.[24] Treći dan raspršene su, zarobljene i potučene dvije bojne koje su nadirale s juga.[25] Sve te četiri kolone razbila je naša XVI i XVIII brigada.

Predveče trećeg dana uspjelo je neprijateljskim kolonama da se probiju od Daruvara i Voćina (tenkovima) ka centru našeg teritorija i time razdvoje našu XII brigadu sa jednim bataljonom XVII brigade od ostalih snaga XVII brigade i II odreda.[26]

Kroz daljnjih 7 dana ofanzive rukovodili su naši operativni štabovi sa XVI i XVIII brigadom, odnosno sa XII i dijelom XVII brigade, dok je Glavni operativni štab za Slavoniju rukovodio sa ostalim bataljonima XVII brigade i II odreda.

Kroz sve vrijeme ofanzive operisala je XVI i XVIII brigada na Papuku i Dilju, dok je XII i XVII brigada vodila borbe na Ravnoj Gori i Psunju.[27]

Ratni plijen: U toku ofanzive razbijeno je sedam neprijateljskih kolona, te je uhvaćen sliedeći ratni plijen:

Zarobljeno: 250 neprijateljskih vojnika i 9 oficira.

Od oružja uhvaćeno: 7 teških mitraljeza, 15 puškomitraljeza, 23 ručna mitraljeza, preko 400 karabina, 1 top »Pito«, 2 teška minobacača, 150.000 puščanih metaka, 250 granata za »Pito«, 180 mina za teški minobacač, 100 mina za laki minobacač, 100 granata za haubicu 100 mm, mnogo ručnih bombi i ostalog ratnog plijena, osobito odjeće i obuće.

---

[22] O formiranju ovih štabova vidi tom V, knj. 13, dok. br. 72.
[23] Bučko Kamensko
[24] i [25] Opširnije o tome vidi dok. br. 56 i 60.
[26] Vidi dok. br. 50 i 52.
[27] Vidi dok. br. 50, 52, 56 i 60.

Uništena su 2 tenka i 2 kamiona, dok su 2 kamiona zaplijenjena u ispravnom stanju.

Gubitci neprijatelja u ljudstvu: oko 500 mrtvih i oko 700 ranjenih.

Naši gubitci: 110 mrtvih i 135 ranjenih i 120 nestalih. Ovdje je potrebno napomenuti, da od broja nestalih ima mnogo drugova koji će se vratiti u svoje jedinice i stalno se vraćaju, jer su to uglavnom zalutale patrole i kuriri koji zbog naglih manevara naših jedinica nisu pri povratku mogli da se sastanu s njima.

Vrlo mali broj ima pravih dezertera.

U ovoj ofanzivi osobito su se istakle naša XII, XVI i XVIII brigada, koje su svojim upornim noćnim i danjim jurišima razbijale najbolje neprijateljske bojne. Naša XII brigada svojim jurišem na kotu 911 koju je posjelo 200 Njemaca osvojila je istu, i na koti ostalo je 60 lješeva njemačkih okupatora.[28] Isto tako XVI i XVIII brigada noćnim jurišem na Kolcu (Papuk) zarobile su i raspršile dvije domobranske bojne.[29]

Naša XVII brigada nije toliko sa svoja dva bataljona učestvovala u samim borbama, ali su njeni borci izvršili jedan častan zadatak: svojim životima štitili su prvih dana ofanzive evakuaciju naših ranjenih drugova a kasnije na svojim leđima nosili su bolesnog komandanta divizije druga Petra Drapšina i ranjene drugove komandanta i komesara III operativne zone,[30] te zbog toga zaslužuju najvišu pohvalu.

Od pojedinaca osobito se istakao v. d. komandanta III operativne zone drug Pepe,[31] koji je svojom prodornošću, vodeći uporno bataljone XII i XVII brigade na junačke, herojske juriše, mnogo doprinio sjajnim uspjesima tih bataljona.

Isto tako valja pohvaliti načelnika štaba IV divizije N.O.V.H. druga Milana Stanivukovića,[32] koji je vještim manevrima nanio u tri maha neprijatelju ogromne gubitke, zarobio mnogo neprijateljskog oružja i vojnika i provodio kroz najgušću mrežu neprijateljskih zasjeda bataljone XVI i XVIII brigade gotovo bez gubitaka.

---

[28] Vidi dok. br. 50.
[29] Vidi dok. br. 56 i 60.
[30] Komandant Treće operativne zone bio je Bogdan Crnobrnja, a politički komesar Marijan Stilinović.
[31] Vicko Antić
[32] Narodni heroj. Poginuo 28 prosinca 1944 god. u borbi protiv Nijemaca, Čerkeza i ustaša, kao komandant Dvanaeste divizije.

Utrošak municije: utrošeno je oko 60.000 puščanih metaka i desetak mina teškog minobacača. Višak municije 90.000 metaka.

U borbama izgubljeno je 5 puškomitraljeza, a oštećeno 2 puškomitraljeza. Izgubljeno je također oko 200 karabina, no potrebno je odmah naglasiti da je vrlo mali dio od tih pušaka pao neprijatelju u ruke u samim borbama. Jedan dio pogubili su naši umorni borci, opterećeni sa dva ili tri karabina, na marševskim zastancima.

Veći dio tih karabina nalazi se van divizije, kod odreda III operativne zone koji su bili u sklopu brigade, a prije ofanzive slabo naoružani. Isto tako jedan dio nalazi se još kod civila, koji su za vrijeme ofanzive išli s našim borbenim jedinicama, da se zaštite od zvjerstava fašističkih okupatora, te poslije okršaja uzimali oružje da olakšaju teret našim borbenim jedinicama. S vremenom će se to oružje sakupiti.

Kritički osvrt i iskustva stečena u ofanzivi: Slavonski oslobođeni teritorij nije još do sada doživio neprijateljsku reakciju većeg stila i mora se priznati da je to zateklo pomalo nepripravne kako naše vojne rukovodioce, tako, a još i više, i našu pozadinu.

Kod nas vojnika očitovalo se to pomanjkanje iskustva prije svega u tom što smo površno prelazili preko informativnih izvještaja koji su daleko prije početka same ofanzive nagovještavali ovakvu ofanzivu.

Nadalje, kad je već počela ofanziva, raspored naših snaga na zapadnom dijelu teritorija nije bio pravilan. Umjesto da s koncentrisanim i jakim snagama temeljito uništavamo neprijateljske kolone jednu po jednu, čime bismo najefikasnije branili i obranili naš teritorij, mi smo rastegli na široki front dvije brigade. Rezultat je bio taj da se neprijatelj već treći dan probio na dva mjesta kroz taj front ka centru našeg teritorija. Dobro je učinjeno ipak što smo predvidjeli formiranje nižih operativnih štabova, jer kad je nakon tri dana Glavni operativni štab za Slavoniju izgubio mogućnost upravljanja svim svojim snagama, stupili su niži operativni štabovi samostalno i samoinicijativno u dejstvo i pokazali se u ofanzivi vrlo dobrim.

Uopće štabovi brigada pokazali su se doraslim da samostalno i s uspjehom rukovode svojim jedinicama. Niže rukovodstvo još je mlado i treba im više znanja i više iskustva, kao i više osjećaja odgovornosti, da u potpunosti odgovore dužnostima koje im je povjerila naša Komunistička partija u narodno-

oslobodilačkoj vojsci. Od strane Štaba divizije preduzete su sve mjere da se to što prije postigne. Osim vojnih i političkih kurseva, koji se stalno održavaju van divizije, ovaj štab počeo je izdavati u vidu lekcija vojni materijal pisan na osnovu naših iskustava i stručnih vojnih udžbenika bivše jugoslovenske vojske (ratna služba, služba veze, nastava gađanja i t.d.). Na tom rade svi okretni oficiri i podoficiri koji su za vrijeme Jugoslavije svršili škole vojne nauke, a sada se nalaze u našim redovima i odani su našoj borbi.

Općenito, može se reći da su naši borci izišli iz ove ofanzive očeličeni, a naši rukovodioci obogaćeni novim znanjem i novim iskustvom.

Što se tiče naše pozadine za vrijeme ofanzive, o tome će vas obavijestiti Štab III operativne zone.

Borbe po završetku ofanzive: Kako smo već naprijed spomenuli, neprijateljska ofanziva završila je uglavnom zadnjeg marta[33] o. g., kad su se glavne neprijateljske snage povukle, ostale su samo neke bojne u našem oslobođenom teritoriju sa zadacima kako je to naprijed spomenuto. Tada su naše jedinice prešle u protivofanzivu u cilju da očiste naš oslobođeni teritorij od tih ostataka okupatorske bande.

Već 3 aprila o. g. napadnuta je posada u G. Borkima sa dva bataljona koja smo momentalno imali na raspolaganju.[34] Plijena nije doduše bilo, ali je neprijatelj protjeran s toga sektora i više se nije vratio. 5 aprila 1943 sastale su se sve naše snage u Požeškoj kotlini i nakon kratkog odmora i sređivanja jedinica nastavili smo čišćenje našeg terena:

7 aprila 1943 napali smo neprijateljsku bojnu u Kamenskom.[35] Neprijatelj je pokušao bijeg neposredno prije našeg napada, ali je naletio na našu zasjedu i tu je ostavio 3 puškomitraljeza, 20 pušaka i 2 kare topovskih granata, te oko 16 lješeva.

8 aprila 1943 napali smo na Bučje.[36] Neprijatelj se ukopao i žestoko branio. Nakon deset sati borbe neprijatelj je protjeran, ostavivši na bojnom polju 42 mrtva i 60 ranjenih. Time je očišćen južni dio našeg teritorija.

---

[33] Misli se na 31 ožujak 1943 godine.

[34] U Gornjim Borkima nalazila se jedna bojna Prve gorske divizije. Napad na ovu bojnu izvršili su dijelovi Šesnaeste i Sedamnaeste NO brigade.

[35] Vidi dok. br. 25.

[36] Napad je izvršila Dvanaesta NOU brigada u sadejstvu sa dijelovima Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 35, 36, 71 i 88.

11 aprila 1943 krenuo je iz Slav. Požege Slavonski zdrug, u jačini od 1.650 domobrana i ustaša sa jednom baterijom topova, u pravcu Kamenskog s namjerom »da opkoli i uništi naše brigade«. Četiri dana kretao se neprijatelj vrlo oprezno od Požege do Kamenskih Šušnjara, a peti dan sačekala ga je naša XII i XVII brigada te je nakon 6 sati žestoke borbe taj zdrug potpuno raspršen, zarobljen i uništen.[37]

U toj borbi uhvaćen je slijedeći ratni plijen:

Zarobljeno: 600 neprijateljskih vojnika, 10 oficira, a među njima i zapovjednik Zdruga — pukovnik Bosnić.

Zaplijenjeno: sve tri poljske haubice 100 mm sa 250 granata, 13 mitraljeza, 25 puškomitraljeza, 20 ručnih mitraljeza, 560 karabina, 4 minobacača, 15 lakih minobacača, 300.000 puščanih metaka, 100 mina za teški minobacač, 250 mina za laki minobacač, nekoliko sanduka ručnih bombi, 2 velike poljske kuhinje, 10 malih poljskih kuhinja, 600 pari cipela i čizama, 600 odijela i šinjela, 1 luksuzni automobil, 2 motocikla, te 15 kola raznog vojničkog materijala (ćebadi, šatorskih krila i t.d.) i mnogo hrane.

Gubitci neprijatelja u ljudstvu: Pobijeno oko 100 bandita i ranjeno ih nekoliko stotina. Ostatak Zdruga u neredu se povukao u pravcu Požege i Pakraca.

Naši gubitci: 2 mrtva i 7 ranjenih. Utrošeno oko 10.000 metaka i nekoliko ručnih bombi.

Kritički osvrt: Ova sjajna i dosad najveća akcija slavonskih partizana izvedena je potpuno po planu. Uspjeh se mora pripisati odlično izvedenom manevru naše XII brigade, koja je udarila sa dva svoja bataljona neprijatelja s leđa, a sa druga dva bataljona s desnog boka u momentu kada je neprijatelj u »kara« poretku naišao na frontalnu vatru naše XVII brigade. Neprijatelj, stjeran od naših jedinica u duboko usječenu cestu između Kamenskog i Vučjaka, nije imao vremena ni mogućnosti da se razvije na tako malom prostoru za borbu i nakon šest sati borbe Slavonski zdrug bio je likvidiran.

Time su razbijeni kroz izvjesno vrijeme neprijateljski planovi da nas ovako i dalje uznemiruju, a mi ćemo nastaviti i dalje sa čišćenjem i proširivanjem našeg oslobođenog teritorija.

---

[37] Vidi dok. br. 57, 58, 59, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 107 i tom V, knj. 15. opća bojna relacija Zapovjedništva Slavonskog zdruga od 15 svibnja 1943 godine.

Prvi na redu je sada Voćin[38] sa posadom od jedne legionarske bojne.

Prilozi:

1.) Brojno stanje i naoružanje IV divizije NOV Hrvatske.
2.) Naređenja za napad na Veliku, Vetovo, Kutjevo, Kamensko, Bučje i Šušnjare.
3.) Skice uporišta Velike, Vetova i Kutjeva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Zamjenik komandanta:

BR. 76

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 16 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA POLOŽAJE SLAVONSKOG ZDRUGA U REJONU SELA KAMENSKI ŠUŠNJARI[1]

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. služ. / 1943.
Dana 16. IV. 1943 u 21 sat.

ŠTABU XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE
ŠTABU II BATALJONA II ODREDA

Prema informacijama Daruvara[2] banda bi trebala sutra, 16 ov. mj., da nadire prema Zajlama od Daruvara, Sirača, Španovice, Bučja, Striježevice i Voćina. Ta neprijateljska akcija treba da traje tri dana, nakon čega se neprijateljske jedinice vraćaju u svoje baze.

---

[38] Riječ je o trećem napadu na Voćin. Vidi tom V, knj. 15, zapovijest Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama od 5 svibnja 1943 godine.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 40—2, k. 907.

[2] Podatke o namjerama neprijatelja, kao i o njegovom brojnom stanju i naoružanju, dostavljao je iz Daruvara vojni komitet, koji su sačinjavali pojedini domobranski oficiri — simpatizeri NOB. Opširnije o ovim komitetima vidi tom V, knj. 13, dok. br. 52.

U cilju razbijanja tog neprijateljskog plana, ovaj Štab

N a r e đ u j e:

(sekcija Požega[3] i Slatina[4] 1 : 100.000)

XII brigadi:

Svim svojim snagama napašće neprijatelja koji se kreće od Šušnjara[5] prema Striježevici i ove noći nalazi se u Šušnjarima.[6] Napad će izvršiti u zajednici sa XVII brigadom i to: snage XII brigade napadaće sa sjevera, istoka i juga, a snage XVII brigade izvršiće napad sa sjeverozapadne strane lukom od Kamenskog Vučjaka preko Mrkoplja, Mijajlija i zapadno od Striježevice vezujući se na cesti Kamensko[7] — Zvečevo kod kote 269. Napad će započeti snage XII brigade i to po mogućnosti u momentu kad banda krene od Šušnjara ka Ravnoj Gori. U tom slučaju snage XVII brigade dočekale bi bandu na položajima iznad Mrkoplja i Mijajlija ka Striježevici, rubom šume. Ukoliko banda ne krene sa svojih dosadašnjih položaja treba obje brigade da je zejednički napadnu. U tu svrhu vezaće se tijesno štabovi tih brigada i stalnim kontaktom, pomoću patrola, sa neprijateljem izviđati namjere neprijatelja. Svakako je potrebno da obje brigade zauzmu što je ranije moguće polazne položaje i da konspirativno zatvore obruč oko neprijatelja.

Kad se već jednom stupi u borbu, onda samo prodornim jurišima može uspješno da se izvrši zadatak i da se ta banda uništi. Poslije likvidacije te bojne, snage XII brigade prilaze u pomoć XVI brigadi, a snage XVII brigade obratiće svu pažnju na bandu koja bi trebala doći preko Kestenove Poljane ka Zajlama.

XVII brigadi:

Odmah po prijemu ovog naređenja rokirati svoje snage prema gore navedenim položajima za izvršenje zadatka u saglasnosti sa XII brigadom. Sa manjim snagama osigurati se prema Bučju dok XVI brigada ne dođe na svoje položaje kako je dolje navedeno.

---

[3] Slavonska Požega

[4] Podravska Slatina

[5] Kamenski Šušnjari

[6] Odnosi se na Slavonski zdrug. On je 11 travnja krenuo iz Slavonske Požege radi »čišćenja« Požeške kotline, a 16 travnja bio je od jedinica Četvrte divizije opkoljen i uništen. Vidi dok. br. 75 i 107.

[7] Bučko Kamensko

XVI brigadi:

Sve svoje snage rokirati odmah po prijemu ovog naređenja na položaje Metla, Krševina, postavivši jake patrole za osiguranje blokova na Velikom Javorniku i koti 856, gdje se vezati sa zaštitnicom XVII brigade. Na svojim dosadašnjim položajima ostaviti samo slabije patrole koje će pripucavati na neprijatelja ukoliko zaista bude nailazio od Daruvara i Sirača, te se pod vlastitom vatrom povlačiti u sastav svoje brigade na Metli.

Glavni zadatak XVI brigade jest da slupa neprijateljsku bojnu koja će krenuti iz Bučja prema Metli.[8] U tu svrhu spustiti se što niže prema Budićima i Koturiću i na podesnim položajima sačekati neprijatelja na što bližem odstojanju.

XVIII brigadi:

Odmah po prijemu ovog naređenja krenuti u pravcu Kamenog Grada sa dva bataljona, a sa jednim ostati na Jankovcu, Koprivnatom Brdu i Uvačkoj Glavi radi kontrole eventualnih pokreta neprijatelja kako od Drenovca[9] tako i od Kokočaka i Velike.

Sa ostala dva bataljona na Kamenom Gradu ispitati situaciju i prema vezama sa XII i XVII brigadom i informacijama koje ćete od njih dobiti, odnosno prema ocjeni vatre i prema ispitivanju vlastitih patrola upotrebiti ta dva bataljona u borbi.

Ovo, naravno, važi ukoliko ne biste mogli zbog eventualne promjene situacije i komandnog mjesta ovog Štaba uhvatiti vezu sa nama radi dobivanja daljnjih naređenja. Drugim riječima, nipošto ne smijete ostati pasivni dok druge naše jedinice vode borbu, nego najhitrije težiti tamo gdje se vodi borba.

II bataljon II odreda ostaće i dalje na Točku radi kontrolisanja tog pravca nadiranja bande od Voćina.

Osnovne ideje kojima smo se vodili pri ovom planu jesu:
1.) Držati jedinice što je više moguće na okupu radi lakšeg komandovanja i jače udarne snage jedinica i
2.) Jakim skoncentrisanim snagama tući neprijatelja po dijelovima. Nakon uništenja jednog dijela preći bez predaha na uništenje drugog.

Ovih osnovnih načela treba da se štabovi brigada takođe pridržavaju kako unutar svojih brigada tako i u odnosu na ostale brigade. Dakle, tijesne i stalne veze između jedinica kako u borbi tako i u nastupanju i odstupanju.

---

[8] Šesnaesta NO brigada primila je ovo naređenje sa zakašnjenjem, pa su borbu sa ovom bojnom Četvrtog gorskog zdruga prihvatili dijelovi Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 78.

[9] Slatinski Drenovac

Naglašavamo još jednom da je glavni zadatak XII i XVII brigade da što prije unište ovu bandu u Šušnjarima, a glavni zadatak XVI brigade jest da se veže za bojnu iz Bučja i da joj ne dozvoli skretanje prema XVII i XII brigadi. Poduzeti sve mjere da se istodobno i ta bojna rasprši.

Štabovi brigada treba da su što tješnje vezani za vrijeme borbe sa svojim jedinicama.

Za početak nalaziće se ovaj Štab na svom dosadašnjem mjestu, t.j. pri Štabu zone,[10] Štab XII brigade nalaziće se sa svojom rezervom na koti 368 (Vranovo), a Štab XVII brigade nalaziće se iznad Mrkoplja sa svojom rezervom na koti 498. Štab XVI brigade biće na Krševinama (Skresine) i prema potrebi pomicaće se za svojim jedinicama.

Ukoliko bi XVI brigada primila borbu na svojim dosadašnjim položajima prije nego uspije postupiti po ovom naređenju, treba svakako nastojati da se povlači u pravcu XVII brigade, ako joj ne uspije razbiti i odbiti neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jefto Šašić

Zamj. komandanta:
M.[11] Jerković

P. s. Štab XVII brigade neka nam javi da li se kod njih nalazi drug Cule[12] i ostali drugovi iz Oblasnog komiteta.

---

[10] Vidi dok. br. 74.
[11] Mato
[12] Dušan Čalić

BR. 77

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 16 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU OSAMNAESTE BRIGADE DA SPRIJEČI PRODOR NEPRIJATELJA U PRAVCU SELA VUČJAKA[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br.služ. / 1943.
Dana 16 aprila 1943 u 19.45 sati.

ŠTABU XVIII BRIGADE NOV HRVATSKE[2]

Vaš bataljon koji je zaposjeo Uvačku Glavu — Jankovac i ostale točke na bilu Papuka odmah povucite sa tih položaja ostavljajući jače patrole koje će kontrolisati sve prilaze na tim položajima i sa tim bataljonom stupite u vezu sa bataljonom II odreda,[3] koji se je danas nalazio na položaju na Točku, i zaposjednite položaj prema, odnosno na Točku i prema Zvečevu. Prethodno ispitati gdje se neprijatelj nalazi. Navodno da je neprijatelj potisnuo ovaj bataljon II odreda sa Točka i spustio se u Zvečevo.

Ovo ima prethodno da se ispita i prema tome zauzeti pogodne položaje, ne dozvoljavajući ni u kom slučaju da neprijatelj prodre u pravcu Vučjaka bilo to preko Zvečeva bilo preko Loma.

Ostatak vaše brigade od jednog bataljona uputite prema Vrhovcima[4] gdje će zauzeti pogodan položaj i kontrolisati sve prilaze na Papuk od Velike pa do Kamenskog.[5] Ovi prilazi, jasno, kontrolisaće se patrolama, tako da vam gro snaga toga bataljona bude u neposrednoj blizini kako bi mogli u danom momentu sa njima izvršiti brzo manevar gdje to bude bilo potrebno.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16—2, k. 907.

[2] Osamnaesta NO brigada NOV i PO Hrvatske

[3] Riječ je o Prvom bataljonu Drugog NOP odreda.

[4] Gornji Vrhovci

[5] Bučko Kamensko

Snage XII brigade povući će se sa tih položaja radi sređenja jedinica i sređenja ogromnog ratnog materijala koji je danas zadobijen.[6]

Štab vaše brigade ostaće sa bataljonom koji zaposjeda Točak.

Pod vašu neposrednu komandu stavlja se i bataljon II odreda.

Štab divizije nalaziće se pri Štabu zone.[7]

Odmah čim provjerite položaj prema Voćinu i prema Zvečevu i utvrdite pravo stanje podnesite izvještaj, kako bi prema tome mogli izvršiti rokiranje jedinica, ako bi bilo potrebno.

U današnjim borbama neprijatelj je potpuno razbijen i potučen. Četiri neprijateljske bojne slištene su do temelja. Zarobljeno je: 3 topa 100 mm sa mnogo municije, oko 13 teških mitraljeza, 4 teška bacača sa mnogo mina, preko 25 puškomitraljeza, pušaka nekoliko kola i masa ostalog ratnog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Zamj. komandanta:

P. s. Jedan bataljon[8] XII brigade nalazi se na Busiji (iznad Vučjaka) i sa njime uhvatite vezu. Bataljon koji zaposjeda položaj od Kamenskog do Velike imaće vezu sa ostalim bataljonima XII brigade.[9]

---

[6] Riječ je o ratnom materijalu zaplijenjenom prilikom uništenja Slavonskog zdruga. Vidi dok. br. 75 i 107.

[7] Štab zone je tada bio u podnožju Papuka, blizu sela Kamenski Vučjak.

[8] Četvrti bataljon

[9] Ostali bataljoni Dvanaeste NOU brigade bili su na odmoru u selima: Kamenski Šušnjari, Kruševo i Nježić.

BR. 78

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD KAMENSKIH ŠUŠNJARA[1]

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 15/43
Dne: 17. IV. 1943 8 sati.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Na položaju

Prema dobivenom naređenju[2] za uništenje bande u Šušnjarima i Kruševu jedinice naše Brigade pošle su na svoje položaje. Naš II bataljon stigao je na položaj u 6 sati i zaposjeo položaje od Vučjaka pa preko Mrkoplja. Jedna četa III bataljona nalazila se na desnom krilu II bataljona. Jedinice našeg I bataljona stigle su na određene im položaje sa zakašnjenjem od 2 sata. Prije nisu mogle stići, jer se jedna četa nalazila na Javorniku i Metli. Odmah po dolasku na položaj drugovi su došli u kontakt sa bandom.[3] Dvije čete III bataljona štitile su nam leđa od Ravne Gore. Ove dvije čete morale su da ostanu na Ravnoj Gori, pošto jedinice XVI Brigade nijesu uopšte stigle na određene im položaje.

Oko 9 sati banda je krenula sa miesta gdje su zanoćili i došla sa jednom kolonom na Mrkpolje, a sa drugom prema Vučjaku. Kolona koja je nastupala prema Vučjaku naišla je na zasjede XII Brigade, a istovremeno i na našu zasjedu. Banda se skupila u jednoj hrpi više Mrkoplja, naši puškomitraljesci sa odstojanja od 100 m, a možda i manje, otvorili su ubitačnu vatru na bandu. Nastala je gužva, kakva se retko kad viđa. Potom je slijedio juriš našeg II bataljona. Borci ovoga bataljona u sjajnom naletu razbili su neprijatelja. Nastalo je bezglavo bježanje

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—3, k. 908.

[2] Riječ je o naređenju Štaba Četvrte divizije podređenim jedinicama za napad na Slavonski zdrug. Vidi dok. br. 76.

[3] Odnosi se na dijelove Slavonskog zdruga.

bande u pravcu Vučjaka, Šušnjara i Kruševa. Dva voda iz I i II bataljona prešla su cestu i tamo zajedno sa drugom Dakom[4] tukli su bandu.

U ovoj akciji naša Brigada je zarobila: 1 teški mitraljez, 2 puškomitraljeza, 1 šmajser, 60 karabina, 5000 metaka, 2 rezervne cijevi pm,[5] 2 štita za teški mitraljez, 70 domobranaca i jednog častnika. U akciji smo imali jednog mrtvog i jednog ranjenog, jedan delegat se je izgubio. Na bojnom polju neprijatelj je ostavio oko 20 mrtvih.

Oko 15,30 sati jače snage IV Begićeve bojne[6] došle su na visove iznad Vučjaka i počele da tuku naše borce sa boka. Situacija je bila prilično teška. Prijetila je opasnost da nam zađu sasvim za leđa i oko 17 sati mi smo povukli jedinice koje su se nalazile na cesti Vučjak — Kamensko i osigurali se od Zvečeva, dok su dva voda ostala preko ceste. Jedna grupa bande, oko dvije stotine, došla je od Bučja[7] i stupila u borbu sa našim I bataljonom. Poslije kraće borbe banda se je povukla od kuda je i došla.

Vezu sa XII Brigadom kao i sa Štabom divizije, a isto tako sa XVI Brigadom, nismo imali tokom čitavog dana. Kao što vidite, tukli smo se kako smo znali i umjeli. Nekoliko kurira smo slali a ni jedan nije uspio da dođe k Vama.

Moral kod naših boraca, kao i borbenost i borbena disciplina, bio je na zavidnoj visini. Kada se je čulo za plijen i zarobljene dvije bojne nastalo je pravo veselje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pol. komesar,
Krajačić Joca

Komandant,
Radojica Nenezić

---

[4] Dušan Puač-Dako
[5] Puškomitraljeza
[6] Iz sastava Prvog Slavonskog zdruga. Vidi dok. br. 160 i 161.
[7] Na Bučju se nalazila jedna bojna Četvrtog gorskog zdruga Prve Gorske divizije.

BR. 79

PISMO ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESNAESTE NO BRIGADE O RAZBIJANJU SLAVONSKOG ZDRUGA[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: službeno
Dana 17. IV. 1943 u 10 sati

ŠTABU XVI BRIGADE N.O.V. HRVATSKE

Na položaju

Ovaj čas primili smo Vaš izvještaj iz Zvečeva poslan u 8.10 sati.

Postupite prema priloženom naređenju[2] od 16 aprila ov. g. koje je Vama prošle noći također upućeno, no izgleda da Vas kurir nije našao.

Ostavite na Lutoču jednu jaku patrolu sa zadatkom da kontrolira pravac Voćin — Jovanovica — Lutoč i pravac Voćin — Trešnjevica — Zvečevo, s tim da ukoliko neprijatelj pokuša svojim patrolama da nadire tim pravcima, da stalno drži s neprijateljem dodir i pod vatrom se povlači u pravcu glavnine Vaših snaga, te da Vas stalno izvještava o nadiranju neprijatelja i njegovim snagama.

Jučer je Slavonski zdrug u jačini od 1650 domobrana i ustaša potpuno razbijen od XII i XVII brigade.[3] Zarobljeno je oko 600 neprijateljskih vojnika, preko 60 ih je ostalo mrtvih a mnogo ih je ranjenih. Ostatak se razbježao na sve strane. Plijen: 3 haubice od 100 mm, 13 teških mitraljeza, preko 20 puškomitraljeza, oko 500 pušaka, sva komora sa hranom i municijom i Zdrugovska kancelarija. Plijen se prebrojava.

Time je izgleda razbijen jučerašnji neprijateljski plan prema onom izvještaju kojeg ste nam dostavili, no čini nam se da nije banda u stvari ni pokušala da ga ostvari.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/2, k. 907.

[2] Vidi dok. br. 77.

[3] Opširnije o tome vidi dok. br. 75 i 107.

Vašu akciju na S.[4] možete ove noći izvršiti, ukoliko se nije nešto promjenilo na tom sektoru. O tom ćete nas izvijestiti, no svakako danas postupite po priloženom naređenju.

Prije Vašeg pokreta ka određenim položajima, uputite patrole u pravcu XVII brigade i obavijestite ih o tome da ne dođe do zabune i međusobnog puškaranja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: (otsutan)

Zamjenik komandanta:

P. s. Ovo naređenje nakon uporabe povratite nam jer je to naš koncept.

Među zarobljenicima nalazi se i zapovjednik Slavonskog zdruga pukovnik Bosnić, te još drugih 7 oficira i mnogo podoficira.

BR. 80

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA ZA OTOČAC[1]

O. 56/43
17 aprila 1943

Operativni izvještaj o borbama VIII divizije, IX i VI brigade od 24-III do 12-IV-1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

24-III-1943 jedinice VI NOU brigade vodile su borbu sa jačim talijanskim snagama,[2] koje su krenule iz Vrhovina za Rudopolje u cilju popravke pruge, radi evakuacije prema Ogu-

[4] Redakcija nije mogla utvrditi koje je to neprijateljsko uporište.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44—7, k. 419 A.

[2] i [4] Riječ je o dijelovima divizije »Re«, koji su se povlačili iz Ličke Jesenice, Javornika i Rudopolja u Vrhovine a zatim u Otočac. Vidi dok. br. 15, 17, 26, 27, 29, 30, 65 i 66.

linu. Zbog nadmoćnosti neprijatelj je uspio da potisne naše snage i da ovlada kotama 1074, 1082, V. i M. Obljaj, kota 765, 913, 944, 1035 i 821.

VI brigada imala je gubitaka, ali još nije dostavila listu gubitaka.

Noću 24/25-III-1943 IV NOU brigada sa tri bataljona, jednom mitraljeskom četom i jednim brdskim topom 65 mm izvršila je napad na ustaško uporište u selu Letinac.[3] Neprijatelj je sačekao naše snage na okolnim dominantnim tačkama. ali kad je primjetio opkoljavanje, pobjegao je u pravcu Brinja.

Zarobljeno je 6 ustaša i 10 naoružanih civila — ustaša.

Zaplijenjeno je 20 mauzer karabina, 1 mitraljez »Maksim« i 1800 metaka.

Gubici neprijatelja: 8 mrtvih, među njima ustaški poručnik, komandant posade Letinca, i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

Naknadno umrlih nije bilo.

Kritički osvrt: zbog nedovoljnih podataka o neprijatelju planom nije predviđeno šire opkoljavanje dominantnih tačaka, a to je omogućilo neprijatelju da pobjegne. Inače podilaženje jedinica bilo je dobro i vojničko.

Utrošeno 1431 metaka, dobiveno 1800, višak 369 metaka.

25 i 26-III-1943 neprijatelj[4] je popravljao prugu Vrhovine — Rudopolje i odaslao tri transporta iz Vrhovina prema Ogulinu. Jedinice VI brigade pripucavale su na neprijateljeve dijelove u pokretu i na transporte.[5]

27-III-1943 V i XV NOU brigada postavile su zasjedu na pruzi Rudopolje — Javornik radi sačekivanja i napada na neprijateljske transporte.[6] Izvršeno je i miniranje pruge, koje je neprijateljska patrola otkrila i presjekla žicu za paljenje. Na tu patrolu otvorena je vatra, te se ona povukla prema Rudopolju. Izvršen je napad na talijansku posadu u vaktarnici, ali napad nije uspio jer je neprijatelj bio dobro utvrđen. Porušena je pruga između Rudopolja i vaktarnice u dužini 1 km. Oko 18 časova naišao je oklopni voz iz Rudopolja i iz bacača gađao naše položaje.

Zaplijenjeno 4 karabina sa municijom i 1 pištolj.

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih, među njima 1 oficir, i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 4 mrtva i 5 ranjenih.

---

[3] i [5] Vidi dok. br. 47.

[6] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 85.

Kritički osvrt: zasjeda nije uspjela, jer žica za paljenje mina nije bila dobro maskirana, te je otkriveno miniranje. Napad na vaktarnicu nije dobro pripremljen ni energično izveden. Veća dužina pruge nije porušena zbog lošeg vremena, nedostataka alata i zamorenosti ljudstva.

Utrošeno je 1040 metaka, dobiveno 400, manjak 640 metaka.

28-III-1943 IV NOU brigada inicijativno izvršila je napad na četničko uporište Škare.[7] Neprijatelj je pobjegao dijelom prema selu Umu, a dijelom prema Otočcu. Pri gonjenju pročišćeno je i Staro Selo i pripucano na Otočac.

Zarobljeno i predalo se 40 četnika.

Plijen: 8 mitraljeza ispravnih, 1 mitraljez bez kolijevke, 2 postolja za mitraljez, 1 mali bacač sa 23 mine, 25 pušaka, 3600 metaka i 1 telefon.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Naši gubici: 1 ranjen.

Kritički osvrt: veza nije bila dobro uspostavljena, neprijatelj je bio oprezan, te se u tajnosti nisu mogli zatvoriti svi pravci i četnici nisu pušteni na blisko otstojanje, pa tada razoružavani, već su zaustavljani na većoj daljini, a i to im je omogućilo da pobjegnu koristeći noć.

Utrošeno 837 metaka, dobiveno 3500, višak 2763 metka.

1-IV-1943 jedinice VIII divizije izvršile su napad na četničko uporište u selu Zalužnica.[8] Neprijatelj je blagovremeno saznao za koncentraciju naših snaga, te je 31-III-1943 oko 18 časova otišao jednim dijelom sa kamionom u Otočac, jednim dijelom u Vrhovine, a jedan dio pobjegao u okolne šume. Do borbe nije ni došlo. Jedna kolona jačine 300 vojnika (Talijana i četnika) izašla je iz Vrhovina, došla prugom blizu Brakusove Drage i odatle pripucavala s mitraljezom na naše položaje.

Gubitaka ni na jednoj strani nije bilo.

Zaplijenjeno 85 mina za laki bacač, 20 pušaka, 3500 metaka i nešto živežnih namirnica.

Municije nije ništa utrošeno i zaplijenjena municija je višak.

3-IV-1943 IV NOU brigada izvršila je napad na četničku posadu u Brlogu,[9] a V NOU brigada na ustašku posadu u Kompolju.[10] Oko 10 časova V NOU brigada uspjela je da osvoji

---

[7] Vidi dok. br. 47.
[8] Vidi dok. br. 47 i tom V, knj. 13, dok. br. 96.
[9] i [10] Vidi dok. br. 5.

Kompolje, a jedan dio neprijatelja uspio je pobjeći, jer je selo bilo dugačko. IV NOU brigada u toku ovog dana uspjela je da uz pomoć jednog brdskog topa 65 mm i jednog topa 37 mm osvoji jedan veliki jednospratni bunker na koti 489 u kome je bilo 5 mitraljeza i da odbije neprijateljsku pomoć koja se krenula iz Žute Lokve u pravcu Rapajinog Klanca. Ova je pomoć odbijena pet puta.

U Kompolju je zarobljeno 36 naoružanih civila »milicionera«.

Zaplijenjeno je 3 p. mitraljeza, 46 karabina, 6200 metaka i još nešto spreme.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih i tri ranjena.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Utrošeno municije 766 metaka, zaplijenjeno 6200, višak 5434.

4-IV-1943 IV NOU brigada uz pomoć V NOU brigade, brdske artiljerije uspjela je da osvoji Brlog. Jedan dio neprijatelja uspio je da se probije kroz naš obruč prema koti 489 i Rapajinom Dolu, gdje je bio dočekan od strane osiguravajućih dijelova i naneti mu gubici.

Zaplijenjeno je: 2 t. bacača, 2 m. bacača, 15 francuskih i 2 talijanska mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 230 pušaka, 110.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 360 talijanskih bombi, 1 radiostanica i još mnogo ratne spreme i nešto živežnih namirnica.

Zarobljeno: 61 četnik i 11 Talijana.

Gubici neprijatelja: oko 100 mrtvih, među njima ađutant četničkog vojvode Ilije Birčanina, potporučnik Bojanić, i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 20 mrtvih i 68 ranjenih.

Naročito se istakao II i IV bataljon IV brigade u snažnom naletu potpuno vojnički.

Kritički osvrt: ovo je bilo najjače utvrđeno neprijateljsko uporište sa mnogo bunkera, rovova, utvrđenih zgrada i sa preprekama od bodljikave žice. Mjesto bi bilo osvojeno još prvog dana, da je Štab IV brigade izvršio pripreme za juriš u toku noći, III bataljon nije iskoristio momenat kad je IV bataljon vršio juriš i kad se je neprijatelj probijao iz obruča, da upadne u mjesto, i nije bilo saglasnog rada između četa te dok je jedna nastupala, druga je bila neaktivna. Po osvajanju mjesta niži rukovodioci nisu uspjeli da održe u ruci svoje jedinice, te je bilo svojevoljnog tumaranja od strane pojedinaca.

Utrošeno je: 42 granate za top 75 mm, 48 granata za top 65 mm, 19 granata za top 47 mm, 11 granata za top 37 mm, 9

mina za t. bacač i 11.214 metaka za puške i automatska oruđa, zaplijenjeno: 110.000 puščanih i mitraljeskih metaka, manjak: utrošena artiljerijska i bacačka municija a višak: 97.786 metaka.

6-IV-1943 neprijateljska posada iz Ličke Jesenice, Javornika, Rudopolja i Vrhovina oko 6 časova krenula je iz Vrhovina za Otočac.[11] Bila je napadnuta od strane XV NOU brigade sa pravca Uma, Jurjeve Kose i Brakusove Čeline, sa pravca Vrhovina bila je napadnuta od strane jednog bataljona VI NOU brigade i sa tri tenka tenkovske čete ovog Korpusa, sa pravca Panosa od strane dijelova VI NOU brigade, sa pravca Oltari, D. Prozor od strane dijelova IX NOU brigade. Neprijatelj je otstupao obezbjeđujući svoje bokove jakim pobočnicama stalnim i pokretnim. Tenkovi su najviše doprinijeli da se neprijatelju zadaju osjetni gubici.[12]

. . .

Zaplijenjeno je: 2 cijevi za t. bacač sa 1 nišanskom spravom i 1 libelom, 5 malih bacača sa 400 mina, 1 t. mitraljez sa rezervnom cijevi, 1 p. mitraljez, 36 pušaka, 47.000 metaka za puške i automatska oruđa, mnogo ostale ratne spreme, nešto živežnih namirnica i dva para volova.

Gubici neprijatelja: oko 50 mrtvih i više ranjenih.

Naši gubici 4 ranjena, a među njima komandant I bataljona XV brigade drug Miško Breberina, koji je podlegao ranama.

U ovim borbama nije se nitko naročito istakao.

Kritički osvrt: veza između brigada nije bila dobra, bilo je zakašnjenja pri izlasku na položaj, tenkovi su stigli sa zakašnjenjem, borci su bili iznureni te nisu mogli snažno goniti neprijatelja, a to je sve omelo da se neprijatelju zadaju još mnogo veći gubici.

Utrošeno je 7.928 metaka, zaplijenjeno 47.000, višak 39.072 metka.

7-IV-1943 pod pretpostavkom da će se neprijatelj iz Otočca evakuisati cestom u pravcu Žute Lokve i Senja, postavljena je zasjeda oko te ceste i to: dva bataljona IV brigade na Debelaš, dva bataljona V brigade na Brlošku Dubravu, jedan bataljon V brigade u Starom Selu, dva bataljona u Podumu, a jedan u rezervi, IX brigada Švički Vrh, Vlaški Vrh, V. Punta, a VI brigada imala je da osigura pravce prema Perušiću i Ličkoj Jesenici sa jednim bataljonom u rezervi u Vrhovinama. Do borbe nije došlo.

[11] Vidi dok. br. 15.
[12] Vidi dok. br. 26.

8-IV-1943 također nije došlo do borbe. Manja neprijateljska odjeljenja izlazila su iz Otočca, pa se vraćala natrag.[13]

9-IV-1943 neprijatelj nije vršio pokrete iz Otočca, osim patroliranja prema Kompolju. Borbe ovoga dana nije bilo.

9-IV-1943 oko 8 sati neprijatelj je krenuo iz Otočca sa snagama oko dva bataljona potpomognut artiljerijom i minobacačima. Neprijatelj je otpočeo zauzimati kote sa lijeve i desne strane ceste u pravcu Žute Lokve. Naše snage su se prema planu povukle sa visova neposredno uz samu cestu zadržavajući slijedeće položaje sa kojih su trebale izvršiti napad na neprijatelja koji je zauzeo kote uz samu cestu. Neprijatelj vidjevši da lako zauzima prve kote uz cestu otpočeo je nadirati dalje u namjeri da proširi svoje položaje oko ceste. Sve kote koje su bile predviđene prema planu da moraju ostati u našim rukama, zadržane su. U isto vrijeme dok je neprijatelj zauzimao položaje iz pravca Otočca prema Senju, kretao se je neprijatelj iz Žute Lokve u susret onima koji kreću iz Otočca. Jedni i drugi spojili su se kod Brlog Štacije.

10-IV-1943 neprijatelj je izvršio napad na položaj XV brigade u namjeri da poboljša svoje položaje i zauzme Metlu (kota 721). Neprijatelj je bio odbijen uz osjetljive gubitke. U 13.20 časova krenulo je iz Otočca 50—60 neprijateljskih kamiona i oko 100 kola. XV brigada izvršila je samoinicijativno napad na kotu 562 i Majorove Glavice, od kuda je neprijatelj satjeran. Ovim napadom kod neprijatelja je nastala dezorganizacija i on je počeo brzo otstupati u pravcu Kompolja. Ovaj napad XV brigada nije mogla iskoristiti, radi jačih neprijateljskih snaga na drugoj strani ceste, ali ga je iskoristila IX brigada, koja je prešla u napad na već bježećeg neprijatelja. IX brigada uz pomoć bacača satjerala je neprijatelja sa Rudine i Vlaškog Vrha, dok je neprijatelj sa Švičkog Vrha sam pobjegao. Proganjanje neprijatelja nastavilo se je sve do noći.

U borbama ovoga dana IX brigada zahvatila je slijedeći plijen: 2 brdska topa 75 mm (1 neispravan) sa 192 granate, 2 mala bacača sa 360 mina, 2 p. mitraljeza, 27 pušaka, 30.000 metaka, 2 radio-stanice, 20 živih mazgi, ćebadi 423 komada, šatorskih krila 164 komada i mnogo drugog raznog materijala.

Gubici neprijatelja: 50 mrtvih i mnogo ranjenih, i 8 zarobljenih.

11-IV-1943 neprijatelj je izvršio napad na položaj XV brigade u namjeri da zauzme Metlu (kota 721). Naše snage odbacile su neprijatelja uz gubitke.

[13] O borbama za oslobođenje Otočca vidi dok. br. 17, 65 i 66.

12-IV-1943 oko 5 sati ujutro neprijatelj je otpočeo sa izvlačenjem svojih snaga iz Otočca. Neprijateljske pobočnice prednjih odjeljenja uz pomoć svoje artiljerije potisnule su snage IX udarne brigade sa Rudine prema Vlaškom Vrhu, gdje su bile zadržane. Snage IV brigade također su bile potisnute sa kote 559 i Marasovca. Oko 9 sati neprijateljska kolona stigla je do sela Kompolja, gdje je na nju izvršen napad svih naših snaga i nastavljeno gonjenje u pravcu Žute Lokve. U gonjenju učestvovali su u početku dva mala tenka, a poslije još dva mala sa 1 velikim.[14] Upotreba tenkova u gonjenju bila je vrlo efikasna iako su tenkovi zakasnili i nisu odmah upotrebljeni svi, kao što je bilo naređeno od strane našeg Štaba. Usprkos toga što je neprijatelj imao u svojoj zaštitnici dva teža tenka, neprijateljska zaštitnica je raspršena, djelomično uništena, poslije čega su tenkovi dostignuli samu neprijateljsku glavninu i nanijeli joj gubitke.

V brigada ušla je prema predviđenom planu u napušteni od neprijatelja grad Otočac. Ovaj ulazak bio je dosta dobro organizovan i izveden planski. Pred sve javne kuće i ustanove kao i napuštene privatne kuće odbjeglih ustaša postavljena je straža, te izvršena vanjska blokada grada.

Ratni plijen: U skladištima grada, koja su ostala netaknuta, i u proganjanju neprijatelja prema Žutoj Lokvi zahvaćeno je toga dana 828 karabina, 3 t. mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 5 malih bacača mina sa 500 mina, 1470 mina za teške bacače, oko 1 milijun puščanih i mitraljeskih raznih metaka, oko 2000 ćebadi, 300 šatorskih krila, oko 1000 starih uniformi i obuće, 600 bombi, 100 samara i mnogo druge ratne spreme. Osim toga zahvaćena su nekolika skladišta sa hranom.

Gubici neprijatelja: zarobljeno 73 Talijana, ustaša, četnika i domobrana, i jedna kompletna vojna muzika. Neprijatelj je imao oko 200 mrtvih i mnogo ranjenih.

Naši gubici za dan 10-IV-1943 iznašaju 12 mrtvih i 55 ranjenih.

Zapaljen 1 mali tenk, i 2 oštećena, koji se opravljaju.

U borbama se je istakla naša tenkovska četa, koja je imala 4 mrtva.

Kritički osvrt: Nije bilo dovoljno budnosti kod naših jedinica i uslijed toga neprijatelj koji je otpočeo svoj pokret iz Otočca u jutro rano nije bio na vrijeme zapažen. Ugovoreni signal sa Ininog Vrha da je neprijatelj izašao iz grada, poslije čega je trebala V brigada upadati sa tenkovima u grad, nije dat

---

[14] Vidi dok. br. 53.

i uslijed toga V brigada je prekasno saznala za izlaz neprijatelja i zakasnila. V brigada nije zajedno sa komandirom tenkovske čete[15] izvršila naređenje Štaba korpusa da upotrebi svih 5 tenkova za proganjanje, kao što je bilo naređeno, već su upotrebili samo dva, koji su izgubili međusobnu vezu, poslije čega jedan je bio uništen. Proganjanje neprijatelja nije se vršilo organizovano, već su se sve brigade izmiješale i našle većim dijelom na cesti. Neprijatelj je većim dijelom potučen od naših tenkova, dok vatra pješadije bila je neorganizovana i neefikasna. Borci su više trčali za neprijateljem nego ga uništavali pomoću automatskog oružja. kojeg je trebalo opetovno prebacivati naprijed. Štabovi u proganjanju izgubili su jedinice iz svojih ruku.

Utrošeno municije: 37 granata za topove, 58 mina za t. bacač, 133 mine za mali bacač, 36.790 puščanih i mitraljeskih metaka.

Ukupno:

Zarobljeno i predalo se: 101 četnik, 107 ustaša, domobrana i Talijana, 1 komplet vojna muzika, te 46 naoružanih civila.

Zaplijenjeno: 2 brdska topa 75 mm (1 neispravan) sa 192 granate, 2 t. bacača sa 1.470 mina, 2 cijevi za t. bacač, 15 m. bacača sa 1.008 mina, 30 t. mitraljeza, 1 t. mitraljez bez kolijevke, 1 rezervna cijev i 2 postolja od t. mitraljeza, 15 p.mitraljeza, 1.236 pušaka, 1,202.100 metaka, 1 pištolj, 960 bombi, 3 radiostanice, 1000 starih uniformi i obuće, 2.423 ćebeta, 464 šatorska krila, 100 samara, 20 mazgi i mnogo druge ratne spreme, kao i nekoliko skladišta sa hranom.

Gubici neprijatelja: 424 mrtva i mnogo više ranjenih.

Naši gubici: 37 mrtvih i 134 ranjena druga. Zapaljen 1 tenk. 2 t. mitraljeza izgorila u tenku i 685 metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,
Veco[16]

---

[15] Komandir tenkovske čete bio je Vlajko Vlaisavljević.
[16] Većeslav Holjevac

BR. 81

ZAPOVIJEST ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 18 TRAVNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ŠIROKU KULU[1]

ŠTAB
VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
18 aprila 1943 godine

ZAPOVIJEST
(Sekcija Gospić 1 : 100.000, jugoslovenske izrade)

PODATCI O NEPRIJATELJU:

Prema prikupljenim podatcima u mjestu Široka Kula nalazi se neprijatelj jačine 80 domobrana i oko 40 ustaša,[2] naoružani sa 3 teška mitraljeza, 8 p. mitraljeza i jednim tromblonom i ostalo puške. Samo mjesto utvrđeno je. Oko čitavog mjesta podignut je suvi zid, a na uglovima i dominirajućim tačkama izrađeni su natkriveni bunkeri, lošije konstrukcije. Izvan samoga zida postavljena je negdje jednoredna, a na osjetljivijim tačkama i višeredna bodljikava žica.

Mjesto Perušić — u kome je neprijateljska posada jedna lovačka bojna[3] sa pričuvnom nepotpunom bojnom. Posada je kombinovana od domobrana, ustaša i nešto žandara. Posada Perušića naoružana je sa jednim protukolskim topom, dva teška minobacača, nekoliko malih bacača, 30—40 automatskih oruđa i ostalo puške. Samo mjesto utvrđeno je kao i mjesto Široka Kula, s tom razlikom što postoje dvije prirodne karaule, jedna sa sjeverozapadne a jedna sa jugoistočne strane, koje su također utvrđene.

Lički Osik: Jačina posade dvije satnije ustaša[4] (240). Naoružani sa dva brdska topa, 5 teš. mi-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—1, k. 796.

[2] U Širokoj Kuli nalazila se tada jedna satnija Devete ustaške bojne.

[3] Odnosi se na Drugu lovačku bojnu.

[4] Iz sastava Četvrtog stajaćeg zdruga

traljeza, 12 p.mitraljeza, 2—3 mala minobacača i ostalo puške. Mjesto je utvrđeno po sistemu Š. Kule i Perušića.
Budački most i most na sastavcima — na kojima se nalazi neprijateljska posada jačine oko 70 ustaša, naoružani sa nekoliko automatskih oruđa i puškama. Utvrđeni sa po dva bunkera.
Gospić: Jačina neprijateljske posade do 2.000 ustaša, domobrana i žandara. Naoružani sa 3 topa, 70—80 automatskih oruđa, 2 teška minobacača i ostalo puške.[5] U gradu imaju 5 tenkova. Samo mjesto lošije je utvrđeno.

NAŠE SNAGE:

II i IX udarna brigada, pojačane sa jednom baterijom brdskih topova (2 topa), jedno haubičko odjeljenje (jednim topom), jedan protukolski top, jedan protukolski mitraljez, jedan teški minobacač i 2 tenka.

ZADATAK:

Likvidirati neprijateljsku posadu u Š. Kuli.[6]
U cilju izvršenja zadatka

NAREĐUJEMO:

1. **II udarna brigada:**
Sastav:
4 pješadij. i 1 mitraljeski bataljon; četa za vezu, pionirski vod; svega 1032 borca. Brdska baterija 75 mm (2 topa), jedna haubica 100 mm, protukolski top 37 mm, protukolski mitraljez 15 mm. jedan teški minobacač i dva tenka 3.5 tone.

Zadatak: Likvidirati neprijateljsko uporište u Kuli i postaviti osiguranje prema Ličkom Osiku, na liniji: cesta Vukov Most — Zubar, i sa dvije čete blokirali mjesto Široku Kulu sa sjeveroistočne strane od kote 627 putem do glavne ceste, sa jednom četom držati osiguranje na cesti i pruzi Medak — Lovinac kod Bogunice i sa jednom četom vršiti prepade na cesti Karlobag — Gospić.

---

[5] U Gospiću su se tada nalazile sljedeće neprijateljske snage: Stožer Četvrtog stajaćeg zdruga sa stožernom satnijom, dijelovi Trideset prve, Trideset druge i Trideset četvrte ustaške bojne, Četvrta gorska bitnica (brdska baterija), dijelovi Druge bojne Dvanaeste pješačke pukovnije, dijelovi Druge Lovačke i Prve i Druge stražarske željezničke bojne.

[6] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 85, 86, 90, 91 i 109.

Dvije čete koje blokiraju Kulu sa sjeveroistočne strane služiće u slučaju potrebe kao divizijska rezerva.[7]

2. **IX udarna brigada:**

Sastav: 4 pješadijska i jedan mitraljeski bataljon, Kosinjska četa, četa za vezu. Svega 961 borac.

Zadatak: Postaviti osiguranje južno od Perušića na kotama Marina Glava i Ravni Vrh, osiguranje prema Ličkom Osiku od kote 578 do ceste Lički Osik — Kula (Vukov Most), fingirati napad sa sjeverozapadne strane na mjesto Perušić i fingirati napad sa zapadne strane na Lički Osik. Jedan bataljon ostaviti u divizijskoj rezervi u Klenovcu.

3. MJESTO ŠTABOVA:

Štab II brigade na koti 595.
Štab IX brigade na koti 627.
Štab divizije zapadno od kote 773, u kući Todora Uzelca.

4. **Veza:**

Između Štaba divizije i štabova brigada, štabovi brigada uspostaviti će telefonsku vezu, a pored ove uspostaviti i vezu ordonancima.
Štab II brigade uspostaviti će telefonsku vezu sa artilerijom i sa bataljonom koji vrši glavni dio zadatka.
Snage IX brigade koje vrše osiguranje prema Ličkom Osiku i snage II brigade koje vrše osiguranje prema istom mjestu držati će vezu na cesti kod Vukovog Mosta.

5. **Sanitetska služba:**

Sanitetsko prihvatilište nalaziti će se u Vukavi, koje će organizirati referent saniteta II brigade.[8] Otpremu ranjenika od prihvatilišta do bolnica organizirati će referent saniteta IX brigade.[9]

---

[7] Posljednja rečenica dopisana mastilom.
[8] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.
[9] Referent saniteta Devete NOU brigade bio je tada Jovo Pavičić.

6. **Evakuacija zarobljenika i plijena:**

Zarobljenici i plijen evakuisati će se u Vukavu, odakle će biti sprovođeni dalje za Podlapaču.[10]

7. **Znaci raspoznavanja i ugovoreni znaci:**

Znaci raspoznavanja *Sloboda—Pobjeda*, ugovoreni znaci: oponašanje glasa kukavice 3 puta, a odgovor jedan put.

8. **Početak napada:**

19 ov. m. u 22 h. po novom, kada sve jedinice moraju biti na svojim polaznim položajima i položajima osiguranja.

9. **Napomena:**

Snage na osiguranjima utvrditi će se i maskirati. Vatru na neprijatelja otvarati će samo na bliskim otstojanjima.

Snage koje se nalaze na osiguranjima prema Ličkom Osiku paziće dobro da neprijatelj iz Kule ne pobjegne prema L. Osiku.

Štab II brigade koordinirati će najsolidniju suradnju između tenkova, artiljerije, minobacača i pješadije. Koncentrirati će vatru na utvrđenja oko popova stana i na sam popov stan, zauzeti isti, srediti se, premjestiti artileriju i minobacače na mjesto odakle će zgodnije tući centar grada i nadirati dalje prema mjestu. Tenkove upotrebiti za slamanje otpora neprijatelja kod popova stana, približujući se istom putem od Čekrka.

Potreban dio snaga za uspostavljanje reda po zauzeću mjesta odrediti će Štab II brigade.

Po izvršenju zadatka daljnji zadatci jedinicama odrediti će se prema konkretnoj situaciji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. ot.

Komandant:
Đ.[11] Jovanić

Operat. oficir:
Stevo Opsenica

(M.P.)[12]

Dostavljeno:
Štabu II i IX brigade, tenkovskom vodu, brdskoj bateriji i pratećoj četi.

---

[10] Misli se na Podlapac.
[11] Đoko
[12] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 82

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 19 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA NA PODRUČJU KALNIKA, MOSLAVINE I ŽUMBERKA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper. br. 435 / 43.
19 aprila 1943.

Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

U vojničkom pogledu jedinice Kalničkog, Moslavačkog i Žumberačkog partizanskog odreda kao i XIII Proleterska brigada »Rade Končara« nisu na dovoljnoj vojničkoj visini. Kalnički i Moslavački odred od kako su dali po jedan svoj bolji bataljon za formiranje Slavonske divizije[2] vojnički su mnogo oslabili. Sada su ti odredi primili nove borce, tako da svaki odred ima od 300—350 boraca. Kalnički odred uspio je sve nove borce naoružati. Moslavački odred za sada ima još veliki broj nenaoružanih, preko 100, ali će vjerojatno u skoro vrijeme uspjeti da ih naoruža. Žumberački odred formiran je pred kratko vrijeme,[3] slab je brojno, svega oko 200 boraca, slabo je naoružan. Njemu ćemo posvetiti mnogo truda da ga vojnički uzdignemo i osamostalimo. XIII Proleterska brigada popunjava se radnicima iz Zagreba i sada broji 660 boraca, od kojih je 100

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/3, k. 1472.

[2] Krajem prosinca 1942 god. Kalnički NOP odred je dao dva bataljona u sastav Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80.

[3] Žumberački NOP odred formiran je krajem ožujka 1943 god. Prilikom formiranja odred je imao samo jedan bataljon. Drugi bataljon formiran je od čete Kljuka i novopridošlih boraca. Komandant odreda bio je Boris Balaš a politički komesar Jurica Draušnik.

Naredbom štaba Druge operativne zone od 8 svibnja 1943 god. odred je dobio naziv: Žumberačko-pokupski NOP odred. Odred je dejstvovao na Žumberku i Pokuplju, sjeverno od Kupe i južno od Save. Vidi Izvještaj štaba Druge operativne zone Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 3 svibnja 1943 god. u knj. 15 i dokumenat 3/5, k. 725 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

nenaoružanih. Novi borci koje su jedinice primile dobri su i za kratko vrijeme od njih ćemo dobiti dobre borce i nove rukovodioce. Sa novodošlim borcima drži se vojnička obuka, pa ih se potom šalje u jedinice.

Izvedene akcije:

Kalnički odred: 7. III. 1943: Izvršena je akcija na željezničku stanicu Veliko Trojstvo.[4] Stanica je zapaljena. Neprijatelj je imao 2 mrtva i nekoliko ranjenih. Zaplijenjena su 2 karabina i 140 metaka.

9. III. 1943 Izvršena je akcija na želj. st. i žand. st. Pitomača.[5] Zarobljeno je 14 domobrana i žandara. Zaplijenjeno je 18 pušaka, 22 bombe, oko 1.000 metaka i razne druge vojničke spreme.

10. i 11. III. 1943 neprijatelj iz Velike Pisanice napao je na Odred.[6] Neprijatelju su naneseni gubici u mrtvima i ranjenima. Zaplijenjena su 2 karabina.

13. III. 1943 neprijatelj je napao naše snage u s. Javorovcu.[7] Nakon kratke borbe neprijatelj je odbijen. Neprijatelj je imao preko 10 mrtvih i ranjenih. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez i 2 karabina. Zarobljena 2 domobrana. Istoga dana izvršena je akcija na ž. st. Kloštar.[8] Stanica je zapaljena, zaplijenjena su 4 karabina i 2 pištolja.

24. III. 1943 vršena je akcija na pruzi Križevci — Koprivnica.[9] Zarobljeno je 6 domobrana. Zaplijenjeno je 1 puškomitraljez i 6 pušaka, i preko 1.100 metaka.

25. III. 1943 uništen je rudnik ugljena Trešnjevica.[10]

27. III. 1943 izvršena je akcija na ž. p. Suha Katalena.[11] Stanica je zapaljena. Zarobljeno je 6 domobrana, zaplijenjeno 6 karabina.

29. III. 1943 Odred se prebacivao preko pruge Križevci — Koprivnica i naišao na neprijateljsku zasjedu.[12] Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 2 zarobljena domobrana. Naši gubici 6 mrtvih i 5 ranjenih.

30. III. 1943 izvršena je akcija na Carevdar.[13] Akcija nije uspjela. Naši gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

Moslavački odred:

U vremenu od 18. II do 28. II. 1943 Odred je vršio zajedničke akcije sa Slavonskom divizijom.[14]

2. III. 1943 izvršena je akcija na stražu ž. mosta kod sela Deanovec.[15] Razoružano je 25 domobrana. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez, 20 pušaka i 1.500 metaka.

---

[4] do [13] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 77.
[14] do [17] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 39.

5. III. 1943 izvršena je akcija na ž. st. Posavski Bregi.[16] Zaplijenjeno je 8 pušaka, 3 pištolja, 500 metaka, 20 ćebadi i razne druge spreme.

6. III. 1943 izvršena je akcija kod Sesveta.[17] Razoružano je 10 domobrana i zaplijenjeno 10 pušaka.

Žumberački odred:

Od 1. IV do 11. IV. 1943 vršio je rušenje komunikacija i objekata i sprečavao neprijatelju kretanje duž ceste Samobor — Karlovac.

12. IV. 1943 neprijatelj je napao jednu četu Odreda u selu Višoševići. Četa je bila iznenađena i pretrpjela gubitke: 4 mrtva, 3 lakše ranjena, 1 teško ranjen i 1 nestao borac. Tom prilikom izgubljeno je 6 pušaka. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Od 13. IV do 18. IV. 1943 vršene su akcije zasjeda i rušenje puteva i mostova.

XIII Proleterska u. brigada »Rade Končara«:

Od 9. do 13. III. 1943 Brigada je izvršila pokret iz Bosiljeva za Žumberak.

16. na 17. III. 1943 u zajednici sa Brigadom »Matije Gubca«[18] i I Odredom V Operativne zone izvršila je Brigada akciju rušenja željezničke pruge od ž. st. Dobravice do ispred ž. st. Gradec. Srušeno je 2 km pruge, zapaljeno 9 bunkera i likvidiran jedan veliki bunker kod ž. st. Dobravice, koga su Talijani uporno branili. Neprijatelj je imao 4 mrtva. Zaplijenjeno je: jedan puškomitraljez, 3 puške i 2.500 metaka, oko 5 km telefonskog kabla i razne druge vojničke spreme. Naši gubici: 1 mrtav i 3 lako ranjena. Utrošeno je 10 granata i 100 metaka.

Cilj ove zajedničke akcije bio je da se omete neprijateljska ofanziva na Sloveniju o kojoj se mnogo priča.[19]

Plan akcija: ostaje bez promjene od ranije predviđenog plana.[20] Vrše se pripreme za izvršenje akcija. Za sada nalazi se kod nas još uvijek I Odred V Operativne zone.[21]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M.[22] Belinić**

V. d. komandanta: **Vlado Matetić**

[18] Riječ je o Drugoj (slovenačkoj) NO brigadi »Matija Gubec«.

[19] Na području Slovenije neprijatelj tada nije preduzeo ofanzivu većih razmjera.

[20] Vidi dok. br. 22.

[21] Vidi primjedbu br. 12 uz dok. br. 22.

[22] Marko

BR. 83

IZVJEŠTAJ MOSLAVAČKOG ODREDA OD 19 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I O NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI U MOSLAVINI[1]

ŠTAB
MOSLAVAČKOG ODREDA
N.O.P.O.H.
19. IV. 1943.

IZVJEŠTAJ O AKCIJAMA

Ovih dana poslije ofenzive na Slavoniju[2] neprijatelj je poduzeo skoro sa istim snagama ofenzivu na Moslavinu. Ova ofenziva uz sve teškoće na koje smo za vrijeme njezinog trajanja naišli imala je i pozitivnih strana. Ta pozitivnost odrazuje se najviše kod mladih drugova koji su osjetili da unatoč jakih neprijateljskih snaga ostali smo uščuvani.

Kao i u prošlom izvještaju[3] još uvijek ostalo je nas kod mišljenja da što više radimo i da se što češće bacamo u krajeve Posavine, Čazme i Ivanić Grada. Poslije neprijateljske reakcije izvršili smo smjenjivanje triju komandira koji su se pokazali momentalno nedoraslim. Te iste komandire imenovali smo uslijed naglog porasta našeg odreda i nemajući uvid na mlađe pridošle. Znali smo da ti komandiri nisu najbolji. Nemajući bolje prisiljeni smo bili da ih postavimo. Neprijateljska ofenziva, i niz akcija naših, izbacila nam je bolje ljude koje smo sada imenovali za komandire na mjesto degradiranih.

Akcije

Naš Prvi bataljon, o kome smo javili[4] da je prebačen u Posavinu, izvršio je niz sitnih akcija. U tim akcijama dobiveno je 20 karabina, 2 prsna mitraljeza (šmajsera); ubio 3 neprijateljska vojnika a zarobio 5. Od naših nije ranjen niko. Isto tako unio je u posavska sela našu partizansku zastavu i sa mitinzima koji su održani u pet velikih sela postignut je i politički uspjeh.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23/1, k. 1473.

[2] Odnosi se na ofanzivu »Braun« koja je počela 20 ožujka i trajala do početka travnja 1943 god. Vidi dok. br. 75 i tom V, knj. 13, dok. br. 67.

[3] i [4] Vidi dok. br. 2.

Uhvatio je vezu sa jednim domobranskim poručnikom koji je odmah otposlao sanduk mauzerske municije. Ovo je rad I bataljona prije neprijateljske ofenzive. Sami rad bataljona za vrijeme ofenzive mećemo po datumskom redu.

1. IV. Jedna četa pošla u zasjedu na prugu Garešnica — Bjelovar, bila je primjećena, tako da voz nije došao.

2. IV. Isto tako zasjeda na cesti Ivanska — Berek. Banda nije došla.

3. IV. Uslijedila je reakcija jakih neprijateljskih snaga. Naše snage bile su podijeljene. Naš II bataljon ostao je u Moslavini (Garić), dok se naš I bataljon u to vrijeme prebacio na protivnu stranu planine Kopčić. Za reakciju smo bili obaviješteni noću između 2. na 3. Ovdje nije krivica na informativnoj službi, nego na brzom koncentriranju neprijatelja. Neprijatelj se je pomoću kamiona i željeznice prebacio iz Slavonije i iznenadio nas svojom brzinom. Naša informativna služba je zatajila pošto su ofenzivom rukovodili Nijemci. Neprijateljska snaga bačena na naš teren bila je u jačini 15.000 ljudi plus domaći garnizoni od 3.500 ljudi.[5]

Neprijatelj je preko noći stegao obruč naročitom jačinom, zaposjeo je mjesta gdje smo mi za vrijeme prijašnjih reakcija odstupili. Neprijatelj se na naše baze približavao lagano i oprezno, tako da je stvaran kontakt uslijedio u 3 h poslije podne. Zaposjeli smo dobre dominantne pošumljene položaje sa tri strane sa 3 čete koje smo imali u sastavu II bataljona koji je ostao u Moslavini. Neprijatelj nas je obasipao sa jakom složenom vatrom pušaka, mitraljeza, bacača, topova i aviona. Tu smo navalu izdržali, uz nekoliko metričnih[6] povlačenja, do u noći. U noći uspjeli smo se povući nesmetano niz jedan klanac. Pri tom su nam veliku smetnju činili civili koji su se zajedno sa nama povlačili. Mislili smo da se prebacimo preko pruge u Brezovicu, ali uslijed velike nepokretne kolone bili smo prisiljeni da se zakonspirišemo u guštiku. Neprijatelj se zadržao još do 5. IV i zatim nenadanom brzinom uslijed nepoznatih razloga napustio daljnje pretraživanje šume.

U toj borbi imali smo 3 mrtva i 1 ranjenog, dok su nam nepoznati gubici neprijatelja. Istoga dana kada je napadnut naš II bataljon u Moslavini, napadnut je i naš I bataljon na Kopčiću. Ujutro istoga dana isti bataljon sa jednom svojom četom bio je u zasjedi, ne znajući za reakciju, u blizini Čazme. Na toj

---

[5] Prema izvještaju Kotarske oblasti u Garešnici od 8 travnja 1943 god. u ofanzivi na Moslavini učestvovalo je tada osam neprijateljskih bojni. Vidi dok. br. 131.

[6] Vjerovatno: mjestimičnih.

zasjedi uhvaćen je na motor-kotaču jedan njemački natporučnik i njegov šofer, isto vojnik. Ovaj uhvaćeni njemački oficir pokazao je odmah planove reakcije i opomenuo drugove na tenkove koji su iza njega dolazili. Naši su jedva umakli tenkovima koji su zbilja došli. Borba na Kopčiću koju je držao naš I bataljon trajala je dva dana. Tekar treći dan naši su uspjeli da se probiju u Žuticu. Naši gubitci: Naši gubitci su dva mrtva. Jedan naš drug[7] u selu opkoljen ubio je devet bandita a onda ubio sebe. Računa se po iskazu seljaka da je banda imala oko 90 gubitaka, što mrtvih što ranjenih.

I bataljon prebacivši se u Žuticu, imao je poslije dva dana napad ali se uspio bez borbe da provuče na Moslavinu u sastav Odreda.

8. IV. Jedna naša patrola bila je da izvidi stanje u Okolima gdje smo vršili akciju 21. III koja nije uspjela. Patrola je naišla na zasjedu i jedan drug je lakše ranjen. Naši su otvorili paljbu na njih; ubili zastavnika i 2 vojnika. Banda je napustila Okole. Zaplijenjeno je nekoliko odijela, 1 pištolj i oko 60 puščanih metaka.

10. IV. Akcija jedne čete na željezničku stanicu Voloder-Krivaj na pruzi Kutina — Popovača. Zarobljeno 5 domobrana, ostalih 20 uteklo. Zarobljeno 5 ruskih pušaka sa 150 kom. metaka. Mi gubitaka nemamo.

14. IV. Jedna četa vršila je akciju na željezničku stanicu Krival-Voloder. Stanica je zapaljena a razrušeno je nekoliko stotina metara telefonske linije.

15. IV. Jedna četa izvršila je akciju na željezničku stanicu Brestovac. Zapaljena su tri vagona. Jedan vagon bio je radionica za popravak željezničkih vagonskih vaga. Istovremeno je razrušeno 100 metara pruge.

17. IV. Jedna patrola naišla je u selu Kaniška Iva na tri njemačka vojnika. Ubila je vodnika i još jednoga ranila. Dobiven je jedan karabin.

Općenita vojna situacija u Odredu:

Otkako su drugovi prošli kroz niz borbi, želja za borbom kod njih raste. Istovremeno te borbe izbacile su i one koji ne valjaju. Uočili smo mnogo dobrih drugova boraca kojima se može povjeriti svaki zadatak. Desila su se četiri dezerterstva. Razlog taktičko postupanje neprijatelja, koji ne čini ništa prebjeglima. Sa druge strane nedovoljno poznavanje karakterističnosti[8] njihova pristupanja u Odred.

---

[7] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

[8] Misli se vjerovatno na motive koji su ih rukovodili pri stupanju u NOB.

Čini se sve da se u časovima kada nema akcija drugovi vojnički izobrazuju. U sastav bataljona ušlo je 90 drugova sa vojnopolitičkog kursa.

Komandni sastav još nam nije na visini, ali se osjeća brže kretanje na bolje. Održane su dvije konferencije sa svim vojnopolitičkim starješinama.

Perspektive budućeg rada:

Stalno ponavljanje kretanja po Posavini i na sektoru Čazma — Ivanić Grad. Više posvetiti pažnje zasjedama. Borba protiv neprijateljskih garnizona sa našim snagama nije još moguća.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

(M.P.)[9]

BR. 84

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 19 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O SPREMNOSTI ČETRNAESTE NO BRIGADE ZA ODLAZAK NA ŽUMBERAK[1]

ŠTAB V OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE PARTIZANSKE VOJSKE
HRVATSKE
19. IV. 1943
Br. 374/43

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Kako ste nam javili da jedinice ne kreću na put bez vašeg naređenja, to vas obavještavamo da se XIV Brigada prilično odmorila i da je spremna za pokret.[2] VI Brigada tek jučer je stigla u Brlog, a protegla se od Brloga do Kosinja. Njoj je po-

[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13—3, k. 105.

[2] Prema naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 10 travnja 1943 god. trebalo je da Brigada pođe u Žumberak i Sloveniju radi izvođenja zajedničkih operacija sa Trinaestom proleterskom NOU brigadom »Rade Končar« i slovenačkim jedinicama. Vidi dok. br. 45.

treban odmor od najmanje 10 dana radi reorganizacije, popunjenja i liječenja. Mi bismo htjeli da XIV [Brigadu] otpremimo na put, a da VI [Brigadu] dopremimo u Brinje, da bi je uredili, a nije zgodno da obadvije brigade držimo u Brinju radi prehrane i drugih stvari. Predlažemo da XIV odmah ide na put i da nam konkretizirate zadatak, a VI će 7—8 dana kasnije. Snage I Odreda sve su pozvane da dođu u Brinje, tako da one ostanu na ovom terenu,[3] da se reorganiziraju, a da obadvije brigade mogu ići.

Ukoliko u sadašnjoj situaciji se izmijeni onaj plan u pogledu putovanja VI i XIV Brigade, to bi bilo zgodno da XIV odmah pređe prugu[4] i da izvrši nekoliko akcija u Gorskom Kotaru i u dolini Kupe, dok dođe VI Brigada.[5]

Neprijatelj se nije povukao sa Vratnika i nijesu izgledi ni da će se povući,[6] jer se stalno utvrđuje. Također zaposjeo je sve kote između Vratnika i Krivog Puta kao i sami Krivi Put. Vijesti koje su bile proširene da Italijani imaju namjeru napustiti Ravnu Goru i Mrkopalj netačne su. Kako smo obaviješteni Italijani imaju namjeru napustiti Brod na Kupi, a već su napustili Kuželj. Također smo obaviješteni iz dosta pouzdanih izvora da će se u Delnicama i u mjestima do Sušaka skoncentrisati oko 10.000 Italijana, vjerojatno iz bojaznosti pred Drugim frontom.

U Josipdolu nalaze se svi odbjegli četnici iz Plaščanske doline kao i iz Drežnice i Jasenka i kod njih je prilična dezorganizacija i demoralizacija. Prema obavještenjima tamo ih ima oko 500, te smo mišljenja da bi i ovu bandu trebalo dokrajčiti.

Molimo vas da nam hitno odgovorite po gore navedenim stvarima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
s. o.

Komandant:
Veljko Kovačević

(M.P.)[7]

---

[3] Sa ovog terena Odred je 21 travnja 1943 god. upućen na područje Žumberka, odakle je zajedno sa Trinaestom proleterskom NOU brigadom »Rade Končar« prebačen u Sloveniju radi zajedničkih operacija sa slovenačkim brigadama; 12 svibnja Odred se vratio na područje Pete operativne zone.

[4] Riječ je o pruzi Karlovac — Sušak.

[5] Riječ je o dolasku Šeste NOU brigade u Brinje, gdje je tih dana formirana Trinaesta primorsko-goranska divizija. Opširnije o tome vidi dok. br. 10.

[6] Vratnik tada nije napušten. O tome vidi dokumenta Petog armijskog korpusa za mjesec travanj 1943 god. u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[7] Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske.

BR. 85

NAREĐENJE ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 20 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DEVETE NOU BRIGADE U VEZI S NAPADOM NA ŠIROKU KULU[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
20. IV. 1943 u 13.10 sati

ŠTABU IX UDARNE BRIGADE

Za današnju akciju na Kulu[2] raspored naših snaga nešto će se izmijeniti. Jedan vaš bataljon za koga držite da će najbolje izvršiti zadatak, stavićete u rezervu u kućama istočno od kote 605. Taj će bataljon u slučaju potrebe pomoći snagama II Brigade koje upadaju u grad.

Upad u mjesto vršiće se iz dva pravca: od crkve u pravcu centra grada i putem koji vodi ispod Preke Strane u pravcu centra mjesta. Sa jednog pravca nastupaće dvije čete »Ognjena Price«, a s drugoga dvije čete »Stojana Matića«. Napad od crkve potpomagaće dva brdska topa i haubica, a napad sa jugoistočne strane potpomagaće jedan brdski top i teški bacač.

Jedan bataljon II Brigade nalaziće se na osiguranju prema Ličkom Osiku, kako je predviđeno ranijom zapovijesti,[3] dok će se jedan bataljon nalaziti u divizijskoj rezervi u Klenovcu.

Ostali raspored vaših snaga ostaje kao i ranije, sem što četa koja je vršila demonstrativni napad na Lički Osik dolazi u sastav svoga bataljona.

Znaci raspoznavanja za noćas: **Naprijed — Borba.** Ugovoreni znaci: Marko — Marko.

Znaci za prekiđ artiljerijske vatre i početak juriša: dvije crvene raketle, koje će davati komandant artiljerije.[4]

Početak napada u 19 časova.

Mjesto štabova kao i ranije.

Vašem IV Bataljonu morate narediti da vrši jači pritisak na Perušić. Po dosadašnjim rezultatima nije se uopće primjećivala nikakva jača aktivnost sa njegove strane.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10—4, k. 802.

[2] Odnosi se na Široku Kulu. Vidi dok. br. 81, 86, 90, 91 i 109.

[3] Vidi dok. br. 81.

[4] Odnosi se na Stevu Pjevača, komandira haubičke baterije Šeste divizije.

Obratite pažnju na Lički Osik, jer izgleda da neprijatelj tamo koncentriše neke snage.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Žigić[5]

Komandant:
Đ.[6] **Jovanić**

(M.P.)[7]

[8] P. S. Nije isključeno da neprijatelj ostavi Perušić sa vrlo malim snagama.

[9] Primljeno 20/4. 43.
Br. 332/43

BR. 86

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OĐ 20 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O TOKU BORBE ZA ŠIROKU KULU[1]

20. 4. 43.[2]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
20. IV. 1943 u 3.15 sati

ŠTAĐU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Napad na Kulu[3] otpočeo sinoć u 11 sati. Saradnja artiljerije, tenkova i pješadije slaba. Neprijatelj daje vrlo žilav otpor. Oko 1 sat naši prodrli i zauzeli popov stan. Neprijatelj se brani iz bunkera i mjesta i ne dozvoljava našima da prodiru dalje.

Pomoć od Ličkog Osika odbijena. Vršena su dva demonstrativna napada na Perušić.[4]

---

[5] Rade
[6] Đoko
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[8] Dopisano mastilom.
[9] Dopisano olovkom.
[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/4, k. 419.
[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.
[3] Odnosi se na Široku Kulu. Vidi dok. br. 81.
[4] Vidi dok. br. 81.

Granata za topove imamo svega 10. Šaljemo kamion po granate iz Korenice, koje su nam dodijeljene, ali ih nismo odvezli.

Jedan je naš tenk oštećen. Dva tenkista lakše ranjena.[5] Iz bacača zapaljeno nekoliko zgrada. Zaplijenjen je jedan teški mitraljez.

U gradu ima preko 300 ustaša koji se ogorčeno brane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Žigić**

Komandant: **Đ.[6] Jovanić**

(M.P.)[7]

BR. 87

IZVJEŠTAJ ŠTABA ĐVANAESTE NOU BRIGADE OD 20 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VETOVO[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 73/1943
dana 20 aprila 1943

Izvještaj o akciji na
Vetovo — dostavlja

ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Po naređenju[2] Štaba divizije od 18. III. 1943 jedinice naše brigade imale su zadatak likvidirati neprijateljsko uporište Vetovo[3] sa slijedećim rasporedom:

---

[5] Vidi dok. br. 91.

[6] Doko

[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 41/4, k. 907.

[2] i [3] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 58.

Jednim bataljonom da se napadne neprijateljsko uporište (školu, opštinu i dva bunkera) dok ostali dio uporišta likvidiraju jedinice XVIII brigade, a sa tri bataljona da se postavi zasjeda prema Velikoj i Požegi.

Na navedeno uporište borba je otpočela u 5 sati ujutro i trajala je do 6.30 sati, u kojem vremenu je IV bataljon likvidirao školu, opštinu, kao i obadva bunkera, jedan prema Požegi, a drugi prema Kaptolu. Navedeni bataljon koji je likvidirao uporište nastupio je sa zapadne strane samog sela Vetova, preko groblja, odakle se jednim dijelom svojih snaga odvojio za likvidaciju bunkera, a drugim svojim dijelom sa dvije kolone pristupio je likvidiranju naprijed navedenih zgrada (uporišta), tako da su obadva uporišta bila opasana i bez naročitog otpora likvidirana, tako isto i snage koje su likvidirale bunkere nisu dobile tako jak otpor, pošto su istima uspješno prišle s leđa. Zamišlja se da je neprijatelj dolazak naših jedinica osjetio i da se jednim dijelom iz ovih uporišta evakuisao, dok su mu većim [dijelom] snage bile u rovovima za obezbjeđenje sela.

I bataljon

Za vrijeme ove borbe ovaj bataljon postavio je zasjedu: kota 186, špirit-fabrika, kota 181 i za vrijeme držanja zasjede na istog je nadro neprijatelj, kod špirit-fabrike primljena je borba, u kojoj je banda dobro sačekana i razbijena.

II bataljon

Postavio je zasjedu od Požege na liniji: kota 191, preko ceste i pruge do kote 186 i nije imao nikakve borbe.

III bataljon

Postavio je zasjedu od Velike na liniji: kota 273, 212, gdje je na cesti porušio most do kote 191. Na ovom sektoru također nije došlo do sukoba.

Za vrijeme likvidiranja ovog uporišta zarobljeno je u samom mjestu kao i na zasjedama plijena i to: 2 kulturbundaša, a ubijeno 6. Dobiveno 3 puškomitraljeza, 9 pušaka, oko 15.000 metaka i dosta vojničke spreme.

Naši gubitci bili su 2 mrtva i 3 ranjena druga. Mrtvi su sahranjeni u selu Podgorju. Naknadno umrlih nije bilo.

Izvršenje same akcije bilo je potpuno po izrađenom planu.

Utrošeno oko 1.000 puščanih metaka.

Izgubljenog i pokvarenog oružja nismo imali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Grbić Čedo

Komandant:
Antolović Josip

BR. 88

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 20 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA BUČJE[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 74/1943
dana 20 aprila 1943

Izvještaj o akciji na
Bučje dostavlja

ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Prema naređenju[2] Štaba divizije od 8. IV. 1943 jedinice ove brigade imale su zadatak da jednim dijelom svojih snaga izvrše napad na neprijateljsku posadu jačine od 2 bojne u Bučju,[3] a sa ostalim dijelom svojih snaga da postave zasjedu prema Španovici, Kričkama i Bjelajcima.

Napad na ovo uporište počeo je sa zakašnjenjem od 15 minuta. Napad se izveo sa slijedećim rasporedom:

I bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak spustiti se sa Velikog Brda prema uporištu sa zapadne strane, s jedne i s druge strane ceste Španovica — Bučje. Sa napadom su otpočeli, ali uslijed brisanog prostora privlačenje se vršilo pod vatrom našeg automatskog oružja. Nakon tri sata privlačenja uspjelo se približiti bunkerima na 100 metara gdje se je odmah prišlo vršenju pripreme za juriš i uspostavljanju veza sa susjednim jedinicama. Veza sa jedinicama XVII brigade nije uspostavljena, dok veza sa jedinicama naše brigade je uspostavljena i nakon završene pripreme izvršen je juriš koji je bio odbijen, te se odmah prišlo organi-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—3, k. 908.

[2] Vidi dok. br. 35 i 36.

[3] Na Bučju se nalazila jedna bojna Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije.

zovanju drugog juriša pošto su se jedinice ovog bataljona još više približile uporištu. Drugi juriš je vršen u samo svitanje i djelimično je uspio. Neprijatelj je bio potisnut iz nekoliko bunkera, ali uslijed jake vatre neprijatelja bataljon se morao povući na svoj polazni položaj uz prilične gubitke. Ovaj bataljon u ovoj akciji imao je 11 mrtvih i 8 ranjenih drugova i izgubio je 7 pušaka, a ispalio je 2100 metaka.

Zarobio je 1 živog domobrana, a pobio oko 15 neprijateljskih vojnika. Zaplijenio je 4 puške i 250 metaka.

Ovaj bataljon ostao je na položaju do 7 h. uslijed slabog održavanja veze sa ostalim jedinicama. Već kad je neprijatelj skoncentrisao svu vatru na njih tada su se povukli i vidili da su već ostale jedinice povučene. Sa istim bataljonom je zaostala jedna četa III bataljona koja je došla kao pojačanje ovom bataljonu i zajednički vršila juriš na uporište. Četa ovog bataljona u ovoj akciji izgubila je tri druga mrtva i 2 ranjena. Od oružja izgubila je 1 puškomitraljez i 2 puške. Dva druga su poginula za vrijeme izvlačenja jednog druga puškomitraljesca zajedno sa puškomitraljezom.

Ova četa je utrošila 700 metaka, a zaplijenila nije ništa.

IV bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak napasti uporište sa južne strane, ali uslijed velikog brisanog prostora ovaj bataljon uspio se pod vatrom približiti na 200 metara od uporišta, stoga nije mogao da vrši napad već je pomagao svojom vatrom napade I bataljona. Ovaj bataljon za vrijeme ove akcije imao je 3 mrtva i 7 ranjenih drugova. Zaplijenio nije ništa, a potrošio je 1800 metaka.

II i III bataljon na zasjedama nisu došli u sukob sa neprijateljem i nisu imali borbe.

Zarobljen je 1 neprijateljski vojnik. Zaplijenjeno 4 puške i 250 metaka.

Neprijateljski gubitci su oko 20 mrtvih, ranjeni nisu poznati.

Naši gubitci su 17 mrtvih i 17 ranjenih drugova.

Sam napad koji je izvršen na ovo uporište bio je dosta otežan, pošto je neprijatelj izvršio prilično dobro utvrđenje položaja od pješadijske vatre i što samo prilaženje ka uporištu po danu bilo je jako otežano, jer su borci morali prelaziti veliki tučeni prostor puščane i mitraljeske vatre, a i sama veza između bataljona kao i između ostalih jedinica nije najbolje funkcionisala, te se tako nije vršio juriš jednovremeno sa sviju strana već mjestimično po manjim otsjecima terena, tako da je nepri-

jatelj imao vremena izvršiti korekturu vatre, odnosno skoncentrisati svu vatru na onaj dio naših snaga koje izvršavaju juriš.

Uslijed slabo održavane veze, a i aljkavosti samih kurira koji u noći uslijed velike tmice nisu mogli pronaći njihove jedinice, tako da im se blagovremeno dostavi naređenje o povlačenju, i tako je I bataljon sa III četom III bataljona ostao na položaju sve do 7 sati ujutru. Zato se može reći da ova akcija u potpunosti nije izvedena po planu.

Utrošeno 4600 puščanih i mitraljeskih metaka, oko 7 topovskih granata 37 mm. Izgubljen 1 puškomitraljez i 9 pušaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Grbić Čedo

Komandant:
Antolović Josip

BR. 89

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 20 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

P R E G L E D

brojnog stanja i naoružanja VIII Divizije na dan 20-IV-1943

…jno stanje				Naoružanje																							
U rashodu		Na licu		Puške						Teški mitraljezi					Puškomitraljezi							Topovi			Bacači		
Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Mašin. mitralj.	Mauzera	Manlihera	Talijanske	Razne vojničke	Francuske	Sent-Etjen	Švarcloze	Fijat i Breda	Brno i Talijans.	Njemački	Zbrojovke	Talijanskih	Fijat	Njemačkih	Šoša	Grčkih		Poljskih	Brdskih	Protukolskih	Teških	Lakih	Revolvera
—	—	36	4	2	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
194	19	975	18	6	820	21	37	—	28	2	6	5	—	4	34	10	—	4	1	—	—	—	—	—	—	5	72
136	32	556	42	4	615	25	71	164	—	—	2	—	1 3	—	27	5	—	3	2	—	—	—	—	—	—	4	51
…71	14	699	33	2	476	56	81	1	71	—	3	2		—	16	8	—	2	5	1	—	—		—	—	7	39
12	—	17	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
8	—	96	—	—	39	1	3	—	7	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1,37 m 1,47	4	—	3
—	26	1	—	—	17	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
…21	65[3]	2405[2]	98[4]	14	1999	195[5]	103[6]	164[7]	106	7	11	7	4	4	78	23	—	9	8	1	—	—	—	2	4	16	168

Puščane						Za teške mitraljeze						Za puškomitraljeze						Topovske		
Za mitraljeske	Mauzer	Talijanske	Manliher	Razne vojničke	Francuske	Švarcloze	Fijat i Breda	Njemačke	Zbrojovke	Sent-Etjen	Talijanski i Brno	Zbrojovke	Talijanske	Njemačke	Šoša	Fijat	Grčke	Poljske	Brdske	Protukolske
150	550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
512	26052	1453	790	—	717	5630	5190	3050	—	3000	—	8875	2980	800	400	—	—	—	—	—
128	26958	7814	205	5628	1000	—	—	—	—	—	500 2850	6900	1480	400	500	—	—	—	—	—
10	9706	3678	522	—	2711	600	1400	—	—	—	—	2925	3776	345	1650	—	230	—	—	—
—	560	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1335	50	6	—	—	—	—	—	—	4460	—	500	—	—	—	—	—	—	—	26.47 24.37
—	525	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
800	65686[8]	13030	1523	5628	3428[9]	7230[10]	6590	3050	—	7440[11]	3350	19200	8636[12]	1535	2550	—	230	—	—	50[13]

	Ručne bombe		Motorna vozila					Konja				Sredstva za vezu					Municija za bacače		
									Teretnih										
Za revolvere	Defanzivne	Ofanzivne	Tenkova	Kamiona	Motocikla	Trokolica	Bicikla	Za prateć. oruđa	Jahačih	Za kuhinju	Za bojnu komoru	Centrala	Telefona	U kilometru tel. kabla	Signalnih pištolja	Raketla	Za teške	Za lake	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
584	184	245	—	—	—	—	—	30	Mule 2 6	8	10	1	4	12	—	—	—	134	
334	—	—	—	—	—	—	—	14	4	10	4	1	4	12	—	—	—	21	
308	112	333	—	—	—	—	—	—	5	24	13	1	4	12	5	48	—	132	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	5	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	—	
—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	Uneseno u prateći bat.
1226	301	579	—	—	—	—	—	44	Mule 2 18	42	29	4	15	41	5	48	36	287	

NAPOMENA

…va je radi toga što u ovom brojnom sta-
…rigada. sa svim svojim naoružanjem.[14]
…ačen je iz stroja u zadnjim borbama,[15]
…olovanju od pjegavog tifusa.
…obiven u zadnjim borbama. Za francuske
…u rubriku, a iste su se do sada nalazile u
… oružje.

3.) Manjak municije utrošen u borbi, a višak dobiven u borbi.

4.) Višak konja dobiven u borbi.

5.) Višak sredstava za vezu dobiven u borbi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[16] Turkulin

(M.P.)[17]

Komandant:
V.[18] Četković

---

[1] Original, popunjen mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/6, k. 826 A.

[2] Pogrešno zbrojeno. Treba: 91.

[3] Treba: 2.380.

[4] Treba: 97.

[5] Treba: 105.

[6] Treba: 192.

[7] Treba: 165.

[8] Treba: 65.186.

[9] Treba: 4.428.

[10] Treba: 6.230.

[11] Treba: 7.460.

[12] Treba: 8.236.

[13] Nejasno

[14] Šesta NOU brigada Pete operativne zone dejstvovala je tada u sastavu Osme divizije.

[15] Vjerovatno se misli na borbe oko Otočca. Vidi dok. br. 65.

[16] Artur

[17] Okrugli pečat: Štab Osme divizije Prvog korpusa NOV Hrvatske.

[18] Vlado

BR. 89

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA OSME DIVIZIJE N

PREGLE

brojnog stanja i naoružanja VIII Div

JEDINICE	Brojno stanje: Po spisku		U rashodu		Na licu		Naoružanje: Puške						Teški mitraljezi					Puškomitraljezi							Topovi			Bacači			Puščane					
	Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Mašin. mitralj.	Mauzera	Manlihera	Talijanske	Razne vojničke	Francuske	Sent-Etjen	Švarcloze	Fijat i Breda	Brno i Talijans.	Njemački	Zbrojovke	Talijanskih	Fijat	Njemačkih	Šoša	Grčkih		Poljskih	Brdskih	Protukolskih	Teških	Lakih	Revolvera	Za mitraljeske	Mauzer	Talijanske	Manliher	Razne vojničke	Francuske
Štab divizije	36	4	—	—	36	4	2	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	550	—	—	—	—
IV Udarna brigada	1469	37	494	19	975	18	6	820	21	37	—	28	2	6	5	—	4	34	10	—	4	1	—	—	—	—	—	—	5	72	512	26052	1453	790	—	71
V Udarna brigada	992	74	436	32	556	42	4	615	25	71	164	—	—	2	—	1 3	—	27	5	—	3	2	—	—	—	—	—	—	4	51	128	26958	7814	205	5628	100
XV Udarna brigada	1370	47	671	14	699	33	2	476	56	81	1	71	—	3	2		—	16	8	—	2	5	1	—	—		—	—	7	39	10	9706	3678	522	—	271
Vod za vezu	29	—	12	—	17	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	560	—	—	—	—
Prateći bataljon	104	—	8	—	96	—	—	39	1	3	—	7	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1,37 m 1,47	4	—	3	—	1335	50	6	—	—
Sanitet. vod	26	1	—	26	1	—	—	17	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	525	35	—	—	—
Mitraljeska protivavion. četa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svega:	4026	163	1621	65[2]	2405[3]	98[4]	14	1999	195[5]	103[6]	164[7]	106	7	11	7	4	4	78	23	—	9	8	1	—	—	—	2	4	16	168	800	65686[8]	13030	1523	5628	342

NAPOMENA

1.) Manjak ljudstva je radi toga što u ovom brojnom stanju nije unesena VI brigada, sa svim svojim naoružanjem.[14] Jedan dio ljudstva izbačen je iz stroja u zadnjim borbama,[15] jedan dio nalazi se na bolovanju od pjegavog tifusa.

2.) Višak oružja dobiven u zadnjim borbama. Za francuske puške osnovali smo novu rubriku, a iste su se do sada nalazile u [rubrici] razno vojničko oružje.

3.) Manjak municije utrošen u borbi, a višak dobiven u borbi.

4.) Višak konja dobiven u borbi.

5.) Višak sredstava za vezu dobiven u borbi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[16] Turkulin

(M.P.)[17]

Komandant:
V.[18] Četković

BR. 90

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O OSLOBOĐENJU ŠIROKE KULE[1]

21. 4. 43[2]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
21. IV. 1943 u 0.15 sati

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Večeras je vršen ponovni napad na Široku Kulu[3] i naše snage su uspjele da prodru unutra i da je zauzmu. Neprijatelj je pod zaštitom mraka uspio da pobjegne u pravcu Ličkog Osika, i imao je izvjesne gubitke. Svi pokušaji neprijatelja danas da prodre za Široku Kulu iz pravca Gospića, Ličkog Osika i Perušića odbijeni su.[4]

Noćas bataljon »Ognjen Prica« vrši demonstrativni napad na Lički Osik,[5] a IX Brigada isto noćas vrši protunapad na kotu Marina Glava, koju je neprijatelj danas uspio da zauzme.[6]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
otsutan

Komandant:
D.[7] Jovanić

(M.P.)[8]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/4, k. 419.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 81.

[4] i [6] Vidi dok. br. 109.

[5] Vidi dok. br. 81, 99 i 109.

[7] Đoko

[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 91

IZVJEŠTAJ TENKOVSKE ČETE OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŠIROKU KULU[1]

TENKOVSKA ČETA
I KORPUSA HRVATSKE
21 aprila 1943 g.

KOMANDANTU I KORPUSA HRVATSKE[2]

Kod izvršenja akcije na Široku Kulu,[3] vod tenkova u jačini od tri tenka dobio je zadatak da potrga žicu oko popova stana i poruši zid pozadi stana iza kojega je neprijatelj bio zaposjeo i da neprijatelja iza istog odbaci kako bi naša pješadija mogla ući u stan. Zadatak je vod izvršio, samo u daljnjoj borbi oko bunkera sa sjeverne i istočne strane samog mjesta nisu mogli da postignu dobre rezultate pošto je odbrana bila vrlo žilava i naša pješadija nije mogla koraka naprijed.

U ovoj akciji utrošeno je: 467 litara benzina, mitraljeskih metaka 2.435 komada.

Poginuo ni jedan drug nije, dok ih je ranjeno šest (dva teže i četiri lakše). Dva su tenka oštećena (hladnjaci vode probijeni su zelenim metcima).

U izvlačenju tenka ispred samih rovova, kojemu je bila gusenica skroz pala, istakli su se drugovi ove čete Marinković Danilo, Pribić Budislav i Bojić Mirko.

Napominjem da pojedini drugovi komandanti bataljona i zamjenici brigada traže i ono što se sa ovim malim tenkovima ne može da učini; bio je slučaj i ovog puta, pa umalo nismo ostali bez jednoga tenka.

Za politkoma,
Dokić Dušan

Komandir,
Vladimir J. Vlaisavljević

(M.P.)[4]

---

[1] Original, pisan zelenim mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20/4, k. 419.

[2] Komandant Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske bio je Ivan Gošnjak.

[3] Vidi dok. br. 81.

[4] Okrugli pečat: Prva tenkovska četa NOV Hrvatske.

BR. 92

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE DA DIJELOM SVOJIH SNAGA IZVRŠI NAPAD NA BILAJ[1]

21 aprila 1943

ŠTABU VI DIVIZIJE

Po zauzeću Široke Kule,[2] a u vezi sa našim opštim planom za likvidaciju Gospića i okoline,[3] ta će Divizija prebaciti snage za likvidaciju Bilaja,[4] a poslije toga neprijateljske garnizone južno od Gospića. Ovo je zato što je poslije borbi za Široku Kulu neprijatelj vjerovatno skoncentrisao jače snage u garnizonima na sjeverozapadnoj strani, pa je prema tome likvidacija garnizona na jugu Gospića lakša.

Štab divizije prebaciće noću 21/22 ov. mj. cjelokupnu IX Brigadu sa dva bataljona II Brigade na sektor Vrebac — Ostrovica i odmah pripremiti akciju na Bilaj. Dva bataljona II Brigade imala bi ostati i to jedan u Š. Kuli, a jedan oko Perušića, oba sa zadatkom da budu što aktivniji, kako bi se akcije na južnom dijelu što uspješnije odvijale i eventualno postigle iznenađenje. Poslije akcije na Bilaj imalo bi se pristupiti čišćenju svih garnizona južno od Gospića. Prilikom akcije na Bilaj porušiti oba mosta, u koju svrhu će vam biti stavljen na raspolaganje inžinjer of. ovog Štaba.

Mišljenja smo da bi prva etapa ove akcije imala obuhvatiti Bilaj selo, oba mosta i eventualno željezničku stanicu.

Za akciju osim vašeg naoružanja dobićete tri tenka i 1 t. bacač od VIII Divizije, koji će vam se uputiti u Vrebac zajedno sa tenkovima noću 21/22 ov. mj. Za bacač dobićete još 50 mina. Artiljerijsku i bacačku municiju što više štediti, pošto je ima vrlo malo.

Koncentraciju snaga i plan za napad treba izvršiti brzo tako, da bi se eventualno postiglo iznenađenje. Ukoliko bi to bilo moguće, akcija bi trebala otpočeti uveče 22/23 ov. mj.

Akciju treba vrlo dobro pripremiti tako, da se odvija sistematski bez prekida.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/1, k. 419.

[2] Vidi dok. br. 81 i 109.

[3] Vidi dok. br. 93, 101, 102, 103, 105, 106, 111, 113, 114 i 115.

[4] Vidi dok. br. 93 i 100.

Pošaljite izvještaj o borbama kod Široke Kule sa tačnim podacima o rezultatu borbe, kao i liste gubitaka.

Bataljoni koji ostaju na sjeverozapadnoj strani, u zajednici sa Kosinjskom četom budno će pratiti stanje kod neprijatelja na tom sektoru i svaki povoljniji moment iskoristiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

BR. 93

NAREĐENJE ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE I DEVETE NOU BRIGADE ZA DEJSTVO NA PODRUČJU PERUŠIĆ — GOSPIĆ — VREBAC[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
21. IV. 1943.

ŠTABU II i IX UDARNE BRIGADE

Radi izvođenja operacija na južnom sektoru neoslobođenog teritorija,[2] gdje postoje povoljniji uslovi, štabovi brigada postupiti će po slijedećem:

Štab II Brigade ostaviti će dva pješadijska bataljona, jedan na sektoru Kula,[3] a jedan na sektoru Lipova Glavica — Konjsko Brdo, sa zadatkom da aktivno kontrolišu neprijateljski saobraćaj na liniji Perušić — Lički Osik — Gospić, da napadaju neprijatelja na pomenutoj liniji, da budno motre i prate pokret neprijatelja na tome sektoru i da svaki povoljan momenat ne bude propušten već iskorišten do maksimuma.[4] Također sa jednim dijelom od ovih bataljona i Kosinjskom četom, koja se stavlja na raspoloženje jedinicama koje ostaju na gore pomenu-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—1, k. 796.

[2] Odnosi se na područje južno od Gospića. Vidi dok. br. 109.

[3] Široka Kula

[4] Vidi dok. br. 109.

tom sektoru, da zatvore prolaz Perušić — Studenci — Lešće i da vrše pritisak i sa te strane.

Sa ostala dva bataljona i mitraljeskim bataljonom, protukolskim oruđima da se još u toku noći prebacite na sektor Ostrovica — Barlete.

Koje ćete bataljone ostaviti o tome donesite odluku sami, a također po vašem nahođenju pojačajte bataljone sa nešto teških mitraljeza. Također sami odlučite koje ćete bataljone ostaviti — da li kompletne ili nepotpune.

IX Brigada skoncentrisaće sve svoje snage noćas do 12 sati negdje sa istočne strane Kule, a potom da krene na sektor Vrebca gdje će razmjestiti svoje bataljone na odmor u toku sutrašnjeg dana.

Na navedeni sektor odmah uputiti intendante[5] i ekonome, gdje treba organizirati ishranu, kako ne bi opet ljudstvo gladovalo.

Na ovome sektoru Štab II Brigade ostaviti će zamjenika komandanta brigade,[6] koji će biti na gore pomenutom sektoru radi pomoći i uputstava bataljonima koji ostaju.

Štab IX Brigade povesti će sa sobom i odjeljenje teškog minobacača i protukolski mitraljez.

Kompletnoj artiljeriji izdato je naređenje da krene na sektor Vrebca, a ista se stavlja u sastav IX Brigade. Mišljenja smo da se jedan bataljon IX Brigade čim prvo uputi na sektor istočno od Kule, t.j. kod cisterne, gdje će dočekati artiljeriju i obezbijediti prolaz istoj za Vrebac pravcem općinski put — Čukovac — Ostrovica — Vrebac.

Za ostale snage, t.j. njihov pravac kretanja odrediće sami štabovi brigada. Napominjemo da se pokret svih snaga a naročito artiljerije izvede za vrijeme noći, kako bi se izbjegla opasnost iz vazduha, a također artiljerija od opasnosti neprijateljske artiljerije sa Ličkog Osika.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Žigić

Komandant:
Đ.[7] Jovanić

(M.P.)[8]

---

[5] Intendant Druge NOU brigade bio je Nikola Adžić, a Devete NOU brigade Nikola Borić.

[6] Zamjenik komandanta Druge NOU brigade bio je tada Dragan Rakić.

[7] Đoko

[8] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 94

IZVJEŠTAJ ŠTABA LIČKOG NOP ODREDA OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O ČIŠĆENJU VELEBITA OD ČETNIKA[1]

ŠTAB LIČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
O. br. 94
21 aprila 1943 g.

ŠTAB I KORPUSA[2]
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 76/43
29 april 1943

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se tome štabu operativni izvještaj o izvedenoj akciji na dan 19 i 20 aprila 1943 godine.

1. — Na dan 19 aprila 1943 g. 4 bataljon ovog odreda, jačine 120 partizana sa 4 puškomitraljeza, dobio je zadatak da pročisti Velebit (predio iznad kuća Kesića i Graba), gdje se nalazilo oko 15 bandita. Do borbe nije došlo iz razloga što je banda[3] pobjegla na jedan dan ranije.

2. — Pri samom pretresu Velebita pronađeno je u pećinama 3200 metaka za teški mitraljez (talijanski), 200 francuskih metaka za puške, zarobljen je jedan četnik bez oružja, koji je nakon saslušanja pušten kući.

3. — Akcija je izvedena na vrijeme i po predviđenom planu.

4. — Municije nije utrošeno.

— o —

1. — Na dan 20 ovog mjeseca 4 bataljon ovog odreda dobio je zadatak razoružavanja četničke bande u selu Muškovci (zaselak Milanci), gdje se nalazilo do 45 naoružanih ljudi — četnika. Jačina naših snaga iznosila je 120 boraca sa 4 puškomitraljeza. Napad je otpočeo 20 ovog mjeseca u 22 časa. Pošto je noć bila vidna, a zemljište do mjesta napada bilo je pregledno, to je jedan dio ovih četnika uspio pobjeći u Obrovac, a ostali su bili pohvatani i razoružani.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38—7, k. 421 C.

[2] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa

[3] Odnosi se na četnike popa Đujića.

2. — U ovoj akciji zarobljeno je 18 četnika, koji su se bez borbe predali partizanima, od kojih je 10 pušteno svojim kućama, a 8 ih je ostalo u partizanima. Od oružja zaplijenjeno je: 21 karabin i 1 civilna puška, 1060 metaka za puške, 15 talijanskih bombi, 80 kgr. brašna, 30 kgr. pirinča, 3 litre ulja, 2 kgr. šećera i 2 kgr. kafe.

3. — Gubitci neprijatelja: 3 mrtva i jedan ranjen.

4. — Sopstvenih gubitaka nije bilo.

5. — Akcija je izvedena po planu i zapovijesti za napad; otežavajuća okolnost je bila vidna noć i prelaz ka mjestu napada bio je pregledan i brisan te je jedan dio četnika uspio pobjeći. Veza u toku borbe dobro je funkcionisala.

6. — U ovoj akciji utrošeno je 28 metaka. — Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo.

Prilog: lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
St.[4] Maoduš

Komandant,
Popović[5]

(M.P.)[6]

---

[4] Stevo
[5] Tomica
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 95

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VLAK NA PRUZI CAPRAG — SUNJA[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
21. IV. 1943.

Operativni izvještaj o izvršenoj akciji na voz na pruzi Caprag — Sunja dostavlja

ŠTAB I KORPUSA[2]
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 77/43
28 april 1943

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Noću između 18 i 19 o. mj. snage našeg odreda izvršile su napad na neprijateljski voz na pruzi Caprag — Sunja, niže Blinjskog Kuta prema Sunji. Na našoj strani u toj akciji učestvovao je I, II i IV bataljon. II bataljon bio je na zasjedi kod mjesta gdje je minirana pruga i kad je voz naišao i mina eksplodirala, taj bataljon izvršio je napad na voz. Snage I bataljona bile su na osiguranju, i to jedna četa na pruzi između Brđana i Petrinjaca, i na tom mjestu pruga je bila podminana[3] i kad je voz naletio na minu kod zasjede i ovdje je bila pruga pokidana tako da je oklopnom vozu sa Sunje bilo nemoguće pružiti pomoć porušenom vozu. Ostale dvije čete ovog bataljona bile su na osiguranju od Kostajnice i Kukuruzara više Bjelovca i Kostreša. IV bataljon sa jednom četom bio je na osiguranju na pruzi više Komareva da neprijatelj ne može iz Capraga ili Siska pružiti pomoć prugom porušenom vozu, i na ovome mjestu pruga je podminana i bila pokidana kad je voz naletio na zasjedu. Ostale dvije čete ovog bataljona bile su na položaju kao osiguranje od Petrinje, i to jedna četa iznad Bjelnika (kota 266) i jedna četa iznad Jošavice (kota 341).

Neprijateljski voz naišao je od pravca Zagreba i u 23.45 sati, kada je mina eksplodirala, snage našeg II bataljona izvr-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36—7.

[2] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa

[3] Minirana

šile su poslije prvog plotuna juriš na taj voz. U vozu je bilo kao osiguranje 16 talijanskih vojnika naoružanih sa jednim teškim, jednim lakim mitraljezom i ostalo su bili karabini. Neprijatelj se iz voza borio oko 15 minuta, poslije čega su naši borci zauzeli sve vagone.

Neprijateljski gubitci u toj borbi su 10 mrtvih, dok je ostatak posade iz voza uspio pobjeći.

Naši gubitci u toj borbi su 2 ranjena: Menićanin Dragan, stari partizan, učestvovao u svim akcijama na Baniji, nije se nigdje naročito istakao, lakše ranjen od metka, isti partizan ranjen je već po drugi put, prvi put ranjen je lakše prilikom napada na Dvor;[4] Tepšić Milan, stari partizan, učestvovao u svim akcijama na Baniji, lakše ranjen u ruku od puščanog metka.

Mrtvi: Preradović Ljuban, vodnik, dobar i hrabar borac, učestvovao u svim akcijama na Baniji teže ranjen, od koje rane i podlegao, sahranjen u groblju u Komogovini.

U tom vozu zarobljeno je i to: jedan teški talijanski mitraljez, jedan talijanski puškomitraljez, 7 karabina talijanskih i 2000 metaka.

Željeznih samara komada	3	
Jastuka za samare „	272	
Poleđina za samare „	70	
Kolana „	300	
Konjskih kamašni „	114	
Ulara „	256	
Ćebadi „	17	
Slamarica (stro-žnjača) „	256	
Makarona	2.600	kg.
Konzervi	4	sanduka
Cvibaka	2	„
Apoteke	1	„

U toj borbi utrošeno je na našoj strani 560 puščanih i mit.[5] metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dušan Jandrić

Komandant:
Bakrač Đuro

---

[4] O napadu na Dvor vidi tom V, knj. 9, dok. br. 98, 99, 100 i 102.
[5] Mitraljeskih

BR. 96

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 22 TRAVNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA SEKTOR ZRMANJA DA UPUTI PRVU NOU BRIGADU ŠESTE DIVIZIJE U LOVINAC[1]

22 april 1943

OPERATIVNOM ŠTABU ZA SEKTOR ZRMANJA[2]

Po primitku ovog naređenja hitno ćete uputiti I brigadu VI divizije sa sektora Zrmanja[3] na sektor Lovinac. Brigada može da se smjesti u samo mjesto Lovinac otkuda treba hitno da obavijesti Štab svoje divizije o svom dolasku.

Drug načelnik Štaba VI divizije[4] ostati će i dalje na sektoru Zrmanja u vezi sa zadatkom koji mu je povjeren ranije.[5]

Snage VI divizije zauzele su 20 o. mj. neprijateljsko uporište Široku Kulu.[6] Ova divizija stoji pred daljnjim akcijama na ovom sektoru i radi toga se poziva njena I brigada.

Napominjemo da pokret I brigade treba vršiti samo noću. To je naročito važno u njenoj posljednjoj etapi, tj. dalje od Gračaca prema Lovincu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37/1, k. 419.

[2] O sastavu ovog Štaba vidi tom V, knj. 13, dok. br. 60.

[3] O dejstvima ove brigade na sektoru Zrmanje vidi dok. br. 34.

[4] Mićun Šakić

[5] Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 89.

[6] Vidi dok. br. 109.

BR. 97

POHVALA PODREĐENIH JEDINICA OD STRANE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 22 TRAVNJA 1943 GOD. ZA POKAZANU HRABROST, POŽRTVOVANJE I DRUŽELJUBLJE U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
A. broj: 345/1943
dana 22. IV. 1943 u 10.45 h.

Zahvalnost i pohvala štabovima svih brigada i svim borcima IV divizije I.O.V. Hrvatske.

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE N.O.V. HRVATSKE I KOMANDANTU MINOBACAČKOG DIVIZIONA IV DIVIZIJE

Položaj

1.) Štab IV divizije Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske zahvaljuje se i pohvaljuje požrtvovanost i druželjublje divnih heroja boraca XII, XVI,XVII i XVIII brigade koji su svojim životima štitili naše drugove oboljele i ranjene u borbi s neprijateljem i iznosili ih na svojim leđima iz najgušće neprijateljske vatre.

Štab IV divizije N.O.V.H. posebno se zahvaljuje odanim i požrtvovanim junacima borcima XVII brigade koji su u najtežim časovima, uz nadčovječne napore nosili, skrivali, čuvali i sačuvali život našeg bolesnog komandanta IV divizije N.O.V.H. druga Petra Drapšina i ranjenih drugova komandanta[2] i komesara[3] III operativne zone.

Štab IV divizije N.O.V.H. isto tako pohvaljuje samoinicijativu Štaba XVII brigade koji je u svojoj odanosti i ljubavi spram našeg bolesnog druga komandanta IV divizije N.O.V.H. bez ičijeg naređenja uputio svoju jednu je-

---

[1] Original, pisan na mašini. latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/7, k. 892 A.
[2] Bogdan Crnobrnja
[3] Marijan Stilinović

dinicu koja je druga komandanta izvela iz opasnosti da bude opkoljen i uhvaćen od bandita.

2.) Štab IV divizije N.O.V.H. pohvaljuje štabove XII, XVI, XVII i XVIII brigade koji su se svojim hrabrim, mudrim i zrelim rukovođenjem svojim brigadama za vrijeme neprijateljske ofanzive[4] i poslije ofanzive pokazali doraslim za samostalno rukovođenje svojim borbenim jedinicama, te čuvajući živote naših drugova, tamanili zvjersku okupatorsku gamad, braneći svoj narod i svoju zemlju od krvavih osvajača i njihovih prljavih slugana ustaša.

3.) Štab IV divizije N.O.V.H. pohvaljuje junačke borce XII, XVI, XVII i XVIII brigade koji su svojim herojskim jurišima uništili i razbijali podivljale okupatorske kolone, koje su nasrnule u našu zemlju željne narodne krvi i imovine.

4.) Štab VI divizije N.O.V.H. posebno pohvaljuje neustrašive borce XII brigade i II bataljon XVII brigade koji su svojim herojskim jurišima uništili dvije njemačke čete na Javorovici,[5] na cesti Pakrac — Požega, te svojom gvozdenom pesnicom skršili i zarobili neprijateljski zdrug nad Šušnjarima,[6] otevši neprijatelju gomile pušaka, mitraljeza, topova i municije. Koji su se u svojoj nenadmašivoj hrabrosti suprotstavili neprijateljskim tenkovima i iste uništili.

5.) Štab IV divizije N.O.V.H. također posebno pohvaljuje hrabre borce XVI brigade koji su svojim nenadmašivim jurišima na Kolcu[7] kod Voćina i kod Koreničana razbili, uništili i zarobili dvije neprijateljske bojne i dvije njemačke zasjede, otevši im mnogo oružja i municije.

6.) Štab IV divizije N.O.V.H. isto tako posebno pohvaljuje hrabre borce XVIII brigade koji su svojim mnogim jurišima, a posebno herojskim jurišima kod Pake[8] razbili kulturbundašku bojnu i nanijeli tim razbojnicima krvave gubitke.

7.) Štab IV divizije N.O.V.H. pohvaljuje hrabrog i okretnog komandanta minobacačkog diviziona IV divizije N.O.

---

[4] Riječ je o ofanzivi »Braun«, koja je počela 20 ožujka 1943 god. Vidi dok. br. 75.

[5] Vidi dok. br. 50 i 75.

[6] Vidi dok. br. 75.

[7] Vidi dok. br. 56, 60 i 75.

[8] Vidi dok. br. 60.

V.H. druga Franu Koflera, koji se u svim dosadašnjim borbama s našim neprijateljem pokazao sposoban za povjerenu mu dužnost, te je svojim preciznim gađanjem iz teškog minobacača nanio neprijatelju krvave gubitke.

8.) Štabovi brigada treba da ovu pohvalnicu pročitaju pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Jefto Šašić

Zamj. komandanta:
Mato Jerković

BR. 98

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 23 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE DA FORMIRA DRUGI NOP ODRED[1]

sl.
23. IV. 1943.

ŠTABU V OPERATIVNE ZONE

Poslije formiranja Primorsko-goranske divizije[2] od brigada V Operativne zone, zadatak Štaba te zone jeste da rukovodi vojnički i politički sa I Partizanskim odredom V Operativne zone, te sa komandom Primorsko-goranskog područja.

Jedinice V Operativne zone, t.j. I Odred treba usmjeriti, kada se njegovi bataljoni vrate sa Žumberačkog sektora,[3] na komunikaciju Ogulin — Sušak. Na pruzi izvoditi sve vidove diverzija vodeći računa o stvarnim mogućnostima.

Po povratku ovih bataljona na svoj sektor uputiti jedan dobar bataljon na prostor Čabar — Prezid — Primorje da posluži kao kostur za formiranje novog II Odreda V Op. zone.[4] Za

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 48/1, k. 104.

[2] Vidi dok. br. 10.

[3] Odred se vratio sa Žumberka 12 svibnja 1943 god. Vidi dok. br. 84.

[4] Prema izvještaju Štaba Grupe primorsko-goranskih NOP odreda Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 7 srpnja 1943 god. ovaj odred formiran je lipnja 1943 god. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1, k. 105 A.)

formiranje toga odreda koristiti se novomobilisanim sa pomenutog sektora, a također i novomobilisanim iz Istre. Kada bude taj odred formiran, punktove za sprovođenje novomobilisanih i uopšte našeg uticaja u Istri predati pod kontrolu tom odredu. Do tada će sam Štab zone kontrolisati rad tih punktova.

Iz bataljona 1 Odreda koji će djelovati na sektoru Čabar — Prezid — Primorje vraćati u sastav I Odreda postepeno partizane kako se taj bataljon bude popunjavao novomobilisanim sa tog sektora. II Odred ne treba da prerasta više od 300 boraca. Naročito je potrebno budno paziti da to bude vrlo pokretan odred i što manje vezan za teritorij. Da bi se taj odred mogao na pomenutom sektoru održati nužno je unaprijed na povoljnim tačkama organizovati dovoljne rezerve hrane.

Pored pomenute djelatnosti na pruzi, jedinice V Operativne zone treba da prelaze i u Istru i da tamo vrše moguće akcije, te mobilišu što više ljudstva, koje ako ne bude moguće uvrstiti u jedinice V Op. zone slati na raspolaganje Glavnom štabu.

Štab V Op. zone uspostavit će živu i prisnu vezu sa slovenskim partizanskim jedinicama, te izvoditi na graničnim sektorima moguće operacije. U saradnji sa slovenskim partizanskim jedinicama izbjeći svaki nesporazumak, te sva pitanja riješavati sporazumno i u potpunoj saglasnosti.

Ukoliko raspolažete sa nenaoružanim partizanima javite koja količina oružja vam je potrebna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar: Komandant:

P. S. Za Štab II Op. zone VI Brigada će transportovati 200 karabina sa odgovarajućom municijom, te za Slovence 50.000 metaka. Odmah poduzeti potrebne mjere da obezbijedite transport. Gornji materijal će vam biti predat od Štaba korpusa[5] u Brinju.

[5] Riječ je o Prvom korpusu NOV i PO Hrvatske.

BR. 99

IZVJEŠTAJ DRUGE BRDSKE BATERIJE OD 24 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŠIROKU KULU[1]

II BRDSKA BATERIJA
I KORPUSA N.O.V.H
24-IV-1943

ŠTAB I KORPUSA[2]
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 25. 4. 43.

Operativni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA N.O.V.H.

Ova baterija nalazi se pri VI Diviziji, a za vrijeme akcije na Široku Kulu[3] bila je pridodata II Udarnoj brigadi.

Baterija je krenula na položaj 19 ov. mj. u 5 h iz sela Tolića pravcem Bunić — Ljubovo — Š. Kula. Na položaj smo stigli na određeno vrijeme i otvorili vatru u 23 h. Položaj je bio unaprijed predviđen i izabran na licu mjesta u daljini od objekata koje smo trebali tući 800 m. Sa istog položaja imao se dobar pregled svih objekata, ali je bila noć. Po već ugovorenim znakovima u zapovijesti otvorili smo vatru na zgradu popov stan, gdje nisu bili najbolji pogodci uslijed noćnog gađanja. U samu zgradu palo je 5 granata, a ostale u podnožje zgrade u daljini 5—8 metara. Takođe po ugovorenom znaku prenesena je vatra na kuću Bukovčevu, gdje su bili dobri pogodci. Granatama je zapaljena ista kuća. Na ovom položaju ispaljeno je 45 granata od kojih je bila natpolovična većina pogodci, uzevši i one koje su padale u utvrđene zidove. Na tom smo položaju ostali do 4 h 20-og ov. mj. i povukli se na cestu ispod kote 773. Sa tog položaja otvorili smo vatru u 19 h. Pogodci su bili vrlo dobri, a utrošili smo 27 granata, od kojih 4 u mjesto Lički Osik, a padale su tačno u centar. Ostale su padale u bunkere i jedan je bunker provaljen, i u centar Š. Kule. U ovoj akciji efikasnost zrna bila je uglavnom dobra. Nije eksplodiralo četiri zrna. Dakle, u ak-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37—7, k. 421 C.
[2] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa
[3] Vidi dok. br. 81, 85, 86 i 109.

ciji na Š. Kulu utrošeno je svega 72 granate. Sa ovog položaja krenuli smo u Rakitu 21 ov. mj. u 9 h.

Gubitci neprijatelja nisu tačno poznati, ali ih vjerojatno ima mrtvih dejstvom artiljerije. Obilaskom zauzetog mjesta nađeno je dva neprijateljska vojnika raznesena granatom.

Naših gubitaka nije bilo.

Ova baterija pridodata je II Brigadi u akciji na Bilaj — Ribnik[4] i nije otvarala vatru pošto je neprijatelj izbjegao. Isto tako nije otvarala vatru ni na Medak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milan D. Pavičić

V. d. komandir:
Blanuša Ilija

(M.P.)[5]

BR. 100

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETE NOU BRIGADE OD 24 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADIMA NA BILAJ, RIBNIK I MEDAK[1]

ŠTAB IX UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
Br. službeno
24. IV. 1943

Operativni izvještaj.
O. 16

ŠTABU VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

PRIPREME:

Poslije uspješno završenih operacija na Široku Kulu,[2] a po dobivenoj zapovijesti[3] toga Štaba, naša brigada krenula je dana 21 ov. mj. za selo Vrebac, gdje se ljudstvo smjestilo i odmaralo.

---

[4] Vidi dok. br. 109.

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—3/I, k. 746.

[2] Vidi dok. br. 81 i 109.

[3] Vidi dok. br. 93.

Štab ove brigade smjestio se u selo Vrebac, a sutra ujutro, t.j. 23 ov. mj., komandant[4] i komesar[5] išli su na izviđanje terena. Izdato je naređenje štabovima bataljona da pregledaju i podmažu automatska oruđa, te da jedinice popune sa municijom.

PODATCI O NEPRIJATELJU:

U mjestu Bilaj nalazila se neprijateljska posada u jačini od 120 domobrana sa pješadijskim naoružanjem.

NAŠE SNAGE I NAORUŽANJE:

Ova brigada u sastavu 4 pješadijska i 1 mitraljeskog bataljona, te čete za vezu, i ojačana sa dva teška bacača i 1 protutenkov. mitraljezom.

PLAN ZA AKCIJU:

Prema planu i zapovijesti Štaba divizije ova brigada dobila je zadatak da osigura snage II Brigade koje su vršile napad na samo mjesto Bilaj.

RASPORED SNAGA:

I i III bataljon zauzeli su položaj na Visokom Brdu[6] i tako štitili naše snage koje su napadale Bilaj od neprijateljskog garnizona u Gospiću, dok je II bataljon osiguravao od stanice Bilaj — Ribnik. IV bataljon nalazio se u divizijskoj rezervi.

TOK BORBE:

Pošto neprijatelj nije polazio da interveniše od Gospića, to je III bataljon ove brigade dao pomoć II Brigadi prilikom zauzimanja mjesta Bilaja. II bataljon ove brigade, koji je osiguravao od željez. stanice Bilaj-Ribnik, ocijenivši da neprijateljske snage nijesu bile jake u ovoj stanici, pristupio je likvidaciji iste, u čemu je i uspio. Pošto je II Brigada likvidirala neprijateljsko uporište u Bilaju i II bataljon IX Brigade željezničku stanicu Bilaj-Ribnik, naše snage koje su osiguravale od Gospića bile su po naređenju Štaba divizije smijenjene po snagama II Brigade, gdje je naša brigada dobila zadatak da likvidira selo Ribnik, u kojemu se nalazila neprijateljska posada.[7]

---

[4] Momčilo Novković
[5] Milan Basta
[6] Velika Brda
[7] Odnosi se na dijelove Četvrtog stajaćeg zdruga ustaške vojnice. Vidi dok. br. 172.

Kako je neprijatelj osjetio da je zauzeto mjesto Bilaj i želj. stanica Bilaj-Ribnik, pobjegao je za Medak, prije nego što su stigle naše snage. Nakon ovakove situacije naša brigada je dobila zadatak da se koncentriše oko Metka i da izvrši pripreme za napad, koji se trebao izvesti u prvi sumrak dana 23 ov. mj. Budući je neprijatelj primjetio jačinu naših snaga i uvidio da postoji opasnost da bude uništen, počeo je da napušta Medak i da bježi u pravcu Velebita.[8] Snage II i IV bataljona krenule su za gonjenjem neprijatelja, dok I bataljon ove brigade, koji je dobio zadatak da se probije iz Velebita i da otsiječe neprijatelju otstupnicu, nije uspio na vrijeme stići na određen položaj, tako da je neprijatelj uspio djelomično pobjeći.

ISHOD BORBE, REZULTATI:

Akcija je uspjela, ali je neprijatelju uspjelo u većem broju pobjeći. U ovim akcijama zarobljeno je 164 domobrana, 39 ustaša, 50 četnika, 7 teških mitraljeza, od kojih su 2 neispravna, 6 puškomitraljeza, pješadijski top bez zatvarača »Pito« cal. 37 mm sa 105 granata, »Mauzer« pušaka 194, oko 50.000 »Mauzer« metaka i 30.000 francuske municije, 1 ispravna radio-stanica, 3 telefona, 30 granata za laki minobacač, ručnih bombi 145 talijanskih i njemačkih, 33 kom. fišeklija, 52 noža, 5 torbica, 14 šinjela, 10 gaća, 15 pari cipela, 1 pisaću mašinu, 76 kom. ćebadi, 46 opasača kožnih talijanskih.

U ovim borbama bio je na našoj strani mrtav 1 drug, a 4 ranjena, od kojih 1 teže. Ukoliko nam je poznato, na strani neprijatelja bilo je 5 mrtvih i 2 ranjena domobrana, koji su se predali i upućeni su u bolnicu na liječenje. Ovoliko nam je poznato, a moglo je biti i više gubitaka kod neprijatelja.

KRITIČKI OSVRT:

Akcije su izvedene po planu. Grešaka naročitih nije bilo, jedino što se je osjetila velika zamorenost boraca, te je usljed toga dolazilo do sporoga manevrisanja sa jedinicama i gonjenja neprijatelja. Veza sa susjednim jedinicama održavala se preko kurira, kao i sa Štabom divizije. Da smo bili telefonski povezani sa Štabom divizije intervencija naših snaga u proganjanju neprijatelja bila bi efikasnija. Snalaženje starješina bilo je dosta sporo, kao i ocjena situacije.

---

[8] U borbama za Medak raspršena je Prva bojna Dvanaeste pješačke pukovnije. Vidi dok. br. 172 i 173.

UTROŠAK MUNICIJE:

U ovim borbama utrošeno je 3.674 metka puščana (3.100 jugosl. i 574 talijanska), te 10 kom. mina za lake minobacače.

NAROČITE NAPOMENE:

Napominje se da je zarobljeno i više domobrana i četnika, kao i ratnog materijala, pošto isti stalno dolaze u manjim grupicama iz šume i predaju se IV bataljonu, koji se nalazi u Metku — nego što je u ovome izvještaju navedeno pod tačkom »Ishod borbe, rezultati«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
M. Basta

Za komandanta,

PRILOG: Liste gubitaka.

O- 348-43
Bilaj — Ribnik — Medak[9]

[9] Dopisano mastilom.

BR. 101

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 24 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPUŠTANJU PERUŠIĆA I LIČKOG OSIKA OD STRANE NEPRIJATELJSKIH SNAGA[1]

24. 4. 43[2]

Depeša:

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
Broj sl.
24. IV. 1943 u 16.15 h

ŠTABU I KORPUSA N.O.V.H.

23. IV u 19.20 h neprijatelj napustio Perušić i Lički Osik.[3] Naši[4] ušli u ta mjesta. U Gospiću užurbanost i panika. Prebacujemo II brigadu na sektor Trnovac — Rizvanuša, sa zadatkom djelovanja na cesti Gospić — Karlobag.[5]

IX brigadu prebacujemo na sektor Divoselo. IX brigada sada se nalazi u Medku. Štab divizije kreće u pravcu Divosela.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Ribnik
Štab VI divizije
24. IV. 1943 godine

Tačnost prepisa ovjerava pisar Štaba:

N. A.[6]

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/4, k. 419.

[2] Datum prijema telegrama u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

[3] Vidi dok. br. 172.

[4] Odnosi se na dijelove Prve i Druge NOU brigade.

[5] Vidi dok. br. 103.

[6] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

BR. 102

PRIPREMNA ZAPOVIJEST ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 24 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE I OSME DIVIZIJE ZA NAPAD NA GOSPIĆ[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 72/43
24 april 1943

PRIPREMNA ZAPOVIJEST[2]
Za operacije u Gospiću i okolini
(Sekcija Senj, Gospić, Novi Grad i Zadar 1 : 100.000)

Opšta situacija: Nakon čišćenja Gacke doline[3] od neprijateljskih snaga, gospićki garnizon, osiguran sa nekoliko garnizona južno i sjeverozapadno, ostao je uklopljen među naše snage zavlačeći se dublje u oslobođeni teritorij. Ovakav položaj neprijatelja u Gospićkom kotaru, u odnosu prema našim snagama, zahtijevao je veće snage za odbranu, koje neprijatelj u dovoljnoj mjeri nije mogao da drži na tome sektoru. Nakon uvodnih operacija sa manjim našim snagama, kojima se je likvidiralo vrlo jako neprijateljsko uporište Široka Kula,[4] kao i šest neprijateljskih uporišta na južnoj strani Gospića[5] koja su imala zadatak da štite Gospić sa te strane, kod neprijatelja počela se je pojavljivati u izvjesnoj mjeri demoralizacija. Neprijatelj nema u dovoljnoj mjeri hrane, tako da se njegovi vojnici vrlo slabo hrane, što izaziva veliko neza-

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—2, k. 421.

[2] Napad na Gospić izvršen je na osnovu zapovijesti Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 30 travnja 1943 godine. Vidi dok. br. 114.

[3] O operacijama u Gackoj dolini vidi dok. br. 15, 17, 65, i 66.

[4] Vidi dok. br. 90, 91 i 109.

[5] Južno od Gospića likvidirana su sljedeća neprijateljska uporišta: Bilaj, Ribnik, Medak, Sveti Rok, Lovinac i Brušane. Vidi dok. br. 109 i 115.

dovoljstvo. Prema dobivenim podacima tražena je pomoć za gospićki garnizon ali ista nije dobivena. Likvidacijom Bilaja[6] sa jugoistočne strane gospićki garnizon nema vanjske odbrane. Neprijateljska utvrđenja oko Gospića zahtijevaju veći broj oružja automatskog i veći broj boraca za odbranu, nego što ih neprijatelj tamo ima. Svi ovi momenti su dokaz da je gospićki garnizon sazreo za napad, tj. da svi uslovi za uspjeh naših snaga postoje. Likvidacijom gospićkog garnizona neprijatelj bi se izbacio iz ličke doline preko Velebita na samu obalu i time bi naš oslobođeni teritorij bio mnogo proširen i mogućnost za odbranu bila bi mnogo veća. Ova likvidacija povlači za sobom veliki vojnički i politički uspjeh za nas pošto je Gospić bio kao centar Like a ujedno i najveće uporište ustaških bandi. Ova likvidacija je osim toga nužna još i radi toga, što time oslobađamo veći dio naših snaga koje ćemo moći upotrijebiti na drugim sektorima. Jačina neprijateljskih snaga koje dolaze u obzir za likvidaciju u ovoj operaciji su slijedeće: Gospić: prema do sada dobivenim podacima u Gospiću se nalaze tri bojne, od kojih su izgleda dvije ustaške i jedna domobranska.[7] Većina ustaša su novomobilisani. Na položajima Perušić — Lički Osik, prema prikupljenim podacima, nalaze se dvije ustaške bojne izmiješane sa novomobilisanim ustašama. Na osiguranju prema Karlobagu nalazi se u Brušanima ustaška bojna Delka Bogdanića, koja se po svojoj borbenosti računa kao jedna od najboljih.[8] Neprijatelj još sa svojim snagama drži i uporišta Lički Novi kao i mostove na Jadovi i Lici između

---

[6] Vidi dok. br. 109.

[7] U Gospiću su se nalazile sljedeće neprijateljske snage: Stožer Četvrtog stajaćeg zdruga sa stožernom satnijom, Trideset prva, Trideset druga i Trideset četvrta ustaška bojna, Četvrta gorska bitnica (brdska baterija), dijelovi Druge bojne Dvanaeste pješačke pukovnije, dijelovi Druge lovačke bojne i dijelovi Prve i Druge stražarske željezničke bojne.

[8] Odnosi se na Prvu ličku bojnu. Vidi dok. br. 117.

Ličkog Osika i Gospića. Neprijatelj ima osiguran cijeli prolaz do Karlobaga, a na Oštarijama[9] se prema dobivenim podacima utvrđuje navodno sa namjerom da se u slučaju povlačenja iz Gospića zadrži na tim položajima. Stanje kod neprijatelja se svakodnevno mijenja, pa prema tome ni ovi podaci neće biti potpuno tačni. Prilaže se skica Gospića sa naznakom utvrđenja. U odnosu prema ovim neprijateljskim snagama nalaze se naše snage koje će učestvovati u akciji u slijedećem sastavu: VI divizija sa sve tri brigade i sa pridodata 4 brdska topa klbr. 75 m/m, tri t. bacača i dva tenka; VIII divizija sa IV i XV brigadom i sa pridodatom baterijom brdskih topova klbr. 65 m/m, tri t. bacača i dva tenka.

Opšti zadatak: Likvidirati gospićki garnizon sa svim okolnim uporištima i koristeći eventualni neprijateljski bijeg nastaviti sa likvidacijom svih uporišta do mora.

Posebni zadatak: VI d i v i z i j a. Sa gore označenim sastavom ima . . . zadatak da izvrši glavni napad na neprijateljski garnizon Gospić i da ga likvidira.[10] Ovaj glavni napad vršiće se od sjeverozapadne strane, tj. od pravca Smiljanskog Polja, s razloga što su na tome prostoru najslabija neprijateljska utvrđenja. U vezi sa ovim zadatkom, divizija će se osigurati lijevo i desno pošto na svojim krilima neće imati naših snaga izuzev na Budačkom mostu. Štab divizije će u vezi sa ovim zadatkom razraditi plan napada i prije početka operacije dostaviti ovom štabu 1 primjerak. U slučaju eventualnog nastupanja neprijatelja pred sami napad, za vrijeme napada ili po likvidaciji garnizona, snage VI divizije produžiće sa gonjenjem neprijatelja sa dvije brigade, dok će jedna ostati u Gospiću za održavanje reda, koja

---

[9] Baške Oštarije

[10] Vidi primjedbu br. 5 uz dok. br. 114.

će istodobno preuzeti komandu u gradu do uspostave komande mjesta. Nastup ovih dviju brigada koje će progoniti neprijatelja, treba da bude tako postavljen, da jedna brigada progoni neprijatelja cestom pravac Oštarije, dok bi druga preko Trnovca i Jadovnog imala za zadatak da odmah napada na Oštarije i da ih preko Stupačenova i Prpića nastoji izmanevrisati puštajući se na cestu između k. 978 i 1091. Po likvidaciji Oštarija brigade bi se spuštale lijevo i desno od ceste nastojeći što prije presjeći neprijatelju otstupnicu sjeverno od Karlobaga i pod povoljnim uslovima pristupiti likvidaciji Karlobaga.[11] Progon neprijatelja mora biti dobro organizovan i energičan.

VIII divizija. Sa označenim sastavom vršiće pomoćni napad sa jugoistočne strane Gospića sa jednom brigadom, dok će sa drugom brigadom blokirati neprijateljska uporišta Perušić i Lički Osik ukoliko isti još budu postojali, a ukoliko ne, sa obje brigade vršiti napad na Gospić. Uz pomoćni napad blokada i likvidacija želj. stanice ukoliko za to postoje uslovi bez većih žrtava, kao i upad u samo mjesto pravcem između ceste želj. stanica — Gospić i ceste Divoselo — Gospić. Ako je rijeka Novčica gazna kod Lipa u visini slova L preći sa jednim dijelom snaga rijeku i napasti grad između rijeke i groblja u pravcu crkve. Isto tako poslužiti se sa prelazom preko rijeke i upadom u grad od mosta na cesti Gospić — želj. stanica prema k. 556, ukoliko za to postoje mogućnosti. Štab divizije će ove mogućnosti ispitati i sam po tome donijeti odluku, kojim će pravcem nastupiti. Na mostovima između Ličkog Osika i Gospića držati što jača osiguranja i ne dozvoliti neprijatelju da se iz pravca Ličkog Osika probije do Gospića. Isto tako paziti na prolaze od Perušića prema Klancu i Mu-

[11] Neprijateljska posada u Karlobagu nije tada likvidirana.

šaluka prema Smiljanskom Polju, da neprijatelj eventualno ne bi sa tih pravaca ugrozio VI diviziju koja vrši glavni zadatak. Po likvidaciji gospićkog garnizona VIII divizija pristupiće likvidaciji neprijateljskih garnizona u Ličkom Osiku i Perušiću[12] ukoliko još oni budu postojali, a u protivnom će zadržati jednu brigadu u Ličkom Osiku i Perušiću a jednu u južnom dijelu Gospića od mosta prema stanici.

Veza: Štabovi divizije osiguraće telefonsku vezu prvenstveno sa Štabom korpusa koji će rukovoditi sa operacijama, a po mogućnosti i sa brigadama koje učestvuju u borbi. Glavna linija imala bi teći od Kekića ispod slova »p« (Lipe) preko Balinovca i Derala do kuća iznad k. 571, koju će postavljati VIII divizija i gdje će je povezati sa linijom VI divizije koja će dalje teći do k. 654 gdje će se nalaziti Štab korpusa. Ostale linije će divizija razgranati prema potrebi. Imati u vidu da se veza osigura sa duplim sredstvima. Telefonski aparat kod Štaba korpusa kao i telefoniste daće VI divizija.

Mjesto štabova: Štab korpusa nalaziće se u Bogdaniću ispod k. 654 (Smiljan). Štab VI divizije nalaziće se negdje u visini Smiljanske Plantaže. Štab VIII divizije u Lipama kod Kekića.

Sanitet: Bolničke punktove štabovi divizija organiziraće na svom prostoru. U Širokoj Kuli (selo Vukava) nalaziće se kamion koji će otpremati ranjenike u bolnicu, pa će obje divizije slati ranjenike na to mjesto, naročito teže kojima je potrebna hitna pomoć. Prihvatilište kao i brigu oko transporta preuzeće VIII divizija.

Znaci raspoznavanja: Za 25-IV-1943 bacač — Banija, za 26-IV-1943 opasač — Orel, za 27-IV-1943 sablja — Sarajevo, za 28-IV-1943 avion — Avala

---

[12] Neprijatelj je napustio ova uporišta. Vidi dok. br. 103.

za 29-IV-1943 pištolj — Pirot, za 30-IV-1943 gajka — Gospić. Ugovoreni znaci: tri kratka podizaja puške u vis, odziv: isto sa partizankom na pušci. Ugovorene i vidne znakove dati pred sami početak akcije na Gospić a sa znakovima raspoznavanja služiti se kako slijedi.

Ishrana: Štabovi divizija organiziraće ishranu u susjednim selima na dosadašnji način. Ishrani boraca posvetiti što veću pažnju da bi borci bili što sposobniji za izdržavanje napora.

Postupak sa zarobljenicima i plijenom: Sve zarobljenike kao i ratni plijen slati u Široku Kulu, koje će preuzimati drug koga će za to ovlastiti Štab korpusa. Zarobljenike ne svlačiti i oduzimati im samo vatreno i hladno oružje, kao i isprave koje se kod njih nalaze. Sve isprave predati uz zarobljenike.

Vrijeme operacija: Štabovi divizija odmah će po primitku ove zapovijesti sa svim jedinicama krenuti na određena mjesta. Štab VIII divizije će sa najbližom brigadom smijeniti dva bataljona II brigade koja se nalaze u Perušiću i Širokoj Kuli i uputiti ih u sastav njihove jedinice. Ostala dva bataljona te brigade zadržati u Širokoj Kuli do momenta prelaza VI divizije preko Budačkog mosta, koji će odmah poslije preuzeti ta dva bataljona. IV brigadu zadržati u Ostrovici do pred samu akciju. VI divizija sačekaće I brigadu i odmah se uputiti preko Ostrovice, Budaka i Budačkog mosta za Smiljansko Polje. Prethodno će neposredno pred sami prelazak likvidirati posadu na Budačkom mostu i osigurati prolaz divizije. Tačno vrijeme za početak akcije ne može se odrediti s razloga što postoji mogućnost promjene situacije za vrijeme koncentracije naših snaga, ali treba imati u vidu da će se vršiti drugi dan po prelasku VI divizije na Smiljansko Polje.

Napomene: Radi eventualnog slučaja povlačenja neprijatelja prije nego izvršimo koncentraciju naših snaga, Štab VI divizije organizovaće jednu podoficirsku osmatračnicu na Kamenjuši, k. 607 ili 564, koja će imati zadatak da osmatra neprijateljski promet između Gospića i Brušana i da svaku eventualnost javlja. U slučaju da neprijatelj počne otstupati prije izvršene koncentracije, Štab VI divizije pristupiće progonu neprijatelja sa najbližim snagama i upadom u grad. Progon neka po mogućnosti bude kako je predviđeno. VIII divizija će također pristupiti progonu neprijatelja ako bi joj snage bile bliže od snaga VI divizije. U svakom slučaju će VIII divizija imati u vidu da neprijatelja tuče bočno do visine Ličkog Novog. Prilikom ulaska u grad, u kuće u kojima se ne daje otpor ne ulaziti. Vojne i državne zgrade odmah blokirati i postaviti stražu. Na svim ulazima u grad postaviti straže i zabraniti svim licima ulazak i izlazak iz grada do daljnjeg naređenja ovog štaba. Što gušće patrole upućivati po gradu sa zadatkom da svaki pokušaj pljačke ili bilo kakvo remećenje reda u gradu po neodgovornim licima najenergičnije spriječe. Privatne dućane ne smije se dirati a pred ustaške postaviti stražu i za likvidaciju sačekati naređenje Štaba VI divizije. Štab VI divizije ispitaće mogućnost rušenja ceste na Takalicama preko Trnovca i ometanje saobraćaja i pod i najmanje povoljnim prilikama pristupiti tome. Radi neprijateljske avijacije pokrete vršiti po noći a po danu samo u nužnim slučajevima. Predviditi mogućnost miniranja ceste u Takalicama. Naročitu pažnju posvetiti planu vatre. Izvještaje slati ovom štabu svakog parnog sata za vrijeme operacija a prije toga tri puta dnevno.

Štab VI divizije izvijestiće vrijeme prelaza preko Budaka a Štab VIII divizije izvijestiće kad stigne na određene položaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[13] Holjevac s. r.

Komandant,
I.[14] Gošnjak s. r.

(M. P.)[15]

Dostavljeno:
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske na znanje.
Na izvršenje:
Štabu VI i VIII divizije.

Da je prepis vjeran originalu ovjerava,
Šef kancelarije:

BR. 103

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 25 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE U VEZI S BLOKADOM GOSPIĆA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
25 aprila 1943

ŠTABU VI DIVIZIJE

U vezi sa napuštanjem neprijateljskih snaga Ličkog Osika i Perušića[2] neprijateljski garnizon u Gospiću pojačao se je do te mjere, da smatramo da bi bilo vrlo teško da ga zauzmemo i iziskivalo bi od nas velikih žrtava za postignuće tog cilja, radi toga odustaćemo od predviđenog plana,[3] tj. na-

---

[13] Većeslav
[14] Ivan
[15] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/4, k. 419.
[2] Vidi dok. br. 101.
[3] Vidi dok. br. 102.

pada na sam grad i upotrebićemo taktiku opsade.[4] Opsada treba biti izvedena na slijedeći način: Snage VI divizije, za sada II i IX brigada, presjeći će jedinu komunikaciju neprijatelja Gospić — Karlobag. Potrebno je pronaći najzgodnije mjesto gdje to treba izvršiti, ako odgovara teren to mogu biti Brušani. Položaje kod Brušana treba zadržati da bismo time držali cestu u svojim rukama i za to vrijeme uništili mostove kod samih Brušana. Držeći ove položaje jedinice VI divizije imaju zadatak da odbace pomoc koja bi eventualno dolazila opsjednutom neprijatelju. VIII divizija vrši će pritisak na grad. Ovom taktikom ubrzaćemo izlaz neprijatelja iz grada, onemogućiti mu izvoz težeg materijala iz grada i smanjiti prisilnu evakuaciju civilnog stanovništva iz grada. Ovim treba stvoriti psihozu kod neprijatelja da će on težiti za što bržim izlaskom iz opsjednutog grada. Ukoliko će se naše jedinice VI divizije teško držati na zauzetim položajima na cesti Gospić — Karlobag, dozvoljava se istima da ih napuste, ali samo toliko i na takove položaje da se povuku sa kojih će moći krenuti u napad, kada zadnje kolone neprijatelja izađu iz grada. Neprijatelja treba napadati bočno i progoniti ga kao što je već bilo predviđeno u našoj zapovijesti od 24 ov. mj.[5]

Obzirom da se neće vršiti napad na grad, mjesto Štaba korpusa neće se nalaziti na mjestu u kom je to bilo predviđeno u zapovijesti od 24 ov. mj. već se nalaziti pod kotom Zubar, k. 701 na sektoru Ličkog Osika. U vezi s promjenom, štabovi divizija ostaviće svoja mjesta u vezi sa njihovim novim zadacima. U vezi s time potrebno je organizirati telefonsku liniju između VIII i VI divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

---

[4] O blokadi Gospića vidi dok. br. 105.
[5] Vidi dok. br. 102.

BR. 104

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 25 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O STEČENIM ISKUSTVIMA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOB. VOJSKE
HRVATSKE
A. broj: 78/1943
dana 25 aprila 1943

Iskustva stečena tokom ofanzive.

ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

1.) Naši borci su primili vijest o neprijateljskoj ofanzivi[2] sa nekim strahopoštovanjem prema neprijatelju, zato što su naše jedinice vodile stalno ofanzivne bojeve, a ne defanzivne i što je to bila prva jača ofanziva na naš oslobođeni teritorij.

2.) Ali nakon prvog dana borbe sa neprijateljem borci su se oslobodili, jer im do tada nije bila poznata ofanziva većeg opsega. Tako upoznavši slabosti neprijatelja moglo se prići udaranju neprijatelja sa leđa ili bokova jer neprijatelj ista nije mnogo štitio.

3.) Kako borci tako i rukovodioci stekli su uvjerenje da sa dobrim rasporedom jedinica i automatskog oružja, a sa manje snage može se zaustaviti nadiranje neprijatelja i ako bi neprijatelj nadirao sa jačim snagama. A tada sa ostalim dijelom snaga može se neprijatelja tući sa boka ili leđa.

4.) U manevarskoj borbi koja je vođena tokom ofanzive u samom početku bilo je više grešaka i to:

a) Borci nisu zauzimali dobre zaklone.

b) Prebacivanje nije vršeno pod zaštitom vatre svojih drugova.

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/2, k. 892.

[2] Odnosi se na ofanzivu »Braun«, koja je počela 20 ožujka 1943 god. Vidi dok. br. 75.

c) Nije otvarana koncentrična vatra za vrijeme vršenja juriša.

d) Juriši nisu vršeni organizovano, već više spontano.

e) Od strane rukovodilaca i boraca nije se polagala važnost na teške mitraljeze.

Svi ti nedostatci su odmah ispravljani i zahvaljujući rukovodiocima koji su na te nedostatke ukazivali, a također i iskustvom boraca kroz borbu pod kraj ofanzive i poslije ofanzive ti nedostatci su prilično odklonjeni.

5.) Naši borci prolaskom kroz neprijateljsku ofanzivu stekli su mnogo iskustva i bojazan borbe po danu koja je postojala kod njih je potpuno prestala. A to dokazuju borbe koje su vođene pred kraj i poslije ofanzive gdje smo mi imali vrlo male gubitke a dobre uspjehe.

6.) Pred kraj ofanzive su naši rukovodioci polagali više računa na teške mitraljeze koji su svojim dejstvom uvjerili rukovodioce i borce o svojoj snazi, a to se naročito pokazalo u borbi iznad Amatovaca na Gredini, iznad Sažija, na koti 583 i na koti 856 (Ravna Gora) gdje su naši teški mitraljezi odigrali odlučujuću ulogu.

7.) Do ofanzive kod naših boraca postojao je strah od avijacije i artilerije, ali kroz više borbi borci su se uvjerili da neprijateljska avijacija i artilerija nisu opasne onda kad se jedinice što više približe neprijatelju.

8.) Služba veze za vrijeme ofanzive je funkcionisala prema situaciji. Neki puta su naređenja stizala na vrijeme, a neki puta su kasnila iako su bile upućivane jače patrole od odabranih boraca. Stoga služba veze još uvijek je bolno pitanje za naše jedinice.

9.) Naše jedinice prolaskom kroz prvu jaču neprijateljsku ofanzivu stekle su mnogo iskustva u borbi po danu, o smještaju automatskog oružja, prebacivanju i pronalaženju mrtvih uglova, te će se tim iskustvima moći koristiti u našim predstojećim akcijama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

BR. 105

ZAPOVIJEST ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 26 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE I OSME DIVIZIJE ZA BLOKADU GOSPIĆA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
26 aprila 1943
u 17.20 h

ZAPOVIJEST
(Sekcija Gospić—Senj—Novi Grad—Zadar razm. 1 : 100.000)

Opće stanje: U vezi sa izdatom pripremnom zapovijesti za akciju na gospićki garnizon i okolna uporišta,[2] situacija se izmijenila utoliko što je neprijatelj napustio Perušić i Lički Osik, povukavši se sa svim snagama u Gospić.[3] Prema tome gospićki garnizon pojačao se, a pojačana su u izvjesnoj mjeri i osiguranja prema Karlobagu. U vezi s ovim zadatak je naših snaga da presijeku neprijatelju vezu prema Karlobagu i da pristupe užoj blokadi, iznuravajući snage neprijatelja češćim prepadima i tako stvoriti povoljan moment za odlučni napad, ili prisilimo neprijatelja na povlačenje. Tačno brojno stanje u Gospiću nije nam poznato, ali se prema prikupljenim podacima može računati oko 3000, naoružano sa 4 topa i nekoliko bacača.[4] U svom sastavu imadu nekoliko tenkova od 3,5 tone. Neprijatelj također posjeduje i protukolno oruđe. Sastav naših snaga koje učestvuju u akciji ostaje isti, s tim što se VI diviziji ne daje još 1 top kal. 75 mm.[5]

---

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—2, k. 421.

[2] Pripremnu zapovijest za napad na Gospić izdao je Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske 24 travnja 1943 god. Vidi dok. br. 102.

[3] Vidi dok. br. 101 i 103.

[4] O neprijateljskim snagama u Gospiću vidi dok. br. 106.

[5] U zapovijesti za napad na Gospić, Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske pridao je Šestoj diviziji 4 brdska topa kalibra 75 mm. Vidi dok. br. 102.

Za izvršenje ovog novog zadatka,

Naređuje se:

VI divizija: Sa raspoloživim snagama i sa oružjem koje sada postoji ima za zadatak da razbije neprijateljska osiguranja na liniji Gospić — Karlobag. Pod ovim treba razumjeti da se likvidira neprijateljsko uporište[6] na ovom osiguranju, koje će najviše utjecati na neprijatelja. Isto tako Divizija će pristupiti likvidaciji više uporišta na toj liniji[7] ukoliko za to postoje realni uslovi. Likvidirajući ova uporišta jedan dio snaga biće okrenut prema Gospiću i praviće pritisak na Gospić sa te strane. U slučaju probijanja neprijatelja za Karlobag, koji bi proboj bio potpomognut sa pojačanjem iz Karlobaga, i ukoliko naše snage ne bi mogle izdržati na zaposjednutoj cesti, razvući će se lijevo i desno, tako da neprijatelja mogu tući bočno i nakon prolaza progoniti ga onako kako je to bilo navedeno u pripremnoj zapovijesti. Na pomenutoj liniji treba porušiti sve mostove i cestu što više onesposobiti za saobraćaj. Treba imati u vidu, da se stanje u Gospiću stalno ispituje, da bi tako iskoristili povoljan momenat za odlučni napad.

VIII divizija: Sa dvije brigade i sa teškim oruđem, koga ima na raspolaganju, pristupiće likvidaciji mosta na rijeci Liki kod Budaka kao i mosta na sastavcima na željezničkoj pruzi, kao i svim vanjskim osiguranjima sa sjeverne i istočne strane Gospića. Ona će nastojati da što prije neprijatelja satjera u žicu i da čestim prepadima i uznemiravanjima neprijatelja ispita najslabiju tačku kod neprijateljske odbrane i stvori povoljne uslove za odlučni napad.

---

[6] Odnosi se na Lički Novi. Vidi dok. br. 106, 111 i 113.

[7] Vidi dok. br. 111, 113 i 115.

Mjesto štabova: Štab korpusa privremeno će se nalaziti u Ličkom Osiku, kao i Štab VIII divizije. Štab VI divizije nalaziće se u Divoselu do daljnjega.

Veza: Štabovi divizija osiguraće telefonsku vezu sa Štabom korpusa na taj način, što će VI divizija pružiti telefonsku liniju od Divosela preko kote 581, 582, 585 do mlina na Jadovi, sjeverozapadno od Kulice, odakle će dalje preuzeti VIII divizija pravcem ispod Zubara, tj. preko Novoselija za Lički Osik. Ova telefonska linija mora biti uspostavljena u toku noći 26/27 ov. mj. Sa ostalom linijom štabovi divizija povezaće se sa štabovima brigada, i dalje prema potrebi. Naročitu pažnju posvetiti vezi i po mogućnosti osigurati je sa dvostrukim sredstvima. Isto tako održavati stalno vezu sa susjednim jedinicama.

Sve ostale tačke pripremne zapovijesti ostaju iste i ne mijenjaju se, te se istih prema tome treba pridržavati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[8] Holjevac, v. r.

Komandant,
I.[9] Gošnjak, v. r.

Dostavljeno:
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske — znanja radi.
Štabu VI divizije i Štabu VIII divizije na izvršenje.

Da je prepis vjeran svome originalu, tvrdi:
V. d. načelnik Štaba,
Kuprešanin[10]

(M. P.)[11]

---

[8] Većeslav
[9] Ivan
[10] Milan
[11] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 106

ZAPOVIJEST ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 26 TRAVNJA 1943 GOD. PODREDENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA SPOLJNU ODBRANU GOSPIĆA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
26. IV. 1943.

ŠTAB I KORPUSA[2]
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj .....
7. 5. 43

ZAPOVIJEST

(Sekcija: Gospić, Senj, Zadar i Novi Grad — 1 : 100.000)

Vojno-politički značaj akcije: Poslije uspjelo završenih akcija na Bilaj, Ribnik i Medak,[3] neprijatelj je povukao svoje snage iz Perušića i Ličkog Osika i skoncentrisao se u Gospić.[4] Vezu sa svojim glavnim snagama drži jedino preko ceste Gospić — Karlobag. Presjeći tu posljednju vezu znači neprijatelja potpuno otsjeći od njegovih glavnih snaga, čime će neprijatelj biti najviše ugrožen i moraće nastojati da se probije. Tako će i posljednje uporište neprijatelja u Lici Gospić biti likvidirano.

U samom Gospiću nalazi se najveći broj ustaških krvnika, koji su klali i haračili po Lici, pa je zbog toga politički značaj akcije na cestu Gospić — Karlobag, kao operacija neposredno vezana za Gospić, vrlo veliki.

Podaci o neprijatelju: U Gospiću nalaze se dvije bojne ustaša i jedna bojna domobrana sa nešto žandara

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42—1, k. 419.

[2] Četvrtasti pečat Štaba korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] O napadu na ova uporišta vidi dok. br. 109.

[4] Vidi dok. br. 103 i 105.

kao i dijelova iz raznih osvojenih garnizona — svega oko 3000 vojnika.[5]

Naoružanje: 4 topa, 4—5 teških minobacača, veći broj automatskog oruđa.

Podoštra: jedna satnija ustaša, koji većim dijelom drže položaje na koti Oštra, kao i na kotama zapadno od iste. Noću većim dijelom drže položaje oko ceste.

Lički Novi: jedna satnija ustaša, koji drže položaje na glavicama oko samog mjesta, na kojima su dosta dobro utvrđeni.

Klanac: jedna satnija ustaša sa jednim teškim bacačem a ostalo naoružanje pješadijsko. Ovi drže položaje sjeverno od Klanca na koti, gdje su dva velika siva kamena, dok noću postavljaju zasjedu i na cesti kud se prelazi za Smiljan.

Na ulazu u Rizvanušu nalazi se 100 domobrana (vražje straže). Naoružanje nepoznato.

Brušane: jedna satnija ustaša.[6] Naoružanje: dva teška bacača, 3 teš. mitraljeza i 20 puškomitraljeza. Ovo neprijateljsko uporište utvrđeno je bunkerima, između istih rovovima (cik-cak), a ispred ovih je postavljena bodljikava žica.

Takalice: jedna satnija ustaša. Naoružanje pješadisko.

Prema prikupljenim podacima neprijatelj je između svih ovih tačaka povezan, naročito noću kada su sve snage na položajima uzduž ceste i u utvrđenjima.

Oštarije:[7] prema ranijim podacima na Oštarijama neprijateljske snage su jačine dvije satnije ustaša sa dva do tri teška

---

[5] U Gospiću su se nalazile sljedeće neprijateljske jedinice: Stožer Četvrtog stajaćeg zdruga sa stožernom satnijom, Trideset prva, Trideset druga i Trideset četvrta ustaška bojna (ukupno 9 satnija), Četvrta gorska bitnica (brdska baterija), dijelovi Druge bojne Dvanaeste pješačke pukovnije, dijelovi Druge lovačke bojne i dijelovi Prve i Druge stražarske željezničke bojne.

[6] Iz sastava Četvrtog stajaćeg zdruga.

[7] Baške Oštarije

bacača i više automatskih oruđa i pušaka. Utvrđenja su slabija nego u Brušanima, ali prema izvještaju i na ovome mjestu neprijatelj se bolje utvrđuje.

Naše snage: VI i VIII Divizija. VIII Divizija bez jedne brigade. Divizije su pojačane: VI sa 3 brdska topa i jednom haubicom, dva tenka i dva protukolska oruđa.
U sastavu VIII Divizije nalazi se jedna brdska baterija kal. 65 mm i dva tenka, 2 topa 75 mm.

Zadatak: Presjeći neprijateljsku saobraćajnu liniju Gospić — Karlobag, uništiti na istoj sve mostove te istu onesposobiti za što duže vrijeme za saobraćaj, blokirati neprijateljsko uporište Gospić i uzastopnim napadima i uznemiravanjima zamarati neprijatelja i sa tim ga prisiliti da se probija van iz Gospića. Likvidirati Budački most i pritiskivati na Gospić sa sjeverne i juž. strane.

Zadatak naše divizije: Presjeći neprijateljsku saobraćajnu liniju Gospić — Karlobag, uništiti samu cestu i izbaciti iz prometa, likvidirati neprijateljska uporišta Oštarije, Takalice, Brušane, ulaz u Rizvanušu (Poldina Glavica), Klanac, a zatim sa jednim dijelom snaga pritiskivati na neprijatelja prema Gospiću, a sa većim dijelom držati cestu Gospić — Karlobag te onemogućiti dolazak neprijatelju pomoći u Gospić iz Karlobaga.

U cilju prednjeg

N a r e đ u j e m o:

1) I brigada: Sastav: četiri pješadijska i jedan mitraljeski bataljon, četa za vezu i vod malih minobacača, ukupno oko 800 boraca.

Zadatak: Likvidirati neprijateljsko uporište Klanac[8] i postaviti osiguranje prema Gospiću, a manjim dijelom, tj. jednom četom, zaposjesti cestu Trnovac — Jadovno.

Po likvidaciji Klanca ova brigada staviće dva bataljona u divizijsku rezervu u šumi jugozapadno od Klanca, a ostala

[8] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 115.

Pojačana jednim teš. bacačem i protukolskim mitraljezom.	dva bataljona pojačati sa mitraljeskim bataljonom koji će i dalje ostati na svojim položajima, tj. držaće osiguranje tako, da će zaposjesti kote sa jedne i druge strane ceste sa kojih će dominirati i kontrolisati vatrom polje kod Brezika i Novog Sela kao i samu cestu.
2) II brigada: Sastav: četiri pješadijska i jedan mitraljeski bataljon, četa za vezu i vod malih minobacača, pojačana sa jednim teš. bacačem. Ukupno oko 900 boraca.	**Zadatak:** Likvidirati neprijateljsko uporište u Takalicama i napadati Oštarije.[9] Nakon likvidacije ovih uporišta osigurati se sa dva bataljona prema Karlobagu, jednim dijelom svojih snaga pritiskivati neprijatelja prema Brušanima, a ostatak snaga držati u rezervi.
3) IX brigada: Sastav: četiri pješadijska i jedan mitraljeski bataljon, bez jedne pješadijske čete, četa za vezu i vod malih minobacača, sa ukupno oko 750 boraca, pojačana sa tri brdska topa 75 mm, jednom haubicom i protukolskim topom i dva tenka.	**Zadatak:** Likvidirati neprijateljsko uporište Brušane i Poldinu Glavicu, da poruši sve mostove na cesti Brušane — Klanac i Brušane — Takalice. Po likvidaciji ovih uporišta, a u slučaju potrebe, Štab IX Brigade uputiće manji dio svojih snaga u pravcu Takalica, radi eventualne pomoći II Brigadi prilikom likvidacije istih.
Mjesto stanovanja:	Štab I Brigade nalaziće se u prvo vrijeme na bezimenoj koti južno od Klanca, udaljenoj oko 800 met. od ceste, a po likvidaciji Klanca nalaziće se u Klancu. Štab II Brigade nalaziće se za prvo vrijeme kod Šikića istočno od Oštarija, a po zauzeću Oštarija u Oštarijama. Štab IX Brigade nalaziće se na putu kod izlaza iz Rizvanuše u Brušane. Štab divizije nalaziće se u Rizvanuši.

[9] Vidi dok. br. 115.

Veza: Između Štaba divizije i Štaba I i IX Brigade štabovi brigada uspostaviće telefonsku vezu, a pored ove uspostaviće vezu sa ordonansima.
Štab II Brigade uspostaviće vezu sa Štabom divizije sa kuririma i patrolama za vezu preko Takalica putem za Rizvanušu. Veza između I i IX Brigade biće uspostavljena sa patrolama i dodirom snaga na putu zapadno od Poldine Glavice, a po likvidaciji Zoldine Glavice i Klanca na cesti između Klanca i Brušana. Vezu između II i IX Brigade uspostaviti sa patrolama između Brušana i Takalica.

Sanitet: Divizijsko sanitetsko previjalište za I i IX Brigadu organiziraće referenti saniteta ovih brigada[10] u Rizvanuši, kao i daljnju evakuaciju ranjenika i to samo noću.
Sanitetsko previjalište Štab II Brigade organiziraće na najpodesnijem mjestu.

Evakuacija zarobljenika i plijena: Za I i IX Brigadu pravac evakuacije Rizvanuša — Mali Kraj, a za II Brigadu u pravcu Trnovca, odakle će se evakuisati dalje prema konkretnoj situaciji (ili u pravcu Rizvanuše ili Budačkog mosta i Kule).[11]

Ishrana: I i IX Brigada organiziraće ishranu svojih boraca sa sektora Vrebac — Medak i okolice, a II Brigada sa sektora Trnovca i Smiljana, a eventualno i samih Oštarija.

Početak napada: Napad će otpočeti 28 aprila u 3 sata po novom vremenu.

Znakovi raspoznavanja: Dostavljeni su posebnim naređenjem.

Napomena: Skreće se pažnja svim štabovima brigada da se organizira što bolja protivavionska odbrana, da se borci na položajima najsolidnije utvrde i maskiraju, naročito na

---

[10] Referent saniteta Prve NOU brigade bio je Dušan Bajić, a Devete NOU brigade Jovo Pavičić.
[11] Široka Kula

onim položajima na kojima su postavljena osiguranja.

Znak da je pao Klanac biće: jedna crvena, jedna zelena i jedna crvena raketla.

Znak da je pala Poldina Glavica biće: jedna zelena i jedna bijela raketla.

Znak da su pale Brušane biće: tri zelene raketle.

Izvještaje poslati u početku akcije i slati što češće kako bi slika situacije bila što jasnija. Izvještaji neka budu tačni i potpuni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Žigić

Komandant
Đ.[12] **Jovanić**

(M. P.)[13]

Dostavljeno:
Na znanje:
Štabu I Korpusa N. O. V. Hrvatske.
Na znanje i postupak:
Štabu I, II i IX Brigade.

---

[12] Đoko
[13] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 107

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 26 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD KAMENSKIH ŠUŠNJARA[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 77/1943
dana 26 aprila 1943

Izvještaj o okciji na bandu
koja se ukopala kod Šušnjara
dostavlja

ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Po naređenju[2] Štaba divizije od 15. IV. 1943 u 21.50 h. jedinice naše brigade imale su zadatak napasti neprijatelja sa svim svojim snagama koji se nalazio u Šušnjarima,[3] Vučjaku i na visu između Šušnjara i Vrhovaca.[4]

Napad na neprijatelja imao se izvršiti u momentu kad neprijatelj krene iz svoga logora prema Zvečevu, a ukoliko neprijatelj u toku dana ne bude nikuda kretao, da ga se napadne u 11 h.

IV bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu na cesti Kamensko — Zvečevo, na koti 333 (Vranovo) i padinama s desne strane ceste Kamensko — Voćin, sa zadatkom, ukoliko banda do 11 h. do podne ne naiđe na zasjedu, ima da ide u pravcu Šušnjara i Vučjaka te istu da napadne.

II bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu južno od kote 648, tj. greben iznad potoka Vranova, sa zadatkom da u zajednici sa IV bataljonom napadne neprijatelja ako bi pokušao da prodire dalje cestom prema Zvečevu, a ako bi neprijatelj ostao do 11 h. na svom položaju, imao je da ga napadne na visu između Vrhovaca i Šušnjara.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—3, k. 908.
[2] Vidi dok. br. 75.
[3] Kamenski Šušnjari
[4] Gornji Vrhovci

I bataljon imao je zadatak zaposjesti položaj lijevo od našeg II bataljona, tj. na koti 368, grebenom do u blizinu kote 546, te ukoliko neprijatelj počne da nastupa u pravcu Zvečeva, isti bataljon imao je zadatak nastupati tada u streljačkom stroju, te napasti neprijatelja koji je bio u Šušnjarima sa istočne strane.

III bataljon imao je zadatak zaposjesti položaj od kote 546 do u pravcu Krša, sa zadatkom da zađe neprijatelju za leđa, a ukoliko neprijatelj ne bi krenuo sa mjesta u određeno vrijeme, imao je da ga napadne sa jugoistočne strane.

Jedinice naše brigade zaposjele su određene položaje do 8 sati ujutro i čekalo se pokret neprijatelja da ga se napadne. U 10 sati neprijatelj je krenuo sa mjesta konačišta u pravcu Zvečeva. Oko 10.30 h. neprijatelj je naišao na našu zasjedu na cesti te je otpočela borba. Prema naređenju II i IV bataljon imali su zadatak primiti borbu i držati neprijatelja kako bi ga obmanuli od naše prave namjere. I i III bataljon imali su zadatak, kad otpočne borba kod II i IV bataljona, da odmah počnu nastupati u streljačkom stroju prema Šušnjarima i Gredini (k. 598) te odatle zadaju neprijatelju glavni udarac i presijeku mu odstupnicu.

I i III bataljon su svoj zadatak izveli u potpunosti te su velikom brzinom prešli veći brisani prostor i zašli neprijatelju s leđa, čime su unijeli paniku u neprijateljske redove i odmah se prišlo glavnim udarom na neprijatelja. Kad je otpočela borba u pozadini neprijatelja, naš II i IV bataljon su izvršili juriš na neprijatelja, neprijatelja sručili u dolinu gdje je počelo masovno razoružavanje bande. Nakon 3 i pol sata borbe i razoružavanja likvidirani su i posljednji ostaci bande koji su se zadržali još na nekim visovima, a ostali dio bande koji je uspio pravovremeno da se izvuče iz našeg obruča povukao se preko Bogdašića i Amatovaca za Orljavac.

Najžešća borba vođena je sa jednom satnijom ustaša koja je bila na osiguranju topova, te je zaposjela vis između Vrhovaca i Šušnjara, ali i ona je bila djelomično uništena i razbita.

Plijen u ovoj akciji je slijedeći: 3 topa 100 mm sa 200 granata, 5 teških bacača sa 300 mina, 10 teških mitraljeza, 14 puškomitraljeza, 25 askerica, 420 pušaka, 15 pištolja te mnogo druge spreme i 150.000 puščanih metaka.

Zarobljeno je 520 domobrana zajedno sa 8 oficira.

Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih.[5]

Naši gubici su 2 mrtva i 4 lakše ranjena. Mrtvi drugovi su pokopani u vučjačkom groblju uz vojničku počast.

---

[5] Ovdje nisu uneseni gubici koje je neprijatelju nanijela Sedamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 78.

Štab
III. Brigade
Narodno-oslobodilačke Vojske
Hrvatske

Broj: 77/1943

dana 26 aprila 1943

Izvještaj o akciji na bandu
koja se ukopala kod Šušnjara:
dostavlja

Štabu IV.Divizije
Narodno-oslobodilačke Vojske
Hrvatske

Poloćaj

Po raspoređenju štaba Divizije od 15.IV.1943 u 21.00 h. jedinice naše brigade imale su zadatak napasti neprijatelja sa svim svojim snagama koji se nalazio u Šušnjarima, Vušjaku i na visu između Šušnjara i Vrhovaca.

Napad na neprijatelja imao se izvršiti u momentu kad neprijatelj krene iz svoga logora prema Zvečevu, a u koliko neprijatelj u toku dana ne bude nikuda kretao da ga se napadne u 11 h.

IV.bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu na cesti Kamenska-Zvečevo na koti 633 /Vranovo/ i pažiti s desne strane ceste Kamenska-Voćin sa zadatkom, u koliko banda do 11h.dođe pošto ne naiđe na zasjedu ima da idu u pravcu Šušnjara i Vušjaka te istu da napadne.

III.bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu lijevo od kote 645 t.j. greben između potoka Vranova, sa zadatkom da u zajednici sa IV.bataljonom napadne neprijatelja ako bi pokušao da prodire dalje cestom prema Zvečevu, a ako bi neprijatelj ostao do 11 h. na svom položaju imao je da ga napadne na visu između Vrhovaca i Šušnjara.

I.bataljon imao je zadatak zaposjesti položaj lijevo od naseg II.bataljona t.j. na koti 308, grebenom do u blizinu kote 548, a u koliko neprijatelj krene da nastupa u pravcu Zvečeva isti bataljon imao je zadatak nastupati isto u streljačkom stroju, te napasti neprijatelja koji je bio u Šušnjarima sa lijeve strane.

III.bataljon imao je zadatak zapojesti položaj od kote 645 ka u pravcu Krša, sa zadatkom da zadje neprijatelju sa leđa, a u koliko neprijatelj neki krenuo na mjesta u određeno vrijeme imao je da ga napadne sa juguistočne strane.

Jedinice naše brigade zaposjele su određene položaje do 5 sati u jutro i počelo se pokret neprijatelja da ga se napadne. U 10 sati neprijatelj je krenuo sa mjesta konačišta u pravcu Zvečeva. Oko 10.30 h. neprijatelj je naišao na našu zasjedu na cesti te je otpočela borba. Prema naređenju II.i IV.bataljon imali su zadatak primiti borbi i držati neprijatelja kako bi ga obmanuli od naše prave namjere. I.i III.bataljon imali su zadatak, kad otpočne borba kod II.i IV.bataljona da odmah počnu nastupati u streljačkom stroju prema Šušnjarima i Gradini /K.308/ te odatle zadaju neprijatelju glavni udarac i presjeku su odstupnicu.

I.i III.bataljon su svoj zadatak izvili u potpunosti te su velikom brzinom prešli veći otvoreni prostor i zašli neprijatelju s leđa čime su unijeli paniku u neprijateljske redove i odmah se prišlo glavnim udarom na neprijatelja. Kad je otpočela borba u pozadini neprijatelja, naš II.i IV.bataljon su izvrši juriš na neprijatelja, neprijatelja srušili u dolinu gdje je počelo masovno razorušavanje bande. Nakon 3 i pol sata borbe i razorušavanja likvidirani su i posljednji ostatci bande koji su se zadržali još na nekim visovima, a ostali dio bande koji je uspio pravovremeno da se izvuče iz našeg obruča pokušao se preko Bogdašića i Žmatovaca za Orljavac.

Najžešća borba vođena je sa jednom satnijom ustaša koja je bila na osiguranju topova, te je zapojela ~~xxxx~~ vis između Vrhovaca i Šušnjara, ali i ona je bila djelomično uništena i razbita.

Plijen u ovoj akciji je sljedeći: 3 topa 100 mm., sa 200 granata, 5 teških bacača sa 300 mina, 10 teških mitraljeza, 14 puškomitraljeza, 85 askerica, 420 pušaka, 15 pištolja te mnogo druge sprave i 150.000 puščanih metaka.

Zarobljeno je 520 domobrana zajedno sa 8 oficira.

Neprijatelj je imao okoli 200 mrtvih i ranjenih.

Naši gubitci su 2 mrtva i 4 lakše ranjena. Mrtvi drugovi su pokopani u Vušjačkom grobilju uz vojničku počast.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 107

Ova akcija izvedena je u potpunosti po planu sa nekim manjim greškama. Da smo imali još raspoloživih snaga te da smo mogli zatvoriti potpuno obruč oko bande koju smo stjerali na cestu, uspjeh bi bio još veći.

Rukovodioci u ovoj akciji su se dobro snašli te su sve operacije izvodili na svoju inicijativu, dok niži rukovodioci, desetari i vodnici, slabo su se snašli i slabo su rukovodili svojim jedinicama.

Veza između jedinica je dobro funkcionisala, dok veza između jedinica i Štaba brigade je dosta slabo funkcionisala, i to uslijed toga što su štabovi bataljona u toku samog izvođenja operacija bili mnogo zauzeti. Dešavalo se to da je stizao plijen i zarobljenici, a da mi nismo dobili nikakav izvještaj o situaciji.

Gubitaka u oružju nismo imali. Isto tako pokvarenih oruđa nismo imali.

Iako su naši borci dva dana prije toga se vrlo loše hranili, a noć pred samu akciju proveli u maršu sa Jankovca, preko Velike, Poljanske do ivice šume Papuka, kod Vrhovaca u ovoj borbi su se odlično pokazali. Sa mnogo volje i poleta su išli u ovu akciju iako su bili premoreni i gladni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Grbić Čedo

Komandant:
Antolović Josip

BR. 108

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 26 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O STANJU U BRIGADI POSLIJE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 80/1943
dana 26 aprila 1943

Izvještaj o vojnom radu
od 5 do 20. IV. 1943

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Položaj

I. Operacije na sektoru

Jedinice naše brigade operisale su na sektoru Papuk, Psunj (sekcija: Slav. Požega). Naša brigada operisala je za ovo vrijeme u sastavu divizije.

II. Akcije

U vremenu od 5 do 20. IV. 1943 naša brigada je učestvovala u slijedećim akcijama:

8. IV. 1943 sa dva bataljona smo učestvovali u napadu na Bučje, a sa dva bataljona smo držali zasjedu prema Pakracu, o kome je podnesen detaljan izvještaj.[2]

16. IV. 1943 smo učestvovali u napadu sa sva četiri bataljona naše brigade na neprijateljsku kolonu koja je prodirala preko Vrhovaca,[3] Šušnjara[4] i Vučjaka prema Zvečevu, o kojoj također podnašamo izvještaj.[5]

---

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/12, k. 892.

[2] Vidi dok. br. 88.

[3] Gornji Vrhovci

[4] Kamenski Šušnjari

[5] Vidi dok. br. 107.

III. Borbenost i disciplina

Borbenost, moral i disciplina u toku prošlih 15 dana je dosta dobra. Borbenost kod boraca je na dobroj visini, jer prolaskom kroz ofanzivu[6] borci su stekli mnogo iskustva u borbi te su se istima i u zadnjim akcijama koristili.

Moral kod boraca je dobar, jer borci su uvidili da i jače nadiranje neprijatelja ne može da uništi našu glavnu snagu. I borci u zadnjim akcijama, iako umorni i iscrpljeni od protekle ofanzive, sa oduševljenjem i poletom idu u akcije.

Disciplina, koja je malo popustila u toku ofanzive, zadnjih 15 dana se prilično popravila. Odkazivanja poslušnosti u jedinicama nije bilo.

IV. Rad u jedinicama

Zadnjih 15 dana naše jedinice su provele jedno vrijeme poslije ofanzive u odmoru, a drugi dio u akcijama i evakuaciji kao i raspačavanju plijena, te u jedinicama se vrlo malo vojnički radilo. Ali i unatoč toga održavani su sastanci sa nižim rukovodiocima, gdje se govorilo o nedostatcima pojedinih desetara i vodnika. U svim našim jedinicama je proučena okružnica Štaba divizije upućena desetarima, vodnicima, komandirima, komandantima.[7]

V. Rad i zapažanja štaba

Članovi štaba zajednički su donosili odluke o radu po našim jedinicama, a također ukazivana je pomoć štabovima bataljona pri izvođenju njihovih zadataka.

Štab našeg II bataljona, koji je bio postavljen za vrijeme neprijateljske ofanzive, nakon izbacivanja iz stroja komandanta[8] i zamjenika komandanta[9] tog bataljona nije odgovorio svojoj dužnosti te smo istoga smijenili. Za komandanta tog bataljona postavili smo druga Mioljević Borisa (Šubaru), a za zamjenika komandanta druga Babca Milivoja,[10] te se nadamo da će isti drugovi na svojim dužnostima zadovoljiti, jer isti pokazuju mnogo volje za rad.

Nakon naše uspjele akcije u Šušnjarima zadržali smo si 2 teška minobacača te smo formirali minobacački vod. A također smo formirali mitraljesku četu od 8 teških mitraljeza.

---

[6] Odnosi se na neprijateljsku ofanzivu »Braun«. Vidi dok. br. 75.

[7] Redakcija ne raspolaže ovom okružnicom.

[8] Vlado Lončarić

[9] Franjo Hemetek. Poginuo prilikom napada na Našice, listopada 1944 god., kao komandant bataljona Dvanaeste proleterske brigade.

[10] Poginuo u selu Piškorevci listopada 1944 god., u borbi protiv Nijemaca, kao komandant Osječke NOU brigade.

Iste jedinice odmah smo popunili sa ljudstvom i potrebnim rukovodstvom.

Naša zapažanja su da naši štabovi bataljona kao i komandiri četa prošavši kroz ofanzivu stekli su izvjesno iskustvo te su sposobniji i mogli bi da rukovode sa većim brojem ljudi nego što smo mi imali do pred mobilizaciju u svojim jedinicama.

Naši borci, i pored mnogo izbačenih drugova iz stroja zbog bolesti i ranjenih u borbi, ne kolebaju se i dosta dobrog su morala.

Spisak broj 1, 2, 3 i 4 poslaćemo naknadno, dok se završi popunjavanje jedinica.

Brojno stanje naših bataljona jeste oko 220 do 230 boraca.

Mitraljeska četa 80 drugova, Bacački vod 22 druga, Pionerski vod 30 drugova. Bolnička četa 80 drugova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 109

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 27 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŠIROKU KULU, BILAJ, RIBNIK, MEDAK I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
O. broj 41
27. IV. 1943

Operativni izvještaj
od 14. do 24. IV. 1943.

ŠTAB I KORPUSA[2]
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 75/43
28. IV. 1943

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. HRVATSKE

14 aprila 1943.

Na vlastitu inicijativu, a po odobrenju Štaba II brigade, bataljon »Ognjen Prica« iste brigade krenuo je sa dvije čete iz Gračaca u Primorje gdje je izveo niže navedenu akciju koja je u potpunosti uspjela.

Doznavši od poznavaoca toga terena da se u Maslenici nalazi žandarmerijska i financijska posada, a također i u Starom Gradu, Štab ovog bataljona uputio je u pravcu ovih mjesta po jednu četu.

Zarobljeni domobran Ante Jakelić u Brušanima,[3] rodom iz toga kraja, nalazio se u sastavu ovog bataljona.

Prema postavljenom planu akcija je trebala biti izvedena sutradan, tj. 15. IV. o. g., ali je pomenuti Ante Jakelić pobjegao u pravcu neprijatelja. Doznavši za ovo Štab bataljona odlučio je da pristupi izvršenju akcija još iste noći, što je i učinjeno.

Čete su se privukle neprijateljskim kasarnama neopazno i iste blokirale i nakon kraćeg poziva na predaju posade obiju tačaka predale su se bez borbe.

Ishod akcije:

U Maslenici na pristaništu zaplijenjen je jedan mali brodić koji je došao iz Zadra. U istome nađena je veća količina krompira koji je raspodijeljen siromašnom narodu, nađeno

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 48—7, k. 419 A.

[2] Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa

[3] O napadu na Brušane vidi dok. br. 1.

je 600.000 kuna, a svi mornari i vlasnik broda bili su uhapšeni. Poslije kratkog saslušanja mornari i vlasnik broda skinuti su i pušteni svojim kućama, s tim da im je i sav novac povraćen. Pomenuti mornari imali su braću u partizanima i bili su radosni i oduševljeni kad su vidjeli partizane, te sami postupak prema njima imao je velikog političkog značaja.

U žandarmerijskim i financijskim stanicama zarobljeno je 9 žandara i 11 finanaca.

Zaplijenjeno je 24 puške, 6.200 mauzer metaka, 67 kom. ćebadi, 9 čaršava, 29 pari cipela, 30 bluza, 12 šinjela, 7 pari veša, 2 pelerine, 2 ranca, 3 kožnate žandarm. torbice, 3 pištolja, 18 noževa, 16 opasača, 12 fišeklija, 16 viskova za nož i 140.000 kuna u općini Stari Grad.

Gubitci neprijatelja:

U ovoj akciji ranjen je jedan ustaša (lugar), koji je uspio pobjeći.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Napomena:

Ova akcija izvedena je po planu, a ista je u potpunosti uspjela. Narod u ovim krajevima dočekao je partizane vrlo dobro i trčao sa svih strana da vidi partizane. Vidjelo se je da sav narod željno čeka dolazak partizana, te čak traži da partizani ostanu ili da opet dođu. Politički postupak Štaba bataljona bio je vrlo dobar. Štab bataljona uhvatio je vezu sa nekim drugovima koji su kormilari na nekim brodićima u okolnim lukama, koji su obećali da će prilikom drugog dolaska partizana prikupiti i dati nam sve potrebne podatke.

16 aprila 1943 god.

III bataljon II brigade sa dvije čete pojačane sa jednom omladinskom radničkom četom postavio je zasjedu na putu Brušane — Oštarije na dva mjesta, a između istih radnička četa rušila je cestu.

17 aprila 1943 god.

Oko 7 časova iz pravca Brušana naišle su neprijateljske patrole sa kamionima, a iz pravca Oštarija naišle su pješadijske patrole. Radi bočnih osiguranja snage na zasjedama bile su jačine po dva voda, a udaljene jedna od druge oko 2 klm.

Patrola koja je naišla sa kamionima od Brušana prva je stigla do zasjede koja je napala i uspjela zapaliti obadva kamiona.

Plijen:

Zaplijenjene su 4 puške, 660 metaka, jedna Bezard-busola, 47 košulja, 45 gaća, 50 kom. peškira, 20 kom. čakšira, 13

bluza, 20 pari čarapa, 6 pari rukavica, 4 para cipela, 1 kamašne, jedne čizme oficirske, 10 kom. bombi, nekih spisa i drugog materijala.

Gubitci:

U ovoj borbi neprijatelj je imao 8 mrtvih i 9 ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Utrošeno je 255 metaka po raznim oruđima i 20 bombi.

AKCIJA NA ŠIROKU KULU:[4]

18 aprila 1943.

Izvršena je koncentracija snaga II i IX brigade na sektoru Vrebac — Barlete i Ostrovica. Istog dana sa čitavim komandnim kadrom Štab divizije bio je na izviđanju mjesta Široke Kule, gdje su na licu mjesta izvršene izvjesne pripreme.

19 aprila 1943.

Izrađen je plan i izdata zapovijest[5] za ovu akciju, kao i izvršene sve potrebne pripreme.

Podatci o neprijatelju:

U mjestu Širokoj Kuli bilo je oko 250 ustaša naoružanih pored pješadijskog oruđa sa jednim trombolom[6] i dva mala bacača. Samo mjesto bilo je vrlo dobro utvrđeno. Mjesto je opasano visokim zidom 1.50 met., na svim uglovima i dominirajućim tačkama bili su izgrađeni bunkeri, a okolo zida postavljena je višeredna bodljikava žica.

Naše snage:

II i IX brigada, svaka bez jednog bataljona, sa ukupno oko 1250 boraca.

Plan za akciju:

II brigada dobila je zadatak da napadne i likvidira neprijatelja u Širokoj Kuli, da sa jednim bataljonom postavi osiguranje prema Ličkom Osiku sa južne strane ceste na liniji Vukov most — Zubar.

IX brigada imala je zadatak postaviti osiguranja prema Ličkom Osiku u polju sa sjeverne strane ceste, t.j. između Klenovca i Vukovog mosta. Sa drugim bataljonom prema Perušiću na kotama Marina Glava i Ravni Vrh, a jedan bataljon da smjesti u zaselak Klenovac kao divizijsku rezervu. Također i II brigada imala je dvije čete u rezervi, koje su jednovremeno držale vanjsku blokadu Kule sa sjeverne strane.

---

[4] Vidi dok. br. 81.
[5] Vidi dok. br. 81.
[6] Vjerovatno: tromblonom.

Ova brigada dobila je u svoj sastav tri brdska topa 75 mm, jednu haubicu 100 mm, tri tenka, dva teška bacača i jedan minerski vod.

Prema predviđenom planu mjesto je napadnuto u 21.30 časova 19 ov. mj.

Glavni prodor trebao je biti izveden sa sjeverne strane poslije dejstva artiljerije na popov stan, kada je trebala pješadija energično da upadne zajedno sa tenkovima u samo mjesto.

Pošto je podilaženje pješadije zakasnilo, a da se napad ne bi otkrio privlačenjem artiljerije i tenkova, napad je zakasnio za jedan sat i 15 minuta. Artiljerija je uspješno tukla popov stan, a po ugovorenom znaku uz pomoć tenkova pješadija je ušla u isti, kada je dat znak signalnim pištoljem da artiljerija prenosi vatru na sljedeće objekte prema centru mjesta.

Uslijed brisanog prostora, žestokog otpora neprijatelja, nesnalaženja Štaba IV bataljona II brigade koji je napadao, nedovoljne upornosti komandnog kadra i boraca, bataljon nije uspio prodrijeti u samo mjesto. Sami tenkovi nisu odgovorili svom zadatku, već su se kvarili u odlučnim momentima, gdje su i sami tenkisti izranjavani i t. d.[7]

Artiljerija je dejstvovala dosta uspješno sa otstojanja 900 metara.

U samo svanjivanje, bojeći se avijacije, neprijateljske artiljerije iz L.[8] Osika i pod njihovom zaštitom neprijateljskog ispada iz samog mjesta, ovaj se bataljon povukao do pravoslavne crkve uz prilično velike gubitke. Na ovome mjestu odlučeno je da jedinice ostanu i da se napad ponovi.

20 aprila 1943 god.

Oko 9 časova neprijatelj jačine oko 150 ustaša krenuo je iz L. Osika sa jedne i druge strane ceste u pravcu Široke Kule. Bataljon »Stojan Matić« i I bataljon IX brigade koji su bili u polju na osiguranju prema L. Osiku dočekali su neprijatelja i osuli ga na dosta dalekom otstojanju sa vatrom, te je neprijatelj prisiljen na panično bjegstvo prema samom Osiku uz izvjesne gubitke.

Oko 15 časova neprijatelj jačine 30 ustaša i tri tenka ponovno je krenuo prema Širokoj Kuli, ali vatrom protivtenkovskog mitraljeza i pješadijskih oruđa, neprijatelj se je ponovo u panici povukao u Lički Osik.

---

[7] Vidi dok. br. 91.
[8] Ličkog

IX Brigada:

Istog dana neprijatelj jačine jedne pojačane bojne (oko 800) ustaša krenuo je iz Perušića prema položajima Marina Glava i Ravni Vrh. III bataljon IX brigade prihvatio je borbu na kotama Marina Glava i Ravni Vrh, gdje je neprijatelj uporno napadao čitavi dan. Istog dana poslije podne neprijatelj je uspio potisnuti naše snage sa ovih kota na prihvatne položaje, tj. na kotu Lisina. Pošto je neprijatelj dominirao sa Marine Glave, a uz pomoć dva teška bacača i protukolskog topića uspio je zauzeti i Lisinu. Naše snage povukle su se centrom u Klenovac, gdje su zauzele samo zidine. Neprijatelj nadirući ispod južnih padina Lisine glavnim snagama približio se je Klenovcu, gdje mu je zadao I bataljon IX brigade udarac i potisnuo ga natrag. Ovog momenta Štab divizije energično je naredio da naše snage na tome sektoru pređu u protunapad, što je i učinjeno, tj. neprijatelj je zbačen sa kote Lisina i Ravni Vrh, dok je samo zadržao Marinu Glavu.

Istog dana ponovo je pripremljen napad od strane II brigade koji je trebao biti izveden 20 ov. mj. u 22 časa. Čim su naše snage počele podilaziti, artiljerija je otvorila plotunsku paljbu po samome centru i neprijatelj je organizovano počeo bježati u pravcu Ličkog Osika. Na samom polju između Vukovog mosta i Široke Kule neprijatelj se sukobio sa bataljonom »Mićo Radaković«, koji je vrlo loše stajao sa municijom. U kratkoj borbi poslije istrošenih posljednjih metaka i ručnih bombi, borci ovoga bataljona pošli su na juriš hladnim oružjem. Ali uslijed slabe saradnje I bataljona IX brigade i III bataljona »Mićo Radaković« II brigade ostao je nezatvoren prostor oko same ceste kuda je neprijatelj zahvaljujući prvome mraku uspio pobjeći.

Ishod borbe:

Ova operacija nije u potpunosti uspjela.

Rezultat: Zaplijenjeno je 28 pušaka, 6 puškomitraljeza, 3 teška mitraljeza, 1 laki mitraljez, 3 mala bacača, 10.500 mauzer metaka, 10 mina za mali bacač, 5 kićenih biljaca, 5 šinjela, 10 jastuka, 27 plahta, 1 pištolj, jedna poljska kuhinja, 1 pisaća mašina, 1 jahaći konj sa sedlom, dvoja kola i dva para konja i još ostale razne spreme.

Neprijateljski gubitci:

U ovim borbama u samom mjestu i osiguranjima neprijatelj je imao 100 mrtvih i preko stotinu ranjenih, kao i 3 zarobljena.

Sopstveni gubitci:

Na našoj strani bilo je 14 mrtvih i 56 ranjenih.

Kritički osvrt na operacije:

U toku ovih operacija pokazalo se je sporo snalaženje i sporo donošenje odluka našeg čitavog komandnog kadra, negdje u većoj negdje u manjoj mjeri. Pokazalo se je da je neprijatelj relativno lako zbacio naše snage koje su na osiguranju na Marinoj Glavi bile. Razlog je tome, što komandni kadar nije u dovoljno oštroj formi borcima objasnio značaj same operacije kako bi se borci na tome položaju dobro utvrdili i uporno branili, tj. zadržali položaj. Uslijed ovako dosta površnog shvatanja i prilaženja zadatku došlo je do toga, da se je ljudstvo na sektoru prema Perušiću u borbi od 30 sati iscrpilo i zamorilo manevrišući, a pored toga imalo i veće gubitke nego da su se uporno branili prvi položaji. Isti je slučaj i sa komandnim kadrom II brigade. Vidjevši dosta jak otpor neprijatelja iz Široke Kule, otvoreno polje i blizu neprijateljski garnizon Lički Osik iz kojega je pod zaštitom motorizacije mogla svakog časa da krene neprijateljska intervencija, komandni kadar II brigade većim dijelom bio je uvjeren da se neće uspjeti zauzeti mjesto Široka Kula.

Sami izvještaji od štabova bataljona pa čak i od štabova brigada često puta nisu bili tačni, a često puta nisu ni odgovarali stvarnom stanju.

Zahvaljujući tome da je Štab korpusa najozbiljnije postavio da se to uporište mora likvidirati, to je i sami Štab divizije uporno stajao da se mjesto može i mora zauzeti.

Utrošak municije:

U ovoj akciji utrošeno je 14.500 metaka po raznim oruđima, 60 ručnih bombi, 91 mina za male bacače, 2 granate protukolskog topa, 80 metaka za protukolski mitraljez, 64 male mine za teš. bacač, 19 granata za haubicu, 72 granate za brdske topove 75 mm, 7 mina za rušenje žice i zgrada i jedna nagazna mina.

AKCIJE NA SEKTORU BILAJ — RIBNIK — MEDAK:[9]

Poslije završenih operacija kod Široke Kule noću 21—22 IV o. g. skoncentrisane su snage IX brigade i dva pješadiska i pola mitraljeskog bataljona II brigade na sektor Ostrovica — Barlete — Vrebac. Na isto mjesto prebačena su i sva teška oruđa. Dva bataljona II brigade pojačana sa nešto mitraljeza i Kosinjskom četom koja je stavljena pod njihovu komandu

[9] Opširnije o napadu na ova uporišta vidi dok. br. 92 i 100.

imali su zadatak da ostanu na sektoru Studenci — Konjsko Brdo — Široka Kula. Ove snage imale su zadatak da aktivno i energično vrše prepade na neprijateljske garnizone Perušić — Lički Osik i na saobraćajne veze istih.

22 aprila 1943.

Izvršene su pripreme sa skoncentrisanim snagama na sektoru Ostrovica — Barlete — Vrebac, izvršeno je izviđanje sa komandnim kadrom, stvoren je plan i izdata zapovijest na licu, tj. tački izviđanja, za napad na neprijateljsko uporište Bilaj.

Podaci o neprijatelju:

U selu Bilaju bila je neprijateljska posada jačine oko 100 domobrana a na želj. stanici bile su 44 ustaše.

Domobrani su bili raspoređeni na kotama Gradina i Srednja Glava kao i na mostovima, gdje su bili u bunkerima i ograđeni žicom. U Ribniku se nalazilo oko 300 domobrana slabije utvrđenih, a na stanici Bilaj-Ribnik bile su 34 ustaše.

Plan za akciju:

II brigada: imala je zadatak da sa svoja dva bataljona napadne neprijatelja sa istočne i sjevero-istočne strane mjesta, da pokuša likvidirati neprijateljska uporišta i to sa jednim bataljonom Srednju Glavu, a drugim Gradinu, koja je bila dosta dobro utvrđena. Ovdje je bio cilj da se naše snage u najvećoj tišini podvuku i da se neprijatelj iznenadi. Ako se u ovome ne uspije, da će se upotrijebiti artiljerija za razbijanje bunkera na Gradini.

IX brigada: imala je zadatak da sa dva bataljona postavi osiguranje prema Gospiću, jednim bataljonom da blokira želj. stanicu Bilaj-Ribnik i postavi osiguranje prema Ribniku, dok se je IV bataljon IX brigade nalazio u Divizijskoj rezervi.

Početak napada: Bio je tačno 22 ov. mj. u 21 čas, kada su sve jedinice bile na svojim određenim položajima.

II bataljon II brigade koji je sa naročitom brzinom i opreznosti nastupao prema Gradini uspio je iznenaditi neprijatelja, tj. naći ga na spavanju, i sa puškama, puškomitraljezima i bombama zatvoriti puškarnice na bunkerima na vrhu Gradine tako, da je neprijatelj bio zbunjen, djelimično u Gradini potučen, te nije ni dao otpora do samih mostova. Odmah se je produžilo čišćenje mjesta i nastupanje u pravcu jednog i drugog mosta odakle je neprijatelj u prvom momentu dao kratak i žešći otpor, ali naletom naših boraca uz pomoć teških bacača

IX brigada skoncentrisana je na sektor Divoselo—Rizvanuša sa isturenim manjim dijelovima prema cesti Gospić—Brušane—Takalice.

II brigada sa dva bataljona nalazi se na sektoru Trnovac—Smiljan, sem jedne čete iz tih bataljona, koja se nalazi u Ličkom Osiku, t.j. prema Budačkom mostu. Sa druga dva bataljona brigada se nalazi na sektoru Divoselo—Jasikovac, koji imadu zadatak da budno motre svaki rad i pokret neprijatelja u samom Gospiću i na saobraćajnoj liniji Gospić—Brušane.

Za vrijeme svih ovih operacija vrijeme je bilo lijepo.

Od početka operacija svakim danom neprijateljska avijacija, koja je vrlo aktivna, ometa svaki pokret i pripreme u našim jedinicama danju, iz koga je razloga izviđanje i manevrisanje sa jedinicama moguće samo noću.

U toku današnjeg dana ovaj Štab prikuplja podatke o stanju neprijatelja na liniji Gospić—Oštarije[14] koje se svakog sata mijenja, na osnovu čega bi se pristupilo sa snagama ove Divizije izvršenju nekog zadatka.

26. IV u 2 časa primili smo dopis od Štaba VIII divizije da se ista sa dvije brigade nalazi na sektoru Perušića. Upoznali smo Štab VIII divizije sa stanjem kod neprijatelja, položajima koje naše jedinice drže i t. d.

Čim se odlučimo na neki zadatak odmah ćemo izvijestiti taj štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
otsutan

Komandant
Đ.[15] Jovanić

(M. P.)[16]

---

[14] Baške Oštarije
[15] Đoko
[16] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 110

ZAPOVIJEST ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 28 TRAVNJA 1943 GOD. ZA RAZMJEŠTAJ I ODMOR PODREĐENIH JEDINICA[1]

ZAPOVIJEST

ŠTABA I UDARNE BRIGADE ZA 28. IV. 1943 g.

Pošto je neprijatelj uspio da naše snage, t. j. II brigadu, odbaci sa Oštarija[2] i da ih ponovno zauzme,[3] neprijatelj sa jačim snagama nasrće od Karlobaga prema Brušanima.[4] U tu svrhu, za pojačanje II brigadi poslata su dva bataljona IX brigade. Naša brigada ostaje i dalje na ovome sektoru te na osnovu toga činimo sljedeći raspored našim snagama ukoliko se situacija ne izmijeni.

I bataljon imade zadatak da se sa svim svojim snagama smjesti u kuće u Rizvanuši ispod Poldine Glavice pa u desno. Jednu desetinu dati ćete na Poldinu Glavicu, koja će imati zadatak da vrši obezbjeđenje i da hvata vezu sa jedinicama IX brigade koje se nalaze u Brušanima i da osmatra teren u pravcu položaja IV bataljona i II bataljona i o svim primjećenim stvarima da izvještava svoj štab, a štab izvještava štab ove brigade.

II bataljon ove brigade imade zadatak da sa svojim snagama drži položaje koji su mu danas dodijeljeni. Položaje držati sa manjim snagama a glavni dio snaga povući pozadi položaja na odmor. Ispred položaja upućivati patrole što bliže neprijatelju. Četu III bataljona koja se nalazi u sastavu toga bataljona uputiti u svoj bataljon.

III bataljon ove brigade imade zadatak da se sa svim svojim snagama odmara u kućama u Rizvanuši. Jedino da vrši obezbjeđenje sama sebe.

IV bataljon ove brigade imade zadatak da sa svojim četama drži dodijeljene položaje od danas. Položaje držati sa manjim snagama a ispred položaja u pravcu neprijatelja što bliže upućivati patrole, a glavni dio snaga povući pozadi položaja i dati im mogućnosti da se što bolje odmore.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—5, k. 800.

[2] Baške Oštarije

[3] Opširnije o napadu na ovo uporište vidi dok. br. 106 i 115.

[4] Vidi dok. br. 177.

V bataljon ove brigade uputit će u 1 bataljon tri teška mitraljeza, u treći bataljon tri teška mitraljeza, dok ostala tri ostat će pod komandom tog bataljona radi organiziranja protuavionske odbrane. Zato će štab toga bataljona organizirati protuavionsku odbranu sa tri teška mitraljeza. Bacače rasporediti jedan u I bataljon, jedan u III bataljon i jedan u II bataljon.

Štab I i III bataljona, ukoliko ne bude izmjena kakvih, sutra ujutro smijeniti će sa položaja II i IV bataljon i to: I bataljon IV, a III bataljon II bataljon, dok II i IV bataljon povući će se u rezervu brigadnu i to: IV bataljon pozadi I bataljona a II bataljon pozadi III bataljona, t. j. u Rizvanušu.

Štab IV bataljona uhvatit će vezu sa snagama VIII divizije koje se nalaze lijevo od istog. Štab II bataljona u toku noći prekopat će cestu na najpogodnijem mjestu radi sprečavanja dolaska tenkova pošto je protukolni mitraljez upućen u sastav II brigade.

Znaci raspoznavanja za večeras, t. j. noću 28 i 29 o. m. jesu:

. . .

Štab brigade nalazi se u kući ispod Poldine Glavice u Rizvanuši.

Sutra ujutro kada bude smjenjivao I bataljon IV, uputit će teške mitraljeze u sastav III bataljona.

Skreće se pažnja štabovima bataljona da organiziraju što solidniju odbranu u slučaju neprijateljskog nadiranja: borci neka se utvrde, maskiraju rovove i ne smije se dozvoliti neprijatelju da prodre. Cestu što bolje prekopati a i na više mjesta po mogućnosti prezidati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Branko**[5]

Komandant: **Radaković**[6]

(M. P.)[7]

---

[5] Desnica
[6] Lazo
[7] Okrugli pečat: nečitak.

BR. 111

ZAPOVIJEST ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 29 TRAVNJA 1943 GOD. PODREDENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA LIČKI NOVI I OŠTRU[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
29.IV.1943.

ZAPOVIJEST

Sekcija: Gospić, Senj — Razmjer: 1:100.000 (jug. izrade)

Pregled situacije: Poslije uspjeha naših jedinica kod Brušana, Takalica, Oštarija,[2] te uspjeha VIII Divizije na mostovima sa istočne [strane] Gospića, neprijatelj je stjeran u sami garnizon Gospić i djelimično blokiran. Kao predstraže sa zapadne strane. Gospića, ostali su jedino Lički Novi i Oštra[3]. Likvidirajući ta uporišta, Gospić ostaje bez vanjskih odbrambenih položaja, t.j. prepušten sam sebi.

Demoralizacija u redovima neprijatelja nastala je velika. Da bi se iskoristila ovako stvorena situacija treba povećati paniku u redovima neprijatelja, a to ćemo učiniti likvidirajući neprijateljska predstražarska uporišta Novi i Oštru[4].

Podaci o neprijatelju: *Lički Novi:* dvije satnije ustaša i domobrana, naoružani uglavnom sa pješadijskim oružjem.

Oštra: također dvije satnije ustaša i domobrana sa istim naoružanjem.

Lički Novi dosta je dobro utvrđen, dok je za selo Oštru glavni odbrambeni položaj kota Oštra (798), na kojoj se nalazi jedna neprijateljska satnija utvrđena

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—1, k. 746.

[2] Baške Oštarije

[3] i [4] Opširnije o napadu na spoljnu odbranu Gospića vidi dok. br. 106, 112, 113 i 115.

Veza: Štabovi brigada uspostaviće sa Štabom divizije telefonsku vezu, a pored iste predviditi vezu sa ordonansima, sa biciklima ili konjima.
Veza između jedinica: između I i IX Brigade biće na putu jugoistočno od Strelišta, t.j. na lijevom krilu snaga I Brigade. Na desnom krilu I Brigade jedinice će se povezati na putu između Divosela i Lič. Novog kod usamljenih kuća. Veza između bataljona IX Brigade koji su na osiguranju biće na koti 561 južno od Lič. Novog.

Sanitetsko previjalište: Divizijsko sanitetsko previjalište organiziraće referent div. saniteta[8] u Divoselu negdje kod crkve, a brigadna sanit. previjališta predvidjeće štabovi brigada na najpodesnijem za to mjestu. Daljnja evakuacija ranjenika biće Divoselo — Vrebac i to noću.

Evakuacija zarobljenika i plijena: Biće pravac Divoselo, odakle će se odrediti daljnji pravac.

Baza za ishranu: ostaje ista, s tim da štabovi brigada najozbiljnije stave u zadatak svojim intendanturama da se osigura jedinicama redovita ishrana.

Početak napada: 29 aprila o.g. u 19 časova, kada jedinice moraju stići na svoje položaje, pa bilo to i pod borbom. Početak napada biće znak artiljerijske paljbe.

Znaci raspoznavanja: biće *Okov — Odesa*, a ugovoreni znaci: Matić — Orešković.

Napomena Štab II Brigade ukoliko istoj ne bude potreban protukolski mitraljez neka isti uputi Štabu IX Brigade.

Štab IX Brigade blagovremeno pronaći će protukolski top, te isti staviti u dejstvo, kao i protukol. mitraljez ukoliko

---

[8] Referent saniteta Šęste divizije bio je tada Vladimir Jernec.

isti stigne od II Brigade, a posadu ovih oruđa blagovremeno upoznati sa položajem i zadatkom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Žigić

Komandant
Đ.[9] Jovanić

(M. P.)[10]

BR. 112

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŠIROKU KULU, BILAJ, RIBNIK, MEDAK I O DRUGIM AKCIJAMA JEDINICA ŠESTE DIVIZIJE[1]

75/43
30 april 1943

Operativni izvještaj o
borbama VI divizije
od 14 do 24-IV-1943

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

14-IV-1943 jedna četa bataljona »Ognjen Prica« II brigade izvršila je akciju na financijsku stanicu na pristaništu u Maslenici a jedna druga četa iz tog bataljona na selo Stari Grad u kom je bila žandarmerijska stanica.[2] Čete su se privukle neopaženo, blokirale stanice i pozvale na predaju finance i žandarme, što su oni i učinili.

Zarobljeno je 9 žandarma i 11 finanaca.

Zaplijenjeno: 24 puške, 6.200 metaka, 3 pištolja, 140.000 kuna i ostale spreme, kao i veća količina krumpira na jednom malom brodiću koji je došao iz Zadra. Krumpir je podijeljen siromašnom narodu.

---

[9] Đoko
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 48—7, k. 419 A.
[2] Vidi dok. br. 109.

Gubici neprijatelja: 1 ustaša (lugar) ranjen, koji je uspio pobjeći.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Akcija je izvedena po planu i potpuno uspjela. Narod je u ovim krajevima vrlo dobro dočekao partizane i trčao je sa svih strana da ih vidi. Uočeno je da narod željno čeka dolazak partizana i čak traži da partizani ostanu ili da opet dođu.

17-IV-1943 oko 7 časova III bataljon II brigade iz postavljene zasjede na putu Brušane — Oštarije[3] napao je neprijateljsku patrolu sa dva kamiona.

Zaplijenjeno je 4 puške, 660 metaka, 10 bombi i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 8 mrtvih i 9 ranjenih, i 2 kamiona zapaljena.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Utrošeno je 255 metaka i 20 bombi.

19-IV-1943 II i IX brigada sa pridodatom jednom haubicom, 3 brdska topa i 3 mala tenka izvršile su napad na ustaško uporište u Širokoj Kuli[4] čija je posada bila jačine oko 250 ustaša, dobro utvrđena zidom, bunkerima i višerednom preprekom bodljikave žice. Napad je otpočeo u 22.45 časova. Artiljerija je dejstvovala dosta uspješno, tenkovi su uspjeli da naprave prolaze kroz bodljikavu žicu te se u toku iste noći uspjelo zauzeti popov stan, ali dalje prodiranje u selo bilo je onemogućeno jakom neprijateljskom vatrom, te su se naše snage povukle od pravoslavne crkve.

20-IV-1943 oko 9 časova odbijeno je neprijateljsko pojačanje jačine oko 150 ustaša, koje je krenulo iz Ličkog Osika za Široku Kulu.

Istog dana zadržavano je neprijateljsko pojačanje jačine oko 800 ustaša koje je krenulo iz Perušića preko Marine Glave, Ravnog Vrha i Lisine u pravcu Široke Kule. Ova neprijateljska snaga uspjela je da potisne naša osiguranja od Klenovca, ali je upotrebljena naša rezerva i izvršen protivnapad i neprijatelj protjeran na Marinu Glavu.

Istog dana oko 15 časova odbijeno je neprijateljsko pojačanje jačine 30 ustaša i 3 tenka, koje je krenulo iz Ličkog Osika za Široku Kulu.

U 22 časa izvršen je ponovni napad na Široku Kulu poslije jake artiljerijske pripreme i neprijatelj je počeo bježati u pravcu Ličkog Osika. Naša osiguranja koja su bila u polju iz-

---

[3] Vidi dok. br. 109.

[4] Vidi dok. br. 81, 90, 91 i 109.

među Široke Kule i Ličkog Osika nisu zadala jak udarac neprijatelju koji je bježao, jer su slabo stajala s municijom.

Zaplijenjeno: 28 pušaka, 6 p.mitraljeza, 1 laki mitraljez, 3 t. mitraljeza, 3 mala bacača sa 10 mina, 1 pištolj, 10.500 metaka, 1 poljska kuhinja, 1 jahaći konj sa sedlom, 2 para konja i dvoja kola, kao i ostale razne spreme.

Gubici neprijatelja: 100 mrtvih, preko 100 ranjenih i 3 zarobljena.

Naši gubici: 14 mrtvih i 56 ranjenih.

Kritički osvrt: u toku ovog napada pokazalo se sporo snalaženje i neodlučnost cijelog komandnog kadra. Nije se pridala prava važnost položaju Marina Glava, te je neprijatelj relativno lako uspio da zbaci s njega naše snage. Posljedica toga bila je da je bio ugrožen i uspjeh kod Široke Kule te su naše snage prema Perušiću morale da se bore 30 sati i da se iscrpljuju manevrišući, iako bi, da su zadržale Marinu Glavu i uporno je branile, manje se umorile a neprijatelju zadale veće gubitke.

Utrošeno je 14.500 metaka, 60 ručnih bombi, 91 mina za mali bacač, 64 male mine za teški bacač, 80 metaka za protukolski mitraljez, 2 granate za protukolski top, 72 granate za brdske topove 75 mm, 19 granata za haubicu, 7 mina za rušenje žice i zgrada i 1 nagazna mina.

22-IV-1943 dva bataljona II brigade sa pridodatom 1 haubicom, 3 brdska topa i 1 tenkom izvršili su napad na neprijateljsko uporište Bilaj[5] jačine 100 domobrana. Napad je otpočeo u 21 čas. Naše snage uspjele su da se neprimjetno privuku do neprijateljskih utvrđenja na Gradini i Srednjoj Glavi i da iznenade neprijatelja, te je on, zbunjen, djelimično potučen, napustio ovo mjesto.

Po čišćenju Bilaja naše su snage krenule u pravcu željezničkog mosta kod Bilaja i mosta na cesti kod Bilaja. Neprijatelj je u prvom momentu dao kratak i žešći otpor, ali snažnim naletom naših snaga uz pomoć teških bacača i tenka neprijatelj je dijelom se predao a dijelom pobjegao u više pravaca, a naročito u pravcu Ribnika. Mostovi su dignuti u zrak.

Dva bataljona IX brigade bila su na osiguranju između Bilaja i Gospića, jedan na osiguranju prema željezničkoj stanici Bilaj-Ribnik a jedan u rezervi kod Medovače. Bataljon koji je bio na osiguranju na želj. stanici Bilaj-Ribnik uspio je tijesnom blokadom i pozivom na predaju da prisili neprijatelja na predaju do posljednjih 7 bandita, među kojima i zapo-

---

[5] Vidi dok. br. 100 i 109.

Ishod borbe: Naša Brigada izvršila je zadatak, t.j. osvojila određena mjesta.[7] Neprijatelj je pobjegao u pravcu Gospića. Na Oštroj nađeno je 7 mrtvih neprijateljskih vojnika. Broj ranjenih ne zna se. Zarobljeni su 2 ustaše i jedan domobran, 5 pušaka i jedan njemački puškomitraljez i jedan jugoslovenski. Zarobljeno je 4.000 metaka, 12 komada mina za teški bacač, jedan signalni pištolj, 5 pari cipela, dva pisaća stroja, 40 komada ćebadi.
Sopstveni gubitci: 2 mrtva druga i 13 ranjenih, a bataljon »Biće Kesića« imao je 9 ranjenih drugova. Utrošeno municije mauzerove 3.000 metaka, talijanske 300 komada, za teške talijanske mitraljeze 400 komada, bombi 20 komada, granata za male bacače 12 komada. Utrošak artiljeriske i minobacačke nije nam poznat zbog nedostatka operativnih izvještaja istih jedinica.

Veza: Štab brigade u početku akcije nalazio se je u Novom Selu, a po očišćenju Novoga premjestio se u isto. Veza sa Štabom divizije i Štabom brigade uspostavljena je tek preseljenjem u Novi. Trebalo je biti odmah uspostavljena sa telefonom ali uslijed pomrčine četa za vezu nije mogla da se snađe. Veza sa bataljonima bila je u prvo vrijeme dobra kao i između bataljona, jedino u posljednje vrijeme sa bataljonom IV i »Bićom Kesićem« izgubljena je.

Način izvođenja akcije: Akcija je izvođena po planu, jedino što artiljerija nije ispunila svoj zadatak.

Istakli se u borbi: Vodnik 2 voda I bataljona I čete drug Mile Desnica istakao se rukovođenjem svoga voda prilikom podilaženja a u jurišu na čelu je jurišao na Gradinu. Zamjenik komandira I čete istog bataljona drug Damjanović Stevo[8] prilikom ruko-

---

[7] Vidi dok. br. 179.
[8] Poginuo krajem 1943 god. kao komandir čete.

vođenja sa jednim vodom bombaša izjurio je prvi na kotu pred njima.
Komandir 2 čete III bataljona nastupao je sa svojom četom u podpuno vojničkom redu i doveo je do cilja cijelu i rukovodio sa njome.

Kritički osvrt: Prilikom akcije bilo je nedostataka. U prvom redu ramala je veza sa Štabom divizije, artiljerija i minobacači nisu blagovremeno zauzeli svoje položaje. Nije određena jedinstvena komanda nad bataljonima koji su napadali na Oštru. Štab IV bataljona i bataljon »Biće Kesića« slabo su se snašli u situaciji te da sami saglase se u pogledu akcije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkoma: V. d. komandanta:

BR. 114

ZAPOVIJEST ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE I OSME DIVIZIJE ZA NAPAD NA GOSPIĆ[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
30 aprila 1943

ZAPOVIJEST

za operacije na Gospić (sekcija 1 : 100.000)

Opće stanje Po izvršenju zadataka, koji su postavljeni predhodnom zapovijesti[2] ovog Štaba, neprijatelj je satjeran u utvrđeni dio grada Gospića i blokiran sa svih strana. Prema

[1] Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—2, k. 421.
[2] Vidi dok. br. 105.

čas odrediti Štab VI divizije i suglasiti se sa Štabom VIII divizije obavještavajući predhodno ovaj Štab. Do tog doba sve snage i svo oružje moraju izvršiti pregrupaciju i biti spremni za akciju. Štab VI divizije ostaviće na položaju Oštre i Novoga[8] nešto snaga sa 2—3 t. mitraljeza, koji će braniti te položaje do početka akcije, a u samoj akciji tući će neprijatelja u eventualnom njegovom povlačenju.

Postupak sa zarobljenicima i ratnim plijenom

Sve zarobljenike slati u Široku Kulu, gdje će ih preuzeti straža koju će odrediti Štab VIII divizije u jačini jedne puškomitraljeske desetine. Zarobljenike ne svlačiti, a oduzimati im samo hladno i vatreno oružje i važne dokumente. Dokumente predati uz zarobljenike posebno. Zaplijenjeni ratni plijen također će svaka divizija skoncentrisati na jedno mjesto, odakle će se prevoziti dalje u magacin Korpusa.[9] Puškomitraljeze zadržati u jedinicama, a sve ostalo zaplijenjeno oružje i municiju predati, a o ostalom plijenu izvijestiti Štab korpusa, koji će po njemu donijeti daljnje odluke.

Sanitet

Štabovi divizija organizovaće sanitetske punktove na najpogodnijim mjestima, odakle će teže bolesnike odmah upućivati u Široku Kulu, koji će se prebacivati dalje kamionom za bolnicu. Prihvatilišta će organizovati Štab VIII divizije i istodobno se pobrinuti za transport.

Napomena: Pri ulasku u grad naročito paziti na to, da se sve jedinice drže što više na okupu. U kuće iz kojih se ne puca ne ulaziti. Automatska oruđa skoncentrisati u prednje linije. Štabovi jedinica neka se odmah ubacuju u mjesto sa prvim svojim dijelovima tako, da bi mogli rukovoditi sa snagama i držati ih na okupu. Protukolno oružje vući sa prednjim dijelovima tako, da bi isto moglo štititi kod protunapada sa tenkovima. Bočne ulice dobro osigurati sa automatskim oruđem. Prve snage koje

---

[8] Lički Novi

[9] Magacini Prvog korpusa nalazili su se na području Plješivice (Bijeli Potok — Kamensko).

uđu u centar trebaju zauzeti katoličku crkvu i postaviti teške mitraljeze na toranj, koji mogu brisati cijelu okolinu. Ni pod koju cijenu se ne zadržavati na plijenu, nego samo juriti naprijed. U napredovanju ne smije biti ni jednog najmanjeg zastoja. Koristiti se žestokom vatrom svoga oruđa tako, da se neprijateljska vatra potpuno razbije. Organizaciji plana vatre posvetiti naročitu pažnju. Svaka jedinica, svaki vojnik mora tačno znati svoj zadatak i pravac kretanja. Naročitu pažnju posvetiti potpomaganju susjednih jedinica u izvršenju njihovih zadataka. Čim koja jedinica izvrši svoj zadatak ne smije zastajati, nego mora dalje krenuti i potpomoći najbliže susjedne jedinice, naročito se znati služiti znakovima raspoznavanja i sa ugovorenim znakovima, pošto se akcija odvija po noći. Po zauzeću grada brigada koja ostane unutra za održavanje reda postaviće straže pred sve javne zgrade kao i ustaške radnje. Uputiće gušće patrole kroz grad sa zadatkom da svaku pljačku spriječe pod svaku cijenu. Postaviti straže na ulazima u grad i nikoga ne puštati niti van, niti unutra, do daljnjeg naređenja, tko ne zna znakove raspoznavanja, bez obzira bio vojnik ili ne. U magacine i u ustaške radnje straža ne smije dozvoliti nikome ulaz, osim komisije koja će imati odobrenje Štaba korpusa. Osim te komisije niko nema pravo vršiti rekvizicije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[10] Holjevac, v. r.

Komandant,
I.[11] Gošnjak, v. r.

Dostavljeno:
Na znanje:
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.
Na izvršenje:
Štabu VI divizije
Štabu VIII divizije
Tenkovskoj četi.

Da je prepis vjeran svome originalu, tvrdi:
V. d. načelnika Štaba
Kuprešanin[12]
(M. P.)[13]

---

[10] Većeslav
[11] Ivan
[12] Milan
[13] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 115

PREGLED AKCIJA I OPERACIJA JEDINICA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 1 DO 30 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

PREGLED

akcija i operacija I korpusa narodnooslobodilačke vojske Hrvatske od 1-IV do 30-IV-1943 god.

VI DIVIZIJA

1-IV-1943

VI udarna brigada V operativne zone i IX udarna brigada VI divizije koje su se nalazile pod neposrednom komandom i rukovodstvom Štaba ovog korpusa izvršile su napad i to VI brigada na veliki tunel, željezničku stanicu Sinac, vodovodnu sisaljku i selo Sinac, a IX udarna brigada napala je mali tunel i željezničke stanice Ramljane, Lešće, Janjče i selo Lešće.[2] Energičnim naletom naše jedinice savladale su otpor neprijatelja i već u 13 časova sva su neprijateljska uporišta bila likvidirana. Na svima ovim uporištima bilo je ukupno jedna neprijateljska bojna.

Zarobljeno je 16 oficira, 3 podoficira, 640 domobrana i žandara.

Plijen: 12 mitraljeza, 16 puškomitraljeza, 11 šmajsera, 743 puške, 1 pištolj, 500.000 Mauzer municije i velika količina ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih i 15 ranjenih.

Naši gubici: 5 mrtvih i 12 ranjenih.

Naročito se istakao komandir 2 čete I bataljona VI brigade drug Sava Tomić koji je pri gonjenju neprijatelja iz zgrade u zgradu u selu Sincu bio prvi u jurišu i bio najsvjetliji primjer hrabrosti i junaštva pa je kao takav toga dana i pao.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 50/7, k. 419 A.

[2] Vidi dok. br. 6, 11 i 12.

Akcija je izvedena po planu. Bilo je zakašnjenja jer su i vodiči zalutali, pošto je bio veliki mrak i padala je kiša sa snijegom. Po predaji domobrana niži komandni kadar nije uspio da održi jedinice dovoljno čvrsto u ruci te su pojedinci samostalno lutali bez kontrole.

3-IV-1943 II bataljon IX brigade na položaju južno od ž.st. Janjče zadržao je neprijatelja jačine dvije bojne koji je nadirao od Perušića i tako stvorio vrijeme za pristizanje pomoći još dva bataljona IX brigade koji su napali neprijatelja bočno i protjerali ga prema Perušiću, a naše snage produžile su nastupanje i zauzele i zapalile želj. stanicu Studenci.

Zarobljena su 2 neprijateljska vojnika.

Plijen: 1 puška i 1100 metaka.

Gubici neprijatelja: oko 50 mrtvih i ranjenih. Ranjen je i komandant bojne Delko Bogdanić.

Naši gubici: 2 mrtva i 18 ranjenih.

4-IV-1943 Jedna četa I bataljona II brigade postavila je zasjedu na cesti Gospić — Brušane. Naišla je jedna domobranska patrola jačine 24 vojnika i na nju je izvršen napad.

Zarobljeno je 13 domobrana.

Plijen: 18 pušaka, 500 metaka, 6 bombi i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 2 mrtva i 3 ranjena.

6-IV-1943 IX brigada izvršila je napad na kotu Prozorina i sela Čovići i Prozor. Neprijatelj je iz ovih mjesta u panici pobjegao u pravcu Otočca.

Zarobljenika, plijena ni gubitaka nije bilo.

7 i 8-IV-1943 II udarna brigada izvršila je dva napada na neprijateljsko uporište Široka Kula,[3] gdje je bilo 150 do 200 ustaša i do-

[3] Vidi dok. br. 55.

most kod Bilaja i most na cesti kod istog mjesta. Nakon kratke ali žešće borbe neprijatelj je potučen, dok je nekolicini uspjelo da pobjegnu. Mostovi su dignuti u zrak. Dva bataljona IX brigade koji su bili na osiguranju između Bilaja i Gospića blokirali su želj. stanicu Bilaj-Ribnik i zarobili svu posadu.[9] Kompletna IX brigada u toku 23-IV napadala je Medak.[10] Kako blokada nije izvršena sa zapadne i južne strane, neprijatelju je uspjelo da sa većim dijelom snaga pobjegne u pravcu Raduč — Alan — Obrovac. Rezultat svih ovih operacija je:

Zarobljeno: 167 domobrana, 62 ustaše i 50 četnika.

Plijen: 1 top 37 mm tipa »Pito« sa 150 granata, 8 mitraljeza, 9 puškomitraljeza, 225 pušaka, 145 ručnih bombi, 30 mina za mali bacač, 85.000 metaka, 1 radiostanica, 3 telefona i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 13 ubijenih i 9 ranjenih.

Naši gubici: 1 mrtav i 10 ranjenih.

Glavni nedostaci u objema operacijama: sporo snalaženje i donošenje odluka od komandnog kadra. Zbog toga je neprijatelj dobrim dijelom snaga uspio da pobjegne iako je mogao biti sav zarobljen. Isto tako nije vršeno otsijecanje i energično gonjenje neprijatelja.

28 i 29-IV-1943

I, II i IX udarna brigada vršile su operacije, i to I brigada napala je i zauzela Klanac[11] sa jednim dijelom snaga a sa drugim vršila osiguranja prema Gospiću. IX brigada napala je neprijateljsko osiguranje na Poldinoj Glavi i u snažnom naletu satjerala neprijatelja sa položaja, produžila gonjenje u pravcu Jadovnog. Drugi dio snaga ove brigade napao je neprijateljsko uporište Brušane jačine

[9] Vidi dok. br. 109.
[10] Vidi dok. br. 109.
[11] Vidi dok. br. 106.

dvije satnije ustaša i domobrana. Nakon 6-satne borbe neprijatelj je sa vanjskih osiguranja odbačen u žicu. Nakon zauzimanja spoljnjih neprijateljskih uporišta IX brigada, ojačana s jednom brdskom baterijom, 1 haubicom i vodom teških bacača te sa 2 tenka, izvršila je energičan napad na Brušane. Napad je uspio i u 17 časova mjesto je osvojeno.[12] II brigada vršila je gonjenje neprijatelja u pravcu Oštarija i zauzela je Takalice a malo kasnije i Oštarije odakle je neprijatelj pobjegao.[13] Neprijatelj je izvršio sa 600 vojnika, artiljerijom, bacačima i 2 tenka protivnapad i uspio da ponovno zauzme Oštarije. 29-IV II brigada, pošto je prikupila snage sa sektora Jadovno sa pridatim teškim bacačem i protivkolskim mitraljezom izvršila je ponovni napad na neprijatelja u Oštarijama i protjerala neprijatelja prema Uri. Bataljon »Stojan Matić« prvi je snažnim naletom prodro u mjesto i doprinio brzom slamanju neprijatelja. Rezultati ovih borbi su slijedeći:

Zarobljeno: 202 ustaša i domobrana, 7 oficira (među njima jedan bojnik).

Plijen: 1 teški bacač sa 30 mina, 3 mala bacača, 8 mitraljeza, 23 puškomitraljeza, 274 puške, 220 ručnih bombi, 291.000 metaka, 1 šmajser, 1 pištolj, 480 čebadi, 100 šatorskih krila, 1 telefon i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 174 ubijena, 116 ranjenih.

Oštećen 1 tenk.

Naši gubici: 14 mrtvih, 40 ranjenih, 2 nestala.

Kod ovih operacija nije bilo većih grešaka. Jedino je IX brigada većim dijelom snaga ušla u mjesto, dok je vrlo mali dio krenuo u gonjenje za ostacima nepri-

[12] Vidi dok. br. 178.

[13] Vidi izvještaj Više komande oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 29 travnja 1943 god. u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

jatelja. Također bataljon »Stojan Matić« po ulasku prvi puta u Oštarije nije bio dovoljno oprezan te je bio od neprijatelja iznenađen, tako da ga je neprijatelj u povratnom napadu izbacio iz mjesta.

U ovim borbama naročito su se istakli bataljon »Stojan Matić« II brigade i I, III i IV bataljon IX brigade.

Izgubljen je 1 puškomitraljez i 2 puške.

29 i 30-IV-1943

I udarna brigada ojačana sa jednim bataljonom IX brigade, 1 haubicom, brdskom baterijom, 3 teška bacača i 2 tenka izvršila je napad na neprijateljsko uporište Lički Novi gdje se nalazilo 2 satnije ustaša i domobrana i na neprijateljsko uporište na koti Oštra gdje je bilo dvije satnije ustaša sa jednim teškim bacačem.[14] Naše snage uspjele su zbaciti neprijatelja sa kota kod Ličkog Novog i protjerati ga prema Gospiću i koti Oštra, a zatim ući i u sam Novi. Snage koje su napadale kotu Oštra zakasnile su 2 sata. 30-IV došlo je do oštre borbe sa ručnim bombama na samoj koti Oštra ali je neprijatelj odbacio naše snage. Izvršen je ponovni napad po danu i neprijatelj je protjeran. Zarobljena su 2 ustaše i 1 domobran.

Zaplijenjeno: 2 puškomitraljeza, 5 pušaka, 12 mina za t. bacač, 1 signalni pištolj, 4.000 metaka, 2 pisaće mašine, 40 ćebadi i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja nisu tačno poznati. Na bojnom polju ostalo je 7 leševa.

Naši gubici: 2 mrtva i 22 ranjena.

Nedostaci u ovoj operaciji: Nije stvoren plan za pravilnu saradnju artiljerije i pješadije, tako da nije iskorišten momenat da se neprijatelj napadne bombama i jurišem likvidira odmah po prekidu artiljeriske paljbe, već je nastala pauza između prekida artiljerije i juriša. Veza nije dobro funkcionisala pošto se je

[14] Opširnije o napadu na ova uporišta vidi dok. br. 106 i 113.

postavljala linija u tamnoj noći pa su linijaši lutali.

Istoga dana, tj. 30-IV tri bataljona II brigade ojačani sa teškim bacačem izvršili su napad na neprijatelja jačine 500 ustaša, domobrana i Talijana naoružanih sa 2 brdska topa, 1 teškim bacačem i 2 mala tenka na položajima Ura (k. 927) i Velika Basača (k. 1091) zapadno od Oštarija.[15] Vještim manevrom sa leđa neprijatelja, kombinacijom napada sa fronta i bokova, neprijatelj je raspršen, natjeran u panično bjegstvo, a naši borci zauzeli su neprijateljske položaje.

Zaplijenjeno: 2 brdska topa 65 mm bez zatvarača, sa 317 granata, 1 mitraljez, 2 puškomitraljeza, 6 pušaka, 1 postolje od mitraljeza »Breda«, 60.000 metaka i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 30 ubijenih i 30 ranjenih.

Naši gubici: 1 mrtav i 4 lakše ranjena.

Ova akcija izvedena je po planu. Veza je funkcionisala vrlo dobro. Štabovi bataljona vrlo dobro su se snašli u rukovođenju. Grešaka i propusta uglavnom nije bilo.

VIII DIVIZIJA

1-IV-1943

Jedinice VIII divizije izvršile su napad na četničko uporište u selu Zalužnica.[16] Četnici su saznali za napad, odnosno koncentraciju naših snaga i pobjegli u toku noći prema Otočcu i Vrhovinama.

Pronađeno je 20 pušaka, 85 mina za laki bacač, 3.500 metaka i nešto živežnih namirnica.

3 i 4-IV-1943

IV brigada ojačana sa artiljerijom i minobacačima izvršila je napad na četničko-talijansku posadu u Brlogu[17] a V

[15] Vidi dok. br. 106 i 113.

[16] O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 41 i tom V, knj. 13, dok. br. 96.

[17] i [18] Vidi dok. br. 5, 41 i 47.

brigada izvršila je napad na Kompolje[18] i ujedno vršila osiguranja prema Otočcu. U toku 3-IV V brigada uspjela je da zauzme selo Kompolje. IV brigada nakon žestokih borbi koje su trajale 41 sat uspjela je da savlada četnike i Talijane u Brlogu iako su bili odlično utvrđeni.

Zarobljeno: 61 četnik, 11 Talijana i 36 naoružanih civila.

Plijen: 2 teška bacača, 2 mala bacača, 17 mitraljeza, 8 puškomitraljeza, 276 pušaka, 116.200 metaka, 360 bombi, 1 radiostanica i mnogo ostale ratne spreme i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 106 ubijenih, među njima adutant četničkog vojvode Ilije Birčanina, potporučnik Nenad Bojanić, i mnogo ranjenih.

Naši gubici: 20 mrtvih i 68 ranjenih.

Naročito su se istakli svojom borbenošću II i IV bataljon IV brigade koji su u snažnom naletu slomili otpor neprijatelja. U ovoj akciji bilo je nekoliko nedostataka i to: nije iskorišten momenat kad je IV bataljon vršio juriš i kad se neprijatelj probijao iz obruča da se upadne u mjesto. Nije bilo saglasnog rada između četa, te dok je jedna nastupala, druga je bila neaktivna. Štab IV brigade nije izvršio pripreme za juriš u toku noći. Po osvajanju mjesta niži rukovodioci nisu rukovodili svojim jedinicama niti su ih uspjeli da održe u ruci, tako da je bilo svojevoljnog tumaranja od strane pojedinaca. Inače, obzirom da je ovo bilo najjače utvrđeno neprijateljsko uporište, akcija je uspjela.

6-IV-1943

Neprijateljske posade pri napuštanju Ličke Jesenice, Javornika, Rudopolja i Vrhovina krenule su iz Vrhovina za Otočac.[19] Na njih je izvršen napad i to XV brigada sa pravca Uma, Jurjeve Kose i

[19] O povlačenju neprijateljskih snaga iz Vrhovina vidi dok. br. 15.

Brakusove Čeline, sa jednim bataljonom VI brigade V operativne zone od pravca Vrhovina i sa 3 tenka od pravca Panosa, te sa pravca Oltari — D. Prozor od strane dijelova IX brigade VI divizije. Neprijatelj je otstupao sa pokretnim pobočnicama. Tenkovi su najviše doprinijeli i pomogli svima jedinicama za uspješno otjerivanje Talijana prema Otočcu.

Zarobljeno je 8 Talijana.

Zaplijenjeno: 5 malih bacača sa 400 mina, 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 36 pušaka, 2 cijevi za teški bacač sa jednom nišanskom spravom, 47.000 metaka, 2 para volova i ostale ratne spreme i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 50 mrtvih i više ranjenih.

Naši gubici: 4 ranjena, a među njima komandant I bataljona XV brigade drug Miško Breberina, koji je podlegao ranama.

Nedostaci: Veza između brigada nije bila dobra, bilo je zakašnjenja pri izlasku na položaj. Tenkovi su stigli sa zakašnjenjem i borci su bili umorni te nisu mogli snažno goniti neprijatelja, kojemu bi inače bili nanijeti mnogo veći gubici.

9 do 12-IV-1943

U cilju da se neprijatelju iz Otočca, za koga se doznalo da namjerava pod pritiskom naših snaga napustiti Otočac,[20] nanesu što veći gubici, snage VIII divizije sa pridodatom IX brigadom VI divizije imale su zadatak postavljanja zasjeda oko ceste Otočac — Žuta Lokva i to: dva bataljona IV brigade na Debelašu dva bataljona na Brloškoj Dubravi; jedan bataljon V brigade u Starom Selu, dva bataljona u Podumu a jedan u rezervi; IX brigada: Švički Vrh, Vlaški Vrh, V. Punta.

9-IV-1943 dva bataljona Talijana sa artiljerijom i minobacačima krenuli su

[20] O povlačenju neprijateljskih snaga iz Otočca vidi dok. br. 17, 65 i 66.

iz Otočca i počeli zauzimati kote sa lijeve i desne strane ceste u pravcu Žute Lokve.[21] U isto vrijeme krenuo je neprijatelj iz Žute Lokve prema Brlogu radi spajanja sa ovima iz Otočca. Sa prvih visova od ceste naše jedinice po planu su se povukle da bi upustile neprijatelja u sistem zasjeda. Dalje širenje neprijatelja onemogućeno je protuakcijama naših snaga.

10-IV-1943 neprijatelj je izvršio napad na položaj XV brigade u cilju da zauzme Metlu (k. 721). Neprijatelj je bio odbijen uz osjetljive gubitke.[22] Oko 13 časova krenulo je iz Otočca 50 do 60 kamiona i oko 100 kola prema Žutoj Lokvi. XV brigada izvršila je samoinicijativno napad na k. 562 i Majorove Glavice otkuda je neprijatelj satjeran. Ovim napadom kod neprijatelja je nastala dezorganizacija i on je počeo brzo otstupati u pravcu Kompolja. IX brigada, koja je bila na suprotnoj strani ceste, čim je saznala za borbu kod XV brigade preduzela je napad sa svim snagama na neprijatelja i satjerala ga sa Rudina i Vlaškog Vrha a sa Švičkog Vrha neprijatelj je sam pobjegao.[23] XV brigada nije mogla iskoristiti postignutu pobjedu ali je olakšala IX brigadi koja je uspjela da neprijatelja potuče i zahvati dobar plijen.

IX brigada imala je slijedeći uspjeh:

Zarobljeno 8 Talijana.

Zaplijenjeno: 2 brdska topa 75 mm (1 neispravan) sa 192 granate, 2 mala bacača sa 360 mina, 2 puškomitraljeza, 27 pušaka, 30.000 metaka, 2 radio-stanice, 20 živih mazgi, 423 ćebeta, 164 šatorska krila i mnogo drugog ratnog materijala.

Gubici neprijatelja: 50 mrtvih i mnogo ranjenih. Ubijeno je mnogo mazgi.

---

[21] Vidi dok. br. 65 i 66.
[22] Vidi dok. br. 42 i 65.
[23] Vidi dok. br. 65.

11-IV-1943 XV brigada odbila je napad neprijatelja na Metlu (k. 721). Gubici nepoznati.

12-IV-1943 oko 5 sati izjutra neprijatelj je otpočeo sa izvlačenjem svojih snaga iz Otočca.[24] Pod pritiskom neprijateljskih pobočnica i artiljerije IX brigada povukla se sa Rudina prema Vlaškom Vrhu i tu se zadržala. IV brigada također je bila potisnuta sa k. 559 i Marasovca. Oko 9 sati neprijateljska kolona stigla je do sela Kompolja gdje je na nju izvršen napad svih naših snaga i nastavljeno gonjenje u pravcu Žute Lokve. U gonjenju učestvovala su u početku 2 mala tenka a poslije još 2 mala i jedan veliki. Upotreba tenkova u gonjenju bila je vrlo efikasna iako su tenkovi zakasnili i nisu odmah upotrebljeni svi kao što je bilo naređeno od strane našeg Štaba. Usprkos toga što je neprijatelj imao u svojoj zaštitnici 2 teža tenka, neprijateljska zaštitnica je raspršena, djelomično uništena, poslije čega su tenkovi dostigli samu neprijateljsku glavninu i nanijeli joj gubitke. V brigada ušla je prema predviđenom planu u napušteni od neprijatelja grad Otočac.[25] Ovaj ulazak bio je dosta dobro organizovan i izveden planski. Pred sve javne kuće i ustanove, kao i pred sve napuštene privatne kuće odbjeglih ustaša, postavljena je straža i izvršena vanjska blokada grada.

U gradu, kao i u proganjanju neprijatelja prema Žutoj Lokvi, postignuti su slijedeći rezultati:

Zarobljeno: 73 Talijana, ustaša, četnika i domobrana, te jedna kompletna vojna muzika.

Zaplijenjeno: 828 karabina, 3 teška mitraljeza, 4 puškomitraljeza, 5 malih bacača sa 500 mina, 1470 mina za teške ba-

[24] Vidi dok. br. 53, 61, 65 i 66.
[25] Vidi dok. br. 61.

cače, 1 milijun puščanih i mitraljeskih metaka, 2.000 čebadi, 300 šatorskih krila, 1000 starih uniformi i obuće, 600 bombi, 100 samara i mnogo druge ratne spreme. Osim toga uhvaćeno je, odnosno pronađeno nekoliko skladišta sa hranom.

Gubici neprijatelja: 200 mrtvih i mnogo ranjenih. Naši gubici: 12 mrtvih i 55 ranjenih.

Zapaljen nam je 1 mali tenk a 2 su oštećena koji se opravljaju.

U borbama se istakla Tenkovska četa u svojim smionim naletima i energičnom proganjanju neprijatelja.

Nedostaci: Nije bilo dovoljno budnosti kod naših jedinica i uslijed toga neprijatelj koji je otpočeo svoj pokret iz Otočca ujutro rano nije bio na vrijeme zapažen. Ugovoreni signal sa Ininog Vrha gdje je neprijatelj izašao iz grada, poslije čega je trebala V brigada upadati sa tenkovima u grad, nije dat i uslijed toga V brigada je prekasno saznala za izlaz neprijatelja i zakasnila. V brigada nije zajedno sa komandirom Tenkovske čete izvršila naređenje Štaba korpusa da upotrebi svih 5 tenkova za proganjanje kao što je bilo naređeno, već su upotrebili samo 2 koji su izgubili međusobnu vezu, poslije čega 1 je bio uništen. Proganjanje neprijatelja nije se vršilo organizovano, već su se sve brigade izmiješale i našle većim dijelom na cesti umjesto da se je neprijateljska kolona presjekla i tako uništavala. Vatra pješadije bila je neorganizovana i neefikasna. Borci su više trčali za neprijateljem nego ga uništavali vatrom svoga automatskog oružja. Štabovi u proganjanju izgubili su jedinice iz svojih ruku.

18-IV-1943 V brigada prilikom putovanja iz Gacke u Plaščansku dolinu napadnuta je između Jesenice[26] i Dabra od neprijatelj-

[26] Lička Jesenica

skih bombardera koji su nam nanijeli gubitke od 2 mrtva i 12 ranjenih, od kojih je 1 naknadno umro.

27-IV-1943 — 500 ustaša, četnika i Talijana sa 5 tenkova krenuli su u napad prema Plaškom. Bataljoni V brigade saznali su za nailazak neprijatelja, posjeli su položaje prema neprijatelju i njegove glavne snage zadržali. Neprijatelju je bilo uspjelo da sa jednog položaja potisne naše snage ali je kasnije odbijen na svim sektorima u svoje polazne baze.

Gubici neprijatelja: 5 mrtvih i više ranjenih.

Naši gubici: 4 mrtva i 3 ranjena.

30-IV-1943 — Dva bataljona i jedna kombinovana četa V brigade vršili su čišćenje šume u Pišteniku, Blatima, Begovcu i Jesenici.

Zarobljeno je 25 četnika.

Zaplijenjeno: 1 teški mitraljez i 12 pušaka.

Izgubljen 1 puškomitraljez i 2 puške.

LIČKI ODRED

13/14-IV-1943 — Dvije čete II udarnog bataljona likvidirale su bjelogardejsku posadu u Vujanićima (između Erven'ka i Žegara) jačine od 36 bjelogardejaca sa 1 talijanskim oficirom i podoficirom.[27]

Zarobljeno je 28 bjelogardejaca i 1 talijanski podoficir.

Zaplijenjeno: 36 pušaka, 2 šmajsera, 1 pištolj, 1740 metaka, 50 ćebadi, 20 šatorskih krila i ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 8 mrtvih bjelogardejaca i 1 talijanski oficir.

Naročito se istakao svojom hrabrošću zamjenik vodnika 1. voda 2. čete drug Vlaisavljević Mićo, koji je prvi uskočio u utvrđeno neprijateljsko uporište sa puškomitraljezom.

[27] Vidi dok. br. 63.

16-IV-1943 Dva bataljona vodili su borbu u zaseoku Panići, Opačići, Glušci, Strijenje, k. 285 sa 400—500 neprijateljskih vojnika. Prvi nalet neprijatelja[28] bio je odbijen, ali se je pribrao i ponovo potisnuo naše snage. U sumrak neprijatelj je ponovo napadnut, ali je pobjegao u pravcu Žegara.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

19-IV-1943 IV bataljon prilikom čišćenja zaseoka Kesića i Graba ispod Velebita zarobio je 1 četnika i pronašao 3.400 metaka.

20-IV-1943 IV bataljon razoružao je četnike u selu Muškovci.[29]

Zarobljeno je 18 četnika.

Zaplijenjeno: 21 karabin, 1 civilna puška, 1060 metaka, 15 bombi i nešto ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 3 mrtva i 1 ranjen.

24-IV-1943 II udarni bataljon u zasjedi na cesti Ervenik — Mokro Polje bio je otkriven i tučen sa 3 teška bacača te se morao povući.

Naši gubici: 1 mrtav, 1 ranjen i 1 odbjegao k Talijanima.

Izgubljena 1 puška sa 30 metaka.

25-IV-1943 I udarni bataljon napao je neprijateljsku posadu u selu Zatonu, u zaseocima Deminjak, Modrići, Marići i Koštice jačine 24 bandita. Neprijatelju je uspjelo djelomično pobjeći.

Zarobljena 2 domobrana i 3 naoružana civila.

Zaplijenjena 4 karabina, 1 civilna puška. 300 metaka i 2 bombe.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav.

Naši gubici: 1 lakše ranjen.

---

[28] Odnosi se na četnike

[29] Vidi dok. br. 94.

KORDUNAŠKI ODRED

5-IV-1943 — 1. četa III bataljona prokrstarila je teritorijom općine Kunić gdje je pronašla 15 pušaka i 1500 metaka.

6-IV-1943 — Jedna četa III bataljona sukobila se sa ustaškom patrolom na pruzi Plaški — Vojnovac.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav i 4 ranjena.

Istog dana 1. četa V bataljona odbila je neprijateljski pokušaj prelaza mosta u Lipi na rijeci Dobri.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih i 4 ranjena.

Naši gubici: 2 mrtva.

7-IV-1943 — Jedna četa I bataljona razoružala je domobransku posadu u Logorištu kraj Karlovca.[30]

Zarobljena 4 domobrana.

Zaplijenjeno: 5 karabina, 500 metaka i 1 telefon.

9 do 17-IV-1943 — Jedinice Kordunaškog odreda vodile su borbe sa neprijateljem na teritoriji Korduna vršili rušenje pruge, prikupljanje oružja od četnika i druge sitnije akcije sa rezultatom:

Zarobljeno: 2 domobrana, 1 ustaša i 2 četnika.

Zaplijenjeno: 60 pušaka, 2635 metaka, 1 pištolj, 5 bombi i ostale ratne spreme i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 23 mrtva i više ranjenih.

Naši gubici: 2 lakše ranjena.

Minirana su 2 mosta i to 1 kod Novog Grada a jedan u Lipi.

BANIJSKI ODRED

4-IV-1943 — Jedinice ovog odreda sačekale su u zasjedi na položaju k. 304 i 354 kod Gradca, na k. 429 ispod Pavlovca i na položaju

[30] Vidi dok. br. 40.

Kula (k. 401) kod Mačkovog Sela tri neprijateljske bojne koje su pošle u krstarenje po teritoriji Banije.[31] Neprijatelj koji je nastupao preko Gradca natjeran je da se povuče, dok su ostale neprijateljske snage potisnule naše jedinice na slijedeće položaje.

Zarobljen je 1 domobran.

Zaplijenjen 1 karabin, 1700 metaka i 3 tovarna konja sa samarima.

Gubici neprijatelja: 56 izbačenih iz stroja.

Naši gubici: 4 mrtva i 5 ranjenih.

5-IV-1943

I bataljon sačekao je u zasjedi kod Dragotine i Bijelih Voda jednu neprijateljsku bojnu koja je krenula iz Maje i odbio je natrag.[32]

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

U ovoj borbi naročito se je istakla 3. četa I bataljona koja se zarekla da neće otstupiti iako je neprijatelju došao u pomoć tenk. zatim komandir i politkomesarev zamjenik iz te čete koji su stalno obilazili borce i hrabrili ih usprkos vatre 2 bacača i 2 haubice.

10-IV-1943

IV bataljon porušio je 5—6 km pruge Glina — Petrinja.

11-IV-1943

II bataljon iz zasjede kod Zrinja ubio je 3 ustaše. a pri povratku, u selu Šegestinu, ubijena su 4 a ranjena 2 neprijateljska vojnika.

Zaplijenjen je 1 karabin.

14-IV-1943

III bataljon zaplijenio je 2 puške i nešto ostale spreme u selu Živaji.

18/19-IV-1943

I, II i IV bataljon izvršili su napad na teretni voz na pruzi Caprag — Sunja jugoistočno od Blinjskog Kuta.[33] Voz je miniran i nakon kratke borbe slomljen je otpor 16 talijanskih vojnika iz voza.

---

[31] i [32] Vidi dok. br. 24.

[33] Vidi dok. br. 95.

Zaplijenjeno: 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 7 karabina, 2.000 metaka i dosta konjske opreme i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih, a ostatak je pobjegao.

Naši gubici: 1 mrtav, 2 ranjena.

Rekapitulacija:

VI DIVIZIJA.

Zarobljeno 1193 Talijana, ustaša, četnika i domobrana.

Zaplijenjeno: 2 topa 75 mm (1 neispravan) sa 192 granate, 2 topa 65 mm sa 317 granata, 1 teški bacač sa 42 mine, 13 lakih bacača sa 800 mina, 33 teška mitraljeza, 1 laki mitraljez, 61 p.mitraljez, 12 šmajsera, 1363 karabina, 6 pištolja, 381 bomba, 1,035.900 puščanih i mitraljeskih metaka, 1 top 37 mm sa 150 granata, 3 radiostanice, 4 telefona, 943 ćebeta, 260 šatorskih krila, 1 signalni pištolj, 2 pisaće mašine, 20 mazgi sa samarima, 2 cijevi od teškog bacača sa jednom nišanskom spravom, 1 poljska kuhinja i dosta ostale spreme, odijela i obuće, te živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 464 ubijenih i više ranjenih.

Naši gubici: 44 mrtva, 179 ranjenih i 2 nestala.

Zapaljena 2 kamiona i 1 tenk oštećen neprijateljski.

VIII DIVIZIJA.

Zarobljeno 206 Talijana, ustaša, četnika i domobrana.

Zaplijenjeno: 2 teška bacača, 7 malih bacača, 21 teški mitraljez, 12 puškomitraljeza, 1.136 karabina, 585 mina za laki bacač, 1470 mina za teški bacač, 960 bombi, 1 radiostanica, 2000 ćebadi, 300 šatorskih krila, 1000 pari obuće i odijela.

100 samara, 1.119.700 metaka (puščanih i mitraljeskih), kompletna vojna muzika i dosta ostalog ratnog materijala i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 361 ubijen i mnogo više ranjenih Talijana, ustaša, četnika i domobrana.

Naši gubici: 39 mrtvih i 141 ranjen.

LIČKI ODRED.

Zarobljeno 52 ustaša i domobrana.

Zaplijenjeno: 62 karabina, 2 šmajsera, 1 pištolj, 3100 metaka, 50 ćebadi, 20 šatorskih krila, 17 bombi, 1 civilna puška, i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 13 mrtvih i toliko ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtva, 3 ranjena i 1 odbjegao.

Izgubljena 1 puška i 30 metaka.

KORDUNAŠKI ODRED.

Zarobljeno 45 ustaša i domobrana.

Zaplijenjeno: 80 karabina, 1 pištolj, 5 bombi, 4635 metaka, 1 telefon i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 30 ubijenih, oko 30 ranjenih.

Porušena 2 mosta.

Naši gubici: 2 mrtva i 2 ranjena.

BANIJSKI ODRED.

Zarobljen 1 domobran.

Zaplijenjeno: 11 karabina, 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 3700 metaka i ostalog ratnog materijala.

Gubici neprijatelja: 60 mrtvih i više ranjenih.

Porušeno 5 do 6 km pruge.

Naši gubici: 6 mrtvih i 8 ranjenih.

Ukupno: Zarobljeno 1497 neprijateljskih vojnika, Talijana, ustaša, četnika, domobrana.

Zaplijenjeno: 2 topa 75 mm sa 182 granate, 2 topa 65 mm sa 317 granata, 1

top 37 mm »Pito« sa 150 granata, 3 teška bacača sa 1512 mina, 20 lakih bacača sa 1385 mina, 55 teških mitraljeza, 1 laki mitraljez, 74 puškomitraljeza, 14 šmajsera, 2652 karabina, 8 pištolja, 1363 bombe, 2,167.035 metaka, 4 radiostanice, 5 telefona. 2 cijevi od teškog bacača sa jednim nišanskim spravama, 1000 pari odijela i obuće, 584 šatorska krila, 2993 ćebeta, 120 samara, 20 mazgi, 1 kompletna vojna muzika, 3 pisaće mašine i mnogo ostalog ratnog materijala i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 928 ubijenih i više ranjenih.

Porušeno 2 mosta, 6 km pruge, zapaljena 2 kamiona, oštećen 1 tenk.

Naši gubici: 93 mrtva, 333 ranjena, 1 odbjegao, 2 nestala.

U borbama izgubljeno 1 puškomitraljez, 3 puške, 2 tenka oštećena, 1 tenk zapaljen.

Napomena: U ratni plijen kod VI divizije uračunat je zadobiveni plijen VI brigade V operativne zone u akciji na Sinac. Ratni plijen IX brigade u zajedničkoj akciji sa VIII divizijom na sektoru Otočac uračunat je u VI diviziju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.[34] Holjevac

Komandant,
Gošnjak[35]

(M. P.)[36]

---

[34] Većeslav
[35] Ivan
[36] Okrugli pečat: Štab Prvog korpusa NOV Hrvatske

II

TALIJANSKI I USTAŠKO - DOMOBRANSKI DOKUMENTI

BR. 116

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG VRHOVNOG ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIŠTVA OD 1 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI TRINAESTE PROLETERSKE BRIGADE »RADE KONČAR« KOD S. PRILIŠČA I VUKOVE GORICE[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Vrhovno zapovjedničtvo Oružničtva Nadzorni častnik, gospodarski poručnik Mijo Sekulić	SATI	2000	Toč. 1. i 2. ovog izvještaja predao nadzorni častnik neposredno Zapovjedničtvu grada Zagreba.
	DAN	1.	
	MJESEC	IV.	
PRIMIO: Nadzorni častnik kod brzoglasa u OPERODU Podpukovnik Jagić Rudolf	GODINA	1943.	PREDAO:

SADRŽAJ

1.) 31. III. o.g. oko 0325 sati na putu Pisarovina — Zdenčina kod s. Bratina — 4 km. od s. Pisarovine odmetnici posjekli 40 b.b. stubova.

Spoj sa Pisarovinom prekinut.

Odmetnici otišli u šumu Suvaču — 10 km. j.i. od Pisarovine.

2.) 31. III. o.g. u 16.45 sati na pruzi Karlovac — Zagreb između postaje Zdenčina — Horvati čuvar pruge našao 6 mina koje su postavili odmetnici da bi minirali teretni vlak koji je morao tuda proći poslie nekoliko časaka.

Vlak na vrieme zaustavljen i mine bez štete odklonjene.

3.) 1. IV. o.g. u 7 sati prostrojbe 10. Ustaške bojne jačine od 4 sati pojačane sa 4 oružnika sa postaje Netretić sukobile

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—32, k. 22.

su se sa jakim odmetničkim snagama proleterske brigade[2] kod s. Prilišće i Vukova Gorica — 8 km. z. od Netretića.

Poginuo 1 ustaški poručnik i 3 dočastnika. Ranjeno 12 ustaša i 1 domobran postaje Netretić.

Kod odmetnika 12 mrtvih nađeno.[3] Odmetnika bilo oko 600.[4]

Zbog jake vatre od strane odmetnika naše snage morale su se povući u 13 sati u svoje postave oko Netretića.

P[5]

BR. 117

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 1 TRAVNJA 1943 GOD. O DISLOKACIJI USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA U LICI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 1.4.43.	SAT I MINUT: 1600	BROJ: 6
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 1.4.43.	SAT I MINUT: 1745	BROJ: 26

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNOM ODJELU
Spoj: *Op. broj 3379 tajno*

I. Lička na osiguranju puta **Gospić — Karlobag.**
III. Lička na pruzi od južnog izlaza tunela Sinac do željezničke postaje **Janjče.**

[2] Riječ je o Trinaestoj proleterskoj brigadi »Rade Končar«. Vidi dok. br. 7 i 13.

[3] Naši gubici su bili 7 mrtvih i 15 ranjenih boraca.

[4] Trinaesta proleterska brigada »Rade Končar« imala je tada 615 rukovodilaca i boraca. Vidi dok. br. 3.

[5] Paraf generala Prpića, zapovjednika Glavnog stožera domobranstva Nezavisne države Hrvatske. Ovaj paraf se nalazi na većini ustaško-domobranskih dokumenata objavljenih u ovoj knjizi.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—20, k. 22.

IX. ustaška sa dvije satnije na pruzi od postaje **Studenci** do postaje **Bilaj-Ribnik**, a sa dvije satnije drži postaju **Gospić** i bunkere u **Gospiću.**
XXXII. ustaška u **Lovincu.**
XXXI. ustaška sa prostora **Medak — Ribnik — Bilaj.**
XXXIV. ustaška i oklopni sat u **Gospiću** kao udarna snaga.
II. lovačka kao udarna snaga. (2 sata)
XX. satnija 12 p.p. u **Švici,** I. pohodna satnija u s. **Sinac** i posadna satnija u **Otočcu.**
Poslije odbijenih napada na **Medak** i **Brušane** na području već tri dana mir.
I. bojna 12 pp. (1—4).
1 gorska bitn. 2 topa gorska (IV. stajaća gorska bit.).

Op. br. 249/tajno

3. Odsjek
P. Tomić

ZAPOLI.[2]

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 1.4.43. SATI 1908
DEŠIFRIRAO DANA 1.4.43. U SATI 2315 PODPIS: **Filković,** stk. ....

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
14	DAN 1. MJESEC IV GOD. 43 SAT 23 MINUT 30	PODPIS: ..... ČIN: ppk

[2] Zapovjedništvo operativnog područja Lika sa sjedištem u Gospiću.

BR. 118

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU ČETRNAESTE NO BRIGADE NA KLANAC[1]

Telegram

Datum i čas | otpreme | prijema: 1. IV. 43-XXI sati 22.30

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI — Operativno odjelj.

i na znanje:

KOMANDI XI i XVIII ARM. KORPUSA

Br. 4664/op.

[2]
VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5262
Stiglo: 2. IV. 43.

NOVOSTI DANA 1 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

Kretanje ustanika:

— Javljeno o kretanju ustanika iz zone Babin Potok (Gospić NH-GO) prema Bogdanoviću (Gospić MK-GM) i iz zone Crna Vlast (Gospić MH-GO) prema Vrtlini (Gospić MH-GM).
Utvrđena prisutnost partizana: u zoni Škare (Senj XV-GQ) 1 formacija sa 2 tenka, a u zoni Turkalji (Ogulin XV-AI) i Modruš (Ogulin XR-AI) bande neutvrđene jačine.

Divizija »RE«:

— Juče, 31 marta, u napadu[3] na naše odrede za zaštitu puta sedlo Klanac, o čemu telegram 4627/op. toga dana, proizlaze utvrđeni sljedeći gubici: naši: 11

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Pečat prijema. Nalazi se gotovo na svim talijanskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi.
[3] Napad izvršili dijelovi Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 21 i 123.

mrtvih, 18 ranjenih; neprijateljski: 30 mrtvih utvrđenih,[4] od kojih 1 komandant bataljona, 20 mrtvih vjerovatno; zaplijenjeno 7 pušaka i 1 pištolj.

Noću 1 tekućeg akcija uznemiravanja sa automatskim oružjem i minobacačima od 45 mm na garnizone Brinje i Vratnik (Senj ZP-GZ).

Danas je garnizon Antikom. dobrovolj. milicije Zalužnica[5] (Gospić KI-GO) evakuisao naselje i povukao se na okolne kote.

Ustanici, dolazeći iz Škara, zauzeli su i zapalili naselje.[6] Hrvatski su odredi započeli čišćenje zone Raduč (Novi Grad NM-EQ) da sebi probiju put prema Lovincu radi snabdijevanja ovog garnizona i popravka radio-stanice.[7]

Ostali sektori:

— Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

— Uslijed loših atmosferskih prilika postavljeni zadaci nisu izvršeni.

GENERAL GLORIA
2/IV
m[8]

1 kopija Ekselenciji
1 „ Odjeljenju »I« (obavješt.)
1 „ Telegrafsko-telefon. odjeljenju
1 „ Komandi kr. karabinjera
2 kopije Operativnom odjelj.

---

[4] O gubicima vidi dok. br. 21.

[5] Četnici su pobjegli kad su primjetili da se priprema napad na ovo uporište. Napad je pripremala Četvrta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 41, 115 i 126.

[6] Ovo naselje zauzela je Četvrta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 47.

[7] Vidi dok. br. 120.

[8] Datum i paraf stavio je general Mario Robotti, komandant Druge talijanske armije. Ovaj paraf nalazi se na većini talijanskih dokumenata objavljenih u ovoj knjizi.

BR. 119

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 TRAVNJA 1943 GOD. O ZAVRŠENOM ČIŠĆENJU U ZONI NEVEST — CERA — VISOKA[1]

Prepis telegrama

Dan odašiljanja
Dan primitka: 1. IV. 43-XXI 23.30 čas.

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
KOMANDI V i VI ARMIJSKOG KORPUSA
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARMIJSKOG KORPUSA

Br. 4962/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« [2]
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5265
Stiglo: 2 travnja 1943—XXI

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 1 TRAVNJA 1943

Aktivnost ustanika:

— Primijećena je koncentracija ustanika u zoni Pleševica[3] (Knin SR-TI-DP). M.V.A.C.[4] su ponovo zauzeli Manastir Krupu (Knin QM-DT). Nastavlja se čišćenje od strane M.V.A.C. u zonama Karlovac[5] (Knin SP-DT), Greda (Knin SP-DP), Bukovac (Knin SP-SR-DR).

Sektor »Bergamo«:

— Završeno je čišćenje u Nevestu (Šibenik SN-SP-CF), u Ceri (Šibenik SN-CF), u Visokoj (Šibenik SP-CD).

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Pečat prijema. Nalazi se gotovo na svim talijanskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi.
[3] Odnosi se na razmještaj bataljona Prve NOU brigade i dvaju bataljona Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 34.
[4] Milicia volontaria anti comunista — Antikomunistička dobrovoljačka milicija
[5] Vjerovatno: Radljevac

Odvedeno je 69 sposobnih ljudi i zaplijenjena su goveda i ovce. Srušena je kuća jednog partizanskog vođe.

Sektor »Zara«:

— U zoni Kamena (Žirje ON-PI-CM) grupa partizana bila je natjerana u bjekstvo od naših trupa.
Zadati gubici: 1 mrtav.
Otkriveno je sjedište partizanske komande i mnogo propagandnog materijala.
Zaplijenjena je jedna puška, 1 pištolj i nekoliko ručnih bombi.

Sektor »Celere«:

— U Skradinu (Šibenik QO-CO) su zarobljena i strijeljana 2 partizanska kurira.

Sektor »Sassari«:

— Normalna aktivnost pretraživanja i zasjeda.

Vazdušna aktivnost:

— Oružano izviđanje u zoni Jerkovići (Knin SN-DN) i Pleševica (Knin SR-TI-DP).
Nebo poluoblačno — more mirno.

GENERAL SPIGO 2. IV
m

---

1 kopija Ekselenciji
1 „ Pomoć. nač. štaba
1 „ Komandi kr. karab.
1 kopija Inform. odjeljenju
1 „ Odjeljenju za telekomunikacije
2 kopije Operativnom odjeljenju

BR. 120

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 2 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU ŠESTE I DEVETE NOU BRIGADE NA SINAC I LEŠĆE[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme / prijema 2. IV. 43; 23.00

OD KOMANDE V ARM. KORPUSA

SUPERSLODI — operativno odjelj.

i na znanje:

KOMANDI XI i XVIII ARM. KORPUSA

Br. 4705/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5321
Stiglo: 3. IV. 43.

NOVOSTI DANA 2 TRAVNJA 1943 u 18 SATI

Kretanje ustanika:

Javljeno kretanje IV partizanske brigade[2] iz zone Dabar u zonu Ljetišta (Karlovac MH-AD) i grupe ustanika u zoni Vukelići i Egići (Karlovac KI-AI).

Divizija »RE«:

Hrvatski odredi koji vrše čišćenje zone Raduč, o čemu telegram 4664 od 1 tekućeg, izgleda da su stigli istog dana u Lovinac a da nisu naišli na otpor i dijelom se povratili u Gospić[3].

Noću 2 tekućeg hrvatski garnizoni Sinac (Gospić IH-GM) i Lešće (IN-GK) odbili su napad partizana[4].

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Netačno. U Dabru se tada nalazili dijelovi Pete NOU brigade, a Četvrta NOU brigada je bila u rejonu Zalužnice. Vidi dok. br. 15, 17, 18 i 41.

[3] O ovom čišćenju vidi dok. br. 118.

[4] Sinac je napala i zauzela Šesta NOU brigada, a Lešće Deveta NOU brigada. Vidi dok. br. 6, 12, 16, 18, 27, 43, 122 i 126.

Željezničke stanice Sinac i Ramljane[5] (KI-GK), ustupljene jutros u zoru od naših odreda iz Vrhovina hrvatskom garnizonu, zapaljene su od partizana.

Dio pruge Blata—Jesenica neispravan za konvoje normalne težine uslijed slabog održavanja; u toku su radovi za osposobljenje.

Grupacija Roberti:

Danas 2-og, hrvatski voz u prolasku između G. Dubrave i Tounja naišao je na minu 149, oštećene šine, lokomotiva sišla sa šina. Pruga je odmah popravljena.

Ostali sektori:

Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Bacani protivpropagandni letci na Plaški, Ogulin i Modruš (Ogulin XR-AI). Bombardovano naselje Egići malim bombama. Bombardovani i obasipani malim bombama: Turjanski (Gospić NH-GK), Bogdanovići (MK-GM), Vrtlina (MH-GM). Babin Potok (NH-GO), Škare (XV-GO), Senj, Doljani (Gospić KI-GQ) i Zalužnica (lH-GO). Primijećena postrojenja stanica Lešće i Janjče u plamenu.
Stanje snijega i prohodnost puteva: Vrhovine 2 sm snijega; putevi prohodni.

GENERAL GLORIA

8 kopija

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pom. nač. štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjelj. za telekomunikacije

---

[5] Ramljane su zauzeli dijelovi Devete NOU brigade. Vidi dok. br. 43.

BR. 121

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 3 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU KALNIČKOG NOP ODREDA NA NOVI MAROF[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Gl. ravnateljstvo za javni red i sigurnost	SATI	10.35	Zap. grada Zagreba
	DAN	3. travnja 1943.	
	MJESEC	travnja	
PRIMIO: Služb. u OPERODU nadsatnik u prič. Stjepan Radinović	GODINA	1943.	PREDAO: Radinović

SADRŽAJ

Župska redarstvena oblast Varaždin javlja danas brzoglasno u 10 sati:

»Noćas u 23 sata do 3 sata u jutro napadala je jedna jaka skupina partizana Novi Marof[2]. Željeznička postaja i skladište su spaljeni. Pruga je dignuta u zrak, a 30 domobrana zarobljeno.[3] Na našoj strani poginula 2 domobrana, a na partizanskoj 1 vojnik. Napadaj na oružničku postaju, lječilište, kotarsku oblast i općinu je odbijen.

Partizani su se udaljili u pravcu Kalnika, odakle su i došli.

Upravitelj završava i moli intervenciju za očišćenje Kalnika.«

Odmah proslijediti Zap.
grada Zagreba![4]

P

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—2, k. 22.

[2] Napad izvršio Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 64.

[3] U ovoj akciji zarobljeno je 40 domobrana. Vidi dok. br. 64.

[4] Ovaj dio teksta dopisan je rukom.

BR. 122

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 3 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU ČETVRTE NOU BRIGADE NA BRLOG[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme / prijema 4.IV.43; 5.30

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI

i na znanje:

KOMANDI XI ARMIJSKOG KORPUSA
XVIII ARMIJSKOM KORPUSU

Br. 4766/op. prot.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 5371
Stiglo: 4. IV. 43/XXI

NOVOSTI DANA 3 TRAVNJA U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Partizani[2] zauzimaju visove s obje strane puta Žuta Lokva — Kompolje (Senj XL-GS).
Jedna brigada[3] u Rapajin Klancu nadzire prilaz iz Prokika (ZT-GZ), Brinja i Žute Lokve; druga brigada[4] u blizini kuća Kompolja nadzire prilaz iz Otočca. Više brigada sa topovima i bacačima uokolo našeg garnizona Brlog[5].

Front »Lombardia« javlja da su ustanici prekinuli put između Generalskog Stola i mosta kod Lešća (IH-AX) i zakrčili isti most zaprekama.

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Četrnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 20, 21 i 123.

[3] Dijelovi Četvrte NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 5, 41, 47 i 118.

[4] i [5] Peta NOU brigada sa Četvrtom NOU brigadom. Vidi dok. br. 37, 41, 47 i 123.

Javljeno je o jakim partizanskim formacijama u zoni Bosiljevo[6] (XT-BF), Tomašići (IH-BD), Lešće[7] (IH-AX).

Divizija »RE«:

Danas su partizani napali na garnizon Brlog[8] (Senj XL-GU) koji je izdržao borbu čitavi dan. Dvije čete upućene iz sektora Brinje sukobile su se u blizini Rapajin Klanca sa ustanicima[9]. Poslije uzaludnog pokušaja da stignu u Brlog povratile su se u Žutu Lokvu sa 2 mrtva i 5 ranjenih.

Mjesta Brlog i Kompolje izgleda da su zauzeli partizani. Garnizon postoji još uvijek. Naredio sam Komandi divizije »Re« da jakom akcijom odmah oslobodi put Otočac — Žuta Lokva, ovlastivši je, ako ustreba, da napusti zonu Vrhovine i zaštitu pruge da bi se povukla u pravcu Plaškog i Otočca.[10]

Naknadno ću javiti novosti.

Grupacija Roberti:

Garnizonu Mrkopalj su se predale 3 partizanke.

Ostali sektori:

Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Bombardovani: Turjanski (Gospić NH-GK), Babin Potok (NH-GO), Zalužnica (IH-GO), Doljani (KI-GQ), i Škare (Senj XV-GQ).

Izvršeno izviđanje zone Vrhovine, Otočac, Žuta Lokva i Brinje.

GENERAL GLORIA

8 kopija

— 1 Ekselenciji
— 1 Nač. štaba
— 1 Pom. „ „
— 2 Operat. odjeljenju
— 1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
— 1 Komandi kr. karabinjera
— 1 Odjeljenju za telekomunikacije

---

[6] Ovdje je bila Trinaesta proleterska brigada »Rade Končar«.

[7] U Lešću su se tada nalazili dijelovi Devete NOU brigade. Vidi dok. br. 11, 27 i 43.

[8] Napad vršila Četvrta NOU brigada, ojačana minobacačima i artiljerijom. Vidi dok. br. 41, 47, 65, 80, 115, 123 i 128.

[9] Ove čete je odbio Četvrti bataljon Pete NOU brigade. Vidi dok. br. 41.

[10] Vidi dok. br. 123.

BR. 123

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 4 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU ČETVRTE NOU BRIGADE NA BRLOG[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme 5.IV.43; 01.15
prijema 5.IV.43; 2.45

OD V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI
i na znanje:
XI ARMIJ. KORPUSU
XVIII ARMIJ. KORPUSU

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5411
Stiglo: 5.IV.43.

Br. 4808/op.

NOVOSTI DANA 4 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Partizanska brigada[2] u blizini kuća u Kompolju, o čemu telegram 4766 od 3-eg, ima 2 tenka.

Utvrđen je raspored ustanika između crkve kod Kompolja (Senj XN-GS) i kote Ostrovica (XP-GS) i Metla (XP-GQ).

Divizija »Re«:

Jaki napad partizana na naš garnizon u Brlogu[3] nastavio se u toku čitavog dana. Garnizon je davao otpor sve do kasnog poslijepodneva, kada je savladan uprkos pritisku naših odreda i Antikom. dobrovolj. milicije koji su bili poslani iz Otočca ali koje su u blizini crkve kod Kompolja zaustavile jake ustaničke formacije prijeteći im opkoljavanjem.

Garnizon je učinio iznenadni proboj i 7 alpinaca, od kojih 4 ranjena, stiglo je već u Žutu Lokvu. Izgleda da je ostalih 20 alpinaca, uključivši tu i ranjene oficire, uspjelo da sebi probije put. Naknadno ću javiti zadnje novosti.

U Vratnik je poslan XXXIII bataljon crnih košulja.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Peta NOU brigada. Vidi dok. br. 47, 65, 80, 115 i 122.
[3] Napad izvršila Četvrta NOU brigada sa jednim bataljonom Pete NOU brigade. Vidi dok. br. 41, 47, 80, 115, 122 i 128.

Da bi se što bolje učvrstio ustanički garnizon u Krivom Putu (Ogulin ZN-AD) i da bi se spriječilo eventualno opkoljavanje upućena je u Klaričevac (ZL-AB) jedna pojačana četa.

Danas su partizani u blizini Melnica (Senj ZR-GU) napali autokolonu koja je išla u Senj.[4] Protivdejstvom pratnje i učešćem garnizona napadači su rastjerani, a autokolona se povratila u Žutu Lokvu. Naši gubici: 3 ranjena.

Divizija »Re« je potvrdila potrebu da se hitno sjedine divizijske snage da bi se probio put prema Vratniku, i da se general De Bonis povuče iz Plaškog u Ogulin.

Grupacija Roberti:

Jučer, 3-eg, na dijelu pruge Tounj — G. Dubrava pronađene i uklonjene 2 neeksplodirane granate od 75 mm, jedna mala avionska bomba i sanduk sa električnim mehanizmom.

Noću 4-og, uslijed eksplozije mine, prekinuta je pruga u blizini stražarske kućice 39 (Ogulin XT-AR); na mjestu eksplozije pronađena 3 lješa partizana i 2 puške; pruga je osposobljena jutros rano.

Na dijelu pruge Ogulin — Hreljin pronađena mina postavljena između tračnica; naređeno da se otstrani.

5-ta Grupacija granične straže:

U čišćenju vršenom danas, 4-og, u zoni Ponikve (Sušak UO-AX) naši su odredi natjerali u bijeg grupu ustanika, koji su ostavili 2 mrtva na mjestu.

Ostali sektori: Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Bombardovani i zasuti malim bombama Rapajin Klanac i put (Senj XI-GQ-GS).

Bombardovan i mitraljiran put Kompolje, Vlaški Vrh (Senj XL-GQ) i kote 630, 430 i 421 (XL-GS) gdje je primijećeno kretanje ustanika.

GENERAL GLORIA 01050504

Dato na uvid Nač. štaba
„ „ „ Pom. nač. štaba
Prepis upućen Obavješt. odjelj.
„ „ kr. karab.

---

[4] Napad izvršili dijelovi Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 20 i 21.

BR. 124

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 5 TRAVNJA 1943 GOD. O ZAVRŠETKU OFANZIVE NA PODRUČJU MOSLAVINE[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 5.4.43.	SAT I MINUT: 2145	BROJ: 34
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 5.4.43.	SAT I MINUT: 2325	BROJ: 139

ŽURNO!!

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNOM ODJELU
Spoj:

Podhvat Virovitica[2] završen čišćenjem od **Grebena Moslavačke** planine do ceste **Banova Jaruga — Križ** bez dodira.
Satnija iz 3/4 Gor. zdruga upućena iz **Bučko Kamensko** u smjeru **Zvečeva** naišla grebenom Gredine na jak odpor nadmoćnih neprijateljskih snaga.[3]
Vratila se u **Bučko Kamensko.**
Neprijatelj potom otvorio vatru na krilne postave bojne u **Bučkom Kamenskom.**
Vlastiti gubici: 2 ranjena.
Neprijateljski: 6 mrtvih.
Plien 1 puška.
4 ov. mj. oko 23 sata prebacila se skupina od oko 600 naoružanih part.[4] sa Kopčić Brda preko sela **Ruško-**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—47 m k. 22.

[2] Trajao od 3—5 travnja 1943 god. Cilj mu je bio: Čišćenje Moslavine, gdje se tada nalazio Moslavački NOP odred, jačine dva bataljona. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Druge operativne zone od 3 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Odnosi se na dijelove Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 25 i 132.

[4] Prvi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Druge operativne zone od 3 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

vica — Selišće — Vidrenjak sve oko 7 km. sj. i sj. zap. **Popovače** u šumu **Žuticu.**
6 ov. mj. poduzeto je čišćenje u tome smjeru, s djelovima koji su učestvovali u podhvatu **Virovitica.**
Na ostalom području tokom dana nije bilo događaja veće važnosti.

Op. broj 939 taj.

GORDIV[5]

P

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 6.4.43. U SATI 0050
DEŠIFRIRAO DANA 6.4. U SATI 0130 PODPIS: .....

BR. 125

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRANSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 5 TRAVNJA 1943 GOD. O ČIŠĆENJU ZONE JUŽNO OD MUČA I ZONE SLIVNO[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Sušaka	DAN: 5.4.43.	SAT I MINUT: 1125	BROJ:
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 5.4.43.	SAT I MINUT: 1250	BROJ:

SADRŽAJ

Za koga OPERATIVNOM ODJELU
Spoj: naš 2233 taj.

Novosti u toku 2 ov. mj.
U zoni **Prilišće** 9 km. ist. **Vinica** ustaška bojna odbila uz pomoć talijanskih oklopnih samovoza jake upade partizana.[2]

---

[5] Prva gorska divizija sa sjedištem u Daruvaru.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—13, k. 22.

[2] Odnosi se na dijelove Trinaeste proleterske brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 7, 13 i 116.

Zadani gubitci 19 mrtv. i 11 ranj.
Djelatnost manjih partiz. skupina protiv naših posada u zoni južno **Vrhovine.**
Naši djelovi kod čišćenja bez odpora neprijatelja dostigli do **Lovinca.**
Čišćenje zone južno **Muća** i zone **Slivno** sjeveroist. **Vrpolja.** Noćni napadi na četničke postave u zoni **Divin — Bjeljani** 1 km s. i. **Fatnica** odbijeni.
Razviđanje zrakoplovstvom put **Mostar — Nevesinje.**
Nr. 2255 taj.

P. HRVOPO[3]

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 5.4.43. U SATI 0745
DEŠIFRIRAO DANA 0845 U SATI PODPIS: .....

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
42	DAN 5. MJESEC 4. GOD. 43. SAT 09 MINUT 00	PODPIS: **Dits** ČIN: ppk

[3] Hrvatsko vojno povjereništvo.

BR. 126

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 5 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA OKO OTOČCA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Gospića	DAN: 5.4.43.	SAT I MINUT: 1015	BROJ: 17
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 5.4.43.	SAT I MINUT: 1520	BROJ: 128

SADRŽAJ

Za koga OPERATIVNI ODJEL
Spoj: ,—.—

Pukovnik Servatzy krenuo 3. o. m. sa 6 bojna, cestom **Perušić — Lešće** radi olakšavanja situacije kod **Otočca.**

Uspio je izbiti na crtu: k. 612 — **Crna Lokva** — željeznička postaja **Janjče — Triblovački Vrh** (k. 679). Borba se vodila do kasno u noć, ali nije uspjelo dalje napredovati uslied nadmoćnosti neprijatelja[2] kao i nemanja teških bacača, topova i ručnih praski, pa su bojne u noći povučene u **Perušić.**

Postave III. Ličke od željezničke postaje **Sinac** do željezničke postaje **Janjče** odmetnici[3] su mjestimično bez borbe zauzeli i cielu bojnu sa svima častnicima zarobili.

Po izvještaju jednog odbieglog domobrana bojnik Bumber, zapovjednik bojne, vozio se na motor kotaču sa odmetnikom.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—48, k. 22.

[2] Odnosi se na bataljone Devete NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 11, 27, 32 i 115.

[3] Deveta NOU brigada Šeste divizije i Šesta NOU brigada Pete operativne zone. Vidi dok. br. 115 i 129.

Posada u selu **D. Sinac** i u selu **Lešće** poslie ogorčene borbe svladane su.[4]

Posada sa željezničke postaje u **Studencima**[5] povučena.

Posada u **Vrhovinama** odsječena od **Otočca,** jer odmetnici[6] drže selo **Zalužnicu.**

Veze sa **Otočcem** nemamo.

Na crti **Žuta Lokva — Brinje** saveznici od 3. u jutro vode borbu.[7]

Saveznici traže da se II. Lovačka prebaci morem do **Senja.**

Međutim situacija je takova, da za ovo sada nije dovoljna jedna, već bi trebalo dvije bojne.

Neophodno je potrebno da saveznici ostave svoje snage u **Otočcu i Vrhovinama,** jer obzirom na postojeću situaciju za **Otočac** ne možemo dati nijednu bojnu osim Lovačke.

ZAPOLI

Op. broj 262/tajno

Original parafiran sa Prpić i nalazi se kod šifre.—

Brolich[8]

[4] Napad izvršila Šesta NOU brigada Pete operativne zone. Vidi dok. br. 16, 18, 120 i 122.

[5] Željezničku stanicu zauzeli i zapalili dijelovi Devete NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 32, 43 i 115.

[6] Jedinice Osme divizije i dijelovi Šeste NOU brigade Pete operativne zone. Vidi dok. br. 115, 118, 128, 130 i 147.

[7] Protiv Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 20, 25, 48, 122 i 129.

[8] U originalu dopisano mastilom.

BR. 127

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 5 TRAVNJA 1943 GOD. O ZAVRŠENOM ČIŠĆENJU U ZONI MUĆ[1]

PREDMET:

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 5480
Stiglo: 6 travnja 1943-XXI

Telegram

Dan i čas { odašiljanja / primitka: 6.IV.43 2.30 čas

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i radi znanja:
V ARMIJSKOM KORPUSU
VI ARMIJSKOM KORPUSU
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORPUSA

Br. 5161/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 5 TRAVNJA 1943

Aktivnost ustanika:

Izgleda da su partizani[2] koncentrisali sjeverno od s. Pađene (Knin RQ-SI-DN) oko 3 brigade sa ponekim topom malog kalibra, vjerovatno u namjeri da stignu do željeznice.

Sektor »Bergamo«:

Jučer je završeno čišćenje u zoni Muć. Ukupni pretrpljeni gubici: 1 mrtav i 8 ranjenih. Zadati: 40 mrtvih, 6 ranjenih, 2 strijeljana, 594 sposobna čoveka odvedeno. Zaplijenjene su 4 puške, dinamit i stoka. Danas je započeto čišćenje na Rtu Planka (o. Vis RK-BH).

Odvedeno je 226 sposobnih ljudi i nađeno 170 zrna malog kalibra.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Odnosi se na Četvrtu i Desetu krajišku brigadu, Prvu NOU brigadu i Lički NOP odred. Vidi dok. br. 34.

Sektor »Zara«:

U zoni Trebačnik (Knin QM-DT) formacije M.V.A.C., potpomognute od artiljerije i minobacača posade Žegar (Knin QK-DR), odbile su napad partizana[3] nakon teške i duge borbe M.V.A.C. su imali 4 mrtva i 10 ranjenih; zadati gubici: provjerena su 23 mrtva, neodređen broj ranjenih i 6 zarobljenih, koji su strijeljani. Zaplijenjena su 4 puškomitraljeza, 23 puške, 2 pištolja.

U zoni Pakoštane (Žirje NH-CU) jedan je partizan ubijen u pokušaju bjekstva.

Prilikom čišćenja zone Kamena (Žirje ON-PI-CN), osim gubitaka već javljenih izvještajem 1 o. m., partizani su imali 1 ranjenog i 7 zarobljenih, koji su strijeljani.

U zoni Udovčić i Kozara (Žirje PL-CM) naše su se trupe za čišćenje sukobile sa partizanima. Nismo imali gubitaka. Zadati gubici: 2 mrtva, neodređen broj ranjenih, 1 zarobljen, koji je strijeljan. Zaplijenjeno je nekoliko bombi.

Sektor »Celere«:

U zoni Jadrtovac (Šibenik RH-CD) pokupljeno je 28 sposobnih ljudi.

Sektor »Sassari«:

Partizani[4] su napali znatnim snagama talijanske garnizone Pađene (Knin SI-DN), Stara Straža (Knin SN-DN) i položaje Veljuv (Knin ST-DN), Crna Glavica (Knin TI-DL) koje drže M.V.A.C. Napad je bio odbijen uz pomoć artiljerije. Pretrpljeni gubici: 1 M.V.A.C. ranjen; zadati: 57 ubijenih dejstvom artiljerije, 13 zarobljenih, koji su strijeljani. Zaplijenjena su 4 puškomitraljeza i 13 pušaka.

Ukupni broj zadatih gubitaka: provjerena 142 mrtva.

Aktivnost avijacije:

Oružana izviđanja u zoni Pađene (Knin RQ-SI).

Obasipan malim bombama i mitraljiran Medveđak (Knin BL-DN).

Nebo vedro.

GENERAL SPIGO 18000504

6.IV
m

---

[3] Napad vršio Lički NOP odred. Vidi dok. br. 34.

[4] Riječ je o Četvrtoj i Desetoj krajiškoj brigadi, Prvoj NOU brigadi Šeste divizije i Ličkom NOP odredu. Vidi dok. br. 34.

BR. 128

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 6 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA KOD BRLOGA[1]

Telegram

Datum i sat { otpreme
prijema: 7 travnja 1943; 2.15

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5541
Stiglo: 7.IV.1943

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
XI i XVIII ARMIJ. KORPUSU

Br. 4819/op.

NOVOSTI DANA 6 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

Kretanje ustanika: Partizani primijećeni na kotama i na odbranbenom rasporedu Janjče (Gospić KI-FX) i Lešće[2] (IH-GK).

U Brlogu je situacija ustanika[3] nepromijenjena.

Divizija »Re«:

Danas, 6-og, kasno poslije podne sastali su se u Otočcu bataljon koji je bio u Vrhovinama i bataljon iz Otočca. U garnizon Senj stigla su 3 alpinca i 20 četnika prije ostalih iz garnizona Brlog. Zajedničke izjave potvrđuju da je otpor garnizona bio vrlo uporan. Odlično držanje alpinaca i četnika. Do sada,

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Šesta NOU i Deveta NOU brigada. Vidi dok. br. 32, 43, 120, 122 i 126.
[3] Odnosi se na dijelove Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 41, 47, 68, 80, 122 i 123.

uključivši i ono što je javljeno telegramom 4870 od 5-og, stiglo je u naše garnizone 64 alpinca, 2 artiljerca i 25 četnika.

Hrvatski bataljon »Lovci«, koji je raspoređen u Gospiću a određen za garnizon Otočac, stigao je danas u Karlobag. Poslano je naređenje da se povrati u zonu Gospić.

Grupacija Vratnik: Ništa da se javi.

Grupacija Roberti: Jučer, 5-og, napali su ustanici u blizini 605/8 km (Sušak VM-AV) našu patrolu za zaštitu pruge; nema gubitaka.

Ostali sektori: obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije: Mada su atmosferske prilike bile nepovoljne, izvršeno je izviđanje zone Vrhovine — Otočac. Bombardovana i zasuta malim bombama mjesta Bosiljevo (Ogulin XT-BF) i Lešće (Karlovac IH-AX).

Bombardovana, mitraljirana i zasuta malim bombama zona Brlog — Kompolje i Vrzići (ZT-GS).

GENERAL GLORIA

8 kopija

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pom. „ „
2 Operativnom odjeljenju
1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

BR. 129

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRANSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 7 TRAVNJA 1943 GOD O PRIPREMI AKCIJE ZA DEBLOKIRANJE OTOČCA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Sušaka	DAN: 7.4.43.	SAT I MINUT: 1600	BROJ: 44
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 7.4.43.	SAT I MINUT: 1722	BROJ: 189

NAJŽURNIJE

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: . — . —

Pukovniku Gustoviću. V. armejski korpus priprema akciju za deblokiranje **Otočca** u dvije faze.[2]
I. faza — otvaranje puta **Žuta Lokva — Otočac** sa oko 7 svojih bojna pravcem od **Otočca**, a sa oko 5 bojna i djelovima 17. Ustaške pripremne bojne pravcem od **Žute Lokve.**
Ovo se ima izvršiti 8. i 9. travnja.
U ovoj akciji ne učestvuju naše snage sa pravca **Gospić**, ali se imaju prikupiti 9. travnja do mraka na crti: **Sv. Vid**—kota 611—kota 628—kota 718 (sjeverno od **Perušića**) naše 4 bojne među kojima bez uvjetno i druga Lovačka.
Ako je moguće prikupite i više, osobito još i L. bojnu 12. pukovnije, ali pazite na **Gospić** i osiguranje leđa kao i vezu sa **Karlobagom.**
Prostoriju jugoiztočno **Gospića** napustite ali po potrebi možete ostaviti u **Medku** četnike, a u **Bilaju** najviše jedan sat.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1—4, k. 22.
[2] O ovoj akciji vidi dok. br. 33, 37, 48, 65, 80, 130, 135, 139 i 147

Grupiranje na pomenutoj crti više na desnom krilu.
U toku I. faze: prikupljanje, razviđanje i priprema za napad.
II. faza uslijediti će najvjerovatnije 10. travnja napadom ujedinjenih Talijanskih snaga sa sjevera pravcem **Otočac — Janjče** i jednovremeno našim snagama sa juga pravcem **Perušić — Janjče.**
Cilj: otvaranje puta **Otočac — Gospić.**
Zapovjed za II. brigadu dobiti ćete preko Talijanskog častnika za vezu nadporučnika **Ostani.**
Po otvaranju puta i završetka II. faze uputiti u **Otočac** II. Lovačku, sve djelove I. bojne 12. pukovnije i IX. Ustaške bojne. Sa ovim snagama i onima koje su sada u **Otočcu** osigurati **Otočac** i put **Otočac — Žuta Lokva.**
Po potrebi upotriebiti i 17. Ustašku pripremnu bojnu iz **Krivog Puta** ako je Talijani dadu, a sa ostatkom snaga pouzdano braniti **Gospić** i vezu do **Karlobaga,** čije osiguranje po potrebi ojačati poslie akcije. Bacači i teško naoružanje za akciju Talijani ne mogu dati.
Pomoći će vas zrakoplovstvom.
Pripremite platno za razpoznavanje.
Ručne bombe i pogonsko tvorivo stiže u toku 8. travnja u **Karlobag.**
Poduzmite potrebno za pouzdanu preselicu do **Gospića.**
O razvoju događaja izvještavajte jednovremeno Glst. i Hrvopo.
Primitak potvrditi.

Broj 2319

HRVOPO

BR. 130

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 7 TRAVNJA 1943 GOD. O ČIŠĆENJU U ZONI OGULINA[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme
prijema: 8.IV.43; 3.00

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5596
Stiglo: 8.IV.43.

Br. 4954/cp.

NOVOSTI DANA 7 TRAVNJA U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Situacija u zoni Otočac — Gospić nepromijenjena.

Divizija »Re«:

U operaciji premještanja bataljona iz Vrhovina u Otočac, o čemu telegram 4819 od 6-og, odredi su naišli na jak otpor neprijatelja,[2] savladali ga i odbili pokušaj napada sa nekoliko tenkova. Gubici: naši: 4 mrtva, od kojih 1 oficir, poručnik Mario Mirabile iz 1-og pješ., i 67 ranjenih, od kojih 4 oficira; gubici neprijatelja neutvrđeni.

Grupacija Vratnik:

Nastavlja se pristizanje pokretnih odreda koji su na raspoloženju generala Fabbri-a. Šest slučaja lakšeg smrzavanja uslijed bure kod XXXIII bataljona crnih košulja u zoni Vrata.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Petnaesta NO brigada, sa jednim bataljonom Šeste NOU brigade Pete operativne zone i tri tenka, i dijelovi Devete NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 80, 115, 126 i 128.

Grupacija Roberti:

U čišćenju koje su danas, 7-og, vršili naši odredi u zoni Turković Selo — Brestovac — Vitunj (Ogulin XL-XN-AT) pronađeni su partizanski dokumenti.

Ostali sektori:

obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Izviđanje zone Bosiljevo (Ogulin XT-BF) i pruge Delnice — Ogulin — Generalski Stol. Zasute malim bombama i mitraljirane kuće u blizini mosta u zoni Tomašići (Karlovac IH-BD) na čijem je putu zapaženo 6 prekida.

Bombardovana, mitraljirana i zasuta malim bombama mjesta Brlog (Senj XL-GU), Kompolje (XL-GS), Vrzići (ZT-GS), Škare (XV-GQ), Lešće (Gospić IH-GK), Sinac (IH-GM), Ramljane (LI-FX), Turjanski (NH-GK), Kuzmanovača (NH-FT), Doljani (IH-KI-GQ).

U nadlijetanim zonama protivavionska vatra.

Stanje snijega i prohodnost puteva: u zoni Delnice 20 sm, putevi prohodni sa lancima.

GENERAL GLORIA

8 kopija

— 1 Ekselenciji
— 1 Načelniku štaba
— 1 Pom. „ „
— 2 Operativ. odjeljenju
— 1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
— 1 Komandi kr. karabinjera
— 1 Odjeljenju telekomunikacija

BR. 131

IZVJEŠTAJ KOTARSKE OBLASTI GAREŠNICA OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. O OFANZIVI PROTIV MOSLAVAČKOG NOP ODREDA NA PODRUČJU GAREŠNICE[1]

KOTARSKA OBLAST GAREŠNICA
Taj. broj 215/1943.

Garešnica, dne 8. travnja 1943.

Predmet: Akcija vojske protiv partizana na području kot. oblasti Garešnica — započela.—

Na taj. br. 1015—43.

VELIKOJ ŽUPI BILOGORA

Bjelovar

Savezno gornjim naređenjem izvješćuje se, da je predmetna akcija[2] završena 6. travnja 1943. g.

Prema primljenim podatcima ova akcija nije završila s uspjehom, jer je partizanima[3] uspjelo izmaknuti iako je kod ove akcije sudjelovalo oko 8 bojni, naših i njemačkih. Kuda su partizani pobjegli odnosno kuda su se sklonili nije poznato. Izgleda da su se partizani povukli duboko u šumu Garjevica, kada je naišla vojska, a vojska nije išla u šumu. Osim toga prema primljenim podatcima vojska nije bila u Malom Prokopu, obćine Garešnica gdje se nalazi štab partizana.—

Prigodom ove akcije na području kotarske oblasti ubijena su 3 partizana u Vel. Bršljanici, obćine Vukovje, i zarobljene 3 puške. Jedan partizan je ranjen u Dišniku, obćine Garešnica, kojem je uspjelo pobjeći.—

Osim toga u Dišniku, obćine Garešnica, uhvaćeni su bez pušaka sliedeći partizani:

Klasić Stjepan, star 30 god., rkt. vjere oženjen, otac 2 djece iz Dišnika,

Kajgana Vaso, star 35 g., pravoslavne vjere, otac 1 djeteta, iz Dišnika,

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—41, k. 22 A.

[2] Protiv snaga Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 83 i 124.

[3] i [4] Odnosi se na Moslavački NOP odred. Vidi dok. br. 83 i 133.

Sladić Stevo, star 23 g.. pravoslavne vjere, neoženjen, iz Dišnika,

Banović Nikola, star 38 god., pravoslavne vjere, oženjen, otac 1 djeteta,

Martinić Slavko, star 42 g., rkt. vjere, oženjen, otac 6 djece, iz Dišnika,

Kajgana Tomo, star 60 g., pravoslavne vjere, oženjen, otac 7 djece, iz Dišnika.

Svi napried navedeni, osim posljednjeg svojedobno su dobili pozive za vojsku, ali se pozivu nisu odazvali.

Prema izvješću oružničke postaje u Garešnici navedeni su partizani. Svi navedeni prepraćeni su I. gorskoj diviziji u Daruvar.

Prigodom predmetne akcije kod naše vojske na ovom području nije bilo gubitaka ni ranjenih. To su za sada svi podatci koje je ova kotarska oblast mogla prikupiti o predmetnoj akciji.

Prema primljenim podatcima koji su posve vjerodostojni, partizani[4] se ponovno nalaze u selu Dišniku, Mali Prokop i Popovac, obćine Garešnica, kuda su se povratili dana 7. travnja 1943. g.

Prema tome situacija na ovom području je sada ista kao i prije akcije.

Moli se prednji izvještaj uzeti na znanje.—

Izvještaj predložen i župskoj redarstvenoj oblasti.—

ZA DOM SPREMNI!

V.D. kotarskog predstojnika
Drag. Skojić v.r.

Broj: V.T. 2/62—1943.

Za točnost priepisa jamči:

(M.P.)[5]

Odjelni upravitelj
za vezu sa državnim vlastima:
(Prof. M. Eterović)
M. Eterović

---

[5] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Kotarska oblast Garešnica.

BR. 132

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU SEDAMNAESTE NO BRIGADE NA BUČ[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 8.4.43.	SAT I MINUT: 0130	BROJ: 47
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 8.4.43.	SAT I MINUT: 0957	BROJ: 205

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: . — . —

Pri razviđanju u smjeru s. **Zabrdski Popovci** napadnuta je jedna satnija bojne u **Buču** vrlo jakim neprijateljskim snagama.[2]

Zapovjednik bojne pokrenuo je cielu bojnu no ni s njom nije mogao neprijatelja razbiti već se morao vratiti u **Buč.**

Jačina neprijatelja 800 do 1000.

Neprijatelj sliedio bojnu i potom napao **Buč** no donekle odbijen. Radi stanja kod **Buča** upućena bojna iz **Bučkog Kamenskog** u pomoć.

Ista se uz gubitke probila u **Buč.**

Od sinoć su obje bojne napadnute[3] promjenljivom jačinom sa svih strana, osobito sjeverne.

Dosadašnji vlastiti gubitci — 11 mrtvih, 6 ranjenih.

Izgubljeno tri strojopuške, devet pušaka, šest kareta sa topničkim streljivom.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—9, k. 22.

[2] Napad vršili dijelovi Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 25, 35, 71, 75 i 138.

[3] Napad su vršili dva bataljona Dvanaeste NOU brigade i tri bataljona Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 35, 36, 71, 75 i 108.

Neprijateljski — pet mrtvih nađenih, među njima jedan zapovjednik bojne.[4]
Ima ih ali oko 20.
Plien: 4 puške.
Za sutra traženo preko Njemaca snažno bombardiranje sela **V.** i **M. Budići, Zabrdski, Koturić, Ožegovci,** i **Veliko Brdo.**
Molim za ovo bombardiranje i sa vaše strane intervenirajte.
Na ostalom području nije bilo događaja od većeg značaja.

Op. broj 956

P GORDIV

BR. 133

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI OKO BUČA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 8.4.43.	SAT I MINUT: 2300	BROJ: 57
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 9.4.43.	SAT I MINUT: 0140	BROJ: 230

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: .—.—

Tokom cielog dana traju borbe oko **Buča.**[2]
Poslie uspjelog bombardiranja iz zraka vlastite bojne izkoristile zabunu i razbile partizanske dielove u smjeru sjeveroiztoka.

[4] U napadu na ovo uporište nije poginuo nijedan komandant bataljona. Vidi dok. br. 71 i 75.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—6, k. 22.

[2] Borbu su vodili dijelovi Dvanaeste NOU brigade i Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 35, 36, 71, 75, 108, 132, 137 i 138.

Tom prilikom 16 partizana ubijeno, 7 zarobljeno.
Na crti 471—s. **Koturić**—572 neprijatelj dao ponovno ogorčen odpor,[3] a kako su druge snage sa **Metle**[4] udarile u bok i pozadinu naših djelova, a partizani južno od ceste napali **Buč**, bojne se povukle u **Buč**.
Od 1600 sati neprijatelj ponovno obkolio **Buč** i tuče teškim bacačima.
Povoz obiju bojna uništen, preselica jačine satnije sa ranjenicima iz **Buča** nije se mogla probiti prema **Španovici**.
Druga preselica sa jakim osiguranjem i streljivom nije se mogla probiti iz **Španovice** u **Buč**.
Sve do pada mraka traje jak napad na posadu.
Od zarobljenika utvrđeno, da je tu 4. divizija sa XII. i XVII. brigadom[5] sa velikim brojem strojnica i pet težkih bacača.
Ukupna jačina oko 1400.
Vlastiti gubici do 1600 sati 1 mrtav, 2 ranjena.
Daljni gubitci sada još nepoznati.
Ako dotur streljiva preselicom jačine bojne neće uzpjeti, probiti će se bojne iz **Buča** u **Španovicu**.
Razviđanjem utvrđeno, da se noću 7. na 8. o. m. iz prostora sela **Imsovci** — **Sokolovac** smjerom južno **Hercegovca** prebacila u **Moslavinu** snaga od oko 2000 partizana[6] vjerovatno sa ženama i djecom.
Navodno imaju namjeru napasti **Garešnicu**.
Navodno su u **Moslavini** ponovno prikupljeni Slavonski i Moslavački odredi.
Manje skupine partizana primjećene u prostoru **Bijela — Pakrani**.

Op. broj 966 tajno

GORDIV
P 9/II **D**

---

[3] i [4] Odnosi se na snage Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 35, 36, 71 i 75.

[5] Napad su vršile Dvanaesta NOU i Sedamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 35, 36, 71, 75 i 108.

[6] Drugi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 83 i 131.

BR. 134

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU KALNIČKOG NOP ODREDA NA RUDNIK LADANJE[1]

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Op. Br. 1101/Tajno
U Sisku, dne 8. travnja 1943.

Predmet: Dnevno izvješće
I.D.Z. za 8. travanj 1943.
do 18 sati.

»Veomo žurno«

Tajno!

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel).

Savezno zapovjedi Glst. Op. Br. 3219/Tajno od 9. VIII. 1942., dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1:100.000)

1. A. — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Po svim izgledima nalaze se jake partizanske skupine[2] u prostoru iztočno od želj. pruge Petrinja — Maja. Pojava pojedinih skupina 7/8. IV. o. g. u selima Mošćenica (5 km juž. od Siska), Pračno, Komarevo i Budičina je dokaz za to.

Prema izvješćima zapovjedničtva V. gorskog zdruga skupine sa prostora iztočno od Maje kreću se u pravcu sjeveroiztočno, radi toga postoji stalna opasnost za želj. prugu Caprag — Sisak i Sisak — Sunja — (o ovome željez. osiguranje i zapovjedničtvo 2. pješ. divizije obaviešteni). Iztočni rub područja V. gorskog zdruga i 130. Rez. gren. pukovnije je tako reći otvoren, budući da su postrojbe 2. pješ. divizije uglavnom skupljene oko Kostajnice. Bilo bi poželjno da se premjesti jača postrojba te divizije u prostor Blinjski Kut — Brđani, ili u prostor Blinja (11 km jug. zap. od Blinjskog Kuta).

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—32, k. 22.

[2] Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 115, 138 i 153.

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

OPERATIVNO PODRUČJE GRADA ZAGREBA:

1. — 8.IV. o.g. u 0300 sati jedna skupina partizana izvršila je napad na ugljenokop D. Ladanje[3] (14 km zap. od Varaždina).

Gubitci: 1 domobran zarobljen, 17 domobrana razoružano i svučeno, a 6 domobrana nakon borbe pobjegli.

2. — Oko 100 partizana prikuplja se u s. Željeznica (5 km jug. izt. od Ivanca).

80 domobrana I. topničkog sklopa uputit će se u s. Željeznicu (5 km jug. izt. od Ivanca).

OPERATIVNO PODRUČJE 1. PJEŠAČKE DIVIZIJE:

1. — 7.IV. o.g. po primljenom izvješću da partizani imaju održati zabavu u s. Tomaš (6 km izt. od Bjelovara) upućena je 1. pohodna sat 1. pješ. pukovnije. Poslije slabijeg okršaja partizani su se razbjegli.

8. IV. o. g. upućena je 2. pohodna sat 1. pješ. pukovnije iz Bulinca radi pretraživanja ove prostorije, — na odmetnike se nije naišlo.

2. — 8. IV. o. g. ujutro jedna naša obhodnja sukobila se sa oko 30 partizana[4] kod s. Zarići (3 km sjev. zap. od Lepavine). Partizani su odbijeni.

Gubitci: 1 domobran poginuo, 1 ranjen.

OPERATIVNO PODRUČJE V. GORSKOG ZDRUGA:

1. — Prema izvješću zapovjedničtva V. gorskog zdruga u okolici Vojnića prikupila se jedna veća skupina partizana, navodno sa 4 oklopljena kola.[5]

2. — U noći od 6/7. IV. o. g. u Glinskim Poljanama (10 km sjev. izt. od Gline) izgorjela je općina.

3. — U noći 7/8. IV. o. g. upala je jedna skupina partizana u s. Budičina (14 km jug. zap. od Blinjskog Kuta) i otjerala 18 komada blaga.

O ovome izvješteni: zapovjedničtvo 2. pješ. divizije i Kompanie Voigt (za osiguranje željez. pruge).

4. — Noću 7/8. IV. o. g. oko 2400 sata upale su partizanske skupine[6] nepoznate jačine u sela: Mošćenica, Pračno i Ko-

---

[3] Napad izvršila jedna četa Prvog bataljona Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 64 i 138.

[4] Dijelovi Kalničkog NOP odreda.

[5] Podatak je netačan. Na ovom području operisao je u toku mjeseca travnja samo Kordunaški NOP odred. Ovaj nije imao bornih kola.

[6] Dijelovi Banijskog NOP odreda

marevo (6—7 km juž. od Siska). Koliko je do sada poznato odveli iz Mošćenice oko 12 ljudi.

Izgleda da se 8. IV. o. g. poslije podne jedna jača skupina partizana nalazila u šumi Stari Gaj (6 km jug. izt. od Mošćenice).

5. — Razviđanje dielova V. gorskog zdruga — bez događaja.

1. C. — VLASTITE NAMJERE:

2. — POKRETANJE I PREMJEŠTAJ VLASTITIH ČETA:

a) 5. IV. o. g. upućena je 3. sat 37. ustaške bojne iz Bjelovara kao posada u Đurđevac.

b) — 6. IV. o. g. vratila se Koturaška polubojna iz podhvata. 2 dana ova polubojna neće biti sposobna za podhvate zbog razkuživanja.

c) 1. sat XVI. ustaške bojne premještena je iz Gline u Caprag za osiguranje veleobrtnih poduzeća.

3. — Nije bilo.

NAKNADNO SE SAZNALO:

1. — 8. IV. o. g. između 0200—0300 sati jedna skupina od oko 100 partizana napala je s. Svibovec i Leskovec[7] (5—7 km izt. od Var. Toplica) i odvela 8 osoba, i 100 legionara, domobrana i oružnika koji su se u tim selima posebničkim poslom nalazili.

2. — 7. IV. o. g. u 2320 sati napalo oko 100 partizana na Var. Toplice sa sjevera.[8]

Napad odbijen.

Po nalogu Zapovjednika
Glavar stožera,
pukovnik (Klišanić)
Klišanić

P

---

[7] i [8] Napad izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 64 i 138.

BR. 135

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 8 TRAVNJA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU PLAŠKOG OD STRANE DIJELOVA ŠESTE NOU BRIGADE I PRVOG KORDUNAŠKOG NOP ODREDA[1]

Telegram

Datum i čas: otpreme: 9.IV.43 02.20; prijema: 9.IV.43 03.20

OD KOMANDE V ARM. KORPUSA
SUPERSLODI
i na znanje:
KOMANDAMA XI i XVIII ARM. KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5664
Stiglo: 9.IV.43.

Br. 4995/op.

— 1 kopija Ekselenciji
— 1 „ Načelniku štaba
— 1 „ Pom. „ „
— 2 kopije Oper. odjelj.
— 1 kopija Odjelj. »I« (obavješt.)

NOVOSTI DANA 8 TRAVNJA U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Utvrđena prisutnost poznatog Tita u Škarama[2] (Senj XV-GQ).[3]

Javljeno o prisutnosti novoformirane VIII brigade,[4] u jačini od 500 ljudi, u Cetinu (Ogulin XI-XL-AX) i dvaju bataljona, svaki sa po 250 ljudi, u Trboviću i Poljani (XI-AV) s na-

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Netačno. Vrhovni komandant NOV i PO Jugoslavije, drug Tito se tada nalazio sa Vrhovnim štabom u rejonu Kalinovika.

[3] U originalu iznad i sa strane ovog reda dopisano crvenim mastilom: »Ukoliko nije učinio V korpus, poslati avijaciju da zasipa bombama Škare. 9. IV. Robotti.«

[4] Tada nije bila formirana nikakova jedinica. Vjerovatno se odnosi na bataljone Kordunaškog NOP odreda.

bg.

9/4/1943 XXI
02/20

9/4/1943 XXI
03/30

TELESCRITTO

DA COMANDO V CARM

AT SUPERSLODA OPERAZIONI
et per conoscenza:
AT COMANDO XI ET XVIII CARM

1 copia Ecell.
1 " Capo S.M.
1 " Sottocapo S.M.
2 " Ufficio Op.
1 " Ufficio "I"
1 copia CC.RR.
1 " Uff.Tel.

Nr. 4995/Op. ROMA' ORE 18 GIORNO 8 APRILE 1943 XXI.-

- MOVIMENTO RIBELLI.
Accertata presenza noto capo at Skora (Sem; XV-02).
Segnalata presenza VIII brigata di nuova formazione della forza 500 uomini at Catin (Ogulin XI-XL-AX) due btg. ciascuno di 250 uomini at Trbovic et Poljana (XI-AV)con intendimento interruzione linee ferroviaria at galleria di quota 425 (XN-AX) et galleria di quota 358 (XV-AX) et attaccare poi Gomirje.
Plaski (Karlovac XI-AF) risulterebbe occupata partigiani et ustaci ripiegati su Josipdol.

DIVISIONE RR.
At parziale modifica 4954 del 7 corr.nostri feriti ascendono at 62 di cui 6 ufficiali.
Scopo consolidare sicurezza presidio Otocac sono state occupate alture circostanti l'abitato.

- REGT. TRAPANI.
Effettuati movimenti onde raggiungere schieramento reparti in linea, attestamento per operazioni giorno 9.

- REGT. BORGATTA.
Eseguite ricognizioni con T.B.9 et T.B.40 linea ferroviaria Ogulin-Plaso (Quadrat UB-AX). Disposto per stanotte tiri notturni artiglieria da Trbovsko et domani azione rastrellamento con un btg.da Ogulin in zona nord et sudovest ferrovia Lichtaino Gomirje (XN-AV-XL-AX).

- ZONA CORSICA.
In azione perlustramento pendici meridiet Grisete (Quadrat VB-AV) ad otto pattuglia fugava elementi partigiani appostati su alture antistanti. Nessuna perdita da parte nostra, non potute precisare quelle avversarie.

- V REGT.BAF.: Scrutate attività di pattugliamento e perlustrazione.

- ATTIVITA' AVIAZIONE.
Tentato bombardamento aeroscuadrigliera zona Erlog Dempelje (Sem; XL-05-03). Missione non potuta eseguire per proibitive condizioni atmosferiche.- Pioggia, vento, nubi al suolo, quota neve et trasmissibilità con ostacoli.- Zona costiera forte bora.-

GENERALE G I O R I A

Fotokopija dokumenta br. 135

mjerom da poruše željezničku prugu u tunelu kote 425 (XN-AX) kao i tunel kote 338 (XV-AX) pa da zatim napadnu na Gomirje.

Plaški (Karlovac KI-AF) izgleda zauzeli partizani,[5] četnici su se povukli u Josipdol.

Divizija »Re«:

Djelomično se ispravlja izvještaj 4951 od 7 tek; naši ranjeni dostižu 62, od kojih 6 oficira.

Radi sigurnosti garnizona Otočac zauzeti su visovi oko mjesta.

Grupacija Vratnik:

Izvršeni pokreti da bi se izvršio raspored jedinica na liniji ravnanja za operacije na dan 9 o. m.

Grupacija Roberti:

Vršeno izviđanje pruge Ogulin — Plase sa blindiranim vozom 9 i blindiranim vozom 10. Za noćas naređena noćna artiljerijska paljba iz Vrbovskog, za sutra—akcija čišćenja sa jednim bataljonom iz Ogulina u zoni sjeverno i jugozapadno od pruge Ljubošina — Gomirje (XN-AV-XI-AX).

Obalska zona:

U akciji čišćenja sjeveroistočnih padina Grižana (Sušak VM-AP) naša je patrola natjerala u bijeg partizane koji su bili na prednjim visovima. Nije bilo gubitaka na našoj strani, neprijateljske gubitke nije bilo moguće utvrditi.

V Grupacija granične straže:

Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Pokušano bombardovanje i obasipanje malim bombama zone Brlog — Kompolje (Senj XL-GU-GS). Zadatak nije bilo moguće izvršiti zbog nepovoljnih atmosferskih prilika. Kiša, vjetar, oblaci do zemlje.

Stanje: snijeg i prolaznost sa lancima. U obalskoj zoni bura.

GENERAL GLORIA
9/IV

m

---

[5] Dijelovi Šeste NOU brigade i Prvi kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 14, 115, 122 i 123.

BR. 136

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GRADA ZAGREBA OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. O OPERACIJAMA I AKCIJAMA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA[1]

I. DIO

OPERACIJE I AKCIJE

u kojima su učestvovale pojedine čete na operativnom području grada Zagreba u mjesecu **ožujku** 1943. god.

A.) OPERACIJE I AKCIJE.

1.III.1943. = Napad neustanovljenog broja partizana na Ludbreg[2] odpočet 28.II.1943. u 23.30 sati, završen 1.III.1943. u 03.45 sati. Cilj napada tamošnja željeznička postaja i pošta. Napad odbijen. Vlastitih gubitaka nije bilo.
Neprijateljski gubitci nepoznati.
Ludbregu u pomoć upućena I. bojna Dom. Sred. Škole iz Varaždina, koja je tamo stigla nakon odlaska partizana. Pretraga Ludbrega ostala bezuspješna.

7.III.1943. = Noću od 6/7. III. 1943. kod Budinšćine prerezana 2 brzoglasna stupa. U kraju oko Konjšćine i Budinšćine nađeni razbacani letci komunističkog sadržaja. Takvi letci nalaženi su i ranije još pred dva mjeseca razbacani u okolici.

9.III.1943. = Završena akcija podhvata »Mirko«,[3] koja je bila odpočeta 27.II.1943. god. Vlastitih gubitaka nije bilo. Protivnički gubitci neustanovljeni.

10.III.1943. = U 01.20 sati oko 50—100 partizana napali sa sviju strana željezničku postaju Konjšćina. Borba je trajala oko 5—10 minuta. Straža od 10 domobrana 1. sati Križevačke stražarske bojne razoružana i ostavljena na postaji. Odnešeno im je 10 Manlicher-pušaka sa streljivom, 15 bombi, nadalje 3 kabanice, 3 gunja i 5 pari cepela.

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/2—25, k. 53.

[2] i [3] Napad izvršio Kalnički NOP odred. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 135.

Željeznička postaja i prozori na istoj mjestimično oštećeni od puščanih zrna. Brzoglasne i brzojavne naprave nisu oštećene, osim što je pokidano nekoliko žica. Partizani su došli s područja Sv. Ivan Zelina, kamo su se i povukli.

14.III.1943. = Razviđanje iz Ludbrega pravcem s. Globočec —s. Čukovec po novačkoj sati I. konjan. sklopa. U 08.30 sati sat stigla u s. Čukovec, obkolila selo, obavila pretres po kućama u tom selu, te je ustanovljeno da manje grupe partizana gotovo svake noći prolaze iz pravca s. Segovina preko s. Čukovec i s. Globočec u nizinu, pa su upravo prošle noći (12/13. III. 1943) posjetili s. Čukovec i s. Globočec te nekoliko klijeti. Tamo su obhodnje pronašle ostatke njihovog jela. Partizani su odatle zorom nestali u šumi jugozapadnim pravcem.

Zadatak razviđanja završen je u 10.00 sati. Sat se vratila pravcem s. Čukovec — k. 302 — k. 217. — Ribnjak Šuma — Katalena — Ludbreg, češljajući šume, bez da je pri tome došla u dodir s partizanima.

15.III.1943. = Nov. sat I. konjan. sklopa izvršila razviđanje pravcem: Ludbreg — s. Hrastovsko—s. Leskovec — dolina Bednje — Varaždinske Toplice — i to radi pročišćenja s. Slanje — doline Bednje od partizana. Polazak u 15.00 sati. Obkolivši s. Hrastovsko, pretresavši kuće nije se ništa moglo ustanoviti iz čega bi se dalo zaključiti na dolazak partizana u to selo. Obkolivši s. Slanje, obavljen je pretres po kućama i preslušani su očevidci odvođenja poručnika Hortav Valenta. Prema primljenim obaviestima upalo je u s. Slanje te noći oko 30 partizana s jednom ženskom. Bili su slabo naoružani, gotovo polovica ih je bila bez oružja. Iz nekih trgovina odnijeli su razne artikle, te nestali pravcem k. 218, gdje su po obhodnji nov. sati I. konjan. sklopa nađeni tragovi krvi.

U s. Slanju nov. sat I. konj. sklopa prenoćila je, a u 23.15 sati partizani su izvršili jak napadaj na sat iz pravca Baloni — Brusnica.[4]

---

[4] i [5] Napad izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

Sudeći prema vatri moglo je biti oko 40 pušaka sa 2 parabela. Nakon kraće borbe napadaj je odbijen vatrom pušaka i 2 strojnica. Neprijatelj se povukao u šumu. Radi mraka i šume nije se moglo ustanoviti pravac odstupanja.

16.III.1943. = U 06.45 sati, u produženju zadatka predhodnog dana, nov. sat I. konjan. sklopa zatvorila je s. Gornje Poljane. Pretres sela bez rezultata. U 10.00 sati nakon što je pročešljana dolina Bednje, nov. sat stigla je u Var. Toplice. Razviđanje bez rezultata.

17.III.1943 = 1. pohodna sat 14. pp. završila krstarenje u prostoru Podrute — Konjščina, odpočeto dne 15. III.1943. Vlastitih gubitaka nije bilo, neprijateljski gubitci nepoznati.

18.III.1943. = Noću 17/18. III. 1943. napadnuta po partizanima posada Stojdraga.[5] Napadaj odbijen bez vlastitih gubitaka. Protivnički gubitci nepoznati. U 07.00 sati nov. sat I. konjan. sklopa iz Ludbrega krenula pravcem Puhlaki — Vinogradci — Crnoglavec—s. Globočec sa zadatkom pročišćenja tog prostora od partizana, koji su se ovdje dan prije pojavili. U akciji učestvovala jedna bojna i koturaška sat iz Koprivnice. U 11.00 sati zaposjeli s. Segovinu, pretresli ga, bez uspjeha. Partizani predhodno odveli dvoja kola iz s. Segovina i to za prievoz ranjenika, a prema dobivenim podatcima izmakli su jugozapadnim pravcem preko s. Radeljeva.
Završeno čišćenje prostorije Varaždin — Ludbreg — Marija Bistrica, koje je po zapovjedi I. dom. zbora Op. br. 766/taj. od 13.III.1943 bilo odpočeto dne 16.III.1943. g., a sa raspoloživim snagama zapovjedničtva grada Zagreba. Akcija nije dala nikakvog rezultata, jer upućena potjerna odjeljenja nisu nigdje naišla na odpor partizana. Područje prokrstareno u raznim pravcima.

20.III.1943. = Dne 20. III. 1943. jutarnjim vlakom upućena je 2. strojnička sat Zagrebačke ust. posadne bojne kao stalna posada u M. Bistricu, sa zadatkom da neprekidnim krstarenjem, danju i noću osigurava područje ograničeno — sa zapada pu-

tem Zabok — Varaždin do kolodvora Golubovec, sa sjevera grebenom Ivanšćice do trigonometra Hrastov 591, sa iztoka s. Makojišće — Hum — Bisag — Komin, s juga Komin—G. Orešje — Podgorje — Šagudovec — Dolnja Stubica — Stub. Toplice — Zabok.

Ova sat vršila je razvišanje prema dobivenom zadatku obhodnjama jačine 1—4 roja, ali za cielo vrieme nije došlo ni do kakvog sudara s partizanima na dodieljenom joj području.

21.III.1943. = Nasilno razviđanje 2. poh. sati 12. pp. sa 2 voda obkoparske sati I. gorske divizije na prostoru Kravarsko — Šestak Brdo. Dodira s partizanima nije bilo.

Prije zore krenula nov. sat I. konjan. sklopa iz Ludbrega pravcem Martijanec — Jalžabet sa zadatkom da protjera i uništi partizane, koji su tamo ugrožavali sigurnost želj. postaje, pruge i brzoglasne veze. U 06.45 sati stigli u Novakovec, odakle je jedan vod poslan pravcem Debela Seća — Lug — Imbriovec — Jalžabet a jedan vod pravcem Pustika—k. 182—k.192 — k. 185 — Jalžabet sa zadatkom razviđanja. Nije nađeno ništa sumnjiva. Izpitivanjem stanovnika ustanovljeno je da je noću 19/20. III. 1943. jedna grupa partizana (6 muških i jedna ženska) prolazila kroz s. Novakovec tražeći hrane, te su u južnom pravcu napustili selo.

23.III.1943. = U 06.00 sati nov. sat I. konjan. sklopa krenula iz Ludbrega pravcem: Crnoglavec — Rečički Krči — k. 321 — M. Rijeka sa zadatkom da uništi partizane, koji su se navodno nalazili u M. Rijeci. U 08.45 sati sat je zaposjela s. M. Rijeku, pretresli su selo, te su tamo saznali da je jedna grupa partizana još 22. II. 1943 god. pod večer napustila to mjesto i krenula pravcem Ribnjak — Veliki Poganac, a druga, koja je došla iz pravca s. Slanje — Nikolin Jarak da je u 06.00 sati prošla kroz selo M. Rijeku i otišla odavde istim pravcem ka Velikom Pogancu.

Nov. sat I. konjan. sklopa krenula je u 10.45 sati pravcem Duga Rijeka — Jesenovac (k. 292) — Duga Greda, dok je jedan vod iste sati išao grebenom Vražjeg Korita sa zadatkom,

da uzpostavi vezu sa satom iz Varaždina. U 13.30 sati stigle su obje kolone u s. Slanje, nakon što su pročešljale šume u tome prostoru.

Na povratku u Ludbreg, na raskršću puteva, kod slova »A« od »Prodanica«, nađen je jedan partizanski letak, koji je navodno nadležnim putem već odposlan, po zapovjedničtvu posade Ludbreg.

U s. Slanje saznali su od mještana da je jedna grupa partizana pod noć dne 22.III.1943. zaposjela s. Slanje, odakle da je jedan dio partizana krenuo pravcem s. Martijanec, a drugi prema s. Jalžabet. Iz s. Jalžabet odveden je tamošnji obćinski liečnik da pruži pomoć jednom teško ranjenom partizanu.

= Dovršeno utvrđivanje postava kod posada Stojdraga i Samobor, koje je odpočeto dne 1. III. 1943. Za svo to vrieme Zapovjedničtvo Samoborskog odsjeka vršilo je razviđanja u pravcu Prekrižja — Sv. Jana i u pravcu Pokleka. Za cielo to vrieme do ozbiljnog sukoba s partizanima nije nigdje došlo, osim što je bilo mjestimičnog puškaranja, koje nije imalo nikakvog rezultata ni na jednoj strani.

= 1. pohodna sat 14. p.p. prokrstarila sjeverne obronke Kalnika. Partizana nije našla.

24.III.1943. = Obhodnja od 19 domobrana upućena od strane zapovjedničtva Lekeničkog odsjeka iz posade Dubranec u s. G. Dragonožec u cilju razviđanja u stvari odvođenja obćinskog načelnika Petra Markulina. Ovom je prilikom obhodnja napadnuta od partizana između s. Bukovčaka i s. Vukomerića, u vinogradima. Vlastiti gubitci: 2 ranjena, 1 uganuo nogu i 7 nestalih domobrana. Protivnički gubitci nisu ustanovljeni.

25.III.1943. = Nov. sat I. konjan. sklopa krenula iz Ludbrega pravcem Rasinja u cilju razviđanja prostora zapadno od spomenutoga pravca. U s. Čukovcu saznalo se od seljaka da su noću 24/25.III.1943. partizani bili u s. Čukovcu i da su odande odveli 4 mladića poručivši ostalim mladićima da im se jave dne 26.III.1943. u selu Segovina Povodom toga nov. sat I. konjan. sklopa zaposjela je s. Segovinu — k. 282 — Strana šuma s namjerom da se partizanima zatvori odstupnica.

U s. Segovina nov. sat je legitimirala sve muškarce. Svi su legitimacijama dokazali svoju istovjetnost. Rezultat razviđanja negativan.

= Nasilno razviđanje posade u Kravarskom s 1 vodom obkop. sati I. g. div. iz Buševca u saradnji s V. G. zdr. prema s. Kravarsko—s. G. Hruševac — Šestak Brdo bez dodira s partizanima.

26.III.1943. = Noću između 26/27. III. 1943. napadnuta je željeznička postaja Lepavina.[6] Izvan op. podr. ov. zap.

27.III.1943. = U 06.00 sati krenula nov. sat I. konjan. sklopa iz Ludbrega pravcem: s. Sigetec — s. Slokovec — s. Apatija — s. Sv. Petar — s. Lunkovec skrenuvši prema sjeveru do k. 141, prečešljavši šumu zvanu »Križancija« do potoka Segovina, a zatim skrenuvši od potoka Segovina do mlina u s. Kutnjak. Pretresom ovoga sela nije se našlo ništa sumnjivoga.

Prema tamo dobivenim podatcima partizani su dne 26.III. o. g. bili kod sela Selnica, porušili brzoglasne stupove između s. Selnica — Mali Bukovec, ali u samo s. Selnicu nisu ulazili. Partizani su se tada navodno nalazili u s. N. Meka, kamo su prešli preko tada presušenog rukava rijeke Drave.

Nov. sat krenula je odatle u 12.15 sati prema s. M. Bukovec — k. 148.

Cestom od s. Selnica do izpred s. M. Bukovec porušeni su brzoglasni stupovi u duljini od oko 2.5 km. Isti su prerezani u visini od 0.70 m.

Treći vod nov. sata s jednim bacačkim ščetom krenuo je iz Ludbrega u 07.00 sati pravcem s. Sigetec — s. Slokovec — s. Kapela — s. Veliki Bukovec, gdje je izvršen pretres sela, bez uspjeha. Ovdje im je saobćeno da se partizani navodno nalaze u s. N. Meka. Vod je odavde krenuo dalje do k. 148, gdje je sačekao nov. sat, odakle je cijela nov. sat krenula prema Ludbregu.

---

[6] Napad izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 187.

28.III.1943. = Završen podhvat na Žumberak, koji je poduzet od strane pukovnika Moškova sa jedinicama Poglavnikovog Tjelesnog zdruga, a koji je podhvat bio odpočet dne 23.III. 1943., te u kome su sudjelovale jedinice Samoborskog odsjeka.

U 04.47 sati, po zapovjedi I. domobranskog zbora br. Op. 972/taj. od 27.III.1943. upućena je jedna pohodna sat 2. pješ. puk. u Križevce radi osiguranja željezničke pruge Križevci — Koprivnica.

Jačina sata: Častnika 3, dočastnika i momčadi 120.

2. pohodna sat 12. pješ. puk. iz Kravarskog i Dubranca u sastavu III. bojne V. gorskog zdruga izvršila je akciju čišćenja na crti Šestak Brdo — s. Dolački — s. Gladovec.

Dodira s partizanima nije bilo.

30.III.1943. = Od 07.00 sati nov. sat I. konjan. sklopa krenula na razviđanje iz Ludbrega u pravcu Selnik — Obrankovec — Sv. Đurđ — s. Hrženica prema selu Prelog do rijeke Drave. Šuma između s. Hrženice i rijeke Drave pročešljana, vrativši se okolnim putevima u Ludbreg preko s. Hrženica. Rezultat razviđanja negativan.

31.III.1943. = Obkoparski vod I. gorske divizije poslan od strane zapovjedn. Lekeničkog odsjeka na nasilno razviđanje u s. Lomnicu, ali dodira s partizanima nije bilo.

B.) IZKUSTVA

Osjeća se velika suzdržljivost stanovništva u pogledu davanja podataka o kretanju partizana. Izvještajna služba posredstvom pouzdanika — konfidenata ne može se dobro organizovati, jer se stanovničtvo od toga suzteže iz straha pred osvetom ili djelimično i iz simpatije prema partizanima.

Za što bolje razviđanje na području Lekeničkog odsjeka, gdje nema stalnih većih odmetničkih snaga, trebalo bi imati snagu od 80—100 domobrana sa dobrom obućom, obskrbljenih sa suhom hranom za 5 do 10 dana, a koji bi cijelo vrijeme bili izvan svojih posada na krstarenju, te koji bi tome mijenjali smjer

kretanja. Dosadanji način operacija veže jedinice stalno uz posadu i to najviše zbog prehrane, a s vraćanjem jedinica u posade mnogo se gubi na vremenu i otežava se rad na izvršenju primljenih zadataka.

Na području zapovjedničtva mjesta Varaždin izgleda kao da među partizanima dobar dio njih sačinjava domaći živalj, koji po danu radi svoj posao, a noću vrši prepade.

Sada na području Kalnika ne rade partizanske skupine zajedno, već u manjim grupicama, i to istovremeno na više mjesta.

Desilo se da su pojedine postrojbe krenule u podhvate na područje drugog zapovjedničtva ili da su sa područja dotične postrojbe otišle jedinice drugamo u podhvat bez da su o tome bila predhodno obavještena susjedna zapovjedničtva. Time se znatno otežava rad odnosnih zapovjedničtava, a takav postupak očito može dovesti često u opasnost i sam podhvat.

Letci komunističke sadržine nađeni su u okolini s. Budinšćina i s. Konjšćina. Ovo upućuje na zaključak da među mještanima očito ima pripadnika komun. organizacije.

C.) NEDOSTATCI

Dosadanje operacije pokazuju:

1.) da je na raspoloženju premalo snaga za vršenje temeljitih akcija čišćenja;

2.) premalo ima posadnih mjesta u savezu s malim brojčanim stanjem za vršenje temeljitog nadzora nad prielazima na rieci Savi, a naročito na r. Kupi;

3.) Velika udaljenost posada od oslonih točaka;

4.) premalo prevoznih sredstava za brzo prebacivanje snaga iz jednog kraja u drugi.

5.) Naročito se osjeća potreba za brzim obavještavanjem, jer se za partizanske podhvate često saznaje istom za dan-dva, kada je svaki protupoduhvat uzaludan i bezuspješan.

Zapovjednik grada Zagreba
General Markulj
Markulj

BR. 137

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. O STANJU KOD BUČA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 9.4.43.	SAT I MINUT: 2245	BROJ: 61
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 10.4.43.	SAT I MINUT: 0043	BROJ: 249

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: .—.—

Stanje kod **Buča.**

Uslied pritiska ojačane bojne upućene iz smjera **Dragovića** i pojave zrakoplova neprijatelj od 1000 sati prekinuo dalje napadaje na **Buč** i povukao se prema si. i j. u **Psunj Pl.**[2]
Bojne iz **Buča** poduzele odmah gonjenje, koje međutim uslied nedostataka streljiva nije moglo biti dovoljno energično te se neprijatelj izvukao iz dodira.
Oko 1330 uzpostavljen spoj vlastitih snaga.
Tokom borbe oko **Buča** neprijatelj izbacio oko 150 granata težkih bacača od kojih 23 palo u naše postave.
Noću vršio nekoliko žestokih juriša koji su odbijeni upotrebom hladnog oružja.
Držanje častnika i momčadi za svaku pohvalu, osobito zapovjednika bojni nadsatnika **Bobinca** i **Šrajbera.**
Vlastiti gubitci:[3] 18 mrtvih od kojih i 1 čast. namj. i 32 ranjeno od kojih 2 častnika i 3 čast. namj.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—3, k. 22.
[2] Povlačenje je poduzeto po naredbi Operativnog štaba za Slavoniju. Vidi dok. br. 36, 71, 75, 132 i 133.
[3] Netačno. O gubicima vidi dok. br. 75.

Od častnika 1 je težko ranjen u ruku.
Neprijateljski gubitci: 128 prebrojenih mrtvih.[4]
Po tragovima krvi na mjestima gdje nisu nađene lješine gubitci su bili mnogo veći.
Plien: 1 strojopuška, 18 pušaka, oko 3000 puščanih naboja, 24 bombe težkih bacača, 1 postolje i štit za strojnicu.
Bojne su radi odmora i popune povučene na crtu **Španovica — Dragović.** Pri preletu zrakoplova otvorilo je 5 do 6 nepri. strojnica na njih vatru sa visova južno **Dragovića.**
Ove su neprij. skupine raztjerane topničkom vatrom iz **Pakraca.**
Noću 8. na 9. o. m. pljačkalo je 30 partizana u s. **V. Jasenovača** 6 km. sj. zap. **Grubišnog Polja.**
Manje skupine partizana primjećene danas u šumi **Slatki Potok** kod **Vel. Grđevac** a i u selu **Pavličani** 7 km. si. **Križa.**
Upućene potjere nisu ih više našle.
U ostalom području tokom dana bez događaja.

Op. broj 977

GORDIV

Točkicama označena mjesta nejasna te stoga traženo ponavljanje.

10/IV **D**
P

[4] Gubici naših jedinica bili su: 2 mrtva i 7 ranjenih. Vidi dok. br. 75 i 108.

BR. 138

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJAMA KALNIČKOG NOP ODREDA I NAPADU SEDAMNAESTE NO BRIGADE NA BUČ[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 99
(po podatcima primljenim 9. IV. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Varaždina: Noću 7/8. IV. partizani su napali rudnik D. Ladanje[2] (13 km z. od Varaždina). Vlastiti gubitci: 1 domobran zarobljen, 17 razoružano i svučeno, a 6 domobrana nakon borbe pobjeglo.

Noću 7/8. IV. oko 100 partizana[3] napalo je s. Svibovec i Leskovec (16 i 18 km j. izt. od Varaždina) i odvelo 8 osoba, što legionara, domobrana i oružnika.

Iste noći odbijen je manji partizanski napadaj na Varaždinske Toplice.

Podr. Križevaca: Noću 6/7. IV. kod Carevdara (9 km s. izt. od Križevaca) odbijen je manji partizanski prepad na želj. prugu.

8. IV. kod s. Zarići (11 km s. izt. od Križevaca) rastjerana je skupina od oko 30 partizana. 1 domobran je poginuo a 1 je ranjen.

U s. Drašković (17 km z. od Križevaca) nalazi se jača partizanska skupina.[4]

Podr. Daruvara: 7. IV. prigodom razviđanja u smjeru s. Zabrdski Popovci (2.5 km s. izt. od Buča) napadnuta je 1 sat bojne iz Buča (19 km j. izt. od Daruvara) od jačih partizanskih snaga[5] (navodno oko 800). I ostatak bojne iz Buča

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—34, k. 22.

[2] Rudnik je napala jedna četa Prvog bataljona Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 64 i 134.

[3] Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 64 i 134.

[4] Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda.

[5] Odnosi se na Treći bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 25, 35, 36, 71, 75 i 132.

nije mogao razbiti partizane već se morao povući. Neprijatelj je sliedio bojnu i potom napao Buč, ali je odbijen. Iz Bučko Kamensko (19 km s.z. od Požege) upućena bojna probila se do Buča. Vlastiti gubitci: 11 mrtvih i 6 ranjenih, a izgubljeno je: 3 strojopuške, 6 kareta topničkog streljiva i 9 pušaka. Neprijateljski gubitci: 5 mrtvih (među njima 1 zapovjednik bojne) a 4 puške zaplijenjene.

Na području: s. Vučjak — Gredina — Papuk (12 i 17 km j., te 12 km j. izt. od Voćina) nalaze se dielovi XII. i XVII. partizanske brigade.

U s. Lončarica (18 km s.s. izt. od Daruvara) utvrđen je partizanski stožer.

Podr. Požege: Noću 6/7. IV. partizanska skupina nepoznate jačine otvorila je vatru na vis Glavica (212 — 2.5 km s.z. od Požege) i tehničko skladište u Požegi.

Manje partizanske skupine jačine oko 50 ljudi djeluju u Požeškoj kotlini i uzduž želj. pruge: Požega — Nova Kapela — Batrina.

Noću 6/7. IV. jača partizanska skupina[6] (navodno oko 1000 ljudi) pljačkala je u mjestima na južnim padinama Papuk pl. 7. IV. ova skupina je krenula u smjeru s. Nježić (16 km s.z. od Požege).

Podr. Sriema: 5. IV. prigodom pokušaja partizana da se kod Domuskele (11 km z. od Srem. Rače) prebace iz Sriema u Bosnu (Dnevno izvješće br. 96) uspjelo je ovo samo manjem dielu, dok se veći dio partizana pred našim potjerama povukao u šumu Naklo (8 km s. od Srem. Rače).

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: U s. Prilišće (15 km j.z. od Karlovca) stigla je Istranska partizanska bojna.[7]

U s. Ribnik (18 km s.z. od Karlovca) stiglo je oko 250 domobrana III. Lička stra-

---

[6] Tu se tada nalazila Dvanaesta NOU brigada.

[7] Na tom području tada se nije nalazila nijedna istarska jedinica.

žarske bojne koje su partizani doveli iz Ličkog Lešća i pustili iz zarobljeničtva.[8]

Podr. Gline i Šamarice: U okršaju na području iztočno od Maje (8 km j. izt. od Gline) (Dnevno izvješće br. 98) naše čete su se pred nadmoćnijim neprijateljem[9] povukle prema s. Maja. Vlastiti gubitci 4 ranjena, a neprijateljski: 14 mrtvih i mnogo ranjenih. — Plien: 3 puške. Punim pogodkom bacača uništene su 2 partizanske strojnice.

U okolici Vojnića prikuplja se veća partizanska skupina, koja ima navodno i 4 oklopljena kola.[10]

8. IV. prigodom naknadnog čišćenja Šamarice pl. zarobljena je neprijateljska predstraža jačine 23 partizana. 22 sumnjive osobe su uhićene, a 3 skladišta hrane zaplienjena.

Podr. Siska: Noću 7/8. IV. partizanske skupine[11] nepoznate jačine upale su u s. Mošćenica, Pračno i Komarevo (6—7 km j. od Siska). Koliko je do sada poznato iz Mošćenice odveli su oko 12 osoba.

. . .

Podr. Knina: 6. IV. odbijen je partizanski napadaj na talijansku posadu na visu Medveđak (7 km s.z. od Knina).

Podr. Sinja: Čišćenje područja južno od Vrpolja (18 km j. izt. od Sinja) nastavlja se. Do sada je uhićeno 3453 sumnjive osobe.

Podr. Daruvara: Pri zaključivanju ovoga izvješća 1. gorska divizija javlja, da su tokom cielog jučerašnjeg dana vođene borbe oko s. Buč. — Poslie uspjelog bombardiranja iz zraka naše bojne izkoristile su zabunu kod partizana i protjerale njihove dielove prema sjeveroiz-

---

[8] Domobrane je zarobila Deveta NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 43 i 115.

[9] Odnosi se na Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 153.

[10] Netačno. Tu se tada nalazio samo Kordunaški NOP odred, koji u svom sastavu nije imao tenkova.

[11] Dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 134.

toku. Tom prigodom poginulo je 16, a zarobljeno 7 partizana. — Na crti: k. 471 — s. Koturić — k. 572 (3—4 km. izt. i s. izt. od s. Buč) neprijatelj je dao ponovno ogorčen odpor. Druge partizanske snage sa Metle (4.5 km. s. od s. Buč) udarile su u bok i pozadinu naših dielova, a partizani južno od ceste: Pakrac — Bučko Kamensko napali su Buč. — Naše bojne povukle su se u s. Buč, koje je neprijatelj 8. IV. u 16 sati ponovno obkolio i tukao bacačima. — Povoz obih bojni uništen je, a preselica jačine jedne sati sa ranjenicima iz Buča nije se mogla probiti prema Španovici (6 km. z. od s. Buč). Druga preselica strieljiva sa jakim osiguranjem nije se mogla probiti iz Španovice u Buč. — Od zarobljenika se saznalo, da je oko Buča 4. partizanska divizija sa XII. i XVII. partizanskom brigadom u ukupnoj jačini od oko 1.400 ljudi sa mnogo strojnica i 5 bacača.

Razviđanjem je utvrđeno, da se je noću 7/8. IV. sa područja: s. Imsovci — Sokolovac (9 i 7 km. i. od Garešnice) smjerom južno od Hercegovca (9 km. s.i. od Garešnice) prebacilo oko 2.000 partizana[12] (sa ženom i djecom) koji navodno namjeravaju napasti Garešnicu. — Navodno su u Moslavini ponovno prikupljeni slavonski i moslavački partizanski odredi.

Manje partizanske skupine zapažene su na području: Bijela — Pakrani (7 i 6 km. j. i. od Daruvara).

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v.r.

Za točnost:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[13]

---

[12] Odnosi se na Drugi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 83 i 133.

[13] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel.

BR. 139

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU DRUGE NOU BRIGADE NA ŠIROKU KULU[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Gospića	DAN: 9.4.43.	SAT I MINUT: 0815	BROJ: 31
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 9.4.43.	SAT I MINUT: 0859	BROJ: 231

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL i HRVOPO
Spoj: Op. broj. 3648/tajno

Veza **Gospić — Otočac** sada nije toliko važna kao pouzdano držanje **Otočca.**

Ni za to ni za održavanje veze sada nemam dovoljno snaga, pa da sve drugo i napustim.

Široka Kula noću 7. na 8. napadnuta[2] i cieli dan traju ogorčene borbe sa II. brigadom VI. partizanske divizije,[3] koja teži da presječe put **Gospić — Perušić.** III. brigada[4] iste divizije razpoređena je na prostoru iztočno od crte **Perušić** — željeznička postaja **Janjče.** I. brigada[5] ove divizije na prostoru **Gračac — Lovinac.**

Pribavljena je zapovjed štaba I. partizanskog korpusa[6] od 30. ožujka iz koje se vidi da na prostoru **Lešće — Vrhovine — Otočac — Brlog** operira VIII. divizija,[7] te VI., IX. i XIV. brigada.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—7, k. 22.

[2] i [3] Na ovo uporište napadala je Druga NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 115.

[4] Riječ je o Devetoj NOU brigadi. Vidi dok. br. 66.

[5] Prva NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 34.

[6] Prvi korpus NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 115.

[7] Osma divizija NOV i PO Hrvatske

Zbog nastale situacije u nemogućnosti sam uputiti sjeverno od **Perušića** bilo kakove snage.
Preko častnika za vezu obavješćen V. armejski korpus i Supersloda Glst.

Op. broj 271/tajno.

ZAPOLI

P 9/IV **D**

BR. 140

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 9 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU DRUGE NOU BRIGADE NA ŠIROKU KULU[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme / prijema: 10 travnja

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDAMA XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5722 Stiglo: 10.IV.43.

Br. 5043/op.

NOVOSTI DANA 9 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

Kretanje partizana:

Treća lička brigada razmještena je za odbranu zone Ramljane (LI-FX) — Jasenovača (kota 691) (KI-FV).[2]

Jučer je 2-ga lička partizanska brigada napala hrvatski garnizon Široka Kula[3] (Gospić MH-EP). Stiglo pojačanje iz Perušića; danas još uvijek akcija u toku.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 117.
[3] Napad je izvršila Druga NOU brigada. Vidi dok. br. 55.

Hrvatski gubici: 5 mrtvih i 2 ranjena; ustanici: 33 mrtva.
Divizija »Re«: Poznata akcija, započeta u 8 sati, produžila se u toku cijelog dana.[4]
Desna kolona proslijedila i zauzela Ostrovicu (Senj XP-GS) i Lončaru (kota 722) (XN-GS), i poslije teške borbe[5] stigla na kotu 559 (XL-GS).
Srednja kolona zauzela Kompoljski Vrh (XN-GS-GQ).
Lijeva kolona prešavši Švički Vrh (XN-GQ) i savladavši jake otpore,[6] zagospodarila je Vlaškim Vrhom (kota 589) (XL-GQ).

Gubici u toku dana: 17 ranjenih, 5 mrtvih; neprijateljski znatni.

Naredio sam da se sutra stigne na liniju: padine V. Zlemuša (XI-GS) kota 630 (XL-GS) kota 643 (XL-GU) — kota 842 (XN-GU).
Grupacija Vratnik: Desna kolona stigla u zonu Rapajin Do, raskrsnicu za Brlog (Senj XL-GU).
Lijeva kolona stigla i prešla Vrziće (ZT-GS) izdržavši jake sukobe sa partizanskim grupama.

Naši gubici: 2 mrtva, 3 nestala, 1 ranjen;
neprijateljski: neutvrđeni.

Akcija će biti ponovo izvršena sutra u 7 sati ujutro sa obje strane.
Grupacija Roberti: U toku noći 9-og artiljerija iz Vrbovskog je tukla, sa prekidima, Trbović (XL-AV) i Poljanu (XL-AV). Danas, 9-og, izvršeno čišćenje zone Ljubošina (HL-AV), Trbović (XL-AV), Gomirje, Cetin (XI-XL-AX), o čemu teleg. 4995 od 8-og. Ništa važnog.
Ostali sektori: obična aktivnost patroliranja i izviđanja.

Aktivnost avijacije:

Nepogodne atmosferske prilike, vjetar na mahove preko 80 km na sat, nisu dozvolile učešće avijacije. Ujutro i poslije podne se pokušalo poletjeti, ne dostigavši ciljeve.

GENERAL GLORIA

8 kopija

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pom. „ „
2 Operativ. odjelj.
1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

---

[4] Riječ je o akcijama čišćenja komunikacije Otočac — Žuta Lokva — Vratnik — Senj i o povlačenju iz Otočca. Vidi dok. br. 80, 115 i 122.
[5] Protiv dijelova Petnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 65 i 115.
[6] Otpor je pružala Deveta NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 115.

BR. 141

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIŠTVA OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPUŠTANJU PLAŠKOG[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNO ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČTVA
SIGURNOSTNI ODJEL
Broj 100/tajni

U Zagrebu, dne 10. travnja 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 10. travnja do 8 sati.

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)
2). GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
3). GLAVNOM POBOČNIČTVU OVOG ZAPOVJEDNIČTVA
4). OSOBNOM POMOĆNIKU GLAVNOG ZAPOVJEDNIKA

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

3. IV. na cesti Bjelovar — Čazma, nedaleko Čazme partizani su zarobili jednog njemačkog častnika i jednog vojnika,[2] koji su sa samokretnom dvokolicom išli kao izvidnica jednom odjelu njemačkih vojnika i obojicu odveli u Garjevicu. Pred potjerom partizani sa zarobljenim umakli.

5. IV. talijanske postrojbe napustile su mjesto Plaški, radi čega je povučena i oružnička postaja. Istoga dana mjesto Plaški zaposjele su jače partizanske snage.[3]

PODRUČJE 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

31. III. kod sela Klanac (3 km jz. Brinja) partizani[4] su iz zasjede napali jedan odjel talijanskih vojnika. U sukobu 14 talijanskih vojnika poginulo i 19 ranjeno, dok su na razbojištu nađena 4 ubijena partizana.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—6, k. 22.

[2] Zarobljavanje izvršili dijelovi jedne čete Prvog bataljona Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 83.

[3] Kordunaški NOP odred i dijelovi Šeste NOU brigade. Vidi dok. br. 39, 115, 122, 123 i 135.

PODRUČJE 4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

9. IV. u 0805 sati između željezničke postaje Voganj — Hrv. Mitrovica (6 km s. izt. Srem. Mitrovice) međunarodni brzi vlak broj 2. A. naišao na minu. Stroj i 3 vagona izvrnuli se, a drugi stroj izskočio. Strojevi, vagoni i pruga u dužini od 100 m težko odštećeni. Ranjena 2 željezničara. Promet će vjerovatno u toku dana biti uspostavljen.

PODRUČJE 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

22. III. ispred sela Zaostroga (36 km j. izt. Makarske) partizani su zarobili dva talijanska broda zajedno sa posadom, koji su bili izplovili iz Neretvanskog Kanala i vozili drvenu građu, željezo i južno voće. Zapovjednik talijanske posade iz Sumartina vodio je pregovore sa partizanima, čiji izhod nije poznat.

Glavar sigurnostnog odjela
pukovnik (Osmanagić)
u z.

(M. P.)[5]

10/IV D

[4] Dijelovi Četrnaeste NO brigade
[5] Okrugli pečat: kao u naslovu.

BR. 142

IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE PRIGORJE OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA MOSLAVAČKOG NOP ODREDA NA ŽELJ. STANICU VOLODER[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Vel. župa Prigorje Popinjač	SATI	12.15	
	DAN	10	
	MJESEC	IV	
PRIMIO: ppk. Hočevar	GODINA	1943.	PREDAO:

SADRŽAJ

Oružničko krilo Zagreb javlja:

10. o. mj. u 01.00 sati na djelu želj. pruge Zagreb — Novska kod želj. postaje Voloder (4 km. i. Popovače) jedna skupina partizana[2] jačine oko 200 do 300 partizana napala je obhodnju od 22 domobrana 4. satnije V. želj. stražarske bojne iz Popovače, te ju bez borbe razoružala i odvela sa sobom. 1 domobran uspjeo je pobjeći.

Oružničtvo nalazi se na terenu.

11/IV **D**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—18, k. 22.

[2] Akciju izvršila samo jedna četa Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 83 i tom V, knj. 15, izvještaj štaba Druge operativne zone od 3 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

BR. 143

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA SKUPINE JUG OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. O DEJSTVU U VREMENU OD 20 OŽUJKA DO 7 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

ZAPOVJEDNIČTVO SKUPINE JUG
Op. br. 295/113
U Brodu, dne 10. travnja 1943.

Predmet: Bojna relacija skupine jug u podhvatu »Braun«.

ZAPOVJEDNIČTVU II DOMOBRANSKOG ZBORA (gst)

Na temelju postojeće zapoviedi Ministarstva oružanih snaga i zapoviedi toga zapovjedničtva Gst. br. 821/taj. od 22. siečnja 1943. dostavljam obću bojnu relaciju skupine jug u podhvatu »Braun« u sliedećem:

I. — DIO:

Prema prikupljenim podatcima neprijatelj se je nalazio u području sjeverno od Požege na Papuku i Krndiji, jakost četiri komunističke brigade (XII., XVI., XVII. i XVIII.) i jednog odreda (Papučko-Krndijskog) postrojenih u IV. N. O. diviziju, a sve oko 4.500 pušaka i ostalog naoružanja: 1 gorski top 6,5 cm, 10 težkih strojnica, 70 strojopušaka i dosta bombi i streljiva.

Jedna od navedenih komunističkih brigada[2] u toku 19/20. ožujka spustila se iz gorja u područje: Stražeman — Velika — Kaptol (11 S Požega), a jednim dielom doprla i do Trenkova, dok je drugim dielovima imala namjeru preko Tominovaca i Kuzmice zaobići Požegu, radi obkoljavanja.

1 — TOK DOGAĐAJA:

20. III. Snage skupine jug toga dana bile su prikupljene kako sliedi:
Stožer skupine jug Požega.
II. jurišna bojna — Baničevac — Ivandol.
II. novačka bojna — Brestovac — Zakorenje.
III. bojna 4. p.p. — Mihaljevci.

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—2, k. 55.

[2] Odnosi se na dijelove Šesnaeste i Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 56 i 60.

I. bojna 5. p.p. — želj. postaja Blacko — Jakšić.
II. bojna 4. p.p. — Kutjevo.
ES bojna 3 sati Mihaljevci, jedna sat Vilić Selo.
IV. obkoparska bojna Kutjevo.
3. bitnica V. topničkog sklopa u Vilić Selu.
Samostalni haubički vod u Trenkovu.
Požeška posada kao pričuva u Požegi.
Radi razčišćavanja prostora Bjeliševac — Kutjevo — Vetovo — Jakšić od komunista i odbacivanja istih na Kaptol i Veliku naše snage sa gore označenih postava poduzele su sliedeće:
II. jurišna bojna nadirala je obćim pravcem Čečavac — Orljavac, sa zadaćom izbijanja na crtu Lučinci — Vranići.
II. novačka bojna nadirala je obćim pravcem Brđani — Bratuljevci, sa zadaćom izbijanja na crtu Toranj — Lučinci.
III. bojna 4. p.p. zatvarala je kod Mihaljevaca pravac Velika — Požega.
I. bojna 5. p.p. nadirala je obćim pravcem šuma Šilkovac — Šumanovac — Tominovci.
ES bojna nadirala je obćim pravcem Bjeliševac — Tominovci — Vetovo.
II. bojna 4. p.p. nalazila se u prostoru Kutjevo.
IV. obkoparska bojna nadirala je iz Kutjeva u Vetovo.
Posada Požege, kao pričuva u Požegi.

Posada električne središnjice u Kuzmici upućivala je izviđačke dielove u prostoru jugoiztočno i južno od Požege u predjelu sela Laze, radi odkrivanja i protjerivanja možebitnih komunističkih skupina. Spomenuti izviđački dielovi nisu naišli na tragove komunista.

Posada Pleternice vršila je razviđanje okolice Pleternice u zapadnom smjeru, a posada Ljeskovice i Čaglina, te oružnička postaja u Ruševu imale su zadaću spriečiti prodor manjih skupina ka jugu.

Svi pokreti odvijali su se bez borbene djelatnosti, osim što je II. bojna 4. p.p. imala napadaj u predjelu Kutjeva od skupine oko 500 komunista.[3] Napadaj je odbijen i postavi zadržani.

Komunisti su se povukli u gorje Papuka i Krndije.

---

[3] Dijelovi Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 51 i 52.

21. III. Komunisti u povlačenju prema zapadu i sjeverozapadu.

Stožer IV. komunističke divizije u povlačenju je iz Vetova prema sjeverozapadu. Dobiveni su podatci o prikupljanju manjih skupina oko sela Škrabutnika. Napadnuto selo Toranj, zapaljeno više kuća i opljačkano.

Naši dielovi toga dana produžavaju nadiranje radi zauzimanja zaprečne fronte prema jugu, kako sliedi:

II. bojna 4. p.p. na Klokočici 743;
I. bojna 5 p.p. Komarovac — Kaptol;
III. bojna 4. p. p. Češljakovci — Golo Brdo — želj. postaja Velika;
II. novačka bojna Draga;
II. jurišna bojna Stražeman — Kantarovci;
IV. obkoparska bojna Kaptol;
ES bojna Kula — Ferovac, jedan sat Kutjevo;
Bitnica 3/V. t. s. Požega.

Svi pokreti toga dana odvijali su se bez jačeg sukoba sa neprijateljem.

22. III. Komunističke jedinice nalazile su se dielom u povlačenju pravcem Kamensko — Vučjak.

Naše čete napredovale bez odpora, osim II. jurišne bojne, koja je pod borbom izbila na Papuk.

Poduzeto izviđanje u pravcu Škrabutnika i šume Šilkovac, ali nije se naišlo na komuniste.

23. III. Jaki komunistički dielovi grupirali su se oko Jankovca i Slatinskog Drenovca.[4]

I. bojna 5. p.p. naišla pri svom nadiranju na jak odpor komunista i zadržata, a dielom odbačena na polazne postave.

Ostale postrojbe zauzele su postave zaprečne fronte.

24. III. Jaki dielovi komunista (XVI. i XVIII. brigada) napali su na Cipelevac i Češljakovački Vis.[5]

Naše čete poduzele su učvršćivanje postava zaprečne fronte i razviđanje.

---

[4] Odnosi se na Šesnaestu i Osamnaestu NO brigadu. Vidi dok. br. 56 i 60.

[5] i [6] Napad je izvršio Drugi bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 56 i 60.

III. bojna 4. p.p. napadnuta na Češljakovačkom Visu 820 i uz slab odpor zarobljena sa cjelokupnim naoružanjem i povozom. Zapovjednik bojne satnik Šimatović sa 2 častnika i 30 domobrana probio se je u pravcu Požege.

IV. obkoparska bojna napadnuta[6] istodobno na Cipelovcu i unatoč žilavog odpora razbijena. Zapovjednik bojne satnik Poščić poginuo.

II. bojna 4. p.p. zaustavljena jakom vatrom na Cipelovcu i povukla se ka Kaptolu.

II. novačka bojna imala kratak okršaj.

ES bojna prikupljena sva u Požegi.

Samostalni haubički vod iz Trenkova u Kaptol.

25. III. XVI. i XVIII. komunistička brigada nalazile su se u pokretu ka iztoku.

Poduzeto sređivanje razbijenih postrojbi, IV. obkoparska polubojna postrojena u jednu sat.

II. bojna 4. p.p. pojačana dielovima iz Đakova.

Motorizirani odjel ES krstario je pravcem Požega — Jakšić — Vetovo — Kutjevo — Ferovac — Požega, bez sukoba sa komunistima.

Reorganizirana obrana Požege (određen spoljni i unutarnji pojas).

Zrakoplovi bombardirali i mitraljirali postave II. jurišne, II. novačke i I. bojne 5. p.p.

Šume sjeverno od Velike zahvaćene požarom, koji ometa rad četa.

26. III. Komunisti su se probili pravcem Gradac — Londžica — Živčane.[7]

Obkoparska sat i jedna sat ES postrojeni u polubojnu »Braschl«, koja je zamienila II. jurišnu bojnu na njenim postavima, a II. jurišna bojna je u pokretu ka iztoku prema Koprivnatom Brdu, radi napadaja na Češljakovački Vis.

3. bitnica V. t. s. iz Požege u Kaptol odakle je potpomagala topničkom vatrom napaj II. jurišne bojne na Češljakovački Vis.

ES bojna bez jedne sati i II. bojna 4. p.p. sjedinjene su pod jedno zapovjedničtvo u skupinu »Kaptol«. Zapovjednik podpukovnik Prokeš. Sku-

---

[7] Odnosi se na pokret Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 56.

pina poduzela napadaj na Bazovu Glavu i Cipelevac sa polaznih postava Rastova Gr. — 570 — Stol 490.

Svi pokreti toga dana odvijali su se bez odpora protivnika.

27. III. XVI. i XVIII. komunistička brigada nalazile su se u području Bekteže i Gradište, a XII. i XVII. u pokretu od Jankovca prema zapadu i jugozapadu.

Dan protekao bez borbene djelatnosti.

Čete u razviđanju dostigle do: II. jurišna bojna 437 — Jankovac; I. bojna 5. p.p. 574 — 657; skupina »Kaptol« 768; polubojna »Braschl« i II. novačka bojna povučene u Veliku.

28. III. Prekinuta željeznička pruga Pleternica — Čaglin i odmah popravljena. Komunisti upali u selo Darkovac[8] i Ljeskovicu.[9]

Pregrupiranje četa prema novom pokretu komunista.

Posada Ljeskovice poslije duže težke borbe odbila napadaj komunista i izbacila ih iz Ljeskovice, kuda su već bili prodrli. 3. sat ES bojne iz Čaglina napao je komuniste u s. Darkovcu odakle ih je izbacio nanievši im osjetne gubitke.

Čete su pregrupirane kako sliedi:

I. bojna 5. p.p. prevozi se ka Pleternici.

IV. obkoparska polubojna Ruševo.

2. i 3. sat ES bojne Čaglin.

3. bitnica V. t. s. Čaglin.

II. jurišna bojna u pokretu ka Gradištu.

Skupina »Kaptol« u pokretu ka Lončarskom Visu.

II. novačka bojna Požega.

Samostalni haubički vod Požega.

29. III. Komunisti[10] u oblasti Paučja — Živčane — Pake.

Naše čete toga dana poduzele su gonjenje neprijatelja; rad se odvijao bez borbene djelatnosti. Čete su doprle i to:

II. bojna 4. p.p. ka Vlatkovcu.

ES bojna u Kuli, sa 2 sati u Čaglinu.

II. jurišna bojna od Gradišta ka Paki.

---

[8] U ovo uporište je upao Treći bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 56.

[9] Ovdje su upali dijelovi Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 60.

[10] Osamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 60.

Obkoparska polubojna od Ruševa na Delo — 441.

I. bojna 5. p.p. od Djedine Rijeke na Crni Potok.

II. novačka bojna vlakom iz Požege u Andrijevce.

30. III. Produženje gonjenja komunističkih skupina. Čete su toga dana izvršile sliedeće pokrete:

II. novačka bojna iz Andrijevaca preko Trnave do Majara.

I. bojna 5. p.p. od Crnog Potoka na Majar.

II. jurišna bojna od Pake na Musić. Kod Pake je imala sukob i borbu sa komunistima,[11] koji su se povukli, a bojna je produžila nadiranje i stigla tog dana u Musić.

II. bojna 4. p.p. od Vlatkovca ka Levanjskoj Varoši.

Stožer skupine u Andrijevce.

31. III. Produženje gonjenja i krstarenje u području Dilja. Zapovjeđeno prikupljanje snaga skupine za posjedanje zaprečne fronte na crti: k. 355 (4 S Klokočevik) — 441 — Lipovica 423 — Crveno Brdo 324 — Matković Mala.

Čete su toga dana u pokretu ka određenim postavima na navedenoj crti. Topničtvo uznemiravalo neprijatelja,[12] koji je prikupljen na prostoru Imbrijevci — Ratkov Dol — Borojevci.

Stožer skupine u Brodskom Vinogorju.

1. IV. Produženje prikupljanja snaga na označenoj crti i izviđanje u pravcu neprijatelja.

2. IV. Vršenje krstarenja sjeverno pruge Brod — Andrijevci u predjelu Dilja. Pretresana sela: Klokočevik, Vrhovina, Korduševci, Ježevik, Šušnjevci, Trnjani, Vranovci, Podvinjsko Bukovje, Crni Potok, Kindrovo, Podcrkavje, Graberje, Rastušje, Podvinje, Slatinik i Zdenci. Prilikom pretresa sela pregledavane su sve kuće. Odvođene sumnjive osobe i svi mužkarci u dobi od 20 do 35 godina, radi utvrđivanja uzroka, zašto nisu na vojničkoj dužnosti.

---

[11] Sa Trećim bataljonom Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 60.
[12] Odnosi se na snage Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 60.

3. IV. Nastavak pretresa sela, koja se nisu dospjela pretresti prošloga dana sa istom zadaćom.

4. IV. Odmor i prikupljanje četa.

5. IV. Prikupljanje četa na prostoru Glogovica — Podcrkavje. Krstarenje cielom skupinom sa bojnama u četverokutnom razporedu pravcem Glogovica — Vidovo Brdo — Gromačnik. Pokret bez sukoba i dodira sa neprijateljem. Prikupljanje četa na prostoru Gromačnik — Sibinj.

6. IV. Krstarenje cielom skupinom u četvornom razporedu pravcem Sibinj — Odvorci — Krajačići — Andrijevci.

Bez sukoba i dodira sa neprijateljem.

Prikupljanje četa na prostoru Andrijevci — Sibinj.

Tim danom dovršen je podhvat.

7. IV. Upućivanje četa u neposrednu okolicu Broda, radi odmora, razušivanja i popune nedostajućom opremom.

2. — IZKUSTVA:

Način dosadašnjeg vođenja podhvata zaokružavanjem, odnosno koncentričnim napredovanjem ka izvjesnoj prostoriji pokazao se je i ovaj put nesvrsishodnim. Pojedine bojne koje pri takvom načinu rada dobijaju redovito velike fronte bivaju izložene počestnom uništenju. Protivnik u namjeri probijanja kroz obruč prolazi prikupljenom snagom, jednim pravcem i pri tome uspjeva, jer na izloženom pravcu nailazi na jednu našu razvučenu bojnu. Ta bojna međutim ne može se oduprieti jakom pritisku, a podrške od susjeda ili pričuve ne može dobiti u odlučnom trenutku.

Prilikom koncentričnog nadiranja, koje se vrši pojedinim bojnama, iste također usamljene naiđu na neprijatelja i vode borbu bez podrške susjednih bojni, jer su iste udaljene.

Povodom toga dolazi se do zaključka, da je svrsishodnije podhvate protiv pobunjenika voditi prikupljenim snagama bez zaokružavanja. Potrebne snage za takav rad su 4—6 bojni sa topničtvom.

Poredak u obliku kare.

Zapovjedničtvo skupine kreće se u sredini.

Pri nailazku jedne bojne na neprijatelja ista prihvaća borbu, dok se ostale razvijaju u visini nje, natkriljavajući neprijatelja. Pozadnje bojne prikupljaju se kod zapovjedničtva skupine kao pričuva.

Pogodnosti ovakvog rada jesu sliedeće:

— potrebne su mnogo manje snage, nego kod zaokružavanja i koncentričnog napadaja;

— moralno se svaki pojedinac osjeća podpuno sigurno i pouzdano;

— čete su čvrsto u ruci zapovjednika skupine, od kojeg su bojne udaljene po oko 1,5 km;

— pri nailazku na neprijatelja zalažemo se cielim snagama jednovremeno i postižemo nadmoćnost nad njime i unatoč toga, što se podhvat vodi relativno malim snagama;

— poredak je veoma pogodan za vršenje neprekidnog krstarenja, čime se neprijatelj progoni i ne dozvoljava mu se organiziranje na jednoj prostoriji;

— poredak je veoma pogodan za primanje borbe u svakome pravcu, bez obzira na uzeti pravac kretanja;

— poredak je veoma pogodan za pokret i za mienjanje pravaca u bilo koju stranu tokom pokreta;

— održavanje veze je veoma lako i sigurno;

— u vezi sa lakim održavanjem veze ogarantirana je tajnost, jer se bojnama ne trebaju davati u jednoj zapoviedi čak ni dnevni ciljevi, već samo sliedeća crta na koju zapovjednik želi dovesti svoju skupinu;

— obskrba četa je jednostavna, jer su iste uviek prikupljene.

U vezi sa ovim zaključcima smatram kao svrsishodno i koristno izdati potrebne upute podređenim zapovjedničtvima sa svrhom da se ovaj rad, koji je tehnički već prokušan, provede u djelo.

3. — NEDOSTATCI I GRIEŠKE:

a) Sa bojnama bez krugovalne postaje ne postoji mogućnost održavanja veze, te zapovjedni skup nema mogućnosti niti načina zapoviedanja ni primanja izvještaja od podređenih postrojbi. Krugo-

valne postaje od 30 Watti nepogodne su za teren zbog nemogućnosti prenošenja. Vrlo su pogodne male postaje »Gođevac« s tim da svaka postaja mora imati po dva akumulatora, dvie baterije i jedan generator, kako bi rad bio neprekidan. Sa jednim akumulatorom i jednom baterijom obzirom na neprekidnost rada u toku od nekoliko dana i vremenske nepogode pod kojima se radi, ovi su elementi bili iztrošeni i nije postojala mogućnost zamjene, te su bojne jedna po jedna ostale bez sustavne veze, a zapovjedni skup bez mogućnosti daljnjeg zapovjedanja.

b) Utjecaj starješina na podređene veoma slab. Sustav zapovjedanja u postrojbama ne dolazi do izražaja. Zapovjedanje je više zamolbeno nego zapovjedno, a izvršenje lieno, bez volje, sa izvjesnom apatijom prema svemu. Zapaža se bojazan i zazor kod častnika od njihovih podređenih.

c) Kvalitet čete i borbeni duh slab. Nema volje, poleta niti sviesti za borbu protiv obćenitog neprijatelja države i cielog čovječanstva. Misao svakog pojedinca je sačuvati svoj život i zato se na prvi pucanj protivnika bježi, baca oružje, predaje se i nestaju po čitave bojne.

d) Oprema slaba. Do 80% sa poderanim cipelama. Odjeća u velikim postotcima poderana. Kod jedne bojne veliki broj domobrana imao je samo dronjke od hlača, tako da se više vide gaće nego hlače. Rublje poderano i zamazano. Cipele na bosim nogama. bez obojaka ili čarapa. Šatorskih listova nema, te je momčad izložena kiši i nevremenu.

e) Neprekidni pokreti četa i postavljeni ciljevi nerazmjerni prema fizičkoj izdržljivosti, te su čete premorene, a time borbeni duh, vriednost i sposobnost znatno smanjeni.

f) Zdravstveno stanje nije zadovoljavajuće. Momčad puna ušiju. Rublje nije presvlačeno više od mjesec dana, a drugi par rublja čete nemaju.

g) Nedostaje ustrojbom predviđeno automatsko naoružanje. Sati imaju prosječno po 3—4 strojopuške, umjesto 9. Bojna III/4. p.p. imala je svega jednu strojopušku. Bojna I/5. p.p. ima svega jednu strojnicu, a ustrojbom joj pripada 8. Težkih bacača nema.

h) Nedostaje broj častnika po postrojbama.

i) Zrakoplovstvo leti previše visoko i ne pogađa postavljene ciljeve i zbog toga dolazi do tučenja vlastitih četa.

S molbom na znanje.

Zapovjednik skupine
podpukovnik Vidaković
Vidaković

BR. 144

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA SKUPINE »SJEVER« OD 10 TRAVNJA 1943 GOD. O DEJSTVU U VREMENU OD 20 OŽUJKA DO 1 TRAVNJA 1943 GODINE[1]

Predmet: Obća bojna relacija skupine »Sjever«.

I. DIO

20. ožujka 1943.

Podhvat odpočeo sa zakašnjenjem od 2 i pol sata osim kod IV. obkoparske bojne i IV/Slav. koje su krenule na vrieme. Dostignuti svuda dnevni ciljevi. Odpor protivnika svuda slomljen.

Zaplienjeno: 1 puška, 1 plinska maska, sanitetski materijal i 30 grla stoke, koja je otpremljena u Osiek.

Gubitci: na našoj strani 6 ranjenih, na protivničkoj 7 zarobljenih.

21. ožujka 1943.

Ustaška posada iz Podr. Slatine krenula u Ćeralije, gdje je naišla na jak odpor,[2] te se je morala povući.

Jači odpor komunista[3] na liniji Krašković — Pušine. Jačina protivnika oko 300—400 ljudi.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—17, k. 55.

[2] Otpor pružao Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 52.

[3], [4], [5] i [6] Odnosi se na dijelove Šesnaeste i Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 56 i 60.

Komunisti[4] izvršili protivnapad iz Slat. Drenovca u pravcu Pušine a dielom preko Pušinskog Brda u iztočni dio Pušine, gdje su zauzeli crkvu i okolinu.

Zaplienjeno: 2 strojopuške, 6 pušaka, ručna apoteka i promičbeno tvorivo.

Gubitci: 11 ranjenih i 1 težka strojnica na našoj strani a na protivničkoj 36 mrtvih, 40 ranjenih i 9 zarobljenih.

22. ožujka 1943.

Izviđački dielovi ušli u Slat. Drenovac. Slabi protivnički odpor savladan.[5] Pokušaj jedne polubojne da se probije do I/4. p.p. nije uspio. U toku noći I/4. p.p. odbačena od jačeg protivnika[6] u pravcu s. Prekoračani.

Zaplienjeno: 40 kom. stoke, 1 kola, 10 konja i promičbeno tvorivo.

Gubitci: Na našoj strani 3 mrtva, 10 ranjenih, 1 nestao; izgubljeno 1 postolje za bacač, 1 konj poginuo.

Protivnički gubitci: 11 mrtvih, 5 zarobljenih.

23. ožujka 1943.

Jače vatreno djelovanje i prepad na naše dielove kod Sl. Drenovca. Jači odred upućen za hvatanje veze sa II/4. p.p. naišao je na jak odpor i odbačen. Vođena je jaka borba oko k. 437 koja se nalazi u rukama komunista.[7]

II/Sriemskog zdruga i I/4. p.p. uslied jakog pritiska protivnika[8] koji razpolaže i bacačima, odbačene sa položaja i u neredu odstupile u pravcu s. Pušine. Momčad II/Sriemskog demoralizirana i jako premorena.

Zaplienjeno: 300 goveda, 150 svinja i 5 konja.

Gubitci: na našoj strani 12 mrtvih, 1 častnik i 10 domobrana ranjeni, 1 zastavnik nestao, 1 strojnica uništena; na protivničkoj strani: 3 mrtva i 62 zarobljena.[9]

24. ožujka 1943.

Izvršen napad na postave kod s. Pušine i želj. postaju Drenovac sa južnog i jugozapadnog pravca. Napad odbijen. 6 zrakoplova bombardirali prostoriju Jankovac — k. 437 — k. 404 — Pušinsko Brdo — k. 523, a pored ostalog mitraljirali zapadni dio s. Pušine i ako se tamo nalaze naši dielovi.

---

[7] i [8] Odnosi se na Drugi bataljon Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 56 i 60.

[9] O našim gubicima vidi dok. br. 56 i 60.

Zaplienjeno 90 goveda i 70 svinja, brašno, žito i krumpir. 1 častnik i 2 domobrana oslobođeni iz komunističkog zarobljeništva.

Gubitaka na našoj strani nije bilo, na protivničkoj nepoznato.

25. ožujka 1943.

U toku noći izvršen neprijateljski napad strojnicama, strojopuškama i bacačima na dielu Sl. Drenovac — Đurišić. Napad odbijen. Komunisti drže k. 437 koja je jako utvrđena, čak i sa preprekama od žice.

Zaplienjeno 20 goveda, 24 svinje i 2 puške.

Gubitci: na našoj strani nije bilo, na protivničkoj 5 zarobljenih. Osim toga zarobljeno 11 sumnjivih osoba.

26. ožujka 1943.

Odred upućen u Orahovicu razbio je komuniste, koji su se povukli prema Duzluku i zadržali se na gradini »Ružica«.

Zaplienjeno 30 ovaca.

Gubitci: na našoj strani 1 poginuo; na protivničkoj 15 mrtvih i 2 zarobljena.—

27. ožujka 1943.

Prvi bataljon XVII. i 2 bataljon XVI. brigade prebacili su se iz područja oko Zvečeva i Voćina u Bilo Goru.[10]

28. ožujka 1943.

U toku je nadiranje po osnovi. Na protivnika se nije naišlo, osim na jednu manju zaštitnicu.

Zaplienjeno 12 kola sa zapregom i natovarenom hranom i odjećom.

Gubitaka na našoj strani nije bilo, na protivničkoj 9 zarobljenih.

29. ožujka 1943.

Odpor protivnika na tromeđi, ka kojoj nadiru IV./6. p.p. uz podpomaganje I./4. p.p.

Zaplienjeno 23 ovce.

Gubitci na našoj strani: 1 nestao; na protivničkoj 3 zarobljena.—

---

[10] Netačno. Prvi bataljon Sedamnaeste brigade se tada nalazio u Vranom Kamenu, a bataljoni Šesnaeste brigade su tada bili na Dilj Planini. Vidi dok. br. 52 i 56.

30. ožujka 1943.

IV./Slavonskog Zdruga četiri puta jurišala na k. 263 (Tromeđa) došavši na najbliža odstojanja, ali je uslied jake protivničke vatre bila odbačena. Izdržala je i odbila tri protivnapada.

Zaplienjeno: 1 krugoval (neispravan) i razno tvorivo.

Gubitci na našoj strani: 2 poginula, 7 ranjeno; protivnički nepoznati.—

31. ožujka 1943.

Vršilo se uznemiravajuće gađanje.—

1. travnja 1943.

Vršeno uznemiravajuće gađanje sa topničtvom.

Gubitci na našoj strani: nije bilo; kod protivnika: 2 zarobljena, 23 uhićena.—

b) IZKUSTVA:

Prilikom podhvata primjećeno je u više navrata, da je obavještajna služba kod komunista vrlo dobra i igra jednu značajnu ulogu kod naših podhvata.

Čim saznaju, da nadiru neke slabije jedinice, iste dočekaju u zasjedi ili ih obkoljavanjem žele uništiti, dok kod nadiranja jačih snaga uopće ne primaju borbu.—

Kada komunisti u borbi pretrpe neke veće gubitke, za najkraće vrieme upodpune svoje brojčano stanje prisilnim unovačenjem ili dobrovoljnim, koje njihove posebne grupe vrše po selima.—

c) NEDOSTATCI I GRIEŠKE:

Kod naših jedinica osjeća se premorenost i popuštanje morala. Bezuvjetno bi bilo potrebno tim jedinicama, koje su stalno na terenu, dati jedan kraći odmor s time, da ih se uputi u kasarnu, gdje bi se trebalo s njima vršiti jedna kraća obuka.

Borbena sposobnost kod mnogih jedinica je minimalna uslied premorenosti i nedovoljne pripremne vježbe.

Među jedinicama ima mnogo ljudstva, koje nije ciepljeno protiv tifusa i ako se u zadnjim podhvatima kretalo stalno po terenu gdje isti hara, tako da je bezuvjetno potrebno ciepljenje.—

Obskrba prilikom podhvata jako je otežana uslied udaljavanja od obskrbnih uporišta i uslied manjka prevoznih sredstava. Vojnici stalno moraju nositi sobom obroke za dva tri dana.

Kod svakog podhvata do sada osjećao se veliki manjak prevoznih sredstava, osobito teretnih samovoza. Vojne jedinice ne posjeduju dovoljan broj, a posebnički su skoro svi upotrebljivi oprošteni od podavanja (rekviriranja).

. ZASTUPA ZAPOVJEDNIKA PODPUKOVNIK
(Telarović)
Telarović

BR. 145

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 11 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJI DIVIZIJE »RE«[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme / prijema: 12.IV.43; 1.00

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI
i na znanje:
KOMANDAMA XI i XVIII ARM. KORPUSA

Br. 5133/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5838
Stiglo: 12.IV.43.

NOVOSTI DANA 11 TRAVNJA U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Situacija nepromjenljiva.

Divizija »Re«:

Uslijed jakog napada[2] sa kote 630 (Marasovac (Senj XL-GS), o čemu telegram 5107 današnji, još uvijek traje prekid

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Napad vršila Četvrta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 80 i 115.

saobraćaja: Otočac — Žuta Lokva (ZT-GU); situacija trupa nepromijenjena, naknadno ću javiti vijesti o gubicima.

Naredio sam sa početkom ove noći masovni napad na neprijateljske položaje,[3] uz učešće sa sjevera trupa generala De Bonis, koje će vršiti čišćenje i oslobađanje puta.

Grupacija De Bonis:

U poslijepodnevnim časovima XXXIII bataljon crnih košulju zauzeo sedlo Klanac (Senj ZV-GZ) koje su držali ustanici.

U 18 sati Brinje je bilo potpuno napušteno.[4]

Raspored trupa sektora Vratnik:

Iz Vratnika u Prokike (ZT-GZ) i iz Žute Lokve (ZT-GU) u Rapajin Do i Brlog (KL-GU).

Sektor krivi put (Ogulin ZN-AD):

Poslije šiljanja pojačanja, o čemu telegram 5107 današnji, situacija nepromijenjena.

Grupacija Roberti:

Izvršeno izviđanje zone Cerovnik (Ogulin XV-AL) od strane dviju četa II/74-og, pojačanih sa elementima Antikom. dobrovolj. milicije; uprkos upornom otporu neprijatelja sa kote 360 (XT-AM), objekat je dostignut. Gubici: 1 ranjen među četnicima.

Ostali sektori:

Obična aktivnost patroliranja i izviđanja.

Aktivnost avijacije:

Aktivno učešće u pomaganju angažovanih odreda i garnizona; izvršeno je bombardovanje i izviđanje zatraženo od operativnih trupa.

GENERAL GLORIA

8 kopija

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pom. „
2 Nač. oper. odjeljenja
1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju za telekomunikacije

---

[3] Na snage Osme divizije. Vidi dok. br. 115.
[4] Vidi dok. br. 48 i 152.

BR. 146

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJI NA BUČ[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 12.4.43.	SAT I MINUT: 2100	BROJ: 70
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 12 4.43.	SAT I MINUT: 2257	BROJ: 317

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: .—.—

Radi ponovnog zaposjedanja **Buča poduzet danas** sa 2 bojne podhvat.[2]
Buč dostignut u 1330 sati bez dodira.
Sa lievom kolonom ušao u **Buč** zapovjednik divizije.
Iztočno **Buča** upućena razviđanja radi uzpostava spoja sa dielovima 2. dom. sbora koji dielovi nastupaju u smjeru **Bučko Kamensko.**
Do sada spoj nije uhvaćen.
Zrakoplovnim razviđanjem primjećene manje skupine partizana u prostoru zapadno **Metle** oko **Borki** i oko **Zajle.**
Razviđanjem u prostoru **Voćina** nisu utvrđene partizanske skupine osim jedne u šumi **Slana Voda** 10 km. zap. **Podr. Slatina.**
U manjem dodiru ubijeno dva partizana.
Prema naknadno primljenoj viesti stiglo 10. o. m. u s. **Kričke** 14 km. sz. **Okučani** 400 partizana[3] te putem oglasa novače mladiće.

Op. broj 1011

GORDIV

P 13/IV **D**

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—29, k. 22.
[2] Riječ je o akciji Slavonskog zdruga. Vidi dok. br. 57, 58, 59, 75, 107, 108, 152 i 154.
[3] Prvi slavonski NOP odred

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 13.4. U SATI 0700
DEŠIFRIRAO DANA 13.4. U SATI 0745 PODPIS: . . . . . .

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
139	DAN 13. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 07 MINUT 55	PODPIS: **Maratović** ČIN: stk.

BR. 147

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPUŠTANJU OTOČCA OD STRANE USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA I TALIJANA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Gospića	DAN: 12.4.43.	SAT I MINUT: 1935	BROJ: 42
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 12.4.43.	SAT I MINUT: 2045	BROJ: 314

Najžurnije

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: .—.—

Po do sada dobivenim podatcima 12. travnja u 7 i pol sata saveznici i naše čete pod borbom napustili **Otočac.**
U 8 sati u **Otočac** ušli odmetnici.[2]
Od pučanstva nitko nije evakuiran.
Nadporučnici ranjenici ostali u bolnici.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—24, k. 22.
[2] Peta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 80, 115, 126 i 129.

Našeg tvoriva ostalo oko 200 tona i dosta saveznič-kog.
Streljivo bačeno u **Gacku.**
Op. broj 291/tajno

ZAPOLI

13/IV **D**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 12.4. U SATI 2145
DEŠIFRIRAO DANA 12.4. U SATI 2220 PODPIS: . . . . . .

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
137	DAN 12. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 22 MINUT 30	PODPIS: ..... ČIN:

BR. 148

NAREĐENJE USTAŠKO-DOMOBRANSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. ZA ODBRANU GOSPIĆA I NAPUŠTANJE OTOČCA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Sušaka	DAN: 12.4.43.	SAT I MINUT: 1130	BROJ: 77
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 12.4.43.	SAT I MINUT: 1150	BROJ: 302

Prije svega!

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNOM ODJELU I ZAPOLI
Spoj: OPERODA op. broj. 3722/tajno.

Postupiti po mojem nalogu 2376/tajno.
Gospić braniti, a **Otočac** napustiti, ako naše snage ne dođu i ako to situacija nalaže.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—18, k. 22.

Talijani neće ostati u **Otočcu.**
Zagreb izvješćen.
Izdali su (Izdao sam) nalog **Otočcu** da poduzme mjere za evakuaciju i pripremi za uništenje zaliha, ako ih ne bi mogao izvući.

K broj 2391/tajno.

12/IV **D**

HRVOPO

P

Rieči: »Izdali su« »Izdao sam« nisu podpuno jasne, pa je traženo ponavljanje.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 12.4. U SATI 1200
DEŠIFRIRAO DANA 12. 4. U SATI 1235 PODPIS: **Filković** stk.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
131	DAN 12. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 12 MINUT 40	PODPIS: **Dits** ČIN: ppk

BR. 149

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 12 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD KOMPOLJA[1]

Datum i čas { otpreme: 12.IV.43; 0050.
prijema: 13.IV.43; 1.45

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDAMA XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Br. 5165/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5887
Stiglo: 13. IV.43.

NOVOSTI NA DAN 12 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Ništa novo da se javi.

Divizija »Re«:

Pod zaštitom trupa grupacije Vratnik, svi odredi kolone generala Pelligre, sa motornim vozilima, kolima i komorama, povukli su se u Senj, a za njima hrvatske trupe i Antikom. dobrovolj. milicija.

Noćas je neprijatelj pružio jak otpor[2] koloni u visini Kompolja (Senj XL-GZ) upotrijebivši i 4 tenka, tri italijanska laka i jedan srednji njemački, koji su bili pogođeni od naše artiljerije i zapaljeni.

Poslije podne u visini kote 430 (XL-GS) neprijatelj[3] je žestoko napao naše odrede zaštitnice.

Borba koja je trajala preko jednog sata završila se povlačenjem neprijatelja.

Operaciju je ometala prisutnost četničkih formacija, hrvatskih trupa i izbjeglica.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] i [3] Odnosi se na Četvrtu i Devetu NOU brigadu. Vidi dok. br. 80, 115 i 140.

Raspored odreda:

Grupacija Pelligra između prolaza Vratnika i Senja, grupacija De Bonis između Krivog Puta, Vratnika i Žute Lokve.

Ukupni gubici[4] do danas kolona Pelligra i De Bonis: mrtvih oficira 4 (por. Muratori, p. por. Falda, Varese, Rota), vojnika 55; ranjenih oficira 9, vojnika 46; materijal: 2 topa 75/13 neupotrebljiva jer su konji ubijeni neprijateljskom vatrom, 2 puškomitraljeza, 2 bacača 45 mm.

Gubici neprijatelja:

200 mrtvih. Zaplijenjeno: 2 puškomitraljeza i 30 pušaka. Uništena 4 tenka.

Podaci podložni izmjenama budući da se utvrđivanje još vrši.

Grupacija Roberti:

74-ti pješadijski vršio čišćenje s obje strane pruge Ogulin — Gomirje (Ogulin XI-AX). Ništa da se javi.

Javljeno je o prekidu pruge između G. Dubrave i D. Dubrave (XV-IH-AT) uslijed eksplozije paklene mašine.

Ostali sektori:

Obična aktivnost izviđanja i patroliranja.

Aktivnost avijacije:

Mada ometana uslijed niske oblačnosti, izviđala je i podržavala trupe u pokretu.

Zasuta malim bombama i mitraljirana zona Podum, Senj (XT-GQ) gdje je primijećeno kretanje ustanika.

GENERAL GLORIA

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pom. nač. štaba
1 Operat. odjeljenju
1 Odjeljenju »I« (obavješt.)

---

[4] O gubicima vidi dok. br. 80 i 115.

BR. 150

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 13 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA KALNIČKOG NOP ODREDA NA PUTNIČKI VLAK IZMEĐU BJELOVARA I KLOŠTARA[1]

»Veoma žurno«

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Op. Br. 1145/Taj.
U Sisku, dne 13. travnja 1943.

Tajno!

Predmet: Dnevno izvješće
I.D.Z. za 13. travanj 1943.
do 1800 sati.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel).

Savezno zapovjedi Glst. Op. Br. 3219/Tajno od 9. VIII. 1942. dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1:100.000).

1. A. — Kratka ociena situacije:
Bez važnijih promiena.

1. B. — Djelatnost podređenih četa i pojedinosti o neprijatelju:
Operativno područje grada Zagreba:

1. — U toku noći 12/13. IV. o. g. jedna partizanska skupina,[2] kod s. Vrbno (10 km sjev. zap. sjev. od Lepoglave) naišla je na jaču zasjedu i sukobila se.

Partizani povukli su se u pravcu grebena Ivanšćice. Ovu skupinu sliedi: konjanički sat grebenom Ivanšćice, a ustaški sat zatvara greben Ivanšćice na pravcu s. Prigorec — dolina rieke Željeznice (2 1/2—4 km juž. od Ivanca).

2. — Noću 12/13. IV. o. g. jedna partizanska obhodnja u 0000 sati upala je u s. Lekenik. Obhodnja razpršena.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—13, k. 22.

[2] Na ovom području dejstvovala je tada jedna četa Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 153.

3. — Noću 12/13. IV. o. g. partizani su kod s. Vrapče (2 1/2 km sjev. zap. od Zagreba) srušili električni stup električnog voda Karlovac — Zagreb.

Operativno područje 1. pješačke divizije:

1. — 12. IV. o. g. poslie podne skupina partizana,[3] oko 100, prešla je preko pruge Bjelovar — Kloštar i to sa jug. izt. u sjev. zap. dio Bilo Gore. Jučerašnje potjere za ovom skupinom ostale su bez uspjeha.

2. — Danas poslie podne, ova skupina partizana napala je putnički vlak koji je iz Bjelovara krenuo za Kloštar. Napad je izvršen između Mišulinovca i Paulovca (8—12 km sjev. izt. od Bjelovara). Vlak je zapaljen i jedan dio je izgorio. Partizani su se povukli prema Malom Trojstvu (9 km sjev. ist. sjev. od Bjelovara). Putnici su se vratili pješke u Bjelovar. 4 ustaše poginula koji su se nalazili u vlaku kao i jedan častnik, navodno da se isti nalazio na službi u Minorsu.[4]

U podhvat upućen je udarni sat 1. pješ. pukovnije iz Bjelovara i 3. pohodni sat 1. pješ. pukovnije iz Bulinca. Na terenu se nalazi i 2. pohodni sat 1. p. pukovnije iz Sirove Katalene, ali se sa ovim nije mogla uhvatiti veza zbog nemanja brzoglasne veze, te se nisu mogle izdati zapovjedi.

Operativno područje V. gorskog zdruga:

Jedinice V. gorskog zdruga u toku današnjeg dana vršile su razviđanja, — bez događaja.

1. C., 2. i 3.—: Nije bilo.

Po nalogu Zapovjednika
Glavar stožera
pukovnik (KLIŠANIĆ)
Klišanić

P 14/IV **D**

---

[3] Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 153, 154 i tom V, knj. 15, izvještaj Kalničkog NOP odreda Štabu Druge operativne zone od 13 svibnja 1943 godine.

[4] O gubicima vidi dok br. 153 i 154.

BR. 151

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 13 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD PROKIKA[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARM.
KORPUSA

SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
XI ARMIJSKOM KORPUSU
XVIII ARMIJSKOM KORPUSU

Br. 5193/op. prot.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 5947
Stiglo: 14.IV.43.

Datum i čas { prijema: 14.IV.43; 1,10
otpreme

NOVOSTI DANA 13 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

Kretanje ustanika: Zapaženo koncentrisanje mnogobrojnih partizana u zoni Žunjol[2] (Senj ZT-GZ) i Crni Vrh (ZR-GZ) sa namjerom da se prebace prema sjeverozapadu. Druga koncentracija oko 1000 ustanika[3] u zoni Švica (XN-GQ) i Krasno (ZT-GM).

Divizija »Re«: Trupe grupacije Vratnik evakuisale su Prokike (Senj ZT-GZ). Neprijatelj[4] je pokušao da se suprotstavi našem pokretu, ali protivnapadom odreda za zaštitu nagnan je u bijeg.

Naši gubici: 5 ranjenih; neprijateljski: 10 mrtvih utvrđenih. Jučerašnjim su danom zaposjednuti položaji između Krivog Puta (Sušak ZN-AD) i Vratnika da bi se spriječilo pridolaženje neprijatelja. Pregled ukupnih gubitaka, zajedno sa onima o kojima je javljeno telegramom 5165 od 12 tekućeg:[5]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Županjol
[3] Dijelovi Devete NOU brigade. Vidi dok. br. 115.
[4] Dijelovi Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 54 i 145.
[5] O gubicima vidi dok. br. 80 i 115.

55 mrtvih, od kojih 5 oficira (por. Muratori, p. por. Palanzone, Solda, Rota, Varesio); ranjenih 65, od kojih 7 oficira; nestalih 85, od kojih 2 oficira (kapetan Nasazzi, p. por Montanari). Podaci koji se odnose na ranjene i nestale podložni su izmjenama.
Grupacija Roberti: Željeznička pruga čije je jedno šinsko polje oštećeno, o čemu naš telegram 5165 od 12 tekućeg, opravljena je danas u 9 sati.
Noću 13-og paljba, radi uznemiravanja, na garnizon Delnice, bez posljedica. Telefonska linija Delnice — Ogulin prekinuta.
Ostali sektori: Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.
Avijacija: Pokušano da se izvrše postavljeni zadaci, ali se nije uspjelo uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika (kiša, kišni oblaci, vrlo jak vjetar).

GENERAL GLORIA

14/IV

m

.....

8 kopija

— 1 Ekselenciji
— 1 Načelniku štaba
— 1 Pom. „ „
— 1 Odjeljenju »I« (obavješt.)
— 2 Operativnom odjeljenju
— 1 Komandi kr. karabinjera
— 1 Odjeljenju telekomunikacija

OGGETTO:

TELESCRITTO

partenza

DA COMANDO V CARS
AT SUPERSLODA OPERAZIONI
e, per conoscenza:
AT XI CORPO D'ARMATA
AT XVIII CORPO D'ARMATA

Ufficio Arrivo
SUPERSLODA OPERAZIONI
N. 5947
Arrivato il 14 APR 1943 ore 10

arrivo 14/4/43
1,10

Nr. 5193/Op. di prot.

NOTIZIE ORE 18 DEL GIORNO 13 APRILE 1943-XXI

1. MOVIMENTO RIBELLI: segnalato concentramento numerosi partigiani zona Zupanici (Senj ST-GZ) e Crni Vrh (ZR-GZ) con tendenza spostarsi verso nord-ovest. Altro concentramento migliaio ribelli zona Svica (ZT-GZ) e Krnsko (ZT-GA).

DIVISIONE 2E: truppe reggimento Vratnik evacuato Prokike (Senj ZR-GZ). Nemico ha tentato contrastare nostri movimenti ma contrattaccato da reparti protezione est stato messo in fuga.
Perdite nostre: 5 feriti; avversarie: 10 morti accertati. Occupate giornata odierna posizioni tra Crivi Put (Senj ZR-AZ) e Vratnik scopo impedire infiltrazione partigiani. Riepilogo perdite comprensive di quelle cui 5165 del 12 corrente: 53 morti di cui 5 ufficiali (Tenente Muratori, S/Ten.Palazzone, Golda, Rota, Vuresio); feriti 69 di cui 7 ufficiali; disperse 68 di cui 2 ufficiali (capitano Spanzi S/Ten. Montemari). Dati relativi a feriti e disperse suscettibili di variazioni.

SABOTAGGIO NEMICO: linea ferroviaria danneggiata per una decina, di km nostro 5165 del 12 corrente, è stata riattivata ore 5 odierne. Notte sul 13 tiri disturbo senza conseguenze nostri presidio Delnice. Linea telefonica Delnice Ogulin interrotta.

MOVIMENTI NEMICI: normali attività pattugliamento e appostamento.

AVIAZIONE: sissioni ripetute tentate, ma non potute portare a termine, causa cattive condizioni atmosferiche (pioggia nebbia e forte vento fortissimo.-

GENERALE CLOSIO

8 copie:
- 1 Eccellenza
- 1 Capo S.S.
- 1 S.Capo S.S.
- 1 Ufficio "I"
- 2 Ufficio Operazioni
- 1 Comando CV.AA.
- 1 Ufficio Telecomunicazioni

14 IV mr

Fotokopija dokumenta br. 151

BR. 152

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. O PONOVNOM ČIŠĆENJU NA PODRUČJU ZVEČEVO — BUČ — BUČKO KAMENSKO I U SJEVEROZAPADNOM DIJELU POŽEŠKE KOTLINE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 104
(po podatcima primljenim 14. IV. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 11/12. IV. kod s. Cvetlin (11 km s.z. od Lepoglave) ustaški odjel raspršio je partizansku skupinu[2] koja se je 11. IV. nalazila u s. Žarovnica (6 km s. od Lepoglave) (Dnevno izvješće br. 103). Raspršeni partizani povukli su se u smjeru s. Macelj (15 km z.s.z. od Lepoglave).

Podr. Bjelovar: 13. IV. u 12.30 sati kod tunela Paulovac (12 km s. izt. od Bjelovara) partizani su napali[3] i zapalili putnički vlak, 4 ustaše iz vlakopratnje su poginuli, 5 ih je nestalo, a nekoliko častnika i domobrana je zarobljeno. Među ostalim putnicima ima ranjenih.

Podr. Bilo Gore: 13. IV. na putu između Virovitice i Gačišta (15 km izt. od Virovitice) partizani su zarobili 2 teretna samovoza II. konjičkog sklopa iz Virovitice. 1 samovoz je povraćen.

Noću 12/13. IV. kod želj. postaje Pčelić (12 km j. izt. od Virovitice) naišao je teretni vlak na minu. Stroj i 7 vagona su uništeni, 2 željezničara ranjena, a oštećena pruga je popravljena.

Prema izvješću 1. gor. div. 13. IV. u šumi kod s. Bačkovica (17 km s.s.z. od Grubišnog Polja) razbijena je 1 sat 1. pješačke divizije.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—40, k. 22.

[2] Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda.

[3] Napad izvršio Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 150 i tom V, knj. 15, izvještaj Kalničkog NOP odreda Štabu Druge operativne zone od 13 svibnja 1943 godine.

Podr. Novske: Noću 12/13. IV. na želj. postaji Lipovljani (na pruzi Banova Jaruga — Novska) partizani[4] su zapalili skladište, a želj. postaju djelimično oštetili.

Podr. Daruvara: Na području Zvečevo — Buč — Bučko Kamensko (23, 19 i 25 km j. izt. od Daruvara) i u sjeverozapadnom dielu Požeške kotline vrši se ponovo čišćenje. — 13. IV. naši dielovi iz Buča protjerali su malu partizansku skupinu i dostigli Bučko Kamensko. — Naše čete koje su nastupale iz Požege savladale su 12. IV. kod s. Toranj (11 km s.z. od Požege) jači neprijateljski odpor[5] i zauzele selo. 13. IV. XII. partizanska brigada povukla se poslie borbe kod s. Toranj i s. Svržgace (9 km s.z. od Požege) u smjeru s. Stražeman i s. Velika, u kojem pravcu nadiru sada naše čete iz Tornja.

Noću 12/13. IV. sjeverno od želj. postaje Bastaji (10 km s. izt. od Daruvara) naišao je oklopni vlak na minu. 2 vagona su uništena, a želj. pruga je u manjoj mjeri oštećena.

U okolici Daruvara osjeća se jača djelatnost mjestnih partizana.

Prigodom podhvata protiv partizanskih snaga na području Papuka, Psunja i u Požeškoj kotlini u vremenu od 20. III. do 1. IV. naše čete su zaplienile ukupno:[6] 273 puške, 6 samokresa, 3 strojnice, 2 topa, 34 lovačke puške, 19 poljskih kuhinja, te mnogo streljiva i ostalog tvoriva.

Podr. Papuk pl.: 11. IV. kod s. Humljani (16 km j.j. izt. od Podr. Slatine) naše razvidnice su naišle na jače partizanske snage.

Na području: Orahovica — Gazije — Motičina (17, 11 i 7 km z. od Našica) prikupljaju se ostatci XVIII. part. brigade.

---

[4] Dijelovi Moslavačkog NOP odreda.

[5] Otpor pružali dijelovi Dvanaeste NO brigade. Vidi dok. br. 57, 58, 75, 146 i 154.

[6] Vidi dok. br. 50, 52, 75 i 164.

Podr. Sriema: Noću 11/12. IV. kod s. Vrdnik (15 km s. od Rume) partizani su napali zrakoplovnu stražu i zarobili 5 domobrana.

Prigodom pretrage s. Šašinci (10 km izt. od Mitrovice) uhićeno je 10 osoba.

Noću 12/13. IV. kod Nove Pazove (18 km s.z. od Zemuna) odbijen je partizanski napadaj na našu obhodnju.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Like: 11. IV. vodile su se jake borbe[7] uzduž ceste Otočac — Vratnik (22 km s.z. od Otočca).

Između želj. postaje Josipdol i Vojnovac (na pruzi Ogulin — Gospić) partizani su porušili želj. prugu.

U Plaškom (21 km s. izt. od Brinja) nalazi se IV. partizanska brigada jačine oko 800 ljudi.

Podr. Gline: 12. IV. kod visa Šicana (16 km s.z. od Gline) raspršena je partizanska skupina jačine oko 20—30 ljudi.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

Za točnost:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[8]

---

[7] Borbe su vodile: Četvrta NOU, Peta NOU, Deveta NOU i Petnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 37, 48, 65, 80, 115 i 129.

[8] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni Stožer Domobranstva — Operativni odjel.

BR. 153

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJAMA BANIJSKOG, KALNIČKOG I MOSLAVAČKOG NOP ODREDA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
U ZAGREBU

Broj: V.T. 21/1943.

Zagreb, dne 14. travnja 1943.

Predmet: Izvješće o stanju do 14. IV. 1943. u 12. sati.—

IZVJEŠĆE

I. *Velika župa Bilogora:*

Željeznička postaja u Bjelovaru jučer je brzojavno izvjestila, da su istog dana popodne odmetnici kod tunela Paulovac, 12 km s.i. od Bjelovara napali i zapalili putnički vlak na pruzi Bjelovar — Kloštar.[2] Prilikom napada 4 pripadnika prometnih zdrugova su ubijena, dok je oko 30 domobrana i njemačkih vojnika odvedeno.

II. *Velika župa Gora:*

Župska redarstvena oblast u Petrinji izvješćuje dopisom od 9. ov. mj. prema podatcima primljenim od istomjestne oblasti, da su noću od 7. na 8. travnja odmetnici iz Vedrog Polja, Dolnjeg Hrastovca i Staze odveli seljacima veliki broj krupne i sitne stoke u Šamaricu. Sliedeće noći odmetnici su opljačkali, odveli sa sobom i ubili jednog ustašu iz Male Gorice.

Izvješćem od sliedećeg dana javlja ista Župska redarstvena oblast prema podatcima Kotarske oblasti u Glini, da su odmetnici[3] — njih oko 20 — 5. ov. mj. uništili sve knjige i spise općinskog poglavarstva u Kraljevčanima, a iz blagajne

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—10, k. 22.

[2] Akciju izvršile dvije čete Drugog bataljona Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 150.

[3] Dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 134 i 138.

su uzeli 15.000.— Kuna. Prilikom napada odmetnika na selo Maja ranjena su 6. ov. mj. 4 domobrana. U noći od 7. na 8. travnja oduzeli su odmetnici seljacima na području obćine Majur oko šestdeset komada rogate stoke, koja potječe s Kozare odnosno s posjeda pobjeglih i izseljenih pravoslavaca.

III. *Velika župa Lašva — Glaš:*

Željeznička postaja u Zenici dostavila je danas brzojavno, da su odmetnici jutros načinivši na pruzi zapreku od kamenja između Zenice i Vraca zaustavili i napali vlak. Ugibalište Vraca je zapaljeno.

IV. *Velika župa Livac — Zapolje:*

Na temelju podataka primljenih od Kotarske oblasti Daruvar dostavlja 12. travnja Župska redarstvena oblast u Novoj Gradiški, da su na području daruvarskog kotara vojnički podhvati protiv odmetnika dovršeni i odmetnici uništeni odnosno razpršeni. Dne 9. ov. mj. ustaška bojna iz Nove Gradiške dočekala je u zasjedi kod sela Šumetlice manju skupinu partizana, koji su pošli od lječilišta Strmac prema Šumetlici, da si odavle pribave hranu. U ovom napadu jedan je partizan poginuo, a više njih je ranjeno.

Ravnateljstvo HDŽ u Zagrebu jučer je brzojavno izvjestilo prema obavjesti primljenoj od željezničke postaje u Lipovljanima, da su odmetnici[4] noću od 12. na 13. travnja oko ponoći napali željezničku postaju u Lipovljanima, te zapalili prometni ured i skladište, koje je podpuno izgorjelo.

V. *Velika župa Vuka:*

Izvješćem od 9. travnja javlja Župska redarstvena oblast u Vukovaru savezno ovostranom izvješću od 6. ov. mj., da se je skupina komunista, koja je 6. ov. mj. namjeravala kod Domuskele prieći u Bosnu, većim dielom vratila natrag, te je primijećena kod sela Grk u pokretu prema Fruškoj Gori. Sliedeći dan viđena je skupina od 300 naoružanih komunista na Borotovoj pustari kod sela Bingule na području iločkog kotara također u pokretu prema Fruškoj Gori.

Savezno jučeranjem izvješću ovog Glavnog ravnateljstva javlja izvješćem od 12. travnja Župska redarstvena oblast u Vukovaru prema podatcima primljenim od Kotarske oblasti Zemun, da su odmetnici u noći od 9. na 10. travnja, kada su odveli nadstojnika željezničke postaje u Boljevcima, opljačkali blagajnu postaje, a odnieli su i ljekove iz ručne ljekarne. Iste noći su odmetnici opljačkali manastir Fenek, u kom je

[4] Vidi dok. br. 152.

uređeno državno gospodarstvo. Odavle su odvezli 20 mtc pšenice, 30 mtc zobi i 6 mtc graha, a odnieli su 79.000.— Kn, 1 pisaći stroj i lovačku pušku.

Ovo Glavno ravnateljstvo primilo je je jučer brzojavno izvješće iz Zemuna, da su naši oružnici dan prije u selu Progar na području zemunskog kotara ubili 5, a uhitili oko 70 odmetnika, i to bez vlastitih gubitaka.

VI. *Velika župa Zagorje:*

Župska redarstvena oblast u Varaždinu izvješćuje dopisom od 7. ov. mj. prema podatcima primljenim od oružničke postaje u Novom Marofu, da jedna skupina partizana namjerava napasti Podrute i Budinšćinu. Skupina od 70 partizana[5] obučenih u ustaške odore pojavila se 5. ov. mj. u rudniku Ljubelj i zabranila je radnicima da dolaze na rad. U šumi Margečan nedaleko Varaždina primjećena je 7. ov. mj. skupina od oko 300 partizana.[6]

ZA DOM SPREMNI!

GLAVNI RAVNATELJ:
u. z.
Dr. Vidali
(Dr Vidali)

(M. P.)[7]

15/IV **D**

---

[5] i [6] Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 150.
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 154

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA OKO BUČKOG KAMENSKOG[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Stožer I. Gors. Div. Podpukovnik: Bestal	SATI	23	
	DAN	14.	
	MJESEC	travanj	
PRIMIO: Podpukovnik: Hočevar.—	GODINA	1943.—	PREDAO:

SADRŽAJ

Bojna u Buču vršila satnijama razviđanje u smjeru Bučko Kamensko — Grđevica i Koturića. Satnija prema Koturiću naišla kod kote 572 južno od Krševine na jak odpor neprijatelja.[2] Ostale satnije bez dodira sa neprijateljem, niti su uzpostavile spoj sa dijelovima II. dom. sbora. Satnija se vratila bez gubitaka.

Sjeverno od Pivnice došlo je u 11 sati 30 min. do sudara između oklopnog vlaka skupine Böckl[3] i jedne lokomotive iz Suhog Polja. Dvoja kola oklopnog vlaka razmrskana. Vlastiti gubitci 8 mrtvih i 10 ranjenih iz III. Bereitschafts — Baona i mašinovođa mrtav. Uzrok sudara: Odlazak oklopnog vlaka bez odpreme i brzoglasne prijave. Istraga u toku.

Posebno upućeni odjel iz Daruvara na teretnjacima izvršio pretres sela Blagorodovac, Uljanik, Hrastovac i Duhovi (sve sjeverno od sela Poljana) te tom prilikom prikupljeno

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—30, k. 22.

[2] Otpor pružili dijelovi Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 78, 146, 150, 152 i 153.

[3] Nazvana po prezimenu komandanta bataljona majora Böckla. Ova skupina je bila sastavljena od pripadnika njemačke nacionalne manjine.

87 pripadnika njemačke narodne skupine i 10 Hrvata obveznika. Uhvaćene dvije komunistkinje, zarobljen jedan partizan sa puškom. Bez vlastitih gubitaka.

Os guranje, koje je kod Japage (3 km. j.j. i od Pakraca) osiguralo poljske radove, napadnuto je od 30 partizana. Jedan domobran poginuo, 1 puška izgubljena. Partizani se povukli prema Šeovici.

Noću 13/14. omj. između Pavlovac-Dražice i Ladislavovca, na pruzi Pavlovac — Garešnica razorena je pruga u dužini od 30 m i b.b. linija u dužini od 50 m. Tokom dana pruga uzpostavljena. Iste noći upala skupina partizana u selo Toranj (8 km. sjeverno od Pakraca) i držala propagandni zbor seljacima. U 4 sata napustili su selo u nepoznatom pravcu. Iste noći jedna partizanska skupina[4] zapalila stajalište Voloder (5 km j.i. od Popovače). Upućena potjera iz Popovače, nije više našla nikoga.

P 15/IV D

[4] Jedna četa Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 83 i 150.

BR. 155

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG SEKTORA — KARLOVAC OD 14 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA KORDUNAŠKOG NOP ODREDA NA S. REČICU[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
poručnik Horvat I. sektor Karlovac	SATI	19.25	
	DAN	14.	
	MJESEC	travanj	
PRIMIO: ppk. Hočevar	GODINA	1943	PREDAO:

SADRŽAJ

Noću 12/13 IV. sa pruge Karlovac — Draganići nestalo 24 domobrana želj. straž. bojne Karlovac. Ne zna se još da li su se samovoljno udaljili ili su ih odveli partizani.

Noću 13/14. IV. u s. Rečicu (9 km sj. ist. Karlovca) upali odmetnici[2] te odveli 2 konja i 1.800 kg. krumpira.

Danas u 9 sati teretni vlak naišao na minu između G. i D. Dubrave, jedan stroj prevrnut, a jedan iskliznuo.[3] Promet će biti uspostavljen za 24 sata.

I. sektor Op. br. 1475/taj.

P 14/IV **D**

Nadopuna pristigla u 20.05:

Danas oko 10 00 sati u Lučelničkoj šumi (5 km i. od Pisarovine) napadnuta polusat ustaša. Naši gubitci: 4 mrtva, 2 težko ranjena, izgubljeno 4 puške, 8 bombi i 800 naboja.

D

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—25, k. 22.

[2] Jedna četa Prvog bataljona Kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Prvog korpusa od 12 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama Kordunaškog odreda od 9—17 travnja 1943 godine.

[3] Vidi dok. br. 158.

BR. 156

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJI »OSTERN —15«[1]

»Veoma žurno«

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Op. Br. 1179/Taj.
U Sisku. dne 15 travnja 1943

TAJNO!

Predmet: Dnevno izvješće
za 15. travanj 1943.
god. do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel.)

Savezno nalogu glst. cp. br. 3219 od 9. VIII. 1942 godine, dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

...

Operativno područje V. gorskog zdruga:

1. — II. bojna V. gorskog zdruga pojačana sa 1. satom XI. ustaške bojne i 1. bitnicom III. topničkog sklopa u toku su izvršenja podhvata »Ostern« 15-stog.[2]

2. — Noćna zasjeda dielova I. bojne V. gorskog zdruga kod k. 203 (2.5 km. j.z. od Bučice) 14. ovog mjeseca u 23.00 sati odbila je obhodnju partizana. 1 oružnik nestao.

3. — II. bojna V. gorskog zdruga učestvovala u podhvatu »Ostern—15« i izbila je 15. travnja na crtu s. Žilić — k. 402 — k. 409 (zapadno od s. Jošavice) odakle je odbacila neprijatelja[3] u jačini jedne bojne na istok.

Istureni dielovi ove bojne nalaze se na crti: s. Bijelnik — k. 258 — Brjebrovna (istočno od s. Jošavice).

1. — C — i 2 Nema

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—5, k. 22 A.

[2] Akcija protiv Kordunaškog i Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 160 i 166 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Prvog korpusa od 12 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Odnosi se na dijelove Banijskog NOP odreda.

OSOBITOSTI:

Prema nalogu zapovjedničtva Grupe West, danas je otpočeo podhvat »Ostern—15« na prostoriji: Sisak — Galdovo — Svinjičko — Sunja — Majur — Kukuruzari — Komogovina — Jošavica — Caprag.

Podhvatom rukovodi podpukovnik Schaltenbrandt, zapovjednik 86. rezervnog pionirskog bataljona iz Siska.

Učestvuju snage:

II. bojna V. gorskog zdruga pravac sa zapada.

II. gorski zdrug pravac sa istoka i juga.

2 sata obrane Siska i 1 njemački pionirski sat, radi čišćenja terena između rieke Save i Lonje.

Jedna njemačka skupina od Capraga na jug.

Na rieci Savi djeluje 1 njemački opkoparski sat motornim čamcima.

P. n. zapovjednika
zastupa glavara stožera bojnik:
(Steger)
Steger

P 16/IV **D**

BR. 157

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA SLAVONSKOG ZDRUGA OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA OD 1—18 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
SLAVONSKOG ZDRUGA
Op. Br. 1529/taj.
15. travnja 1943
U Osieku

Predmet: Obća bojna relacija
za mjesec ožujak 1943.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA (Gst.)
Brod

Savezno zapoviedi naslova Gst. br. 1247/tajno od 20. XI. 1943. dostavlja se u prilogu obća bojna relacija za mjesec ožujak 1943. u dva primjerka.

Bojna relacija za podhvat »Braun« dostaviti će se po završetku istog, tj. po povratku stožera ovoga zapovjedničtva sa terena i jedinica koje su sudjelovale u tom podhvatu.—

Prilog: Bojna relacija I., II. i
III. dio u 2 primjerka.

ZAPOVJEDNIK ODSUTAN:
zast. zapovjednika podpukovnik,
(Telarović)
Telarović

Predmet: Obća bojna relacija
za mjesec ožujak 1943.

I. DIO

1. ožujka 1943.

Oko 2345 sati zapaljena ž. st. Feričanci. Oklopni vlak upućen iz Našica izkočio je između Zdenaca i Feričanaca sa tračnica.

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—16, k. 55.

U noći od 1/2. III. 43. zapaljena ž. st. u N. Bukovici[2] (7,5 JI Podr. Slatina). Brzoglasna veza prekinuta.

Gubitaka tom prilikom nije bilo.

...

6. ožujka 1943.

U noći 5/6. III. 1943. grupa od oko 800 komunista napala posadu u Ljeskovici[3] (12 JJZ Našice). Borba trajala do 0600 sati ujutro.

Gubitci naši: 1 poginuo, 2 lakše ranjena, 63 zarobljena; protivnički: 1 poginuo, 6 ranjeni.

Po komunistima zaplijenjeno: 1 bacač 0.46 mm, 1 strojnica, 1 strojopuška, 94 puške, 1 strojosamokres, 1 samokres, 41 granata za bacač 0.46 mm, 40 ručnih prskalica, te nekoliko tisuća naboja za pušku.

16. ožujka 1943.

Oko 0015 sati komunisti su napali posadu u s. Velika[4] (13,3 S Požega). U 0035 sati prekinuta brzoglasna veza između Požege i Velike.

U 0200 sati upućena je 10. satnija III/4. p.p. sa oklopnim vlakom u pomoć posadi u Velikoj. Oko 0500 sati upućena je 11. satnija III/4. p.p. sa poluvodom strojnica u pomoć.

U 0615 sati vratio se oklopni vlak i javio, da je na 1 km sjeverno od Trenkova (7,5 S Požega) pokidan želj. most i most na cesti, a da je 10. satnija na tom mjestu naišla na jaku komunističku zasjedu i da vodi borbu.

U 0630 sati upućena je i posljednja pričuva štrafunski vod 4. p.p. sa oklopnim vlakom da stupi u spoj sa 10. i 11. satnijom 4. p.p. sa zadatkom da se probiju uz pripomoć oklopnog vlaka do Velike.

Ove upućene snage nisu se mogle probiti do Velike zbog velike nadmoćnosti neprijatelja. Na tom djelu pretrpjele su 10. i 11. satnija III/4. p.p. neuspjeh i zbog pokušaja neprijateljskog obkoljavanja morale su se povući u Požegu, oko 1100 sati.

Gubitci 10. i 11. satnije III/4. p.p.: 13 mrtvih, 13 ranjenih i 1 častnik sa 31 domobranom nestao.

---

[2] Novoj Bukovici

[3] Napad izvršio Drugi i Treći bataljon Osamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 27 i 52.

[4] Napad izvršila Dvanaesta NOU i Osamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 75.

Napad komunista na Veliku trajao je do oko 0900 sati 16. III. 43., kada je posadi ponestalo streljivo te se pokušala probiti ka Požegi.

Gubitci: naši: 11 mrtvih, 5 ranjenih i oko 80 zarobljenih; neprijateljski: neustanovljeni.

17. ožujka 1943.

Odjel iz Đurđenovca sukobio se kod Feričanaca (6 ZJZ Đurđenovac) sa komunističkom obhodnjom.

Gubitci: na našoj strani nije bilo, kod komunista 2 ubijena.

Izviđački odjel (motor. odjel E.S.) napadnut u s. Bračevci (17,5 SZ Đakovo) od 60—80 komunista.

Gubitci: na našoj strani nije bilo, kod komunista: 6 poginulih, 6 teško ranjenih.

Iz Požege upućen odjel u nasilno izviđanje u pravcu Trenkova (8 S Požega). Iz Trenkova odbijeni komunisti[5] ka Velikoj (13,5 S. Požega). Zbog nadmoćnosti neprijatelja odjel se vratio u Požegu.

Gubitci: na našoj strani 2 poginula, 7 ranjenih, 1 nestao; protivnički: 20 poginulo.

18. ožujka 1943.

16 domobrana iz 9. satnije III/4. p.p. koji su bili kao posada u Velikoj probili se kroz komunističke dielove sa oružjem i stigli u Požegu u sastav svoje bojne. Iztog dana komunisti su pustili 9 ranjenih domobrana III/4. p.p. koji su stigli u Požegu.

ZAPOVJEDNIK ODSUTAN:
zast. zapovjednika podpukovnik,
(Telarović)
Telarović

[5] Četvrti bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 72.

BR. 158

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJI DIVIZIJE »RE«[1]

Telegram

V.P... 16 travnja 1943, sati 1.50

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Br. 5227/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 6091
Stiglo: 16.IV.43

NOVOSTI DANA 15 TRAVNJA U 18 SATI

Kretanje ustanika:

Zapaženo je kretanje ustaničkih formacija[2] iz zone Otočac pravcem Perušić — Gospić.

Divizija »Re«:

Naši odredi krenuvši iz Novog i Krivog Puta raščistili su zonu Pleteno (Ogulin VU-AN) — Sviber (ZI-AI) — Alan (ZN-AF); ništa da se javi.

Ukupni gubici o kojima je javljeno telegramom 5193 od 13-og izmijenjeni su ovako: mrtvih 56, od kojih 5 oficira; ranjenih 69, od kojih 7 oficira; nestalih 49, od kojih 2 oficira.

Grupacija Roberti:

Pruga prekinuta između G. Dubrave i D. Dubrave, o čemu telegram 5221 od 14-og, osposobljena.

Telefonska linija Ogulin — Delnice prekinuta i opravljena istog dana.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Dijelovi Devete NOU brigade. Vidi dok. br. 90, 93 i 115.

XIV Obalska brigada:

Partizani su zauzeli mjesto Stari Grad[3] (Novi Grad MH-EH).

Ostali sektori:

Obična aktivnost patroliranja i postavljanja zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Izviđajući zonu Otočac — Žuta Lokva — Brinje — Alan — Vrhovine — Josipdol zapaženo znatno kretanje kola pravcem Žuta Lokva — Prokike i na putu Brinje — Bukovlje (Ogulin XI-AB).

Vodiči su, primijetivši avion, pobjegli, dok je na putu Brinje — Bukvići protivavionska paljba pogodila avion, koji je odgovorio bacanjem malih bombi i mitraljiranjem.

Mitraljirana je grupa ustanika u zoni Ogulin. Obasuto malim bombama naselje Jezera (LI-AD) i bombardovano mjesto Dabar (Senj XV-GU).

GENERAL GLORIA

8 kopija

— 1 Ekselenciji
— 1 Načelniku štaba
— 1 Pom. nač. štaba
— 2 Operativnom odjeljenju
— 1 Obavještajnom odjeljenju
— 1 Komandi kr. karabinjera
— 1 Odjeljenju telekomunikacija

[3] Jedna četa bataljona »Ognjen Prica« Druge NOU brigade. Vidi dok. br. 115, 160 i 163.

BR. 159

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJI DIJELOVA LIČKOG NOP ODREDA U ZONI VUJANIČI[1]

PREDMET: WT

Telegram

Datum i čas { odašiljanja: 15.IV.43 20.45; primitka: 15.IV.43 24 časa

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJENJE

i radi znanja:

KOMANDI V i VI ARM. KORPUSA

TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 6094

Stiglo:16 travnja 1943—XXI

Br. 5635/op.—

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 15 TRAVNJA 1943

Aktivnost ustanika:

Grupe partizana[2] primijećene su u Čavoglavama (Split TN-CN) i Radučiću (Knin RQ-DL).—

Sektor »Bergamo«:

Straža kod željezničke stražarnice 134 (Šibenik SL-CM) ubila je jedno lice koje je pokušalo da preskoči žičanu ogradu.—

Sektor »Zara«:

U blizini Vranskog Jezera (Žirje NK-CU) patrola M.V. A.C. sukobila se sa partizanskom grupicom.— Zadati gubici: jedan ranjen.—

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vjerovatno dijelovi Sjeverno-dalmatinskog bataljona.

Partizani su napali jakim snagama odjeljenje 5-e čete M.V.A.C.[3] koja je razmještena u zoni Vujanići (Knin QM-DF) za nadzor puta Ervenik — Žegar (Knin QK-DR).—

Pretrpljeni gubici:[4] tri dobrovoljca mrtva, k tomu poručnik **Farina Aldo**, komandant odjeljenja, a 27 dobrovoljaca i naš podoficir nestali;

zadati: dva mrtva provjerena.

Prilikom čišćenja u zoni Kovča (Žirje PN-CM), osim već jučer javljene zapljene oružja, još su zaplijenjene 2 puške i razni materijal.

Sektor »Celere«:

Prilikom čišćenja poluostrva Srima (Žirje QH-CK), osim već jučer javljene zapljene oružja, još su zaplijenjene 2 puške i razni materijal.

Sektor »Sassari«:

Uobičajena aktivnost pretraživanja i zasjede.

Vazdušna aktivnost:

Oružana izviđanja u zonama Plavno (Knin SL-SN-DR), Strmica (Knin SR-DR), Velebit.—

Nebo vedro.— More mirno.—

General SPIGO

8 prepisa:

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 Informativnom odjeljenju
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju za telekomunikacije

16. IV
m

---

[3] Napad izvršile dvije čete Drugog udarnog bataljona Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 63, 115 i 168.

[4] O gubicima vidi dok. br. 63.

OGGETTO: vt.

TELESCRITTO

partenza 15/4/43
20,45
15/4/43
24

Data e ora

DAI COMANDO XVIII CORPO D'ARMATA
AL SUPERSLODA OPERAZIONI
e per conoscenza
AL COMANDO DEL V ET VI CARM
AL COMANDO TATTIVO VI CARM

SERVIZIO COMUNICAZIONI ITALIANO
UFFICIO OPERAZIONI
N° 6094
Arrivato il 16 APR. 1943 Anno XXI

N. 5635/op.-

COMUNICATO ORE 18 GIORNO 15 APRILE 1943.

ATTIVITA' RIBELLI :

Nuclei partigiani segnalati zona Cavoglave (Spalato TN-CN) et Rodučić (Knin BL-DL).-

SETTORE BERGAMO :

Sentinella casello ferroviario 134 (Sebenico SL-CM) mordeva individuo che tentava scavalcare reticolato.-

SETTORE CARA :

Vicinanze lago Trinsko Jezo (Žirje NK-CN), pattuglia M.V.A.C. scontravasi con nuclei partigiani.- Perdite inflitte un ferito.-

Partigiani cercano attaccare in forze distaccamento 5 cp.M.V.A.C. dislocato zona Vrajanici (Knin BL-DR) per controllo notabile Krupnica-Šogar (Knin BL-DR).-

Perdite subite: tre volontari morti, più sottotenente PARINA Aldo, comandante distaccamento et 27 volontari dispersi più nostro sottufficiale;

inflitte: due morti accertato.-

Rastrellamento zona Kovoa (Žirje TN-CN) rinvenute tre pistole et munizioni.-

SETTORE CELERE :

Durante rastrellamento penisola Grjan (Žirje CN-CK), oltre armi già segnalate ieri, catturati altri 2 fucili et materiale vario.-

SETTORE SASSARI :

Normale attività perlustrazione et appostamenti.-

ATTIVITA' AZZA :

Ricognizione armata zona Pisano (Knin SL-DN-DD) Strmica (Knin BL-DR) Velebit.-

Cielo sereno.- Mare calmo.-

Generale SPINC

8 copie

1 Eccellenza
1 Capo di S.M.
1 Sottocapo di S.M.
2 Ufficio Operazioni
1 Ufficio Informazioni
1 Comando CC.RR.
1 Ufficio Telecomunicazioni

16 IV

Fotokopija dokumenta br. 159

BR. 160

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. O AKCIJI NA PODRUČJU: SISAK — VEL. SVINJIČKO — SUNJA — KUKURUZARI — JOŠAVICA — SISAK[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 107

(po podatcima primljenim 17. IV. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 14. IV. kod s Čanjevo (7 km j. od Novog Marofa) skupina od oko 150 partizana[2] napala je našu zasjedu jačine 1 sati. Poslie borbe i nakon što je nestalo streljivo sat se povukla prema s. G. Rijeka (4 km izt. od s. Čanjevo). Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo, a 1 je ranjen.— 15. IV prilikom razviđanja područja oko G. Rijeke, kuda su stigla naša pojačanja, ubijen je 1, a zarobljena 3 partizana.

Podr. Žumberka: 16., IV. sjeveroiztočno od Novog Sela (16 km z. od Samobora) došlo je do borbe između partizana[3] i 1 ustaške sati. 11 partizana je poginulo, a 2 strojnice i 3 puške zaplienjene. 2 talijanska vojnika oslobođena su iz part. zarobljeničtva.

Podr. Bilo Gore: 15. IV. čete odsjeka: Kalnik — Bilo vršile su manji podhvat prema crti: s. Jagnjedovac — Većeslavac (6 km j. i 16 km j.z. od Koprivnice). Na neprijatelja se nije naišlo.

Podr. Sisak — Sunja: 15. IV. odpočeo je podhvat protiv partizanskih skupina na području: Sisak — Vel. Svinjičko (15 km izt. od Siska) — Sunja — Kukuruzari (5 km s.z. od Kostajnice) — Jo-

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—42, k. 22 A.

[2] Dijelovi Kalničkog NOP odreda

[3] Borbu je vodio Prvi bataljon Trinaeste proleterske brigade »Rade Končar«. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Druge operativne zone od 3 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

šavica (16 km j. od Siska) — Sisak.— Naši dielovi koji nastupaju sa zapada prema iztoku odbacili su 15. IV. zapadno od s. Jošavice neprijatelja[4] u jačini oko 1 bojne u iztočnom smjeru.— Ostali dielovi koji su nastupali sa crte Kukuruzari — Komogovina (14 km s.z. od Kostajnice) prema sjeveroiztoku nisu naišli na neprijatelja. Izgleda da se neprijatelj već 13. IV. poslie podne povukao iz područja jugozapadno od Sunje.

Vođa partizana Ivan Lovredović uhićen je u s. Gušće (6 km s. od Sunje) i strieljan.

Noću 14/15. IV. oko 200 partizana[5] upalo je u s. Bobovac (8 km izt. od Sunje), zapalilo obćinsku zgradu i školu, odnielo 20 lovačkih pušaka te ubilo 1 i odvelo 2 seljaka.

Podr. Papuk — Požega:

1. gor. div. javlja, da su 16. IV. poslie podne na crti: Kamen Grad (612) — Kamenski Šušnjari (20 i 18 km s.z. od Požege) dielovi Slavonskog zdruga (3 bojne, 1 ustaška sat i 1 bitnica) koji su bili u podhvatu sa područja Stražeman (13 km s.z. od Požege) u sjeverozapadnom smjeru napadnuti i razbijeni.— Bojna 1. gor. div. iz Buča (19 km j. izt. od Daruvara) koja se je 16. IV. u 16 sati nalazila na Ravnoj Gori (856 — 5.5 km s. izt. od s. Buč) čuvši borbu, krenula je odmah u smjeru gdje se vodila borba i kod s. Mrkoplje (9.5 km izt. s. izt. od Buča) razbila jači neprijateljski odpor,[6] te je uspjela osloboditi oko 300 zarobljenih domobrana.[7] Svojim daljnjim nadiranjem na greben Gredine (17 km s.z. od Požege) prisilila je neprijatelja na povlačenje u Papuk, a ostatcima Slavonskog zdruga omogućila prikupljanje.

---

[4] Odnosi se na dijelove Kordunaškog i Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 156, 166 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Prvog korpusa od 12 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama Kordunaškog NOP odreda.

[5] Dijelovi Banijskog NOP odreda

[6] Otpor pružio Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 57, 58. 59, 75, 78 i 161.

[7] Riječ je o dijelovima Slavonskog zdruga, koji su se uspjeli probiti iz okruženja.

Gubitci napadnutih bojni Slavonskog zdruga još nisu poznati, a II. dom. zbor kome je Slavonski zdrug podređen nema još podataka.— Prema još neprovjerenim podatcima dobivenim od 1. gor. div. ima velikih gubitaka i u tvorivu.

Po odlasku ostataka podhvatnih dielova Slavonskog zdruga u smjeru Požege, bojna iz Buča ostala je na grebenu Gredine još 4 sata i potom je vraćena u Buč. Neprijateljski gubitci pred ovom bojnom iznose oko 30 mrtvih, dok vlastitih gubitaka nije bilo.

Istog dana 1 sat iz Voćinske bojne, prigodom razviđanja prema Zvečevu (8 km j.j.z. od Voćina) sukobila se sa II. Papučkim partizanskim odredom na visu Točak (5 km j. od Voćina) i ovaj podpuno razbila. Gubitci partizana: 20 mrtvih i 1 zarobljen, a 3 puške zaplienjene. Vlastitih gubitaka nije bilo

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: Noću 13/14. IV. odbijen je part. napadaj na talijansku posadu s. Tribanj (23 km j. od Gospića).

Noću 15/16. IV. oko 300 partizana[8] upalo je u s. Stari Grad (20 km j. od Senja) i razoružalo oruž. postaju i rizničku stražu.

Podr. Gline: Na području Čremušnica — G. Kirin (17 i 16 km s.z. od Gline) dielovi V. gor. zdruga protjerali su partizansku skupinu jačine oko 200 — 300 ljudi sa 4 strojnice.

...

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v.r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[9]

---

[8] Bataljon »Ognjen Prica« sa dvije čete. Vidi dok. br. 115, 158 i 163.

[9] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel.

BR. 161

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD KAMENSKIH ŠUŠNJARA[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Glavar stožera Gorske divizije podpukovnik BESTAL Slav. Požega? (Daruvar)	SATI	02,05	
	DAN	17	
	MJESEC	IV	
PRIMIO: nadporučnik ŠTEFOK	GODINA	1943	PREDAO:

SADRŽAJ

»Oko 16 sati čula je bojna **Buč** na točki 856 Ravna Gora jaku borbu[2] sa pravca **Kamen Grad — Kamenski Šušnjari.** Bojna je odmah u tom pravcu a preko padine **Kestenje** krenula napried. Kod sela **Mrkoplje** naišla je i razbila jači neprijateljski otpor.[3] Međutim pred bojnom su se odigrali posljednji trenutci potpunog sloma **Slavonskog zdruga.**[4] **Zdrug je bio potpuno rastrojen i u bjegstvu se povlačio u smjeru Slav. Požega.**
Našoj bojni uspjelo je kod s. **Mrkoplja** osloboditi oko 300 zarobljenih domobrana. Bojna je zatim krenula napried prema Kruševu i na greben **Gredine,** čime je uspjela prisiliti neprijatelja[5] na povlačenje u **Papuk,** a ostatcima Slav. Zdruga omogućila prikupljanje.
Sa bojnikom **Levarom** i jedno 5—6 častnika Slav. Zdruga prikupljeni su ostatci razbijenih dielova i bačeno oružje.— Veliki dio domobrana je bježao bez glave u paničnom bjegstvu.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—25, k. 22 A.
[2] Borbu su vodili dijelovi Dvanaeste NOU i Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 75, 78, 79, 107, 108 i 160.
[3] Otpor pružao Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 78.
[4] O uništenju ovog zdruga vidi dok. br. 75, 78, 79, 107 i 108.
[5] Dijelovi Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 78 i 160.

Pukovnik Bosnić nestao.

Veliki vlastiti gubitci u mrtvima i ranjenima kod Slav. Zdruga. Izgleda da je neprijatelju palo u ruke: 3 haubice, svi teški i laki bacači (osim lakih možda 1—2), sve strojnice lake (osim možda 5—6), veliki broj samokresa i pušaka, potpuni povoz od dviju bojna i dielovi povoza od treće bojne.— Neprij. su pale u ruke krug. postaje sa **šifrom.** Po odlasku ostataka u smjeru Slav. Požega, ostala je naša bojna još 4 sata na grebenu **Gredine** i onemogućila svaki pokušaj da se neprijatelj ponova približi.

Bojna se oko ponoći vratila u **Buč** bez vlastitih gubitaka.

Neprijateljski gubici pred bojnom **Buč** oko 30 mrtvih.«

II — »Jedna satnija iz **Voćinske bojne** po razviđanju prema **Zvečevu** sukobila se sa 2. Papučkim Odredom[6] na položaju **Točak** (5 km južno od Voćina) oko 14 sati. Satnija je uspjela potpuno razbiti odred.

Preko 25 partizana mrtvih, 1 zarobljen, 3 puške plien.

Vlastitih gubitaka nije bilo.«

P. 17/IV **D**

---

[6] Vidi dok. br. 72.

BR. 162

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD KAMENSKIH ŠUŠNJARA[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 393/taj.
U Brodu n/S., dne 17.IV. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

Ministarstvu oružanih snaga (operativni odjel glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

Upad jače komunističke skupine u noći 15./16. IV. 43. u s. Bingula (18 SZ Mitrovica), gdje su zarobili mjestnu zaštitu sa 17 pušaka i razorili i zapalili obćinu.

16. IV. 43. u 0900 oružnički krstareći odjel kod s. Bešenovo — Prnjavor (14 SZ Ruma) ubio u sukobu 5 komunista.

Naknadno je ustanovljeno da su u borbama kod s. Deč (15. IV. 43.) poginula 4 ustaše i 5 momaka E.S.

16. IV. 43. u 2230 razviđački odjel kod s. Bosut ubio 2 komunista i zaplienio 2 puške.

Slavonski zdrug:

17. IV. 43. u 0630 naišao oružnički krstareći odjel iz D. Miholjca kod s. Kapelna (14 JZ D. Miholjac) na jaku komunističku bandu, navodno jakosti bojne. Vlastiti gubitci: 3 mrtva, 7 ranjenih. Gubitci neprijatelja nepoznati.

Bojna skupina Slavonskog zdruga: 16. IV. 43. u nadiranju od Kruševo u smjeru Vučjak u 0800 na gorskom grebenu istočno Kamenski Vučjak naišla na jak partizanski odpor.[2] Bojna,

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—10, k. 22 A.

[2] Otpor pružila dva bataljona Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 75, 78, 107, 108, 161 i 167.

koja je od Striježevice zapadno ceste u smjeru Mrkoplje nadirala, bila je sjeverno Mrkoplje žestoko protunapadnuta i odbačena.[3] Zapovjednik bojne skupine upotriebio je na to svoju pričuvu od jedne bojne sjeverno k. 498 (20 SZ Požega) koja se do 1800 borila protiv nadmoćnog neprijatelja, napadnuta sa sjevera i jugozapada. I bojna I./4. p.p. na gorskom grebenu iztočno Kamenski Vučjak borila se do podne, kada je izvršen protiv nje protunapad iz smjera Kamen Grad i iz smjera Jelova Gora. U isto vrieme neprijatelj je napao i zarobio bitnicu iztočno k. 411. Bojna II./4. p.p. u povlačenju preko Mrkoplje u smjeru Striježevica imala je mnogo gubitaka i oko 200 zarobljenih, koji su navodno od jedne bojne Gorskog zdruga iz Buča oslobođeni. U 1800 sati popustilo je desno krilo. Zapovjednik bojne skupine ostao je u prvoj bojnoj crti (kod I./4. p.p.) kao zadnji sa oko 10 ljudi boreći se na postavu sjeverno od »Vu« od nadpisa »Kamenski Vučjak«. Od tada nemą viesti o njemu. Počam od 1800 sati povlačenje po satima bojne skupine neuredno u smjeru Požege. Gubitci[4] još nisu točno ustanovljeni. Do sada poznato: kod bojne I./4. p.p.: 8 mrtvih, 25 ranjenih, 84 nestala; kod bojne II./4. p.p.: gubitci još nisu ustanovljeni; kod bojne IV./Slav.: 2 mrtva, 4 ranjena, 1 častnik zarobljen, 19 nestalo. Od ostalih postrojbi oko 120 nestalih. Zapovjednik bojne skupine pukovnik Bosnić zarobljen. Bitnica 2./V.T.S. zarobljena. Najveći dio povoza zarobljen ili pobijen. Krugovalna postaja pravodobno onesposobljena. Gubitci u oružju bit će još ustanovljeni i naknadno javljeni. Gubitci neprijatelja se ne mogu ustanoviti, ali je bojno polje navodno puno mrtvih, osobito kod Kamen Grad 612 i 648 (20 SZ Požega) i kod k. 556 i 355. Prema obćim izjavama častnika i ljudstva bila je navodno jaka neprijateljska nadmoćnost i borba se osobito žestoko vodila cieli dan od 0800 do 1800 sati. Na poziv krilaša da čete Gorske divizije u Buču sa rimskim brojkama označe koliko su prihvatili sati od bojne skupine Slavonskog zdruga, dale su znak »IV«. To su vjerovatno dielovi II. bojne 4. p.p.

3. pješ. divizija:

16. IV. 43. u 1600 dvie sati sa 1 strojničkim vodom pod zapovjedničtvom zapovjednika bojne III./6. p.p. u pokretu od Bijeljine prema Branjevu kod s. Johovac (14 J Bijeljina — 1:100.000) napadnute od nadmoćnih neprijateljskih snaga. Vla-

---

[3] Protivnapad izvršio Drugi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 78.

[4] O gubicima vidi dok. br. 75, 79, 107 i 108.

stiti gubitci: zapovjednik bojne bjk Boroša i 1 častnik i 11 domobrana poginuli. Zarobljeno i razoružano 180 domobrana, od ovih mnogo ranjeno. Gubitci neprijatelja nisu ustanovljeni. Podrobniji izvještaj nije prispio.

4. pješ. divizija:

Podhvat »Ozren« završen, čete povučene na polazne položaje. Gubitci kod 8. p.p.: 3 mrtva, 11 ranjenih. Gubitci neprijatelja: 32 mrtva nađena, 29 mrtvih po izjavi pučanstva, 28 ranjenih, 96 zarobljenih. Plien: 1 teški bacač, 2 brzoglasne središnjice, 2 puške, 6 granata, 6 konja.

17. IV. 43. odbijen napad neprijatelja na uporišta k. 558 (12 JJI Doboj) uz 2 vlastita mrtva.

Namjere:

Sriem: razviđanje.

Slavonija: prikupljanje i postrojavanje razpršenih dielova bojne skupine Slavonskog zdruga u Požegi.

3. i 4. pješačka divizija: razviđanje i krstarenje u okolini četnih nastanbenih mjesta.[5]

II.

Nema.

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v.r.

ZA TOČNOST:
PROČELNIK
glst. bjk. (Nekić)
Nekić

---

[5] U originalu dopisano: »Već sve poznato!
19/IV D.«

BR. 163

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 TRAVNJA 1943 GOD. O ČIŠČENJU U ZONI OGULINA[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme prijema: 18.IV.43; 2.45

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

SUPERSLODI — operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDAMA XI i XVIII ARM. KORPUSA

Br. 5356/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 6231
Stiglo: 18.IV.43.

NOVOSTI DANA 17 TRAVNJA 1943 U 18 SATI

— Aktivnost i kretanje ustanika —

Divizija »Re« javlja da je viđen dana 14-og u automobilu između Brinja i Prokika poznati Tito;[2] u toku je provjeravanje tačnosti ove vijesti koja se slaže sa onom o utvrđenom prisustvu Tita u Nevesinju, u Hercegovini, koju je javilo dana 10-og to obavještajno odjeljenje.

Javljeno o prisustvu partizana u zoni Lovinac (EQ-ON).

— Divizija »Re« —

Izvršeno čišćenje zone Ledenice (Ogulin VU-AL) i Alan (ZN-AF) i upadi naših patrola iz sektora Vratnik — Krivi Put prema istoku; ništa da se javi.

Noću 17-og paljba, radi uznemiravanja, na naše garnizone Gospić i Medak, bez posljedica.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Vrhovni komandant NOV i PO Jugoslavije drug Tito tada se nalazio sa Vrhovnim štabom u rejonu Foče.

Jutros su ustanici napali[3] između Brušana (Senj XT-FI) i Oštarija (XL-FL) hrvatsku autokolonu koja je dolazila iz Gospića; hrvatski gubitci: 1 ranjen i 2 nestala, 2 kamiona zapaljena.

— **Grupacija Roberti** —

Jučer, 16-og poslije podne, iz nepoznatih razloga, zapalila se pilana Kanslarić u Fužinama; uprkos intervenciji vatrogasaca i vojnika garnizona požar se nije mogao ugasiti.

U jakoj akciji radi kontrole zone Gojak (Ogulin HR-AT), koju su danas, 17-og, vršile naše trupe, nagnane su u bijeg grupe ustanika.

— **V Grupacija granične straže** —

Naš je odred očistio zonu Draga (Sušak TR-BH), Košarina (UH-BH); ništa da se javi.

— **XIV Obalska brigada** —

Naše trupe koje su jutros u 8 sati iskrcane u Tribanj ustanovile su da su zone Tribanj (Zadar XV-EO), Stari Grad (Novi Grad MH-EH) i Seline (MK-EH) potpuno napuštene od partizana.

Izviđanjem izvršenim nad Starim Gradom potvrđena je vijest o akciji ustanika protiv žandarmerije i stanovništva, o čemu telegram 5303 od 16-og.

— **Aktivnost avijacije** —

Izviđanje zone Plaški, Oštarije, Generalski Stol, Toplice, Lešće (Karlovac IH-AD) i Ogulin.

GENERAL GLORIA 23451704

Kopije:

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pom. „ „
1 Obavještaj. odjeljenju
2 Operativnom „
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

18/IV
Robotti

---

[3] Napad izvršio Treći bataljon Druge NOU brigade. Vidi dok. br. 115.

BR. 164

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD KAMENSKIH ŠUŠNJARA[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 396/taj.
U Brodu n/S, dne 18.IV. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

Ministarstvu oružanih snaga (operativni odjel glavnog stožera), Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

18. IV. 43. u 0700 brzi vlak naišao između Kukujevci i Kuzmin (23 SZ i 17 SZZ Mitrovica) na minu. Stroj i 7 vagona prevrnuti. Promet na oba kolosjeka obustavljen.

Slavonski zdrug:

U području D. Miholjac pljačkaška djelatnost triju komunističkih bandi u jakosti od po 150—200 ljudi po selima tog kotara. Novače mužkarce od 15—50 godina. Krstareći odjel naišao na neprijatelja kod s. Kućanci i Moslavina (12 JZ i 14 JZ D. Miholjac), ali neprijatelj izbjegava borbu i traži skrovišta.

Područje Požega: I dalje se prikupljaju razpršeni dielovi bojne skupine Slavonskog zdruga u Požegi. Jakost naoružanih upotrebivih dielova oko 900 ljudi (bojna je skupina bila jaka 1400 ljudi). No ovi dielovi za sada nisu sposobni za podhvat. Gubitci[2] se još uvjek provjeravaju i bit će naknadno dostavljeni. Prolazno zarobljeno ljudstvo bilo je po komunistima dopraćeno do s. Velika, Stražeman, Lučinci, Vrhovci i Šušnjari, svučeno i pušteno sa zapovjedi da se više ne podvrgnu vojničkoj dužnosti, jer će ih za slučaj ponovnog zarobljavanja strieljati. Broj gubitaka u mrtvima povisio se za 10 vlastitih.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—22, k. 22 A.

[2] Odnosi se na gubitke koje je pretrpio Slavonski zdrug u borbi kod Kamenskih Šušnjara. Vidi dok. br. 75, 79, 107, 108 i 152.

3. pješ. divizija:

Nisu javljeni osobiti događaji.

4. pješ. divizija:

Bez osobitih događaja.

Namjere:

Krstarenje u okolini četnih nastanbenih mjesta.
Izgradnja novih postava u prostoru Doboj — Trbuk.[3]

II.

Nema.

P

ZA TOČNOST:
PROČELNIK
glst. bjk. (Nekić)
Nekić

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v.r.

sve poznato
D

[3] U originalu tekst je na više mjesta podvučen plavom i crvenom olovkom.

BR. 165

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 19 TRAVNJA 1943 GOD. O REZULTATU NAPADA BANIJSKOG NOP ODREDA NA VLAK KOD BLINJSKOG KUTA[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Glavni ravnatelj Gl. ravn. za red i sigur. Dr. Crvenković preko sl. činovnika Varjačića	SATI	22[15]	
	DAN	19.	
	MJESEC	IV.	
PRIMIO: ppk Sterfiček	GODINA	1943.	PREDAO:

SADRŽAJ

Prigodom događaja kod Blinjskog Kuta doveženo je u Sisak 8 mrtvih, od toga 5 Talijana, 1 Niemac, 1 domobran i vlakovođa.[2] 11 osoba vlakopratnje spasilo se biegom, a za strojovođu se ne zna, vjerovatno da je pod lokomotivom, koja je prevrnuta. 31 kola su izgorila. Tom prilikom, nakon 2 mjeseca što je išao vlak noću i napadnut, predmieva se da su to ljudi sa željeznice obaviestili partizane.[3]

P 19/IV D

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—23, k. 22 A.

[2] Napad na teretni voz izvršili su Prvi, Drugi i Četvrti bataljon Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 95 i 166.

[3] U originalu tekst je podvučen crvenom i plavom olovkom na nekoliko mjesta.

BR. 166

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 19 TRAVNJA 1943 GOD. O ZAVRŠETKU AKCIJE »OSTERN—15«[1]

Zapovjedničtvo I. Domobranskog Sbora
Glav. stož. odjel
Op. Br. 1216/Taj.
U Sisku, dne 19. travnja 1943

»Veoma žurno«

Predmet: Dnevno izvješće za 19. travanj 1943. godine do 18 sati.

TAJNO!

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Glst. Op. Br. 3219/Tajno od 9. VIII. 1942. godine dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1 : 100.00)

1. — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez važnijih promjena.

1. — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Operativno područje grada Zagreba:

1. — 18. o. mjeseca sa ojačanim vodom obkoparskog sata I. gorske divizije izvršeno je razviđanje šume Kalje, šume Vel. Koševine, Dužičke šume i šume Bjelčićev Gaj (3—5 i 4 km. j. izt.— 6.5 km j.i.— 7 km j.i. od Lekenika). Sve te šume nalaze se iztočno od Lekenika, a između rieke Odre i željezničke pruge Sisak — Lekenik.

Kod prodiranja u šumu nije se naišlo na odmetnike.

2. — Pred preprečnom žicom tabora Caprag 19. o. mjeseca u 0045 sati primjećene su 3 sumnjive osobe. Zasjede otvorile vatru, našto su dvie osobe pobjegle a jedna ostala u džbunju. U jutro nađeni su tragovi i jedna izgubljena praska s oznakom »Vojno Tehnički Zavod M. 35«.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—2, 5/1—3, k. 22 A.

U ovom istom vremenu kada su primjećene ove sumnjive osobe napadnut je vlak kod Brđana[2].

Operativno područje I. pješačke divizije:

Bez događaja.

Operativno područje V. gorskog zdruga:

1.— Podhvat[3] dielova V. gorskog zdruga 18. o. mjeseca je završen, i čete koje su uzele učešće u podhvatu vraćene su nazad u svoje posade.

U Kirin Gradu gdje se nalazio stožer I. partizanske bojne[4], pronađeno je promičbeno tvorivo.

Među pronađenim spisama kao i iz izjava stanovničtva vidi se da se je u prostoru Čremušnice — Kirin Grad (17—16 s.i. od Gline) nalazio do 14.IV. 400—500 partizana I. bojne I. Kordunaške brigade, koji su otišli po nalogu više komande 14.IV. u Liku — prostor Otočac[5].

Zaostali partizani su pripadnici t. zv. terenskih četa.

Plien: 3 puške mauzer sa streljivom, 1 tovarni konj, koji pripada I. bojni V. gorskog zdruga, a koji je 26. veljače kod Sv. Nikole zarobljen.

2.— Večernje izvješće V. gorskog zdruga nije primljeno, zbog prekida brzoglasne veze Glina—Petrinja.

Događaji van operativnog područja ovog Zbora:

Noću 18/19.IV. o. g. u 0045 sati napadnut je kod 348 km. (kod Brđana) teretni vlak broj 44.[6] Vlak je naletio na 3 mine 2 vagona izpred lokomotive napunjena pjeskom i lokomotiva izvrnuta. Vlak je imao 32 vagona, od toga 12 sa slamom, ostalo obskrba. Vlak napadnut jakom vatrom i zapaljen. Pruga uništena na 200 metara dužine. Pratnja vlaka: 15 talijanskih vojnika i 5 njemačkih. U jutro 19/IV. nađeni mrtvi: 3 talijanska i 1 njemački vojnik i 1 željezničar (vlakovođa). Vratili se: 5 talijanskih i 2 njemačka vojnika, te 1 željezničar. Ostali nestali.

Na 364 km. između Capraga i Blinskog Kuta tračnice na jednom mjestu razklimane.

---

[2] i [6] Napad izvršili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 95 i 165.

[3] Odnosi se na pothvat »Ostern—15«. Vidi dok. br. 156 i 160 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Prvog korpusa od 12 svibnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama Kordunaškog NOP odreda.

[4] i [5] Netačno. Na području Korduna u toku mjeseca travnja, nije dejstvovala nijedna Kordunaška brigada. Jedinice ove brigade dejstvovale su u toku travnja na području: Vrhovine — Otočac — Gospić. Vidi dok. br. 80 i 115.

1. — c.). i 2. NIJE BILO.

3. — OSOBITI DOGOĐAJI:

Iz pronađenih spisa kod Kirin Grada i to iz jednog pisma partizanskog komesara 5. čete 4. bataljona V. partizanske brigade, Ljube Pavlovića proizlazi, da se 4. bataljon V. partizanske brigade nalazi u Kompolju kod Otočca, kao i da se u Lici na području Otočca nalaze: 4, 5, 6, 9, 14, 19. i 20. partizanska brigada, 15. Kordunska brigada, 1, 2. i 3. Lička brigada i Primorska brigada[7].

U toku prošlog tjedna partizani su proširili vjesti da će napasti Topusko, Bučicu (10 z.j.z. od Gline — 13 s.s.z. od Gline) i Glinu; ove viesti su proširene da bi se prikrili pokreti partizanskih snaga iz Korduna i Bosne u Liku.

U svima selima oko Petrove Gore vlada velika zaraza trbušnog tifusa.

Prilikom odlaska u Liku partizani su naredili, da cjelokupno muško stanovništvo mora s njima da ide. U selima mogu se naći samo starci, žene i djeca[8].

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
GLAVAR STOŽERA
Pukovnik (Klišanić)
Klišanić

P 20/IV **D**

[7] U toku borbi za Otočac na ovom području nalazile su se tada sljedeće jedinice: Četvrta i Peta NOU brigada i Petnaesta NO brigada Osme divizije, Šesta brigada Pete operativne zone i Deveta NOU brigada Šeste divizije. Druga NOU brigada (lička) dejstvovala je tada južno od Gračaca a Prva NOU brigada na području Zrmanje (vidi dok. br. 80 i 115). Četrnaesta NO brigada Pete operativne zone dejstvovala je tada na području Brinja (vidi dok. br. 82). Devetnaesta i Dvadeseta brigada tada još nisu bile formirane, niti su ikada dejstvovale na ovom području.

[8] Ovakva naređenja nisu nikad izdavana, već je narod sam bježao ispred neprijatelja, da nebi bio izložen uništenju i odvođenju u logore.

BR. 167

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA SLAVONSKOG ZDRUGA OD 20 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD KAMENSKIH ŠUŠNJARA[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
SLAVONSKOG ZDRUGA

Priepis

Op. Br. 1551/6
20. IV. 1943.
u Požegi

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA (GST)
Brod.

Dana 15.IV.43. u 1700 sati kod s. Vrhovci, Zapovjedničtvo Slavonskog zdruga primilo je šifriranu zapovied po kojoj dana 16.IV.43. dielovi Slavonskog zdruga imadu nadirati pravcem: s. Striježevica — Kamenski Vučjak — Vučjak i zadržati se na prostoru: Velebit — Lipov Vrh (540) — Korlati (511) — Busila[2].

Na temelju te dobivene zapoviedi dielovi Slavonskog zdruga zanoćili su sa osiguranjem (15.IV.43.) u s. Kamenski Šušnjari po sliedećem:

— I/4 p. p. na kosi S od s. Kam. Šušnjari,
— II/4. p. p. na kosi SZ od s. Kam. Šušnjari,
— Kombinirana bojna na kosi SSI od s. Kam. Šušnjari,
— IV/Slavonskog na kosi JJI od s. Kam. Šušnjari,
— 1. bitnica V. topničkog sklopa na 1 dielu s. Kam. Šušnjari pod zaštitom kombinirane bojne,
— Bojni povozi zanoćili su u selu na odsjecima svojih bojni.

Za rad 16.IV.43. dielovi zdruga dobili su sliedeći zadatak:

I/4. p.p. da krene u 0800 sati iz s. Kam. Šušnjari i nadire pravcem: s. Kam. Šušnjari — kosa iznad ceste za s. Kam. Vučjak, preko Vranova na kosu iznad potoka Velinac, držeći stalno razstojanje od ceste 800—1000 m.

II/4. p. p. nadire dana 16. IV. 43. u 0800 sati iz s. Kam. Šušnjari pravcem: k. 411 — preko ceste Kamensko — Zvečevo

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—4, k. 55.

[2] Vjerovatno Busija.

s tim, da izbije na s. Mrkoplje (498) pa dalje uporedo sa drumom na k. 375—k. 511 (Korlati) gdje se je trebala utvrditi i sa osiguranjem zanoćiti.

IV. bojna Slav. zdruga dobila je zadatak da 16.IV.43. u 0800 sati krene iz s. Kam. Šušnjari na glavnu cestu, ali tek pošto II/4. p. p. izbije na kotu u visini s. Mrkoplje (498), a zatim nadire putem do u visini s. Vučjak. Od s. Vučjak produži nadiranjem kosom Vitorog ka Velebitu gdje će se utvrditi i sa osiguranjem zanoćiti.

Po izbijanju IV. bojne Slavonskog na Velebit, I/4. p. p. koja se zadržala u visini potoka Velinac kod Vučjaka, produžuje nadirati kosom ka k. 511 (Korlati) gdje će se utvrditi i sa osiguranjem zanoćiti.

1. bitnica V. topničkog sklopa i povozi pojedinih bojni imale su zadatak nadiranja pod zaštitom kombinirane bojne za IV/Slavonskog s tim, da po izbijanju u visinu Korlati kombinirana bojna produži nadiranje na Lipov Vrh (540) gdje će uhvatiti vezu sa dielovima Gorske Divizije, utvrditi se i sa osiguranjem zanoćiti.

Za sve vrijeme nadiranja 1. bitnica V. top. sklopa imala je zadatak da podpomaže nadiranje pojedinih bojni po specialnim zadatcima.

Svi dielovi Zdruga pošli su na vrieme po zadatku. Po izbijanju I/4. p. p. na kosu u visini Kamenski Vučjak, I/4. p. p. dobila je vatru[3] sa kose sjeverno od Vranova u 0900 sati. Odmah iza toga u 0930 sati dobila je vatru[4] i II/4. p. p. na položaju kod s. Mrkoplja (498). Pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja ova bojna je počela odstupati u pravcu s. Kam. Šušnjari. Da bi situaciju popravio, zapovjednik je uputio IV/Slavonskog, razvijenu na k. 275 s tim, da obuhvati protivnika i odbaci ga odnosno uništi, koji je zadatak IV/Slavonskog u podpunosti izvršila. Međutim, dielovi II/4. p.p. više se nisu mogli povratiti. Istovremeno poslat je nalog zapovjedniku bitnice da tuče topničkom vatrom kose iznad s. Mrkoplja, no isti se je već počeo povlačiti u pravcu s. Šušnjari, poveden odstupanjem II/4. p. p. a tako isto i kombinirane bojne. Za cielo to vrieme I/4. p.p. i IV/Slav. držale su odlučno svoje položaje odbijajući po nekoliko protivničkih juriša.

Prilikom povlačenja II/4. p. p. i kombinirane bojne u visini s. Kam. Šušnjari od strane komunista[5] presječena im je

---

[3] i [4] Vatru su otvorili dijelovi Dvanaeste i Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 75, 78, 107 i 108.

[5] Odnosi se na dijelove Dvanaeste NO brigade. Vidi dok. br. 75, 107 i 108.

[illegible]

Fotokopija druge stranice dokumenta br. 167

odstupnica te su brzo bili obkoljeni i sa svih strana obasuti vatrom većinom iz strojnica, strojopušaka i bacača.

Borba je trajala od prilike do 1030 — 1100 sati kada su dielovi II/4.p.p. komb. pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja i uz mnoge gubitke djelomično zarobljeni a jedan dio uspio je da pod jakom neprijateljskom vatrom probije se prema s. Striježevica i preko Kamenskih Šeovaca povuče se u Požegu.

Na taj način dielovi Zdruga bili su razdvojeni od preostalih dviju bojni koje su i nadalje vodile ogorčenu borbu. Pa i ove dvije bojne prirodnim stvorom zemljišta (cestom) bile su razdvojene, tako, da je svaka bojna vodila borbu za sebe.

Veza između pojedinih bojnih i zapovjedničtva Zdruga, koji se je nalazio u prvo vrieme u Kam. Vučjaku, bila je u veliko otežana jer je ciela prostorija bila neprekidno obasipana strojničkom, strojopuščanom i bacačkom vatrom. Oko 1130 sati počeli su pridolaziti neki dielovi Kombinirane bojne, koja je bila razpršena, na položaj I/4. p. p. koji je izgleda postao središte borbe.

Zapovjednik Zdruga sa stožerom takođe se prebacio na položaj I/4. p.p. kada je čuo od razbijenih dielova kombinirane, da je bitnica, komora, II/4. p. p. i Kombinirana bojna djelomično razpršena, djelomično zarobljena.

Prema tome, preostala je mogućnost, da se daljnja borba vodi na položaju I/4. p.p. a odatle da se po mogućnosti oslobode zarobljeni dielovi. No kako je i ovaj položaj bivao obasipan svakog momenta sve jačom i jačom vatrom sa svih strana, zapovjednik se odlučio da izvrši proboj obruča u pravcu s. Gor. Vrhovci, s tim što je predhodno izdao nalog IV/Slavonskog, da se povuče na položaj I/4. p.p. a ukoliko je više ne zatekne na dotadanjem položaju, da produži i ona povlačenje u pravcu s. Vrhovci.

Pri donošenju ove odluke, zapovjednik se rukovodio činjenicom, da je bitnica zarobljena a tako isto i bojni povoz sa svom pričuvnom hranom i strieljivom, tako, da bi se odpor na dosadanjem položaju I/4. p. p. mogao davati svega nekoliko sati t. j. dok bi trajalo streljiva koje se nalazilo na rukama. Za to vrieme komunisti su ponovno izvršili nekoliko pokušaja juriša na postav I/4. p.p. koji su bili ali uviek suzbijeni. Međutim u 1730 sati komunisti koji su u velikoj mjeri pridošli izvršili su odlučan juriš[6] na dielu I/4. p. p. i razbijene dielove osta-

---

[6] Juriš izvršili dijelovi Sedamnaeste i Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 78, 107, 108, 162 i 164.

lih bojni, koji su se u manjoj mjeri tamo prikupili, i u krajnjem neredu odbacili preostale dielove I/4. p. p. koji su se u očajnoj panici spuštali u bieg niz strme kosine u pravcu ceste. Do zadnjeg momenta na postavu I/4. p. p. zadržao se zapovjednik I/4. p.p. bojnik Levak sa nekolicinom svojih ljudi, pukovnik Bosnić sa najužim dielom stožera (nadpor. Ostoić, nadpor. Golubović, pisar, ordonanci). Videći, da je svaki odpor nemoguć odstupili su i oni u pravcu ceste. Prilikom neredovnog spuštanja niz strminu pukovnik Bosnić zastao je da li zbog umora ili zbog toga što je moguće bio ranjen, to se nije moglo utvrditi, bilo pak, da su mu komunisti negdje iz zasjede presjekli put.

Ovi zadnji razbijeni dijelovi krenuli u pravcu s. Bučko Kamensko, gdje je u visini s. Strieževica bojnik Levak sa zadnjim odstupajućim dielovima naišao na bojnu IV. Gorskog zdruga (nadsatnika Šrajbera) sa kojim se produžio kretati do s. Kamenski Šeovci (431). Da bi prikupio sve odstupajuće dielove, bojnik Levak poslao je sa ovoga mjesta jednog ordonanca konjanika u pravcu odstupajućih dielova (put Bučko Kamensko — Brestovac — Požega) sa nalogom, da se svi dielovi vrate natrag, prikupe i urede, no isti konjanik je te dielove stigao tek u blizini Požege, pošto su ovi već bili odmakli.

Razbijeni dielovi Slavonskog zdruga pristizali su u Požegu u toku noći 16/17. travnja t. g.

Naši gubitci u ljudstvu i oružju vide se iz pregleda koji se prilaže.

Napomenuti je, da je i oprema kod preostalog ljudstva manjkava a u većini i neupotrebljiva, dok je veliki dio izgubljen.

Ljudstvo je fizički izcrpljeno, moral veoma slab, borbena gotovost nikakova.

Dugim izbivanjem ovih postrojbi van vojarne, stega je u velikoj mjeri popustila, što bi se moglo možda popraviti ponovnim držanjem istih u vojarnama, odnosno na stalnim mjestima bar za neko vrieme.

U Z. ZAPOVJEDNIK, BOJNIK
Levak v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik, glst. bojnik (Nekić)
Nekić

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 408/taj.
U Brodu n/S, dne 21. IV. 1943

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA (operativnom odjelu glavnog stožera). — Dostavlja se gornje na uvid.

Iz izloženog vidi se da su izvješća 1. gorske divizije dostavljena ovom zboru sa Op. broj 1059 od 16.IV.1943. i Op. broj 1068 od 17.IV.1943. netočna, a isto je međutim ušlo i u dnevno izvješće Op. broj 107/tajno od 17.IV.1943.

Molim da se u interesu istine iznieti podatci na isti način izprave.

Prema do sada prikupljenim podatcima ukupni gubitci naših snaga u ovom podhvatu jesu[7]:

— *kod I. bojne 4. pješačke pukovnije:* 2 častnika, 3 dočastnika, 103 momka, 85 pušaka, 2 strojopuške, 5 strojnica, 3 težka bacača, 1 samokres, 1 jahaći konj, 12 teglećih konja, 10 tovarnih konja, 6 kola i 17 tovarnih kuhinja;

— *kod II. bojne 4. pješačke pukovnije:* 10 častnika, 23 dočastnika, 320 momaka, 224 puške, 17 strojopušaka, 6 strojnica, 1 teški bacač, 15 strojosamokresa, 14 samokresa, 1 tegleći konj, 12 tovarnih konja, 1 kareta, 18 tovarnih kuhinja;

— *kod III. bojne 4. pješačke pukovnije:* 3 častnika, 8 dočastnika, 109 momaka, 113 pušaka, 7 strojosamokresa, 8 teglećih konja, 1 kola, 4 tovarne kuhinje;

— *kod IV. bojne Slavonskog zdruga:* 2 častnika, 1 dočastnik, 89 momaka, 68 pušaka, 1 strojnica, 2 težka bacača, 2 strojosamokresa, 4 samokresa, 3 jahaća konja, 8 teglećih konja, 1 tovarni konj, 3 kola, 2 karete, 1 vozeća kuhinja, 5 tovarnih kuhinja;

— *kod 1. bitnice V. topničkog sklopa:* 4 častnika, 5 dočastnika, 74 momka, 53 puške, 4 strojopuške, 2 strojosamokresa, 3 haubice sa prednjacima, 3 streljivna kola sa prednjacima, 6 dvoosovnih kola, 1 bačva za vodu, 4 tovarne kuhinje, 53 tegleća konja i 1 jahaći konj;

— *kod 3. sati XVIII. ustaške bojne:* poginulih 1 dočastnik i 9 vojničara, ranjenih 1 dočastnik i 1 vojničar, zarobljeno 4 vojničara.

---

[7] O gubicima u ovoj akciji vidi dok. br. 75, 79, 107 i 108.

Od ukupnog broja naših nestalih zna se da na zemljištu ima oko 100 mrtvih.

22. IV. 1943

ZAPOVJEDNIK
general Iser
Iser

BR. 168

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 TRAVNJA 1943 GOD. O PALJENJU SELA: VUJANIĆI I BRIBIRSKE MOSTINE[1]

PREDMET:

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 6430 Stiglo: 21 travnja 1943—XXI

Telegram

Datum i čas { odašiljanja primitka: 20.IV.43—XXI čas. 23.30

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i radi znanja:
KOMANDI V i VI ARM. KORPUSA
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORPUSA

Br. 5899/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 20 TRAVNJA

Aktivnost ustanika:

— Nema ništa važno da se javi.

Sektor »Bergamo«:

— Noću uoči 20. o.m. nepoznato lice bacilo je bombu u Splitu na grupu oficira, bez posljedica.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Sektor »Zara«:

— Za odmazdu zbog napada partizana[2] na garnizon Vujanići (Knin QM-DP), o čemu izviješteno 15 o.m.,[3] pomenuto je selo zapaljeno. Prilikom akcije u cilju odmazde zapaljene su tri kuće u Bribirskim Mostinama (Žirje QH-CU) i zarobljeno je jedno sumnjivo lice u zoni Piramatovci (Šibenik QK-CU).

Sektor »Sassari«:

— U blizini Stare Straže (Knin SN-BL-BN) naša se jedinica prilikom pretraživanja sukobila sa grupom ustanika. Naši gubici: tri mrtva; partizanski gubici nisu provjereni.

Sektor »Celere«:

— Uobičajena aktivnost zasjeda i izviđanja.

Nebo vedro — more uzburkano.—

GENERAL SPIGO

Prepisi:
1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Informativnom odjeljenju
2 Operativnom odjeljenju
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju za telekomunikacije

m

[2] Napad izvršile dvije čete Drugog udarnog bataljona Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 115 i 159.

[3] Vidi dok. br. 63, 115 i 159.

BR. 169

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 21 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU DRUGE I DEVETE NOU BRIGADE NA ŠIROKU KULU[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 21.4 43.	SAT I MINUT: 1850	BROJ: 76
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 21.4.43.	SAT I MINUT: 2026	BROJ: 566

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: —.—.

20. travnja oko 2100 sati, prije neprijateljskog juriša[2] na selo **Široka Kula**, naše jedinice isto napustile.

U toku je akcija radi povraćaja sela i tokom noći naše čete zauzele: **Marinu Glavu** (kota 775), **Ravni Vrh** (kota 748), **Lisinu** (k. 748) — sve sjeverozapadno sela Široke Kule.

Gubitci: 19 mrtvih, 3 nestala i 62 ranjena.

Neprijateljski gubitci daleko veći.[3]

Izgubljene 3 strojopuške, 10 pušaka, a 2 strojnice uništili.

Ovako veliki gubitci u ljudstvu posljedica su nemanja topova, a naročito haubica, stoga bezodvlačno šaljite haubičke bitnice jer ćemo se teško održati.

Zapoli ima sada 2 topa 75 mm., od toga 1 neispravan, i jedan od 65 mm. 2 teška bacača koje ste nam poslali su bez nišanskih sprava.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—26, k. 22 A.

[2] Riječ je o napadu Druge i Devete brigade. Vidi dok. br. 115.

[3] Vidi dok. br. 115.

Zašto ne dolazi zrakoplov za ranjene i zavojno tvorivo?

Op. br. 335 taj.

ZAPOLI.

P 22/IV **D**

Uslied slabog vremena nije mogao zrakoplov otići u Gospić. Peter pokušao, ali se je morao vratiti.[4]

.....[5]

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 22. 4. U SATI 0610
DEŠIFRIRAO DANA 22. 4. U SATI 0800 PODPIS: **Boras** por.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
226	DAN 22. MJESEC 4. GOD. 43. SAT 08 MINUT 10	PODPIS: **Dits** ĆIN: ppk

[4] U originalu ova rečenica napisana olovkom.
[5] Potpis nečitak

BR. 170

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 23 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU KALNIČKOG NOP ODREDA NA ŽELJ. PRUGU KOD VELIKE MUČNE[1]

Zapovjedničtvo I. Domobranskog Sbora
Op. Br. 1264/tajno
U Sisku, dne 23. travnja 1943

TAJNO!

Predmet: Dnevno izvješće
za dan 23. travanj 1943. g.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Op. Br. 3219/Tajno od 9. VIII. 1942. godine, dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1:100.000)

1. — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:
bez osobitih promjena.

1. — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba:

bez događaja.

Operativno područje 1. pješačke divizije:

1. — Noću 22/23. o. m. oko 0100 sati jedna skupina partizana[2] nepoznate jačine došla je u s. Raven (6 km. j.z. od Križevaca), spalila obćinu i udaljila se u nepoznatom pravcu.

2. — Noću 22/23. o. m. u 0100 sati jedna skupina od oko 150 partizana[3] izvršila je napad na željezničku prugu kod s. V. Mučne (8. km. j.z. od Koprivnice). U vođenoj borbi partizani su odbijeni i povukli se u pravcu V. Poganca.

Jedna sat Dorabpuka u V. Mučni imala je sliedeće gubitke:[4] 1 mrtav, 2 ranjena i 90 nestalih domobrana.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—17, k. 22 A.

[2], [3] i [4] Akcije je izvodio Kalnički NOP odred. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Kalničkog NOP odreda od 13 svibnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

Operativno područje V. gorskog zdruga:

Izvršena su razviđanja bez osobitih događaja.
1. — C —, 2. i 3. Bez promjene.

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
GLAVAR STOŽERA
pukovnik (Klišanić)
Klišanić

P 24/IV D

BR. 171

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 23 TRAVNJA 1943 GOD. O STANJU ČETVRTOG STAJAĆEG ZDRUGA USTAŠKE VOJNICE[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 23.4.43.	SAT I MINUT: 0615	BROJ: 80
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 23.4.43.	SAT I MINUT: 0650	BROJ: 602

SADRŽAJ

Najžurnije:

Za koga: OPERATIVNOM ODJELU i HRVOPOU
Spoj: . — . —

IV stajaći zdrug ustaške vojnice pokazao se je u posljednjim borbama nedoraslim za operacije.
Pri najmanjem okršaju bojne napuštaju borbu.
Množe se slučajevi bjegstva k odmetnicima.
Razlozi: demoralizacija, slaba izvježbanost, slab nadzor, slab zapt, manjak u častnicima, prisilno novačenje za ustašku vojnicu, manjak u topničtvu i težkom naoružanju.
Sa ovim postrojbama, koje su pretežne u ovom području nemoguće se je održati.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1—27, k. 22 A.

Šaljite pojačanje i topničtvo haubičko žurno, krajnje je vrieme.
Ako ne možete pomoći imajte hrabrosti da naredite povlačenje.
Op. broj 340/tajno

ZAPOLI

P 23/IV D

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO DOMOBRANSTVA
II STOŽER DOMOBRANSTVA
Broj 4148/taj.
U Zagrebu, dne..... 194..
Brolich

Upit na Hrvopo — šta je poduzeto po ovoj brzojavki Zapoli —

BR. 172

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 23 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD S. BILAJ[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 23.4.43.	SAT I MINUT: 1950	BROJ: 85
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 23.4.43.	SAT I MINUT: 2045	BROJ: 626

Najžurnije:

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj:

Bilaj nije uspjelo povratiti.[2]
Čete pristupile su za užu obranu **Gospića.**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—32, k. 22 A.
[2] Bilaj su zauzela dva bataljona Druge NOU brigade. Vidi dok. br. 115.

Perušić, Lički Osik, Ribnik i Medak napušteni.[3] Posada **Ribnika i Medaka** probija se preko Velebita. Naši i talijanski zrakoplovi izvrsno su radili. Molim pomoć zrakoplova prema posebnom dogovoru.

Op. broj 347 tajno.

ZAPOLI.

P 24/IV D

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 23.4. U SATI 2226
DEŠIFRIRAO DANA 24. 4. U SATI 0155 PODPIS: por. **Boras**

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
249	DAN 24. MJESEC 4 GOD. 43 SAT 01 MINUT 29	PODPIS: ..... ČIN:

[3] Na ovom području je napadala Deveta NOU brigada i oslobodila Ribnik i Medak. Vidi dok. br. 115 i 173.

BR. 173

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 24 TRAVNJA 1943 GOD. O STANJU KOD GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 24.4.43.	SAT I MINUT: 1225	BROJ: 89
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 24.4.43.	SAT I MINUT: 1305	BROJ: 644

Najžurnije prije svega !!!

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNI ODJEL
Spoj: —.—

I. bojna 12 p.p. pukovnije kod Medka razpršena.[2]
Situacija kod **Gospića** kritična pa predstoji podpuno obkoljenje.[3]
Hrane ima samo za 4 dana.
Posada moralno nedorasla za uspješnu odbranu — u 18 sati izdati ću nalog za evakuaciju stanovničtva, a sutra 25. travnja napuštam sa četama **Gospić**.
Op. br. 351 tajno.

ZAPOLI.

P.

24/IV **D**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—11, k. 22 A.

[2] Napad je izvršila Deveta NOU brigada. Vidi dok. br. 102, 103, 104 i 172.

[3] Vidi dok. br. 105 i 114 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Osme divizije od 8 svibnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gospić.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 24.4. U SATI 1310
DEŠIFRIRAO DANA 24. 4. U SATI 1345 PODPIS: **Filković, Boras** por.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
255	DAN 24. MJESEC 4. GOD. 43. SAT 13 MINUT 50	PODPIS: ..... ČIN: stk.

BR. 174

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIŠTVA OD 25 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU SINJSKOG BATALJONA NA S. DONJI BITELIĆ I S. NEORIĆ[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNO ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČTVA
SIGURNOSTNI ODJEL
Broj 115/tajni.
U Zagrebu, dne 25. travnja 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 25. travnja do 8 sati.

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel).
2). GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST.

PODRUČJE 4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

Noću 13/14. IV. na rieci Savi kod šume »Dobreč« (14 km j. ist. Srem. Mitrovice) partizani su zapalili 1 šlep.

PODRUČJE 6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

8. IV. naša posada u selu Do.[nji] Bitelić (14 km s. Sinja) odbila je napadaj jedne jake skupine partizana Dinarskog odreda.[2] Vlastiti gubitci: 6 ranjenih, dok je neprijatelj imao 8

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—7, k. 22—a.

[2] i [3] Napad izvršio Sinjski bataljon. Vidi dok. br. 69.

mrtvih i više ranjenih. Za vrieme borbe partizani su zapalili 8 kuća.

9. IV. partizani su napali naše postrojbe kod mjesta Krstatice (21 km j. Imotskog). Na našoj strani poginuo je 1 ustaša i 1 domobran i izgubljena je 1 strojnica i 1 puška, dok gubitci partizana nisu poznati.

11. IV. skupina oko 60 partizana napala je selo Neorić[3] (10 km z. j. z. Sinja), koje je branilo 20 milicionara. Milicionari su napadaj odbili bez vlastitih gubitaka, dok je 6 partizana poginulo i 1 zarobljen.

Pročelnik sigurnostnog odjela
pukovnik (Osmanagić)
Osmanagić

(M. P.)[4]

P 25/IV D

[4] Okrugli pečat: kao u naslovu.

BR. 175

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 25 TRAVNJA 1943 GOD. O NAPADU KALNIČKOG NOP ODREDA NA SV. IVANA ZELINU[1]

Zapovjedničtvo I. Domobranskog Sbora
Op. Br. 1286/Tajno
U Sisku, dne 25. travnja 1943

Predmet: Dnevno izvješće
za dne 25. travanj 1943 g.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Op. Br. 3219/Tajno od 9. VIII. 1942 godine, dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

1. — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

bez osobitih promjena.

1. — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba:

1. — Noću 25 IV. oko 0100 sati ušla je jedna manja skupina (navodno oko 60) u s. Turopoljski Lekenik (18 km. s. z. od Siska) i upala u nastambe 2. sati I. radne bojne, razoružala 12 stražara, a iz skladišta odnieli 16 pušaka i odveli 60 domobrana.

Pošto je ovo izvršeno bez odpora, to je po ovome Zapovjedničtvo I. domobranskog zbora naložilo najstrožiju iztragu, radi stavljanja krivaca pod ratni sud.

2. — 25. IV. u 0100 sati jedna manja skupina partizana[2] upala je u s. Pešćenicu (14 km j.i. od V. Gorica) i odvela sa sobom 9 mladića unovačenih 1924. godine.

Odmetnici povukli su se u pravcu s. Cerja.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—9, k. 22 A.

[2] i [3] Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Kalničkog NOP odreda od 13 svibnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

3. — Zapovjedničtvo posade Ludbreg javlja da je 25. IV. u 0030 sati napadnut[3] između s. Slanja i s. Leskovca teretni samovoz Poglavnikovog Tjelesnog Zdruga, koji je išao po hranu u Zagreb.

Gubitci: 3 ustaše poginuli i 1 građanin, a 1 ustaša pobjegao.

Radi spašavanja samovoza upućena je 1. sat P. T. S. sa 1 konjaničkim vodom.

4. — 25. IV. u 0230 sati napala je jedna skupina partizana[4] (navodno oko 700) oružničku postaju u Sv. Ivanu Zelini (26. km. s. i. od Zagreba). Nakon kratke borbe oružnici su svladani, razoružani i svučeni, a potom pušteni.

Zgrada kotarske oblasti, općine i oružničke postaje demolirane, a pismohrana iz ovih ureda spaljena. B. b. veze oko Sv. Ivana Zeline prekinute.

Partizani su došli iz pravca Križevaca, kamo su se i povukli.

Upućena je pomoć iz Marije Bistrice 1 ojačani vod 2. sata ustaške bojne u Sv. Ivanu Zelini.

Operativno područje 1. pješačke divizije:

Bez događaja.

Operativno područje V. gorskog zdruga:

1. — 24. IV. oko 23 sata noćna zasjeda II. bojne V. gorskog zdruga kod k. 208 (5 km. j. z. od Bučice) razbila je jednu skupinu partizana bez vlastitih gubitaka. Gubitci partizana: 3 poginula i 2 puške zaplienjene.

2. — U toku 25. IV. vršena su razviđanja bez osobitih događaja.

3. — Podhvat u području s. Cerja (8 km. j. z. od Lekenika) izvršen je bez dodira sa neprijateljem.[5]

1. — C. —Pošto je utvrđeno sigurno grupisanje komunističke skupine u području Cerja (8 km. j. z. od Lekenika) to je zapovjednik I. domobranskog zbora naložio da se sutra 26. IV. o. g. izvrši jedan širi podhvat sa četama V. gorskog zdruga, Lekeničkog odsjeka i obrane Siska.[6]

2 i 3 Bez promjene.

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
ZASTUPA GLAVARA
bojnik (Šteger)
Šteger

P 28. IV. 1943 **D**

[4] Napad izvršio Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Kalničkog NOP odreda od 13 svibnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

[5] i [6] O ovoj akciji vidi dok. br. 176.

BR. 176

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 27 TRAVNJA 1943 GOD. O PREDVIĐENOJ AKCIJI NA PODRUČJU KALNIKA[1]

Zapovjedničtvo I. Domobranskog Sbora
Op. Br. 1317/Tajno
U Sisku, dne 27. travnja 1943

TAJNO!

Predmet: Dnevno izvješće
za 27. travanj 1943. godine.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Op. Br. 3219/Tajno od 9. VIII. 1942. godine, dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

1. — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

bez osobitih promjena.

1. — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba:

bez događaja.

Operativno područje 1. pješačke divizije:

bez događaja.

Operativno područje V. gorskog zdruga:

1. — Podhvat III. bojne iz Pokupskog pravcem: s. Hotnja — s. Cerje — Lekenik u cilju čišćenja područja s. Cerje — s. Perkovec (8 km. j. s. od Lekenika) završen je — bez dodira sa neprijateljem.

2. — 27. IV. 3. sat XI. ustaške bojne prilikom razviđanja kod s. Rule (10 j. i. od Gline) napadnuta je od strane jedne skupine partizana. Partizani su razpršeni bez vlastitih gubitaka.

Ista sat je kod Čemernice (12 km. z. od Gline) ponovno napadnuta. Borba je još u toku.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—27, k. 22 A.

1. C.

Od 28. IV. do 2. V. izvršit će se podhvat na području Kalnika.[2]

28. IV. o. g. odpočinje podhvat i u 0430 sati imaju biti učestvujuće postrojbe grupirane kako sliedi:

Koprivnička podgrupa: Koturaška bojna, 1. polubitnica I. top. sklopa na postavima u Rasinji (10 km. z. od Koprivnice).

Ludbreška podgrupa: 1 sat 2. novačke bojne, 1 pohodni sat 14. p. p. iz Varaždina i 1 sat I. top. sklopa (pješke) na postavima 2½ km. j. z. i južno od Ludbrega.

Križevačka podgrupa: (III. bojna V. gorskog zdruga) i 1 polubitnica II. topničkog sklopa na crti: Gušćerovec — Sv. Petar Orehovec (6—9 km. s. z. od Križevaca).

Novomarofska podgrupa: XI. ustaška bojna bez 1 sati na crti: Finčevec — G. Rieka (12—15 km. s. z. od Križevaca).

Željeznička grupa: Legionarski sat, konjanički sat I konjaničkog sklopa i 13. sat 2. p. p. na osiguranju željezničke pruge Križevci — Koprivnica.

Sv. Ivan Zelina: 2. ustaški sat ustaške posadne bojne iz Zagreba.

2. — Promjena postrojbi vidi se iz toč 1 C. za podhvat na području Kalnika.

3. — Nije bilo.

Osobitosti:

Kod 11. pješačke pukovnije u Starom Selu pojavilo se u vriemenu od 18. do 25. IV. o. godine 15 slučajeva pjegavog tifusa. Ovi domobrani prebačeni su u Topusko.

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
ZASTUPA GLAVARA
bojnik (Šteger)
Šteger

29/IV **P D**

---

[2] O ovoj akciji vidi dok. br. 175 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda od 13 svibnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

BR. 177

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 28 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA OKO GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 28.4.43.	SAT I MINUT: 1630	BROJ: 109
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 28.4.43.	SAT I MINUT: 1730	BROJ: 741

Najžurnije!

SADRŽAJ

Za koga: OPERODU I HRVOPOU
Spoj: .—.—.

Ono što sam predviđao usliedilo je.
Odsječeni smo između **Brušana** i **Oštarija.**[2]
Stanje kod **Brušana** težko.[3]
Ne možemo se više ni evakuirati ni probiti.
Zalihe streljiva i hrane vrlo malene.
Stalno smo u težkoj borbi oko **Gospića.**[4]
Molim tražite od **Supersloda** da svojim snagama pojača **Oštarije,** jer je tamošnja posada preslaba da izdrži pritisak jakih odmetničkih snaga,[5] koje su krenule prema **Oštarijama.**
Ovo je zatraženo i preko talijanskog častnika za vezu.

ZAPOLI

Op. br. 386/tajno.

P 28/IV **D**

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—25, k. 22 A.

[2] i [5] Tu se tada nalazila Druga NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 115, 178 i 181.

[3] Napad su vršili dijelovi Devete brigade. Vidi dok. br. 115.

[4] Borbe su vođene sa Drugom i Devetom brigadom. Vidi dok. br. 105 i 115.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 28.4. U SATI 1925
DEŠIFRIRAO DANA 28. 4. U SATI 2045 PODPIS: **Filković** stk.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
301	DAN 28. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 20 MINUT 55	PODPIS: **Švrljuga** ppk ČIN:

BR. 178

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 28 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBI KOD BRUŠANA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 28.4.43.	SAT I MINUT: 2125	BROJ: 111
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 28.4.43.	SAT I MINUT: 2200	BROJ: 747

Prije svega!

SADRŽAJ

Za koga: OPERODU I HRVOPOU
Spoj: .—.—.

II. lovačka i 34. ustaška bojna u **Brušanima** razprršene i djelomično zarobljene.[2]
Manji dielovi probili se prema **Oštarijama.**[3]

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—24, k. 22 A.

[2] Napad vršili dijelovi Devete NOU brigade. Vidi dok. br. 115, 177 i 181.

[3] Gonjenje ovih dijelova vršila Druga NOU brigada. Vidi dok. br. 115.

Ako nam uobće mislite pomoći, onda požurite.
Moral kod četa vrlo slab.

ZAPOLI

Op. broj 388.

P 29/IV **D**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 28.4. 43. u sati 2215
DEŠIFRIRAO DANA 28. 4. U SATI 2240 PODPIS: **Filković** stk.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
303	DAN 28. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 22 MINUT 45	PODPIS: **Švrljuga** ppk ČIN:

BR. 179

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 29 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA OKO GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆ	DAN: 29.4.43.	SAT I MINUT: 0830	BROJ: 113
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 29.4.43.	SAT I MINUT: 1038	BROJ: 752

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNOM ODJELU
I HRVOPOU

Spoj: .—.—.

Protivnik dan i noć potiskuje.
Noću 28. na 29. izvršeno više napada[2] na **Gospić** jakim snagama.
Napadi odbijeni.
Rezultat javiti će se naknadno.
U **Gospiću** imamo još samo tri krnje bojne.
Vratite nam žurno naše razpršene snage, koje se prikupljaju u **Karlobagu** i **Oštarijama** prodorom sviježih snaga kroz tjesnac, potom osigurajte put **Brušane** — **Karlobag** sviježim snagama.
Ovim nam možete u prvi mah donekle pomoći.
Treba žurno snaga.
Stanje vrlo kritično.
Degažirajte nas sa drugih područja.
Primječene su protivničke snage iz **Otočca.**[3]

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—5, k. 22—a.

[2] Riječ je o borbama na periferiji grada koje su vodili dijelovi Šeste i Osme divizije. Vidi dok. br. 105, 114, 115, 145 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Osme divizije od 8 svibnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gospić.

[3] Odnosi se na smjenu bataljona Četvrte NOU brigade. Vidi tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Osme divizije od 8 svibnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

Neprekidna i puna intervencija zrakoplovstva od presudnog je značaja.

Op. broj 390 tajno. ZAPOLI
29/IV **D** **P**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 29.4. U SATI 1130
DEŠIFRIRAO DANA 29. 4. U SATI 1250 PODPIS: **Boras** por.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
311	DAN 29. MJESEC 4. GOD. 43. SAT 12 MINUT 55	PODPIS: **Dits** ČIN: ppk

BR. 180

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 29 TRAVNJA 1943 GOD. O STANJU KOD GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 29.4.43.	SAT I MINUT: 1545	BROJ: 116
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 29.4.43.	SAT I MINUT: 1635	BROJ: 761

SADRŽAJ

Za koga: OPERATIVNOM ODJELU i HRVOPOU
Spoj: .—.—.

Molim najžurnije organizirajte i uputite hrvatske čete, koje se nalaze na potezu **Karlobag — Oštarije tokom ove noći** priekim putem na **Smiljansko Polje**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—27, k. 22 A.

željeznički most na sastavku rieke **Like** i **Novčice** radi udara u leđa i bok neprijatelju,[2] koji sa toga pravca najteže ugrožava **Gospić.**
Ove čete neka naslone lievo krilo na rieku **Otešicu,** a sa njima neka zapovieda ustaški poručnik Glarlan ako nema starijeg sposobnog častnika.
Na pojavu zrakoplova obilježiti se hrvatskim zastavama.
Ovo bi zapovjedio i njima, ali sa tim četama nemam veze.
Molim dostaviti i **Poglavniku.**

ZAPOLI

Op. broj 394/tajno.

Brzojavka u zakašnjenju zbog traženja ispravaka.

389 od 29/IV tajno[3] **P** 30/IV **D**
Zračna luka Zagreb
Prije svega pomognite nas nadlietanjem kroz cieli dan. Tucite šumarke i zaseoke neposredno sj., sj-z i sj.-i od Gospića. — Zatim s. Rizvanušu sa k. 626 i 672 i put Brušane i Oštarije. — Brušane i Oštarije pale. — Talijani vrše protunapad na Oštarije.
Stanje vrlo kritično. Zrakoplovi nek se ne spuštaju u Gospić dok ne javimo da je uzletište osigurano.

Zapoli
Ob. br. 389/taj.

29—IV
0500 sati
Gospić

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 29.4. U SATI 1815
DEŠIFRIRAO DANA 29. 4. U SATI 2015 PODPIS: **Filković** stk.

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
314	DAN 29 MJESEC IV. GOD. 43. SAT 20 MINUT 15	PODPIS: ..... ČIN:

[2] Snagama Šeste divizije. Vidi dok. br. 105, 115 i 177.
[3] Ovo, u originalu, pisano olovkom.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST U ZAGREBU

Broj: 80361/43 Zagreb, dne 30. travnja 1943.

Predmet: Gospić - obkoljen po partizanima.-

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA, Operativni odjel
VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIŠTVU

Z A G R E B

S pouzdanog izvora primilo je ovo Glavno ravnateljstvo sljedeće izvješće:

"Jučer je mjesto Brušane palo. Gospić je potpuno obkoljen. Morel kod naroda i vojske nikakav. Potrebna je najžurnija pomoć. Partizani su se skoncentrirali oko Gospića u velikom broju."

Čast je gornje izvješće naslovu staviti do znanja u svrhu možebitnog postupka.

ZA DOM SPREMNI!

(Horvat)

Fotokopija dokumenta br. 181

BR. 181

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. O PADU S. BRUŠANA I OPKOLJAVANJU GOSPIĆA OD STRANE ŠESTE I OSME DIVIZIJE[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
U ZAGREBU

Broj: 80361/43 Zagreb, dne 30. travnja 1943.

Predmet: Gospić — obkoljen po partizanima. — Žurno

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA, OPERATIVNI ODJEL
VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU

Zagreb

S pouzdanog izvora primilo je ovo Glavno ravnateljstvo sliedeće izvješće:

»Jučer je mjesto Brušane palo.[2] Gospić je podpuno obkoljen. Moral kod naroda i vojske nikakav. Potrebna je najžurnija pomoć. Partizani[3] su se skoncentrisali oko Gospića u velikom broju.«

Čast je gornje izvješće naslovu staviti do znanja u svrhu možebitnog postupka.

ZA DOM SPREMNI!

30/IV **D** **Horvat**
P (Horvat)

(M. P.)[4]

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—7, k. 22 A.

[2] Brušane je zauzela Deveta NOU brigada. Vidi dok. br. 115, 177 i 178.

[3] Snage Šeste i Osme divizije. Vidi dok. br. 102, 103, 105, 114 i 115.

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 182

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. O BORBAMA KOD GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 0925	BROJ: 119
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 0950	BROJ: 774

Najžurnije!

SADRŽAJ

Za koga: MINORS ZAGREB HRVOPO SUŠAK
Spoj: .—.—.

Noću 29. na 30. **Gospić** više puta napadnut jakim snagama.[2]

General **Gloria** preporuča napuštanje **Gospića.**

Posada da se probija sama do **Oštarija.**

Moje čete u **Karlobagu** smatra nesposobnim da drže **Oštarije.**

Moje mišljenje što nemaju sposobnog častnika.

Ponovno najodlučnije molim da se postupi po mojim zahtjevima op. br. 390 i 394 tajno.

Bez svježih snaga svaki podhvat nemoguć.

Gospić ne mogu više napustiti iako bi htio, jer su snage nedovoljne.

Protivnik[3] je svojim snagama iz **Like** probio i na putu je **Brušane — Oštarije.**

Šaljite žurno streljivo, puške, bacače top 75 mm,

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—37, k. 22 A.

[2] Na sam grad nije bilo napada, već su zauzimana uporišta oko grada i tako ostvarena potpuna blokada. Vidi dok. br. 105, 114, 115, 179 i 180.

[3] Dijelovi Druge i Devete NOU brigade.

ručne bombe, svjetlučarske naboje i 150 prižižaka za gorski top 65 mm.

broj 395 tajno. ZAPOLI

P. 30/IV **D**

Naređeno da se pošalje 60.000 naboja za pušku (SS), 5 sanduka (po 12) bombi za bacač 80 mm, 30 sanduka (po 3) granate za top 75 mm, 1000 ručnih bombi, svjetlučarski naboji i 150 upaljača za top 65 mm, — ali zračna luka nije mogla sve primiti, jer još imaju mnogo nagomilanog streljiva od ranije, a nemaju dovoljno krilaša za prenos niti je osiguran silazak u Gospić. —

30/IV. 1943. Boj. **Perović**

BR. 183

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. O UGROŽENOSTI GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 1600	BROJ: 123
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 1655	BROJ: 785

Prije svega!

SADRŽAJ

Za koga: OPEROD
Spoj: .—.—.

Neprijatelj[2] zauzeo **Lički Novi** i **Oštru** (kota 798) i svuda se nalazi pred žicom pripremajući obći napad na **Gospić** sa svih strana. Zašto zrakoplovstvo ne bombardira tražene ciljeve, to je veleizdaja. Šaljite najžurnije zrakoplovstvo i najsnažnije bombardirajte tražene ciljeve a naročito **Oštru** i **Lički Novi.**

PUKOVNIK SERTIĆ

UZLETIŠTU U IZVADKU PREDAO u 18.00 sati

Puk. Obuljen:[3] stk. Filković
Zrakoplovstvo bombardiralo i ide ponovo na zadatak primio stk. Cvenček

Filković stk.

Ob.

30/IV. 18.40 sati 30/IV **D**

P

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—23, k. 22 A.

[2] Prva NOU brigada, ojačana jednim bataljonom Devete NOU brigade. Vidi dok. br. 113.

[3] Ovaj dio teksta u originalu dopisan olovkom.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 30.4. U SATI 1800
DEŠIFRIRAO DANA ..... U SATI ..... PODPIS: **Filković**

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
329	DAN 30. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 18 MINUT 15	PODPIS: **Dita** ČIN: ppk

BR. 184

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. O STANJU KOD GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Gospić	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 1730	BROJ: 126
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 1755	BROJ: 788

Najžurnije!

SADRŽAJ

Za koga: POGLAVNIKU
Spoj: .—.—.

Zbog toga što nas zrakoplovstvo već dva i pol dana nije pomagalo izgubili smo dvije bojne.
Neprijatelj[2] je zauzeo najbližu okolicu **Gospića** i svuda se nalazi pred žicom.
Bombardira nas usredotočenom vatrom bacača i topova.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—31, k. 22 A.
[2] Vidi dok. br. 105, 114, 115 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Osme divizije od 8 svibnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gospić.

Ima žrtava i [među] građanskim pučanstvom. Molim najenergičnije bombardiranje cjelokupnim Hrvatskim i Njemačkim zrakoplovstvom i to danju i noću, jer nam se samo tako sada može pomoći.

Brzojavka bez podpisa, vjerovatno je od pukovnika Sertića.

Gornji navodi nisu istiniti!
27. i 28. IV. preko cijeloga dana zrakoplovstvo je djelovalo vrlo intenzivno.
Vidi izvješća br. 120 od 29. IV. stranu 5 i 6.
29. IV. i ako se je pokušavalo raditi nije moguće bilo radi vrlo slabih vremenskih prilika.
Vidi izvješće br. 121 od 1. V. stranu 3.

Ob.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 30.4 U SATI 1800
DEŠIFRIRAO DANA 30.4. U SATI 1845 PODPIS: **Filković** stk

SADRŽAJ

Fotokopija dokumenta br. 185

BR. 185

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA LIČKOG OPERATIVNOG PODRUČJA OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. O STANJU U GOSPIĆU[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 1800	BROJ: 127
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 30.4.43.	SAT I MINUT: 1832	BROJ: 789

Prije svega!

SADRŽAJ

Za koga: OPERODU
Spoj: .—.—.

Odbačeni smo u najužu odbranu.[2]
Moral podređenih opao.
Grad pun izbjeglica.
Dužnost vaša je da nas pomognete, jer smo vašom krivicom dospjeli u ovaj položaj.

400/tajno.

ZAPOLI

P 30/IV **D**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 30.4. U SATI 1905
DEŠIFRIRAO DANA 30.4. U SATI 1915 PODPIS....

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
332	DAN 30. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 19 MINUT 20	PODPIS: ČIN: Ppukovnik

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—33, k. 22 A.

[2] Vidi dok. br. 104, 105, 114, 115 i tom V, knj. 15, izvještaj Štaba Osme divizije od 8 svibnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gospić.

BR. 186

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 30 TRAVNJA 1943 GOD. O ZAUZEĆU OŠTARIJA OD STRANE DIJELOVA DRUGE NOU BRIGADE[1]

Telegram

Datum i čas { otpreme / prijema: 1.5.43; 0. 20

OD KOMANDE V ARM. KORPUSA
SUPERSLODI
i na znanje:
KOMANDI XI ARM. KORPUSA
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« OPERATIVNO ODJELJENJE
Br 7017 Stiglo: 1. V. 43—XXI

Br. 5821/op.

NOVOSTI DANA 30 TRAVNJA 1943 — XXI U 18 SATI

— **Aktivnost ustanika:**

Javljeno: dana 24-og premještaj XIV brigade[2] iz Brinja u zonu Gospić; dana 29-og kretanje ustanika u zoni Melnice (ZR-GU).

— **Divizija »RE«:**
Sektor Krivi put:

Patrola, o kojoj telegram 5774 od 29-og, utvrdila je kretanje partizanskih patrola na Malić Vrhu (ZL-AF). U toku je pokret patrole upućene danas, 30-og, u zonu Butković Dolac (ZL-AD), Vrnča Vrh i Pavelići (ZP-AB).

Sektor Vratnik:

Noću 30-og izvršeno postavljanje noćnih zasjeda; ništa da se javi.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Četrnaesta NO brigada nije išla u zonu Gospića, već u zonu Bosiljeva. Vidi dok. br. 84.

Prema izviđanju izvršenom danas, 30-og, u pravcu Žuta Lokva da bi se utvrdila aktivnost neprijatelja u ovoj zoni proizlazi da je mjesto Žuta Lokva zauzeto u toku dana od malog broja partizana,[3] dok se njihov broj u toku noći povećao.

Sektor Gospić:

Hrvatski garnizon Oštarije (IH-FI) pao je u ruke ustanika.[4] Dio garnizona povukao se u Gospić.

XIV Obalska brigada:

Paljba iz bacača i automatskog oružja na obranu prolaza Vrata (XL-FI).

U 14 sati nekoliko stotina partizana izvršilo napad na prolaz Vrata.[5] Napad odbijen.

Gubici: neprijateljski: 3 mrtva utvrđena; naši: potporučnik Fiorenzo Enzo teško ranjen u grudni koš.

Broj raspršenih Hrvata popeo se na 1.200.

Grupacija Roberti:

Jutros 30-og odredi Antikom. dobrovolj. milicije izvršili izviđanje zone Vojnovac (IH-AL); ništa da se javi.

Lokomotiva civilnog voza koji je krenuo jutros u 13.05 iz Delnica prema Ogulinu i 12 vagona iskočili iz šina uslijed eksplozije mine u blizini 588/5 kilometra (VU-BD).

Pruga je neznatno oštećena; opravljanje je u toku.

V-ta grupacija granične straže (G.A.F.):

Noću 29-og ustanici su prekinuli put Čabar — Prezid u predjelu Kranjci (US-BU).

Očišćena zona; ništa da se javi.

— Aktivnost avijacije:

Izviđana zona Jasenak (ZT-AP), Jezerane (XP-AD), Generalski Stol. U mjestu Jezerane primjećeno da su mnoge kuće kao i crkva, porušene.

— Aerogrupacija Zadar —

Primjećene su borbe u Gospiću i da je u toku borba kod blokadnog mjesta na putu za Brušane.

---

[3] i [5] Vjerovatno se odnosi na dijelove Šeste NOU brigade. Vidi dok. br. 84.

[4] Ovo uporište zauzeli su dijelovi Druge NOU brigade. Vidi dok. br. 115.

Nikakav znak o povlačenju.

Naknadno će se javiti posljednje novosti o izvršenim zadacima.

GENERAL GLORIA 20503004

1/V

Robotti

Broj kopija:

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pom. Načelnika štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 obavještajnom odjeljenju
1 Komandi karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

REGISTAR

A

Abalić Marko — 153;
Acman Kata — 153;
Adžić Nikola — 273;
Amatovci — 68, 299;
Amulić Ivan — 208;
Antić Vicko — 229;
Antolović Josip — 146, 171, 265, 313;

B

Babac Milivoje — 515;
Babin Potok (G. i D.) — 379, 382;
Baće Maks (Milić) — 209, 211, 212;
Bačkovica (s.) — 457;
Bagat Vlado — 208, 209, 211, 212;
Bajić Dušan — 307;
Bakrač Đuro — 67, 277;
Balać Ilija — 338;
Balaš Boris — 254;
Banović Nikola — 399;
Basta Milan — 79, 87, 128, 285, 287;
Bastaji (V. i M.) — 458;
Baške Oštarije — 304, 306, 327, 329, 331, 353, 515, 516, 518, 519, 524, 532, 533;
Bataljon prvi Banijskog NOP odreda — 65, 66, 276;
Bataljon drugi Banijskog NOP odreda — 62, 276, 364;
Bataljon treći Banijskog NOP odreda — 62, 65, 67;
Bataljon četvrti Banijskog NOP odreda — 65, 276, 364;
Bataljon »Bićo Kesić« — 338, 339, 340;
Bataljon prvi Kalničkog NOP odreda — 186;
Bataljon drugi Kalničkog NOP odreda — 187;
Bataljon prvi Kordunaškog NOP odreda — 60;
Bataljon drugi Kordunaškog NOP odreda — 60, 61;
Bataljon četvrti Kordunaškog NOP odreda — 61, 113;
Bataljon peti Kordunaškog NOP odreda — 61;
Bataljon prvi Ličkog NOP odreda — 97, 99, 362;
Bataljon drugi (udarni) Ličkog NOP odreda — 95, 96, 97, 98, 362;
Bataljon četvrti Ličkog NOP odreda — 95, 96, 97, 98, 274, 362;
Bataljon »Ljubica Gerovac« — 53;
Bataljon »Marko Orešković« — 95, 96, 97;
Bataljon »Matija Gubec« — 53;
Bataljon prvi Moslavačkog NOP odreda — 10, 257, 258, 259, 385;
Bataljon drugi Moslavačkog NOP odreda — 258, 402;
Bataljon mosorski — 210;
Bataljon »Ognjen Prica« — 30, 262, 269, 317 333, 350;
Bataljon sinjski — 210, 509;
Bataljon treći Splitskog NOP odreda — 210;
Bataljon »Stojan Matić« — 30, 35, 159, 160, 262, 320, 353, 354;
Bataljon terenski (Žumberak) — 56, 57, 58;
Bataljon žumberački — 56;
Bataljon prvi Drugog NOP odreda Treće operativne zone — 237, 238;
Bataljon drugi Drugog NOP odreda Treće operativne zone — 235;
Bataljon prvi Prve NOU brigade — 327, 328, 338;

Bataljon drugi Prve NOU brigade — 327, 328, 338;
Bataljon treći Prve NOU brigade — 327, 328, 338;
Bataljon četvrti Prve NOU brigade — 327, 328, 338;
Bataljon peti Prve NOU brigade — 327;
Bataljon prvi Druge NOU brigade — 31, 349;
Bataljon drugi Druge NOU brigade — 323;
Bataljon treći (»Mićo Radaković«) Druge NOU brigade — 124, 158, 318, 321, 334, 350;
Bataljon prvi Četvrte NOU brigade — 136;
Bataljon drugi Četvrte NOU brigade — 136, 138, 245;
Bataljon treći Četvrte NOU brigade — 136, 138;
Bataljon četvrti Četvrte NOU brigade — 135, 136, 138, 245;
Bataljon drugi Pete NOU brigade — 84, 115, 191;
Bataljon četvrti Pete NOU brigade — 382;
Bataljon prvi Šeste NOU brigade — 37, 38, 90;
Bataljon drugi Šeste NOU brigade — 37, 42, 44, 91;
Bataljon treći Šeste NOU brigade — 37, 38, 91, 97;
Bataljon četvrti Šeste NOU brigade — 31, 37, 38, 90;
Bataljon prvi Devete NOU brigade — 8, 9, 33, 35, 36, 86, 320, 321;
Bataljon drugi Devete NOU brigade — 8, 34, 35, 36, 87, 123, 349;
Bataljon treći Devete NOU brigade — 8, 34, 87, 321;
Bataljon četvrti Devete NOU brigade — 8, 9, 34, 35, 36, 87, 199, 262;
Bataljon peti (mitraljeski) Devete NOU brigade — 87;
Bataljon prvi Dvanaeste NOU brigade — 69, 143, 144, 145, 150, 224, 265, 266, 268, 310;
Bataljon drugi Dvanaeste NOU brigade — 69, 143, 144, 150, 218, 265, 267, 309, 310;
Bataljon treći Dvanaeste NOU brigade — 142, 144, 145, 146, 265, 267, 310;
Bataljon četvrti Dvanaeste NOU brigade — 69, 143, 144, 145, 146, 265, 267, 309, 310;
Bataljon prvi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 25, 40, 57;
Bataljon drugi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 24, 25, 39, 40, 41, 56, 58;
Bataljon treći Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 25, 40, 56, 57, 58;
Bataljon prvi Šesnaeste NO brigade — 162, 163;
Bataljon drugi Šesnaeste NO brigade — 163;
Bataljon treći Šesnaeste NO brigade — 163;
Bataljon prvi Sedamnaeste NO brigade — 147, 148, 215, 239, 240;
Bataljon drugi Sedamnaeste NO brigade — 147, 215, 239, 240;
Bataljon treći Sedamnaeste NO brigade — 147, 215, 239;
Bataljon drugi Osamnaeste NO brigade — 224;
Bazova Gl. (k. 772) — 434;
Belinić Marko — 205, 256;
Bendar — 96, 98;
Bešenovo — 481;
Bijele Vode — 364;
Bilaj (s.) — 271, 284, 285, 289, 317, 323, 324, 333, 335, 351, 394, 506;
Bilaj-Ribnik (ž. st.) — 285, 323, 335, 352;
Bilo Gora — 150, 152, 187;
Bingula — 481;
Biočić Ante — 207;
Bitelić — 210, 509;
Bjelajci (s.) — 145;
Blagojević Stevo — 153;
Blanuša Ilija — 284, 338;
Blinjski Kut — 276, 364, 489;
Bobovac (s.) — 478;
Bogdanić Delko — 349;
Bogdanović Bude — 91;
Bogdanović Gedeon — 69;
Bogdanović Mile — 153;
Bojanić Nenad — 245, 356;
Bojić Mirko — 270;
Borić Nikola — 273;
Borki G. — 231;
Boroša (bojnik) — 484;
Bosiljevo — 393;

Bosnić (dom. puk.) — 232, 242, 481, 483;
Bosut (s.) — 482;
Bračevci — 470;
Brakusova Draga — 244;
Brdani — 491;
Breberina Miško — 246, 357;
Brestovac (ž. st.) — 259;
Bribirske Mostine — 500, 501;
Brigada »Braće Radić« — 205;
Brigada druga (slovenačka) NO »Matija Gubec« — 256;
Brigada prva NOU Šeste divizije NOV i PO Hrvatske — 32, 98, 202, 278, 305, 325, 327, 330, 337, 526;
Brigada druga NOU Šeste divizije NOV i PO Hrvatske — 32, 35, 36, 94, 124, 125, 158, 203, 251, 272, 288, 306, 319, 323, 326, 331, 349;
Brigada četvrta kordunaška NOU — 19, 23, 83, 115, 132, 138, 139, 190, 192, 193, 197, 244, 245, 248, 375, 383;
Brigada peta NO Osme divizije NOV i PO Hrvatske — 20, 26, 44, 46, 48, 108, 110, 111, 115, 128, 177, 193, 194, 243, 248, 360, 361, 383;
Brigada šesta NOU Pete operativne zone Hrvatske — 16, 17, 23, 36, 44, 47, 48, 52, 54, 90, 120, 242, 243, 260, 261, 348, 357, 388;
Brigada deveta (treća) NOU Šeste divizije NOV i PO Hrvatske — 7, 16, 17, 32, 33, 36, 47, 50, 79, 82, 86, 120, 139, 190, 193, 203, 247, 252, 269, 271, 273, 284, 288, 306, 319, 321, 323, 324, 326, 331, 348, 357, 388;
Brigada dvanaesta NOU Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 68, 100, 105, 142, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 178, 179, 220, 228, 229, 231, 232, 234, 238, 240, 241, 246, 266, 298, 309, 314;
Brigada trinaesta proleterska NOU »Rade Končar« — 14, 24, 39, 55, 88, 126, 254, 256, 371, 372;
Brigada četrnaesta NO (Pete operativne zone) — 52, 126, 139, 260, 261, 374, 532;
Brigada petnaesta (treća) NO osme divizije NOV i PO Hrvatske — 16, 20, 83, 115, 139, 157, 190, 192, 193, 243, 247, 343, 356;
Brigada šesnaesta (druga) NO Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 70, 102, 105, 165, 168, 171, 174, 179, 180, 221, 228, 229, 234, 235, 240;
Brigada sedamnaesta (treća) NO Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 71, 102, 147, 149, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 180, 204, 212, 219, 221, 228, 229, 232, 234, 235, 239, 240, 241;
Brigada osamnaesta NO Treće operativne zone Hrvatske — 71, 102, 105, 168, 170, 171, 173, 179, 220, 228, 229, 235, 237;
Brigada osma krajiška NO — 67;
Brigada deseta krajiška — 98;
Brinje — 51, 81, 139, 156, 243, 375, 444;
Brinjski Klanac — vidi Klanac kod Brinja;
Brlenić (s.) — 56;
Brlog — 16, 18, 19, 26, 49, 53, 129, 134, 136, 137, 155, 244, 245, 355, 356, 381, 382, 383, 392, 397;
Brlog Štacija — 247;
Brolich (ust. of.) — 389;
Broz Josip-Tito — 406, 485;
Brušane — 7, 289, 304, 306, 317, 329, 352, 353, 515, 516, 518, 523, 524;
Bubić Vlado — 208;
Buč (Bučje) — 101, 104, 105, 143, 216, 221, 231, 240, 266, 314, 400, 401, 402, 418, 420, 421, 422, 423, 445, 458, 478, 481;
Bučica (G. i D.) — 60, 466, 512;
Bučko Kamensko — 68, 71, 142, 144, 231, 385, 458, 463, 498;
Budački most — 35, 251, 291;
Budići (V. i M.) — 215;
Budinšćina — 410;
Bulat Rade — 25, 59, 205;
Bulat Tešo — 39;
Bumber (bojnik) — 388;

C

Car Petar — 171;
Carevdar (ž. st.) — 255, 420;
Cerje — 512;
Cetingrad — 60;
Cista — vidi Čista;
Cipelevac (k. 817) — 163, 432, 433, 434;
Crkvina (k. 473) — 127, 201;
Crna Glavica — 391;

Crnobrnja Bogdan-Tolja — 151, 229, 279;
Cvetković Marijan — 171;
Cvetlin (s.) — 457;

Č

Čalić Dušan — 236;
Čanjevo — 477;
Čavoglave — 473;
Čazma — 427;
Čemernica (G. i D.) — 513;
Češljakovački Vis — 432, 433;
Četiše (s.) — 58;
Čista (s.) — 210;
Čovići — 123, 349;

Ć

Ćeralije — 148, 149, 439;
Ćetković Vlado — 22, 85, 119, 139, 157, 198;
Ćuić Dane — 127;
Ćukovac (kod Ličkog Osika) — 160;

D

Dabar — 472;
Damjanović Stevo — 340;
Darkovac — 163, 174, 434;
Dasović Martin — 91;
Deanovec — 11, 255;
Debelo Brdo — 97;
Deč (s.) — 481;
Dejanović Milić — 114;
Delnice — 454, 533;
Demonja Nikola — 148, 217;
Desnica Branko — 328;
Desnica Mile — 340;
Dicmo — 210;
Divizija četvrta (Dvanaesta) NOV i PO Hrvatske — 13, 28, 104, 165, 167, 170, 178, 204, 217, 218, 220, 222, 233, 237, 241, 279;
Divizija šesta NOV i PO Hrvatske — 7 30, 95, 157, 198, 250, 262, 263, 269, 272, 288, 291, 297, 301, 303, 317, 329, 342, 345, 346, 348, 365, 523;
Divizija osma NOV i PO Hrvatske — 18, 23 44, 46, 118, 127, 129, 139, 156, 189, 292, 293, 297, 301, 344, 345, 346, 355, 365, 523;
Divizija dvadeset osma (deseta) Šestog korpusa NOV i PO Jugoslavije — 27;
Divizija Trinaesta Primorsko-goranska — 29, 51, 54, 261;
Divjak Bude — 203;
Divuša — 62;
Dobravica — 256;
Dobreč (šuma) — 509;
Doljani — 379, 382, 397;
Domuskela — 421, 461;
Donji Velemerić — 61;
Dragotina — 364;
Dragović (s.) — 420;
Drapšin Petar (Pero) — 152, 229, 279;
Drašković (s.) — 420;
Draušnik Jurica — 254;
Duboki Dol — 98;
Dubrave (G. i D.) — 450, 465 471;
Duga Rijeka — 185, 186;
Dugo Polje — 210;
Dulić Đuro — 164, 171;
Dumičić Ljubomir — 208;
Duzluk (s.) — 173, 441;

E

Egići (s.) — 379;

F

Fabin Nikola — 65;
Farina Aldo — 474;
Feričanci — 468, 470;
Fink Josip — 155;
Furać Aco — 156;

G

Gacka (r.) — 447;
Garešnica — 12;
Gizdić Drago — 208;
Glavaš Petar — 153;
Glavica (k. 212) — 421;
Glavni štab NOV i PO Hrvatske — 29, 52, 55, 60, 95, 126, 209, 281;
Glinska Poljana — 404;
Gloria (general) — 379, 384, 393, 397, 409, 426, 444, 450, 472, 486, 524, 534;
Glušci (s.) — 362;

Gojak Ivica — 156;
Golubić (s.) — 99;
Gornji Ervenik — 99;
Gornji Vrhovci — 220, 221, 497;
Gospić — 251, 271, 285, 288, 289, 290, 297, 300, 303, 304, 329, 340, 341, 342, 485, 506, 508, 515, 518, 519, 520, 523, 524, 526, 527, 531, 533;
Gošnjak Ivan — 16, 17, 26, 48, 49, 51, 81, 94, 155, 270, 296, 302, 347, 366;
Gračac — 325;
Gradac (V. i M.) — 363, 364;
Granić (pol. kom.) — 208;
Grbavac Milica — 217;
Grbić Čedo — 146, 265, 313;
Gredina — 143, 146, 299, 385, 480, 481;
Grižane — 409;
Grk — vidi Višnjićevo;
Grlo (Klis) — 211;
Grudić Đuro — 155;
Grupa partizanskih odreda Dalmacije — 207, 209, 212;
Gubavo Brdo (k. 536) — 151;
Gustović (ust. puk.) — 394;

H

Hercegovac (s.) — 12;
Holjevac Većeslav — 16, 26, 48, 49, 81, 94, 249, 296, 302, 347, 360;
Horvat Josip-Joža — 188;
Horvat Valenta — 411;
Hrv. Mitrovica — vidi Srem. Mitrovica;
Humljani — 458;

I

Ibler Stanko — 163;
Iliš Stevo — 97;
Inkret Franc — 100;
Iser (dom. gen.) — 484, 488, 500;
Ivanić Križ — vidi Križ Ivanić;
Ivas Šime — 207;

J

Jakelić Ante — 317;
Jalžabet (s.) — 414;
Jandrić Dušan — 277;
Janić Vjekoslav — 13;
Janjče — 30, 35, 120, 348, 379, 392;
Japaga — 464;
Javornik (ž. st.) 356;
Javorovac — 255;
Javorovica (k. 911) — 145, 151, 280;
Jerković Ivan — 224;
Jerković Mato (Mate) — 75, 104, 107, 169, 172, 236, 281;
Jernec Vladimir — 332;
Johovac — 483;
Josipdol — 261;
Jošavica — 466, 477;
Jovanić Đoko — 9, 36, 100, 204, 253, 263, 264, 269, 273, 308, 326, 333;

K

Kajgana Tomo — 399;
Kajgana Vaso — 398;
Kalnik — 380;
Kaloper Đuro — 168;
Kamen Grad (k. 612) — 220, 480, 483;
Kamenski Most — 62;
Kamenski Šeovci — 497;
Kamenski Šušnjari — 233, 239, 280, 309, 315, 480, 481, 487, 493, 494;
Kamenski Vučjak — 146, 152, 180, 237, 240, 309, 482, 494;
Kaniška Iva — 259;
Kapelna (s.) — 482;
Kaptol (s.) — 225, 433;
Karlobag — 300, 301, 518, 519;
Kekuš Nikola — 65;
Kern Nikola — 92;
Kezele Slavko — 13;
Kirin Grad — 491, 492;
Kita (k. 1103) — 31;
Kita (k. 626) — 97;
Klanac (kod Brinja) — 53, 428;
Klanac (kod Perušića) — 304, 305, 352, 372;
Klanac sedlo (kod Brinja) — 374, 444;
Klasić Petar — 398;
Klenovac (kod Široke Kule) — 321, 334;
Kleut Petar — 119;
Klišanić (puk.) — 405, 452, 492, 505;
Kloštar — 255;
Kloštar Ivanić — 12;
Knebl Franc — 154;
Knežević Rade — 171;

Kofler Frane — 69, 70, 72, 102, 104, 106, 175, 224, 281;
Kokić Rato — 208;
Kolac (brdo na Papuku) — 174, 229, 280;
Koljane — 210;
Komarovo (G. i D.) — 405, 422;
Kompolje — 16, 18, 26, 108, 115, 129, 134, 137, 155, 194, 200, 244, 245, 247, 248, 356, 359, 382, 383, 397, 449;
Kompoljski Vrh — 426;
Konjšćina — 410;
Kopčić — vidi Kopčić Brdo;
Kopčić Brdo — 258, 259, 385;
Koreničani — 163;
Korpus prvi NOV i PO Hrvatske — 7, 30, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 50, 51, 60, 64, 75, 80, 93, 108, 110, 111, 124, 242, 271, 278, 289, 296, 300, 333, 341;
Kovačević Veljko — 52, 54, 126, 156, 261;
Krajačić Joco (Josip) — 148, 171, 217, 240;
Kraljevčani — 460;
Kranjci (s.) — 533;
Kričke (G. i D.) — 445;
Krivaja — 11;
Krivi Put — 261, 384;
Križpolje — 52;
Krstatice — 510;
Krševina (k. 787) — 216, 463;
Krupa (s.) — 99;
Kućanci — 487;
Kućiš Stjepan — 187;
Kula (k. 401) — 364;
Kulović Milan — 66;
Kuprešanin Milan — 44, 120, 128, 302, 347;
Kutjevo — 147, 173, 223, 226, 431;
Kuzmanovača — 397;

L

Ladanje (rudnik) — 186, 403, 404, 420;
Lećevica — 210;
Lekenik — 451;
Lepavina — 415;
Leskovec (s.) — 405, 420, 512;
Lešće (kod Bosiljeva) — 393;
Letinac — 129, 243;
Levar (Levak — bojnik) — 480, 498;
Lička Jesenica — 356, 360;
Lički Novi — 301, 304, 329, 330, 337, 339, 354, 526;
Lički Osik — 159, 250, 263, 289, 296, 300, 320, 507;
Ličko Cerje — 124;
Ličko Lešće — 30, 34, 120, 348, 378, 379, 389, 392, 397;
Lipovljani — 458, 461;
Lisina (k. 748) — 321, 502;
Lom (k. 883) — 237;
Lompar Blažo — 45;
Lončar Uroš — 66;
Lončara V. (k. 722) — 426;
Lončarica — 421;
Lovinac — 278, 289;
Lovredović Ivan — 478;
Lučelnička Šuma — 465;
Ludbreg — 187, 410;
Ludina (V. i M.) — 11;
Lukić Nikola — 164;
Lutoč (k. 695) — 151, 152, 164, 167, 168, 241;

Lj

Ljeskovica (s.) — 174, 175, 434, 469;
Ljubelj (rudnik) — 462;
Ljubić Branko — 207;
Ljubić Velinka — 217;
Ljutoč — vidi Lutoč;

M

Macutovo Brdo — 60;
Mačkovo Selo — 64;
Maglajlić Ekrem — 153, 216;
Maja (s.) — 422, 461;
Mala Popina — 97;
Malić Vrh (k. 871) — 532;
Mamula Bogdan — 56;
Man. Krupa — 376;
Maoduš Stevo — 182, 275;
Maovice (s.) — 210;
Marasovac (k. 630) — 195, 359, 443;
Margečan (šuma) — 462;
Marina Glav. (k. 775) — 160, 321, 322, 335, 351, 502;
Marinković Danilo — 270;
Marković Vojin — 113;
Markulin Petar — 414;
Markulj (dom. gen.) — 517;
Martini Slavko — 399;
Maslenica (s.) — 317, 333, 350;

Matetić Vlado — 185, 205, 256;
Medak — 284, 286, 287, 289, 317, 324, 333, 335, 352, 394, 485, 507, 508;
Medveđak (k. 740) — 391, 422;
Melnice — 384;
Menićanin Dragan — 277;
Metla (k. 721) — 192, 193, 247, 358, 359;
Metla (k. 778) — 402, 423;
Miličević Ivica — 179;
Milinović Milivoje — 153;
Milošević Milosava — 153;
Mioljević Boris-Šubara — 315;
Mirabile Mario — 396;
Mitić Ranko — 23;
Momčilović Božo — 155;
Moslavina (predeo) — 257;
Moslavina (s.) — 487;
Moškov (ust. puk.) — 416;
Mošćenica (s.) — 404, 422;
Mraović Milan — 41;
Mrkoplje — 239, 478, 480, 483, 494;
Muškovci (s.) — 274;

N

Nenezić Radojica — 154, 171, 240;
Neorić — 210, 509, 510;
Netretić — 61;
Nova Bukovica — 469;
Nova Pazova — 451;
Novi — vidi Lički Novi;
Novi Marof — 185, 380;
Novković Momčilo — 79, 87, 128, 285;
Novo Selo — 339, 477;

O

Obljaj M. (k. 835) — 243;
Odred NOP baniiski — 60, 62, 64, 276, 363, 366, 403;
Odred NOP biokovski — 208, 211;
Odred NOP cetinski — 207, 208;
Odred NOP kalnički — 28, 185, 204, 254, 255, 403;
Odred NOP karlovački — 126;
Odred NOP kordunaški — 60, 112, 363, 366;
Odred NOP lički — 98, 181, 274, 361, 366;
Odred NOP moslavački — 10, 27, 28, 254, 255, 257, 398;
Odred NOP svjevernodalmatinski — 207;
Odred NOP splitski — 207, 209;
Odred NOP žumberački (žumberačko-pokupski) — 55, 254, 256;
Odred NOP prvi Treće operativne zone NOV i PO Hrvatske (slavonski) — 227, 228;
Odred NOP drugi Treće operativne zone Hrvatske — 227, 228;
Odred NOP prvi Pete operativne zone Hrvatske — 29, 59, 126, 256, 261, 281, 282;
Odred NOP drugi Pete operativne zone — 281, 282;
Okešinec (s.) — 11;
Okoli — 11, 259;
Okučani — 224;
Oljača Cvijo — 65;
Opačići (kod Žegara) — 362;
Operativni štab Dvanaeste brigade — 143, 150;
Operativni štab Devetnaeste brigade — 162;
Operativni štab Gacke (Gacka) — 23, 120, 123;
Operativni štab za Slavoniju — 68, 100, 104, 143, 150, 162, 227;
Opsenica Stevan (Stevo) — 95, 253;
Orahovica — 173, 441;
Ostojić Dušan — 73;
Ostrovica (k. 750) — 426;
Oštarije (kod Ogulina) — 486;
Oštra (s.) — 329, 330, 337, 338, 339, 340, 526;
Oštra (k. 798) — 354;
Otišić — 210;
Otočac — 19, 45, 46, 79, 80, 81, 86, 90, 93, 108 111, 115, 116, 118, 128, 132, 155, 177, 189, 191, 192, 194, 198, 199, 201, 241, 246, 247, 248, 358, 359, 388, 389, 394, 424, 447, 518;
Otrić — 98;

P

Pađene (s.) — 100, 390, 391;
Paka (s.) — 175;
Panići (kod Žegara) — 362;
Papuk (pl.) — 432;
Pasičina — 211;
Paulovac — 452, 457, 460;
Pavičić Jovo — 252, 307;
Pavičić D. Milan — 284;

Pavličani (s.) — 11;
Pavlovac (k. 429) — 64;
Pavlović Ljubo — 492;
Pavlović Milan — 43, 48, 80, 93;
Pčelić (ž. st.) — 457;
Pekić Dušan — 59;
Perić Ljubiško — 153;
Perović (bojnik) — 525;
Perušić — 250, 262, 263, 288, 296, 300, 388, 507;
Pešćenica — 511;
Petrova Gora — 61;
Petrović Branka — 66;
Peurača Pero — 156;
Pjevac Stevo — 262;
Pihler Ivan — 179;
Pintar Drago — 217;
Pisarovina — 371;
Pitomača — 186, 255;
Plaški — 91, 94, 406, 409, 427, 459;
Plavno — 96;
Podostra (s.) — 304;
Polača M. — 210;
Poldina Glava — vidi Poldina Glavica;
Poldina Glavica — 327, 328, 352;
Poljana (kod Gomirja) — 426;
Popara Uroš — 171, 176;
Popovac (s.) — 10;
Popovača — 10;
Popović Dušan — 153;
Popović Petar — 175;
Popović Tomica — 182, 275;
Popović Vlado (Vladimir) — 10;
Posavski Bregi — 256;
Poščić (satnik) — 433;
Požega — vidi Slav. Požega;
Pračno — 404, 422;
Prekoračani — 440;
Preradović Ljuban — 277;
Pribić Budislav (Bude) — 76, 270, 338;
Pribudić — 96;
Prilišće — 58, 59, 371, 372;
Prljevo — 96, 97;
Progar — 462;
Prokeš (ust. of.) — 433;
Prokike — 51, 54, 453;
Prolog (s.) — 210;
Prozor (G. i D.) — 48, 123, 349;
Prozorina (k. 648) — 48, 123, 349;
Prpić (gen.) — 372, 423, 459, 479;
Psunj (pl.) — 168;
Puač Dušan (Dako) — 100, 179, 240;
Pušina (s.) — 440;

R

Radaković Lazo — 328;
Radić Ivo — 207;
Radojčić Ljuban — 66;
Radučić — 473;
Rakić Dragan — 273;
Ramljane — 30, 120, 348, 379, 397;
Rapajin Do — 108, 136, 245, 384;
Rapajin Klanac — 135, 194, 382;
Rastičevo — 95, 96;
Raven (s.) — 504;
Ravna Gora — 144, 151;
Ravni Vrh — 321, 502;
Rečica — 465;
Reich Rudi — 153;
Ribić Ibrahim — 67;
Ribnik (kod Medaka) — 284, 289, 317, 324, 333, 335, 507;
Ribnik (kod Karlovca) — 421;
Rizvanuša — 304;
Robotti Mario — 375, 534;
Rt Planka — 390;
Rudina (kod Kompolja) — 191, 192, 193, 194, 201, 247, 358;
Rudopolje — 44, 131, 356;
Rukavina Ivo — 54, 59;
Rule (s.) — 513;
Rustanbeg Milan — 126;
Rutalji (kod Otrića) — 95;
Ružica (kod Duzluka) — 441;

S

Santini Đorđe — 207;
Sažije (s.) — 299;
Selnica (s.) — 415;
Sertić (ust. puk.) — 526, 527;
Servatzv (ust. puk.) — 388;
Sesvete — 256;
Sinac (s.) — 23, 120, 348, 367, 378, 379, 389, 397;
Skojić Drag. — 399;
Skradin — 377;
Sladić Stevo — 399;
Slanje (s.) — 411, 414, 512;
Slat. Drenovac — 162, 163, 174, 432, 440, 441;
Slav. Požega — 433, 469, 470, 480, 497, 498;
Slunj — 94;
Smiljansko Polje — 519;
Smoljanović Dušan — 130;
Sovski Dol — 175;

Spaček Božo — 14, 25, 41, 89;
Spigo (it. gen.) — 377, 391, 474, 501;
Split — 500;
Srem. Mitrovica — 428;
Stanivuković Milan — 72, 102, 229;
Stara Straža (ž. st.) — 391, 501;
Stari Grad — 317, 333, 350, 472, 479, 486;
Staro Selo (kod Otočca) — 244;
Staro Selo (kod Topuskog) — 514;
Stilinović Marijan — 152, 229, 279;
Stojdraga — 412;
Strelište (kod Otočca) — 200;
Strijenje (kod Žegara) — 362;
Striježevica — 483, 497;
Studenci — 123, 349, 389;
Suha Katalena — 255;
Suho Polje — vidi Suhopolje;
Suhopolje — 463;
Suhor — 57;
Sv. Ivan Zelina — 511, 512;
Sv. Rok — 289;
Svibovec — 186, 405, 420;
Svrabić Milan — 153;
Svržgaće (s.) — 458;

Š

Šakić Mićun — 97, 278;
Šamarica — 422;
Šaš — 62:
Šašić Jefto — 169, 172, 236, 281;
Šegestin (D. i G.) — 364;
Šijan Milan — 339;
Šijanova Gl. (k. 633) — 97;
Šimatović — (satnik) — 433;
Široka Kula — 157, 158, 160, 250, 262, 263, 270, 271, 278, 283, 289, 319, 322, 333, 334, 346, 349, 351, 424, 425, 502;
Škare — 132, 244, 375, 379, 382, 397;
Škorpik Velimir — 208;
Španovica — 402, 423;
Špilnik — 75, 76;
Štakić Mile — 203;
Šteger (bojnik) — 467, 512, 514;
Štrok Isidor — 188;
Šuma Slana Voda — 445;
Šumetlica — 461;
Šumonja Miloš — 128;
Švica (G. i D.) — 48;
Švički Vrh (k. 630) — 93, 108, 127, 191, 193, 200, 247, 358, 426;
Švrakin Vrh (k. 620) — 192, 200;

T

Tabor Rafko — 126;
Takalice — 304, 306 329, 331, 353;
Tarabić Joco — 155;
Telalović (potpuk.) — 443, 468, 470;
Tepšić Milan — 277;
Točak (k. 887) — 237, 479, 481;
Tomaš Iso — 40;
Tomić Milan — 171, 176;
Tomić Savo — 38, 123, 348;
Toranj (kod Slav. Požege) — 225, 432, 458;
Toranj (kod Pakraca) — 464;
Torina Milivoj — 155;
Trbović (kod Gomirja) — 426;
Trbović Dušan — 38;
Trbojević Jovan — 153;
Trenkovo — 469, 470;
Trešnjevica (rud. uglja) — 255;
Tribanj — 479, 486;
Tromeđa (k. 263) — 442;
Tuk Đuro (Gjuro) — 66;
Turjanski — 379, 382, 397;
Turkulin Artur — 22, 85, 118, 139, 157, 198;
Turopoljski Lekenik — 511;
Turovac — 98;

U

Urak (k. 927) — 355;

V

Vajić Milan — 153;
Varažd. Toplice — 405, 420;
Velika (s.) — 173, 223, 225, 469, 470;
V. Basača (k. 1091) — 355;
V. Bršljanica — 398;
V. Mučna — 504;
V. Pisanica — 255;
V. Poganac — 504;
V. Trojstvo — 255;
Veljuv (k. 462) — 391;
Vetovo — 173, 223, 225, 264;
Vezišće — 11;
Vali dr. — 462;
Viojla (k. 875) — 97;
Viskić (zam. kta) — 208;
Višnjićevo — 461;
Višoševići — 256;
Vlaisavljević Mićo — 182, 361;

Vlaisavljević Vlajko (Vladimir) — 110, 156 249, 270;
Vlaški Vrh — 127, 191, 192, 193, 194, 200, 247, 358, 426;
Voćin — 74, 179, 232, 233;
Vojnić Ivan — 113;
Voloder-Krivaj (ž. st.) — 259, 429, 464;
Vraca Gr. — 461;
Vrapče (s.) — 452;
Vrata (prevoj) — 533;
Vratnik (prevoj) — 261, 375;
Vrbno — 451;
Vrdnik — 458;
Vrebac — 284, 285;
Vrhovine — 42, 43, 44, 50, 75, 79, 80, 81, 90, 130, 246, 356;
Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije — 205;
Vrpolje (kod Knina) — 210;
Vrpolje (kod Sinja) — 422;
Vrtlina (s.) — 379;
Vrzići — 397, 426;
Vučani — 12;
Vučipolje — 124;
Vučjak — vidi Kamenski Vučjak;
Vujanići (s.) — 181, 361, 474, 500, 501;
Vukas Nikola — 130;
Vukelić Savo — 24, 45, 92;
Vukova Gorica — 39, 40, 58, 371, 372;

Z

Zadvarje — 211;
Zalužnica — 75, 115, 133, 244, 355, 375, 379, 382;
Zaostrog — 428;
Zarići (s.) — 404, 420;
Zona druga operativna Hrvatske — 27, 28, 39, 55, 204, 254;
Zona treća operativna Hrvatske — 168, 170;
Zona peta operativna Hrvatska — 29, 51 260;
Zrinj — 364;
Zrmanja (ž. st.) — 97;
Zvečevo — 237;

Ž

Žegar — 362, 391;
Željeznica (s.) — 404;
Žeželj Milan — 15, 41, 59, 89;
Žigić Rade — 140, 161, 204, 263, 264, 273, 308 333;
Živaja (s.) — 364;
Žumberak — 28, 55, 56, 416;
Žuta Lokva — 53, 81, 82, 93, 189, 194, 247, 248 358, 359, 382, 533;
Žutica — vidi Žutica Šuma;
Žutica Šuma — 249, 385;

SADRŽAJ

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

— travanj —

I

Dokumenti Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

Strana

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 1 travnja 1943 god. Štabu Pvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Brušane — — 7

Izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone o izvršenim akcijama od 13 do 28 ožujka — — — — — — — — — — — — 10

Pregled brojnog stanja i naoružanja Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 1 travnja 1943 godine — — — 14

Pismo komandanta Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 2 travnja 1943 god. političkom komesaru korpusa o napadu na Brlog i Kompolje — — — — — — — — — — 16

Zapovijest Štaba Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 2 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Brlog i Kompolje — — — — — — — — — — — — — 18

Izvještaj Štaba Šeste NOU brigade od 2 travnja 1943 god. Operativnom štabu Gacke o zauzeću Sinca — — — — — — 23

Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 2 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da izvrše pripreme za odbijanje eventualnog neprijateljskog napada 24

Pismo komandanta Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 3 travnja 1943 god. političkom komesaru korpusa o likvidaciji neprijateljske posade u Kompolju i o borbama u Brlogu — 26

Pismo Štaba Druge operativne zone od 3 travnja 1943 god. Moslavačkom NOP odredu o dolasku većih jedinica NOV na područje Moslavine i Kalnika — — — — — — — 27

Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 4 travnja 1943 god. Štabu Pete operativne zone da izvrši pripreme za formiranje divizije — — — — — — — — — — — — 29

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 4 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na željezničke stanice Lešće, Ramljane i Janče i o drugim akcijama — — 30

Izvještaj Štaba Šeste NOU brigade od 4 travnja 1943 god. o napadu na Sinac — — — — — — — — — — — — — 37

Strana

Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 4 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu ustaša na dijelove brigade u Vukovoj Gorici — — 39
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 god. Štabu Kordunaškog NOP odreda da rušenjem pruge ometa evakuaciju neprijatelja iz Vrhovina — — 42
Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 god. operativnom oficiru Štaba korpusa o zauzeću Vrhovina i o stanju na području Otočca — — — — — 43
Izvještaj Štaba Šeste NOU brigade od 6 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o oslobođenju Vrhovina i Rudopolja — — — — — — — — — — — 44
Zapovijest Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da unište neprijatelja prilikom njegovog povlačenja iz Otočca i da zauzmu Otočac 45
Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 god. operativnom oficiru korpusa o zauzeću Prozora i Švice i o pripremanju napada na Otočac — — — — 48
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 god. Štabu Devete NO brigade da dostavi izvještaj o rasporedu i dejstvu svojih jedinica — — — — — 50
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 6 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama oko Brinja i o likvidaciji četničkog uporišta u Prokikama — — — 51
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i stanju na području Brinja — — — — — — — — — — — 52
Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama i neprijateljskoj ofanzivi na Žumberku — — — — — — 55
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama Kordunaškog i Banijskog NOP odreda od 18 do 27 ožujka 1943 godine — — 60
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 6 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi kod Pavlovca i Mačkovog Sela — — — — — — — — — 64
Naređenje Operativnog štaba za Slavoniju od 6 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na neprijateljske položaje kod Bučkog Kamenskog i Amatovaca — — — — — 68
Izvještaj Prvog tenkovskog voda od 7 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o gonjenju neprijatelja koji se povlačio iz Vrhovina — — — — — — — 75
Izvještaj Štaba Devete NOU brigade od 7 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na zaštitnicu neprijatelja koji se povlačio iz Vrhovina u Otočac — — 79
Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 7 travnja 1943 god. operativnom oficiru Štaba korpusa o gonjenju neprijatelja koji se povlačio iz Vrhovina — — — — — 80
Zapovijest Štaba Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 7 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da unište neprijatelja prilikom njegovog povlačenja iz Otočca — — — — — 81
Zapovijest Štaba Devete NOU brigade od 7 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da unište neprijatelja prilikom njegovog povlačenja iz Otočca — — — — — — — — 86

Strana

Uputstvo Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 7 travnja 1943 god. o izradi plana rada sa jedinicama 88
Zapovijest Štaba Šeste NOU brigade od 7 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da spriječe nadiranje neprijatelja sa pravca Perušić i Plaški — — — — — — — — — 90
Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 8 travnja 1943 god. operativnom oficiru Štaba korpusa o evakuaciji neprijateljskih snaga iz Otočca — — — — — — — — 93
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 8 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na području Velika Popina — Zrmanja — Plavno od 9 ožujka do 4 travnja 1943 godine — — — — — — — — — — — — 95
Naređenje Operativnog štaba za Slavoniju od 8 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Bučje — — — — 101
Naređenje Operativnog štaba za Slavoniju od 8 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da se povuku sa položaja oko Bučja 104
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 travnja 1943 god. Štabu Pete NOU brigade da izvrši pripreme za ulazak u Otočac — — — — — — — — — — — 108
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 travnja 1943 god. komandiru Tenkovske čete da se stavi pod komandu Pete NOU brigade — — — — — — — — 110
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 travnja 1943 god. Štabu Pete NOU brigade da bude spreman za ulazak u Otočac — — — — — — — — — — — 111
Izvještaj Štaba Prvog kordunaškog NOP odreda od 9 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama i akcijama odreda od 30 ožujka do 7 travnja 1943 godine — 112
Izvještaj Štaba Pete NOU brigade od 10 travnja 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama i borbama na području Otočca od 31 ožujka do 10 travnja 1943 godine — — — — — — — — — — — — 115
Izvještaj Štaba Osme divizije od 10 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o evakuaciji neprijateljskih snaga iz Otočca — — — — — — — — — — — 118
Izvještaj »Operativnog štaba Gacka« od 10 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na željezničke stanice Sinac, Ramljane, Janjče i Lešće i o drugim akcijama 120
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 10 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama Druge NOU brigade na području Gračaca — — — — — — — — — — — 124
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 10 travnja 1943 god. Štabu Pete operativne zone da pripremi Četrnaestu NO brigadu za odlazak u Žumberak i Sloveniju — — — 126
Izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na padručju Otočca 127
Izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o zauzeću Brloga i Kompolja — — — — — — — — — — — — 129
Izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o povlačenju Talijana iz Brinja 139
Pregled stanja odjeće i obuće jedinica Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine — — — — — — 140

Strana

Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama u toku neprijateljske ofanzive — — — — — — — — 142
Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Kutjevo — — — — — — — — — — — — — — 147
Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama u toku neprijateljske ofanzive — — — — — — — — 149
Izvještaj Tenkovske čete od 12 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijatelja koji se povlačio iz Otočca — — — — — — — — — — — 155
Izvještaj Štaba Osme divizije od 12 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o oslobođenju Brinja — 156
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 12 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu Druge NOU brigade na Široku Kulu — — — — — — — — — — — — 157
Izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama u toku neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — — 162
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 12 travnja 1943 god. Dvanaestoj NOU i Sedamnaestoj NO brigadi da opkole i unište neprijatelja koji nastupa od Slavonske Požege — — — — — — — — — — — — 165
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 12 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da izvrše pokret i zauzmu nove položaje — — — — — — — — — — — — 167
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 13 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za dejstvo u slučaju neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — 170
Izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama u toku neprijateljske ofanzive od 20 ožujka do 1 travnja — — 173
Izvještaj Štaba Pete NOU brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o oslobođenju Otočca 177
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 14 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstva 178
Izvještaj Štaba Ličkog NOP odreda od 14 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljsku posadu u Selu Vujanići — — — — — — — — 181
Izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda od 14 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Novi Marof i o drugim akcijama — — — — — — — — — — — 185
Izvještaj Štaba Osme divizije od 15 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama za Otočac — — 189
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 15 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama prilikom neprijateljskog povlačenja iz Otočca — — — — — — — — — 198
Pismo Štaba Druge operativne zone od 15 travnja 1943 god. Štabu Kalničkog NOP odreda o uslovima za prerastanje odreda u brigadu — — — — — — — — — — — — — 204

Strana

Izvještaj Štaba Grupe partizanskih odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o formiranju Sjevernodalmatinskog, Splitskog i Cetinskog NOP odreda — — — — — — — — — — — — — 207
Izvještaj Štaba Grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama od 16 ožujka do 15 travnja — — — — — — — 209
Izvještaj Štaba Grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o brojnom stanju i naoružanju nekih jedinica na području Dalmacije — — 212
Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 15 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama na Bučju i Budićima — — — — — — — — — — 215
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 15 travnja 1943 god. Štabu Sedamnaeste brigade za napad na Slavonski zdrug — — — — — — — — — — — 217
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 15 travnja 1943 god. Štabu Dvanaeste NOU brigade za napad na Slavonski zdrug — — — — — — — — — — 218
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 15 travnja 1943 god. podređenim jedinicama da izvrše obuhvat i uništenje Slavonskog zdruga — — — — — — — — 220
Izvještaj Štaba Četvrte divizije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama podređenih jedinica od 1 ožujka do 15 travnja — — — — — 222
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 16 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na položaje Slavonskog zdruga u rejonu sela Kamenski Šušnjari — 233
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 16 travnja 1943 god. Štabu Osamnaeste brigade da spriječi prodor neprijatelja u pravcu sela Vučjaka — — — — — 237
Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 17 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbi kod Kamenskih Šušnjara — — — — — — — — — — — 239
Pismo Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 17 travnja 1943 god. Štabu Šesnaeste NO brigade o razbijanju Slavonskog zdruga — — — — — — — — — — — — 241
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 17 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama za Otočac — — 242
Zapovijest Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 18 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Široku Kulu 250
Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama podređenih jedinica na području Kalnika, Moslavine i Žumberka — 254
Izvještaj Moslavačkog odreda od 19 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone o izvršenim akcijama i o neprijateljskoj ofanzivi u Moslavini — — — — — — — — — — 257
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o spremnosti Četrnaeste NO brigade za odlazak na Žumberak — — — — — 260
Naređenje Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 20 travnja 1943 god. Štabu Devete NOU brigade u vezi s napadom na Široku Kulu — — — — — — — — — — — — 262

Strana

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 20 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o toku borbe za Široku Kulu 263
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 20 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Vetovo — — — — — — — — — — — — — 264
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 20 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Bučje — — — — — — — — — — — — — 266
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 21 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o oslobođenju Široke Kule 269
Pregled brojnog stanja i naoružanja Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 20 travnja 1943 godine — — — — — — 269
Izvještaj Tenkovske čete od 21 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Široku Kulu — 270
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 21 travnja 1943 god. Štabu Šeste divizije da dijelom svojih snaga izvrši napad na Bilaj — — — — — — — — — — — — — 271
Naređenje Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 21 travnja 1943 god. Štabu Druge i Devete NOU brigade za dejstvo na području Perušić — Gospić — Vrebac — — — — — 272
Izvještaj Štaba Ličkog NOP odreda od 21 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o čišćenju Velebita od četnika — — — — — — — — — — — — — 274
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 21 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na vlak na pruzi Caprag — Sunja — — — — — — — — 276
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 22 travnja 1943 god. Operativnom štabu za sektor Zrmanja da uputi Prvu NOU brigadu Šeste divizije u Lovinac — — — — 278
Pohvala podređenih jedinica od strane Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 22 travnja 1943 god. za pokazanu hrabrost, požrtvovanje i druželjublje u toku neprijateljske ofanzive 279
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 23 travnja 1943 god. Štabu Pete operativne zone da formira Drugi NOP odred — — — — — — — — — — — — — — 281
Izvještaj Druge brdske baterije od 24 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Široku Kulu 283
Izvještaj Štaba Devete NOU brigade od 24 travnja 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o napadima na Bilaj, Ribnik i Medak — — — — — — — — — 284
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 24 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napuštanju Perušića i Ličkog Osika od strane neprijateljskih snaga — — — — — 288
Pripremna zapovijest Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 24 travnja 1943 god. Štabu Šeste i Osme divizije za napad na Gospić — — — — — — — — — — — — — 289
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 25 travnja 1943 god. Štabu Šeste divizije u vezi s blokadom Gospića 296
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 25 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o stečenim iskustvima u toku neprijateljske ofanzive — — — — — 298
Zapovijest Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 26 travnja 1943 god. Štabu Šeste i Osme divizije za blokadu Gospića — — — — — — — — — — — — — 300

Strana

Zapovijest Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 26 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na spoljnu odbranu Gospića — — — — — — — — — — — 303
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 26 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbi kod Kamenskih Šušnjara — — — — — — — — — — 309
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 26 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o stanju u brigadi poslije neprijateljske ofanzive — — — — — — 314
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 27 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Široku Kulu, Bilaj, Ribnik, Medak i o drugim akcijama — — — — 317
Zapovijest Štaba Prve NOU brigade od 28 travnja 1943 god. za razmještaj i odmor podređenih jedinica — — — — — 327
Zapovijest Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 29 travnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Lički Novi i Oštru — — — — — — — — — — — — — 329
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 30 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Široku Kulu, Bilaj, Ribnik, Medak i o drugim akcijama jedinica Šeste divizije 333
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 30 travnja 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Lički Novi i Oštru — — — — — — — — — — — — 337
Zapovijest Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 30 travnja 1943 god. Štabu Šeste i Osme divizije za napad na Gospić 341
Pregled akcija i operacija jedinica Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 do 30 travnja 1943 godine — — — — — 348

II

Talijanski i ustaško-domobranski dokumenti

Izvještaj Ustaškog vrhovnog zapovjedništva oružništva od 1 travnja 1943 god. o borbi Trinaeste proleterske brigade »Rade Končar« kod s. Prilišća i Vukove Gorice — — — — 371
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 1 travnja 1943 god. o dislokaciji ustaško-domobranskih jedinica u Lici — — — — — — — — — — — — — — 372
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 1 travnja 1943 god. o napadu Četrnaeste NO brigade na Klanac 374
Izvještaj Komande taljinskog Osamnaestog armijskog korpusa od 1 travnja 1943 god. o završenom čišćenju u zoni Nevest — Cera — Visoka — — — — — — — — — — — — 376
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 2 travnja 1943 god. o napadu Šeste i Devete NOU brigade na Sinac i Lešće — — — — — — — — — — — — 378
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 3 travnja 1943 god. o napadu Kalničkog NOP odreda na Novi Marof — — — — — — — — — — — — 380
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 3 travnja 1943 god. o napadu Četvrte NOU brigade na Brlog — 381
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 4 travnja 1943 god. o napadu Četvrte NOU brigade na Brlog 383

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 5 travnja 1943 god. o završetku ofanzive na području Moslavine — — 385
Izvještaj Ustaško-domobranskog vojnog povjereništva pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 5 travnja 1943 god. o čišćenju zone južno od Muća i zone Slivno 386
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 5 travnja 1943 god. o borbama oko Otočca — — — — — — 388
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 5 travnja 1943 god. o završenom čišćenju u zoni Muć — 390
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 6 travnja 1943 god. o borbama kod Brloga — — — — — — 392
Izvještaj Ustaško-domobranskog vojnog povjereništva pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 7 travnja 1943 god. o pripremi akcije za deblokiranje Otočca 394
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 7 travnja 1943 god. o čišćenju u zoni Ogulina — — — — — 396
Izvještaj Kotarske oblasti Garešnica od 8 travnja 1943 god. o ofanzivi protiv Moslavačkog NOP odreda na području Garešnice — — — — — — — — — — — — — — 398
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 8 travnja 1943 god. o napadu Sedamnaeste NO brigade na Buč — — — 400
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 8 travnja 1943 god. o borbi oko Buča — — — — — — — — — 401
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 8 travnja 1943 god. o napadu Kalničkog NOP odreda na rudnik Ladanje — — — — — — — — — — — — — — — 403
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 8 travnja 1943 god. o zauzimanju Plaškog od strane dijelova Šeste NOU brigade i Prvog kordunaškog NOP odreda — — — 406
Izvještaj Zapovjedništva grada Zagreba od 9 travnja 1943 god. o operacijama i akcijama na području grada Zagreba — 410
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 9 travnja 1943 god. o stanju kod Buča — — — — — — — — — — 418
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 9 travnja 1943 god. o akcijama Kalničkog NOP odreda i napadu Sedamnaeste NO brigade na Buč — — — — — — — — — 420
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 9 travnja 1943 god. o napadu Druge NOU brigade na Široku Kulu 424
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 9 travnja 1943 god. o napadu Druge NOU brigade na Široku Kulu 425
Izvještaj Glavnog zapovjedništva oružništva od 10 travnja 1943 god. o napuštanju Plaškog — — — — — — — — — 427
Izvještaj Velike župe Prigorje od 10 travnja 1943 god. o napadu dijelova Moslavačkog NOP odreda na želj. stanicu Voloder 429
Izvještaj Zapovjedništva skupine Jug od 10 travnja 1943 god. o dejstvu u vremenu od 20 ožujka do 7 travnja 1943 godine 430
Izvještaj Zapovjedništva skupine »Sjever« od 10 travnja 1943 god. o dejstvu u vremenu od 20 ožujka do 1 travnja 1943 godine 439
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 11 travnja 1943 god. o akciji divizije »Re« — — — — — 443
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 12 travnja 1943 god. o akciji na Buč — — — — — — — — — 445

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 12 travnja 1943 god. o napuštanju Otočca od strane Ustaško-domobranskih jedinica i Talijana — — — — — — 446
Naređenje Ustaško-domobranskog vojnog povjereništva pri Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija-Dalmacija« od 12 travnja 1943 god. za odbranu Gospića i napuštanje Otočca — 447
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 12 travnja 1943 god. o borbi kod Kompolja — — — — 449
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 13 travnja 1943 god. o napadu dijelova Kalničkog NOP odreda na putnički vlak između Bjelovara i Kloštara — — — — — 451
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 13 travnja 1943 god. o borbi kod Prokika — — — — — 453
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 14 travnja 1943 god. o ponovnom čišćenju na području Zvečevo — Buč — Bučko Kamensko i u sjeverozapadnom dijelu Požeške Kotline — 457
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 14 travnja 1943 god. o akcijama Banijskog, Kalničkog i Moslavačkog NOP odreda — — — — — — — — — 460
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 14 travnja 1943 god. o borbama oko Bučkog Kamenskog — — — — — 463
Izvještaj Zapovjedništva Prvog sektora Karlovac od 14 travnja 1943 god. o napadu dijelova Kordunaškog NOP odreda na s. Rečicu — — — — — — — — — — — — 465
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 15 travnja 1943 god. o akciji »Ostern-15« — — — — — — — — 466
Izvještaj Zapovjedništva Slavonskog zdruga od 15 travnja 1943 god. o borbama ustaško-domobranskih jedinica od 1—18 ožujka 1943 godine — — — — — — — — — — 468
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 15 travnja 1943 god. o akciji divizije »Re« — — — — — 471
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 15 travnja 1943 god. o akciji dijelova Ličkog NOP odreda u zoni Vujanići — — — — — — — — — — — 473
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 17 travnja 1943 god. o akciji na području: Sisak — Vel. Svinjičko — Sunja — Kukuruzari — Jošavica — Sisak — — — — — — — 477
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 17 travnja 1943 god. o borbi kod Kamenskih Šušnjara — — — — — 480
Izvještaj zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 17 travnja 1943 god. o borbi kod Kamenskih Šušnjara — — — 482
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 17 travnja 1943 god. o čišćenju u zoni Ogulina — — — — 485
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 18 travnja 1943 god. o borbi kod Kamenskih Šušnjara — — — 487
Izvještaj ustaškog glavnog ravnatelja za javni red i sigurnost od 19 travnja 1943 god. o rezultatu napada Banijskog NOP odreda na vlak kod Blinjskog Kuta — — — — — — 489
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 19 travnja 1943 god. o završetku akcije »Ostern-15« — — — — 490
Izvještaj Zapovjedništva Slavonskog zdruga od 20 travnja 1943 god. o borbi kod Kamenskih Šušnjara — — — — — 493

Strana

Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 20 travnja 1943 god. o paljenju sela: Vujanići i Bribirske Mostine — — — — — — — — — — — — — 500
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 12 travnja 1943 god. o napadu Druge i Devete NOU brigade na Široku Kulu — — — — — — — — — — — — 502
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 23 travnja 1943 god. o napadu Kalničkog NOP odreda na želj. prugu kod Velike Mučne — — — — — — — — — — 504
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 23 travnja 1943 god. o stanju Četvrtog stajaćeg zdruga ustaške vojnice — — — — — — — — — — — — 505
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 23 travnja 1943 god. o borbi kod s. Bilaj — — — — — 506
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 24 travnja 1943 god. o stanju kod Gospića — — — — — — 508
Izvještaj Glavnog zapovjedništva oružništva od 25 travnja 1943 god. o napadu Sinjskog bataljona na s. Donji Bitelić i s. Neorić — — — — — — — — — — — — — 509
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 25 travnja 1943 god. o napadu Kalničkog NOP odreda na Sv. Ivana Zelinu — — — — — — — — — — — — — 511
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 27 travnja 1943 god. o predviđenoj akciji na području Kalnika — 513
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 28 travnja 1943 god. o borbama oko Gospića — — — — 515
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 28 travnja 1943 god. o borbi kod Brušana — — — — — — 516
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 29 travnja 1943 god. o borbama oko Gospića — — — — 518
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 29 travnja 1943 god. o stanju kod Gospića — — — — — — 519
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 30 travnja 1943 god. o padu s. Brušana i opkoljavanju Gospića od strane Šeste i Osme divizije — — — — — 523
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 30 travnja 1943 god. o borbama kod Gospića — — — — — 524
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 30 travnja 1943 god. o ugroženosti Gospića — — — — — — 526
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 30 travnja 1943 god. o stanju kod Gospića — — — — — — 527
Izvještaj Zapovjedništva Ličkog operativnog područja od 30 travnja 1943 god. o stanju u Gospiću — — — — — — 531
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 30 travnja 1943 god. o zauzeću Oštarija od strane dijelova Druge NOU brigade — — — — — — — — — — — 532
Registar — — — — — — — — — — — — — — 535

Tehnički urednik

Dragoslav Džinić, major

Korektori

Milenko Tomić
i
Radmila Popović

Rukopis predat u štampu juna 1955 god.

Štampanje završeno aprila 1956 god.

Tiraž 3.500 primeraka

Štampano u Vojnoštamparskom preduzeću — Beograd